عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۱)

يادونه :
د لراوبر ويبپاڼې اداره د افغانستان د سياسي چارو کارپوه او څېړونکي ښاغلي قريب الرحمن سعيد څخه د زړه له کومې مننه کوي چې د جلاوطنۍ په سختو شرايطو کې يې بياهم په پرله پسې ډول دخپل هيواد د ښه راتلونکي د پاره د خپل ولس پوهاوي او هغه ته د خدمت ملا تړلې ده .
د لراوبر ويبپاڼه وياړي چې د ښاغلي سعيدپه لاس په خوږه او روانه پښتو ژبه ژباړل سوي تاريخي ناولونه خپل لراوبرافغان ولس ته وړاندې کوي .
له ښاغلي سعيد صاحب څخه د زړه له کومې مننه کوو چې د خپلي نوي ژباړي (عثماني امپراطوری‌او د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول ») د خپراوي وياړ يې لراوبر ته ورکړ .
لراوبر ويبپاڼه د ژبي د بډايني په برخه کې د ژباړي پلوی ده او پر ټولو هغو ليکوالو چې په بهرنيو ژبو پوهيږي ږغ کوي چې د خپلي ژبي د بډايني لپاره له بهرنيو ژبو مهيم او ارزښتناک اثار پښتو ژبي ته راوژباړي .

په درناوي
دلراوبر ويبپاڼې اداره

دمخلوقاتو دپالونکي ذات په نامه :

عثماني امپراطوری‌او د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول »۱
لمر خپله وروستۍ ساه اخسته او د پريوتواخري پړاو ته رسيدلی و، د ماښام توري لوخړې په راپورته کيدووې او سوکه سوکه يې هرشي په خپلو وزرونو کې را نغاړه. دخانقاګانو او عبادتځايو څخه پورته کيدونکي تور دود،د فضا په لوړو کې په خپلو فکرونو کې ورک ، دهجر د توري شپې په څير خپريده . په همدې وخت کې يو زوړ سړې په يوې توري تنومندې کچرې باندې سپور د بروصې د ښار څخه را ووت ، هغه د بروصې د ښار څخه لږ څه اخوا د يوه سراې تر مخ تيريده او د ښارڅخه لږ څه واټن لرې ډيرتو غرنيو سيمو په لور روان و.
يوه ماښام دغه زوړ سپين ږيرې، د بروصې دښار تر څنګ د پروت سراې او د غرونود لړيو په منځنۍ برخه کې روان و چې دمخالف لورې څخه يې يو پوخ عمرې سړې په خپل اس سپور په ګړندۍ توګه راروان و ، هغه دغه زوړ سړې ته په را ورسيدو سره تم شو . زاړه چې کله د مخالف لورې په وګړي سترګې ولږيدې نو دخپلي تورې کچرې واګې يې را ښکودې او ودريد . د مخالف لورې را غلي کس د دغه زاړه ږيره ور په لور وکتل او ورته يې وويل :
« درونند برهان الدين صيب ! ته هره ورځ زما ددې سراې تر مخه تيريږې او زه هره ورځ غوارم چې له تاسره څه ووايم ، خو چپ پاته کيږم » .
د مخالف لورې راتلونکې همدومره پوهيده چې په تورې کچرې سپور دغه سپينږې ته برهان الدين ووايي، هغه سمدستي ددې خبرې غوڅې کړې او ورته يې وويل :
«ساروانه ! ستا د سراې کارونه څه ډول پر مخ ځي ؟ ايا ته غوارې د خپل سراې په اړه زما څخه څه ګيله او شکوه وکړې؟»
د برهان الدين ددې خبر ې په ځواب کې ، هغه راغلي سپور چې ساروان نوميده ، په خبرو پيل وکړ .
« درونده برهان الدينه ! زما د سراې کارونه ډير ښه روان دي ، الحمد لله د سراې په برخه کې زه د ډيرې ښې برخې او ښه بخت خاوند يم . ډيره ښه ګټه لرم ، زه له تا څخه د خپل سراې په هکله کومه پوښتنه کول نه غوارم. بلکه زه چې له تا څخه کومه پوښتنه کول غوارم ، هغه دا چې، ته هره ورځ د بروصې له ښاره را وځې او زما د سراې تر مخ په تيريدو سره دغه غرنۍ سيمې ته ورځې ، نو ايا ستا هلته تګ کوم علت لري ؟ کوم راز په کې پټ دې ؟
د سراې د خاوند «ساروان» ددغې پوښتنې په اوريدو سره زاړه برهان الدين يو ځل بيا هغه ته په ژوره توګه وکتل بيا يې د خپلې کچرې په غاړه لاس و واهه او ويې ويل :
ساروانه ! هره ورځ ستا دسراې د مخه په تيريدو او د غرونو دغو لمنو ته زما ورتګ د علت پرته نه دې ، زه به تاته ددې تفصيل ووايم . نو واوره ساروانه ! زما يو دوست و چې ماته له ورور نه هم ډير نژدې او خوږ و. دهغه نوم

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیرالدین و. هغه د اسلام ددین ډیر ستر عالم و او په نیکی او خیر کې یو بې ساري انسان و. دغه اوسني سلطان مراد چې کله د روميليا ولايت ونيوه او هغه يې د خپل سلطنت په پولو کې را ننويست ، نو زما دغه دوست ، خيرالدين ، د روميليا دغه نوي سوبه شوي ولايت ته د اسلام ددين د تبليغ له پاره ولاړ . زه تاته دا هم بايد روښانه کړم چې د روميليا ولايت د يونان د تهريس او مقدونيه د رايوځاې کيدو څخه جوړ شوی دې . خيرالدين دخپلو څو نورو مسلمانو مبليغينو سره يو ځاې د تبليغ کار پيل کړې و ، خو يواځې څو مياشتې کيدې چې هغه د تبليغ ددغه ستركار د ترسره كولو له پاره هلته ولاړ خو يو شمير نامعلومو نصراني صليبيانو په هغه او دهغه په ملګرو يرغل وکړ او ټول يې له منځه يوړل .
دهغه وخته راهيسې چې د خيرالدين د شهادت خبر د هغه کورنۍ ته را رسيدلې، نو ښځې يې سوګند کړې او ويلي يې دي چې: « تر څومې چې د خپل ميره د قاتلينو څخه بدله نه وي اخستې او دخپل خاوند قاتلين مې له منځه نه وی وړې تر هغې به هيڅ په پښو نه کړم»
ساروانه ! زما د شهيد شوې دغه دوست ، خيرالدين ، درې زامن وو ، دهغو څخه تر ټولو ستر يې د خپل پلار د بدل د اخستلو په خاطر د وژنکو پسې ووت. هغه لمړی د سلطان مراد په لښکر کې عسکر شو او بيا يې د روميليا د ولايت په لور مخه کړه ، په دغه وخت کې د سلطان مراد د لښکر يو سالار چې شاهين نوميده د روميليا څخه په تيريدو سره يې غوښتل په نورو ولايتونو هم حمله وکړي . ددې يرغل علت داو چې د بوسنيا ، بلغاريه اويو شمير نورو صليبي ولسونو د مسلمانانو پر خلاف يو اتحاد جوړ کړې و او د مسلمانانو په سيمو يې يرغل ور وړې و. هغوې غوښتل چې په ترکانو باندې حمله وکړي او دهغوې څخه سوبه شوې ولايتونه بيرته ونيسي . د صليبيانو په دغه لښکر کې د البانيې ، ګرې ، مکيار او پولينډ جنګيالي هم شامل شوی و. ددغې متحده لښکر د مقابلې له پاره سلطان مراد خپل سالار ، لاله شاهين ، تر قوماندې لاندې يو لښکر ور وليږه . لا له شاهين په ډيره هوښيارۍ سره دصليبيانو ددې لښکر مقابله وکړه . لاله شاهين په دې پوهيده چې ددې د لښکر په مقابل کې د نصرانيانو د لښکر شميره څو څو ځله ډيره ده. په دې اساس ، کله چې ددواړو لښکرو تر منځ جنګ په عروج کې و ، نو لاله شاهين په ناڅاپي توګه خپلې لښکرې شاته کړې او وروسته ولاړ . نصرانيانو فکر وکړ چې د ترکانو لښکر ته يې ماته ورکړې نو په دې خاطر يې هڅه کوله چې نور هم را مخته شي او فکر يې کاوه چې په دې تر تيب به وتوانيږي دترکانو څخه ټولې ولکه شوې سيمې بيرته تر خپلې ولکې لاندې راوړي . هغوې ددې سوبې په خاطر يو ستر جشن جوړ کړ ، ښه ډير شراب يې و څښل او دشرابو په همدې بدمستۍ کې د سوبې د خوشحاليو په اوج کې شول ، او دا داسې وخت و چې لاله شاهين ورته د ډيره پخوا څخه منتظر و . لاله شاهين د نصرانيانو له دې بدمستۍ څخه ډيره زياته ګټه پورته کړه . هغه وخت چې هغوې په نشې کې مست او ډوب وو، نو هغه پرې ناڅاپه ورپريوت . کله چې نصرانيانو د ترکانو د عسکرۍ ډول او بيم باجې ويرونکې اواز واوريد نو اوسان يې ورخطا شول ، خو دا داسې وخت و چې تر څو چې هغوې د ځانونو د سنبالولو له پاره ځان خوځاوه ، نو لاله شاهين د هغې عام وژنه پيل کړې وه . هغه په دې جنګ کې داروپايانو متحد ځواک ته ډيره شرمناکه ماته ورکړې وه . د خيرالدين مشر زوې هم په دې جنګ کې ورګډ و. هغه ددې جنګ د پاې ته رسيدو وروسته په روميليا کې دخپل پلار د وژونکو په پلټنې پسې ولاړ . خو دهغه برخه هم ډير بده وه ، ځکه د هغه د پلار وژونکو هغه هم په خپل جال کې را ګير کړ او شهيد يې کړ . خو بيا هم معلوم نه شول چې وژونکی يې څوک دي ؟ »
برهان الدين د خبرو په جريان کې لږ. څه ځنډن شو، دهغه پرمخ باندې د ټولې نړۍ انديښنې او وراني ويجاړې را خپرې شوې . ترڅه وخته پورې يې خپل ځان کلک کړ، او بيا يې د خپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ويې ويل:
«ساروانه ! لکه څنګه مې چې درته وويل چې دخيرالدين د شهادت وروسته دهغې ښځې سوګند ياد کړ چې تر هغې چې دخپل ميره د وژونکو څخه يې بدل نه وي اخستې نو هغه به پنې پښوته را نه وړی ، نو دخپلې مور د همدې سوګند د پوره کولو په خاطر ، او دخپل مشر ورور د وژل کيدو وروسته د خيرالدين بل ځوې د خپل پلار او ورور د وژونکو د پيدا کيدو او د هغوې د له منځه وړلو په خاطر ووت ، هغه هم د روميليا دولايت په لور مخه کړه، خو تر اوسه پورې د هغه په هکله څه معلومات نه شته ، چې هغه به د خپل پلار او ورور د وژنکو په پيداکولو او دهغوې څخه د بدلې په اخستلو باندې بريالې شوې وې او که نه . خو د هغې مور دخپل دغه ځوې د بيرته راستيدو له پاره سترګې په لاره ده .
ساروانه ! ، زما دوست درې ځامن درلودل ، يو وژل شوې ، بل د وژونکو د پيدا کيدو پسې د روميليا ولايت ته ورغلې ، او دريم يې همدلته دې . ددغه دريم ځوې نوم يې علي دې . ته په دې خبر يې چې زما يو ځوې و چې نوم يې علي و او ما ور ته ډيره ښه عسکري روزنه ورکړې وه ، هغه په لښکر کې شامل شو تر څو د قوم او ولس خدمت وکړي ، او بيا هغه دعلي څخه علي پاشا و ګرځې او د ترکيې په افق باندې و ځليږي . خو زما بدقسمتۍ ته ګوره چې کله چې زما ځوې خپل عسکري روزنه پاې ته ورسوله او سلطان مراد دهغه په هکله په لښکر کې د داخليدو احکام ورکړل ، هغه د آسپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

را پریوت او وفات شو . څرنګه چې زما ښځه لا تر مخه وفات شوې وه ، نو د ځوې د وفات نه وروسته زما په نړۍ کې هیڅ څوک پاته نه شو . نو دخپلې دغه بې څوکه والي نه د په څنګ کیدو په خاطر مې د خپل دغه دوست خیرالدین د زوې په لورتوجه وکړه . دخوښۍ ځاې داو چې ددې هلک نوم هم علي دې . دعلي کورنۍ د یوه کوچنۍ رمې خاونده ده ،د دې رمې پالنه د غرمې تر وخته پورې پخپله علي کوی ، بیا دعلي مور او خور ددې رمې د پالنې له پاره د غرو لمنې ته ځي اوعلي د عسکري روزنې له پاره دمدرسې په لور ور ځي .
زه تاته دا هم باید ووایم چې ما په خپل خرڅ علي ته د بروصې په مدرسه کې ددیني اوعسکرې زده کړو له پاره داخله اخستې ده . نژدې یوه اونۍ کیږی چې هغه خپلې عسکرې او دینې روزنې سر ته رسولې او زه په دې ویاړم چې په دې مدرسه کې علي نه یواځې خپلې روزنې سر ته رسولې بلکه په ټولو کې اول نمره هم راغلې دې .
نن هغه وخت چې ما سلطان مراد ته د علي د دې لاسته راوړنو په هکله وویل نو سلطان د خپلې ځانګړې مهرباني څخه کار واخست او یواځې دا نه چې علي یې په خپل لښکر کې سالار و ټاکه بلکه په عسکرې روزنې کې دهغه په لمړي درجه را خلاصیدو یې هغه ته د«پاشا» نوم هم ورکړ. اوس هغه یواځې علي نه دې بلکه د نن وروسته هغه علي پاشا دې او دهغې دپاشا کیدو نوم هم د سلطان مراد لخوا ورکړل شوې او سلطان خپل لښکرته دا حکم هم کړې چې څرنګه چې علي همدا اوس اوس سالار ټاکل شوې نو په دې خاطر ورته ددې وروسته علي پاشا ووایاست . زه همدا اوس د غرود لمنو په لور رهي یم او هلته د علي د مور اوخور سره وینم او په هغوې دا زیرې کوم چې علي نه یواځې دا چې په لښکر د سالار په توګه و ټاکل شو بلکه د سلطان له اړخه ورته د پاشا لقب هم ورکړل شو تر څنګ یې هغه ته ویل شوې چې نن ماښام د سلطان په دربار کې حاضر شي . شوني ده چې هغه دسلطان له اړخه د پاشا د لقب په اخستو سره په کوم ازمیښت کې واچول شي . خو زما په فکر که هغه په کوم ازمیښت کې هم ور واچول شی نو هغه به ترې بریمند را ووځي ،په دې خاطر اوس نو د علي پاشا له پاره د راتلونکې پرمختګ او پر مختللو لارې پرانستل کیږی .
درونده دوسته ! زه ستا د سراې تر مخه هره ورځ د غرونو د لمنو په لور تیریږم او هلته د علي ، دهغه د مور او خور سره وینم . علي ما خپل زوې ، دهغه مور ما خپله خور او دهغه خور ما خپله لور ګڼلې . نن زه ډیر خوښ یم چې د علي د روزنې کوم کار چې ما پیل کړې و هغه په ډیره ښه توګه پاې ته ورسید . په دې ډیر خوښ یم چې نه یواځې دا چې علي ته د پاشا لقب ورکړل شو بلکه دسلطان مراد په لښکر کې د یوه تکړه سالار په څیر په دنده هم و ګمارل شو . اوس زه ځم چې د علي ددغه بریاوو په هکله علي ، دهغې مور او خور هم خبر کړم او زما په خیال چې ته به د خپل سراې په لور ورځې .
دبرهان الدین دې خبرو ساروان تر ډیر اغیز لاندې راوست . تر یوه وخته پورې خو چپ چاپ پاته شو بیا یې د برهان الدین په لور وکتل او په ډیره عاجزۍ سره یې وویل :
«دروند برهان الدینه ! که ته یې بده و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې چې زه هم ستا سره ملتیا وکړم نو ایا زه ستا سره هلته تللاې شم ؟ زه غواړم چې ددغه میرنۍ ښځې سره ، چې زوې یې علي پاشا او د سلطان په لښکر کې سالار ټاکل شوې ، او سوګند یې یاد کړې چې «تر هغې چې د خپل میره د وژونکو څخه بدله وانخلې پنې به پښو ته را نه وړي »، یوځل ووینم. درونده برهان الدینه ! دداسې میرنې ښځې سره کتل هم یوستر ویاړ دې او اوس خو هغه ستا خور ده ، نو سر له ننه هغه زما خور هم ده . ایا زه له تاسره یوځاې ددې سترې ویاړلې ښځې سره د کتلو ویاړ تر لاسه کولی شم ؟
د ساروان د خبرو په اوریدو سره د برهان الدین پر مخ باندې د خوښې نښې را ښکاره شوې ، او په خوږه ژبه یې وویل . « ساروانه ! بې له ویرې ته زما سره تللاې شې ، را ځه ددغه مخته غرو لمنې لورې ته ځو . فکر کوم چې علي پاشا به لا تر اوسه پورې هلته نه وې رارسیدلې ، د خپلې روزنې د تر سره کیدو نه وروسته اوس هم هغه هره ورځ خپل ښوونځی ته ځي او خپل عسکرې تمرینات کوي ، خو زما زړه وایي چې زمونږ تر ورتلو پورې به هغه هم هلته راشي، ځکه چې د ماښام د رارسیدو تر مخه درې واړه مور، لور او زوې خپله رمه دکور په لور راوړي ، کور یې د بروصې د ښار په شمالې څنډه کې پروت دې . را ځه چې وخت له لاسه ورنکړو او د غرنو دلمنو په لور وخوزیږو .»
ددې خبرې سره سم برهان الدین خپلې کچر ته او ساروان خپل آس ته لښته ورکړه او د غرونو د لمنې په لور و خوزیدل .
کله چې د واړه د غره لمنې ته ورسیدل نو ویې کتل چې له یوه اړخه یو آس سپور په ځعاسته را روان دې ، دبرهان الدین مخې ته د را رسیدو سره سم هغه و درید د خپله اسه را ښکته شو ، احترام یې په ځاې کړ، برهان الدین دهغه په کتلو سره خندونې شو او ساروان ته یې وکتل او ورته یې وویل : «دا هغه علي دې چې په هکله یې ما له تاسره خبرې کړې وې .»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې خبرې وروسته برهان الدين د علي او ساروان تر منځ پيژندنه وکړه او بيا يې دعلي په لور په کتلو سره وويل :
«علي زويه ! نن مې تاته يو ډير ښه او خوشحالونکي خبر راوړې دې ، خو دا خبر به زه تاته ستا د مور او خور په موجوديت کې اوروم ، را ځه چې هلته د غره په لمن کې ستا دمور اوخور خوا ته ولاړ شو ، بيا به زه دا زيرې تا ته واورم ، دا يو زيرې نه دې بلکه ډير زيرى دي چې ستاسې د ټولو له پاره خوشحالونکي دي . را ځه ، زما سره راځه .
»
ددې خبرې په اوريدو سره علي په خپل آس سپور شو او چپ چاپ دهغو سره يوځاې روان شو . په دې وخت کې ساروان په ډيره ژوره توګه په علي کې خپلې سترګې ور ننويستې وې . هغه کتل چې علي د لوړ قد خاوند او نوې زلمي دي ، دهغه ږيره لا تراوسه پورې پوره نه وه راوتلې ، بريت يې هم لا تر اوسه تور شوې نه و . ساروان دا هم وکتل چې علی د خپل وجود له اړخه دفکرونو په سمندر کې يو توپان دې ، هغه د خپل جسماني جوړښت له اړخه هم د عظمت يو ستره نمونه وه . دزغم ، صبر ، استقامت ، جرت ، ميراني او همت ښې نښاني په کې ځليدلې . دهغه د خبرو ، دهغه د اواز او ځيرې څخه هم دا اندازه کيده چې هغه په خپل دغه کم عمر کې د وختونو دګرميو او يخنيو ، تنګيو او پراخيو ، ناهيلو او هيلو ، ترخو او خوږو څخه په پوره صبر سره را وتلې او د خپل کرچار پاکوالې يې سر ته رسولې . ساروان به کله کله علي ته په ډير شوق او ذوق سره کتل ، ان تردې چې دوې ټول يو ځاې د غرو لمنې ته ورسيدل ، هلته د يوې سترې غونډۍ د پاسه يوه ښځه د يوې لس يا دولس کلنې نجلۍ سره يوځاې ولاړه وه . هلته په ور رسيدو سره لمړۍ برهان الدين دخپلې کچرې څخه را ښکته شو ، همدا راز علي هم د خپل آس څخه لاندې را ټوپ کړ، دې دواړو ته په کتو سره ساروان هم د خپل آس څخه لاندې راغې ، برهان الدين د ساروان په لور و کتل او ورته يې وويل : « ساروانه ! دغه مخامخ چې کومه ښځه ولاړه ده دا د علي مور ده چې قيرات نوميږي ، اوکومه نجلۍ چې ته ويني هغه د علي خور ده او سريان نوميږي . ددې وروسته برهان الدين هغوې ته ساروان ور وپيژاند، اوس نو برهان الدين غوښتل چې خپلې اصلي خبرې ته راشي چې په همدې وخت کې درې سپاره د غرو په لمنه کې را ښکاره شول ، کله چې را نژدې شول نو ټولو کتل چې په دوې کې يوه نجلۍ هم ده او دا پاته دواړه سپاره په وسله سنبال دي ، د رانژدې کيدو سره سم دواړه ځوانان د خپلو آسونو څخه را ښکته شول خو هغه نجلۍ په خپل آس سپره پاتې شوه . علي دهغوې دواړو د ليدلو سره سم دهغوې په لور په چټکی سره ورغې او دهغوې سره يې بيا بيا غاړه ورکوله او تود روغبړ يې ور سره وکړ .
دغه دواړه ځوانانو په داسې حال کې چې د احترام او درنښت په خاطر يې خپل سرونه ښکته نيولي و د برهان الدين سره هم تود روغبړ وکړ او بيا يې د ساروان سره لاس ورکړ .
علي او برهان الدين دهغوې دواړ و سره داسې روغبړ وکړ لکه چې د هغوی دواړو سر يې د پخوا څخه پيژندګلوی درلوده ، په دې وخت کې نه يواځې د علي بلکه د هغه د مور قيرات او خور سريان او برهان الدين سترګې هم په دغه نجلۍ چې لا تراوسه په خپل آس سپره وه و ښتې . ټولو وکتل چې د هغې په مخ په طلسمي غارونو کې د خوښيو د غږيدونکو نغمو او د سهار د ځوانۍ دښايست د جادو زړه وړونکې راښکود پروت دې . دهغې په سترګو کې لکه د ګل په غيږ کې منتظره د سهرا لاله ، د وصل ګلابي شونډو......او... د افسانوي ارايش او ښايست په ځير و .
ټولو دغه نجلۍ ته په ډير غور او جذبې سره وکتل ، ټول يې د ښايست تر اغيز لاندې راغلي و. خو دغه نجلۍ پټه خوله ددوې تر مخه په خپل آس سپره ناسته وه. په دې وخت کې برهان الدين دغه نجلۍ ته ورغږ کړ او ورته يې وويل :
«اې لورې ! زه نه پوهيږم چې ته څوک يې ؟ او نوم دې څه دې ؟ که چيرې ددغو راتلونکو سره ستا کوم اړيکی يا کومه خپلوی وي ، نو لورې ! راښکته شه ، ولې د پرديو په ځير په آس باندې سپره ناسته يې ؟»
د برهان الدين دشفقت نه په ډکو خبرو سره ...هغه نجلۍ وخوزيده ، له آسه را ښکته شوه ، او کراره کراره د برهان الدين په لور ورغله ، کله چې ور نژدې شوه نو برهان الدين ته يې مخ واړاوه او ورته يې وويل :
«درونده مشره ! زه هم نه پوهيږم چې ته څوک يې ، اوته ددغه خلکو سره چې دلته ولاړ دي څه ډول اړيکي لرې ، خو ستا خبرو ماته حوصله او جرأت راکړ ، تاچې ماته کله د لور په نامه غږ وکړ نو دغه غږ د ټولو هغه انديښنو په اړه چې تر اوسه پورې زما په ذهن کې را ټوکيدلي وې تر يوه ځايه پورې کمښت راووست او زه به اوس په دې هکله لږ څه ډاډه منه يم چې ووايم ،چې زه به په دې سيمه کې د بدبختۍ او ذلت په مرګ نه مرم .»
ټولو واريدل چې ددې نجلۍ اواز داسې و لکه چې په دغه دشتو او غرونو کې د بابل جادو ، سِحر...او دسهار د هيلو عناصر خپاره شوي وي ، دهغې په اواز کې دومره خوږلني او دومره خوند و لکه د بحر د ځپو په طلاطم کې چې دکوم خوږ غږې غزل ځپې اوريدل کيږي او يا لکه په بې خوبه شپو کې چې د ستورو د نغمو په ځواب کې د زمکې طلايي او نقرئي ګنګرې په يوه وار اواز راپورته کړی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه تازه پیغله شوې نجلۍ ، ښایست او جمال نمونه چې کله چپ شوه نو برهان الدین ورته وویل چې :
« ګوره لورې! زه خو ستا له نامه سره اشنا نه یم ، خو تا ته دا وایم چې دلته په شک او شبه کې پرې نه وځې . که ته په دې زمکو او سیمه کې پردۍ یې ، نو داپه خپل زړه کې ولیکه چې ته هسې په ناکاره روحونو ، وحشتونو او وهمونو کې نه یې را ښکیل شوې ، بلکه د انسانانو تر منځ یې . دوې به ستا درنښت کوي او ستا سره به د انسانانو په څېر سلوک کوي . زما لورې : زه په دې هم نه پو هیږم چې ته د کومه ځایه راغلې یې ، کوم ځاې پیژنې ، د کومو قافلو سره اړیکې لرې ، د کومو کاروانونو سره ستا رابطه شته ، خو ددې ټولو سره سره بیا هم زه تاته ضمانت درکوم چې ته دلته خپل ځان د اوبو د راپیدا شوو پوکنیو او یا د هوا د لمحاتو په ټال کې مه ګڼه ، دلته به ستا عزت ، وقار ، او درنښت کیږی . او دا ولیکه چې لونی د پریښتو د زړونو څخه هم ډیرې د زړه ډاډ او د خوبو نو دحقیقتونو سره نزدې والې لرې . او س ته مونږ ته دخپل ځان په هکله ووایه چې ته څه ویل غواړې ؟ ستا په زړه کې څه ډول اندیښنې ، او څه ډول فکرونه اوړې را اوړی ؟ اې لورې ! ته څوک یې ؟ او دغه دواړه ځوانانو چې زما پیژندګلوې دي، ته ددوې سره ددغو سیمو لورې ته د څه دتر لاسه کولو له پاره راغلې یې؟
د برهان الدین ددې خبرو په اوریدو سره د نجلۍ په مخ کې د ځوانی زغم نور هم ډیریده ، هغه د پخوا څخه نوره هم په ډیره ډاډمنه توګه په خبرو پیل وکړ او ویې ویل چې لمړی تاسې ووایاست چې تاسې څوک یاستئ؟ دهغې وروسته به زه به خپلو خبرو پیل وکړم »
پخوا له دې چې برهان الدین د خپل ځان په هکله په څه ویلو پیل وکړي دهغو دوو کسو وسله والو څخه چې دغه نجلۍ یې تر دې ځایه راوړې وه یوه په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
«واوره ریونا ! دا برهان الدین صیب دې چې د ترکانو د اوسنې سلطان ، سلطان مراد د زوې بایزید استاد او مربې دي ، بایزید ولیعهد دهغه همدومره درنښت اوعزت کوی لکه څومره چې دخپل پلار ، د ترکانودسلطنت د سلطان عزت کوي »
کله چې دې ځوان خپلې خبرې بندی کړې نو هغه نجلۍ چې دلته د ریونا په نامه یاده شوې وه برهان الدین ته مخ واړاو ه او ورته یې وویلې ،« درند برهان الدین صیب ! تر هغې چې ما پورې اړه لرې نو زه باید تاته دا روښانه کړم چې زما نوم ریونا دې ، زه د یونان د رومیلیا د ولایت د تهریس د سیمې اوسیدونکې یم ، دا چې زه څوک یم ، ددوې سره ولې تر دې ځایه راغلې یم نو دا به دهمدې دواړو څخه کوم یو په تفصیل سره تاسې ته ووایي . زه به چپه خوله اوسم ، ګورم به او اورم به ، چې دوې زما به اړوند څه وایی . »
د ریونا ددې خبرو وروسته برهان الدین د هغو دواړو ځوانانو په لور په پوښتونکو سترګو وکتل ، بیا یې دپوښتونکې په توګه هغو دواړو ته په خبرو کې وویل . « ووایي چې دغه نجلۍ مو له کومه ځایه راوستې ؟ دا څوک ده اودې سیمې ته مو دهغې د راوړو څخه موخې څه دي ؟ ددې نجلۍ شکل وصورت ، کالي، د هغې مخ او جسماني جوړښت په ډاګه کوی چې هغه یوه نصرانی مذهبه ده .»
برهان الدین تر دې ځایه په خبروکې و چې دهغو دواړو ځوانانو څخه یوه یې په خبرو پیل وکړ .
« دروند برهان الدین صیب ! ته پوهیږې چې زه او زما دی ملګري د لښکر په هغې برخې کې دندې تر سره کولې چې د علي ورور هم په کې و . د جنګ نه د فارغیدو وروسته د علي ورور د خپل پلار او ورور د وژونکو د لټې له پاره ووت ، مونږ دواړه هم ورسره و . د تهریس په سیمه کې مونږه او د علی د مشر ورور د همغو قاتلینو سره مخ شو ، دهغوې سره دغه نجلۍ ، چې اوس ستاسې تر مخ ولاړه ده او ریونا نومیږي ، هم ملګرې وه . کله چې مونږ د هغو وژنکو سره ټکر وکړ نو څرنګه چې د هغوې شمیره له مونږ ډیره وه نو دهغوې څخه مو یو څو له منځه یوړل او پاته یې و تښتیدل . خو دغه نجلۍ زمونږ لاسوته راغله . د وژونکو سره د ټکر په وخت کې د علی مشر ورور سخت زخمې شو ، هغه ته دخپل ځان د پاته کیدو په هکله هیڅ هیله نه وه ، نو مونږ ته یې دا مشوره راکړه چې مونږ دغه نجلۍ دهغې مور او ورور ته ور ورسوو ، او هغوې ددې څخه و پوښتي چې قاتلین څوک او څومره کسان دي ، هغه فکر کاوه چې دا نجلۍ به قاتلین پیژني. نو دعلي د مشر ورور د وینا په اساس مو دغه نجلۍ له ځانه سره تر دې ځایه راوسته ، خو مونږ په ډیر خفګان سره دا خبره کوو چې د علي مشر ورور د زخمونو له لاسه و مړ او مونږ همهلته په تهریس کې خاورو ته وسپاره .»
ددې خبرې په اوریدو سره د علي مور ، قیرات ، په زمکه را پریوته او په خپلو پښو یې لاس را ښکوده او واویلا یې پیل کړه . د علي کوچنی خور سریان ورمنده کړه اوخپله مور یې په غیږ کې و نیوله ، علي هم ورمنده کړه خپله مور یې په غیږ کې را واخسته او د هغې د ارامولو هڅه یې کوله ، خو قیرات په خپلو ورنونو باندې لاسونه وهل او دغم نه په ډک

(c) ketabton.com: The Digital Library

اواز سره یې ویل چې : «اې زما زویه ! .... زما زویه !... هغه خو زما د زړه د زخمونو ملهم ، زما د زړه د ورانو ویجاړو د ابادۍ له پاره تللی و ، زه څه پوهیدم چې هغه به د خپل مشر ورور په څیر دمرګ په پراخه سمندر کې غوټې خوري ، زه څه پوهیدم چې زما د رڼا هغه مینار به هم په تیارو توپانو اود سهرا په پراخه خړوبه کې ورکیږی .»
ددې خبرو تر څنګ به قیرات خپل دواړه لاسونه د پخوا څخه نور هم په کلکه په خپلو دواړو ورنونوو هل او شور اوفریاد به یې کاوه. دخپلې مور دغه حالت علي ته د کتلو او زغم نه و نو سمدستي یې خپله مور ددواړو لاسو څخه ونیوله بیا یې هغه دخپلې سینې سره را یو ځای کړه او په زړه ډکې اواز یې په ژړا ژړا کې ورته وویل:
«اې زما مورجانې ! مه ژاړه ، تر اوسه خو ستا زوې علي ژوندې دې ، زه له تاسره ژمنه کوم چې ستا د زخمونو مرهم به زه لټوم ، زه به کوڅه په کوڅه ، کلي په کلي ګرزیږم او تاته دا ډاډ درکوم چې زه به لکه په سمندر کې د راپورته شوو توپانونو، د خت د لامبو وهونکو سیورو ، او د اوربلونکي لاوې د سیلاب په څیر په خپلو دښمنانو باندې را پریوزم او د هغوی سرونه به پرې او ستا تر مخ به یې کیږدم. مورې ! که هغه وژونکی او قاتلان د زندان د اوسپنو د سیخانو تر شا هم پاته شي ، په یخو خوبونو او ګرمو سرابونو کې ورک هم شي ... نو بیا به هم ، اې زما مورې !زه به د مرګ د ګډیدونکې څپې ....د پړکیدونکي ، کړکیدونکې بریښنا د لمحو ...د وږو سترګو په څیر پر هغوی ورپریوځم او په هر صورت به دهغوی په وژلو دخپلې بدلې اخستو خوب ریښتیا کړم .»
غملړلې قیرات دخپل غم په فریاد او اه و زارۍ کې ډوبه وه ، سریان ته یې غاړه ورکړې وه او په کوکو کوکو یې ژړل .
خو علي خپلې مور او خور دواړو ته تسلې او ډاډ ورکاوه ، په دې وخت کې هغه دوه کسه وسله والو ځوانانو څخه یوه یې دهغې نجلۍ په لور مخ واړاوه او ورته یې وویل :
ریونا ! دغه زړه ښخه چې وینې دهغې نوم قیرات دې ، او دا د هغې، مجدالدین، مور ده چې ستا د خپلوانو سره د ټکر په وخت کې ووژل شو. هغه نجلۍ چې د قیرات سره غاړه ده هغه د قیرات لور او د مجدالدین خور ده او هغه ځوان چې قیرات او دغه ځواني نجلۍ ته ډاډ ورکوی هغه د مجدالدین کوچنې ورور دې ،مونږ دواړه اوس تا دغې درې واړو ته سپارو اوس نو دغه درې واړه چې له تا سره څنګه معامله کول غواړې همغسې به وکړی. خو تاته په کار دی چې هغوی ته د مجدالدین د قاتلینو په اړه معلومات ورکړې ، زمونږ له آنده په همدې کې تاته خیر دې.
قیرات ، سریان او علي درې واړو دا خبرې اوریدې ، تردې وخته پورې قیرات تر ډیره ځایه خپل ځان سنبال کړی و او را پورته شوه او په ورو ورو یې ریونا ته ځان ور نژدې کړ. ریونا چې کله هغه د خپل ځان په لوری را نژدې کیدونکې وکتله نوپه ټول وجود یې لړزه و لګیده ، شونډې یې په رپیدو شوې . د قیرات شاته سریان او علی هم را روان و ، هغې ته په را نزدې کیدو سره قیرات غوښتل څه ووایي خو دهغې څخه د مخه ریونا په ژړغوني او لړزیدونکې اواز وویل :
« زما د وژلو تر مخه زما یوه خبره واورئ ، دهغې وروسته چې بیا تاسې څه ډول غواړئ همغسې مې ووژنئ، خو زه تاسې ته ډاډ درکوم چې هغه څه چې زه وایم هغه ربښتیا دی ، زه به هیڅکله هم ستاسې ددرې واړو تر مخه درواغ و نه وایم . زه ډیره خواشینې یم چې په هغې ټکر کې مجدالدین ووژل شو . مجدالدین ما ډیر ښه پیژانده ، دا چې څه ډول مې پیژانده دهغې په هکله به زه تاسې ته تفصیلې خبره وکړم ، دهغې وروسته تاسې پورې اړونده ده چې زما په خبرو باورکوئ او که نه . که ما ووژنئ او یا نه ، دا به ستاسې واک او اختیار وی خو هغه څه چې زه یې وایم تاسې یې په غور سره واورئ.»
قیرات، علي او سریان ریونا ته په رانزدې کیدو سره تم شول ، دهغوی په تم کیدو ریونا کې څه حوصله را پیدا شوه او یوځل بیا یې په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
«تاسې پوهیږئ چې څوکاله مخته مسلمانانو د یونان د تهریس ولایت سوبه کړ . زه دهمدې ولایت دتهریس اوسیدونکې یم ، د قاتلانو د لټون له پاره به ډیر وخت مجدالدین زمونږ دکلي لورې ته را ته . هغه شکمن و چې قاتلان زمونږ دکلي سره اړیکې لري . یا دا چې وژونکی زمونږ کلي ته تګ را تګ لري ، زه په خپله نه پوهیږم چې قاتلین او وژونکي څوک دي ؟ او دا چې هغوی دمجدالدین سره څه دښمني لري ؟ نو اې درنې ښځې ! په همدې وخت کې ستا د زوې ، مجدالدین ، لیدنه کتنه د زمونږ د کلي د یوې نجلۍ سره وشوه ، هغه نجلۍ پخپله نصراني وه او د یوې کونډې ښځې لور ده ، ستا زوی ، مجدالدین ، د همدغې نجلۍ سره لیدنه کتنه پیل کړه ، اخر دا لیدنې کتنې په نژدې اړیکو باندې تبدیلې شوې ، دغه نجلۍ هم مجدالدین سره مینه پیدا کړه او دهغې په خاطر یې نصرانیت پریښود او مسلمانه شوه او دهغې مور هم په اسلام باندې مؤمنه شوه . د واده کولو وروسته به ډیر وخت مجدالدین هملته زمونږ کلي کې اوسیده .اوبیا به د همغه ځایه څخه د خپلو دښمنانو د لټون پسې بیرون ووت . دغه نجلۍ چې اوس ددې ښځه وه هم دهغه سره د هغه ددښمنانو په لټون کې بسپنه کوله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا څه چې زه تاسې ته وایم د څوکالو پخوانی پیښه ده ، په دې وخت کې ددې ښځې د ګېډې څخه ستا د زوی دوه کسه زامن پیدا شول ، بیا څور ورځې مخته زه د خپله کوره اوکلي څخه ووتم او نژدې یوه بل کلي ته چې زما د کاکا کور په کې دې ولاړم ، زما کاکا درې زامن لري ، دهغوی له ډلې څخه د تر ټولو کشر سره زما کوژدن شوی ده ، او شوني وه چې په ډیرو نزدې ورځو کې ورسره زما واده هم وشي . زه د خپل کاکا په کور کې څو ورځې تم شوم ، بیا هغه ځوان چې زما واده ورسره کیدونکې و دخپلو دوه نورو مشرانو ورونو سره یو ځای غوښتل له ماسره زما د خپله کوره پورې راشي ، هغه وخت چې زه دهغوی سره د خپل کور په لوری را روانه وم نو ستا زوی مجد الدین او دهغې سره دغه دواړه ځوانانو پر مونږ حمله وکړه ، او په دې ترتیب وسلوال ټکر منځته راغی ، ددې ټکراو په پایلو کې هغه ځوان چې زما واده ورسره کیدونکې و له منځه ولاړ او ستا زوی هم ووژل شو ، خو زما د کاکا دوه زامنو ځانونه ځنګ کړل او و تښتیدل ، زما کاکا هم په دغه ټکر کې له منځه ولاړ دهغې وروسته ستا د زوی په وینا دغه دواړو وسله والو کسانو زه و نیولم اودلته یې را ورسولم. په حقیقت کې دوی شکمن دې چې شوني ده چې زه قاتلین و پیژنم ، خو زه واحد او لاشریک خدای حاضر او ناظر ګڼم چې زه پخپله قاتلین نه پیژنم او نه ماته دا معلومات شته چې د مجدالدین ورور او پلار چا وژلی و . خو که چیرې مجدالدین ته شک وایي چې دهغه دپلار او مشر ورور په وژلوکې زما د کاکا او یا د هغې د زامنو لاس دې نو بیازه تاسې سره دا ژمنه کوم چې که چیرې زه ستاسې له خوا د وژلو څخه خوندی پاته شوم اوبیرته خپل کلی ته په تللو باندې بریالی شوم ،نو زه به حتما د قاتلانو پلټنه وکړم، دهغوی ځای ځیګې به معلوم کړم او بیا به تاسې ته ووایم چې قاتل څوک دې ؟چیرې اوسیږي او ولې یې ستا میړه او دوه زامن وژلي دي ؟

تر دې ځایه د خبرو وروسته ،ریونا تم شوه ، ساه یې واخسته ، تر لږڅه ځنډه یې په ډیره ژوره توګه د قیرات په لور کتل او بیا یې په خبرو پیل وکړ.

«درنې مشرې ! که چیرې ته زما په خبرو باندې باور کوې نو بیا له تاڅخه غواړم چې ما ته ښنه وکړې ،زه به تاسې ته په دې اړه د څه معلوماتو د ترلاسه کولوپه خاطر خپلې هڅې پیل کړم . او تاته ډاډ درکوم چې زه به خامخا د قاتلانود ځای ځیګې د معلومولو له پاره هاند و کړم او که چیرې تاسې دا سې فکر کوئ چې زه مجرمه یم او ستا د زوی په وژلو کې شریکه یم، نو بیا ته خپل زوی ته حکم وکړه چې خپله توره د تیکي را وکاږي او زما څټ ته یې را خلاصه کړی .»

ددې خبرې سره سم ریونا د زنګونو په سر پر زمکه کښیناسته او خپل څټ یې را ټیټ کړ.

په دغه وخت کې نه یواځې قیرات او دهغې لور سریان بلکه ټول ولاړ خلک حیران دریان ولاړ و او د ریونا په لور یې کتل . قیرات مخته راغله او په خپلو دواړو لاسونو یې ریونا له شا څخه ونیوله ، پورته یې کړه ، او بیا یې د ډیرې مینې ، او محبت نه په ډک اواز ورته وویل :

«ګوره لورې ! ستا د وجود رګ رګ ددې ګواهي ورکوي چې ته درواغ نه وایې ، ته ریښتیا وایې ، ته بې ګناه یې. خو ګوره لورې ! ته دلته زمونږ په سیمه کې زمونږ تر مخه د ځانتوالي ، زوال ،بیلتون او هجر ښکار شوې نه یې ، ته خپل ځان ته د یوې بې وطنې او بې کوره نجلی خیال مه کوه . واوره لورې ! که چیرې ته وعده وکړې چې ته به زما د زامنو او میړه د قاتلانو نښې نښانې را پیدا کوې نو زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا دغه کړچار ته سلام وکړم ، ګوره لورې! که چیرې ته زمو نږ له پاره دا زحمت وګالې او زمونږ سره په دې هکله بسپنه وکړې نو دا به ستا پر مونږ هغه احسان وی چې مونږ به یې په خپل ژوند کې هم بدله پوره نه کړای شو. واوره لورې ! تر هغې چې ستا زړه غواړې له مونږه سره اوسیدې شې دلته به ستا پالنه د یوې ډیرې سترې او دروندې میلمنې لور په څیر و شي. دهغې وروسته به په پوره خوندېتوب سره تا ستا تر کوره پورې د ورسولو انتظام زه وکړم . »

دقیرات ددې خبرو په اوریدو سره ریونا بلکل بدله غوندې شوه ، لږ څه مخته د هغې حال د ونو د زیړو پاڼو په څیر و خو اوس یې په مخ او څیرې باندې د خوښۍ نښې نښانې را څرګندې شوې وې . نو هغه سمدستي مخته ورغله د قیرات سره غاړې غړۍ شوه او په خپل ژړغوني غږ سره یې هغه ته په وینا کولو پیل وکړ .

«ته یوه ډیره مهربانه او درنده مور یې ، زه ستا دغه شفقت او مهربانۍ ته سلام کوم .که چیرې ته ما د یوې لور په څیر دخپله ځانه سره ساتې نو زه به دا کار د خپل ځان له پاره یوه نیک بختي و ګڼم اوکله چې تاسې ما په پوره خوندیتوب سره خپل کور ته ورسوئ نو دا به ستاسې پر ما باندې ډیر زیات احسان وي چې دهغې بدله به زه په خپل ژوند کې پوره نه کړای شم . اوس زه ډاډه یم ، ستا دخبرو د اوریدو څخه ماته دا ډاډینه را پیدا شوه چې زه دغه سیمې ته د مرګ له پاره نه ، بلکه د ژوندۍ اوسیدو له پاره راغلې یم .

د ریونا په دې خبرو سره تر هغې ځایه چې د قیرات اوسریان په څیرو کې خوښۍ را ښکاره شوې وه نو هلته د علي ، برهان الدین ، ساروان خولې هم له خندا نه را ټولیدې ، په دې وخت کې برهان الدین څو قدمه را مخته شو د قیرات تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخه ودرید او ورته یې وویل :
« قیرات ! زما درنې خورې ! د ریونا نومې دغه نجلۍ سره خو ستا معامله جوړه شوه ، خواوس چې زه د کوم زیرې کولو له پاره تاسې ته راغلې وم نو غواړم هغه تاسې ته ووایم. خو دهر څه د مخه ، درنې خورې ! زه ستا د زوې په اړه ، چې اوس کوم معلومات ډاګیزه شو، د زړه له کومې خواشینې وړاندې کوم . هغه ډیر پوه او بیدار هلک و ، خو هغه زیرې چې زه تاسې ته در کول غواړم هغه دادې چې تر سلطان مراد پورې دا خبر ور رسیدلې چې ستا زوې علي د جنګ او حرب ، اوهمدا راز په دیني درسونو کې په مدرسه کې تر ټولو په لمړۍ درجه بریالې شوې ، کله چې د سلطان مراد تر مخه ستا د زوې ، علي ، یادونه وشوه نو په هغه وخت کې یواځې زه نه ، بلکه ولي عهد بایزید ، د هغه زوې ، د بروصې ټول رئیسان ،علماء او سالاران هم ناست وو ، دهغوې ټولو په شتون کې سلطان مراد یوه قاصد ته حکم وکړ چې نن ماښام علی د هغه دربار ته راولي ، بیا زما درنې خورې ! په دې وخت کې ما په خبرو پیل وکړ او سلطان ته مې وویل چې علي به زه پخپله د خپله ځانه سره یو ځاې دلته را ولم . زه تا ته دا زیرې هم درکوم چې علي ته د کوم مهم کار د ورسپارلو دمخه سلطان هغه ته د «پاشا» لقب ورکړې دې ، همدا راز سلطان په بروصه کې او هم په خپل لښکر کې دا حکم کړې چې علی به ددې وروسته یواځې علي نه وی بلکه هغه ته به «علي پاشا» ویل کیږي . زه به تا ته دا هم ډاګیزه کړم چې کله چې نن علي د سلطان مراد دربار کې دهغه تر مخ وړاندې شی نوسلطان به هغه ته یوه درنده دنده سپاري تر څو د هغې کړچار ، مهارت ، حربي پوهه ، جرءت ،د توری وهلو او جنګی وړتیاو اندازه ځان ته معلومه کړي . که چیرې علي په دې دنده کې بریالې شو نو ستا دزوې ارزښت او شان به د سلطان مراد په آند کې د خپل زوې بایزید نه وروسته دویم کس ته ورسیږی .
دخبرو تر دې ځایه پورې برهان الدین لږ څه ځنډنې شو او بیا یې دوباره خپله وینا پیل کړه او ویې ویل :
زما خورې ، قیرات ! زه غواړم چې ته دخپلې لور سریان او د دغې بلې لور ریونا سره یوځاې خپله رمه حویلۍ ته یوسې ، زه به علي پاشا له ځانه سره محل ته یوسم ، تر څو یې هلته د سلطان مراد تر مخ وړاندې کړم ، زه په دې هم و پوهیږم چې سلطان مراد به علي پاشا ته کومه درنه دنده و سپاري .
د علي پاشا مور قیرات د برهان الدین ددې وړاندیز سره همغږې شوه ، په دې وخت کې دهغو دوو ځوانانوڅخه ، چې ریونا یې تر دې ځایه راوړې وه ، یوه وویل چې :
برهان الدین صیب ! او زمونږ په اړه څه فکر کوې؟
برهان الدین د دې خبرې په اوریدو سره هغوې ته وویل:
« تاسې دواړه اوس خپلو کورو ته ولاړ شئ او ارام وکړئ ، ستاسې څخه ډیره مننه چې دغه نجلۍ ریونا مو په خوندي توګه تر دې ځایه را ورسوله ، اوس دهغې په هکله پریکړه زمونږ کار دې ، تاسې دواړه رخصت یاست ، تللاې شئ .»
ددې خبرې په اوریدو سره هغه دواړه په خپلو آسونو سپاره شول او دهغې ځایه څخه وکوچیدل .
دهغوې د تللو وروسته برهان الدین د سراې دخاوند ساروان په لور وکتل او ورته یې وویل :
« ساروانه ! ته هم دخپل سراې په لور ولاړ شه ، تاسره خوبه لیدنې کتنې کیږې راکیږی .» ددې خبرې په اوریدو سره ساروان هم په خپل آس سپور شو او ولاړ.
ددې درې واړو د تللو وروسته قیرات ریونا ته وکتل او دمورنې شفقت نه په ډک اواز یې ورته وویل :
«ریونا لورې ! ته هم په خپل آس سپره شه ، زه او سریان به خپله رمه سره را ټوله کړو او بیا به له دې ځایه کوچ وکړو .
ریونا ورته سمدستې په ځواب کې وویل چې :
« اې زما مینه ناکې مورې ! دا ته څه ډول خبرې کوې ، که چیرې ته رمه را ټولوې او زه په آس سپره اوسم نو زما څخه به ډیره بدبخته نجلۍ بله نه وي ، زه په خپله د رمې په راټولو کې له تاسره لاس کوم، ته دلته ودریږه، زه به دخپلې خور سریان سره یو ځاې د رمې حیوانات را ټول کړم ، بیا به ټول یو ځاې له دې ځایه وکوچیږو .
په دې وخت کې علي پاشا په خبرو کې راټوپ کړ او ویې ویل : له تاسې درې واړو څخه یو هم و نه خوځیږئ ، زه به رمه را ټوله کړم او تاسې ته به یې در وسپارم . تاسې درې واړه بیا هغه سنبال کړئ او تر کوره یې ورسوئ .»
بیا نو علي پاشا په منډه منډه ولاړ ، د رمې ټول ځناور یې سره را ټول کړل او قیرات ، ریونا اوسریان ته یې ورحواله کړل ، هغوې هم خپله رمه د بروصې د ښار په لور روانه کړه . ریونا په یوه لاس کې دخپل آس قیضه نیولې وه او بل لاس یې پورته پورته کاوه او رمه یې پرې کنترولوله . تر څنګ یې برهان الدین په خپله کچر او علي پاشا په خپل آس سپور شو او دوې هم د بروصې دښار په لورې روان شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قریب الرحمن سعید

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۲)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول (۲)

دعثماني امپراطورۍ او صلیبي متحدي اروپا ترمنځ کشمکش
په دې تاریخي ناول کې ډېرې داسې پېښې مخته راځي چې زمونږ دهیواد د اوسني کړکیچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د یو شمېرکسانو نومونه یادشوي دي چې شونې به وي په تصادفي توګه دیو شمیر وګړو د نومونو سره یو شانته والي ولري . خو ټول کرچار مثبت دي او د لیکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسې ددې تاریخي ناول دویمه برخه لولئ:

علي د برهان الدین سره یو ځای د بروصې شاهي ماڼۍ ته ور ننوت ، په دغه وخت کې د محل په خونه کې سلطان مراد ، دهغه زوی بایزید ، د بایزید زوی ارطغرل ، سلیمان ، عیسې ، موسې ،محمد او دځونورو غټو ورو سالارانو په ګډون د ښار څو امیرین او دعدلیې د امورو مشران هم ناست وو . کله چې برهان الدین اوعلي خونې ته وررننوتل نو سلطان مراد دخپله ځایه را پورته شو او هغوی ته یې ښه راغلاست ووایه ، شونې ده چې دغه ښه راغلاست به د برهان الدین د تشویق له پاره و، په دې وخت کې برهان الدین دعلي په غوږ کې څه وویل ، نو علي ور مخته شو او دسلطان سره یې په لاس روغبړ وکړ . ددې وروسته یې د نورو ناستو خلکو سره دروغبړ کولو وروسته چې کله هغه د ولي عهد بایزید لورې ته را ورسید نو د روغبړ وروسته بایزید هغه د خپل ځان تر څنګ کیناوه ، او هغه ته یې په غوږونو کې څه وویل :
په دې وخت کې سلطان مراد ډېر خوښ ښکاریده ، خپل زوی بایزید ته یې مخ کړ او ورڅخه یې وپوښتل : زما قدرمنه زویه ! ایا ته دعلي سره د په وا څخه پیژندګلوی لرې ؟»
بایزید په ډېر ادب سره خپل پلار ته مخ را واړاو او ورته یې وویل :
« عالیقدره سلطانه! ما د علي سره څو ځلي د حرب و ضرب په مکتب کې لیدنه کتنه کړې وه ، زه لا د په وا څخه د جنګی او حربي فن اوپوهې څخه پوره پوره خبر یم »
وروسته له دې خبرې بایزید علي د خپل ځان تر څنګ په یوه خالي ځای کې کیناوه،تر لږه وخته پورې د ماڼۍ په دې خونه کې چپه چپتیا شوه ، یو ناڅاپه د سلطان اواز را پورته شو او علي ته یې په وینا کې وویل : «دخیرالدین زویه ! تر هر څه دمخه زه تاته په دې خاطر چې تا دحرب و ضرب په مکتب کې دیني او عسکرې روزنه په ډېره ښه او اعلي درجه تر سره کړې د زړه له خلاصه مبارکي وایم ، ددې تر مخه زما د زوی استاد ، دروند برهان الدین ، به ماته کله کله ستا د وړتیاو په هکله معلومات راکاوه ، همدا اراز هغه ستا دکورنۍ د حالاتو څخه هم وخت په وخت خبرولم ،او زه ستاسې د ټول حال احوال نه پوره خبریم ، زما زوی بایزید هم په دې پوه دې چې څه ډول ستا پلار او بیا دهغې پسې ستا ورور د دښمنانو په لاسو وژل شوي دی ، او اوس خبر شوې یم چې ستا بل ورور هم د نوم ورکو دښمنانو په لټه کې دې .»
په دې وخت کې برهان الدین سمدستي وویل « دروندہ سلطانه ! علي ته لږ څه د مخه دا بد خبر راغي چې د هغه بل ورور مجدالدین هم دهمدې نوم ورکو دښمنانو په لاس وژل شوې دې . اوس علي د خپلې کونډې مور اوخور یواځنۍ هیله ده . دروندہ سلطانه ! ده هم اراده کړې چې په هر حال به د خپل پلار او دواړو ورونو ددښمنانو په لټې پسې وځي او هغوی ته به دخپلو کړو سزا ورکوي . دروندہ سلطانه ! ددې مور سوګند کړې چې تر هغې به پنې پښنو ته رانه وړې تر څو یې چې د خپل میړه قاتلانو ته سزا نه وي ورکړې . په دې خاطر قدرمنه ! دیخنۍ په دې موسم کې د هغې پښې د یخ له لاسه پړکې شکیږي . دې خپلې مور ته زاري کوي چې هغه دې پنې په پښو کړي خو هغه په خپل سوګند کلکه ولاړه ده . د یخنۍ په دغسې موسم کې علي او دهغې خور سریان دخپلې مور د پښو د چاودنو او ټپونو د ډکولو له پاره د وازګې په ویلې کولو او دهغې په ټپونو کې د هغې د ور اچولو په واسطه علاج کوي ، قدرمنه سلطانه ! زه هیله من یم چې علي به د خپلو دښمنانو څخه د بدلې په اخستلو کې بریالي شي . »
د برهان الدین په دې خبرو د ماڼۍ په دې ستره خونه کې د لږ څه وخت له پاره یوځل بیا چپه چپتیا خپره شوه. بیا هر یوه په ډېره

(c) ketabton.com: The Digital Library

دردناکه ژبه دعلي سره د هغه د ورور د شهادت په خاطر د زړه خواله وکړه ، په همدې وخت کې يو ځل بيا د سلطان اواز په خونه کې راغبرګ شو.

د خيرالدين زويه ! ته اوس يوازې علي نه يې بلکه علي پاشا يې . شونې ده چې محترم برهان الدين به تاته په دې هکله خبر درکړې وي ، ما تا ته د پاشا لقب درکړې ، او نه يواځې د ښار خلک په دې خبره خبر شوې بلکه مونږ په لښکر کې هم دا خبره ډاګيزه کړې ده . دنن څخه وروسته به تاته علي نه بلکه د علي پاشا په نامه غږ کيږی . نو علي پاشا ! واوره : زه تاته يو کار درسپارم ، زه هيله من يم چې هغه کار به ستا د جنګي وړتياو سبب وګرځي او هم به ستا له پاره د تجربې اساس ثابت شي . همدا راز دهمدې عسکري دندې په ترسره کولو کې به ته د خپل پلار او دواړو ورونو د قاتلانو په پيداکولو کې هم بريالي شي.

د خيرالدين زويه ! د بلغاريې حکمران سيسمان دخپلو دوو شهزاد ګانو ، سائرکن او ايکسلا، سره يو ځاې زمونږ په نوو سوبه شوو سيمو کې د شپيبنيو يرغلونو يوه لړۍ پيل کړې ، دوې کله په مقدونيه کې وينه تويونکي عمليات تر سره کوي او کله د تهريس په سيمه کې . دهغوې ددغې يرغلونو په پايلو کې زمونږ لښکريانو ته زيان رسيدلې دې . زه به ستا په مشرۍ تا ته يو لښکر درکړم ، تاته د يوې اونۍ وخت هم درکوم په دې وخت کې خپل ځان تيار کړه ، په دې لړ کې به زما زوې بايزيد تا ته پوره لارښوونه وکړي. ددې وروسته به ته د خپل لښکر سره يو ځاې هغې لورې ته کوچ کوې ، اود بلغاريې د حکمران سره به ټکر ته ورځې زه هيله لرم چې ته به هغې ته ماتې ورکړې ، داسې ماتې چې په راتلونکې کې هغه بيا زمونږ په سيمو باندې دشپيبنيو يرغلونو جوګه نه شي .

د خيرالدين زويه ! زه پوهيږم چې ته د هغو سيمو سره اشنا نه يې ، خو زه به ستا سره خپل ځوکسه نائبين او دهغوې تر څنګ د لارې لارښود هم و استوم . دوې به په هغو سيمو کې ستا لارښوونه کوی ، او په دې کارو کې به ستا ملاتړې وي . واوره ! که چيرې ته په دې عسکري دنده کې بريمند شوې نو زما د زوې بايزيد وروسته به ته دويم کس يې چې زما په وړاندې به د عزت او وقار خاوند اوسی . ايا ته ددې کار له پاره تيار يې ؟

علي پاشا د ځواب نه مخته د سلطان په لور په ژوره توګه او غور سره وکتل ، اوبيا يې سلطان مراد ته وويل :

محترم سلطان ! که چيرې د سيسمان حکمران د اوسپنې يا کاڼې څخه نه وي جوړ شوې نو زه به دهغه دغه سرکښې ، دهغه دغه ړوند غضب ، او دهغه ټوله بهادري ، اونارينتوب دهغه په سفالت ، رزالت او د هغې په حماقت باندې بدل کړم . دهغه ټوله تخريب کاري ، دهغه ټوله وران ويجاړ غوښتنه ، ظلم او تيرې به په تورو تيارو کې ډوب کړم . درونده سلطانه ! زه تا ته ډاډ درکوم چې زه به د بلغاريه د حکمران سيسمان ، هره هنګامه او .....دهغه له پاره د مرګ په تحفه بدله کړم .

د علي پاشا ددې ځواب په اوريدو سره يواځې سلطان مراد نه ، بلکه هلته دناستو ټولو خلکو په څيرو باندې د خوښۍ نښې را ښکاره شوې ، په دې خاطر سلطان مراد يو ځل بيا علي ته مخ را واړاوه اوورته يې وويل :

«علي پاشا ! رښتيا چې ستا ځواب زما زړه خوشحاله کړ. زه ستا ددې جرأت ، وړتيا او اعلي فکر ډيره ستاينه کوم . ډاډه يم چې ته به دهمغه ځوانانو په څير را مخته شې لکه څنګه چې درياب اشنا څاڅکې په بحر باندې بدليږي . زه هيله لرم چې ته به د بلغاريه د حکمران په لښکرو لکه د توپاني سيليو په څير يرغل وروړې او خپله بريا او لوړتيا به پرې ترلاسه کړې .

د سلطان مراد د چوپتيا وروست علي پاشا سلطان ته د ډاډ ورکولو په خاطر وويل :

درونده سلطانه ! زه به هيڅکله هم تا ناهيلي نه کړم ، هغه هيلې چې تا زما له وجود سره تړلي ،زه به هڅه وکړم چې ستا دهغې هيلو په مطابق و خيژم .

سلطان په ډيرې مينې سره وويل چې :

دخيرالدين زويه ! ستا د راتلو تر مخه مې چې تاته دکوم لښکر د حواله کولو هوډ کړې نو دهغې په هکله مې د بايزيد سره هم خبرې کړې دي ، اوس ته د بايزيد سره ولاړ شه ، هغه به تاته دهمدې لښکر په هکله نور معلومات هم درکړي هغه به تا دلښکر سره او لښکر به له تاسره معرفي کړي .

د سلطان مراد دې خبرو ته د ځواب ورکولو په ځاې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو ځکه چې په همدې وخت کې د سلطان مراد زوې او ولي عهد بايزيد هم دخپله ځايه پورته شوې و. خو د خونې څخه د وتلو تر مخه سلطان مراد علي پاشا او بايزيد ته په ولاړه ولاړه وويل چې :

علي پاشا ! زه پوهيږم چې ته په عمر کې زما د لمسو په ځاې يې ، ته د بايزيد د زامنو هر يو ارطغرل ، سليمان ، عيسي ، موسي او محمد په څير يې . په دې ټولو کې محمد تر ټولو کشر دې او ته را ته دهمغې همزولې ښکارې . دعمر په دې وخت کې چې کوم عسکري دنده تا ته درسپارل کيږي که چيرې ته په هغې کې بريالي شې نو په سلطنت کې به ستا هماغه ځاې وي دکوم په هکله چې ته تر اوسه پورې فکر هم نه شي کولې .

علي پاشا سلطان ته ددې خبرو ځواب په خوله ورنکړ خو خپل سر يې د هغه تر مخه ښکته کړ او دهغې وروسته هغه د بايزيد

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره یو ځای د خوني ځخه ووت .
٣*****
قیرات او سریان دواړه مور اولور د ریونا په ګډون دخپلي رمي سره یوځای د حویلي په لور روان و ، او حویلي ته ورننوتل ، ریونا وکتل چي د حویلی د اوسیدو برخه دومره پراخه نه ده لیکن ددې حویلی انګړ ډیر پراخه دې . حویلی ته په ورننوتلو سره سم قیرات او سریان دواړو مور او لور خپلې وزې چې دشلویا پنځه ویشتو ځخه ډیرې نه وي د انګړ په یوه برخه کې غوښتل و تړي ، په دې وخت کې ریونا یوه اړخ ته ولاړه وه ، تر یوه وخته پورې هغې هغوی ته کتل اوبیا په تیزی سره مخته ولاړه او د رمې د ځناورو په تړلو باندې یې پیل وکړ. قیرات ورته وویل :
« ریونا ! زما لوري ! پریږده ، ته خو دلته زمونږه سره یوه ډیره درنه میلمنه یې او زمونږ سره نه ښایي چې مونږ د یوه میلمه ځخه دغه ډول کار واخلو » .
ریونا په ډیر پراخه زړه او دخپلوی په توګه یې وویل :
« محترمې قیرات ! تا ماته خپله لور ویلې دې ، نو په دې خاطر ته زما مور یې ، نو ایا دا به ماته د شرم خبره نه وي چې زما مور دې د رمې ځناور تړي او زه دې د هغې سیل کوم. »
قیرات د ریونا ددې خبرې ځه ځواب ورنه کړ . پټه خوله پاته شوه ، ریونا خندل او د رمې د ځناور و په تړلو یې پیل وکړ .
کله چې ټولې وزې و تړل شوې نو بیا قیرات وویل :
« زه غواړم چې تا هلته په میلمستون کې کینوم ، بیا به زه او سریان دواړه د وزو ځخه پی را واخلو ، بیا به ماښامې تیار کړو ، واوره لوري ! زه غواړم له تا ځخه ډیر ځه و پوښتم، زما لوري !ځه چې تا په میلمستون کې کینوم ، بیا به نو زه اوسریان د وزو ځخه د شیدو د اخیستو له پاره راستنې شو او د ډوډی انتظام به هم وکړو .»
قیرات غوښتل ریونا میلمستون ته یوسي ،خو ریونا په خپل ځای باندې ولاړه پاته شوه . تر یوه وخته پورې مسکی وه ، او بیا یې قیرات ته وویل :
«واوره موري ! ته دا بده مه ګڼه ، اوس خو تاماته خپله لور ویلې دې ، په دې اساس زه د سریان په ځیر تاته دمور غږ کولې شم ، که زه د لور په ځیر په میلمستون کې کینم او ته کار وکړې دا به زما له پاره د زغم وړ نه وي ، نو په دې خاطر د یوې لور په ځیر له تانه غواړم چې ته ولاړه ښه او ماښامې تیار کړه ، زه او زما خور سریان به دواړه د وزو ځخه شیده را واخلو . دهغې وروسته چې ته ځه غواړې زما ځخه و پوښتې بیا هغه و پوښته ، زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا د هرې خبرې ، د هر سوال ځواب غلې درنه کړم . »
په دې وخت کې سریان هم په منډه د ریونا ځنګ ته راغله ، په مینه یې دهغې لاس و نیو او پورته شول ، قیرات تر یوه وخته پورې مسکی او خندنی وه ، دا سې په ډاګه کیده چې هغې د ریونا مشوره منلې ده . په دې خاطر هغه د په لنځای په لور ولاړه ، سریان ددې حال په کتلو سره منده کړه او د شیدو لوښي یې راوړل او د ریونا سره یو ځای یې د وزو په لوشولو پیل وکړ .
د وزو د شیدو اخستلو وروسته ریونا او سریان دواړه د په لنځای په لور ولاړې او د قیرات سره یې یو ځای د ډوډی د په لې کار تر سره کړ .
د ډوډی د تیارولو وروسته درې واړه د په لنځای ځخه بهر را ووتې، ولاړې او په تشناب کې یې خپل لاسونه او مخونه پریمنځل ، په همدې وخت کې د بروصي د جوماتونو ځخه د ماښام د لمانځه اذانونه هم پیل شول . د اذان د اوریدو سره سم قیرات او سریان دواړه ولاړې او اودسونه یې وکړل او بیا یې د ریونا تر مخه په میلمستون کې لمونځونه اداءکړل . تر هغې چې سریان او قیرات لمونځونه ادا کول ریونا هغوی ته په ډیر ذوق سره بلکه په حیرانونکې توګه کتل. د لمانځه د اداء کولو وروسته قیرات اوسریان دواړه د ریونا تر ځنګ کیناستې او دعلي پاشا د راتلو په خاطر یې په خپلو منځو کې خبرې پیل کړې .
د لږ ځنډ وروسته علی پاشاهم حویلی ته را ننوت ، خپل آس یې د رمې د ځناورو تر ځنګ و تړه . کله چې هغه د انګړ ځخه داوسیدو د ځای په لور را ته ، مور یې ورته ور غږ کړ او هغه یې د میلمستون په لور را وباله . علي پاشا میلمستون ته ور ننوت ، او دخپلي مور تر ځنګ کیناست ، موریې ورته وکتل او ویې ویل :
« زویه علي پاشا ! ما په ډیره بې صبری سره ستا انتظار کاوه ، حویلی ته د راننوتلو سره سم مونږ د وزو ځخه پی اخستې او دغو دواړو یو ځای د ماښام ډوډی تیاره کړې ده . ټولو په ډیره بې قراری سره ستا انتظار کاوه . حقیقت دادې چې ما غوښتل د ریونا ځخه ډیر ځه وپوښتم . خو ما غوښتل چې هر ځه ستا تر مخه وپو ښتم . په دې خاطر مو په ډیره بیړه ستا انتظار کاوه چې تر راشې او بیا دریونا سره خبرې وکړو.
قیرات تر همدې ځایه خبرې وکړې چې علي پاشا یې په خبرو کې را ننوت او ویې ویل :
« مورجاني ! تا خو ریونا دلته د راتلو سره سم په کار لږولې ده ، دا خو په دې کور کې یو درنه میلمنه ده . دا چې بیرته ولاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي ، هلته به خپل پلار ، مور او نورو دوستانو ته څه وايي ؟ ورته به وايي چې کوم مسلمانان چې هلته په بروصه کې اوسيږي هغوی ددې څخه کار اخست . »

په وا له دې چې قيرات د علي پاشا ددې خبرې ځواب ورکړې ، نو ريونا په داسې حال کې چې لړزيده ،شرميده او ژبه يې نښته په خبرو پيل وکړ . هغه علي پاشا ته مخ واړاوه او ورته يې وويل :

محترم علي پاشا ! زه ستا د فکر سره موافقه نه يم .تا ته به معلومه وي چې هغو دوو ځوانانوچې زه تر دې ځايه راوستم او دبروصې دښار بيرون يې تاسو ته وسپارلم او بيا هلته دغرو په لمنو کې ستا مور زما سره خبرې پيل کړې نو ستا مور ماته د لور په نامه غږ وکړ ، نو دلته حويلۍ ته د راتګ نه وروسته کله چې ستا مور د وزو څخه د پيود اخستلو له پاره ولاړه ، نو ما به دا څه ډول زغملې واې چې هغه ښځه چې ماته يې لور ويلې هغه دې د وزو څخه شيده را لوشې او زه دې ورته سيلاني ولاړه اوسم . په دې خاطر ما د وزو څخه شيده په خپله خوښه را لوشلې دي . زه دې کار ته هيڅا نه يم مجبوره کړې ، داسې و ګڼه چې په دې کار کولو زه ډيره زياته خوشحالي احساسوم . او دا چې ما په ميلمستون کې کومه ډوډۍ تياره کړې هغه هم ما د خپلې يوې دندې په توګه تياره کړې . ته ډاډه اوسه چې زه به د بيرته تللو په وخت کې هيچاته ګيله او شکايت و نه کړم چې تاسې زما څخه کار اخستې دې.»

د ريونا ددې خبرو سره د علي پاشا په مخ دخوښۍ نښې را ښکاره شوې ،ددې وروسته يې د خپلې مور په لور وکتل او ويې ويل :

« اې زما مورجانې ! ته چې څه غواړې د ريونا څخه و پوښتې نو هغه وپوښته ، زه به يې هم واورم ، ته دهغې څخه څه پوښتل غواړې ؟

قيرات په ډيره غور سره د ريونا په لور وکتل اوبيا يې وويل :

«ريونا جانې لورې ! تر هغې ورځې چې زما ځوې مجدالدين دکوره څخه وتلې تر نن پورې نژدې شپږ کاله کيږي ، هغه د خپل پلار او ورور د قاتلانو د لټون او هغوې ته د سزا ورکولو له پاره وتلې و .د کومې ورځې څخه چې هغه له دې ځايه رخصت اخستې و په هغه وخت کې علي پاشا نا بالغه و ، علي د هغه په نه موجوديت کې بلوغ ته رسيدلې . لورجانې ! هغه وخت چې هغه له دې ځايه رخصت شوې نو له ما څخه غلطي شوي وه ، ما هغه ته ويلي و چې تر هغې چې ته دخپل پلار او ورور وژونکي پيدا نه کړې او هغوې ته سزا ورنکړې بيرته به نه را ګرزيږې . افسوس زما په بدقسمتۍ باندې ، ما خپل دا زوې هم له لاسه ورکړ . ګوره لورې ! تا ويل چې مجدالدين په روميلياکې د کومې نجلۍ سره واده کړې ، نو که ماته د هغه نجلۍ او دهغې د زامنو نومونه ووايې چې زما د زوې څخه ترې پيدا شوي دي .

ريونا په ډيره نرمه او ټيټه ژبه وويل :

«اې زما مورجانې ! دکومې نجلۍ سره چې ستا زوې مجدالدين واده کړې و ، هغه ډيره زياته ښايسته ، ډيره د نيک خوی او ښه اخلاقو خاونده ، دډيرې درندې او شريفې کورنۍ پورې اړه لرې . دهغې نوم «نريوس » دې . مجدالدين د نريوس سره نژدې پنځه کاله په وا واده کړې . ددې واده په پايلو کې د هغوې دوه زامن پيدا شول . دمشر نوم يې «کندان » دې چې اوس څلور کلن شوې دې . دکوچنی نوم يې «خيسار» دې او فکر کوم چې هغه به اوس د دوو کالو وي .

په حقيقت کې نريوس زمونږ د کلي د يوې ګُنډی لور ده ، ستا زوې مجدالدين ته شک پيدا شوې و چې دهغه د ورور او پلار وژونکی او قاتلان زمونږ د کلي اوسيدونکي دي ، په دې خاطر به هغه ډير وخت زمونږ دکلي په لور تګ را تګ کاوه ، دهمدې تګ را تګ په وخت کې هغه د نريوس او دهغې د مور سره ليدنه وشوه ، د نريوس د مور نوم « پربيسا» دې ، ډيره د نيکو اخلاقو خاونده ښځه ده . ددغو ليدنو کتنو پايلې دا شوې چې مجدالدين د نريوس د مور ډير خوښ شو . او په دې ترتيب يې ورسره د نريو س د واده پروګرام جوړ کړ.

دسلطان مراد تر څنګ د جنګيدو وروسته ، کله چې ستا زوې مجدالدين فارغ شو نو بيا هغه د خپلې ښځې سره يو ځاې هملته زمونږ په کلي اوسيده ، او ډير وخت به د قاتلانو په لټون پسې ووت ، هغه ته دا شک هم و چې زما کورنۍ هم د قاتلانو په ډله کې شامله ده . زه نه غواړم چې دلته خپل پاکوالې بيان کړم چې زما کورنۍ په دې قتل کې شامله ده او که نه . او ما له تاسره وعده کړې ده چې زه به بيرته د ستنيدو سره سم په دې هکله تحقيق کوم . که چيرې زما کورنۍ هم ستا د زوې او ميره په وژلو کې ګډون درلود نو زه به دهغې په هکله هم تاسې ته ووايم . بيا هم زه دا خبره منم چې ستا د زوې مجدالدين قاتلين زما د کاکا زامن دي . زه به دهغوې نومونه هم تاسې ته درکړم . او هڅه به وکړم چې کله چې علي پاشا دهغوې د لټون پسې وځي نو دهغوې د ځاې ځيګې په هکله به هم ورته پوره پوره معلومات ورکړم . که چيرې په دې لړ کې علي پاشا ته زما د نورې مرستې اړتيا وي نو هغه به هم ترې و نه سپموم . زه ستاسو د اخلاقو او کړچار څخه ډيره اغيزمنه شوي يم . زه په دې ډيره هم خفه يم چې ستا د ميره د ښهادت وروسته تا هوډ کړې چې ته به تر هغې پنې پينوته را نه وړې تر څو چې د هغې قاتلينو سزا نه وی ليدلې او په دې لاره کې دا دې ستا دوه زامن هم په ښهادت ور رسيدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې ځايه ريونا خبرې وکړې او نوره چپ پاته شوه ، څه فکر يې وکړ، اوبيا يې خپلې خبرې پيل کړې .
« اې مورجانې !تا دخپل زوې مجدالدين د ښځې نريوس او دهغې د زامنو په هکله و پوښتل . نو ما چې دهغوې په اړه څومره پوهه درلوده تاسي ته مې وويله ، اوس به زه تاته د خپل ځان په اړوند هم خبره وکړ م. تاسي ټول پوهيږئ چې زما نوم ريونا دی . زه د خپل مور اوپلار يواځنۍ لور يم . په کوم کلي کې چې مونږ اوسيږو زما پلار دهمغې کلی سردار دې ، زما دپلار نوم رستاک دې ، او د مور نوم مې کيتهنا دې ، دواړه ژوندی دي او له ماسره ډيره زياته مينه کوي ، کله چې هغوې ته ډاګيزه شي چې زه چا تښتولې يم ، نو په هغوې به ژوند کول ستونزمن شي ، په دې وخت کې ، اې مورجانې ! ، له تانه غواړم چې که چيرې ته ماته اجازه راکړې چې بيرته ولاړه شم نوهيله ده چې ما ژر تر ژره له چا سره يوځاې و ليږې تر څو زما د مور او پلار په غم کې کمښت راشي . خو يو څه بايد ووايم چې ما له دې ځايه د کوم پردي سره مه استوه ، ما دخپل زوې علي پاشا سره يو ځاې وليږه . زه ستا په زوې باندې باور کولې شم ، ځکه چې ما ستاسي اخلاق او کړچار له نژدې وکوت ، اوتر څنګ به يې زه د علي پاشا سره د هغه د پلار او دواړو ورونو د قاتلينو په لټون کې بسپنه وکړم . زه هيله لرم چې علي پاشا به په خپل دغه مقصد کې بريالې شي .»
د قيرات د ځواب دمخه علي پاشا په خبرو پيل وکړ . هغه ريونا ته مخ کړ او ورته يې وويل :
«ريونا واوره !ستا وړانديز په پله عملي بڼه نيسي ، زه همدا اوس د سلطان مراد ددرباره راغلې يم . هغه ماته يو عسکرې دنده راسپارلې ده ، خبره داده چې د بلغاريه حکمران سيسمان د خپلو دواړو شهزادګانو هريو سائرکن او ايکسلا سره يو ځاې د مسلمانانو په سيمو شپنې يرغل کوي . هغوې کله په روميليا باندې او کله هم په مقدونيه باندې را اوړي ، سلطان زما د قوماندې لاندې يو لښکر تيار کړې او ماته يې حکم کړې چې زه په يوه اونی کې دننه ددې ځايه څخه د بلغاريې د حکمران سيسمان د سرکوبۍ او ځپلو په خاطر ولاړ شم . زما سره به څه لاربښوونکې او مشران هم وي ، هغوې به له ماسره ددې فوځې دندې په تر سره کولو کې بسپنه کوي . زه نژدې يوه اونۍ وروسته له دې ځايه د خپل لښکر سره يو ځاې هغه لورې ته روانيږم . ته به هم زما سره په دې سفر کې ملګرې اوسي . زه به تا تر ستاسي تر کوره پورې و رسوم او دهغې وروسته به د خپلې دندې د اجرا په خاطر و خوزيږم .
دعلي پاشا په دې ځواب باندې ريونا خورا خوشحاله او ډاډمنه شوه . هغې غوښتل چې علي پاشا ته څه ووايي خو په همدې وخت کې قيرات په خبرو پيل وکړ .
علي پاشا زويه ! ددې نه دا په ډاګه شوه چې سلطان ته په خپل لښکر کې دتل له پاره شامل کړې يې . خو ګوره زما زويه ! زه ډيره زياته خوشحاله يم چې سلطان مراد ته د خپل لښکر سالار ټاکلې يې او تر څنګ يې درته د پاشا لقب هم درکړې دې .
مورجانې ! ستا خبره سهي ده ، ما ته سلطان د پاشا لقب هم راکړې او تر څنګ يې زه د خپل لښکر سالار هم ټاکلې يم ، هغه ماته دا هم ډاګيزه کړې چې کومه دنده چې ماته را سپارل کيږي که چيرې زه د هغې دندې په اجرا کې بريالې شوم نو دهغه په وړاندې باندې زما حيثيت د ولي عهدبايزيد نه وروسته تر ټولو ستر وي .
قيرات د علي پاشا ددې خبرو په اوريدو سره مسکۍ شوه ،هغه ددغې خبر په اوريدو سره ډيره زياته خوښمنه وه . بيا هغه را پورته شوه او د ريونا په لور يې و کتل او ويې ويل :
« ريونا لورجانې !ته همدلته کينه ، زه او سريان به ډوډۍ را وړو ، او بيا به يې ټول په ګډه وخورو.» ريونا سمدستي له خپله ځايه پورته شوه د قيرات په اوږو يې لاس کيښود ، او بيرته يې په خپل ځاې کنيوله ، اوبيا يې په ډيره مينه قيرات ته وويل : اې مورجانې ! ته په خپل ځاې کينه ، اوس ستا يوه نه دوه لوڼې دي ، زه اوسريان ځو او دواړه به ميلمستون ته ډوډۍ راوړو ، بيا به يې ټول په ګډه وخورو . » د ريونا ددې خبرې په اوريدو سره قيرات ډيره خوشحاله شوه ، بيا ريونا اوسريان دواړه را ووتلې ، په ډيره بيړه يې کار پيل کړ، دخوراک حښاک لوښي يې ميلمستون ته راوړل او بيا څلور واړه کيناستل او يو ځاې يې ماښامې وخوړ .
پرلپسې لري....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۳)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول . دعثماني امپراطورۍ او صليبي متحدې اروپا ترمنځ کشمکش په دې تاريخي ناول ک

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره یو شانته والې ولري . خو ټول کرچار مثبت دې او د لیکوال خپل آند څرگندوي . اوس تاسې ددې تاریخي ناول دریمه برخه لولئ:

۴***** (۳)

علي پاشا به اوس هره ورځ د فوځ مرکز ته ورته . هلته به یې ډېر وخت د بایزید سره او د خپل هغه لښکر په پېژندگلوۍ کې تیراوه چې
چې مور یې په بستر باندې پرته ده او د درد او تکلیف څخه یې شکایت کاوه ، د سختې یخنۍ او توفاني هواو د لړیدو په اساس دهغې لوڅ
کتل چې ریونا او سریان دواړه په لمڅي د پرتې قیرات په سر ولاړ ې دي ، د ریونا په لاسو کې د وازگې ډک لوښي و ، په داسې حال کې
د اور سکروټې را خیستې وې دهغې څخه واخست ، دواړه لوښي یې پر څمکه کېښودل ، اوبیا یې د ریونا او سریان په لور وکتل او ویې
خویندو تیار کړیده ، اوس مونږ درې واړو ستا انتظار کاوه ،» په دې خبره ریونا اوسریان دواړه تر څنګ پروت لمڅي باندې کیناستې .
، دخپلې مور په دغه حال باندې دعلي د سترگو څخه اوښکې را رواني شوې ، د ریونا تر څنګ ناستې سریان هم دخپلې مور او ورور پ
په سترگو کې دغه اوښکو زما زړه سوري کړ ، زویه ! په دغه ناوړه حالاتو کې الله ماته یواځې ته ستره پانګه گرځولې یې .، زویه ! که
تر هغې چې دهغوی د قاتلینو څخه بدله وانه خستل شي ،نو زما په مخ کې ددرد نښې او په سترگو کې د اوښکو گوهر به په نظر درځي .
سره دا وعده کوم چې زه به تا هسې بې اسرې پرینږدم ، درنې مورجانې ! زه به د خپلو دښمنانو د لټون پسې وځم ، دهغوی په سترگو کې
قاتلین ، دا دمنافقت وارثین که په غارونو او سوړو کې ور ننوځي او یا په دښتو اوسهرا و کې خپاره شي بیا به هم زه رڼا په لاس دهغوی
کړی . دخپل زوی په خبرو او هوډ سره قیرات ډېره خوشحاله شوه ، هغې خپل تکلیف ، خفگان او اذیب ټول له یاده وویستل ، بیا یې په
؟ دخپلې مور دخبرو په اوریدو سره علي پاشا لږ څه ځان سنبال کړ. او بیا یې د خندا نه په ډکه خوله خپلې مور قیرات ته وویل : « مور
ډاډمنه او بې اندیښنې اوسی، زما په نه موجودیت کې نه یواځې برهان الدین بلکه په پله سلطان او دهغه زوی بایزید له اړخه به هم ستاسو
او دهغې د پوښتنو ځوابونه مې ورکول . هغې له ماڅخه پوښتل چې ایا زمونږ د کور مالي لاسته راوړنه یواځې همدا شل پنځه ویشت وز
زخمونه را پیدا شو چې له ما څخه یې د ریونا سره خبرې کول هیر کړل . په همدې وخت کې ته هم را ننو تې . ددې خبرو کولو وروست
ځان تیار کړه ، چې ته هم د هغه سره یوځای هغه لورې ته وخوزیږې . خو گوره لورې ! ما تاته تر اوسه پورې دا نه دې ویلې او یواځې
په دې خبره باندې ریونا سمدستې ځواب ورکړ او نیوکه یې پرې وکړه : « اې زما مورجانې! تا زه په خپل کور کې د یوې درنې میلمنې
هیڅکله هم له یاده و نه باسم . زه به تل په دې غه کور کې دغه څو شپې په خپلې سینې کې یادې ساتم. ددې خبرو وروسته قیرات همت و
پورته شول ، د ډوډۍ لوښي یې کېښوول ، په میلمستون کې یې ډوډۍ وخوړه ، او د ډوډۍ نه وروسته څلور واړو یو ځای د ریونا او علي
موجود باندې خپلې وړانگې غوړولې وې اوکله چې ډوبیدو ته ور نژدې شو نو رڼا یې هم سوکه سوکه په کمیدو شوه . د شپې تورو تیارو
د علي پاشا تر شا دهغه معاونین، دهغه واړه سالاران ، او نور لارښوونکې را روان وو، او د ټولو شا ته هغه ځواکمن لښکر را ته چې د
کلې تا ته ښکارې ، نوم یې «تولک » دی ، او دا زما پلرنی کلې دی . د ریونا په دې خبره علي پاشا د خپل آس واگې را ښکودې او بیا ی
دښخولو حکم وکړه ، او ته له ماسره زما تر کوره پورې ولاړ ښه ،» د ریونا اواز د ډېرې مینې او جذبې څخه ډک و . خو علي پاشا دری
یې د ځوانی په دهلیز کې قدم ایښودې دې ، د نسوانیت نښې د هغې په مخ باندې راښکاریدې ، د څنډ په دغه گړیو کې ریونا هم د صبح ک
پورې نه ځې ؟ علي پاشا محسوس کړه چې د ریونا اواز ډېر متین ، او په خپل ځان د باور څخه ډک دی . ریونا تر لږ څه ځنډه پورې چو
چې مونږ به تا هیڅکله هم د ضرور ت بندې نه کړو . ځکه چې مونږه د هوس او حرص بندگان نه یو ، او نه خلک ته ازار رسونکې یو
بیا مومې ، زه پوهیږم چې ته زما ددې غوښتنې په هکله په تذبذب کې پریوتې ، خو زه تا ته یقین درکوم چې که چیرې زما د کلي کوم ک
ریونا ! ته به زما څه ساتنه وکړې ، ته په خپله د ځوانۍ خوب او د گلاب د شاخ په څیر نازکه یې . زه غواړم ته تنها خپلې خویلۍ ته ولاړ
هغوې ستا ساتنه وکړه او بیا یې ته بیرته په خوندې توگه تر دې ځایه را ورسولې ، گوره ریونا ! زه د خپل لښکر سره مخته ځم ، او کوم
سامان چې زما مور تا ته زما د ورندار او دهغې دکوچنیانو له پاره درکړې هغه له ځانه سره یوسه ، هغه سامان او نقدو روپیو کڅوړه به
کلي په لور حتما را گرځم. ریونا د علي پاشا د خبرو په منځ کې را و غورځیده او دهغې خبرې یې ورغوڅې کړې ، او په لړزیدلي اواز
غوښتونکي او دخپل ځان له پاره مخلص مني نو بیا به ته حتما له ما سره زما تر حویلۍ پورې زما د پاکوالي او بې گناهۍ د ثبوت په خاط
زما دا غوښتنه به او زما دا ارزو به ټکر نه کړې . ریونا چپ شوه ، اوعلي پاشا تر یوه وخته پورې په فکر کې ډوب شو او سوچ یې کاو
میوه یې چې تخم و نه لرې ، زه ستا په وفا ، خلوص اونیت کې هیڅ شک نه لرم ، اوس نو که ته په خپله خبره اصرار کوې نو زه له تاس
ته یې وویل : « زما دوستانو ! خپل لښکر ته د لته د پړاو کولو حکم وکړئ ، د ریونا په نامه دغه نجلۍ چې د بروصې د ښاره له ما سره
به دهغوې سره هم یو ځل وینم ، په دې دوران کې د لښکر له پاره د غذا د تیارولو حکم هم ورکړئ ، له هغې وروسته به مونږ دوباره کو
ډېره خوشحالۍ سره په خپل آس سپره د علي پاشا د آس تر څنګ روانه وه ، خپل کلي ته ننوته او بیا د یوې ډېرې سترې حویلۍ تر
پاشا د ریونا ددې خبرې ځواب ورنکړ ، هغه هم د آسه ښکته شو او د دروازې تر شا و درید . کله چې په یوه وار ټک ټک سره دروازه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې نه ځايده ، مخته راغله او په ډېره بې صبرۍ سره يې ريونا په غيږ کې و نيوله ، بيا يې دهغې مخ ، تندې ، سترګې او ان تر شونډو پ
«کيتهنا »ده. زړې کيتهنا په پلټونکو سترګو سره دعلي پاشا په لور وکتل ، بيا يې مخ د حويلۍ دانګړ لورې ته کړ او په لوړ اواز يې غږ
نه پوهيده ، هغه هم را مخته شو او ريونا يې په غيږ کې و نيوله او ډيره مينه يې ورسره وکړه ، دهغه څخه د را جدا کيدو وروسته ريونا
څوک دې ؟ د کومه ځايه راغلي ؟ زه ولې ددې سره دلته راغلې يم ؟ زه به ستاسې ددې ټولو بوښتنو ځواب دلږ څه ارام او کيناستو وروس
همستا ده ، او ته له مونږ ه څخه ددا ډول اجازې اخستلو اړتيا نه لرې . ريونا په خندا سره دعلي پاشا سره يو ځاې حويلۍ ته ور ننوته ، ع
د علي پاشا د مور ،خور او په پله د علي پاشا د ښه سلوک او ښيګڼې اوبيا دهغه ځايه دبيرته د را تللو په اړه تفصيلي خبرې وکړې . رست
وروسته رستاک د خپله ځايه پورته شو او دخپلې لور ريونا او ښځې کيتهنا په لور په کتلو سره يې وويل : راځئ چې د علي پاشا څنګ ته
ددې غوښتنې په اساس ريونا او مور يې دواړه له ځايه را پورته شوې ، بيا درې واړه دهغې خونې څخه را وواتل او د ميلمستون په لور
حال کې چې ريونا د علي پاشا په دغه درنښت باندې په ډير وياړ سره کله علي پاشا او کله هم خپل پلار او مور ته کتل . درې واړه مخته
نه لرم . ريونا زما يوازنې لور ده ، دا زما لور هم ده او زوې مې هم دې . ريونا ماته او زما ښځې ته زمونږ له ځانه هم درنه او ګرانه د
په دې وخت کې زه تاته زوې ووايم ،نو تاته خو به کوم اعتراض نه وي ؟ په ځواب کې علي پاشا په پوره ممنونيت سره رستاک ته ور م
سره ريونا ، رستاک ، او کيتهنا درې واړه خوشحاله شو ل، لږه شيبه وروسته رستاک د لږ څه ساه اخستلو سره سم بيا په خبرو پيل وکړ
زما کشر ورور دې ، او دهغې د ټولو کشر زوې سره د ريونا کوژده شوې وه ، خو کيداې شي چې هغه د کومې غلبې انګيرنې په واسط
پاکوالې د بيانولو څخه زه معذور يم ، که چيرې هغوې ستا د پلار او ورونو په وژلو کې شريک وي نو ياد ساته چې زه به د هغوې پر خ
کور کې د اوو ورځو د تيرولو وروسته زما لور د خپل ځان ، ابرو ، عزت او عصمت سره خوندي بيرته زما کورته را ورسيده ، نو زم
زما زويه ! که څه هم زه او زما ښځه په دې خبر شوې وو چې زما لور په داسې حال کې چې زما وريرونو له ځانه سره دلته کلي ته بير
مونږ ته دا خبر هم را ورسيد چې ريونا چا له ځانه سره و تښتوله ، خو دا زمونږه قسمت ښه وه چې دلته په کلي کې هيچا ته په دې هکله
ورځې په مونږ تيريدې نو دهغې ويل خو شونې نه دي ، زه او ښځه به مې تل په دې غم کې ډوب ناست و ، شپه او ورځ په دغه سور او
چمن داستان دې ، زما د کفن دټوټه ټوټه کيدو او خپريدو څخه خوندی کړې دې . د ريونا په را تلو سره زه او زما ښځې ته چې څومره خ
. زما زويه ! تا زمونږ د بدقسمتۍ زنځيرونه غوڅ کړل ، زمونږ د زړه په کتاب کې دې د خيرو ښايسته ټکي وليکل. علي پاشا زما زويه
د ابرو او عصمت سره يوځاې دکوره تللې وه ، نو په هماغه توګه تا هغه بيرته را ورسوله ، تا په دې هکله پر مونږ ډير احسان وکړ او م
دريونا په لور کتل ، کله چې د رستاک خبرې خلاصې شوې نوبيا علي پاشا هغه ته وکتل او ويې ويل : دروند رستاک صيب ! هغه څه چ
دروند رستاک صيب ! ته خو زما داسې ستاينه کوې لکه ما چې تا ته د کوم غره نه په ټوپ وهلو سره ستا د ژوند پانګه تا ته بيرته راستن
چې در يونا سره مونږ د داسې سلوک په کولو سره مونږ خپله يوه ستر ديني فريضه تر سره کړې ده ، په دې هکله مو کوم احسان په تاس
فرائضو په ترسره کولو کې شامل و ، بلکه زما دغه کار زما د مور د خوښۍ سبب هم و ، په دې خاطر ريونا شايد زما د مور ، زما د خ
اوعلي پاشا ته يې وويل: علي پاشا ! ته د کومې غلبې انګيرنې او يا کوم فريب ښکار کيږه مه . ما خپل پلار او خپلې مورته ستاسې کوم ب
کړي او بيا بيرته تر دې ځايه د سفر داستان ، ما پرته د کوم زيادت او کمښت دوې ته ويلې دې . په هر صورت هغه څه چې زما پلار وو
سهي او سلامته را ورسوي ، او بيا کور هم دومره لرې چې واټن يې دسلونو کيلومترو پورې رسيږي ، هغه څه چې زما پلار ستا په اړه
ريونا وويل چې ته د خپل لښکر سره دې لورې ته راغلې يې او ستا سلطان ، سلطان مراد، ته د بلغاريه دحکمران سيسمان او دهغې د زا
ددې دندې د تر سره کولو دمخه ، زه تا ته د خپل زوې په توګه ، دا وصيت کوم چې د سيسمان پر خلاف پر ډير احتياط ، ډيرې هوښيار
تر اوسه پورې دکوم لښکر قومندانې کړې ده ، هغې لورې ته د تللو څخه يواځې يوه اونۍ تر مخه سلطان مراد تاته دپاشا لقب درکړې ، ا
ته د زړه له کومې مبارکې وايم . دا يو داسې اعزاز دې چې هر څوک يې خاوند کيدې نه شي . ريونا ما ته دا هم ويلې چې تا خپل لښکرت
کړم . د رستاک په دې وړانديز علي پاشا ټکان وخوړ او ويې ويل : « نه ! دورندرستاک صيب ! زه دلته له تاسې سره ټوله شپه نه شم تي
دا خبر ورکول غواړم چې زه دداسې يوې دندې د ترسره کولو همت او جرأت لرم .» د ريونا مور کيتهنا تر اوسه پورې چپه خوله ناسته
صورت زمونږ سره يو ځاې خورې .» د کيتهنا په دې وړانديز علي پاشا غوښتل څه ووايې چې ريونا پرې را مخته شوه ، او ويې ويل :
ستا مجبوريت وي ځکه چې ته د خپل لښکر سره کوچ کونکې يې ، خو دماښام ډوډۍ به دې په هر صورت زمونږ سره يو ځاې وي . ګو
غواړم . په هر حال زه له تاسې سره وعده کوم چې د ماښام ډوډۍ به همدلته له تاسې سره خورم او بيا به خپل لښکر ته ورځم ، علي پاش
خورم نوبيا دهغې وروسته زه سمدستې خپل لښکر ته ورځم ځکه چې زه بايد د لښکر د کوچ کولو تيارې هم په پله وکړم . نو زه غواړ م
دکولو اړتيا هم نشته چې ووايې د نريوس تر کوره پورې زما لارښوونه کولې شې او که نه . زه په خپله تا د دنريوس تر کوره پورې رس
پاره څه سامان را استولې دې چې هغه هم له ځانه سره راوړم . بيا به د نريوس کره يو ځاې ولاړ شو . ددې خبرې سره سم ريونا د ميلم
څنګه مې چې درته په وا ويلي و چې د علي پاشا مور د خپلې نګور ،دعلي پاشا د مشر ورور مجدالدين د کونډې له پاره څه سامان را اس
را ښکاره نه شي . د ريونا د خبرو په اوريدو سره علي پاشا په ژوره وخندل او ريونا ته يې مخ کړ او ويې ويل : ګوره ريونا ! زه ستا دد
دلته راشو . ددې سره يو ځاې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او د ريونا سره يو ځاې دحويلۍ څخه ووت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقريب الرحمن سعيد ژباړه :

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۴)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

په دې تاريخي ناول کې ډېرې داسې پيښې مخته راځې چې زمونږ دهيواد د اوسني کړکيچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د يو شميرکسانو نومونه يادشوي دي چې شونې به وي په تصادفي توګه ديو شمير وګړو د نومونو سره يو شانته والې ولري . خو ټول کرچار مثبت دې او د ليکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسي ددې تاريخي ناول څلورمه برخه لولئ:

(۴)
پرلپسي ....******

اوس نو لمر نور پريوتې و . ټوله فضاد تيارو تورو لوخړو را نغاړلې وه ، علي پاشاد ريونا په لار ښوونه ديوه کور تر مخه و دريد ، ريونا دهغې دروازه و ټکوله ، د لږځنډ وروسته دروازه پرانستل شوه . يوه ځوانه ښځه د دروازې ترڅنګ ودريده ، د ريونا په کتلو سره يي پر مخ خوشحالي راڅرنګنده شوه ، خو کله يې چې سترګې په علي پاشا و ښتې نو لږ څه شا کړې شوه ، خو بيا يې هم علي پاشا له نظره و غورزاوه . دا ښځه تر اوسه پورې د خپلې ځوانی په جوش کې وه ،را مخته شوه او ريونا يي په غيږ کې و نيوله او دهغې تندي يې ښکل کړ او ورته يې وويل :
ريونا! مونږ خو اوريدلې و چې ته دخپل کاکا کور ته تللې يې ، ته بيرته کله را ستنه شوې يې ؟
ريونا ورته په ځواب کې وويل : اول خو مونږ پريږده چې دننه را شو دهغې وروسته به بيا تاته به تفصيل سره خبره وکړم .
په دې خبره هغه ښځه يوې لورې ته و دريده ، کله چې ريونا دعلي پاشا سره يو ځاې انګړ ته ور ننوت ، نو هغه ښځې دخپل انګړ دروازه بنده کړه ، د حويلۍ انګړ پوره پراخه و، چې دوه رڼاوې په کې رڼی وې . دغو رڼاو انګړ روښانه کړې و .
دانګړ نه په تيريدو سره دوې يوې خونې ته ور ننوتل ، هلته دوه کوچنيان او يوه زړه ښځه ناست وو ، خونې ته د ور ننوتو څخه د مخه هغه ښځه چې دروازه يې پرانستې وه د ريونا په غوږ کې د هغې څخه و پوښتل چې :
له تاسره دغه ځوان هلک څوک دې ؟ ګوره که ته يې بده و نه ګڼې او په کوم فريب ،انديښنې او دوکې کې و نه لويږې نو زه دا ويلې شم چې ددې ځوان شکل او څيره زما د مرحوم ميړه مجدالدين سره ورته ده . ګوره ريونا خورې ، ماته ژر ووايه چې دا ځوان څوک دې ؟
د نريوس په دغې بې صبرانه پوښتنو باندې ريونا تر يوه وخته پورې مسکۍ وه بيا يې په لوړ اواز وويلې ، چې اواز يې هلته په خونه کې ناستو کسانو ، دنريوس مور او دهغې دوه کوچنيانو ، هم واوريده . هغې وويلې :
نريوس خورې ! ستا ګمان سهي دې دغه ځوان چې له ماسره دلته راغلې دې دهغې شکل او څيره په رښتيا هم ستا د خاوند مجدالدين سره يو شان ده ، دا په دې خاطر چې نوموړې د مجدالدين کوچنې ورور ، علي پاشا ، دې .
ريونا ددې څخه اخوا نور څه و نه شو ويلې ، ځکه چې دهغې ددې خبرې سره سم نريوس منډه کړه او دعلي پاشا سره يې روغ بړ وکړ او دهغې تندي يې ښکل کړ . دهغې وروسته هيڅوک نه پوهيږی چې څه وشول چې دهغې زړه ډک شو اودعلي پاشا په ولي يې سر کيښود او دکوچنيانو په څير يې سلګۍ وهلې او په زار وقطار سره يې ژړل .
څنګه چې د ريونا خبرې هلته په خونې کې ناستوکسانو هريو پربيسا، کندام اوخيسار هم اوريدلې وې ،نو په دې اساس ، کله چې نريوس علي پاشا په خپله غيږ کې ونيواوپه سلګيو وهلو ي پيل وکړ نو دهغې مور پربيسا او د هغې کوچنيانو کندام او خيسار هم په ژړا پيل وکړ . ريونا هم ددې حال په کتلو سره د اغيز لاندې راغله او علي پاشا او نريوس يې يو له بله سره بيل کړل ، هغې وکتل چې لکه څنګه چې نريوس په ډکه خوله ژاړي په همدې توګه دعلي پاشا د سترګو څخه هم د اوښکو سيلاب روان دې .
نريوس اوعلي پاشا دواړه ورندار او ليور تر ډيره وخته پورې د يو بل مخته ولاړ و او سترګې يې وچولې ، بيا نريوس په ډيره مينه او محبت دعلي پاشا لاس و نيو او دهغې خونې په لور يې يوړ چيرې چې يې مور او کوچنيان ناست و، هلته يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلي مور پربیسا تر مخ و دراوه ، خپل ځان یې سنبال کړ او مور ته یې وویل :
اې مور جاني ! دا ځوان وو ینه ، دا هغه علي پاشا دې چې زما میړه به یې زمونږ تر مخ تل ډیره ستاینه کوله . دهغې په دې خبره زړه پربیسا پورته شوه لمړئ یې د علي پاشا په سر لاس راښکود دهغه تندي یې ښکل کړ او دخپله ځانه سره یې کیناوه .
خو علي پاشا هلته کینه ناست ، لمړئ هغه د کندام په لور ورغې چې مشر وراره یې و . هغه ته یې غاړه ورکړه او ښه مینه یې ورسره وکړه . او وروسته یې خیسار سره هم همدا ډول مینه وکړه . بیا یې دواړه په غیږه کې کښنول ، او د زړې پربیسا تر څنګ کیناست ، نریوس او ریونا دهغوې تر مخ کیناستل . بیا پربیسا په خبرو پیل وکړ ، هغې علي پاشا ته وویل :
« علي پاشا ! ستا ورور مجدالدین یو ډیر عجیب او ځانګړې انسان و ، په هغو حالاتو کې چې هغه زما د لور سره لیدنه وکړه هغه اوږده قصه ده . کیداې شي ریونا تاسي ته دا خبره کړې وې او که نه یې ویلې نو زما لور نریوس به تاته په تفصیل سره ووایي . هغه به تل زمونږ سره ښسپنه کوله ، په دې ترتیب زمونږ دهغه سره لیدنه کتنه کیدله ، په همدې جریان کې نریوس او مجدالدین یو بل سره خوښ کړل ، او ددوې تر منځ واده وشو . په جنګوو کې دبرخې اخیستو وروسته به هغه همدلته ډیر ته را ته . ځکه چې هغه به ډیر وخت د خپل پلار او ورور د وژونکو پسې ګرځیده ، بیا ډیره بده پیښه منځته راغله ، هغو وژونکو د مجدالدین کار هم پاې ته ورساوه ،زما د لور په ځولی کې کونډتون و او دهغې دکوچنیانو د سر سیوری له منځه ولاړ او هغه دواړه هم یتیمان شول .
د زړې پربیسا خبرو علي پاشا ویلې کړ. هغه به بیا بیا د کندام او خیسار دواړو په سر لاس راښکود او ښکلول به یې ، بیا یې پربیسا ته وکتل او ویې ویل :
محترمې مشرې ! داسې خبرې مه کوه ، کندام اوخیسار یتیمان شوې نه دي ، زه د هغوې کاکا دهغوې د خدمت له پاره ژوندې او سلامت یم . زما مور ، زما خور ستاسي له پاره څه شیان را استولي هغه به ریونا تاسي ته تسلیم کړې .
ددې خبرې سره سم ریونا هغه کڅوړه پرانسته چې له ځانه سره یې راوړې وه . هغې هغه ټول کالي را وسپړل، خپاره یې کړل او هغوې ته یې ور وښوول ، بیا علي پاشا د خپل جیب نه د نغدو پیسو خلطه را وویسته ، دخپله ځایه را پورته شو ، کندام اوخیسار دواړه یې په لمځي کینول ، د نغدو پیسو کڅوړه یې د نریوس په غیږ کې کیښوده اوبیا یې هغې ته وویل :
نریوس خورې ! دا دنغدو پیسو خلطه له ځانه سره و ساته ، زه پو هیږم چې زما دوروراو ستا دمیړه مجدالدین د مړینې وروسته ستا سو د خوراک څښاک له پاره کومه ذریعه نه شته ، دا نغدې پیسې ما له کوره تاسي ته راوړي ، دا زما مور ستاسي له پاره راکړي . زه هیله لرم چې په راتلونکې وخت کې به زه د خپلې خور نریوس او دخپل ورور د دواړو زامنو په ښه ډول خدمت وکړاې شم .
علي پاشا د لږ څه ځنډ وروسته بیرته چپ پاته شو ، او بیا وروسته یې یو ځل بیا اواز واوریدل شو .
نریوس خورې ! ایا زه له تا دا پوښتلې شم چې په دې کلي کې ستاسي د خوراک څښاک بله کومه ذریعه هم شته ؟
دهغه ددې خبرې په ځواب کې دنریوس مور پربیسا وویل :
علي پاشا زویه ! په دې کلي کې زه او زما لور بلکل بې اسرې نه یو که څه هم ډیر وخت و شو چې زما میړه مړ شوې خو دلته په کلي کې زمونږ یو ټوټه زمکه شته چې هغه مونږ د نریوس د پلار یو پیژندګلوې ته په کښت ورکړې ، نیمایي فصل هغه اخلي او نیمایي مونږ ته راکوي ، دهغې څخه دومره څه تر لاسه کیږی چې د لږ څه کمښت زیادښت سره زمونږ دکال ګذاره پرې کیږي . ددې نه اخوا زه په دې هکله د شرم احساس نه کوم چې ووایم چې د ریونا پلار او دهغې مور ډیر وخت زمونږ سره لاس کړې او اوس یې هم کوی .
کله چې پربیسا چپ شوه ، نو علي پاشا په خبرو پیل وکړ.
« زما درنې او محترمې خورې،نریوس ! دهغې وخته چې د ریونا له خولې زما مور او خور خبر شوې دې چې زما ورور مجدالدین دلته له تاسره واده کړې او له تا څخه یې دوه کوچنیان هم پیدا شوې دې نو د همغې وخته را هیسې هغه ستا او ستا د کوچنیانو د کتلو له پاره بې قراره دي . ایا دا شونې ده چې کله ته د دواړو کوچنیانو سره یو ځاې بروصې ته ولاړه شې او همدلته زما د مور او خور سره و اوسې .
د علي پاشا په دې پوښتنې باندې نریوس د لږ څه ځنډ له پاره په فکر کې ډوبه شوه او بیا یې علي پاشا ته وویل :
زما دورنده وروره علي پاشا! زما هلته په تللو او همدلته په اوسیدو باندې هیڅ ډول اعتراض نه شته . ځکه چې زما کوچنیان همستاسې دي ، خو زما د مور حالت وو ینه ، دا اوس زړه ده ، دسترګو دید یې کم دې ، ډیر واټن سفر نه شي کولې ، خو بیا هم زما درونده وروره ! زه ژمنه کوم چې چې یوه نه یوه ورځ به زه خپله مور د ریونا په کور کې پرېږدم او د بروصې ښار ته به ستاسې د خلکو د لیدلو له پاره درشم خو هلته به زما دتللو یو شرط وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه شرط خورجاني ! علي پاشا ټکان وخوړ او د نریوس په لور یې وکتل ، په ځواب کې نریوس په ډیرمتانت سره وویل :
زما درونده علي پاشا جانه ! شرط دادې چې کله چې زه بروصې ته ستاسې د خلکو د کتلو له پاره درځم نو تاسې به زما دواړه زامن له مانه نه ستنوئ .
په دې خبره علي پاشا په تیزو سترګو سره د نریوس په لور وکتل او ورته یې وویل .
مونږ به کندام اوخیسار ولې هلته له ځانه سره ایساروو ؟ دا دواړه خو ستا امانت دې ، دهغوې د پالنې او روزنې مسؤلیت زه له همدا اوسه په خپل سر اخلم . دوې به له هم تاسره اوسیږي ، تر څو چې ځوانان شي او بیا همستا خدمت وکړي . ما خو په دې خاطر دا خبره کړې وه چې ما غوښتل چې ستا په فکر کې را ونه ګرځي چې د بروصې دښار ، چې ستا میره د هغه ځاې اوسیدونکې و ، له تاسره کوم پیوند نه لري .
نریوس خورې ! مونږ هلته ډیر ستر باغ لرو ، او دهغې څخه مونږ ته هر کال ډیر څه تر لاسه کیږي . مونږ د ښې ډیرې زمکې خاوندان هم یو او دهغې څخه دومره عاید مونږ ته لاس ته راځي چې د ټول کال د خرڅولو سره سره یې بیا هم نه شو تامولاې او ذخیره ترې کوو. ما هلته یوه وړه رمه هم ساتلې ده ، هغه مو د تجارت له پاره نه بلکه هغه وخت چې زما خور سریان پیدا شوې وه نو دهغې د شیدو له پاره زما مور دوه وزې اخیستې وې هغه وزې مونږ بیا و نه پلورلې ، دهمغوې څخه الله پاک نور بچیان پیدا کړل او دومره برکت یې په کې واچوو چې دهغوې کال په کال ډیرښت اوس دادې دهغوې شمیره پنځه ویشتو ته رسولې ده، زه هر سهار دا کوچنۍ رمه دځرلو له پاره د بروصې دغرو لمنې ته وړم، زما مور او خور ددې وزو سره ډیره زیاته مینه او محبت کوي ، ځکه چې هغه ټولې زمونږ په کور کې پیدا شوې دې . مونږ و پاللې او را لوېې مو کړې ، بیا داسې وخت راغې چې ما به هر سهار دا رمه دغرو لمنې ته وړله او د ماسپښین په وخت کې به زما مور او خور دواړه دهغې د ساتنې له پاره هلته راتلې او زه به د حرب و ضرب د تعلیم له پاره مکتب ته تللم . د لته د راتلو څخه یوه اونۍ تر مخه ما خپل مکتب پاې ته ورسوو او په ډیره ښه درجه بریالي شوم . په همدې خاطر سلطان مراد را ته د پاشا لقب راکړ او زه یې د علي نه علي پاشا کړم . اوس نو سلطان مراد راته یو لښکر راکړ او د بلغاریه د حکمران سیسمان د ځپلو له پاره یې را و استولم ، هغه هره شپه د مسلمانانو په سیمو کې د ځپلو دوو زامنو ، ایکسلا او سائرکن سره یوځاې شپیني یرغلونه کوي ، او دبې ګناه انسانانو وینې تویوي ، دکوم لښکر سره چې زه دلته راغلې یم هغه همدلته ستاسې د کلي څخه لږ لرې پیراو کړې دې . او زه د لږ ځنډ وروسته ستاسې څخه رخصت اخلم او دخپل لښکر په لور ځم ځکه مونږ د شپې له خوا خپل منزل ته رسیدل غواړو .
د علي پاشا په دې خبرو باندې نریوس تر یوه وخته پورې ډیره غمجنه او په فکر کې ډوبه کیناسته ، اوبیا یې علي پاشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
«علي پاشا ، زما ډیر دروند وروره ! ایا دا شونې نه ده چې ته لږ تر لږه دا شپه زمونږ ه سره تیره کړې اوبیا سهار وختې خپل لښکر ته ور وخوزیږې .
د نریوس ددې مړاوې غوښتنې په مقابل کې علي پاشا په ډیره معذرت کونکې ژبه وویل چې :
« درنې خورې ، نریوس ! ستا وینا سهي ده ، خو دې کلي ته د راتلو تر مخه ما خپلو وړو سالارانو ته دا ویلي دي چې هغوې دې د لښکر د خوراک ښناک انتظام وکړی اوکله چې شپه په ښه شي نو دخپل منزل په لور به خوزیږو. په دې خاطر خورې! زه دلته تم کیدې نه شم . لښکر ته ورځم ، د لږ وخت وروسته به لښکر د خوراک ښناک وروسته څه ارام هم کړې وي ، بیا نو زه د خپل لښکر سره یو ځاې د خپل منزل په لور روانیږم . درنې خورې نریوس ! سلطان مراد ماته د پاشا لقب راکړې دې او ددې کار په سپارلو کې یې پر ما ډیر زیات باور او اعتماد کړې دې . زه به ددې دندې په تر سره کولو کې دخپل ټول توان په اندازه هڅه کوم . تر څو زه دا ثابته کړم چې د پاشا کوم لقب چې سلطان ماته راکړې زه دهغې په معیار باندې پوره پوره دکیوتو وړ یم . کوم کار چې سلطان ماته راسپارلې زه دهغې د ترسره کولو اهلیت او وړتیا په ځان کې وینم . بس ددې ځایه به زما دکوچ په وخت کې له تاسو څخه هیله دا وي ، چې زما څخه وروسته ، زما خورې ! ، ته او دغه دواړه کوچنیان او ستا مور زما له پاره لاس په دعا پورته کړئ .
او ګوره نریوس خورې ! که چیرې ته د ځینو مجبوریتونو له مخې له ماسره ژر د بروصې ښار ته نه شې تللاې نو کله چې هم ماته وخت په لاس راشي نو زه به خپله مور او خور دواړه دلته راوړم ځکه چې هغوې دواړه له تا او ستا د کوچنیانو سره د کتلو له پاره ډیرې زیاتې ناقراره دي .
علي پاشا ، زما وروره ! که چیرې ته مور او خور دواړه دلته راوړې نو داسې و ګڼه چې تا پر ما ډیر زیات احسان وکړ .داسې احسان چې زه به یې په ټول ژوند کې له یاده و نه باسم . زما وروره ! که چیرې دواړه دلته را تلاې شي نو زه به داسې وګڼم چې د نړۍ ټولې خوشحالۍ ، ټول راحتونه ، زما په برخه شوي دي . نریوس دا جملې په ډیره زیاته خوښۍ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خولې را ویستلې .
بیا نو په وا تر دې چې علي پاشا د نریوس د خبرو په ځواب کې څه ووایي نریوس یوځل بیا په خبرو پیل وکړ .
علي پاشا ! زما دروندده وروره ! که چیرې ته د لته زمونږ سره دشپې نه شې تم کیدې ، نو لږ ځنډ وکړه زه به تاته ماښامې تیار کړم . ډوډۍ وخوره بیا ولاړ ښه . ریونا به هم همدلته ډوډۍ وخوري . زه به تاته د لارې له پاره هم څه تیار کړم . خو ګوره وروره ! تر اوسه زما په ذهن کې یو ه پوښتنه اوړې را اوړی ، چې ستا له اړخه به دځواب وروسته ډاډمنه شم او په خپل کار پسې به ولاړه شم .
علي پاشا د نریوس په دې خبره باندې تر لږ څه وخته پورې هغې ته په ډیر غور سره وکتل او ورته یې وویل چې : خورې ! ووایه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟
نریوس لمړۍ ریونا ته او بیا یې علي پاشا ته وکتل او بیا یې په ناست اواز باندې وپوښتل:
« تاسې دواړه یو بل د څه وخته او څه ډول پیژنئ ؟
دنریوس ددې پوښتنې سره سم د ریونا په ځیرې کې د خوښۍ ګونځې را ښکاره شوې بیا یې په ډیره پټه توګه نریوس ته په وینا کې وویل :
نریوس خورې !که چیرې ته چاته و نه وایې نو زه به درته ووایم چې علي پاشا ما څه ډول پیژنې ، زه دهغې سره څنګه مخامخ شوم ، دا یو راز دې ، ژمنه به کوې چې دا راز به همداسې راز پاته کیږی .
په ځواب کې نریوس هم په هماغسې ناست اواز او په رازلرونکې توګه وویل چې:
«ته ووایه زه تاته ډاډ درکوم چې دا راز به همداسې راز پاته شي ».
دنریوس د ډاډ وروسته ریونا په ډیره پټه توګه ، ددې ځایه دخپل ځان د پورته کولو ، دبروصې ښار ته د ور رسولو ، او هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې یوه اونۍ دپاته کیدو او بیا د علي پاشا سره یو ځاې دخپل کلي په لور تولوله پیښه په تفصیل سره وویله .
د ریونا په دې خبرو سره نریوس ډیره په فکر کې ډوبه شو او بیا یې وویل :
ریونا ! ستا ددې خبرو څخه داسې را په ډاګه کیږی چې زما خاوند مجد الدین ستا د کاکا په زامنو باندې دخپل پلار او ورور په وژلو کې د لاس د درلودلو په اړه شکمن و . خو هغه هیڅکله هم دا خبره زما تر مخه نه ده یاده کړې ، اوبیا په کومه ورځ چې نښته وشوه او دهغې په پایلو کې هغه ومړ . نو ماته دا څرګنده نه شوه چې دا نښته ستا د کاکا او دهغې د زامنو سره وه ، دهغې پیژوندونکواو ملګرو چې دهغه لاش یې زمونږ ترکوره را وړستې و ، هم دا نه و ویلې چې هغوې ته نیولې یې او له ځانه سره بروصې ته وړې یې . بلې ! مونږ ته دا خبر ضرور را رسیدلې و چې ستا کاکا او هغه ځوان چې ستا کوژده ورسره شوې وه چا وژلې دي . بیا هم په دې کلي کی د چا غوږ ته هم دا خبره نه وه رسیدلې چې ته چا پورته کړې یې او د بروصې تر ښاره پورې یې رسولې یې . دکلي خلک همدومره پوهیدل چې ته دخپل کاکا کور ته تللې یې . ښه شو چې ددې راز څخه پرده پورته شو ه ، او هیچا ته دا و نه رسیده چې ته تر بروصې پورې رسیدلې یې .
تر دې ځایه د خبرو وروسته نریوس چپ شوه . په ځواب کې یې ریونا په خبرو پیل وکړ .
نریوس خورجانې ! هغه وخت چې ستا د خاوند او زما د کاکا او دهغې د زامنو تر منځ نښته وشوه نو هغه وخت ستا د میړه مجدالدین سره دوه کسه نور ملګری هم و . او دا هماغه ځوانان و چې زه یې له دې ځایه تر بروصې پورې و رسولم . کله چې دا نښته پاې ته ورسیده ، نو ستا د خاوند څو نور ملګرې هم د پیښې ځاې ته را ورسیدل . خو تر دې وخته پوې زما د کاکا دوه زامن په تیښتې بریالي شوې و . بیا ستا د میړه مجدالدین څو ملګرو دهغه لاش ستاسې دکور لورې ته راوست . خو تر هغه وخته پورې چې مجدالدین ژوندې و نو هغه خپلو ملګرو ته ویلې و چې دهغه لاش ستاسې تر کوره پورې را ورسوي ، دهغه هغه دواړه ملګري چې په نښته کې ورسره یو ځاې و همغوې زه د مجدالدین په حکم تر بروصې پورې ورسولم .
علي پاشا دغه ټولې خبرې په ډیره غمجنه توګه اوریدې . بیا هغه د خپله ځایه را پورته شو او ویې ویل : «نریوس خورې ! ایا داسې شونې نه ده چې ته همدا اوس ما دخپل ورور تر قبره پورې یوسې ؟ دهغې وروسته به زه د ریونا په کور کې د ماښامې د خوړلو وروسته د خپل لښکر په لورې ولاړ شم او بیا به د هغه ځایه کوچ وکړم .
نریوس سمدستې له خپله ځایه پورته شوه او دخپلې مور پربیسا په لور په کتلو سره یې په لوړ اواز وویل :
مورې ! زه علي پاشا تر هدیرې پورې وړم . ډیره ژر بیرته را ګرځم .
دهغې د خبرې په اوریدو سره کندام اوخیسار هم له خپلو ځایو څخه را پورته شول او دنریوس سره یو ځاې یې هدیرې ته د تللو ضد کاوه ، نریوس هغه دواړه هم له ځانه سره روان کړل ، بیا نو علي پاشا د نریوس دمورڅخه رخصت واخیست او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریونا ، کندام ، خیسار او نریوس سره یو ځاې د حویلۍ څخه ووت .
د هدیرې په لور د تللو په وخت کې نریوس یو ناڅاپه علي پاشا ته مخ را واړوه او ورته یې وویل :
علي پاشا ! کله چې د لمړي ځل له پاره ستا ورور مجدالدین زمونږ کلی ته راغي نو هغه وخت زه او زما مور دواړو په کښت کې کار کاوه ، مجدالدین په یوه آس سپور و ، داسې معلومیده چې یو شمیر خلکو هغه ته دا ویلي و چې ستا دپلار او مشر ورور وژنکي قاتلان د همدې کلي اوسیدونکي دي . په دې خاطر هغه زمونږ د کلی شاوخوا ته چکر واهه ، هغه وخت چې ما او زما مور په پټي کې کار کاوه ، نو هغه زمونږ څنګ ته راغي او زمونږ څخه یې اوبه و غوښتې او ویې څکلې ، دهغې وروسته یې د کوم نژدې سراې په هکله و پوښتل ، ما ورته د سراې لاره و ښوده او چپ چاپ ولاړ .
بل ځل بیا هغه زمونږ د کلي په لور راغي ، کیداې شي چې هغه د قاتلانو په لټه کي ګرځیده ، په دې وخت کې ما د په ښو جوارو یوه ګیډۍ په سر ایښودې روانه وم . په دې ورځ زما مور دلته په پټي کې دکار کولو له پاره له ما سره نه وه راغلې ، زه یواځې وم . په لاره کې مې د مجدالدین سره لیدنه وشوه ، زما په لیدلو سره هغه سمدستې خپل آس و دراوه ، هغه ګیډۍ چې ما په سر ایښودې وه هغه یې له ما څخه واخسته او په خپل آس یې کیښوده ، او بیا یې زه د خپل کور تر څنګ پریښووم دا د هغه زما او زما د مور سره دویمه لیدنه وه. دهغې عادات او کړچار زما د مور ډیر زیات خوښ شول .
بیا به هغه دلته زمونږ تر کوره کله کله ته راته . په دغه تګ راتګ کې یواځې مانه بلکه هغه هم زه خوښه کړم . کله چې زما مور د دې خوښې څخه خبره شوه نو هغې زمونږ ددواړو تر منځ واده وکړ . په دې ترتیب مونږ دواړه ،ستا ورور مجدالدین او زه ، یو دبل په ژوند کې سره ورګډ شو. بیا دې الله د هغو کور وران کړی چا چې مجدالدین له ماڅخه بیل کړې زما زړه ګواهي ورکوي چې هغوې به هیڅکله هم زمونږ د بدلي څخه خوندی پاته نه شي .
نریوس غلې شوه . علي پاشا د هغې د خبرو په وخت کې بلکل چپ چاب لکه د بُت په څیر په لار روان و . بیا د زړه اواز د شپې په دغه تیاره کې واوریدل شو چې ویل یې :
نریوس خورجانې ! مونږ مسلمانان په جنګ کې لکه د غره په څیر کلک او په محبت کې لکه د وریښمو په څیر نرم یو . زه تاته ډاډ درکوم چې زه ستا ورور علي پاشا به د خپلو قاتلانو پسې ګرځم . دا قاتلان چې هر څومره زوروور هم وي زه به د هغوې څخه د خپل پلار او ورونو بدله خامخا اخلم او دهغوې په وینو به زمکه لمده وم .
ددې خبرې په ویلو سره علي پاشا چپ شو ځکه چې هغوې اوس هدیرې ته ور ننوتي وو. بیا نریوس د شپې په تیاره کې د یوه قبر تر څنګ و دریده ، او په هغه لورې په اشارې کولو سره یې علي پاشا ته وویل چې :
« دا ستا د ورور مجدالدین قبر دې .»
تر لږ څه وخته پورې علي پاشا د قبر تر څنګ و درید ، نریوس ، ریونا ، او دواړه کوچنیان هم هلته ولاړ و د ټولو د سترګو څخه د اوښکو سیلاب را روان و . بیا علي پاشا د قبر تر څنګ کیناست، تر یوه وخته پورې یې د قبر په خاورو لاس را ښکوده ، او ژړل یې ، بیا یې د فاتحې د سورت په لوستلو سره دعاو کړه او په ډیره قهرجنه توګه را پورته شو ، داسمان په لور یې وکتل ، او ویې ویل :
اې لایزال ربه ! اې لازوال ربه ! ته جمیل او اجمل یې ، ته مکمل او اکمل یې ، زه مسلمان یم ، یواځې ستا بندګي او ستا عبادت کونکې یم ، د اړتیا و په وخت کې یواځې همستا څخه بسپنه اومدد غواړم ، اې زما الله ! ته د کن فیکون ، او د لوح و قلم مالک یې ، همدا ته وارث یې ، نو اې الله ! ما ته توفیق را کړه چې زه د مرګ د تیزو سیلیو په څیر د خپلو دښمنانو پسې ولاړ شم دهغوې د ژوند دروازې ور و ټکوم . اې زما الله! ماته حوصله او عزم را کړه تر څو زه د خپلو دښمنانو دروازی ا ودیوالونه ددیمک چینچي خوړلي لرګیو اوبامو په څیر کړم . اې الله ! زماسره کومک وکړه چې زه د هغوې د زړونو په لوحو باندې د مرګ حروف و لیکم ، او په هغوې باندې د قهر لاټي اود هغوې له پاره اغزی لرونکې غړوندۍ و ګرځم .
تر دې ځایه علي پاشا خبرې وکړې او د لږ څه وقفې وروسته هغه چپ شو ، بیا وروسته یې یوځل بیا په قبرستان کې اواز پورته شو او په لوړ اواز یې وویل :
اې زما ربه ! زما مالکه ، ته کریم او رحیم یې ، ټول صفت او صمدیت همتا لره دې ،تا د عربو په صحرا کې د انسانیت محسن ، دصفا اومروا د نوراني وادیو کې سعې کونکو ، د احد په ډیرو مبارکو غرونو کې د کفارو سره د ټکر کونکو او د بدر په مقدس میدان کې ستا د وحدانیت په خاطر دځان ځارونکو په طفیل ، ما ته د خپل دښمن په مقابل کې بریا او کامراني را په برخه کړه .
ددعا د غوښتلو وروسته علي پاشا غلې شو ، بیا یې نریوس ته بیا بیا وکتل اوریونا ته یې وویل چې « راځه چې ځو » .
هغه دواړه چپ چاپ ، دهغوې سره یو ځاې روان و ، په لاره کې یې نریوس ته مخ واړاوه ، او ورته یې وویل:
نریوس خورې ! زه به همدا نن شپه د خپل لښکر سره یو ځاې ددې ځایه کوچ کوم . ته بیا په دې هکله اندیښنه و نه کړې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه به دغه قاتلین هیڅکله هم خوندی پرې نه ږدم . ولو که هغوې د زمکې په تل کې هم پټ شوی وي . په دې لړ کې زه د ریونا ، د ریونا د پلار او مور هم ممنون یم ، ځکه چې هغوې هم د قاتلانو په لټون کې له ماسره د بسپنې کولو ژمنه کړې ، ګرانې خورې ! که چیرې کله هم زما په راتګ کې دلته څه ځنډون راشي ، یا زه په جنګ کې و نښلم ، او یا د قاتلانو په لټون کې دلته را نه شم . اوتاته د پیسو اړتیا وی نو پرته له ځنډه د ریونا د پلار څخه یې و غواړه . دخپلو اړتیا و په مطابق دهغوې څخه رقم واخله ، څومره رقم چې تاسې ترې واخست هغه به زه ورته بیرته اداء کړم . په دې لړ کې تاسې ته د اندیښنې کولو اړتیا نه شته .

د علي پاشا ددې خبرو په اوریدو سره نریوس ډیره خوشحاله شوه . بیا یې دهمدې خوشحالی په حال کې علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :

« علي پاشا! داسې وخت ته به نوبت و نه رسیږي ، ګرانه وروره ! د پیسو هغه کڅوړه چې تا ماته راکړې په هغې کې دومره زیاتې پیسې دې چې هغه تر ډیره وخته پورې زمونږ له پاره بسنه کوي . زما وروره ! او س خوتا کوچنیان او کوچنیانو ته د خپل کاکا په څیر و کتلې ، اوس به دوې ډیر وخت ستا په اړه زما څخه پوښتنه کوي ، په دې خاطر زما التماس دې چې کله هم ته وخت پیدا کوي نو دلته ضرور راښه .

ګرانې خورې ! دا څنګه خبرې کوې ؟ که ته و نه وایې هم ، نو دا زما فرض دې چې دلته راشم . علي پاشا په ډیر فرا خه زړه دا خبرې کړې وې . بیا په تلو تلو کې هغوې کلې ته ور ننوتي و ، علي پاشا نریوس او دواړه کوچنیان تر کوره پورې یوړل ، او بیا د ریونا سره یو ځاې د هغوې کور ته روان شو .

د ریونا په کور کې د ورننوتلو سره سم ، علي پاشا ریونا ته مخ را واړاوه او ورته یې وویل :

« ریونا ! زه په میلمستون کې کینم ، ته به زما سره یوه مهربانی وکړې چې ماته به ډیره ژر ډوډۍ تیاره کړ ، ترڅو چې زه د خپل لښکر په لور ولاړ شم او د تللو له پاره ځان تیار کړم .

په ځواب کې د ریونا په مخ باندې د خوښې لیکې راښکاره شوې ،بیا هغه د حویلۍ بلې برخې ته ولاړه .

د لږ څه ځنډ وورسته ریونا را ستنه شوه ، دهغې سره د هغې پلار رستاک اومور کیتهنا هم ملګرى و. ټولو یو ځاې په میلمستون کې د ډوډۍ خوړلو لوښې کیښوول ، څلورواړو یو ځاې ډوډۍ و خوړه ، دهغې نه وروسته یې د علي پاشا د وینا په اساس د هغه آس د اخور څخه را پرانیست ،

دشپې په تیاره کې رستاک ، کیتهنا او ریونا علي پاشا ته الوداع ووایه ، بیا علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او په ډیره بیړه یې آس د لښکر په لور و ځغلاوه .

لښکر ته درسیدو سره سم هغه لږ څه ارام وکړ . لښکریانو ته یې هم د ارام کولو وخت او فرصت ورکړ . بیا یې د خپل لښکر سره یو ځاې د منزل په لور حرکت وکړ.

پرلپسې لري ......

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یي د صلیبیانوسازشونه (۵)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاریخي ناول پنځمه برخه لولئ:

(۵)

پرلپسې *****۷...

علي پاشا لا تراوسه پورې د خپل لښکر سره یو ځاې د بلقان غرنیو سیمو ته رسیدونکې و چې ډیر یو بد خبر ورته ورسید .او هغه داچې سلطان مراد په یوګوسلاویه کې د بوسنیا یې سیمې د سوبه کولو او هلته د امن و امان د را وستلو په خاطر شل زره د ترکانو عسکرې لښکر ټاکلې و ،نو هغه وخت چې دغه لښکر هلته ځاې په ځاې شو نو هلته د بلغاریه له اړخه د پاڅون یا بغاوت کومه هیله نه تر سترګو کیده ، په دې خاطر سلطان مراد ډاډ من و چې شل زره لښکر به په هغو سیمو کې امن امان ټینګ کړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په همدې وخت کې د بلغاريي حکمران سيسمان بغاوت او سرکشي وکړه او په ځاې ځاې يې د مسلمانانو د وينې تويولو لړۍ پيل کړه . د بلغاريي حکمران سيسمان د بلغاريي نه اخوا بوسنيا ، البانيه ، دلاچيه ، هنګرى او پولينډ څخه هم صليبي رضا کار د خپله ځانه سره يو ځاې کړل او ډير ستر لښکر يي تيار کړې و. هغه به د مسلمانانو په هر ځاې او هرې سيمي دشپې يرغلونه کول او دمسلمانانو وينې به يې تويولې. هغه سيمې چې مسلمانانو سوبه کړې وې هلته د مسلمانانو لښکر ځاې په ځاې شوې و . نود سيسمان د حکم لاندې د صليبيانو يو ستر متحد لښکر په بوسنيا کې په دغو پرتو ترک توکمو لښکرو باندې يرغل ور وست .
دا يرغل د شپې له اړخه شوې و او دا ډيره وژونکې حمله وه ، د ترک توکمو لښکر هيڅکله هم دداسې يو بريد هيله نه شوه کولاې . دصليبيانو په دغه ناڅاپي يرغل کې د ترکانو د لښکر نژدې څلورمه برخه له منځه ولاړل ، ژوندي پاته شوي عسکر دبوسنيا څخه په تيښته و تښتيدل خو هغوې په لاره کې بيرته د علي پاشا سره يو ځاې شول.
کله چې علي پاشا ته د هغوې د راتلو خبر ورسيد او دا خبر هم ورته تر لاسه شو چې د بلغاريي حکمران سيسمان د ډيرو زياتو هيوادو څخه يو ستر صليبي لښکر تيار کړې دې او دهمغې لښکر په بسپنه هغه په بوسنيا کې په پرتو ترک توکمو لښکرو باندې شپينى وينه تويونکې يرغل کړې چې په دې يرغل کې نژدې پنځه زره مسلمانان شهيدان شول دهغې وروسته د هغه وينه تويونکې اود قهره او غضب نه ډک خوزښت نور هم ګړندى شوې .
هغه ترک لښکر چې د بوسنيا څخه ماتې خوړلې وه اود علي پاشا د لښکر خواته راغلي و دهغوې شميره نژدې پنځلس زره کسانو ته رسيده . هغوې هم د علي پاشا په لښکر کې د صليبيانو څخه د انتقام او بدلې اخستولو په خاطر رايو ځاې شول. علي پاشا د بلقان څخه د درينې ددرې له لارې وا وخښت ، او په شوميلا نومې پراخه ډګر کې يې خپل لښکر ته د پړاو کولو حکم وکړ . اوس نود علي پاشا تر مخه د ترانوا په نوم د بلغاريه يو ستر ښار پروت و چې د ۱۱۸۶ څخه تر ۱۳۹۴ پورې د بلغاريه پايتخت هم و.
علي پاشا په دې خاطر کې د شوميلا په ډګر کې خپل لښکر ته پړاو ورکړ چې د بلغاريه د حکمران سيسمان دواړه زامنو سائرکن اوايکسلا کې د صليبيانو يوه ډير ستر لښکر دعلي پاشا د مخنيوې له پاره هلته ديره کړې و . هغوې د شوميلا په پراخو ميدانو کې پړاو کړې و او کله چې على پاشا دغه ميدانو ته ور ننوت ،نو سائرکن او ايکسلا دواړو په خپل لښکر کې د جنګ ډول و ډباوه ،
علي پاشا هم سمدستي دهغوې په مقابل کې جنګ ته تيار شو . د جنګ د حکم د ورکولو سره سم هغه خپل لښکر ته د پړاو امر کړې و . صليبيانو د علي پاشا د ماتې په خاطر خپل لښکر په دوو برخو وويشه ، يوه برخه يې د سائرکن په مشرۍ او بله برخه يې د ايکسلا په مشرۍ کې ورکړه . علي پاشا هم د خپل لښکر صفونه سهي کړل ، او د صليبيانو د مقابلې له پاره يې خپل فوځونه په دوو برخو وويشل، يوه برخه يې د خپل ځانه سره او بله برخه يې د خپل معاون تر مشرۍ لاندې ورکړه او هغه ته يې د جنګ ټوله لاره چاره و ښووله . د يرغل پيلامه تر هر څه دمخه د بلغاريي د حکمران سيسمان زامنو سائرکن او ايکسلا وکړه ، دا ځکه چې هغوې د څو مياشتو را هيسې د مسلمانانو د وينو په تويولو باندې مصروف و اوبيا يې په څو لنډو تيرو شو و ورځو کې په بوسنيا کې دمسلمانانو په لښکر يرغل کړې و او دهغوې پر خلاف يې پوره برې تر لاسه کړې و .
او نژدې پنځه زره ترک توکمه مسلمانان يې دشپې په تيارو کې له منځه وړي و . دهغو د همدغوکاميابيو په واسطه د سائرکن او ايکسلا دواړو حوصلې هم زياتې کلکې او لوړې شوې وې. اوکوم لښکر چې د هغوې تر امر لاندې يې جنګ کاوه هغوې هم د همدې حوصلو د لوړوالى په خاطر هر ډول ځان ځارنې ته تياروول .
خو دبله اړخه علي پاشا هم دښمن ته د نه زغميدونکې زخم ورکولو له پاره ځان تيار کړې و . که څه هم په وا له دې هغه ته د جنګ کولو تجربه هم نه وه ورپه برخه شوې، خو هغه څه چې هغه د بروصې د ضرب و حرب په مکتب کې تر لاسه کړى و هغه د هغې له پاره تر ټولو لويه تجربه وه اوبيا د پاشا د لقب د اخستو نه وروسته هغه يوه اونى دخپل لښکر سره يو ځاې د جنګى امورو په بحث او مباحثه کې مصروف و او خبرې يې پرې کولې او هغوې ته يې خپل نظر او خپله تجربه وړاندې کوله ، هغه هم د هغه له پاره يو تجربه حسابيده ، ددې نه اخو د بوسنيا څخه را تښتيدلي هغو پنځه لس زرو عسکرو ، چې د شپې له اړخه پرې نا څاپي يرغل شوې و، هغوې هم د سائرکن او ايکسلانه د بدلې اخستلو سوګند پورته کړې و او تر يوه ځايه يې دجنګ تجربه هم درلوده ، ور سره مل و.
د جنګ په پيل کې د بلغاريه شهزادګانو هر يو سائرکن او ايکسلا د جنګ د ډول د ډبولو په اساس خپل متحده لښکر د زمکې د حشراتو ا ويا د باران په شان د را وريدلو چينجيو په څير را مخته کړ ، او بيا دواړه ورونو د خپل متحده لښکر سره يو ځاې د علي پاشا په لښکر باندې توپانې يرغل راوست .
علي پاشا هم په ځواب کې دخپل ځان په ښوولو کې ځنډ و نه کړ ، هغه پوهيده چې ددوې لښکر د شميرې په مقابل کې ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لښکر شمیره ډیره زیاته ده، او په ځای ځای کې یې دشپینیو یرغلونو او وینوتویولو په واسطه حوصلې هم ډیرې پورته دې ، په دې خاطر هغه د سمدستي ځوابي یرغل په واسطه ، لکه د خیرو شر په جګړه کې د باطل حال خرابونکي اجل د لاربنود په څیر ، سیلابي حمله وکړه ، دعلي پاشا تر مشرۍ لاندې د مرګ په سترګو کې سترګې ننویستونکي ترکانو هم د ځانګړو او بې مثله مجاهدینو په څیر په دښمن باندې په پوره مستۍ سره یرغل وروست .
د اروپا ددواړو شهزادګانو دا فکر کاوه چې دوې به د ترانوا د ښار په پراخه میدانو کې د مسلمانانو سالار علي پاشا ته په بدترینه ماته ورکولو باندې بریمنده را ووځي ، خو اوس برعکس د هغوې دکمبختۍ او بربادۍ پیلامه شوې وه . په دې خاطر چې په همهغه لمړنۍ حمله کې علي پاشا دخپل نائب سره یوځای د هغوې د لښکر لمړنۍ کربښې ماتې کړې او په ډیره چټکۍ سره دهغوې حالت د خرابیدو په لور روان شو او علي پاشا هره لمحه ددښمن مختنه لیکې یو په بل پسې له منځه وړلې . دهغې وروسته هغوې د دښمن وروستۍ کربښې هم یو په بل پسې په ډیره تیزۍ سره له منځه یوړې .
هغه وخت چې د جنګ پیلامه وشوه نو سائرکن او وررور یې ایکسلا دواړه به دویمه درجه لیکو کې ولاړ و . خو کله چې علی پاشا د لمړیو صفونو بیخ وویست نو په دې لیکو کې دایکسلا او سائرکن نائبین له منځه ولاړ ل ، خو کله چې علي پاشا د دویمې درجې د لیکو صفا کول پیل کړل نو سائرکن اوایکسلا د ویرې او خوف په حال کې د خپل لښکر منځنیو لیکو ته په شا شول . دلمړیو لیکو څخه منځنیو لیکو ته د هغوې تیښتې د هغوې په فوځ کې هم بدګماني را پیدا کړه ، او هغوې هم اوس د علي پاشا او د هغه د لښکر سره د ټکر څخه په ویره کې راغلي و ، علي پاشا هم دهمدې فرصت څخه ګټه پورته کړه او ددښمن د شمیر دکمښت له پاره یې پر هغوې ډیرې تیزې حملې پیل کړې .
اوس نو هره ګړۍ د سائرکن اوایکسلا له پاره حالات د زغم نه وتل ، ددې حالت په کتلو سره سائرکن اوایکسلا دواړو مشوره وکړه او دې پایلو ته ورسیدل ، چې که چیرې دوې د شومیلا په پراخه میدانونو کې د مسلمانانو پرخلاف جنګ ته دوام ورکړی نو مسلمانان به دهغوې لښکر ټول له یوه مخې له منځه یوسي ، دهمدې پایلو په اساس دواړو ورونو ماتې و منله ، و تښتیدل او د ترانوا په ښار کې یې د ځانونو د محصورولو اراده وکړه .
ددې پریکړې سره سم دواړو ورونو پاته لښکر د جنګ څخه ستون کړ او دترانوا د ښار په لورې یې دتیښتې حکم ورکړ . خو د هغوې تیښته هم دهغوې له پاره دافتونو او مصیبتونو نه ډکه وه . ځکه چې علي پاشا د شاهین په څیر د هغوې پسې روان و او د شا له خوانه یې د تیښتې به حالت کې پر هغوې حملې کولې او دهغوې تښتیدلي عسکر یې لکه د توتانو دپاڼو په څیر په زمکه را پریستول .
هغه وخت چې سائرکن اوایکسلا دواړه و تښتیدل او د ترانوا په ښار کې ور ننوتل نو دهغوې پسې تلونکي علي پاشا هم د خپل لښکر سره هغه ښار ته ور ننوت . سائرکن اوایکسلا دواړو دا غلطي کړې وه چې په ښار کې یې دننه دخپل ځان پسې کوم ساتونکي او ملاتړې لښکر نه و پریښي ، هغوې ته دخپلې سوبې اوبرې دومره ډاډ و چې هغوې خپل ټول لښکر د شومیلا په میدانو کې د صف ارا کړې و . په دې خاطر هغوې ته د ښار دننه تازه دم لښکر په لاس ور نغي ، نو په دې اساس علي پاشا دښار دننه کې د هغوې پر خلاف داسې وینه تویونکي جنګ وکړ چې دهغې په پایلو کې سائرکن اوایکسلا دواړه د یو څو ساتونکو سره د ښار د شا له لورې و تښتیدل .
علي پاشا د دې سوبې په خاطر الله ته په سجده شو او په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یې دا دعا ولوستله:
اې زما الله !د مشیت په دغه پیمانه کې ، دمکان نه تر لامکان پورې اعلي حاکمیت یواځې او یواځې ستا دې .اې زما الله ! همدا ته د ځواک او عظمت ، او لویې مالک او څښتن یې ، همدا ته ددې کائناتوواکمن او مطلق العنان یې ، اې الله ! یواځې ستا ذات د عزت او وقار خاوند دې .
زما مالکه ! همدا ته ځینې په بل کړل شوې اور کې ورا چوې او چاته بیا د طور په غره کې سکون اوامان ور پربرخه کوې . څوک پر صلیب باندې او بیا بل ته د حرا په غار کې پیغام نازلوې ، اې زما الله ! یوازې ته ددې ور یې چې د کلې او حرم په مسجدو کې ، په کلیساګانو او صومعو کې ، په هیکلونو او معبدونو کې یوازې ستا عبادت وشي . او یوازې له تا څخه بسپنه اوکومک و غوښتل شي ، زما الله ! زه علي پاشا د ژوندانه په دې طلسم کې د یوې نالوستي پاڼي په څیر نوم ورکې وم . زما الله ! د شومیلا په میدانو کې اوبیا د ترانوا به ښار کې تا ماته د ا بخت په برخه کړ ، اې زما الله ، دا ټول ستا له اړخه رحمت او اعجاز دې . نو ایې الله ! زه ستا شکر کونکې او ممنون یم چې تا ماته داسې ستره سوبه او فتحه را په برخه کړه .»
له دې وروسته علي پاشا را پورته شو ، د هر څه لمړۍ یې خپل لښکر ته د ترانوا په ښار کې د پړاو کولو حکم وکړ اوبیا یې دښارد نظم ونسق په جوړولو پیل وکړ.
لا تراوسه علي پاشا د ترانوا په ښار کې و چې د سلطان مراد جاسوس ، چې دهمدې له پاره یې دلته کار کاوه او هره ګړۍ او هره لمحه یې د دښمن په کړو وړو سترګې خښې کړې وې ، علي پاشا ته خبر ورکړ چې د بلغاریه حکمران سیسمان په خپله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يو لوی لښکر سره دترانوا د ښار په لور را روان دئ ، په داسې حال کې چې خپل داواړه زامن يې د نائيکوپولس د ښار په لور استولې دي تر څو هغوئ د هغه ځايه تازه دم لښکر دمسلمانانو پر خلاف را ټول کړي او په دې توګه مسلمانان د خپلود لاسه تللو سيمو څخه بيرته په ويستلو مجبور کړی .
ددې خبر د اوريدو سره سم علي پاشا د ترانواد ښار څخه د خپل لښکر سره يو ځای کوچ وکړ . د خپل ځان ترمخه يې د جاسوسانو يو جال خپور کړ تر څو يې هغوئ د بلغاريه دحکمران سيسمان د نقل وحرکت څخه خبر وساتي ، علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځای د ترانوا دښار څخه نژدې پنځه ميله لرې تللی و چې د سلطان مراد جاسوسانو هغه ته بيا خبر ورکړ چې د بلغاريه حکمران دخپل لښکر سره يو ځای د توپان په څير مخته را روان دئ او اوس نژدې پنځه ميله واټن ته را رسيدلی دئ . هغو جاسوسانو علي پاشا ته دا هم وويل چې سيسمان به د خپل راتلو سره سم په پاشا باندې يرغل کوی تر څو علي پاشا ته دخپلو ليکو د جوړولو مهلت هم تر لاسه نه شی . او ددې پلان نه په ګټې اخستو سره علي پاشا او لښکر ته يې پوره پوره زيان ورسيږي . دغو جاسوسانو دا خبر هم راوړې و چې سيسمان دخپل لښکر صفونه لا د په وا څخه جوړ کړې او په سفر يې پيل کړې . د سلطان مراد د جاسوسانو دا خبر د پاشا له پاره ډير ګټور ثابت شو . کله چې هغه ته د سيسمان د دې وړاندې راتګ په هکله معلومات وشو نو هغه هم د خپل لښکر ليکې سره را جوړې کړې ، د مخته تللو رفتار يې کم کړ تر څودليکو تر تيب خراب نه شي .
علي پاشا به دخپل لښکر سره يواځې دوه ميله مخته تللې و چې مخکې ورته د سيسمان لښکر دتوپان د تورور تيارو په څير تر سترګو شو . ددښمن د لښکر د کتلو سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددريدو حکم وکړ ، دهغوی صفونه يې منظم کړل ، تر څو د بلغاريي دپاشاه د لښکر يرغل تم کړی او بيا په خپله کار روايي وکړي .
د بله اړخه د بلغاريه پادشاه سيمسان د راتګ سره سم د علي پاشا په لښکر د هوا د ملخانو په څير را پريوت ، خو څرنګه چې علي پاشا ددې ترخه دشوميلا په ميدانوکې دسيسمان دواړو زامنو ته نه هيريدونکې ماته ورکړې و ه او د هغوی څخه يې د بلغاريه ښار ترانوا هم نيولې و . نو په دې خاطر سيسمان د علي پاشا پرخلاف د په وا څخه ډير په غصه او قهر ډکر ته راوتلی و. په دې خاطر يی د راتللو سره سم په علي پاشا باندې حمله وکړه . په حقيقت کې دهغه ددې کار څخه مقصد داو چې که په ناڅاپي توګه په علي پاشا باندې حمله وکړل شي اودهغه په مقابل کې خپل برې ډاډمن کړي نو په دې توګه به د خپلو زامنو د ماتې بدله واخستله شي.
خو دا د بلغاريه د حکمران سيسمان ځان غولونه وه ، ځکه چې د هغه د حملې د تم کولو له پاره علي پاشا له مخه تيارو. علي پاشا په ډير جرأت او پوره تجربې او جنګي مهارت سره تر هر څه د مخه د سيسمان د لښکر حمله تم کړه او په دې تر تيب يې خپله دفاع ټينګه کړه ، او دهغې وروسته علي پاشا هم په خپل اصلي رنګ سره ډګر ته راغې .
هغه تر هر څه د مخه د برق په څير د زوال ورکوني او ښا کونکې ذات نوم واخست او دهغه (د تکبير) غږ ئي پورته کړ . کله چې دهغه د تکبير غږ په فضا کې زمزمې پيل کړې نو د هغه لښکر هم دتکبير په اوازونو باندې ټوله دښته را ونغاړله او ددې غږ وروسته علي پاشا لکه د سمندر د ويرونوکو توپانو په څير په خپل دښمن باندې يرغل ورووست .
ددواړو لښکرو د ټکر څخه دا سې احساسيده لکه کوم اتشفشان يا اورغورځوونکې غرونه چې دډيرجوش څخه دچاوديدو په حال کې وي .مرګ هرې لورې ته په نڅا و، د ژوند په قفس کې د مرګ سيورې چاودېدلې و . په تيارو او نوم ورکو واديو کې وينې بيونکو افسانو سر را پورته کړې و . د خپلوليو پيوندونه يو له بله سره شليدلې و ، او د جمود او سکوت دوره په يوی بحراني نوې دورې باندې بدله شوې وه.
دبلغاريه پادشاه سيسمان هم د علي پاشا په مقابل کې د ډيرو دريدو توان را نه وست ځکه علي پاشا په ډيره تيزۍ سره د سيسمان او دهغه د لښکر حالت د خزان وهلې ونې د راتويدونکو پاڼو په څير کړې و. د سيسمان بدقسمتې وه چې هغه هم د علي پاشا په لاسو دختدونکې ماتې سره مخ شو او تښتيد. علي پاشا د نه تم کيدونکو توپانو په څير دهغوی پسې تر شاو لاړ او دهغې په لښکر يې د پرلپسې حملو په پايلو کې دهغوی شميره را و غورځوله .
په هغه وخت کې چې د علي پاشا دا تعاقب په پوره زور و شور سره مخته روان و او د بلغاريه پادشاه سيسمان د خپل لښکر سره په منډو و ، نو يو ناڅاپه د سلطان مراد جاسوسان د کومې لورې څخه را څرګند شول ، اوعلي پاشا ته يې ددريدو اشاره وکړه . د اشارې سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددريدو حکم وکړ ، کله چې سيسمان وکتل چې دښمن يې تعاقب پريښې دئ نو د ارامۍ ساه يې واخيسته ، او د مخکې په څير يې په منډه منډه خپلو پناه ځايو ته ځان ورساوه .
د بله اړخه کله چې هغه جاسوسان علي پاشا ته نژدې راغې نو علي پاشا ترې سمدستې وپوښتل . دوستانو ! تاسې چې زه ودرولم او سيسمان مو را څخه خلاص کړ نو ايا ستاسې په دې کار کې زما له پاره څه سلامتې او غوره والې شته ؟ دهغې په دې خبره د راغلو مخبرانو څخه يوه يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاشا!مونږ ته پرته له کوم مقصده نه يي دروليي ، په حقيقت کي د بلغاريه د پادشاه دواړه زامن سائرکن اوايکسلا چي له تا څخه يي هلته د شوميلا په ميدانو کي ماته خوړلي وه هم ستاسو تر شا پر تاسو پسي را روان دی . دا دواړه ورونه په دې برياليي شوې چي د نائيکو پولس په ښار کي د خپل ځان له پاره ډير ستر لښکر را ټول کړي ، او دهغوې کړنلاره او وړانديز همدا دې چي کله چي د هغوې پلار سيسمان له تاسره ټکر شې نو دوې به د شا له خوا په تاسې يرغل راوړي تر څو ستاسي ماتې او خپل برې ډاډمن کړي .

خو دا د سائرکن اوايکسلا دواړو ورونو او دهغوې تر څنګ د هغوې د پلار سيسمان هم بدقسمتي وه چي دهغوې دا پلان د برياليتوب نه تر مخه، د هغوې د پلار په لاسو له منځه ولاړ اودهغوې درا رسيدو تر مخه يي پلار د علي پاشا په لاسو د ډيرې خرابي ماتي سره مخ شو اود جنګ دميدان څخه و تښتيد. دهغوې د ماتي دخبر وروسته ، څرنګه چي دهغي زامن سائرکن اوايکسلا دلته ډير نژدې رارسيدلي ونو هغوې ستاسو تر شا و لګيدل ، هغوې پلان لري چي د شپې له اړخه پر تاسي باندې يرغل راوړي ، او په دې تر تيب و توانيږي د خپل پلار د ماتي بدله واخستلاې شي .

د خپلو دغه مخبرانو د اطلاع په اساس دعلي پاشا په مخ باندې دخوښۍ نښې را وځليدې ، بيا يې په توصيفي توګه هغه مخبرانو ته وکتل او ورته يې وويل :

زما دوستانو ، زما ورونو ! زه ستاسې ډير زيات ممنون يم چي تاسې ما ته په ډير ښه وخت کي اطلاع راکړه ، زه پوهيږم چي د اروپا دا دښمن په مکارۍ کي د ګيدړې ، په خباثبت کي د مار ، په ګندګۍ کي د خنزير ، په حماقت کي د خره په څير ، په بې زړه توب کي د خرګوش او په نحوست کي د کارغه په څير . زه به دهغوې هيڅ تدبير برياليتوب ته پرې نږدم . لکه څنګه مي چي د بلغاريه پادشاه سيسمان ته ماتي ورکړې همداسي به دهغې زامنوهريو سائرکن اوايکسلا دواړو ته د شوميلا په ميدانو کي د هغوې په ټندو باندې د بدترينې ماتي داغ کيږدم .

ددې خبرې دکولو وروسته علي پادشاه د لږڅه ځنډ وروسته بيا دخپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ويې ويل :

زماورورنو ! ايا تاسې دا ويلي شئ چي دسيسمان د زامنو سائرکن او ايکسلا لښکر به له دې ځايه څومره واټن لرې وي ؟ د هغي په دې خبره مخبر انو په خپلو منځو کي صلاح و مشوره وکړه او بيا د هغوی څخه يوه وويل :

پاشا ! که چيرې مونږ غلطي نه وي کړي نو دهغو لښکر به ددې ځاې څخه د پنځه يا اوو ميلو په شاوخوا واټن کي را روان وي .

دهغوې ددې خبرې په اساس د علي پاشا په څيرې باندې خندا را پيدا شوه . په ډير ستايونکې انداز يې دمخبرونو په لور وکتل اوويې ويل :

« که چيرې داسې وي نو بيا تاسې ډاډمن اوسئ چي زما خدای ، زما الله که وغواړي نو زه به دسائرکن اوايکسلا حال هم د په زنځير کي د را نښتو بنديانو ، د ذلت اوپستۍ د کفن په څير وګرځوم او د هغوې ژوند به انشاء الله د ستونزو او مصائبو څخه ډک کړم .

ددې وروسته د علي پاشا سترګي دهغې ښې لورې ته په يوې غونډۍ باندې و نښتې، بيا يې خپل لښکر ته دهمغې غرنۍ اړخ په لور دکوچ کولو حکم ورکړ او د سترګو په رپ کي يې د غرنيو لړۍ تر شا سنګر و نيو .

له بله اړخه سائرکن اوايکسلا دواړو دخپلو لښکرو سره يو ځاې په ډيره ګړندۍ توګه دعلي پاشا تعاقب کاوه او هغه ځاې ته را ورسيدل چي علي پاشا او دهغې جاسوسانو يې په هکله دتعاقب خبر ورکړې و . نو علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې د سنګرونو څخه را ووت اوبې له ځنډه د سائرکن اوايکسلا دواړو ورونو پر لښکرو باندې د سور توپان په څير را پريوتل .

دا يرغل دومره ناڅاپي ، دومره ځواکمن و چي ايکسلا اوسائرکن دواړو هغه و نه شو زغملاې ، په هماغه لمړۍ حملي کي علي پاشا هغوې د انحطاط او زوال سره مخ کړل. ايکسلا او سائرکن دواړو تر ډيره وخته پورې د علي پاشا مقابله و نه شوه کولي ، هغوې د ډير بدې ماتي سره مخامخ شول او بيرته د نائيکو پولس د ښار په لور و تښتيدل.

اوس نو علي پاشا يو توپاني شکل اختيار کړې و. دا هم نور ځنډيدونکې نه و . ايکسلا او سائرکن دواړو ته د ماتي ورکولو ورسته هغه د سيلۍ په څير دهغوې په تعاقب پسې ولاړ .

ايکسلام او سائرکن دواړو ورونو لومړۍ غوښتل چي دعلي پاشا په لاسو د ماتي وروسته د خپل ښار نائيکو پولس لورې ته مخ کړي ځکه هلته هغوې ډير ښه زيرمه کړې لښکر ساتلي و . خو دا د هغوې دواړو بدقسمتي وه چي علي پاشا دهغوې تعاقب پرې نښود . کله چي هغوې فکر وکړ چي علي پاشا د هغوې پسې را روان دې او که چيرې هغوې د نائيکو پولس ښار ته دور ننوتلو کوشش وکړي نو علي پاشا به هم د خپل لښکر سره يو ځاې ددوې دواړو پسې د نائيکو پولس ښار ته ور ننوځي ، او لکه څنګه چي هغه د ترانوا په ښار کي ددوې دواړو حالت ډير خراب کړې و نو د نائيکو پولس په ښار کي به يي هم حالت د هغې څخه بد تر کړي او دغه لښکر چي له دوې سره دې ددوې په شميره کي به هم کمښت راشي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهمدي فکر په اساس ایکسلا او سائرکن دواړه نائیکو پولس ته ور ننه نه وتل ، بلکه د ښاره بیرون یې خپل لوري بدل کړ او بیا یې هغي لوري ته په تیښته پیل و کړ چې پلار یې سیسمان دعلي پاشا په لاسو د ماتي وروسته تښتیدلي و .
علي پاشا تر یو ځایه ددواړو ورونو پسي ولاړ او دهغوي د لښکر شمیره یې نوره هم را کمه کړه . بیا د خپل لښکر سره یو ځاې د نائیکو پولس د ښار په لوري راوګرځید ، په دې وخت کې د نائیکو پولس په ښار کې کوم داسې څواک او لښکر نه و چې دښاره دفاع وکړي په دې اساس دا ښار پرته له کومې ستونزې دمسلمانانو په لاسو سوبه شو. علي پاشا هملته په ښار کې پړاو وکړ . دښار خلک به ډلې ډلې علي پاشا ته راتلل او دخپل اطاعت څرګندونه به یې کوله . علي پاشا هم ټولو ښاریانو ته عمومې ښننه اعلان کړه او په دې اړه یې حکم او فرمان خپور کړ.

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یي د صلیبیانوسازشونه (۶)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول شپږمه برخه لولئ:
(۶)
۸*****
د بروصې په ښار کې سلطان مراد دخپل زوي بایزید نه علاوه د بایزید ځوان زامن دخپلو یو شمیر نورو سالارانو ، امرانو او د عدلیې د محکمې د مسؤلینو څخه علاوه د ښار د علماؤ سره یو ځاې ناست و او په کومه ډیره مهمه موضوع یې خبرې اترې کولې . په دې وخت کې د سلطان مراد ساتونکې راغې او سلطان ته یې وویل :
«دروند سلطان! زمونږ څه مخبران را غلي دي هغوې غواړي ستا په خدمت کې حاضر شي . که چیرې تاسې اجازه راکړئ نو زه به هغوې له ځانه سره راړوم ؟
دخپل ساتونکې د اطلاع سره سم سلطان مراد او دهغې زوي بایزید دواړو ټکان وخوړ ، په دې وخت کې بایزید غوښتل چې څه ووایي خو سلطان مراد د هغه خبره غوڅه کړه او ویې ویل :
هغه مخبران چې له ماسره کتل غواړي هغوې سمدستي را حاضر کړئ ، کیداې شي چې هغوې کوم داسې عاجل خبر راوړي وي چې دسمدستي عمل کولو غوښتونکې وي .
ساتونکې بیرون راووت ، د لږڅه ځنډ وروسته بیرته راستون شو . دهغه سره یو څو مخبران هم و ، هغوې مخته راغلل او سلطان مراد ته یې تعظیم او احترام وکړ . بیا دهغوې څخه یوه یې سلطان ته وویل :
«درونده سلطانه ! مونږ تا ته دوه ډېر مهم خبرونه راوړي دي ، یوه ته زیرې ویلې شي او بل لږڅه د اندیښنې وړ دې .
محترم سلطان ! زه لمړئ ښه خبر درکوم اود هغې وروسته به د اندیښنې وړ .
درونده سلطانه! لمړئ زیرې داد ي چې علي پاشا په خپله دنده کې پوره بریالي دې . ددې ځایه د تللو وروسته هغه د بلقان د غرونو په لوري مخه کړه ، ددربند ددرې څخه تیر شو او بلقان ته ورسید . هغه وخت چې هغه د هغه ځاې د غرنود لړئ څخه تیر او د شومیلا میدانو ته ورسید نو د بلغاریه د حکمران سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن دهغه لاره و نیوله ، دهغوې سره یو ډېر ستر لښکر هم و . خو علي پاشا د شومیلا په میدان کې د سیسمان دواړو زامنو ته ډېر بده ماتې ورکړه او مخته ولاړ او د ترانوا ښار یې هم سوبه کړ .
د خپلو زامنو د ماتې د بدلې د اخستو له پاره د بلغاریه پادشاه سیسمان دیوه ډېر سترلښکر سره یو ځاې د علي پاشا مقابلې ته راغې ، ددواړو فوځونو تر منځ ډېر سخت جنګ و نښت . په دې جنګ هم علي پاشا سیسمان ته ډېر خراب او خنده ونکې ماتې ورکړه او هغه په تیښته ووت ، بیا دهغه دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن یو ډېر ستر لښکر تیار کړ هغوې غوښتل په علي پاشا باندې د شا لخوا غلچکې یرغل وکړي او هغه ته نه تلافي کیدونکې زیان ور ورسوې.
درونده سلطانه ! مونږ په وخت علي پاشا ته ددې تعاقب اطلاع ورکړه ، نو علي پاشا د سیسمان تعاقب پرې ښود او سنګر یې و نیو اوکله چې دهغوې مورچو ته د سیسمان د زامنو لښکر راورسید نو د علي پاشا لښکر د مورچو څخه بیرون راووت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر هغوې يې يو توپاني حمله وکړه ، دواړ ته يې ډېره سخته ماتې ورکړه او اوهغوې دواړو نايکو پولس دښار په لور تېښته وکړه ، علي پاشا دهغوې پسې وروسته ولاړ ،کله چې هغوې وکتل چې علي پاشا د هغوې پسې را روان دې او که چېرې هغوې نائيکو پولس ښار ته و رننوځې نو علي پاشا به يې حالت د ترانوا د ښار د حال په څير او يا د هغې څخه هم بدتر کړي ، په دې خاطر هغوې ښار ته د ننوتلو پر ځاې په هماغه لاره و تښتيدل چې پلار يې پرې تښتيدلي و. علي پاشا د فاتح په څير ښار ته ور ننوت . او په دې تر تيب د بلغاريي هغه برخه چې د شمالي برخو څخه يې د ډينيوب درياب تيريږي ، دعلي پاشا په لاسو زمونږ د سلطنت برخه وګرځيده .

د راغليو مخبرانو په دې خبرو باندې نه يواځې سلطان مراد بلکه د هغه زوې بايزيد او هلته ناست ټول خلک د خوښي نه په کاليو کې نه ځايدل ،د هغوې ټولو په څيرو کې د خوښيو او ډاډ نښې را ښکاره شوي وې، سلطان تر ډېره وخته پورې ددې خبر څخه خوند اخيست او په خپل ځاې يې ډډه وهلې وه او خوله يې له خندا نه راټوليده . په همدې وخت کې يې مخبرانو او هلته ټولو ناستو خلکو ته وينا وکړه او په ډير نرم اواز سره يې وويل :

« کله چې ما علي پاشا ته دغه دنده ورسپارله او ددې څخه مې هغه لورې ته استوو نو هماغه وخت زما په زړه کې دا تيريده چې نوموړې به د حرب وفن يو ډير ستر ښهسوار ثابتيږي ، په هماغه وخت کې زما په زړه کې دا تيريدل چې هغه به ددښمن په مقابل کې د تيارو شپو د اوو سمندرونو د توپان ، دصبر او استقامت د غره ، د تيرې او ظلم پرخلاف سيلۍ ،او د مرګ او اور يو پرانستي درياب ثابتيږي . » تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان لږڅه ځنډ وکړ او بيا يې وويل:

« د خيرالدين زويه ! تا څومره په ميرانه او همت سره د بلغاريه حکمران ته ماتې ورکړه اودخپل شجاعت او بهادرۍ په واسطه دې ذلت او سپکاوې دهغې د غاړې طوق و ګرځاوه . دخيرالدين زويه ! زه ستا په څير ځان ځارونکې ، او د نور او وياړ دقافلې د سالار عظمت ته سلام کوم .

ګرانه زويه ! ته څومره په ښه او ګړندۍ توګه په دښمن باندې ، په تيارو سمندرونو کې د تيزالوتونکي توپان په څير نازل شوې يې او دهغوې حالت دې په خپل مخکې ټوټې ټوټې بلکه د تيرو وختو دتاريخ په کندو کې ور وغورزاوه. زما زړه غواړ ي چې ته زما ددښمنانو په مقابل کې د اور غورزونکي لاوې ، او خپلو ته دمينارنو د رواني روښنايي ... په څير ثابت شې .

دخيرالدين زويه ! زما دعا درته داده چې چې په راتلونکو ورځو کې هم دددښمنانو په مقابل کې د ترکانو د پلرني وقار د فطرت د زانګو په څير محارب ثابت شې . زه يو ځل بيا ستا په دې سوبه تاته مبارکي وايم او ستا جنګي پوهې ته سلام کوم .

سلطان په خپلو خبر وکې لږځند وکړ او بيا يې دخپل زوې بايزيد په لور په کتلو سره وويل :

بايزيده زويه ! ددغه مهم پسې د استولو نه وروسته به تا ډير وخت زما تر مخه دهغه ستاينه او صفت کاوه، خو هغه وخت ما ستا دغه ډ،ل صفت او تعريف ته کوم اهميت نه ورکاوه ، ځکه چې ما غوښتل چې د علي پاشا کړچار او مهارت په خپله ووينم . زما زويه ! نن علي پاشا دا ثابته کړه چې هغه صفت چې تا دهغه زما تر مخه کاوه هغه هسې نه و .

دسلطان مراد ددې خبرو په ځواب کې بايزيد په خندا سره وويل :

محترم سلطان ! زه د ډيره وخته راهيسې علي پاشا پيژنم ، دهغه پلار دهغه مشر ورور هم زما د پيژندګلويانو څخه وو. خو دا په خپله کورنۍ کې يواځنې وګړې دې . د هغه وخته راهيسې چې هغه په مکتب کې تر روزنې لاندې و ما ته دا ډاګيزه شوې وه چې دا به يو ځانګړې حيثيت تر لاسه کوي ، په دې خاطر په مکتب کې د تعليم په وخت کې هم د هغه سره چا د تيغ وهلو او حرب وضرب په فنونو کې مقابله نه شواې کولې ، کله چې تا هغه ته د پاشا لقب ورکړ نو تا ته به ياد وي چې ما تا ته هغه وخت هم ويلي و چې تا يو ډير مناسب او وړ انسان ته دا لقب ورکړ. اې زما پلاره ! تا وکتل چې نن علي پاشا د خپل دغه منصب حق په ښه توګه ادا کړ .

بايزيد ددې خبرو د ويلو نه ورسته چپ شو . په ځواب کې سلطان مراد هم تر ډيره پورې چپه خوله و او څه فکر يې کاوه ،خو تر څنګ مسکې مسکې کيده . کيداې شي چې هغه د علي پاشا په دغه کړنو باندې ډير زيات خوښ شوې وي . دا ځل هغه يو ځل بيا مخبرانو ته مخ کړ او ورته يې وويل :

دوستانو ! کوم چې ډير ښه خبر و هغه خو تاسې ووايه ، يقينا چې دعلي پاشا نه همداسې هيله کيدله . اوس راته هغه خبر هم ووا ياست چې ستاسې په ګمان زمونږ له پاره دانديښنې وړ دې .

د سلطان په دې خبره هغه دويم مخبر په خبرو پيل وکړ اوويې ويل :

هغه بل خبر چې لږ څه د انديښنې وړ دې هغه دادې چې د علي پاشا په لاسو دبلغاريه د حکمران سيسمان او د هغې د زامنو د ماتې خبر ټوله اروپا زمونږ به خلاف را پارولې ده . او تر ټولو زيات اغيز يې د سرويه په پادشاه لازارشاه کړې دې او هغه يې د بدلې داخيستلو له پاره د اور په څير لمبه کړې دې . زمونږ پر خلاف د جنګ د پيلامې له پاره د سرويه پادشاه لازار شاه د اروپا مختلو سيمو ته هيئتونه استولي دي ، په دې سيمو کې بوسنيا ، بلغاريه ، البانيه ، دلاچيه ، هنګرى ، پولينډ ، اسکټلر ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پولې او مګهيار خلک شامل دي ، دغه ټولو قومونو د قاصدانو په ذريعه د سرويه پادشاه لازار شاه ته د مسلمانانو په خلاف د صليبي جنګ د ملاتړ ترغيب ورکړې . او ترڅنګ يې د خپلو قاصدانو په واسطه هغه ته خبر ورليږلې دې چې هغه دې د مسلمانانو پر خلاف خپل لښکر د شينزا ددرياب په غاړه سترو ميدانونو ته و استوي ، زما په فکر د سرويه پادشاه لازار شاه غواړي زمونږ پر خلاف همدغه ځايونه د جنګ او جګړې ډګر و ګرځوي .
درونده سلطانه ! د اروپا مختلفو اقوامو اوقبايلو ته چې د سرويه پادشاه لازار شاه کوم خطوط استولې دي د هغو پايلې ډيرې مثبتې دي ، او د اروپا ټولو هيوادونو او قبايلو خپل خپل لښکر ، د خپلو ښو روزل شوو سالاروانو په مشرۍ دشينزا ددرياب غاړې کې پرتو ميدانو ته را ليږلي . لکه څنګه چې همدا اوس په هغه ميدانو کې د اروپايانو لښکرې را ټوليږي نوکه چيرې دغه راټوليدل همداسې او په همدې تناسب دوام وکړي نو زه تا ته ډاډ درکوم چې په څو اونيو کې به د شينزا په ميدانو کې د صليبيانود را ټول کړل شوې لښکر شميره څو لکو کسانو ته ورسيږي .
درونده سلطانه ! ددغه حالت په کتلو سره مونږ ستا تر مخه وړانديز کوو چې پخوا له دې چې دښمن د خپل ټول توان او قهر سره د شينزا د درياب څخه را تير شي او هغو سيمو ته چې مونږ تازه تازه سوبه کړې را ننوځي نو مونږ بايد دهغوې لاره بنده کړو او هغوې ته دا ثابته کړو چې په هغو سيمو چې ترکانو ولکه کړې دهغوې نيول خو لا پريږده چې په هغو سيمو کې به صليبي سرتيري هم په هيڅ صورت د تباهۍ او بربادۍ د خپرولو له پاره پرې نه ږدي.
درونده سلطانه ! د بله اړخه علي پاشا ته هم ددې ټولو حالاتو په هکله خبر ورکړل شوي دې . مونږ دهغه سره د ليدلو وروسته ستا حضور ته را استول شوي يو. هغه تر اوسه پورې د خپل لښکر سره د نائيکو پولس په ښار کې ديره اچولې ده . او ستا له اړخه د حکم منتظر دې .
تر دې ځايه د خبرو کولو وروسته مخبر چپ پاته شو .نو سلطان مراد خپل زوې بايزيد خپل ځان ته نژدې راوغوښت ، بايزيد پورته شو او دسلطان په خوا کې کيناست. تر يوه وخته پورې پلار او زوې دواړو په ډير راز سره خبرې کولې ، شايد چې هغوې په اروپا کې د راټولو شوو صليبيانو د لښکر په اړه په خپلو منځو کې سلا مشوره کوله ، بيا هغوې کومې پايلې ته ورسيدل ، په دې خاطر چې بايزيد بيرته خپل ناست ځاې ته راغی او کيناست .د سلطان مراد په مخ باندې دخوښۍ نښې را ځرګندې وې ، بيا يې را غلي مخبرانو ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :
دوستانو ! تاسې نن شپه همدلته په بروصه کې تم شئ ، سبا سهر به له دې ځايه کوچ وکړئ او نيغ به علي پاشا ته ځانونه ور سوئ ، هغه ته وواياست چې د نائيکوپولس له ښاره خپل فوځونه را وکاږي او د روميل د ولايت په کوم خوندي او مناسب ځاې کې خپل لښکر ته پړاو ورکړی ، او هملته زما او د بايزيد د لښکر انتظار وکړي .
علي پاشا ته هم وواياست ، چې الله دې په تا برکتونه نازل کړي ، ستاد بهادرۍ او جرأت پولې دې نورې هم و غځوي ، په هغه ذات مې سوګند چې په خپل توان يې اسمان درولې ، او تر ټولو ځواکمن اوپوه ذات دې ، د قومونو په تاريخ کې داسې حالات او واقعات ډير ځله ځي راځي ، د قومونو څخه دا ډول حادثې او واقعات د اميدونو نه ډکو ساحلونو کې د رڼا غوښتنه کوي .
علي پاشا ته وواياست چې مونږ خو د وريښمو ، وړيو او يا موم په څير نرم نه يو چې دښمن چې څنګه وغواړی زمونږ جوړښت او زمونږ زينت اوښايست را خراب کړي .مونږ به د جنګ په ډګرونو کې که خداې مو وغواړي نو د اروپا په دغه متحده ځواک باندې دزماني د غم وريځې راو غوړو. که چيرې زما خداې ته منظور وي نو دا ځان ځارونکې سرتيري صليبيان چې کله د ترکانو د ځان ځارنې اواز واوري ، اوکله چې هغوې زمونږ وسايل او جنګي سامانونه ويني ،کله چې هغوې په خپلو وينو کې لت پت شي او د ترکانو ځواک ته ويني ...نو زما هر فوځي به د صليبيانو د لښکر بند بند ور مات او دهغې درياب په څير به وګرځي چې په خپل مخ کې هر خنډ د کچه ويالو په څير پاش پاش کوي .
سلطان تردې ځايه پورې خبرې وکړې او بيا ودريد او مخبرانو ته يې وويل:
اوس تاسې ولاړ شئ... ځئ ارام وکړئ ، سبا د سهار د لمانځه وروسته دعلي پاشا په لور وخوزيږئ . اوکوم پيغام مې چې درکړې تر هغه يې ورسوئ .
ددې خبرې سره سم هغو مخبرانو سلطان ته تعظيم وکړ او دهغې د خونې څخه ووتل ، دهغوې د تللو وروسته سلطان دخپل زوې بايزيد په لور وکتل او ورته يې وويل :
بايزيده ، زما زويه ! د همدا اوسه دخپل لښکر دکوچ کولو تيارې پيل کړه ، مونږ به په درې څلور ور ځو کې د بروصې څخه د يوه باعزمه لښکر سره يوځاې د شينزا د درياب د غاړې ميدانو ته ځانونه رسوو. مونږ به د خپل منزل په لور د روميل د ولايت څخه تيريږو او دهغه ځايه به علي پاشا هم دخپله ځانه سره يو ځاې کوو ،
زما زويه ! ددې سره سم زه ننې غونډه پاې ته رسوم . ته ولاړ شه او دخپل لښکر د تيارولو کار پيل کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا نو سلطان مراد خپله غونډه ختم کړه ، او هر څوک دخپلو خپلو کارونو پسې دکوټې څخه وووتل .
۹*****
نریوس په خپل کور کې د لمر د پریوتو څخه لږ تر مخه هلته په پخلنځي کې د غذا په تیارولو بوخته وه چې په همدې وخت کې ریونا لکه د یوې د سکونه ډکې اوسې په ځیر په منډو او ټوپونو راغله اوکور ته را ننوتله.
هغه نیغه د پخلنځي لورې ته ورغله. نریوس هم هغه د پخلنځي څخه کتلې وه ، نریوس د پخلنځي څخه راووتله او د انګړ په لور ورغله ، په منډه راتلونکې ریونا د هغې تر مخه ودریده . د ریونا په کتلوسره د نریوس مور پربیسا او دواړه کوچنیان کندام او خیسار هم دباندې راووتل . په دې وخت کې ریونا په ډیره خوشحالۍ سره نریوس او دهغې مور پر بیسا ته وکتل او ورته یې وویل :
ما تاسې ته یو ډیر ښه زیرې راوړې دې . زه یواځې د همدې خبرې له پاره دلته راغلې یم او ددې خبرې د اوریدو وروسته تاسې ته دا ډاډ درکوم چې ستاسې د خوشحالیو پاې به نه وي .
د ریونا ددې خبرې په اوریدو سره نریوس او دهغې د مور پربیسا دواړو په استفهامیه توګه یو بل ته وکتل او بیا نریوس ریونا ته وویل : ریونا خورې ! د کوم خبر د ویلو له پاره چې ته دلته راغلې یې هغه زمونږ سره اړه لرې یا ستا د ذات سره ؟
په دې وخت کې ریونا د لږ څه فکر کولو وروسته ، په داسې حال کې چې دحیا د جذبې نښې یې په څیره کې را ښکاره شوې وې ، په نرم اواز سره وویل : ډیرې درنې خورې نریوس ! دکوم خبر له پاره چې زه دلته راغلې یم دهغه ډیره برخه ستاسې خلکو پورې اړه لرې . خو بیا هم دا خبر زما پر ذات باندې هم خپل اغیز لرې . ځکه دا خبر ستا د ورور علي پاشا په اړه دې
.
د علي پاشا د نوم د اوریدو سره سم نریوس ، دهغې مور پربیسا او دواړه کوچنیان ، کندام اوخیسار ، ټول متوجه شول . بیا نو په ډیره بې صبرۍ سره نریوس د ریونا څخه وپوښتل : ریونا خورې !تا زما د ورور علي پاشا په هکله څه خبر راوړې دې ؟
ریونا یو ځل بیا دحیا نه په ډکه ژبه وویل :
« خبر دادې چې علي پاشا اوس بلکل پوخ پاشا و ګرځید. هغه ته دددې ځایه د تللو وروسته ډیرې زیاتې بریاوې ور په برخه شوي دي . هغه لمړی د بلغاریه د پادشاه سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن چې د یوه ستر اوقوي لښکر سره د شومیلا میدانو ته د علي پاشا مقابلې ته راغلي و ، سخته ماتې ورکړی ، چې هغوی ددې ماتې وروسته د ترانوا ښار ته و تښیدل او هلته هم علي پاشا په هغوی پسې ولاړ او د ترانوا ښار یې هم ترې لاندې کړ . ددې وروسته ریونا د علي پاشا په لاسو د بلغاریه د پادشاه سیسمان په خلاف بریا او یو ځل بیا دهغه دواړو زامنو ته ماته ورکول او د نائیکوپولس د ښار نیولو په هکله پوره تفصیل ورکړ .
د ریونا په دې خبره نریوس او پربیسا دواړو دخوښۍ نه په خندا پیل وکړ . کندام اوخیسار دواړو هم د خپل کاکا په بریاو باندې خوښي ښووله ، په دې وخت کې ریونا یو ځل بیا وویل :
نریوس خورې ! ددې خبر بل اړخ هم شته ، دعلي پاشا دغه بریاو ، داسې و ګڼه ، چې په ټوله اروپا کې اور بل کړې دې .نو د دې ماتو دبدلو د اخستلو له پاره د سرویه پادشاه لازار شاه غږ پورته کړې ، هغه د اروپا ټولو ځواکونو ته د مسلمانانو پر خلاف د راټولیدو غږ کړې دې . ددې بلنې په ځواب کې اوس د ټولې اروپا لښکرې د شینزا دریاب په میدانو کې سره ټولیږي . دمسلمانانو پادشاه سلطان مراد ته هم دا خبر ور رسیدلې دی. سلطان مراد علي پاشا ته حکم کړې دې چې هغه دې دخپل لښکر سره یو ځاې د نائیکوپولس د ښار څخه را ووځي او دروميليا په صوبه کې دې پړاو وکړي . ویل کیږي چې سلطان مراد هم د خپل لښکر سره یوځاې د بروصې څخه راوتلې او د همدې سیمو په لور را روان دې . تر څو د اروپا متحده لښکر ، چې د مسلمانانو د له منځه وړلو له پاره راټول شوې ، سره ټکر و کړی او هغوی له منځه یوسي .
دریونا په دغه خبرو باندې نریوس او دهغې مور پربیسا تر لږځنده پورې چپ خوله پاته شوې دهغې وروسته نریوس ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :
ریونا خورجانې ! دا خبرونه چې تا وویل او په ځانګړې توګه هغه چې زما د ورور علي پاشا په اړه و هغه خو ماته د ډیرې زیاتې خوښۍ باعث شول ، اول دا چې دا خبرونه دعلي پاشاد سوبې او برې په اړه وو او بل داچې زه مسلمانه یم او دا سوبه ، د اروپا ب په زمکه دمسلمانانو سوبه ده نو د یوې مسلمانې په ځیر په دې بریاو زما زړه ډیر زیات خوشحاله دې ، خو ریونا ! زما خو د علي پاشا سره یوه خپلولي شته نو زه به د هغوی په بریاو باندې خوشحالیږم . عام مسلمانان هم د یو مسلمان په څیر د علي پاشا په دغو بریاو باندې ډیر زیات خوشحاله شوي او ډاډ به یې تر لاسه کړې وې . خو زما خورجانې ! زه نه پو هیږم چې ته په داسې حال کې چې یوه نصرانۍ یې ، خو زما څخه زیاته د علي پاشا په بریو باندې ته خوشحاله یې ؟ ریونا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خورجاني ! ایا زه ستا ددې خوشحالیو کوم علت پوښتلې شم ؟

د نریوس ددې پوښتنې د ځواب له پاره ریونا تر لږ څه ځنډه پورې په فکر کې شوه ، او دهغې وروسته یو ځل بیا دهغې په څیرې باندې د خوښیو نښې را ښکاره شوې او په لوړ اواز یې وویل :

زما خورجانې ! تا چې کومه پوښتنه وکړه نود هغې ځواب خو ډیر سخت دې خو ګوره نریوس خورې ! هغه وخت چې ته نصرانۍ وې ، او اسلام دې لا نه و منلې ، او نه دې د مجدالدین سره واده کړې و نو هغه وخت هم زه په ښه توګه پوهیدم چې ستا سره زما ناسته پاسته وه اوما اوتا دواړو به کله چې د مسلمانانو د برياو خبرونه اوریدل نو د غم او غصې ، اندیښنې او افسوس او پریشانتیا څخه به مو ګُلمې خوړلې ، خو نن معامله بله ده ،، ته مسلمانه یې ، د علي پاشا خور یې په دې خاطر ستا خوشحالي په ځاې ده . اوس چې ته له ما څخه پوښتې چې ته په دې خوشحالي باندې ولې ویاړې نو نریوس ! واوره : ما د علي پاشا په کور کې څو ورځې تیرې کړې او دلته را ستنه شوې یم ، دهغه مور ، دهغه خور او په خپله علي پاشا چې له ماسره کوم سلوک کړې دې ، د هغسې سلوک ، دهغسې میلمستیا ، د هغسې درنښت امید ما دخپلو نژدې خپلوانو څخه هم نه شوکولې ، هلته د اوسیدو په وخت کې زما درنې خورې ! یوازې زما ځان نه بلکه زما عصمت ، زما ابرو ، او زما د حیثیت ساتنه هم په ډیره ښه توګه شوې ده . نریوس خورې ! دښځې سره د هغې د عصمت او د هغې ابرو د یوه نه پیداکیدونکې جوهر په څیر دې او هغه خلک چې د خپلې آبرو ، عصمت او عفت ساتنه وکړې نو زه پوهیږم چې هغه ددې وړ ده چې د ټولې نړۍ نه زیات دهغې عزت ، د ټولو خلکو نه ډیر د هغه درنښت او احترام وکړل شي . نریوس خورجانې ! زما حالت هم څه همدا ډول دې ، علي پاشا ، دهغه مور او دهغه خور چې په کوم درنښت سره زما میلمستیا کړې او تر څنګ یې زما د ځان ، آبرو او عصمت ساتنه کړې نو زه به دهغوې ددې کړچار بدله هیڅ وخت پوره نه کړاې شم .

نریوس ! ته پوهیږې چې کومو وسلوالو ځوانانو چې زه له دې ځایه په زور بوتلې وم ، هغوې زه په دې خاطر بولې وم چې زه او یا زما کورنۍ د مجدالدین او دهغه د ورور او پلار په وژلو کې لاس لرو . ددې اړیکو د پوهیدو سره یو ځاې علي پاشا ، د هغه مور او دهغه خور درې واړو ، یا ددوې څخه یوه هم او یا درې واړو زما پر خلاف انتقامي عمل کولې شو . خو هغوې یوه هم داسې و نه کړل . برعکس یې زما سره دا سې سلوک وکړ چې مثال او نمونه یې نه شي موندل کیداې . د علي پاشا مور قیرات له ماسره داسې لاره خپله کړه لکه د یوې لور او مور تر منځ چې موجوده وي . د علي پاشا خور سریان زما سره داسې دوستې جوړه کړه لکه د مشرې او کشرې سکه خویندو تر منځ چې موجوده وی ، او پخپله علي پاشا ، زه به دهغه په هکله څه ووایم . که چیرې زه د هغه صفت وکړم نو الفاظ به ورته پیدا نه کړاې شم . په بروصه کې د اوسیدو په وخت کې علي پاشا له ما سره داسې سلوک وکړ لکه زه چې د ډیر ستر عزت خاونده او یو باوقاره اعلي شخصیت اوسم.

ګوره نریوس ! دهمغه حالاتو په کتلو سره چې زه د علي پاشا په بریاو ، سوبو ، او کامیابیو باندې و نه ویاړم نو بل به څوک پرې وویاړې ؟ نریوس خورې ! هغوې درې واړه ماته د ډیر عزت او وقار خاوندان دی .

د ریونا ددې خبرو په اوریدو سره نریوس د لږ څه وخت له پاره په فکر کې ډوبه شوه اوبیا یې ریونا له لاسه و نیوله او د پخلنځي په لور یې له ځانه سره کش کړه او ورته یې وویل « را ځه چې هلته کینو ، زه به هلته د پخلي کار هم وکړم او خبرې به هم سره کوو. »

ریونا چپ چاپ د هغې سره یو ځاې روانه شوه ، نریوس او ریونا دواړه هلته په پخلنځاې کې کیناستې ، خو پربیسا خپل دواړه لمسې له لاسو و نیول او په انګړ کې په خپاره لمڅې باندې کینول . پخلنځاې ته د راتلو سره سم لږ څه چپه چپتیا وه ، او وروسته یو ځل بیا نریوس ریونا ته په خبرو خبرو کې وویل :

ریونا جانې ! که بده درباندې ونه لږې نو یوه پوښتنه کولې شم ؟

په ځواب کې ریونا لږ څه په تیز و سترګو نریوس ته وکتل او بیایې په ډیره ژولې ژبه نریوس ته وویل : نریوس خورې ! وایه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟ زه به ستا هیڅ خبره په بده وا نخلم .

دریونا ددې خبرو څخه نریوس تر یوه ځایه ډاډمنه شوه او په ډیره درنه توګه یې هملته ورڅخه وپوښتل چې: « ریونا! دا چې ته زما د ورور علي پاشا په بریاو باندې دومره د خوشحالۍ او ویاړ خبره کوې نو ایا زه ستا د رد عمل اندازه دا ډول کولې شم چې ته د علي پاشا سره مینه کوی او هغه خوښوې ؟

د نریوس ددې خبرې په اوریدو سره ریونا په زوره زوره وخندل اوبیا یې د ډیرې خوشحالۍ نه وویل :

نه نریوس خورې ! داسې کومه خبره نه شته ، زه د علي پاشا سره مینه نه کوم او نه هغه د ځان له پاره غواړم. خو بیا هم زه په زړه کې دهغه سره خواخوږي لرم .داسې خواخوږي چې زه یې په الفاظو کې نه شم بیانولې . ځکه چې علی پاشا چې کوم ډول سلوک او رویه له ما سره کړې د همغې په اساس زما په زړه کې دهغې له پاره ځانګړې ځاې پیدا شوې دی . بلې زما په زړه کې یو کمښت ، او یوه خلا ضرور را پیدا شوې ده ، ډیر وخت فکر کوم چې کاشکې زه هم ستا او دعلي پاشا په څیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانه شوې واې ،اسلام مې منلې واې ، ګوره نریوس ! ما هلته په بروصه کې د اوسیدو په وخت کې نه یوازې د علي پاشا مور او دهغې خور په عبادت کولو لیدلې ، بلکه نور خلک مې هم کتلي چې په عبادت کې به مصروف وو. ماته د هغوې دعبادت دا طریقه ډیره خوښه شوه . اوهملته په بروصې کې د شتون په وخت کې مې دا فکر کاوه چې کاشکې زه هم دهغوې سره یو ځاې په عبادت کې شریکه واې اودهغوې په څیر مې د کائیناتو مالک ته دبندګۍ سر ټیټولې .
ریونا تر لږ ځنډه چپه خوله پاته شوه ، په دې وخت کې نریوس هم هغې ته په ډیره عجیبه توګه کتل ، دلږ ځنډ وروسته ریونا یو ځل بیا په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
نریوس ! ډیر وخت زه دا فکر کوم چې ما خو د زړه نه اسلام منلې دې ، زما ظاهرې حیثیت یوازې داسې دې چې زه باید د اسلام په دایره کې ور ننوځم . خو زه ویریږم چې کله چې زما مور او پلار ته زما د مذهب د بدلون په اړه معلومات وشئ نو هغوې به ډیره زیاته صدمه ومومي ، او بیا خو ته پوهیږې چې زمونږ د کلي زیات خلک نصراني مذهبه دي . او زما پلار ددې کلي سردار دې ، نو زما د مذهب دبدلون په واسطه به د کلي خلک څه فکر کوي ؟ او زه په دې فکر کې یم چې دعلي پاشا پلار او دواړه ورونه په همدې خاطر ووژل شول چې هغوې مسلمانان وول ، په دې خاطر چې د علي پاشا پلار دې سیمې ته د داسلام د تبلیغ له پاره راغلې و. نصراني راهبان او پادریان نه غواړې چې په دې سیموکې اسلام په دومره تیزۍ سره خپور شي ، هغوې د اسلام د پیروانو ډیر سخت دښمنان دي دا هغه حالات دي چې زما داسلام د اعلانیدو تر مخ خنډ دي . ریونا چې چپ شوه نو نریوس د لږ څه وخته پورې مسکۍ وه او بیا یې په ډیر شفقت او مینې سره هغې ته وکتل او ورته یې وویل :
زه تا ته دعا کوم چې ستا تر مخ دا خنډونه په ډیره اسانۍ سره له منځه ولاړ شي . اوس خو را ځه دلته زما خواته کینه ، زما خوشحالي او زما غوښتنه ده چې ته به نن شپه زمونږ سره ډوډۍ خورې . ریونا د نریوس ددغه د مینې نه ډک وړاندیز سره توافق وکړ او بیا دواړو همله په پخلنځاې کې د ډوډۍ په تیارولو مصروفې شوې
پرلپسې لري ....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۷)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول اوومه برخه لولئ:

پرلپسې***** ۱۰
د سلطان مراد د حکم تر ورسیدو سمدستي وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د نائیکو پولس د ښار څخه ووت. هغه د سلطان د همدې حکم په اساس د رومیل د ولایت په لور مخه کړه او خپل لښکر ته یې د ریونا او نریوس دکلي سره نژدې دیړاو کولو حکم وکړ.
کله چې د علي پاشا لښکر د رومیل د ولایت په دغه برخه کې خیمې وهلې نو علي پاشا په خپل آس باندې سپور د خپل لښکر په لیکو کې دننه چکر کواهه ، د لږ وخت وروسته د هغه د سترګو لاندې د خیمو یو لوی کلي آباد شو . علی پاشا د خپل لښکر له پاره دماښام د ډوډۍ دتیارولو حکم وکړ ، ځکه په دې وخت کې لمر ډوبیدو ته ډیر نژدې شوې و . کله چې علي پاشا د لښکر تر منځه د ګرزیدو او څارنې وروسته بیرته خپل آس د خپلې خیمې په لور را و ګرځاوه نو خیمې ته د رارسیدو سره سم ډیر حیران پاته شو. هغه وکتل چې دهغه د خیمې نه باهر نریوس ، کندام خیسار اود ریونا نه علاوه د ریونا پلار رستاک هم ولاړ دي ، علی پاشا ته دهغوې په کتلو ډیره زیاته خوښې احساس شو . سمدستي دخپله اسه را ښکه شو ، د آس واګې یې پرېینودې او دمیلمنو په لور یې ور منډه کړه . په دې وخت کې د لښکر یو عسکر را منډه کړه او دعلي پاشا آس یې و نیوه او یوه لوري ته یې یوړه . علي پاشا تر ټولو د مخه د رستاک سره روغبړ وکړ او بیا پر زمکه کیناست او دواړه وریرونه یې په ورنو باندې کینول . او دهغوې سره یې د زړه له کومې مینه وکړه . بیا پورته شو او د نریوس په لور په کتلو سره یې وویل «
نریوس خورې ! ته څنګه یې ؟
نریوس په ځواب کې ورته په ډیر شوق او مینه و کتل او بیا یې علي پاشا ته وویل :
علي پاشا زما وروره ! زه خو ستا داسې خور یم چې ستا په کتلو خوشحالیږم . زما وروره ! ته پوهیږې چې په دې دنیا کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يواځې ته زما ورور يې چې ستا په کتلو مې سترګې يخيږي . موږ ته معلومه شوې وه چې ته د خپل لښکر سره يو ځاې دلته تم کيږی نو په دې خاطر موږ ټول له تاسره د کتلو له پاره دلته راغلو .
هغه وخت چې د نريوس او علي پاشا تر منځ دا خبرې کيدې نو ريونا هغوې ته د شک په سترګو کتل ، په همدې وخت کې علي پاشا ريونا ته وکتل او ورته يې وويل . ريونا ! زه افسوس کوم چې له تا مې لا تر اوسه پوښتنه نه ده کړې، وايه ته څنګه يې ؟ که څه هم ماستاسې سره ډير لږ وخت تير کړې و خو په هغوڅو ساعتو کې چې کوم سلوک ستا مور او پلار له ما سره وکړ هغه به مې هيڅکله هم له ياده و نه وځي .
ريونا تر لږ وخته پورې په ډير شوق او مينه علي پاشا ته کتل بيا يې په ډيرې نرمې لهجې سره وويل
« علي پاشا! که چيرې ته زما د مور او پلار د سلوک نه اغيزمن شوې يې نو واوره ، زما مور هم تا د خپل زوې په څير ګڼي ، کله چې موږ له تاسره د کتلو له پاره را تللو نو هغې څو ځله په تاکيد سره وويل چې د هغې سلام تاته ورسوو . او دهغې له اړخه ستا د خيريت پوښتنه وکړو .
د ريونا په دې خبرو باندې د علي پاشا په څيرې کې خندا را وځليده ، بيا يې د ريونا په لور په کتلو سره وويلې :
ستا مور ډيره محترمه او درنه ښځه ده . داسې مهربانه او مينه ناکې ښځې چې دهغوې کړچار په ژوند کې دهيريدو نه دې . ماته که وخت پيدا شو نو زه به دهغې خدمت ته يو ځل حاضريږم .
په دې وخت کې ريونا دهغه په خبرو کې را ټوپ کړ او ويې ويل:
« وخت خو در ته په لاس درغلي دې علي پاشا ! تا زموږ دکلي تر څنګ پړاو کړې دې . ته چې کله او کوم وخت وغواړې په ډيره اسانی سره په آس نه بلکه په پښو هم هلته را تلاې شئ او زما دمور سره کتلې شئ .
دريونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا د لږڅه ځنډ او فکر وروسته وويل:
« ريونا ! ستا خبره سهي ده ، خو دلته د پړاو څخه زما اخوا ديخوا تلل مناسب نه دی . سلطان مراد او دهغه زوې بايزيد دواړه د يوه ستر لښکر سره د بروصې د ښاره را روان شوي دي ، شايد چې تاسو ته به داپه ډاګه شوي وي چې د اروپائيانو متحده لښکر د شنيزه د درياب په هغه غاړه په ميدانو کې راټوليږي او دمسلمانانو سره د ټکر نه وروسته غواړې چې مسلمانان د فاسفورس د بحيرې نه اخوا ورټيل وهي . نو د اروپا ددې ځواک سره د ټکر له پاره سلطان په ډيره بيړه دغه لورې ته را روان دې . سلطان او دهغه زوې بايزيد، ډير ژر دلته رارسيدونکې دي، په دې خاطر ماته هر وخت دهغوې د استقبال او ښه راغلاست له پاره تيار دريدل په کار دي . خو که چيرې په دې ورځو کې زه ستاسې کلي ته ستاسې سره د کتلو له پاره درنه شم نو ته هم او نريوس خورې ته هم زما څخه ګيله او شکوده مه کوئ.
بيا يوناځاپه علي پاشا ټکان وخوړ او د ريونا د پلار رستاک ي لورې متوجه شو او ويې ويل : زه هيڅ متوجه شوې نه يم ما تاسې ټول د خيمې نه دباندې درولي ياست . راځئ زما سره ،چې خيمې ته ولاړ شو اوهملته خبرې اترې وکړو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خيمې په لور روان شو او پاته خلک هم د هغه پسې وروسته خيمې ته ور ننوتل او په خپلو خپلو ځايو باندې کيناستل . دلږڅه چپتيا وروسته رستاک علي پاشا ته وويلې چې :
علي پاشا ! تر اوسه يواځې ريونا له تا سره خبرې کولې ، په حقيقت کې د هغې دمور غوښتنه وه چې ته بايد هلته ولاړ شې ، هملته د شپې پاته شئ ، علي پاشا ! ته پوهيږې چې زموږ کوم نارينه بچې نه شته نو په دې خاطر ستا د کتلو وروسته د ريونا مور ، داسې و ګڼه ، چې تا د خپل زوې په څير غواړې ،ګوره علي پاشا زويه ! کله چې وخت در ته پيدا شو نو خامخا هلته راشې !
دا خو يوه خبره شوه . اوس غواړم ددې بلې خبرې لورې ته هم راشم او هغه ستا د پلار او دواړو ورونو د وژنکو پورې اړه لري . علي پاشا زما زويه ! ما خپلو څو کسو ته د معاملي د څيړنې له پاره حکم کړې دې ، هغوې دا دوه شپې او ورځې په خپلو کارونو کې مصروف دي . او ډير ژر به ماته ووايې چې ستا د پلار او دواړو ورونو په وژلو کې څوک لاس لري . زه دا کار ځکه دومره ژر او په دومره اهتمام سره کوم چې په دې وژلو کې يې زما لور ريونا هم راښکودې ده. اوپه همدې خاطر هغه دوه وسله والو ځوانانو هغه له دې ځايه وړې وه . خوستا د مور ، ستا د خور ډيره ستره مهرباني اوښيګڼه وه چې تاسې خلکو زما د لور سره د خپل اولاد په څير سلوک کړې دې او دا داسې سلوک دې چې تر اوسه زما لور ريونا له ياده نه دې ويستلې .
علي پاشا ! که ستا دپلار او ستا د ورونو په قتل کې زما وريرونه هم شريک وول نو دا ځاې ياد ساته چې زه به دهغوې په هکله هم تاته ټولې نښې نښانې ووايم ، زه به د معاملې به تفصيل ځان پوه کړم او بيا به تا ته ووايم چې د چا لاسونه په دې پيښه کې ککړ دي او تا ته دهغوې سره څه ډول معامله کول په کاردي ؟ په دې لړکې که چيرې تاته زما دکومک اړتيا پيدا شي نو زه به دريغ و نه کړم . علي پاشا ! دا يواځې زما نه بلکه د ريونا د مور غوښتنه او هيله هم ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رستا ک ددې خبرو څخه وروسته لږ څه و درید او بیا یې د څه فکر کولو وروسته وویل چې :
علي پاشا ! زه پو هیږم چې ستا په مصروفیاتو او بوختیاو کې ډیرښت راغلي دي او دا چې سلطان مراد څه وخت هم دلته را رسیدوونکې دي او دهغه په خاطر ته باید دلته په لښکر کې موجود واوسې ، زما زویه ! بیا هم ستا څخه غواړم چې کله هم تا ته فرصت او موقع په لاس درشي نو زمونږ ځاې ته یو ځل ضرور راشه ، که چیرې تاته دلته داوسیدو په وخت کې موقع په لاس درنه شي نو د کوم جنګ پیلامه چې همدا اوس کیدونکې ده نو د هغې دپاې ته رسیدو سره سم ته یو ځل زمونږ کور ته ضرور راشه . زما ښځه ستا په لیدو باندې ډیره خوشحالیږي .
کله چې رستاک چپ شو نو علي پاشا د لږڅه فکر وروسته ورته و کتل او ورته یې وویل :
درونده مشره ! لمرئ خو به زه دلته د تم کیدو په وخت کې هڅه وکړم چې وخت پیدا کړم او ستاسې کور ته راشم . او که اوس و نه توانیدم نو ژمنه کوم چې ددې جنګ دپاې ته رسیدو سره سم ستاسې خلکو خدمت ته حاضر شم .
ددې خیرو وروسته علي پاشا پورته شو ، هغه د خیمې څخه لږ څه مخته تللې و چې په همدې وخت کې یو وسله وال ځوان دهغه خیمې ته ور ننوت ، هغه دعلي پاشا د آس زین په یو کونج کې کیښود اوهغه خورجین چې د آس سره نښتي وه هغه یې علي پاشا ته ورکړه . شاید چې علي پاشا به د هغې څرمنې خورجین له پاره بیرون را وتلې و . هغه راغلې وسله وال ځوان بیرته ولاړ . علي پاشا خورجین را واخسته او بیرته خپل ځاې ته راغې او کیناست . بیا علي پاشا د هغې څرمنېزې خورجین خوله پرانسته لمرئ یې دهغې څخه د نقدو پیسو یو کڅوړه را وویسته اوپه خپل مخکې ناستي نریوس په غیږ کې یې کیښوده او ورته یې وویل :
زما خورې ! په هغو جنګونو کې چې ما برخه اخیستې وه په هغوې کې څه د غنیمت مالونه زما لاسته راغلي دي دا د هغه غنیمت د مالونو څخه زما برخه ده . زما خورې ! په دې کې دومره نقدې شته چې ته یې په استعمالو سره خپل ژوند په پوره ډاډ او سکون سره تیرولې شې.
نریوس هغه کڅوړه پرانسته وېې کتله او بیرته یې دهغې خوله وربنده کړه اوعلي پاشا ته یې و کتل او ورته یې وویل :
علي پاشا ! سهې ده چې ته زما ورور یې ، تل ورونه د خویندو کومک کوی ، خو ګوره وروره دا نقدې ډیره زیاته ده . ددې څخه یوه برخه ماته پریږده او پاته دوه برخې خپلې مور او خور ته ورکړه .
دنریوس په دې خبره علي پاشا و خندل او ورته یې وویل : نریوس خورې ! دا نقدې یواځې تا لره ده ، د مور او خور برخه مې هلته جدا ایښودې ده . دهغوې په هکله ته فکر مه کوه .
علي پاشا یو ځل بیا په خورجین کې لاس ور ننویست ، او غوښتل یې څه ترې را وکاږې چې رستاک ورته مخ کړ او ورته یې وویل ؟
علي پاشا ! په نژدې وخت کې مونږ د ریونا واده تیاروو . زویه ! دهغې له پاره ما او زما ښځې د خپل کلي یو ځوان خوښ کړې دې . تر اوسه پورې مونږ په دې هکله چاته څه نه دې ویلي ، ځکه دا خبره یواځې زما، زما دښځې او ریونا پورې را نغښتې ده . او نریوس هم همدا اوس د لمرئ ځل له پاره ترې خبریږي . زویه ! هغه ډیر ښه هلک دې ، که څه تر اوسه پورې ریونا دهغه د خوښیدو او نه خوښیدو په هکله څه خبره نه ده کړې خو ریونا هغه کتلي دې او هغه هم ریونا ښه پیژني ، ستاسره ددې خیرې د یادولو څخه زما مقصد دادې چې زویه ، ته به د ریونا په واده کې ضرور ګډون کوې .
د رستاک په دې خبره د علي پاشا رنګ والوت ، دهغه دغه حالت ته نه یواځې نریوس کتل بلکه ریونا هم متوجه وه . خو هغه ډیر ژر خپل ځان کنترول کړ او په داسې حال کې چې یو لاس یې لا د مخه په خورجین کې و او په خورجین کې د کوم شي لټون کاوه نو رستاک ته یې په وینا کې وویل :
داخبره تا ماته په ډیر ښه وخت کې وکړه . زه به د ریونا په واده باندې ډیر زیات خوشحاله شم ، څرنګه چې تا ماته دا ډیر ښه خبر واوراوه نو زه به هم په دې وخت کې ، که ته یې بده نه ګڼې ریونا ته یو تحفه ورکړم .
رستاک په ډیر محبت سره علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :
په دې هکله خو تا ته زما څخه د اجازې اخستو اړتیا نه شته . ځکه ریونا پخپله ستا د مخلصینو څخه ده . په دې وخت کې علي پاشا د خورجین څخه یوه طلاې ګوته را وویسته، چې په کې جواهرات کارول شوې و ، علي پاشا هغه ګوته ریونا ته ور وړاندې کړه . او په ډیر مړژواندې او لړزیدلې اواز یې ورته وویل :
ریونا ! څرنګه چې ستا پلار ما ته ستا د واده زیرې راکړ نو زه د دې خوشحالۍ په وخت کې تا ته دا ګوته نذر کوم . دا قبوله کړه ، انکا ر مه کوه او که نه زما زړه به مات شي .
دعلي پاشا دې خبرو په نریوس هم ډیر زیات اغیز وکړ ، ریونا هم ورته په ډیر عجیبه توګه کتل ، بیا ریونا خپل سر ټیټ کړ او یو دم یې د علي پاشا څخه هغه ګوته را واخسته او په خپله ګوته یې کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې وخت کې ريونا غوښتل د خپلو جذباتو او احساساتو رد عمل ښکاره کړي چې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او دهغې په لور يې په کټلو سره وويل :
تاسې همدلته کينئ ، زه به تاسو ته د ډوډۍ انتظام وکړم . بيا به ټول سره يو ځاې همدلته ډوډۍ وخورو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا په ډيره چټکۍ سره د خيمې څخه را ووت .
د لږځنډ وروسته علي پاشا بيرته را ستون شو . دهغه وروسته يو څو ځوانان و چې د ډوډۍ لوښې ورسره و ، هغوې د ډوډۍ لوښې به خيمه کې کيښودل او بيا دوې ټولو يوځاې هغه ډوډۍ وخوړه . ددې وروسته رستاک ، نريوس ، ريونا ، کندام او خيسار ټول دعلي پاشا د لښکر ځاې څخه را ووتل او دخپل کلي په لور روان شول .
11*****
شپه په تيريدو شوه او علي پاشا د سهار لمونځ ادا کړ او د سهارنۍ د خوړلو وروسته يو ځل بيا دخپلو لښکريانو د احوال د معلومولو له پاره د هغوې تر منځ گرځيده چې د لمر خاته د لورې څخه درې کسه آس سپاره په چټکۍ سره دهغه لورې ته را روان دي . علي پا شا دهغوې دکټلو سره سم و دريد . هغوې هم علي پاشا ته راغله او دخپلو آسونو څخه را ښکته شو علي پاشا غوښتل دهغوې څخه لږ څه و پوښتي چې ددې درې واړو څخه يوکس وويل :
پاشا! سلطان مراد او ولي عهد بايزيد دواړه دخپلو لښکرو سره يو ځاې ستاسې تم ځاې ته را رسيدونکي دي ، سلطان حکم کړې چې د هغه د رارسيدو تر مخه تاسې خپل ځانونه تيار کړئ او دکوچ کولو له پاره تيار اوسئ ، سلطان دلته نه پاته کيږي ، هغوې تاسې له ځانه سره اخلي اود شينزا ددرياب غاړې ته درومي او ددښمن تر مخه صفونه جوړوی . سلطان د زړه نه غواړي چې وخت يې ضايع نه شي او سمدستي ددښمن پر خلاف يوه قوې ضربه وارده کړي تر څو د هغوې ټول باد ووځي .
پاشا ! سلطان مراد او بايزيد له دې ځايه لږ تر لږه پنځه ميله لرې دې نو به دې خاطر د هغوې د راتلو څخه د مخه تاسې د خپل کوچ کولو له پاره ځانونه تيار کړئ .
د راغليو آس سپرو په دې خبره د علي پاشا په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې او هغوې درې واړو ته يې وويل :
زما دوستانو !د سهار ناشته مو کړې او که نه دهغې له پاره درته څه تيار کړو ؟
د هغوې څخه يوه وويل : پاشا ! تاسې ته د زحمت کولو اړتيا نه شته ، د سلطان ټول لښکر د سهار ناشته کړې ده ، او بيا يې د سلطان د وخت د ضايع کولو پرته د شينزاد د درياب په لورې مخ کړې ده .
ددې خبرې سره سم علي پاشا سمدستي په پوره ځواک سره اواز وکړ او دلښکر د خيمو د را ټولولو او پړاو ختمولو حکم يې وکړ . د علي پاشا ددې حکم سره سم يو توپان جوړ شو ،د لښکر هر چا خپلې خيمې را ويستلې او هر شي په باروړونکو ځناورو باندې باريدل. او د پړاو هر څه را ټوليدل . دسترګو په رپ کې د پړاو هر څه را ټول شوې او په کوم ځاې کې چې هلته پړاو شوې و د سلطان مراد او بايزيد لښکر تر را رسيدو پورې همهلته تم شول .
د لږڅه ځنده وروسته د شرق له لورې گرد و غبار او دوړې تر سترګو شوې . علي پاشا پوه شو چې سلطان مراد او بايز د خپلو لښکرو سره يو ځاې را نژدې شوې دې نو په دې خاطر د هغوې د ښه راغلاست له پاره يې ځان تيار کړ . د سترګو په کټلو سره د هغه گرد او دو ړو څخه د سلطان مراد را ښکاره شو ، پاشا د سلطان په کټلو ډير خوشحاله شو . د سلطان لښکر د رارسيدو سره سم په هماغه ځاې کې چې د علي پاشا لښکر پړاوکړې و همهلته تم شو . پاشا ور منډه کړه چې د سلطان مراد د آس واګې و نيسې ،که څه هم سلطان مراد زوړ شوې و خو د ډير همت او ډيرې ځوانمردۍ څرګندونه يې وکړه ، هغه د آسه را ښکته شو د علي پاشا د لاسو څخه يې دآس واګې بيرته واخيستې او په غاړه يې ور سره روغبړ وکړ او ورته يې وويلې .
علي پاشا ! ته زما د آس د واګو د نيولو له پاره نه يې پيدا شوې . تا دومره ستر کارونه تر سره کړي چې زويه! زه پرې په ځاې وياړ او فخر احساسوم .
دسلطان مراد نه وروسته بايزيد علي پاشا د خپل ځان سره په غيږ کې و نيو . اود هغې وروسته علي پاشا بيا بيا د نورو سالارانو سره روغبړ وکړ. لا تر اوسه پورې دسلطان مراد لښکر وروسته پاته و. د ټولو سره د روغبړ وروسته کله چې علي پاشا د سلطان مراد او بايزيد مخته راغې نو تر لږه وخته پورې سلطان مراد علي پاشا ته په ډيره مينه وکتل او په مخ يې دخندا لکيرې را پيدا شوې . بيا سلطان مراد علي پاشا ته وويل:
علي پاشا ! دبروصې نه ستاسې سيمې ته د را روانيدو په وخت کې چې کومه هيله ما ستاسې پورې تړلې نو سوګند په خداې چې لا شريک او قادر دې چې ته زما د هيلو څخه ډير پورته او ارفع و ختلې . تا په دښمن باندې څومره ښه د غيرفاني جذبو او تل پاتې هيلو په څير حمله وکړه او دخپلو آسونو د پښو سَمونو ، د غشو د توغولو ، د تکبير د اوازو ، او د تورو په هر ضرب باندې مو د دوښمن څيره ژيړه او دهغوې سترګې مو لمدې کړې .
علي پاشا ! دا چې ته زما زوي يې ، او د بايزيد د زامنو څخه هم تر ټولو کم عمره يې ، خو زه به تا ته د زوې په نوم خطاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

كوم . نو اې زما زويه ! واوره ! ستا د سوبې ، اوبريا خبرونه ما ته را رسيدلي و ،زما زويه ! ستا په كار او كړچار زه همدومره خوشحاله او ډاډ من يم دا سې ډاډ من لكه څنګه چې دخپل كار څخه ډاډمن اوسم .

نو اې د خيرالدين زويه ! واوره : اوس يو ځل بيا دغه د الله د مخلوق دښمنان غواړي خپل ظلم او تيرۍ ته دوام وركړي ، معراج يو انسان په خپل مخ كې د يو سوالګر ، د كوم بينوا او بې اسرې په څير را ټيټوي ، خو مونږ لاشريكه خداې خپل معبود او خپل مددګار ګڼو او د همغې تر مخه خپل سر ټيټوو . كه چيرې د جنګ په دغو ميدانونو كې مونږ ته يو ځل بيا د اروپا ځواكونو چلينج را كړې ، نو د فطرت سترګې به ووينې چې مونږ به د هغوې سره په دې جنګ هم د الله دكتاب آيات او دالله د وياړلو په څير را څرګنديږو ، او په دې معركه كې به هم مونږ د انسانيت څيرې ته روښنايې ور وبښو. او هلته به خپل نوې څراغونه روښانه كړو .

زما دوسته ! د هغو نوم وركو واديو كانې به هم ووينې چې د زرو د نظام شوقينو دښمنانانو باندې مونږ څه ډول د مشيت د راز او ابن ادم دكمال په څير نازليږو . دښمن به په خپله ووينې چې مونږ به د هغوې د خوبونو لړۍ د توپانونو ترمنځ په ډوبولو كې لږ څه ځنډ هم و نه كړو . مونږ به د شنيزه د غاړو په ميدانونو كې هم ددښمن سترګې د وينو د اوښكو څخه ډكوو . څارونكې سترګې به ووينې چې د رښتيا وژونكې او د خپل برخليك او اخرت نه نه ويريدونكې به مونږ د مجوسيانو د اور په څير ومروړو . د بابل د بت په څير به دوې ټوټې ټوټې كړو او كله چې زمونږ ټكر را منځته شي نو و به وينې چې د جنګ ډګر كې مونږ دهغوې له پاره د اور په شعلو كې د انقلاب د بحر په څير را وخوټيږو .

تر دې ځايه پورې سلطان مراد لږ ځنډوكړ او وروسته يې د بايزيد په لور وكتل او ويې ويل :

بايزيده ! ته علي پاشا ته څه ويل غواړې ؟

د بايزيد پر مخ باندې مسكا راغله ، او ويې ويل : درونده پلاره ! هغه څه چې ما ويل غوښتل هغه ټول تا وويل : دعلي پاشا د بې مثاله كړچار ستاينه تا په پوره اخلاص سره وكړه . زه ، سوګند يادوم چې داسې ستاينه زه نه شم كولې ، خوبيا هم بايزيد د علي پاشا په لور وكتل او ويې ويل :

علي پاشا! دكومې ورځې څخه چې ته د بروصې څخه راغلې يې او كوم كړچار چې له تا نه يې هيله كيده . دهغه په اړوند زه په څه شک او شبه كې نه يم . ما هر وخت د سلطان تر مخه ستا ستاينه او تعريف كړې دې . كله چې ستا د كاميابيو او برياو خبرونه هلته بروصې ته راورسيدل نو محترم سلطان ته دا ډاډ پيدا شو چې هغه ستاينه او تعريف چې ما ستا كاوه هغه په ځاې او پر حقيقت باندې ولاړ و . زما دوسته ! اوس ته دعثماني سلطنت يو نيغ تير ، نه ټيټيدونكې او نه كږيدونكې توره ، او په دښمن باندې د مرګونو ضرب وركونكې يو غښتلې يې ، او عثماني سلطنت به تل پر تا وياړي .

د بايزيد د خبرو سره لږ څه چپه چپتيا را پيدا شوه . دهغې وروسته سلطان مراد يوځل بيا علي پاشا ته مخ را واړاو او ورته يې وويل :

علي پاشا ستا د لښكرد حالت په كتلو سره زه دا ويلې شم چې ته همدا اوس په همدې وخت كې دكوچ كولو له پاره تيار يې .

هغه سپاره چې ماتاته را استولې و لكه چې تا د هغوې د خبر سره سم خپل فوځ كوچ ته تيار كړې دې . په هر حال تاسې زمونږ سره همدا اوس حركت كولو ته تيار ياستئ.

علي پاشا د سلطان مراد په لور په كتلو سره وويل :

درونده سلطان ! زه خو همدا ستاسې منتظر وم ، زما لښكر له تاسې سره يو ځاې كوچ كولو ته تياردې .

دهغې په دې خبره باندې سلطان مراد د خپل آس واګې په لاس كې و نيولې او ويې ويل : كه چيرې داسې وي نو بيا په خپل آس باندې سپور شه ،او كوچ وكړه .

د سلطان دخبرې سره سم علي پاشا د آس په لور ور منډه كړه او په خپل اس سپور شو، په دې وخت كې سلطان مراد او بايزيد هم په خپلو آسونو سپاره شول . او د متحده لښكر سره د ټكر له پاره يې د شينزا د ددرياب لورې ته حركت وكړ.

پرلپسې لرې .....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۸)

مكمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۸)

اوس تاسې ددې تاریخي ناول اتمه برخه لولئ:

(۸)

پرلپسې ***** ۱۲

ریونا لکه د یوې ویریدلې هوسۍ په څیر د نریوس دکور دهلیز ته ور ټوپ کړ او ور ننوتله . نریوس دکور او انګړ په پاکوالي کې مصروفه وه . د ریونا ددې بیرني حالت او په منډه په ورتلو سره نریوس خپله جارو په لاس کې ونیوله ، او دهغې په لور يې و کتل . دخپله ځایه را پورته شوه . خو ریونا د را تګ سره سم وویل چې :

نریوس خورې ! ستا کوچنیان او مور چیرې دي ؟

نریوس سمدستي وویل : هغوې درې واړه زمونږ ددغه ګاونډي کور ته ورغلي ، ولې ! خیریت خو دې ؟ ایا کوم ښه یا خراب خبر خوبه دې نه وي راوړې ؟

ریونا د یوې لحظې له پاره فکر وکړ او بیا يي د نریوس په لور وکتل او په ژولې ژبه يي وویل :

نریوس ، خورې ! ایا تاته معلومات شته چې علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د شینزا د دریاب د غاړو په لور حرکت کړې ، ایا د تللو په وخت کې يې له تاسره کتلي و ؟

نریوس ددې خبر په اوریدو سره لږ څه غمجنه شوه ، هغې خو په خولې څه و نه ویل ، خو په نفي سره يي سر و خوځاوه ، په دې وخت کې ریوناورته وویل :

ما خو فکر کاوه چې علي پاشا به له تاسره کتلي وي او بیا به تللې وي . او زه د علي پاشا څخه دهمدې شکایت کولو په خاطر راغلې وم چې که چیرې هغه ستاسې د کتلو له پاره راغلي وي نو بیا خو به هغه زمونږ ځاې ته هم باید راغلي واې اوبیا تللې واې ، خو ستا څخه په اوریدو سره چې علي پاشا دلته نه دې راغلي نو اوس زما د زړه څخه داشکوه او شکایت هم ووت . هغه خبرونه چې زما پلار ته رارسیدلي و دهغوې په مطابق نو همدا نن سهار سلطان مراد د خپل لښکر سره یو ځاې دلته را رسیدلي و . دلته د رارسیدو سره سم سلطان خپل څو سواره علي پاشا ته را استولي و او علي پاشا ته سلطان دخپلو راتلو څخه د مخه دکوچ کولو له پاره دخپل ځان دتیارولو حکم کړې و .

ویل کیږي چې د سلطان مراد د راتلو د مخه علي پاشا د خپل لښکر خیمې را ویستلي وې او دکوچ له پاره يي تیارې کړې و . اوڅنګه چې سلطان مراد او د سلطان مراد زوې بایزید هغه ځاې ته را ورسیدل چې علي پاشا په کې پړاو کړې و نو سلطان مراد د خپل زوې بایزید اوعلي پاشا سره یو ځاې د اروپا دمتحده لښکر دمقابلې له پاره د شینزا په لور کوچ وکړ.

تردې خبرو وروسته ریونا دلږڅه وخت له پاره ځنډ وکړ او بیا يې نریوس ته مخ کړ او ویې ویل :

نریوس خورجانې ! ته خو دکور په کار کې نښتې يې . زه اوس ځم ، ما غوښتل د همدې موضوع په هکله خبرې وکړم .

نریوس په ډیره ترخه توګه د ریونا په لور وکتل ، هغه يي له لاسه و نیوله ، او ورته يي وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ريونا خورې ! د پردېو په څير خبره مه کوه . ما دکور ټول کار ختم کړې دې . را ځه چې دواړه خوېندې سره کېنو او خبرې وکړو ، زه هسې هم په کور کې ځانته يم . ستا سره په کيناستو به زما زړه لږ څه را ټول شي .

ريونا د نريوس خبره و منله ، بيا دواړه مخامخ خونې ته ولاړې ، او هلته په يوه لمځي باندې کيناستلې اوپه خپلو منځو کې يې خبرې پيل کړې .

١٣ ******

د شينزا د درياب غاړې ته په رسيدو سره سلطان مراد خپل لښکر ته د خيمه کيدو حکم وکړ . اوس حالات داسې و چې دشينزا ددرياب جنوبي غاړه کې د سلطان مراد لښکر پړاو کړې و په داسې حال کې چې د شينزا ددرياب په شمالي غاړو کې د اروپا متحده لښکر تر ډيره ځايه پورې خپور ور پروت و . دهغوې د لښکر شميره دومره زياته وه چې ددرياب په غاړه چې تر کومه د سترګو نظر کار کولي شو دهغوې دلښکر خيمې تر سترګو کيدې . اروپاې ځواکونو څو لکه کسان د سلطان مراد د لښکرو سره د مقابلې له پاره راټول کړې و.

دا حال يواځې يوه ورځ پاته شو .، بيا سلطان لږ څه پورته ولاړ او هلته يې خپلو انجنيرانو ته د لرګيو د پُل د جوړولو حکم وکړ تر څو د شينزا دريا ب څخه د فوځونو دتيريدولو له پاره مناسبه لاره پيدا کړي ، څنګه چې دشينزا د درياب په غاړه د لرګې پُل جوړ کړل شو سلطان مراد د خپل لښکر سره يو ځاې ددغه پُل څخه تير شو اوددښمن مخامخ يې پړاو وکړ ، د اروپا په متحده ځواک کې چې څومره سالاران و، هغوې د سلطان مراد، دهغه د زوې او علي پاشا په جرأت او بهادرۍ باندې هک حيران شول .

مشهور تاريخپوه (لين پول) ليکي چې را روانه شپه سلطان دالله په دربار کې د خپلې سوبې او دخپل شهادت له پاره هيله او دعا وکړه ، هغه ټوله شپه ويښ و او په عبادکې مصروف او دخپل الله نه يې د بسپنې او اعانت غوښتنه کوله . لين پول دا هم ليکي چې هغه د يوه مؤمن په څير د مشرکينو سره په جنګ کې د خپل شهادت هيله من و . لين پول مخته ليکي چې دا دسلطان مراد د دعاوو اغيز و چې سهار يې اثرات دمعجزې په توګه را څرګند شول . په سهار کې ډير سخت توپان او باد وباران په را پيدا شو چې مخ يې ډير د ترک لښکرو په لور و . د ترکانو تر څنګ ښه باران وشو . په دې تر تيب دهغوې سره د اوبو ډيره ښه پراخه ذخيره پيدا شوه او شاوخوا ته يې چې کومې شګې وې هغه هم اوس د شګو په ځاې په د ختو په څير ګرځيدلې وې .

بل سهار سلطان مراد خپلو لښکرو ته د صف جوړولو حکم وکړ . کله چې سلطان مراد د جنګ له پاره دخپلو لښکرو صفونه جوړول نو سلطان خپلو ټولو سالارانو ته په يوه ځاې کې د راټوليدوحکم وکړ، کله چې ټول سالاران را ټول شو نو سلطان مراد هغوې ته مخ واړاوه او ورته يې په وينا کې وويل :

زما دوستاتو! واورئ ! د انسان کوچنيوالې يوه دردناکه بيداري ، ځواني يې يو طلاې خوب او زړښت يې دونې د زيړې پاڼې په څير دې . او زه اوس په دې وخت کې دهمدې زيړې پاڼې ځاې ته رسيدلې يم . يعنې په هر ه لمحه کې او د ژوند په هر موړ کې ، هيڅ انسان خپل ځان په مکمله توګه متوازن نه شي ساتلې . دا ژوند يو مکتب دې او د ټول ژوند له پاره د فطرت يوه معمه ده . خو بيا هم انسان د خپل پوره والي ، د خپلو غوښتنو د پوره کولو له پاره ټول ژوند په هڅه او هاند کې تيروي . نو د حالاتو د سختئ او تريخوالي ترمخه هره لمحه انسان خپل اصليت بايد له ياده و نه کاږي او د ژوند د قفس څخه هر وخت د مرګ منتظر و اوسي .

زما ملګرو ! په دې کائناتو کې هر شي د زوال او فنا پابند دې . يواځې غير فاني الله او زمونږ رب ذات دې . هيڅ شي دهغه د ذات پرته لازواله نه دې . نو لکه څنګه چې سمندر نه ويده کيږي . دهغې بيدارې دخوب نه بې برخې والې دې په همدې توګه ددې کشمکش په زمانه کې مرګ هم د لمر په څير بيداره او هر وخت متوجه اوسي . دا جنګ چې مونږ به يې پيلامه تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ څه ځنډ وروسته کوو . نوکه زه په دې جنګ کې شهيد شوم ، ووژل شوم نو زما وروسته به تاسي لکه د تیږو په څير جمود نه ګرځئ او نه به د څرونکو په څير په تفکر او چورتونو کې ډوبیږئ . لکه څنګه چې له ماسره دکار کولو په وخت کې صحرا صحرا د غړمبيدونکي اور ، د درياب د تندو موجونو په څير په خپلو دښمنانو باندې ور لويږئ او په همدې تر تيب د لمر د اچونکو وړانګو به څير زما د زوی بايزيد سره لا س ورکړئ ، زما وروسته به همدا ستاسي سلطان اوسي . زه تا سي ته ډاډ درکوم چې د تاريخ په رفتار کې به دا ستاسې سره د منصفانو روايت او د نقيبانو په څير اخلاص نه ډک سلوک و کړي او ستاسي تر منځ به د اخوت او ورورګلوی د نور په څير ..ستاسي خيال وساتی .

زما کار کوونکو وارئ ! ددين اصل عقل ، د عقل اصل علم او دعلم اصل صبر دی . که چيرې تاسي ددښمن په مقابله کې د صبر نه کار واخلئ ، د جرأت او استقامت مظاهره وکړئ نو ياد ساتئ چې تاسي به نه يواځې ستور و باندې خپل ډال خپور کړئ بلکه انساني زړونه به هم تسخير کړئ .

زما دوستانو! اسلام ټول وخت د سيم او زرو له پاره نه بلکه د انسان د عزت او کرامت لار مونږ ته را خولې ده . که چيرې تاسي ددې ترخو لمحو څخه ازاد شوی او د را نغښتي فکر زنځيرونه ما ت کړئ او جسماني قيد له ياده و کاږئ اوخپل کړچار ، خپل ماحول پاک کړئ نو ياد ساتئ ، چې زما خدای به تاسي ته برياوې او خوشحالي درکړي . هغه څه چې زه يې تاسې ويل غواړم د هغې لنډيز دادې چې که زه په دې جنګ کې و مرم ، نو زما وروسته به زما زوی بايزيد ستاسي سلطان اوسي . بس همدا يوه مرکزې نقطه وه چې ما تاسي د هغې له پاره راټول کړي واست ، تاسي ټول اوس دخپلو خپلو دلګيو په لور ولاړ شئ . يوازې بايزيد اوعلي پاشا له ماسره پريږدئ . واورئ ! لښکر په درې برخو ويشل کيږي . يوه برخه يې زما سره ، بله برخه يې د بايزيد او دريمه برخه به يې د علي پاشا سره اوسي . اوس ټول ولاړ شئ او دجنګ دپيلامي انتظار وکړئ . ددې سره سم د بايزيد اوعلي پاشا پرته نور ټول سالاران د لښکر په لور ولاړ ل .

په دې وخت کې سلطان مراد خپل زوی بايزيد اوعلي پاشا ته وويل چې :

زما زامنو! د جنګ د پيلامې د مخه دخپل رب ، د خپل خدای دحضوره د ملاتړ ، او استعانت دعاوې وکړئ.

ددې خبرې سره سم سلطان مراد د خپل آس مخه د قبلې لورې ته واړوله اوپه خپل آس سپور شو . بايزيد او علي پاشا هم دخپل پلار په څير خپل اسونه د قبلې په لور کړل او پرې کيناستل . بيا يې د سلطان په لور وکتل او په دعائيه توګه يې لاسونه پورته کړل . سلطان په لوړ اواز پيل وکړ چې :

ای الله ! د لمر ګرمې څپې ستا په حکم باندې د سمندر د پراخيو څخه را وځي او خپله رڼا شيندې ، ای الله ! ستا په حکم باندې دستورو څرخيدل د انساني تقديرله پاره بنسټ ګرځي ، او د ژوندانه د يوې قطرې څخه قومونه اوولسونه منځته راوړي ، همدا ستا په اجازه پر اسمان باندې وريځې راخپريږي او يو په بل سې ځغلي او شپه په خپلې پوره تيارو سره نزول کوي .

ای خدايه ! همدا ته ژوند د جمال اوحرارت سره نوازش کوې ، همدا ته د هر ګل په پاڼه باندې خوشبو ، په پاڼه پاڼه باندې دتقدير کرښې باسې ، همستا په اجازه شفق د اسمان د نيلګونې سره غاړه غړی کيږي . د منو په ونو کې ميوه راپيدا کيږي او لمر د شعاعو څخه وريځې رنګينږې .

ای الله ! زه ستا عاجز بنده يم . تا واحد او لاشريک ګنم ، او تل له تا څخه بسپنه اوکومک غواړم . اوس هم زه ددښمن ډيرو زياتو لښکرو تر مخه ولاړ تا ته لاس په دعا يم او يوازې له تا څخه بسپنه او کومک غواړم.

سلطان مراد دعا غوښتله او ورپسې وروسته بايزيد اوعلي پاشا دواړو امين وايه . دلږ څه ځنډ وروسته سلطان مراد بيا خپل خدای ته زارې اوعذر شروع کړ او ويې ويل چې :

ای الله ! دوی مکاری ته ذهانت ، بکواس ته علم ، کمرزی ته نرم زړې ، بزدلی ته بې نيازې ويونکي اوس د بدنصيبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیورو په ځیر پر مونږ باندې یرغل کونکي دي . اې زما الله ! د وخت د سیلاب له پاره که ته وغواړې نو تیره ورته آینه کړې . تیارو ته لمررا وکاږې ، د لارې غبار کهکشان و گرځوې ، یخې ځپې د طور په شعله باندې تبدیلې کړې . اې زما الله ! ته چې کله وغواړې ذرې ذرې ته د صحرا پراخوالی ، شبنم ته ساگر ، اغزو ته گلستان جوړکوې ، اې زما الله . زمونږ تر مخه د تمدن دغه ړندې لوخړې ، د گناهونو ځالې، په وینه تویونکو هیکلو کې را نغښتې دښمن ، غواړي پر مونږ باندې یرغل راوړي اومونږ خپل غلامان و گرځوي ، ایې زما الله ! زه ستا عاجز بنده یم ، ماته همت را ، زما کومک وکړه چې زه ددښمن لاسونه د وینو نه ډک کړم اودهغوې په زړونوکې د ویرې او رعب تیارې خورې کړم ، اې زما الله ! ددغې دښمن په مقابله کې مونږ ته بريې را. اې زما الله مونږ په خپل حفظ کې و ساته او بریمند مو و گرځوه .

تر دې ځایه سلطان مراد خپله دعا پای ته ورسوله ، ددې وروسته درې واړو حرکت وکړ . سلطان منځنی برخې کې د ورید ، په داسې حال کې چې بایزید اوعلي پاشا خپلو خپلولښکریانو ته ورغلل .

هلته د اروپا په متحد لښکر کې هم تر ډیره وخت پورې د جنگ ډول وهل کیده بیا دهغوې ټول لښکر مخته راغي ، په دې وخت کې دسرویه پادشاه لازار یوائې نه ، بلکه د اروپا د نورو هیوادنو تکړه جنرالان اوحکمرانان هم دخپلو لښکرو سره یو ځای و . ټولو په زوره زوره عجیب و غریبې نارې وهلې ، او خپلو عسکرو ته یې ډاډ ورکاوه . دددې لښکر و تر شا د اروپا بې شمیره ښایسته او زینت کړل شوې نجونې را روانې وې چې د صلیبې جنگیالیو له پاره یې ډاډ اواطمینان ورکاوه . ویل کیږی چې په هغونجونو کې دسرویه دپادشاه لازار لور ډسپنا هم شامله وه . دهغې په اړه دا هم ویل کیږې چې هغه داروپا د ډیرو ښایستو نجونو څخه یوه وه او د اروپا هر حکمران غوښتل چې دهغې سره واده وکړي .

په همدې وخت کې د اروپا متحده لښکر مخته راغي او د سلطان مراد په لښکر یې د طاغوتي ابلیس ، او زهرجنو مارانو په ځیر یرغل وکړ .

سلطان مراد هم سمدستې خپل عکس العمل وښود . هغوې هم په پوره میړانه او د یوه سخت هجوم سره سم په دښمن باندې ور پریوتل .

ددغو اروپایی صلیبانو جنگیالیو له پاره د سلطان مراد ، بایزید اوعلي پاشا دغه ځوابې حمله داسې وه لکه د چا ترمخه چې کومه بنده صحیفه ، کوم نه لیدلې خوب ، کوم زورداره توپان او کوم نوې انقلاب په ځیر مخته راشي .

ددواړو لښکرو دداسې ټکریدو سره دجنگ ډگر داسې صورت ځانته نیولې و لکه اتش فشان چې و چوي ، دبرزخ د عالم دجسمونو ارواح چې پورته عالم ته رخصت شي ، هره ساه اذیت ، هره لمحه حشر پیدا کونکی وي . د تیارو طنابونو کړیو د صلیب شکل نیولې و او ژوند یې د اور د سیلاب په ځیرله منځه ووړ .

داروپا دې صیبلیبانو ته پوره ډاډ بلکه پوره یقین و چې هغوې به د سلطان مراد او دهغه لښکرو ته ډیر بده ماتې ورکوي . ځکه چې هغوې د کافي لښکر خاوندان و . بیا هغوې د جنگ نه ترمخه د خپلو لښکریانو حوصلې هم را پورته کړې وې ، دهغوې تر شا د اروپا ډیر ې ښایسته او ځوانې نجونې روانې وې . هغوې هم دصلیبیانو د ځواکونو د ډاډ سبب وې . صلیبي جنگیالي هغه وخت ډیر حیران شول چې د خپل ټول توان او ټول لښکر سره یې بیا هم مخته تگ نه شوکولې ، دا په دې خاطر چې دمخې له لورې سلطان مراد ،بایزید او علي پاشا پرې د توپاني سیلیو په ځیر یرغل کړې و . دهغوې دتیزې او تندې حملې په واسطه داروپایی صلیبیانو حالت سوکه سوکه د مړ کیدونکې اور په ځیر گرځیدلې و او مسلمانانو په ډیره تیزی سره د صلیبیانو قتل عام پیل کړې و .

په دې جنگ کې سلطان ، دهغه زوې بایزید دواړه هغه کاروونه تر سره کړل چې نمونه یې په تاریخ کې نه لیدل کیږی. ددښمن په هرې برخې کې به چې کمزورې را پیدا کیده نودوې به د اور د سکروټو او برق په ځیر هلته ورسیدل او د دښمن صفونه به یې یو په بل پسې له منځه وړل او یا به یې شاتگ ته مجبورول . په دې جنگ کې بایزید د تیغ وهلو او تورې وهل هغه کارنامې وکړې چې د همدې کارنامو په اساس بایزید ته د (یلدرم یعني صاعقه (برق)) لقب ورکړل شو. او د جنگ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته هغه یوازې بایزید نه بلکه بایزید یلدرم وګرزید .

که څه هم په دې جنګ کې سلطان مراد سخت ټپي شوې و خو هغوې دسرویه پادشان لارشاه هم ژوندې و نیوه . کله چې د اروپا متحده صلیبانو ته خبر ورکړل شو چې دهغوې د جنګ اعلي سالار د سرویه پادشاه لازار شاه ژوندې نیول شوې نو دهغوې حوصلې ماتې شوې نو پدې اساس یې چیرې چې توانیدل و تښتیدل. اروپایې متحده ځواک د شینزا د دریاب په غاړه د سلطان له خوا سخته ماتې وخوړه ، ماتې خوړلې لښکر به خپلې ښایسته نجونې مخته کولې او تښتیدل به .

څرنګه چې سلطان مراد په جنګ کې ډیر خراب زخمي شوې و نو په دې خاطر علي پاشا او بایزید ددښمن تعاقب و نه شو کړاې . ددې څخه ددښمن ځواکونو ته دا ګټه ورسیده چې هغوې په ارام زړه فرار وکړي . بایزید یلدرم او علي پاشا دسلطان مراد د سنبالولو دنده په غاړه اخیستې وه . هغوې وکتل چې د سلطان مراد په وجود باندې زیات شمیر زخمونه دې او دسلطان د وجود څخه د وینو سیلاب را روان دې . ددې وینو په واسطه به سلطان باندې کله کله بې خوشې را تله، سلطان یې هملته د جنګ په میدان کې په شړیو اچولې و او د بایزید او علي پاشا څخه علاوه نور سالاران یې هم مخته ولاړ وو . په لښکر کې شامل طبیب د سلطان د زخمونو مرهم پټې کوله او هڅه یې کوله چې دسلطان د وینې بهیر و دروي ، په دې وخت کې چې کله سلطان لږ څه په هوش کې راغې نو خپل زوې بایزید یلدرم ته یې وکتل او ورته یې وویل چې :

ګرانه وروره ! د سرویه پادشاه لازار شا زما مخ ته راړه .

د سلطان مراد ددې غوښتنې په اساس بایزید یلدرم خپل شاته ولاړ خپل څو ساتونکې یې و استول اوحکم یې ورته کړ تر څو لازارشا د سلطان ترمخه را حاضر کړي . د لږ ځنډ وروسته یې هغه د سلطان مخې ته راوست . سلطان مراد تر لږ څه وخت پورې د هغه سر ا و پښو ته کتل او ډیر عجیبه غوندې مسکایې په څیرې باندې تله را تله ، او بیا یې لازارشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :

لازار شا ! تا یو ځل بیا د خپلو اروپایې اتحادیونو په غوښتنه د ددې سیمې د امن د خرابولو هڅه وکړه او تاپې دادې انجام هم وکوت . لازارشاه ! تا د ولاړ وخت په جلال کې دیوې داوره ډکې سرې لاوې او دسلګیو اوژړا د توپان په څیر په مونږ باندې ، په دغه میدانو کې حمله راوړه ، اودا هیله دې درلوده چې مونږ ته به د جنګ په ډګر کې ماتې راکړې خو تا وکتل چې زما لښکر ستا ترمخه په تاسې او ستا په لښکر و د توپانې سیلۍ په څیر غبرګ شو.

لازارشا ! ددې له پاره چې جنګ ستا په لور و څرخې تا د اروپانه د تر ټولو ښایستوو نجونو یو لښکر له ځانه سره راوړې و خو ستاسې د جادوګرۍ دا لوبه هم بریالۍ نه شوه او ستا په کار را نه غله .

لازار شاه ! تر جنګ دمخه ستا لښکرو د اروپایې نجونو سره یو ځاې چې کومې میلې کولې او کومې ترانې یې ویلې نو تا وکتل چې هغه ټوله خوشحالې ستاسو د سترګو په اوبو او سوزیدو باندې بدله شوه . لازارشا ! ستا څخه دمخه هم ستا په څیر څو ابلیسانو په مونږ خاورینو باندې دمنترونو جال را خپور کړې خو مونږ د هر دا ډول ابلیس تر مخه د آدم د وفا ، ټینګ یقین او د زړونو دمرهم په څیر، دځواکمون حوصلو سره مقابله کړې او داسې هردښمن مو دخپل تیغ په وینو باندې رنګ کړې او له منځه مو وړې دې .

لازارشا ! ددې ټول جنګ وجه اوعلت همدا ته یې ، ستا په وجه دغه بې شماره لښکرې په دې جنګ کې له منځه ولاړې ، ستا په خاطر د انسانیت څیره په دغه میدانو کې سره شوه ، ته یو داسې مجرم یې چې د ښنولو وړنه یې . په دې خاطر زه ستا د وژلو حکم ورکوم .

دخپلو وژلو د حکم د اوریدو سره سم د سرویه پادشاه لارزاشا و لړزید ، د ډیرې یخنې سره سره بیا هم دهغې په وجود باندې د ګرمۍ خولې را ماتې شوې . او بیا په عجیب شکل سره سلطان مراد خپل زوې بایزیلدرم ته وکتل ، دغه ډول کتل بایزید ته دحکم په څیر و . د هغه په دې کتلو بایزید خپل شاته ولاړو ساتونکو ته یو څه وویل او هغوې یې پوه کړل . هغوې لازارشا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه و نيو يوې لورې ته يوړ او دهغه مرۍ يې و رېږې کړه .

هغه وخت چې د سرويه دپاشا لازارشاه ژوند پای ته ورسيد نو سلطان خپل حالت هم ډېر زيات خرابيدونکې و . تر لږ وخته پورې يې په خپلې ساه قابو درلود ه ، بيا يې په خپل مخ کې ولاړ خپل زوې بايزيد يلدرم ته مخ کړ او ورته يې وويل :

زما زويه بايده ! د تيرو شوو کلونو بار پر ما باندې پروت و ، خو د راتلونکو کلونو بار به ، اې زما دروندہ بچيه ! ستا په اوږو پروت وي . زويه ! ته هم ګواه اوسه چې په تيرو وختونو کې کله هم دښمن د خپل زور او غرور په اساس پر مونږ باندې يرغل کړ ی ، نو زويه! داسې دښمن مونږ د موسمې ګرد و غبار په څير له منځه وړو . بايزيده ! زما څخه وروسته په راتلونکو کلونو کې که کوم دښمن ستا پر خلاف را پورته شي نو اې زما زويه ! دداسې هر دښمن په وړاندې د تقدير د عذاب او يو تند او تيز توپان په څير را پورته شه . زويه ! که د فصل ساتنه و نه شي نو ځناور ، مرغان او نور حيوانات هغه له منځه وړي او خرابوي يې ، نو اې بچيه ! رعايا د فصل په څير دي ، او پادشاه ددې فصل ساتونکې دې اودهغې د مالک په څير دې که د خپل فصل ساتنه و نه کړې نو په راتلونکو ورځو کې به هغوې دخپل خوراک و څښاک سامانونه له کومه کوي ؟ زه تاته نصيحت او وصيت کوم ، زما نه وروسته د يوه عادل اونيک زړه حکمران په څير حکومت وکړه تر څو د تاريخ پاڼې او راتلوکې نسلونه ستا نوم په نيکه او ښه توګه ياد کړي .

تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان لږ څه ځنډ وکړ او په زوره زوره يې ساه واخسته هغه تر يو څو لمحو پورې خپل د لاسه تللې ځواک بيرته درست کړ اود علي پاشا لورې ته يې مخ کړ اوپه ډېر کمزورې اواز سره يې ورته وويل :

علي پاشا! زه اوس د مرګ مخ ته ولاړ يم ، زه په خپل فکر کې الفاظ نه شم راټولولې چې ستا دممنونيت له پاره يې استعمال کړم او ستا د ځان ځارنې تعريف وکړم . زما زويه ! په داسې حال کې چې زه اوس ددې نړۍ څخه تلونکې يم زما په زړه کې دا خواهش راځې چې کاش چې ستا په څير سر ښندويه ، ستا په څير جنګجو هغه وخت ماته تر لاسه شوې وې چې زه ځوان وم ، خو علي پاشا واوره ! زه د خپلې مړينې تر مخه ستا د حيثيت ټاکل غواړم . زه تا ته د بايزد د زامنو په څير خيال کوم ، زما زويه ! زما نه وروسته د بايزيد ملاتړې اوسه او يوازې د له همدې سره وفاداره اوسه. لکه څنګه چې يو زوې دخپل پلار سره اوسي . زه پوهيږم چې تا په خپل ژوند کې ډېر ې ستونزې او کړاونه کتلې د ي ، خو زه ډاډ درکوم چې بايزيد يلدرم به زما څخه زيات تا د خپلو بچيانو په څير دوست ګڼی .

د سلطان مردا ددې خبرو څخه علي پاشا ډېر اغيزمن شو دهغه په سترګو کې اوښکې را غلې وې ، هغه د سلطان تر څنګ کيناست ، د سلطان لاس يې په دواړو لاسو و نيو ، او اوږده شيبه يې خوله پرې ايښې وه او ښکلاوه يې، په دې وخت کې د علي پاشا د سترګو اوښکې د سلطان په لاسو پريوې . بيا علي پاشا په لړزيدلې اواز وويل :

دروندہ سلطانه ! وخت به ووينې چې زه د بايزيد يوازې زوې نه بلکه د هغه يو ډېر ادنې خادم به هم و اوسم . دروندہ سلطانه ! د هر چا پر خلاف چې ماته دا حکم وکړ ي نو زه تا ته ډاډ درکو م چې زه به په خپل ځان د پرواه کولو پرته دهغه په دښمن باندې ور لوېږم او تر خپو لاندې به يې مروړم .

علي پاشا ددې څخه نور څه زيات و نه شو ويلې . ځکه چې د سلطان مراد څټ نور را ځوړند شوې و، لاسونه يې بې ساه و . اوسلطان مراد ختم شوې و . هغه د سلطان مراد لاس همغسې په خپلو لاسو کې وساته او د کوچنيانو په څير يې ورته په سلګيو پيل وکړ . بايزيد په خپل ځاې ولاړ و ، شونډې يې رپيدې د سترګو يې د اوښکو سيلاب را روان و ، ددوې د ژړا تر څنګ شاوخوا ولاړو سالارانو او ساتونکو ټولو په کوکو کوکو وژړل .

تر لږ وخته پورې همداسې حال و . بيا بايزيد د علي پاشا څنګ ته راغې هغه يې ددواړو اوږو څخه و نيو او پورته يې کړ . او بيا يې په خپله غيږ کې و نيو. علي پاشا د سلطان بايزيد په اوږو سر کيښود او دکوچنيانو په څير يې په کوکو و ژړل . بايزيد دهغه په ملا لاس را ښکو او ورته يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا ، زما زویه ! ماته معلومه ده چې تا په خپل لږ عمر کې ډیرې صدمې ، ډیر ې ستونزې کتلي ، ماته دا هم معلومه ده چې د سلطان د مړینی دا پیښه هم تا ته د زغم وړ نه ده . ځکه څوک چې مرګ ویني نو دهغې پخواني زخمونه بیرته را تازه کیږي او د نه زغم داذیت سبب ګرځي . خو زما زویه ! حوصله کوه ، خپل ځان سبنال کړه ، تر څو د لښکر د کوچ کولو بندوبست وکړو .

دبایزید په تسلی سره علي پاشا سمدستي خپل ځان سنبا ل کړ خپلي اوښکي یې وچې کړې او بیا یې په ډیره بې وسی سره په خپل مخ کې پروت د سلطان لاش ته کتل. په دې وخت کې سلطان بایزید یو ځل بیا د علي پاشا په اوږو باندې لاس کیښود او ورته یې وویل :

علي پاشا زویه ! د سلطان لاش به په یوه عسکر ې ګاډی کې یږدو ، زه غواړم له دې ځایه بروصې ته کوچ وکړو او همله‌ته په بروصه کې د سلطان مړې خاورو ته وسپارو .

دسلطان بایزید په خبرو باندې علي پاشا یو ټکان وخوړ او د سلطان په لور یې مخ کړ او ورته یې وویل چې : درونده سلطانه ! ستا وینا په ځای ده . که چیرې مونږ د خپل ټول لښکر سره یو ځای له دې ځایه کوچ وکړو اودښمن ته خبر ور ورسیږي چې سلطان له دې دینا څخه تللي دي ، نو ایا دهغوی حوصلې ، او ولولې به بیرته را ژوندی نه شی ؟ او هغوې به د شینزا ددریاب څخه په راتیریدو سره یو ځل بیا زمونږ په سیمو باندې دخپلو شیطاني لوبو اغاز و نه کړي؟

د علي پاشا ددغې استفهامیه وینا په اساس سلطان بایزید یلدرم متوجه شو . د لږ څه وخت له پاره یې علي پاشا ته په توصیفي توګه وکتل اوبیا داسې معلومیدل چې هغه کومه پریکړه کړې ده نو علي پاشا ته یې وویل :

زویه !کومه اندیښنه چې تا و ښودله هغه په ریښتني توګه په راتولونکو ورځو کې زمونږ له پاره خطرناکه کیداې شي . اوس زما په فکر کې دهمغې حالاتو دکنترولو له پاره یو وړاندیز شته که چیرې ته په هغې راضي یې نو زه داډ من یم چې بیا به دښمن دومره په اسانی سره زمونږ پر خلاف دسر د راپورته کولو جرأت و نه کړای شي .

علي پاشا د سلطان بایزید یلدرم په لورې په ډیرې مینې سره وکتل او ویې ویل : درونده سلطانه! هغه وړاندیز چې اوس ستا په ذهن کې دې هغه تاسو وواياست ، زما د رضامندی فکر مه کوئ ، هر تجویز چې ته وړاندې کړې نو هغه به زما له پاره د حکم معنې ولري .

د علي پاشا ددې خبرو سره بایزید یلدرم خوشحاله شو او ویې ویل :

زما وړاندیز دادې چې هغه لښکر چې د پخوا څخه ستا په قوماندې کې دی ته دهمغې لښکر سره یو ځاې د روميل په ولایت په یوه ځای کې چیرې چې ستا خوښه وې پړاو وکړه ، بلکه زه خو دا غواړم چې د روميل په ولایت کې مونږ ته د اوسیدو یو عسکر ې تلپاتې مرکز په کار دې ، تر څو مونږ دهغه ځایه د اروپا څخه هررا پورته شوې خطر له منځه یوسو . خو اوس زما تجویز دادې چې ته د خپل لښکر سره یو ځاې د روميل په ولایت کې پاته شه ، هغه لښکر چې د بروصې څخه راغلي زه هغوې دخپل ځانه سره اخلم او دخپل پلار مړې بروصې ته وړم او همله‌ته یې د تدفین مراسم تر سره کوم . که چیرې ته ددې له پاره رضامند یې نو په دې پوه شه چې زمونږ له پاره کومه ستونزه نه راپیښیږي . او که ته چیرې خپلې خور ، مور ته کوم پیغام استول غواړې نو هغه هم مونږ ته وواېه . ددې ترڅنګ زه تاته دا هم ویل غواړم چې کله هم ته د اروپا څخه د راپورته شوې کوم ځواک څخه ویره احساس کړې نو سمدستي یې مونږ ته اطلاع راکړه . هسې هم زه غواړم د خپلو جاسوسې شبکې یو جال په دې سیمه کې و غوړوم او بیا ددې ځایه کوچ وکړ م . دغه شبکه به ماته د یوې یوې پیښې په هکله معلومات راکوی او تر څنګ به له تاسره هم په تماس کې اوسي او د حالاتو د بدلون څخه به مونږ په پوره توګه خبروی ، ددې ځایه دکوچ کولو څخه د مخه زه به ددې جاسوسی شبکو پیژندکلوي له تاسره وکړم . خو ما له تا څخه غوښتل که چیرې ته دخپلې مور او خور له پاره کوم پیغام لیږل غواړي نو ماته یې وواېه زه به ستا دخور او مور سره ووینم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بایزید یلدرم ددې وړاندیز په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر اوکړ او بیا یې سلطا ن ته وویل:

درونده سلطانه ! د هغوي له پاره زما پیغام همدا دی چې هغوي ته زما دخیریت په هکله خبر ورکړئ او هغوي ته ډاډ ورکړئ چې زه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو پسې ګرځم او هیله لرم چې ډیر ژر به یې پیدا کړم. درونده سلطانه ! زه غواړم دهغوي د مصارفو له پاره څه نقدي رقم ور ولیږم .

دعلي پاشا ددې خبرې سره سم سلطان د هغه په خوله باندې لاس کیښود او ورته یې وویل:

علي پاشا ! اوس داسې خبرې مه کوه . زه په خپله دهغوي د اخراجاتو مسؤل یم کله چې ته زما د زوي په څیر له ماسره یې نو ستا خور زما د لور او ستا مور زما دخور په څیر دي ، ته دهغوي د مصاروفو په هکله بلکل فکر مه کوه ، یوازې دهغوي اخراجات نه بلکه اوس خو دهغوي ساتنه هم د بایزیدیلدرم په غاړه ده . مګر ستا دپلار او ورونو د قاتلانو څخه د بدل اخستلو په اړه باید ووایم چې ته به دا کار د خپل لښکر په ملاتړ همدلته د روميل په ولایت کې دخپل تم کیدو په وخت کې په ډیره ښه طریقې سره تر سره کړې .

علي پاشا په ډیرې خوشحالي سره وویل :

دورند سلطان ! که چیرې تا ماته دلته دخپل لښکر سره یو ځاې د پاته کیدو نه واې ویلی نو ما به په خپله تاته ویلې چې په دې سیمو کې ددښمن په خوزښتونو باندې د څارنې او نظر کولو له پاره ما ته په دې سیمه کې د قیام او تم کیدو اجازه راکړه . خو اوس چې تا ماته د لته د رومیل په ولایت کې د تم کیدو حکم کړې دا زما په هکله یوه ډیره غوره او ښه پریکړه ده . اوزه به په راتلونکې وختو کې تا ناهیلي نه کړم .

ددې پریکړې وروسته دسلطان مراد لاش یې په یوې جنګي ګاډۍ کې کیښود ، او سلطان بایزید یلدرم خپل جاسوسان دعلي پاشا سره ور وپیژندل ، او بیا د کساو د میدانو څخه دواړو سلطان بایزید یلدرم او علي پاشا د خپلو لښکرو سره یو ځاې کوچ وکړ . د لرګي د همغې پل په واسطه چې دوي د شینزا دریاب څخه تیر شوي و د همغې پل په واسطه بیرته را تیر شول . دښمن ته د ماتې ورکولو وروسته ، دهغوي د پړاو څخه سلطان بایزید یلدرم ته د ډیر زیات مال اودولت تر څنګ وسلې او جنګې مهمات او خوراک څښاک هم په لاس ورغلې و چې د شمیرلو اندازه یې نه کیده . هغوي دا ټول شیان را ټول کړل او بیا علي پاشا او بایزید یلدریم دواړه د لښکرو سره یو ځاې د روميل ولایت ته را ننوتل . دلته علي پاشا دخپل لښکر سره یو ځاې په هماغه ځاې کې قیام وکړ دکومه ځایه یې چې د سلطان مراد او بایزید یلدرم د لښکرو سره یو ځاې د متحده لښکرو په مقابل کې د جنګ له پاره کوچ کړې و . او بایزیدیلدرم د خپل پاته لښکر سره یو ځاې د بروصې په لور حرکت وکړ.

ویل کیږي چې سلطان مراد د ترکانو د نورو مسلمانو حکمرانانو څخه ډیر په خپل مذهبي اعتقاداتو کې کلک و . هغه ډیر بهادر ، ننګیالي ، زړه ور او د عظمت خاوند و . هغه دخپلو هڅو او کوششونو د شانداره پایلو په اسا س ډیر زیات د نیک او ښه بخت انسان و .

هغه خپل اسیایي هیواد ته، دتورې وهلو ، جرأت ، بهادرۍ ، زړه ورتیا او ازدواجي اړیکو په قیمت ډیره پراختیا ورکړه . دهمدې صفاتو په درلودلو سره یې د اروپا په څو سیمو باندې یرغل وکړ هغه یې سوبه کړې ، په هغه وخت کې د بالقان د غرونو لړۍ د شرق او غرب تر منځ په دوه څرګندو کرښو ویشل شوې وه . او ددې غرنیو سیمو د شمال او جنوب په لورې خپارو واره صلیبي نشانونه و، په داسې حال کې چې په پاته دوو برخو یې په غرب کې پرته زمکه چې په پخوا وختو کې یې ورته بوسنیا ویل کیده ، چې په دې سیمه کې د سرویه او بوسنیا دوه حکومتونه و او شرقي خطې ته بوسنیا او بلغاریه ویل کیدل ، دغه دواړو خطې د تریس او مقدونیې په نامه یادیدې ، او بیا یې ددغې دواړو خطو یو ځاې والي ته د رومیلیا سیمه ویله . ددغو څلورو خطو څخه سلطان مراد د جنوبي شرقي برخه یعني تریس و نیوله ، بیا یې د مقدونیې په لور مخ کړ او دمقدونیې یوه برخه یې ونیوله اود عثماني سلطنت برخه یې وګرځوله ، ددې نه اخوا سلطان مراد د خپل حکومت پولې هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوږدې غرنې لړۍ ته ورسولې چې روميليا د البانيه څخه جدا کوی .

سلطان نوره هم دخپلي بهادرۍ ځرګندونه وکړه ، هغه د اروپا په پاته نژدې زمکو هم خپل لښکر ور وخيژاوه ، د بالقانه تير شو اود نيش په سيمو يې هم غلبه پيدا کړه .دا سيمه د ستر قسطنطين دپيدايښت وطن دې ، چې د برنطيني دحکومت يو ډير ستر سنګر او پينه قلا وه . سلطان مراد دا ښار د پنځه پنځوس ورځو د محاصرې څخه وروسته تر خپلې ولکې لاندې راوست .

ددې وروسته سلطان مراد د اروپا په دننه کې خپل تګ ته دوام ورکړ ، دسرويه د ازاد حکمران د حکومت په زړه يې يرغل وکړ اوهغه تري امان وغوښت ، هغه ورته يو زر پونډه نقريې او يوزر پونډه کلني خراج ورکول و منل . دهغې وروسته سلطان د بلغاريې په لور مخه کړه ، د بلغاريې حکمران پخوا له دې چې د خپل حکومت د سقوط او دمسلمانانو په لاسو د هغې د فتحې منظر ووينې په ډيره عاجزۍ سره د رحم غوښته وکړ ه، دهغوې غوښتنه هم ومنل شوه . د هغه ځاې حکمرا ن خپله لور سلطان ته د خراج په ځاې غوره و ګڼله ، د هغه لور سلطان په خپل حرم کې ور داخله کړه . په دې ترتيب دغه ټولې سيمې سلطان دخپل جرأت ، بهادرۍ او زړه ورتيا په اساس فتحه کړې . اوس نو کومې سيمې چې سلطان دخپلو ازدواجې اړيکو په غزولو سره د خپل اغيز لاندې راوړې و ې . هغه په دې ترتيب سره دي ، چې دهمدې اړيکو په واسطه سلطان اسيايي ولکه شوې سيمې په سوله ايزه توګه تر خپل اغيز لاندې راوړې . همدا راز سلطان مراد دخپل زوې بايزيد واده هم د کرميان د امير د لور سره وکړ . کرميان د هغو سيمو څخه يوه وه چې د سلجوقي د سلطنت د پاې ته د رسيدونه وروسته را پيدا شوې وه .

ددغې واده په پايلو کې ناوې د خپل پلار د رياست يوه ستره برخه ، نوي ترک ځوان بايزيد ته د جهيز په توګه راوړه ، او په دې تر تيب د کرميان سيمه په خپله د عثماني سلطنت برخه وګرزيده . ددې واده مراسم په ډيره شانداره توګه د بروصې په ښار کې تر سره شوې و.

په دې تر تيب د سلجوقيانو لس واړه واړه رياستونو ټول د سلطان مراد په سلطنت کې را شامل شوې و . په دې واده کې ناوې د بايزيد له پاره دخپله ځانه سره د عربي نسل يو ډير ښه آس ، يوه يوناني پيغله دکنيزې په توګه او د سکندريې حيرانونکي وريښمي کپړا د تحفو په توګه راوړيوو . خو هغه جواهرات او نقرې چې ناوې له ځانه سره راوړې وې هغه سلطان مراد بيرته د واده په ميلمنو وويشلې ، ددې تر څنګ دغه ناوې سلطان مراد ته د کرميان د سترو سترو قلاګانو کنجياني هم را وړې وې ، نو ددې ازدواجې اړيکو په واسطه د سلجوقيانو هغه کوچني کوچني رياستونه هم د سلطان مراد په سلطنت کې را ونغښتل شول .

د کساو په ميدانو کې چې سلطان مراد د اروپا متحده ځواک ته بدترينه ماتې ورکړه نو دهغې په واسطه عثمانی امپراطورۍ په نور سيمو باندې هم خپله ولکه زياته کړه او دقسطنطنيې پادشاه يو بې هيواده پادشاه ګرځيد. ددې نه علاوه سلطان مراد د بلغاريې پراخه سيمه فتح کړه او سرويه ، بوسنيا، اومقدونيه يې هم په خپل سلطنت کې ر ا شامل کړل .

سلطان مراد چې دخپلو رعاياو سره څومره مراعات کولې شو هغه يې کاوه خو تر څنګ يې همدا سې سخته نيونه هم کوله . هغه به لږې خبرې کولې اوخپلې ارادې به يې تل پټې ساتلې ،، کله يې چې دحکومت وخت يوديرش کالو ته ورسيد نو دهغه عمر اته شپيته کاله و . او همغه و چې د کساو په جنګ کې په کار راغې .

په هر صورت د سلطان مراد زوې د ستر عظمت خاوند بايزيد يلدرم دخپل پلار لاش بروصې ته راوړ، او په شاهانه احترام اودرنښت سره يې دبروصې د ښار په غربې څنډه کې خاورو ته وسپاره . دهغه د مقبرې تر څنګ اوس هم دهغه عسکرې لباس او خولې موجوده ده، په داسې حال کې چې دا ډول خولې اوس په ترکې کې رواج نه لري .

د مقبرې لاندې درې نيزې ايښودل شوې چې دهغوې د سرونو سره د درې آسونو لکۍ تړل شوې ، همدا د عثماني ترکې د بيرغ نښه وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکساو په میدانونو کې په کوم ځای کې چې سلطان مراد زخمي شوې و، ویل کیږي چې هلته اوس هم درې تیږې اینودل شوې دي .

په هر حال بایزید خپل پلار په بروصه کې خاورو ته و سپاره ،او بیا یې دسلطان په څیر دخپل سلطنت د نظام د جوړښت له پاره کار پیل کړ.

پرلپسې لري...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۹)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخې په زړه پورې ناول .

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۹)

اوس تاسې ددې تاریخې ناول نهمه برخه لولئ:

(۹)

۱۴ *****

درومیل په ولایت کې د علي شاه دخپل لښکر سره یو ځای د پړاو کولو نژدې یوه میاشت تیره شوي وه . په دې وخت کې دهغه د لاس لاندې مخبرانو او جاسوسانو په اروپایي هیوادونو کې یو جال خپور کړې و اوهغوې علي پاشا د ټولو بدلیدونکو حالاتو څخه خبراوه ، او علي پاشا دا ټولو خبرونه تر سلطان بایزید پورې ورسول . تر اوسه چې په اروپاکې کوم بدلونونه راتلل هغه دا و چې : د سرویه دپادشاه لازار شا د وژل کیدو وروسته د هغه زوې ستیفن او لور یې ډسپنا هڅې پیل کړې و ې ، دواړو د اروپا د مختلفو هیوادنو په سفر وتلي و و او هغوې یې د مسلمانانو پر خلاف رالمسول ، په دې تر تیب ستیفن او ډسپنا په ډیره چټکتیا سره د مسلمانانو پر خلاف یو ستر لښکر را ټول کړې و تر څو د کساو په میدانو کې د خپل پلار د وژلو او خپلې ماتې بدل واخلي . علي پاشا ته دا خبرونه ټول رارسیدل. او بیا همدې دا ټول خبرونه تر سلطان بایزید پورې ور رسول. یوه ورځ علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او د خپل لښکر د پړاو په داخل کې یې څارونکې چکرواهه چې یو ناڅاپه په شرقي برخه کې ودرید. ځکه د شرقي برخې څخه څو اسپ سواره دهغه په لور په ډیره ګړندۍ توګه را روان وو. ددې سپرو په لیدلو سره سمدستي علي پاشا د خپل لښکر یوه برخه «تیارسئ» کړه . دا هغه ډله وه چې د لښکر د ساتنې دنده ور په غاړه وه . خو د علي پاشا اندیښنه ډیره ژر په خوشحالۍ باندي بدله شوه ، ځکه چې دغه راتلونکی پنځه ویشت سپاره و او کله چې هغوې را نژدې شول نو علي پاشا هغوې د خپل لباس څخه و پیژندل چې هغوې ترکان مسلمانان دي ،

د رانژدې کیدو سره سم سپاره و دریدل نو علي پاشا حیران پاته شو ځکه دهغې سپرو په مخکې دهغې مور قیرات او خور سریان را رواني وې ، علي پاشا دخپلې مور اوخور په کتلو سره ډیر زیات خوشحاله شو او منډه یې کړه خپلې مور ته ور

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاړیوت او بیا یي خور په غیږ کې و نیوله . قیرات او سر یان هم د علي پاشا په کتلو د خوشحالی نه په کالیو کې نه ځایېدې ، او دهغه په کتلو سره سم د خپلو آسونو څخه را ښکته شوې . علي پاشا خپلې مور او خور ته په ډېره حیرانتیا سره کتل او بیا یی ورته وویل :

مورجانې ! خیریت خو دې ؟ ته او سر یان دلته زما پړاو ته د څه په خاطر راغلي یاست ؟ ایا تاسې ته هلته کوم تکلیف او یا مشکل پیدا شوي دي ؟

د علي پاشا ددې اندیښنې په مقابل کې قیرات او سریان دواړه په خندا شوې او علي پاشا ته یي دهغه د پوښنې په ځواب کې وویل :

علي پاشا زویه ! مونږ ته به څه تکلیف او مشکل را مخته وي ؟ سلطان بایزیدیلدرم په مونږ دواړو مور اولور دومره پام کوي لکه څنګه چې یو پلار د خپلې لور او یو ورور د خپلې سکه خور . هغه زمونږ د احوال د معلومولو له پاره هره ورځ برهان الدین را استوي ، یوه ورځ ما په خبروخبرو کې برهان الدین ته وویل چې علي پاشا مې ډېر یادشوې دې او زړه مې غواړې چې یو ځل یی ووینم . برهان الدین زما د غوښتنې څخه سلطان بایزید یلدرم خبر کړې و، نوسلطان سمدستې دغه د ساتونکو ډله تیاره کړه او مونږ دواړه یی ستا لورې ته ر ا ولیږلو . دا ټول انتظام د سلطان بایزید له اړخه شوي و . زویه ! سلطان بایزید تاته سلام کاوه او برهان الدین هم ته ډېر ډېر یادولې ، هغه ستا د کار څخه ډېر زیات خوشحاله دې . زویه ! په جنګونو کې چې کومه میرانه تا ښوولې ده نو د هغې ټولې څخه زه او ستا خور خبریدو ، زویه ! زه ډاډ منه یم چې ته به دخپل پلار او دوو ورونو بدل واخستلې شې .

درنې مورجانې ! ته اندیښنه مه کوه ، قاتل چې هر چیرې ولاړ شي خو زما د انتقام څخه به خوندی پاته نه شي. دریونا پلار رستاک له ماسره ژمنه کړی ده چې هغه به د قاتلانو په اړه ماته معلوما ت راکوي ، هغه دا وعده هم کړي ده چې که چیرې زما د پلار او ورونو قاتلان دهغه خپل وریرونه هم وی ، بیا به هم ماته دهغوې د اوسیدو ځایونه را په ګوته کوی. زه هیله لرم چې رستاک به خپله ژمنه پوره کړي ، او کله چې داسې وشول نو مورجانې ! ته به واورې چې ما به قاتلان خپل انجام ته رسولي وي .

د علي پاشا په دې خبرو باندې قیرات او سریان دواړه ډېرې خوشحاله شوې ، قیرات غوښتل څه وواېي خو علي پاشا دهغې خبره غوڅه کړه او ویی ویل : مورجانې ! راځه چې خیمې ته ولاړ شو دلته په ولاړه ټولې خبرې خوند نه کوي ، بیا یی خپل نائب سالارته حکم وکړ چې د راغلیو ساتونکو د ډلې له پاره دخوراک څښا ک غم وکړی او په خپله د خپلې مور اوخور سره د خیمې په لور روان شو.

درې واړه یو بل ته مخ په مخ کیناستل . بیا قیرات علي پاشا ته مخ کړ او غوښتل یي ورته څه وواېي چې یو وسله وال ځوان خیمی ته را ننوت ، دهغه په لاسو کې د پیتلو یو پتنوس و اوپه هغې کې یي څه د څښلو له پاره راوړې و، هغه یې د علي پاشا تر مخه کیښود ، علي پاشا ته یی تعظیم وکړ او بیرته ووت . علي پاشا خپلې مور اوخور ته وکتل او ورته یي وویل :

مورجانې ! او زما ګراني کوچنۍ خورې ! اول دا شربت و څکی او بیا به نورې خبرې کوو.

دعلي پاشا د وینا په مطابق قیرات اوسریان دواړو ګیلاسونه را پورته کړل ، اوشربت یي و څښه ، اوبیا یي ګیلاسونه یوې خواته کیښودل او قیرات په خبرو پیل وکړ .

علي پاشا زویه !هغه سپرو چې زه او سریان یی دلته راوړو ، هغوې ویل چې تاسې د رومیل په ولایت کې پړاو کړې دې نوزویه ! ستا دورور ښځه نریوس او ریونا هم دلته د رومیل په ولایت ک ې چیرې اوسی . هغوې به ددې ځایه څومره لرې وي ؟ ایا ته کله هم ور سره ګورې او که نه ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قيرات ددې پوښتنې په مقابل کې د علي پاشا په مخ باندې خوښي را ښکاره شوه ،او بيايې خپلې مور ته وويلې:

مورجانې ! نريوس او ريونا دغه نژدې کلي کې اوسيږي ، له ما سره ډير نژدې دی ، زه ډيروخت هلته ورځم اودهغوی سره وينم. دلته زما د پړاو تر يوې مياشتې زيات وخت وشو، په دې وخت کې ماڅو ځله دنريوس او ريونا سره کتلي دي . بلکه د ريونا پلار ، په خپله ريونا ، دريونا مور کيتهنا او نريوس هم څو ځله دلته زما خيمې ته راغلي دي او له ماسره پاته شوي دي . مورجانې ! نن شپه به ته او سريان دواړه همدلته زما په خيمه کې پاته کيږئ ، سبا سهار به زه تاسې له دې ځايه دهغوی سره دکتلو له پاره بوځم .

دعلي پاشا په دې خبره باندې قيرات د نفي سر و خوځاوه ، اوويې ويل :

نه علي پاشا ! زه ستا دا خبره نه منم . زه همدا اوس او په همدې وخت کې د نريوس سره کتل غواړم ،تا وويل چې هغوی همدلته نژدې دي . ته همدا اوس پورته شه او ما او سريان هلته د نريوس کور ته بوزه . مونږ به شپه همدلته د نريوس سره يو ځای کوو. بلکه زه خو وايم چې تر هغې چې زه اوسريان دلته له تاسره پاته کيږو نو زمونږ دا ټول وخت به د نريوس په کور کې وي ، زه غواړ م چې دخپل زوی د ښځې او دهغې د کوچنيانو سره څو ورځې پاته شم . په دې وخت کې به ته همدلته د نريوس کره زما د کتلو له پاره راځې. زويه ! زه تر يوې اونۍ پورې دلته پاته کيږم. يوه اونۍ وروسته به زه او سريان دهمدې ساتونکو د ډلې سره بيرته بروصې ته ستنيږو.

په دې وخت کې علي پاشا په سواليه سترګو خپلې خور سريان ته وکتل ، شايد چې هغه غوښتل سريان ته څه ووايي خو سريان پرې را مخته شوه او ورته يې وويلې :

وروره ! څه چې مور وويل همغه سهي دي ، زه پخپله د خپلې ورندار نريوس اودهغې د بچيانو هر يو کندام اوخيسار کتلو ته بې قراره يم . نووروره ! که ته ستومانتيا نه احساسوې نوما او مورمې سمدستې هغه لورې ته ورسوه . دمور خبره سهي ده ، مونږ دلته يوازې يوه اونۍ تم کيږو . اوس به مونږ او تاسو همدلته د نريوس په کور کې له يوه بل سره وينو . او يوه اونۍ وروسته مونږ بيرته بروصې ته ستنيږو .

دخپلې مور اوخور د خبرو وروسته علي پاشا دخپله ځايه را پورته شو بيا يې وويل : تاسې مور اولور لږه شيبه دلته کينئ ، زه به دوه اسونه تيار کړم ، يو خپل او بل يو دمه خوړلې آس . ستاسې اسونه زما عسکرو هلته اخورته وړي دي ، هلته يې هغوی ته ګياه او دانه اچولې تر څو دمه شی . دغه دوه اسونه چې زه يې اوس راوړم يو باندی به زه او په بل باندی به تاسې دواړه مور اولور سپاره شئ ، بيا به د نريوس دکور په لور ولاړشو. تاسې به همدلته پاته شئ او زه به بيرته را ستون شم . ځکه چې د نريوس په کور کې د زياتو ځناورو د دريدو ځای نه شته . دهغوی سره يو اس و هغه يې هم و پلوره . اوس چې هغوی چيرې ځي را ځي نو د ريونا پلار رستاک ورته سپرلی تياروي ، هغه ډير نيک او رحم زړې انسان دي اود پخوا څخه د نريوس او دهغې دمور پربيسا ډير پام ساتي . ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خيمې څخه را ووت .

لږه شيبه وروسته علي پاشا را ستون شو ،دوه اسونه يې د واګو څخه نيولي و. بيا يې دغه دواړه اسونو دخيمې نه بيرون و درول .اوخپلې مور او خور ته يې ورغږ کړ ، قيرات اوسريان هم دخيمې څخه را ووتلې ، په دغه وخت کې دسريان سره يوه ستره ټوکرۍ هم وه ، علي پاشا مخته ورغې او ټوکرۍ ترې را واخسته او ديوه اس د زين سره يې وتړله ، بيا يې په يوه آس باندې خپله مور اوخور سپاره کړل او په بله باندې په خپله کيناست ، او د نريوس او ريونا دکلي په لور سره يو ځای روان شول .علي پاشا خپل نائب سالار د دې ټول پروګرام نه خبر کړ.

*****

کله چې علي پاشا د قيرات اوسريان سره يو ځای د نريو س کورته ور ننوت ، نو هلته ريونا هم موجوده وه . ځرنګه چې په دې وخت کې لمر د پريوتو په لور را پرزيدونکې و،نو په دې خاطر کوچنيانو د حويلۍ په انګړ کې د نريوس او ريونا سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځاې په خپروشوو لمڅيو باندې ناست و اولوبې يې کولې . په دې وخت کې علي پاشا ددوو اسونو واګې په خپل لاس کې نيولې حويلۍ ته ور ننوت . ددې په کتلو سره نه يواځې نريوس ډيره زياته خوشحاله شوه بلکه ريونا هم د خوشحالۍ نه ډکه وه . ريونا سمدستي د خپله ځايه را پورته شوه اودعلي پاشا د استقبا ل له پاره مخته راغله . خو هغه هغه وخت ډيره حيرانه شوه چې دعلي پاشا پسې وروسته يې د هغه مور قيرات او خور سريان د راتلو په حال کې وکتل .

دقيرات اوسريان په کتلو سره سم د ريونا په نازکو شونډو باندې ژوره خندا را څرګنده شوه، مخ يې د خوشحالۍ څخه وغوړيد.ددې نوې حال نه داسې معلوميده لکه دهغې ورانه دنياګۍ چې دخوشحاليو د سمندر څخه ډکه شوي وی ، ريونا په يوه تيزه منډه ورمنډه کړه او دقيرات نه يې غيږ چاپير کړه

قيرات هم په خندا سره هغه په خپله غيږه کې و نيوله ، هغې د ريونا مخ او سترګې ښکل کړې ، دهغې پر سر يې د ميني اومحبت لاس راښکود . ريونا د قيرات وروسته سريان ته ورغله او دهغې سره يې په غيږ روغبړ وکړ او ان تر دې چې سريان ته ښکته شوه او درنښت يې ورته وکړ.

بيا ريونا قيرات او سريان له ځانه سره يو ځاې مخکې يوړل ، ، تر دېوخته پورې علي پاشا خپل آسونه هلته په انګړ کې تړلی و او دوې ته بيرته را ستون شوې و . هغه لږ مخته ولاړ ، ريونا و دريده ، بيا نريوس په لور يې وکتل او ورته يې وويل :

نريوس خورې ! ددوې سره ووينه ، دا د علي پاشا مور او دغه بله يې خور ده . ددې وروسته ريونا د قيرات او سريان لورې ته وکتل او ورته يې وويل . دغه مخامخ نريوس ده . دا کوچنيان کندام اوخيسار دي . او دغه مشره ښځه د نريوس مور پر بيسا ده .

قيرات او سريان په کتلو سره ، څرګنده نه ده چې دکومو جذبو تر اغيز لاندې نريوس په ډکو سترګو او ډک زړه سره ، تر لږ ځنډه پورې په داسې حال کې چې شونډې يې رپيدې ، منډه کړه مخته ورغله او د قيرات سره په غيږ شوه ، ددې وروسته هغه د باروتو په څير و چاوديده ، د قيرات په اوږه يې سر کيښود او په کوکو کوکو يې وژړل .

دنريوس ددې حال په کتلو سره قيرات هم د ژړا بند مات کړ ،د ميره مړينه او ددوه زامنو شهادت ورته مخته و دريد . کله چې هغه د نريوس سره په غيږ وه او ژړل يې نو دهغوې د سترګو څخه لکه د اوبو بند چې مات شي داسې اوښکې را سر شوې وې.

دا حال د هر چا له پاره د انديښنې او ژړا وړ او د زغم نه وتلي و . ريونا اوسريان هم دواړو د پخلنځي په ديوال تکيه کړې وه او په زوره زوره يې ژړا کوله ، علي پاشا سر ښکته کړې و او يوې لورې ته ولاړ و ، دهغه له سترګو اوښکې را بهيدې او په زمکه کې جذبيدې . پربيسا هم په لمڅي باندې ناسته ژړيدله او بيا را پورته شوه . کندام اوخيسار هم ددغه حالت نه اغيزمن شوې و او دواړو ژړل .

اخر قيرات نريوس د ژړا په حال کې له خپله ځانه جدا کړه ، دقيرات څخه د جدا کيدو وروسته نريوس په ډير شفقت او محبت سره سريان په غيږ کې و نيوله روغبړ يې ورسره وکړ ، د زړه له اخلاصه يې ښکل کړه . په همدې وخت کې قيرات مخته ولاړه او د نريوس د مور پربيسا سره يې غاړه ورکړه . ريونا هم خپل ځان سنبال کړ اومنډه يې کړه د يوې خونې نه يې دوه لمڅي را وويستل . او د پخوانيو لمڅيو سره يې يو ځاې خپاره کړل . علي پاشا تر اوسه هم په خپل ځاې ولاړ و ، ريونا دهغه سره نژدې وه او په مړژواندې لهجې سره يې وويل چې :

علي پاشا! ته دلته ولې ولاړ يې ؟ را ځه کينه . ستا دداسې خفه ولاړتيا او انديښنې او خفګان څخه به په نورو څه تيريږي ؟

علي پاشا هم خپل ځان سنبا ل کړ ، خپلې د غم اوښکې يې په خپل لستوني وچې کړې ، بيا هغه هم په همغه لمڅي کيناست چې دهغه مور اوخور پرې ناست وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږڅه وروسته بیا چپه چپتیا شوه . خو بیا قیرات نریوس مخ واړاوه او ورته یې وویل :.

نریوس لورې ! ستا د لیدولو ارمانجنه وم ، زما زوې علي پاشا اویا زما زوې مجدالدین به تاسو ته زما دکورنۍ ټول حالات ویلي وي . په دې سیمې کې تر هر څه لمړۍ زما خاوند شهید شو . او دهغې وروسته زما دوه ځوان زامن یو په بل پسې په دغه سور تنور کې له منځه ولاړ ل . اوس زما اخري زوې علي پاشا دې لورې ته راغلي دې . زه هر وخت د خپل خداې په وړاندې دده د بریا او موفقیت له پاره لاس په دعا یم . په دې خاطر چې دا زما د کور د انګړ اخري ګل دې .

تر دې خبرې وروسته قیرات یو ځل بیا ودریده ، د خپله ځایه پورته شوه ، بیا بیا یې کندام اوخیسار د لاسونو ونیول او په خپله غیږه کې یې کینول . تر ډیره یې دهغوې دواړو سره مینه کوله ، ښکل کول یې ، په زړه پورې یې نیول اوبیا یې هغه ستر ماشوم کندام ته وویل :

کندام زویه ! ته پوهیږې چې زه څوک یم ؟

د قیرات ددې پوښتنې په اسا س دکندام په څیره کې نرې غوندې مسکار را پیدا شوه ، هغه په دې وخت کې په سوالیه توګه خپلې مور نریوس ته وکتل بیا یې د قیرات مخ ته وکتل او ورته یې وویل :

ته زما د پلار مور اوزما نیا یې .

د کندام په دې ځواب باندې قیرات دومره خوشحاله شوه چې هغې بیچارګی یو ځل بیا په سلګیو کې کندام اوخیسار دواړه په خپله غیږه کې را تاو کړل ، بیا نو دا یو غمناکه او د اذیت نه ډکه صحنه وه . هغې وویل :

زما زامنو ! کندام اوخیسار ه ! تاسې زما د نسب د شجرې ګلان یاست ، زما زامنو! الله دې تاسې ته دومره اوږود عمر درکړې چې خلک ستاسې په دغه اوږود عمر باندې رشک وکړي . الله دې تاسې دومره نیک و ګرځوې چې خلک ستاسې د نیکۍ ستاینه وکړي .

تر دې ځایه د خبرو کولو وروسته قیرات چپ شوه، داسې معلومیده چې کوم څه ورته رایاد شوې وې . بیا دعلي پاشا په لور وکتل او ویې پوښتل :

علي پاشا ! هغه ټوکرۍ چې ما او سریان له ځانه سر ه راوړې وه هغه دې چیرې پرې ایښې ده ؟ علي پاشا سمدستي را پورته شو او ویې ویل : مورې ! هغه د آس له زینه سره ما تړلې ده ، همدا اوس به یې راپرانزم او را به یې وړم .

د هغه په دې خبره ریونا سمدستې له خپله ځایه پورته شوه اوعلي پاشا ته یې وکتل او ورته یې وویل :

علي پاشا ! ته کینه ، زه به د آس له زینه هغه ټوکرۍ راپرانیزم او را به یې وړم . ریونا را پورته شوه او په منډه هغې لورې ته ولاړه چې آسونه په کې تړل شوې ، د زین څخه یې هغه تړلې ټوکرۍ را پرانسته او را وړه یې او د قیرات تر مخه یې نژدې کینښوده . په دې وخت کې قیرات تر ډیره د هغې تر مخ ناستې نریوس په لور وکتل اوبیا یې هغه ټوکرۍ را واخسته او دنریوس په غیږ کې یې کینښوده .

نریوس ! زما لورې ، دا ټوکرۍ پرانیزه ، په دې کې مونږ ستاسې له پاره او ستا د اولادونو له پاره څه کالي او لباس راړوې . زما د لور ریونا له پاره هم په کې لباس شته ، دا څو ورځې زمونږ کور ته راغله او هلته له مونږه سر ه و اوسیده ، او اوس زه دا احساسوم چې دهغې دلته د راتلو څخه زمونږ دکور یو غړې د علي پاشا په څیر زمونږ دکور د انګړ څخه غیر حاضر دې او دی لورې ته راغلي ،نریوس لورې ! سامان ټول را وباسه ، په هغه کې څه نقدي هم شته ، او کالي هم ، زه به درته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووایم چې په هغې کې ستا او ستا دکوچنیانو کالي کوم دي او ستا دمور او ریونا کوم دې ؟

دهغې په دې خبره نریوس ټوکرۍ په لمڅې باندې چپه کړه بیا قیرات او سریان دواړو یو ځای ټول کالي سره جدا جدا کړل ، سریان را پورته شوه او دریونا کالي یې دهغې په غیږ کې ور کېښول ، ریونا تر یوې لمحې پورې هغه کالي ښکته پورته کول او ورته یې کتل، دهغې پر مخ باندې د خوشحالۍ اومسکا لیکي راپیدا شوې وې . شاید چې هغې ته دا کالي ډېر خوښ و. بیا یې د قیرات په لور وکتل او ورته یې وویل :

اې مورې ! تا ولې دومره تکلیف او زحمت ویستلې ؟ څرنګه چې ما په بروصه کې تاته مور ویلې او دمور غږ مې درته کاوه ، نو په دې خاطر اوس هم درته د مور په نامه غږ کوم . دا خو ډېر ښه رخت دي ،او زما تر ټولو ډېر زیات خوښ . اوبیا تاسو پوهیږئ چې که تاسې ماته هیڅ هم را نه کړئ بیا به هم زه د ټولې نړۍ څخه زیات ستاسې قدر او عزت کوم .

د ریونا دې خبرو قیرات او سریان دواړه ډېر زیات خوشحاله کړل . بیا هغوې دواړو یو ځای د نریوس ، پربیسا ،کندام وخیسار کالي بیل بیل کړل او او نقدې رقم یې د همد ټوکرۍ څخه را بیل کړې او هغه یې نریوس ته په غیږ کې کېښود. په دې وخت کې د نریوس مور پربیسا قیرات ته مخ را واړو او ورته یې وویل :

قیرات خورې ! تا خو ډېر زیات مصرف کړې ، ددې نه مخته علي پاشا هم مونږ ته ډېر څه را کړي ،ګوره خورې

قیرات د پربیسا خبرې غوڅې کړې او ورته یې وویل : د نریوس مورې ، نریوس یوازې ستا لور نه ده ، اوس هغه زما لور ده . دهغې پر ما او زما پر هغې باندې ډېر حقوق دي . دا څه چې ما ورته راوړې دي ، زما خورې ، دا خو هیح نه دي. که خداې و غواړي او دا کله هم بروصې ته زما خواته راشی نو کتونکي به ووینې چې زه د خپلې لور څومره خدمت کوم .

اوس نو لمر لویدلی و ، نریوس کالي را ټول کړل او پورته شوه ، ریونا ته یې مخ واړاوه او ورته یې وویل : واوره خورې ! خپل کالي دې اوس همدلته په خونه کې کیږده . ګوره دا دې لمر پریوتې دې ، را ځه چې ډوډۍ تیاره ده.

ریونا ورته وویلې چې هغه کالي چې زما دې هغه به زما سره وی ، نریوس خورې ! ته خپل کالي او نقدې کڅوړه هلته دننه کیږده او راځه ، بیا چې زه څه ویل غواړم نو تاته به یې ووایم.

نریوس سمدستې د کالیو او نقدې کڅوړې سره یو ځای مخامخ خونې ته ولاړه او د لږ ځنډ وروسته بیرته را ستنه شوه. کله چې هغه لمڅې ته را نژدې شوه ودریده ، نو ریونا ور ته وویل :

نریوس خورې ! نن به ډوډۍ دلته نه پخیږي ، ټول به زما سره زمونږ کور ته ځئ ، څومره ورځې چې زما مور قیرات او زما خور سریان دلته تم کیږي ، نو د هغوې تم کیدا ځای ، او نوره میلمستیا به یې همله وي ، نریوس خورې! څومره ورځې چې دوې پاته کیږي ،نو ته او ستا مور او بچیان به هم همله له مونږه سره پاته کیږئ . زما په دې خبره که کوم یو څه نیوکه لري نو ویې وایاست . اوکه نه زه همدا اوس کور ته ځم او خپله مور او پلار هم همدلته را وړم . بیا به هغوې په خپله تاسې له ځانه سره هلته یوسي .

ریونا ددې خبرو وروسته چپ شوه ، ځکه چې په همدې ساعت کې د ریونا مور کیتهنا او پلار رستاک حویلۍ ته را ننوتل . دهغوې په کتلو سره نریوس ،علي پاشا اوریونا ټول و دریدل . نو قیرات هم غوښتل چې پورته شي خو ریونا هغه له لاسه و نیوله او بیرته یې کینوله ، بیا ریونا قیرات ته وویل :

اې مورجانې ! ستا پورته کیدو ته اړتیا نه شته . ستا شخصیت ماته دومره محترم دې چې ستا له پاره نه ښایږي چې د نور و له پاره پورته شې . دغه دواړه یو زما پلار رستاک او بله زما مور کیتهنا دي . بیا خپل پلار او مور ته و کتل او ورته یې د علي پاشا مور او خور دواړه ور وپیژندل . اوبیا یې خپل مور و پلار ته دخبرو به جریان کې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما مورې ! اې زما پلاره ! ستاسو د راتلو نه مخته ما دې خلکو ته وويل چې هر څومره ورځې چې د علي پاشا مور اوخور دلته تم کيږي نو دهغوې تم کيدا ځاې او خوراک څښاک به همدلته زمونږ په کور کې وي او تر څنګ به يې نريوس ، دهغې مور او دواړه کوچنيان هم همدلته قيام کوي .

په دې وخت کې رستاک هم څه ويل غوښتل خو دهغه تر مخه کيتهنا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل:

زما د رنو اوخوږو ميلمنو !هغه څه چې زما لور ويلي همغه سهي دي . دا يواځې زما د لور غوښتنه نه ده بلکه داسي و ګڼئ چې دا زما او زماد خاوند رستاک غوښتنه هم ده چې تاسي ټول زمونږ هلته قيام وکړئ ، زه پوهيږم چې زه او زما خاوند رستاک په ښه وخت کې دلته را رسيدلي يو . مونږ دواړه د خپلو باغونو دکتلو له پاره را وتلي و او بيا ددې ځايه تيريدو نو فکر مو وکړ چې ريونا به هم له دې ځايه له ځانه سره واخلو ، نو ستاسي هلته زمونږ سره اوسيدل يوازې زما د لور ريونا غوښتنه اوهيله نه ده بلکه زمونږ د ټولو هيله ده. يواځې ته او ستا لور نه ، بلکه تر څو پورې چې تاسي دلته ياست نو نريوس ، دهغې مور او دواړه کوچنيان به هم له مونږه سره اوسي ، ددې نه علاوه که د علي پاشا زوې سره وخت وي نو هغه دې هم همدلته له مونږه سر وا وسي .

د کيتهنا دې وړانديز علي پاشا ډير خوشحاله کړ . بيا نو هغه د کيتهنا په لور وکتل او روته يې وويل :

درنې مشرې ! زه ستا ددې وړانديز ډير زيات ممنون يم . په هر صورت زما مور او زما خور ، زما ورنداره ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې ستا سې په کور کې اوسيدې شي . ته پو هيږې چې زما لښکر دلته ډير نژدې پړاو کړې دې . او زه د يوه سالار په څير بايد هلته په لښکر کې موجود و اوسم . په هر صورت زه به د ورځې يو يا دوه ځلې ددې خلکو د کتلو له پاره دلته را ځم .

ددې پريکړې وروسته ټول دخپلو ځايو څخه پورته شول ، ټولو ژر ژر ځانونه تيار کړل ، نريوس دخپل کور ټولې خونې و تړلې ، او ټول د کوره ووتل . بهرنۍ دروازه يې هم کلکه کړه . او د ريونا د حويلۍ په لور وخوځيدل. علي پاشا خپل دواړه آسونه هم له قيضې و نيول او له ځانه سره يې يوړل .

کيتهنا او رستاک دواړو ميره او ښځې ټول له ځانه سره کړل او کله چې حويلۍ ته ور ننوتل ، نو د ننوتلو سره سم ښايسته او خوشحاله ريونا د علي پاشا څخه ددواړو آسونو واګې دتر لاسه کولو هڅه وکړه ، خو علي پاشا ورته وويل :

ريونا ! ته يې ماته پريږده ، زه به دا دواړه اسونه په خپله و تړم .

ريونا دعلي پاشا خبره و نه منله بلکه ددواړو آسونو واګې يې دخپل ځان په لور راښکوددې ، او علي پاشا ته يې وويل :

نه علي پاشا ! دا شوني نه ده . دا زما حويلۍ ده ، دلته دا ډول کار کولو زما کار دې ، دا ځکه چې زه د خپل مور اوپلار يواځې لور نه ، بلکه دهغوې زوې هم يم . په دې خاطر به زه ستا دواړه اسونه تر اخوره پورې وړم. دهغوې تړل ، دهغوې دانه او واښه ، هغوې ته اوبه ورکول ، دا ټول نور زما کار دي .

په دې وخت کې علي پاشا په ډير غور سره ريونا ته وکتل ، اوبيا يې ريونا ته وويل : ريونا ! ستا دا سلوک ددې خبرې څرګندونه کوي چې ته په خپل کور کې ما پردې ګڼې ، اوهمداسې غواړې چې پردې و اوسم .

ريونا په خندا شوه ، او بيا په خندوني اواز سره وويل :

علي پاشا! نه ، خبره داسي نه ده . ستا حيثيت خو زمونږ په کور کې د ډير ستر او دروند ميلمه په څير دې ، د کوم پردې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ځوانه نجلۍ په دې توګه خبرې نه شي کولی . او نه يې د اسونو واګې تر ې اخلي او په اخوره يې ورته تړي ، بلکه په دې کې خو ستا عزت او ستا درنښت دي ، په دې خاطر ته اوس ددواړو آسونو واګې پرېږده او ضد مه کوه ، زه به ستا خبره و نه منم ، آسونه به زه په خپله په اخور تړم.

د ريونا دې خبرو باندې علي پاشا مسکې شو ، ويې خندل ، او د دواړو آسونو واګې يې هغې ته ورپرېښودې. ريونا د ډېرې زياتې خوشحالۍ سره هغه دواړه آسونه اخور ته يوړل ، هلته يې دهغوې څخه زينونه پرانستل ، د آسونو دخولو څخه يې قيضې ايسته کړې او دهغوې د دانې او وښو بندوبست يې وکړ.

ټول خلک هلته ميلمستون ته ولاړل او کيناستل . په دې وخت کې نا ځاپه د کيتهنا سترګې د قيرات په لوڅو پښو باندې ولويدې ، ويې کتل چې پښې يې په ځاى ځاى باندې زخمې او په ځينو ځايو کې چاودې هم دي . د قيرات د پښو د کتلو وروسته کيتهنا سترګې په ډېره مشفقانه توګه د قيرات په څېرې باندې پريوتې اوبيا يې قيرات ته وويل :

قيرات خورې !تر څو پورې به ته په خپل دې سوګند باندې ولاړه يې چې « تر څو چې قاتلانو ته سزا نه يې ورکړل شوې او دهغوې څخه دې بدله نه وې اخستې ، نو پښې به نه په پښو کوې» . که چيرې بده يې و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې نو زه به يوه ډېره ښه جوړه پښې درته هديه کړم .

دهغې په دې خبرو باندې قيرات په ډېر ناخوالې اواز سره وويل :

کيتهنا خورې ! لمړۍ زما لور سريان ، زما زوې علي پاشا او بيا زما لور ريونا هم پر ما باندې څو څو ځلې فشار راوړې تر څو زه خپل سوګند مات کړم او پښې پښو ته واچوم . ځکه چې په يخنۍ کې زما د پښو حالات ډېر خرابيږې ، خو واوره زما خورجانې ! زه به په خپل سوګند باندې تر هغې پورې ولاړه يم «تر څو چې قاتلان خپل انجام ته نه وی رسيدلې ».

د قيرات ددې ځواب په اوريدو سره کيتهنا چپ پاته شوه ، په دې وخت کې ريونا دخپله ځايه را پورته شوه ، سريان يې له لاسه و نيوله او له ځانه سره يې را پورته کړه . بيا ريونا دخپلې مور کيتهنا په لور وکتل او ورته يې وويل :

اې مورجانې !تاسې ټول دلته کينئ خبرې کوئ ، زه او سريان ځو چې ډوډۍ تياره کړو .

په دې وخت کې نريوس هم دخپله ځايه پورته شوه او ريونا ته يې وويل ، ريونا جانې ! زه هم له تاسې سره يوځاې پخلنځاې ته ځم تر څو له تاسې سره کومک وکړم.

په ځواب کې ريونا سمدستي نريوس له لاسه و نيوله او بيرته يې په خپل ځاې کينوله ، او ورته يې وويل :

نه ، نريوس خورې ! نن به ته دلته ارام کوې ، دا ټول کار به نن زه او زما خور سريان کوو.

نريوس غوښتل د ريونا د خبرې ځواب ووايي چې دهغې نه مخته علي پاشا په خبرو پيل وکړ.

ريونا ماته ډوډۍ مه تياروه ، زه بيرته لښکر ته ځم او هملته يې خورم .

دعلي پاشا په دې خبره ريونا په تيزو سترګو هغه ته وکتل او په احتجاجی لهجې سره يې وويل :

علي پاشا ! دا شوني نه ده . ته په هيڅ صورت د ډوډۍ د خوړلو پرته له دې ځايه تللې نه شې . ته په ارام سره دخپلې مور تر څنګ کينه ، دهغې سره خبرې وکړه ، دهغې خدمت وکړه ، زه او زما خور سريان دواړه به په لړه شيبه کې ډوډۍ تياره کړو ، ډوډۍ وخوره بيا چې چيرته ځې هلته ولاړ شه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا غوښتل څه ووايي چې ريونا سمدستي سريان له لاسه و نيوله او د پخلنځي په لور يې بوتله . ريونا او سريان په ډېره بيړه ډوډۍ تياره کړه ، ميلمستون کې ټولو يو ځاې هغه وخوړه ، اوبيا علي پاشا د خپل لښکر په لور و خوځيد .

په دې توګه قيرات او سريان دواړو مور او لور نژدې يوه اونۍ دريونا په کور کې قيام وکړ ، تر هغې چې دوې هلته تم وو ، تر هغې وخته پورې نريوس ،کندام ، خيسار او پر بيسا هم هملته له دوې سره يو ځاې و. علي پاشا به د ورځې يو ځّل يا دوه ځلې هلته راته او دټولو سره به يې کتل . په دې ترتيب د ريونا په کور کې دڅو ورځو د اوسيدو وروسته قيرات اوسريان دواړه مور اولور دهماغه ساتونکو سره چې دوې يې له بروصي دلته راوستي و بيرته د روميليا د ولايت څخه بروصي ته له کوچ وکړ .

پرلپسې لري...

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (١٠)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (١٠)

اوس تاسې ددې تاريخي ناول لسمه برخه لولئ:

(١٠)

د سرويه پادشاه لازار شاه د سلطان مراد په لاسو وژل شوې و ، دهغه دوژل کيدو وروسته د هغه زوې سټيفن د سرويه پادشاه شوې و . د سرويه په تخت و تاج باندې د کيناستو نه وروسته سټيفن سوګند کړې و چې هغه به په هر صورت د مسلمانانو څخه د خپل پلار د وژل کيدو بدله اخلي . نو د سرويې په تخت باندې د کيناستو سره سم په هغه دجنګ ليونتوب راغي . او په ډيره چټکتيا سره يې په خپل فوځ کې زيادښت راوست .

هغومره لښکر چې لازارشاه د سلطان مراد او بايزيد د مقابلې له پاره راوستي و نو سټيفن دهغې دوه هومره لښکر تيار کړ.ددې نه اخوا هغه د خپلو نصاراو (صليبيانو) ورونو څخه هم کومک و غوښت او دهغوې څخه يې هم صليبي ځوانان د مسلمانانو څخه د بدلې د اخستلو له پاره له ځانه سره تيار کړل . سټيفن د يو ډير ستر لښکر د تيارولو او را غونډولو وروسته دمسلمانانو سره دټکر کولو هوډ وکړ . او په دې خاطر هغه د خپل مرکزي ښاره ووت او د سرحدونو په لور روان شو .

سټيفن چې کله دمسلمانانو سيمو ته را نژدې شو نو خپل لښکر يې په درې برخو وويشه ، يوه برخه يې له ځانه سره و ساتله ، او پاته دوه برخې يې د خپلو تکړه سالارانو دقوماندې لاندې ورکړې . هغه لښکر چې په خپله د سټيفن سره و هغوې د ويدين په سيمه کې پړاو وکړ .

(دويدين ښار دبلغاريې په شمال غرب کې دډينيوب د درياب په غاړه د يوګو سلاويه د پولو سره نژدې پروت دې . اوس دا ښار د يو ستر تجارتي مرکز تر څنګ يو صنعتي ښار هم دې . په پخوانيو وختو کې دلته يو ښار د «بونوټيله» په نوم هم اباد و ،او په څوالسمه پيړۍ کې دا ښار د يوه ازاد هيواد پايتخت هم و، د « ١٣٩٦ ـ د ١٨٠٧» پورې دا ښار د ترکانو تر ولکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې و.)

د لښکر بلې برخې ته چې د سټيفن يوه تکړه سالار يې قوماندانې په غاړه درلوده ، داسکب په سيمه کې پړاو کولو حکم وشو .

(د اسکب اوسنی نوم اسکوپلچ دی ، دا ښار د بلغارد څخه دوه سوه ميله واټن لري او د «درذار» ددرياب په غاړه پروت دی . اوس يو تجارتي او صنعتي مرکز دی . دلته نن سبا يو کلب ، يوپوهنتون ، او يو نندارتون هم شته . د۱۹۴۱ ز کال د اپريل په مياشت کې پرې جرمنيانو واکمني کړې ده .)

د لښکر دريمه برخې ته سټيفن په غرنی لړۍ کې د پټيدو او د غلچکي بريد حکم کړی و، که څه هم سټيفن خپل لښکر په درې برخو ويشلې خو هغه په ډاګيزه توګه دا ښوول چې دهغې لښکر يواځې همدا دوه برخې دی . چې يوې يې په ويدين کې او بله يې په اسکب کې ځای نيولې و. د هغه لښکر په دغه دوو ځايو کې ساتل دحکمت نه خالي نه و . په دې ترتيب سټيفن غوښتل چې کله چې مسلمانان دهغې مقابلې ته راودانګي نو هغوی به هم زمونږ ددوه لښکر و دمقابلې له پاره خپل لښکر په دوو برخو ويشي . په دې ترتيب به دهغوی ځواک کمزوری شي اوبيا چې کله مسلمانان زمونږ ددواړو برخو لښکر سره ټکر وکړی نو هغه برخه چې د غرونو په لړۍ کې پټه پرته ده هغوی به د شا له خوا په دوی ناڅاپي يرغل وکړي . سټيفن په خپلې سوبه باندې ډاډمن و ، دا ځل د سټيفن خور ډسپينا هم په عسکري کاليو کې دخپل ورور اوخپل لښکر تر څنګ ولاړه و ه . په پخوانيو جنګونو کې هغې يواځې دښځينه لښکر لارښوونه کوله ، او دهغوی دښځينه و کار دا و چې د خپل لښکر تر منځ وا وسي او خپل لښکر د مسلمانانو پر خلاف را و پاروي ، خو دا ځل ډسپينا په عملي توګه په جنګ کې ور ننوتې وه .

دسرويه دپادشاه سټيفن دا ستره غلطي وه چې د مسلمانانو لښکر به په دوو برخو په ويشلو سره کمزوری کړي . او دا چې د مسلمانانو دوه برخې لښکر چې کله ددوی د لښکر سره په ټکر کې شی نود دوی دريمه برخه به پرې دشا له اړخه يرغل راوړې او په دې تر تيب به مسلمانانو ته ماتې ورکړې او خپله سوبه به ډاډمنه کړي . دا په داسې حال کې و چې د مسلمانانو جاسوسي شبکو دهرې لمحې اوهرې لحظې خبر علي پاشا ته را رساوه . او علي پاشا هم دا ټول خبرونه پرته له ځنډه سلطان بايزيد يلدرم ته ور ليږل . په دې تر تيب د مسلمانانو جاسوسي شبکو د سټيفن د لښکر ددرې واړو برخو خبر ، دهغوی دپټنځايو په هکله او هم د هغوی دخوزښتونو اوپلانونو په هکله ، د ګړنديو ليږونکو په واسطه علي پاشا اوبيا علي پاشا سلطان بايزيد يلدرم ته ور رسول .

ددې خبرونو د ورسيدو سره سم سلطان درنګ و نه کړ . يو ستر لښکر يې د بروصې د ښاره څخه له ځانه سره را واخست ،او د روميليا په لور را روان شول او دلته ورته په روميليا کې علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې منتظر ناست و .

۱۷ *****

يوه ورځ ماښام نا وخته سلطان بايزيد يلدرم هغه ځای ته ورسيد چيرې چې علي پاشا د خپل لښکر سره پړاو کړی و. علي پاشا دخپلو سالارانو سره يو ځاې دهغوی دښه راغلاست په خاطر دهغوی مخې ته ورغلل . سلطان له آسه را ښکته شو او د علي پاشا او نورو سالارانو سره يې په غيږ روغبړ وکړ او تر څنګ يې خپلو لښکر و ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ . بيا سلطان د علي پاشا اودهغه د سالارانو او هم دهغو سالارانو سره چې د بروصې له ښاره ورسره يو ځای راغلي و دخپلې خيمې په لور روان شو .او پاته لښکر په خپلو خيمو جوړولو کې بوخت شول .

ټول په خيمه کې کيناستل ، تر لږ څه وخته پورې سلطان بايزير يلدرم ، علي پاشا او دهغې سالارانو ته کتل اوبيا يې ورته وويل:

علي پاشا زويه ! هغه خبرونه چې تا د خپلو جاسوسي شبکو له لارې ماته را رسولي دي ، دهغوی په مطابق استيفن درې لښکره تيار کړی دي، يو په ويدين کې بل په اسکب کې او دريم يې په غرنی سلسله کې پټ کړی دی . په دې توګه استيفن غواړې ځان ته ګټه پيدا کړي .خو مونږ هوډ کړی چې دهغې ګټه به په زيان بدلوو . زما په ذهن کې د استيفن ددې درې واړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرو دمقابلې له پاره یو پلان شته . که چیرې په هغې باندې عمل وکړ و نو زما په آند به مونږ ډیر ژر استیفن ته ماتې ورکړو ،او بیرته به یې تیښتې ته مجبور کړو. او یا به یې په جنګ کې ژوندې و نیسو او د خپلو شرایطو په مطابق به پرې سوله و منو.

سلطان بایزید یلدرم تر دې ځایه دخبرو کولو وروسته لږ څه تم شو او بیا یې علي پاشا ته وکتل او په پوره ځانګړتیا سره یې هغه ته وویل :

علي پاشا ! زه غواړم نن شپه له تاسې سره یو ځای همدلته قیام وکړم . تر څو زمونږ لښکر دلته لږ څه ارام وکړي ، سبا سهر به له دې ځایه کوچ کوو . زمونږ وړاندې تګ به په ډیره ارامه توګه وي . تر ماښامه به سفر ته دوام ورکړو . د ماښام سره سم به لښکر په کوم ښه ځای کې پړاو وکړی ، ماښام ډوډۍ به وخوري اوکله چې ماښام تیاره شي ، شپه پېنځه شي نوته به دخپل لښکر سره یو ځای د اسکب په لور مخه وکړي ، تاته په دې سیمو کې د پاته کیدو په اساس ډیره تجربه تر لاسه شوې ، په دې خاطر به تر اسکب پورې رسیدل تاته کوم ستونزمن کار نه وي .

د سلطان بایزید یلدرم دوینا په ځواب کې علي پاشا وویل :

درونده سلطانه ! ته غم مه کوه . دا ټوله سیمه ما له پخوا څخه کتلې ده . هغه وخت چې ما د ترانوا ښار ونیوه نو زه د ویدین او اسکب تر ځنګ تیرشوې وم. ددې ځنګ به دشپې په تیاره کې زما هغه مخبران هم زما لارښوونه کوي چې په اسکب کې یې د دښمن دلښکر پړاو کتلې ، اوس تاسې ماته نور څه حکم لرئ؟

دعلي پاشا په خبرو باندې د سلطان بایزید یلدرم په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را و ځلیدې ، اوبیا یې خپلو خبرو ته دوام ورکړ او ورته یې و ویل :

علي پاشا د شپې په تیاره کې ته د اسکب په لور روان شه . هلته چې ددښمن کوم لښکر پروت دې پر هغې باندې دشپې له خوا حمله وکړه ، دا بایدداسې توپانې حمله وی چې دښمن ترې د خلاصو ن لاره و نه مومي ، ترڅو ددښمن دا برخه زمونږ له پاره د خطر سبب ونه ګرځي ، زه به هم ستا د کوچ سره سم د ویدین په لور ولاړ شم . هلته استیفن په خپله دخپل لښکر مشرې کوي ، زه به د استیفن سره په خپله ټکر کوم . علي پاشا زویه ! ستا کار به داوي چې په اسکب کې چې ددښمن څومره لښکر دې هغوې له منځه یوسې اوبیا د ویدین په لور راشې او په کوم ځای کې چې پټ سنګرونه و نیسې ، کله چې زه د ستیفن سره ټکر کوم نو ښکاره ده چې دهغه، هغه پټ لښکر چې هلته په غره کې یې ځای په ځای کړې دې د شا له اړخه پر ما یرغل کوي ، نوکله چې هغوې د خپلو سنګرونو څخه را ووځي نو تاسې پرې یرغل یوسئ ، تردې وخته پورې زه ډاډه یم چې زه به داستیفن لښکرو ته ماتې ورکړم اوبریمند به ترې را ووځم ، زه هیله لرم چې زمونږ تر شا ددښمن لښکر به تاسې سنبال کړئ . په دې ترتیب د سرویه پادشاه ستیفن به دخپل پلار لازارشا ه په څیر زمونږ تر مخه بې وسه شي. مونږ به هڅه وکړو چې ستیفن ژوندې و نیسو واوپوښتنه ترې وکړو چې هغه ولې بیا د جنګ کولو هوډ کړې و.

سلطان بایزید یلدرم چې کله چپ شو نو علي پاشا ورته وویل :

درونده سلطانه ! کوم پلان چې تا وړاندې کړې هغه ډیر زیات د پیاده کولو وړدې ،بس همدا اخري خبره و ګڼه .

سلطان بایزید یلدرم یو ځل بیا په خبرو پیل وکړ او ویې ویل:

نو که چیرې معامله همداسې وی نو پورته شئ ، د لښکر دپړاو معاینه وکړئ ، او د لښکر دخورا څښاک تیاری وکړئ .

ددې خبرې سره سم سلطان بایزید یلدرم دخپله ځایه را پورته شو ، نور سالاران هم راپورته شول ټول د خیمې څخه بیرون را ووتل ، د لښکر دخوراک څښاک تیارې یې و نیوه ، راتلونکې شپه ټول لښکر په هماغه ځای کې سبا کړه . او سبا یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه ځايه کوچ وکړ . علي پاشا دخپل لښکر سره يو ځاى د اسکب په لور روان شو په داسې حال کې چې سلطان بايزيد يلدرم د سرويه دپادشاه استيفن سره د ټکر له پاره د ويدين په لور وخوځيد.

١٨ *****

د بروصې دښار په لور د قيرات او سريان د تللو نه څو ورځې وروسته بيا هم نريوس ، دهغې مور او دواړه کوچنيان هملته د ريونا په کور کې تم شول . يو نا څاپه دوه آس سپاره نا پيژندل شوې کسان د خپلو آسونو سره يو ځاى د ريونا انګړ ته را ننوتل . په دې وخت کې ريونا ، نريوس ، دهغوې مور ، دواړه کوچنيان ، رستاک او کيتهنا د حويلي په انګړ کې ناست ول او په خپلو منځو کې يې خبرې کولې ، ريونا او دهغې پلار رستاک د نوو راغليو کسانو په کتلو هک پک شول ، سمدستي د خپلو ځايو څخه پورته شول ، بيا ريونا د نريوس په لور وکتل اوپه ځانګړې اشاره يې هغه پوه کړه ، اونريوس هم اشاره باندې پوه شوې وه . پربيسا هم په دغه اشاره باندې پوه شوې وه ، هغوې ټول پورته شول . ريونا نريوس او پربيسا ددواړو کوچنيانو سره يو ځاى يوې خونې ته يوړل . خو د ريونا پلار رستاک و کيتهنا هملته په انګړ کې دريدلي پاته شول . راغلي دواړه سپاره مخته ولاړل ، بيا دهغوې څخه يوه د آس واګې پريښولې او د رستاک په لور ورغي او هغه ته يې مخ کړ او ورته يې وويل :

اې کاکا ! زه او ورور مې دواړه د يوې مهمې خبرې له پاره تا ته راغلي يو . دې سړي همدومره خبره وکړه چې رستاک يې خبره غوڅه کړه او ورته يې وويل . تاسې ته له ماسره دخبرو کولو د اجازې اړتيا نه شته . تاسو زما د خداى ښنلي ورور زامن ياست ، او زما له پاره هم د زامنو ځاى لرئ ، را ځئ هلته په ميلمستون کې کينئ . نو هره خبره چې وې هملته به يې په ډاډه زړه سره وکړو .

درستاک ددې خبرې په اوريدو سره دواړه سپاره ډير خوشحاله شول ، دواړو خپل آسونه په اخور باندې و تړل ، او ميلمستون ته راغلل او کيناستل. کيتهنا او رستاک دواړه ميړه او ښځه هم د هغوې تر څنګ په ميلمستون کې کيناستل .دهغوې ددې خبرې په اوريدلو سره ريونا ډيره انديښمنه وه ، کله چې هغوې ټول دننه کيناستل نوريونا د خپلې خونې څخه را ووتله او دميلمستون د دروازې په ووت کې يې غوږ و نيوه تر څو واوري چې دوې څه وايي ؟ دغه راغلي دواړه سواره د رستاک وريرونه وول. چې د علي پاشا د وژل شوي ورور مجدالدين سره ټکر شوې و او بيا يې ددغې ټکر وروسته د خپلو ځانو خوندې کولو په خاطر تيښته کړې وه .

په ميلمستون کې تر لږه وخته پورې چپه چپتيا وه ، بيا رستاک ته د خپلو دواړو وريرونو څخه يوه وويل :

اې کاکا! زه او ورور مې په څو مهمو مسايلو باندې له تاسره خبرې کوو. هغه خبره چې تر هر څه لمړۍ مونږ له تاسره پوړې غړيږو هغه داده چې هغه ښځه چې نريوس نوميږي دا دخپلې مور او کوچنيانو سره ولې ستاسې کور ته ډيره ځې راځي؟ ته پوهيږې چې هغه په دوو علتونو زمونږ له پاره د نفرت او کرکې وړ ده ؟

لمړۍ دا چې هغې نصرانيت پريښود ، دې او مور يې دواړو اسلام و مانه . اوبيا يې د يوه مسلمان سره واده هم وکړ. اودهغې دواړه کوچنيان دهمغه مسلمان ميره څخه دي . نو د نصرانيت په پريښولو سره ددې ښځې سره اړيکې ټينګول ښه کار نه دې . داسې خلک په نصرانيت کې د نفرت اوکرکې وړ دي . نو مونږ تاته دا ويل غواړو چې ته هغه پس له دې دلته په کور کې مه پريږده . او دا هم شوني ده چې مونږ د هغې څخه او دهغې ددواړو زامنو څخه دخپلو ترخو يادونو بدله واخلو.

بل د نفرت ا وکرکې وړ علت دادې چې هغې چې د کوم مسلمان سره واده کړې و د هغه نوم مجدالدين و او هغه زمونږ د بدترينو دښمنانو څخه و . تا ته به څرګنده وى چې همدغه شخص دخپلو څو تنو ملګرو سره پر مونږ حمله وکړه . او دهغې حملې په پايلو کې نه يواځې زمونږ پلار ووژل شو بلکه زمونږ کوچنې ورور هم له منځه ولاړ . هغه يوازې زمونږ ورور نه و بلکه د ريونا راتلونکې ميره هم و . په دې خاطر د دغې نريوس نومې ښځې ميره مجدالدين لکه څنګه چې مونږ ته دکرکې او نفرت وړ دې همداسې بايد تاسې هم ترې کرکه او نفرت وکړئ ، بلکه زه تاته په څرګندو ټکو وايم چې څرنګه چې دهغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دميره په لاسو زما پلار او کوچني ورور وژل شوي دي نو په دې خاطر يوه ورځ نه يوه ورځ به مونږ ددې ښځې او دهغې ددواړو کوچنيانو څه بدل اخلو او دهغوې ژوند ته به خاتمه ورکوو.

اې کاکا! دا خو لمړۍ خبره وه چې مونږ غوښتل له تاسره پرې خبرې وکړو خو اوس غواړم هغه بله خبره هم تاته تر مخ کيږدم .

پخوا له دې چې ددې ځوانانو څخه کوم يو خپله خبره پيل کړي رستاک په خبرو پيل وکړ او ورته يې وويل :

د بلې خبرې د بيانولو تر مخه ، زما بچيانو ! دخپل لمړني اعتراض ځواب له مانه واورئ ! اوبيا د بلې خبرې پيل وکړئ . تر هر څه لمړۍ زه تاسې ته داويل غواړم چې هيڅکله هم ته اوستا ورور د نريوس ، دهغې د مور او دواړو کوچنيانو پر خلاف کوم اقدام و نه کړئ . او نه د هغوې د وژلو هڅه وکړئ ، زما لور ريونا او زما ښځه کيتهنا ځکه هغوې دلته ډير را بولې تر څو مونږ هغوې بيرته د نصرانيت په لور را واړو. زه به تاسې ته دا په ډاګه کړم چې زمونږ هڅې هيڅکله هم خوشې نه ځي . تاسې ته معلومه ده چې د نريوس ميړه مجدالدين چې مسلمان و وژل شوې دې . دهغې نه وروسته ما او زما لور ډيره هڅه وکړه چې نوموړې بيرته خپل نصرانيت ته راواړو ، نو زه تاسې ته زيرې درکوم چې نريوس او دهغې مور پربيسا اسلام پريښې او بيرته نصرانيت ته را اوښتې دي . په دې خاطر زه تاسې ته داويم چې اوس هغوې دنفرت او کرکې وړ نه دي او نه واجب القتل دي په دې خاطر نه دهغوې پر خلاف لاس پورته کړئ او نه هغوې ووژنئ. اوس هغوې دمسلمانانو پر ځاې نصراني شوې دي .

درستاک ددې خبرې په اوريدو سره ددواړو ورونو په څيرو کې خوښي راو ځليده ، په دې وخت کې هغه بل وويل :

که چيرې هغې نريوس او مور يې دواړو اسلام پريښې وي او نصرانيت ته را اوښتي وي نو دا خو رښتيا هم ډير ښه خبر دې . زه او ورور مې له تاسره ژمنه کوو چې له ننه وروسته به مونږ نه نريوس ته په بده سترګه وګورو او نه به پرې لاس پورته کړو او نه به يې د وژلو هڅه وکړو . کله چې هغې او مور يې بيرته نصرانيت منلې نو دهغې پايلې دا ر ا وځي چې دواړه کوچنيان به هم د نصرانيت په فضا کې را لوې شي ، اې کاکا! دا خبره ختمه و ګڼه . اوس دا بله خبره ستا مخته ږدو .

ته پوهيږې چې ريونا زمونږ دکشر ورور غوښتنه او پلان و . اوس چې هغه دمجدالدين سره د ټکر په وخت کې له منځه ولاړ نو ريونا به بل چيرې نه ځي ، دهغې اصل ځاې زمونږ کور دې او هملته به ورځي ، اې کاکا! ته زمونږ دواړو څخه چې هر يوه ته دې خوښه وې د ريونا واده وکړه ، مونږ دا خبره دريونا خوښې ته هم پريږدو، خو زمونږ نه پرته مونږ ريونا بل چاته نه پريږدو .

دخپل وراره ددې خبر و په اوريدلو سره درستاک په څيره باندې د خفګان نښې را ښکاره شوې خودحالاتو د نزاکت سره يې خپل ځان سنبال کړ اوتر ډيره ځنده چپ پاته شو اوبيا يې د لږ څه فکر نه وروسته وويل :

زما زامنو! هغه څه چې تاسې وويل هغه په خپل ځاې سهي دي . خو تاسې داخبره ډيره وروسته کوئ ، په دې خاطر چې ستاسې د کوچني ورور د وژل کيدو وروسته ما د ريونا کوژدن دکلي د يوه ځوان سره کړې ده ، هغه هم دډير حيثت خاوند ، نصراني او نيک انسان دې ، اوريونا د زړه نه خوښوي .

دهغه په دې خبره د رستاک د وريرونو څخه يوه يې وويل : ايا ريونا هم هغه خوښوي؟

رستاک لږ څه فکر وکړ او بيا يې وويل :

زما زامنو ! ريونا هغه ځوان ليدلې دې خو تر اوسه يې ورسره خبرې اترې نه دې کړې ، دهغې خوښيږې هم نه ، خو ما او دهغې مور دا خپلوي کړې ، نو په دې خاطر داسې و ګڼئ چې په دې کې د ريونا رضامندي هم شامله ده . که چيرې دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره چي تاسي يي اوس کوئ پخوا مو کړې واې نومونږ به دغې ځوان سره د ريونا رشته نه تړله ، بلکه ستاسي د دواړو څخه به مې يوه ته په خوشحالئ سره واده کړې واى، تاسي په دې مسئله کي کوم اعتراض مه راپورته کوئ.

د رستاک ددې ځواب په هکله دواړه ورونه تر يوه وخته پورې په خپل منځي سلا او مشورې کي بوخت شول او دهغې وروسته يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! بې شکه چي تا به ددې کلي د کوم ځوان سره د ريونا د کوژدې خبره کړې وي خو مونږ به دا واده پرې نه ږدو . مونږ ته هغه ځوان هم معلوم دې د کوم سره چي ته د ريونا واده کول غواړې . لږ ساعت وروسته مونږ دواړه ورونه له دې ځايه درومو ، او تاته يوه اونۍ مهلت درکوو . په دې موده کي ته ښه فکر وکړه ، خو تا ته به غوره او بهتره داوي چي د ريونا دکوژدني خبره په همدې ځاې پاې ته ورسوې ،او په پوره خوشحالئ سره ريونا زمونږ سره ليږلو ته تيار شې.

په دې وخت کي رستاک د ډير عقل او پوهي څخه کار واخست ، ځکه په همدې ځاې کي يي دهغوې دخبرې څخه انکار و نه کړ . بلکه په ډيره عاجزئ او ډيره نرمي لهجي سره يي هغوې وويل :

زما زامنو !تاسي زما د ورور اولاد ياست ، ماته دخپل ځان نه وروسته تاسو ډير محترم او درانه ياست هغه څه چي تاسي وويل زه به دهغي په هکله د ريونا او دهغي دمور ، ستاسي دکاني ، سره په دې هکله خبرې وکړم. زه هيله لرم چي مونږ درې واړه به يوځاې کومي ښې پايلي ته ورسيږو . اوبيا هم زه هيله من يم چي بايلي به يي ستاسي په حق کي وي . خو زما زامنو ! پخوا له دې چي ريونا ستاسي څخه د کوم يوه سره واده کړم ستاسي له اړخه هم ډاډ غواړم.

دواړو دخپل کاکا خبرې په ډير غور سره واوريدې او دهغي د خبرو څخه ډير زيات خوښمن شول ، تر څنګ يي دهغي د خبرو څخه هيلي هم را وټوکيدې . ځکه چي دهغوې کاکا د هغوې څخه د يوه سره دريونا په واده کولو باندې راضي شوې معلوميده ، نو دوې هم د خپل کاکا په لور باندې په ډيره عاجزئ سره کتل ، رستاک هم دهغوې ددې ردعمل څخه پوره پوره ګټه پورته کړه ، دخبرو اترو مخ يي بلې خواته يوړ او ورته يي وويل:

هغه باور او ډاډ چي زه يي له تاسي دواړو څخه غواړم هغه دادې چي تاسي هم خبر ياست او زه هم خبر يم چي تاسي د مجدالدين سره ټکر کړې ، او دهغې ټکر په پايلو کي زما د ورور په ګډون ستاسي کشر ورور هم وژل شوې ، زه يواځې دا پوښتل غواړم چي تاسي ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ؟ ګورئ زامنو! ما ته په دې خبره پوهيدل ډير زيات اړين دي چي کله چي ريونا ستاسي څخه د يوه سره واده شي نو زه غواړم چي زما لور هلته ډاډمنه ژوند وکړي . زه په دې خاطر هم ددې حالاتو څخه ځان خبرول غواړم چي دهغو راتلونکو ګواښونکو حالاتو مخنيوې وکولاې شم او دخپلې لور راتلونکي خوندي کړاې شم . که چيرې تاسي له چا سره دښمني لرئ ، که چيرې ستاسي د مجدالدين سره کومه دښمني وه ، نو زه بايد پر هغې وپوهيږم . تر څو زه د خپلي لور او ستاسي د دواړو د خونديتوب په هکله وسايل برابر او لارې چارې ولټوم . زما زامنو! ما خو داخبره غلبه نه ده کړې .

د رستاک په دې پوښتنو باندې دواړو ورونو يو ځل بيا رستاک ته په ډيره حيرانونکي توګه وکتل . خو څرنګه چي هغوې ته د ريونا د په لاس ورتلو اميد و نو په دې خاطر هغوې خپل ټول راز خپل کاکا ته په ويلو تيار شول . دهغوې څخه يوه يي وويل :

اې کاکا جانه ! دا چي مونږ ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ، دا په خپله يوه اوږد داستان دې .

رستاک سمدستي ورته وويل :

زه غواړم همدا اوږد داستان واورم ، تر څو په هغه حالاتو او شرايطو چي مونږ ته مخته راځي ، ځان پوه کړم. زامنو! ددې هر څه پوهيدو څخه زما موخه داده چي زه ستاسي ددواړو سره سره د خپلي لور ريونا د ساتني له پاره هم د خونديتوب سامان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیار کړم . په دې خاطر هر هغه څه چې وشول هغه ماته په تفصیل سره ووایاست . په دې وخت کې به زه تاسې ته دا هم ووایم چې له مانه د کومې خبرې د پټیدو هڅه مه کوئ ،که چیرې تاسې کومه خبره را نه پټه کړه اوماته وروسته دهغې په هکله معلومات تر لاسه شو نو دا یاد ساتئ چې زه به هیڅکله هم له تاسې سره د ریونا دتللو اجازه درنه کړم .

د رستاک په دې ګواښ باندې دواړو ورونو وخندل اوبیا یې یوه وویل :

اې کاکاجانه ! هغه څه چې زمونږ سره راز دې هغه به ټول ستا تر مخه کیږدو. اوس چې ته دې ته تیار یې چې ریونا زمونږ سره د لیږلو ملاتړې یې نو بیا زمونږ په فکر زمونږ اوستا تر منځ راز باید پاته نه شي . اې کاکا چانه ! مونږ یواځې د مجدالدین ژوند ته دپاې ټکي نه دي اېښودې ، دهغه نه د مخه مو دمجدالدین مشر ورور او دهغه پلار هم له تیغه تیرکړي دي .

دهغوې په دې څرګندونو باندې د پردې تر شا ولاړې ریونا ټکان وخوړ ، د رستاک ښځه او په خپله رستاک هم هک پک شول . خو ټولو ډیر ژر ځانونه سبنال کړل ، او بوځل بیا رستاک په خبرو پیل وکړ.

زه غواړم په دې و پوهیږم چې تاسې اخر ولې مجدالدین ، دهغه ورور او دهغه پلار ووژل ؟

د رستاک ددې پوښتنې په ځواب کې د هغه بل ورور په خبرو پیل وکړ او ویې ویل : اې کاکا جانه !دا یواوږود داستان دې ، په دې کې هیڅ شک نه شته چې هغه درې واړه مونږه وژلې دي خو په دې وژلو کې زمونږ سره نور هم ډیر خلک ګډ دي ، او هغوې هم د ا وژل په خپله خوښه نه دي کړي ، بلکه مونږ ټولو ته حکم شوې و چې داسې باید وشي ، نو مونږ هم همغسې وکړل .

دهغوې په دې څرګندونو باندې رستاک لږڅه ټکان وخوړ خو دهغوې څخه یې د نور زیات معلومات دترلاسه کولو په خاطر ځان سنبال کړ او ویې ویل : زما د ډاډ او تسلې په خاطر ایا تاسې دا ویلې شئ چې تاسې دا کار د چا په حکم تر سره کړ؟

درستاک ددې پوښتنې له پاره دواړو ورونو خپلو کې مشوره وکړه اوبیا یې یوه وویل :

واروه کاکا جانه ! دلته د یوناني پادریانو او راهبانو یوه ډیره ستره ډله ده ، هغوې نه یواځې د عیسایت تبلیغ دنده په غاړه لري بلکه دهغې د پر مختګ له پاره یې زیات شمیر تنظمیونه جوړ کړي دی . د پادریانو اوراهبانو ددې ډلې دوه مرکزونه دي . یو یې د ګرمۍ د موسم ځاې دې او بل یې د یخنۍ د موسم ځاې . د ګرمۍ د موسم ځاې یې په « ایکرو پولس » کې دې .

(ایکروپولس یو پورته او لوړ ځاې ته ویل کیږي .د یونان د یوه ښار د ټولو نه پورته ځاې ته « ایکروپولس » ویل کیږي ، په دې اسا س د ایتهنز په شاوخوا کې هم یو ایکروپولس شته ، دا ایکروپولس نژدې پنځه سوه فټه لوړ په یوې غرنۍ سیمه کې پروت دې ، دې ځاې ته یواځې یوه لاره د ورتللو شته ، اوبله نه لري . په دې غره باندې د ښار ستر ستر ې ماڼۍ ابادې شوې دې ، هلته یو ډیر مشهوره پخواني ماڼۍ« پارتهین » ده چې یو وخت دمعبد په توګه کارول کیده ، د پارتهین قوم دا پخواني معبد د پادریانو او راهبانو دګرمۍ دموسم ناست ځاې و .)

د هغوې ژمني ناستځاې د پلوپ په سیمه کې و . پلوپ د یونان جنوبي برخه ده چې د څلورو اړخو نو څخه په سمندر کې را ګیر ده . د وچې یوه نرۍ پټۍ هغه د نورې لوې وچې سره نښلوې هغې ته دګړنګونو پټۍ ویل کیږی. که چیرې د سهیل له اړخه څوک دغه جزیره نما ته ورځې نو د ترپلي څخه به تیریږي . دا د راهبانو او پادریانو ژمني ناستځاې دې .

اوس نو د کومو پاردریانواو راهبانو د ډلې په اړه زه خبرې کوم ، نو لکه څنګه چې مخته مې تاته وویل چې دهغوې تر مخ تر ټولو ستره دنده د عیسائیت تبلیغ او پر مختګ دې . د همدې موخو په خاطر دغه پادریانو وسله وال تنظیمونه جوړ کړی دي ، او په مختلفو سیمو کې یې هغوې خپاره کړي دي ،د دغو ډلو د چلولو په خاطر هغوې د قسطنطنیه د پارشاه مینوئیل نه علاوه د هنګرې دپادشاه سجسمنډ او د بلغاریه د شهزادګانو سائرکن او ایکسلا څخه هم مالي او اخلاقي کومک اخلي . دددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنظیم تر ټولو ستر او تکړه ملاتړي د بلغاریه شهزادګان سائرکن او ایکسلا دي .

دلته زمونږ د رومیل په ولایت کې ددې تنظیم تر ټولو لوی رکن «یونیسیس »دې ، دا هماغه یونیسیس دې چې زمونږ دکلي سردار هم دې او ته یې ډیر ښه پیژنې هم . دپادریانو او راهبانو دې تنظیم خپلو ټولو کارکوونکو او وسله والو ته حکم کړی دې چې هغه سیمې چې مسلمانانو سوبه کړې دي او یایې سوبه کوي، هلته د مسلمانانو د تبلیغ کارونه مه پرېږدئ تر څو دهغوی د تبلیغاتو له لارې عیسایان د اسلام په لور ولاړ نه شي ، مونږ دواړه ورونه هم ددهمدې تنظیم ارکان یو . زمونږ هغه ورور چې، د ریونا کوژده شوې و او ووژل شو هغه هم د همدې تنظیم رکن و . بلکه داسې و انګیره چې ستا ورور او زمونږ پلار هم دهمدې تنظیم رکن و، نو مونږ په دې سیمه کې ټوله کار روایي د خپل کلي د سردار یونیسیس په حکم کوله ، او دهمدې یونیسیس په حکم مونږ د مجدالدین نه اخوا د هغه مشر ورور او پلار هم وژلې دي . دهغه پلار تر ټولو دمخه زمونږ په لاسو ووژل شو ځکه چې هغه په دې سیمو کې د اسلام تبلیغ کاوه . هغه یو ډیر زهرجن او اغیزمن تبلیغي و . د هغې د وژلو له پاره مونږ ته د پلوپ د جزیرې څخه د پادریانو او راهبانو له اړخه خاص پیغام راغلي و . چې په هغې کې یې ویلې و چې دغه مبلغ چې نوم یې خیرالدین دې سمدستي له منځه یوسئ . ځکه چې د هغه په لاسو ډیرو خلکو د اسلام منلو ته غاړه اینسودې وه . زه باید دا هم ووایم چې د خیرالدین مبلغ په لاسو په زرګونو وګړو یواځې د رومیلیا په ولایت کې نصرانیت پرې ایښې او اسلام یې منلې و . کله چې دا خبرې د پلوپ جزیرې کې د راهبانو او پادریانو غونډې ته ورسیدې نو هغوی ډیر په غضب شول ،نو د خیرالدین د وژلو حکم یې را ولیږه ، اومونږ ته د حکم د رسیدو سره سم، مونږ هغه پلې کړ او خیرالدین مو له منځه یوړ.

خبره یوازې تر خیرالدین پورې نه وه را ټوله . په دې سیمو کې په سلګونو مسلمان مبلیغین ، چې دلته د تبلیغ له پاره راغلي و ، نژدې ټول مو له منځه وړي دی . په دې ورځو کې یو څو لا تر اوسه پورې شته چې لا تر اوسه زمونږ لاس نه دې ورسیدلې ، ددې علت دادې چې دهغوی سره څه ساتونکي هم ګرځي او په ډیره منظمه توګه خپل کارونه سر ته رسوي ، خو زمونږ سترګې پر هغوی باندې نښتې دي او یوه ورځ نه یوه ورځ به مونږ دهغوی کار هم ور ختم کړو.

دخیرالدین مبلغ د وژلو وروسته د هغه مشر زوی د هغه د بدلې د اخستسلو له پاره راغې ، مونږ هغه هم له منځه یوړ . دهغه وروسته دهغه ورور مجدالدین ددې زمکو په لور مخه کړه .او هغه هم مونږ له منځه یوړ. اوس ویل کیږي چې د مجدالدین یو کشر ورور چې ، علي پاشا ، نومیږي ، هغه سلطان مراد په خپل لښکر کې اخستې دې ، همدا سړې په راتلونکو ورځو کې زمونږ له پاره ګواښ ګرزیداې شي ، په دې خاطر مونږ هوډ کړې دې چې هر وخت چې مونږ ته وخت تر لاسه شي نو دعلي پاشا څټ به هم ورپرې کړو تر څو دهغه له اړخه مونږ ته چې کوم ګواښ متوجه دې هغه د تل له پاره له منځه ولاړ شي .

ددې خبرې سره سم دغو دواړو ورونو یو بل ته اشاره وکړه ، پورته شول ،یو یې درستاک په لو ر وکتل او ورته یې وویل :

کاکاجانه ! اوس به مونږ دواړه ولاړ شو ، یوه اونۍ وروسته به بیرته را ستنیږو ، خو ستا ، زمونږ دکاني او ریونا درې واړو ځواب باید «هو» وي . خو که چیرې تاسې نه وکړه نو په یاد ولرئ چې حالات به دومره خراب شی چې بیا به یې هیڅوک نه شي کنترولولاې .

ددې خبرې سره دواړه د میلمستون څخه ووتل نو ددروازې د پردې په ګوډ کې ولاړې ریونا د هغوی څخه مخته منډه کړه او خونې ته ننوته . دهغې د کاکا دواړه زامن د اخور په لور ورغلل ، خپل آسونه یې راپرانستل او د انګړ څخه ووتل .

کله چې هغو دواړه ولاړل نو رستاک او کیتهنا دواړه هم د میلمستون څخه را پورته شوې او د حویلۍ داخلي برخې ته د ورتللو نیت یې وکړ خو په همدې وخت کې نریوس ، پربیسا ، ریونا درې واړه دهغوی لورې ته ورغلل. ددوې په ورتګ سره هغوی بیرته په خپلو ځایو کیناستل، هغوی ددواړو کوچنیانو سره یو ځاې هم هملته کیناستل . بیا نو رستاک د نریوس په لور وکتل اور ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

نریوس لوري ! دغه زما دواړه وریرونه چې دلته راغلي و هغوې یواځې ستا د میره ، مجدالدین ، قاتلین نه بلکه د هغه دپلار او ورور قاتلین هم دي . لورجانې ! دوې که څه هم زما د ورور زامن او زما وریرونه دي خو په حقیقت کې زه ریښتیا هیڅکله هم نه پېژنم ، همدوې ستا د میړه وژونکې هم دي .

ددې وروسته روستا ک د پلوپ په جزیره کې د راهبانو اوپادریانو به هکله چې څه اوریدلې و او هغه تفصیلات چې وریرونو یې ورته ورکړي و ټول نریوس ، ریونا ، پربیسا ته ټکي په ټکي وویل په دې وخت کې ریونا خپل پلار ته مخ کړ او ورته یې وویل :

اې پلارجانه ! اول خو دا ووایه چې دهغوې د هغې غوښتني به هکله ته څه وایې چې هغوې ما له تا څخه غواړی ؟ زه ددې دواړو څخه د یوه سره هم واده کولو ته تیاره نه یم . او نه یې د خپل ژوند د ملګرې په توګه غوره کولې شم . دوې دواړه قاتلین دي او دقاتلینو په حیث زه ترې کرکه او نفرت کوم . اوس خود هغوې دکشر ورور څخه هم زما ، چې زما کوژدن ورسره شوې وه ، نفرت اوکرکه را پیدا شوه. هغه هم له دوې سره په دې قتل او غارت کې شامل و . او ستا ورور ، زما کاکا، چې ووژل شو هم په دغه ټولو جرائمو کې له دوې سره یو ځاې و .

پلار جانه ! دا چې دوې ولاړل او تا ته یې د یوې اونۍ مهلت درکړې ، او دا یې وویل چې یوه اونۍ وروسته دوې بیرته را ستنیږې او ریونا به له ځانه سره وړي ،نو په دې لړکې به ستا کړنلاره او کړچار څه ډول وی ؟

رستاک وکتل چې په دې وخت کې د ریونا حالت څومره د اندیښنې وړ دې . هغه د غم او اندیښنې نه ژیړه تښتیدلې وه . دهغې په سترګو کې ویره وه ، رستاک هغه ته یوځل وکتل اوبیا یې نرې شانته و خندل او ورته یې وویل :

ریونا جانې ! ته په دې اړه فکر او اندیښنه مه کوه ، زه به په دې هکله تر هر څه دمخه ستا د اوسنې کوژده شوې ،یوتاش ، سره خبرې وکړم . زه به د یوتاش په ګډون ددې کلې د ځوانانو یوه ډله تیاره کړم تر څو ددې بدمعاشانو په مقابل کې زمونږ نه دفاع وکړي . لورجانې ! ما د هغوې تر مخه ځکه انکساری او عاجزی کوله، چې ما غوښتل چې ځانته دا معلومه کړم چې د مجدالدین ، دهغه د پلار او مشر ورور وژونکې څوک دي . زما دغې نرمې رویې او زما دهمدې همدرده وینا په اساس هغوې هم نرم شول . ما هغوې ته وویل چې زه به یوه اونۍ وروسته دوې ته ووایم چې د ریونا په اړه زما ځواب څه ډول دې . په دې توګه هغوې په دې لړ کې هم ډاډمن شول . او دهمدې ډاډ په اساس هغوې ماته ټول داستان واوراوه. او دا یې را ته ډاګیزه کړه چې هغوې مجدالدین ، دهغه پلار او ورور ولې وژلې دي . اوس به داټولې خبرې علي پاشا ته هغه وخت کوم چې هغه د اوسنې جنګ څخه فارغ شي او زما کورته بیرته راستون شي . زما په آند چې هغه ته به پدې هکله ډیره ښه رڼا تر لاسه شي او د ټولو قاتلینو په پیداکولو کې به بریالې شي. ددې خلکو مشر زما د کشر ورور دکلې سردار ، یونیسیس دې . هغه په دې سیمه کې د راهبانو او پادریانو د تنظیم تر ټولو مهم رکن دې او د همغې په حکم مجدالدین ، دهغه پلار او ورور په قتل رسیدلې دي ، لور جانې ! که دا دواړه ورونه تر یوې اونۍ پورې ستا د وړلو په خاطر بیرته راستنیږي نو زه به ورته انکار کوم . دهغوې سره به په پوره قوت سره مقابله وکړم او دخپل کلې هغه ځوانان چې ما د خپل کور د ساتنې له پاره تیار کړی دي ، نو هغوې به زمونږ په خاطر د هغوې مقابله وکړي . ته په دې اړه ډاډ منه اوسه ، ته هیڅ ډول اندیښنه مه کوه . زه پوهیږم چې ته دهغوې دواړو څخه نفرت اوکرکه کوې . لور جانې ! ستا واده به ستا د رضا پرته هیچرته هم و نه کړم .

رستا ک تر دې ځایه نور چپ شوخو وروسته یې بیا د نریوس په لور وکتل او ورته یې وویل :

نریوس لوري !د ریونا معامله خو ختمه شوه ، خو اوس به زما لوري ! زه ستا په لور توجه کوم. په حقیقت کې زما دا دواړه وریرونه ستا او ستا د کوچنیانو د قتل پسې و . خو لوري! ما د ا نه شو زغملاې ، هغوې ته تر ټولو ډیر زیات قهر په دې و چې تا نصرانیت پرې ایښې او اسلام دې منلې ، بلې د قهر خبره ورته داده چې تا د یو مسلمان مجدالدین سره واده کړې، او ما ته یې هم په ګواښلې توګه وویل ، چې نریوس د خپلې مور او کوچنیانو سره یو ځاې دلته زمونږ کور ته ولې راځې . ما هغوې ته وویلې چې زه نریوس دلته راغواړم او ترغیب ورکوم چې اسلام پریږدې او بیرته نصرانیت ومنې . ما هغوې دواړو ته دا وویلې چې نریوس اومور یې اوس اسلام پرې ایښې او بیرته عیسائیانې شوې دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لورجاني ! زما په دې درواغو هغوي دواړه ډېر خوشحاله شول. خو تر څو پورې چې دوې د لونډانو اوبدمعاشانو په څير ګرځي راګرځي نو لور جاني ! زما دا دروغ به تاته ګټور ثابت شي ،که چيرې له تا څخه هم څوک و پوښتي نو تر هغه وخته پورې چې علي پاشا له دوې څخه بدل نه وې اخستې ، ته همدا وايه چې زه اوس مسلمانه نه يم بلکه عيسائي يم .نو په دې ترتيب به ددئ ظالمانو د لاسو څخه په امن يې .

د رستاک په دې خبرو باندې نريوس او دهغې مور د رستاک نه مننه وکړه او هغه ته يې ډاډ ورکړ چې هغه به خپل ځان نصراني ښئي.

څرنګه چې اوس لمر په پريو و نو په دې خاطر کيتهنا ،نريوس ، دنريوس مور پربيسا د ميلمستون څخه راپورته شوې او دډوډۍ د پخلنځي په لور ولاړې .

پرلپسې لري ....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانو سازشونه (۱۱)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانوسازشونه (۱۱)

اوس تاسې ددې تاريخې ناول يولسمه برخه لولئ:

(۱۱)

پرلپسې ***** ۱۹

د شپې تيارې د تورو غارونو څخه را وتلي وې او هر څه او هر شې يې په خپله غيږ کې نيولې د خوب او ويدوکيدو په لور يې ښکلاوه

علي پاشا د خپل لښکر سره يوځاې د شپې په تيارو کې د يوه نا خلاصيدونکي الوت او خطرناکه څپو په څير د خپلو جاسو سانو په لار ښ

دې لښکر ته په ورنژدې کيدو سره جاساسو نو علي پاشا ته د تم کيدو اشاره وکړه او هغه ځايونه يې ورته وښوول چيرې چې د دښمن لښ
تيار کړې وې.

ددې نه وروسته يو انقلاب جوړ شو . علي پاشا په توپانې توګه خپل لښکر ته د وړاندې تللو حکم وکړ بيا يې دشپې ټول زنځيرونو مات ا

دا په داسې حال کې چې د اسکب د ښار په شاوخوا کې پرتو ځواکونو د هيڅ لورې دداسې کوم خطر او ګواښ احساس هم نه کاوه چې پ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن باندې شپيني وينه تويونکې حمله وکړه نو دې حملې ددښمن د عسکرو حوصلې ټوټې ټوټې کړې . د لښکر ددې نا څاپي حملې له
هغوې بيرته منظم کړي . او دعلي پاشا په فوځونو باندې را پريوځي .

خو اوس هغوې ته ډير ناوخته شوې و، په دې وخت کې علي پاشا د خپلې ناڅاپي حملې په عروج کې و، بريالې شوې و . هغه په خپل د

د استيفن د لښکر دې برخې ډيره هڅه کوله چې په يوه ډول نه يوه ډول د شپې يرغل کونکي بيرته دفع کړی خو په ډيره نابره توګه د نا
ټولې لارې بندې کړې وې .

دلته يې د نيمايي زيات د دښمن لښکر له منځه يوړ ، علي پاشا تر لرې لرې پورې خپل لښکر خپور کړې و تر څو ددښمن عسکر ترې و
ماتې دغه خبر د استيفن دلښکر دريمې برخې ته و نه رسيږي .

کله چې د اسکب په څنډو کې لمر را وخوت نو علي پاشا د دښمن د عسکرو د مړو نظاره وکړه، د هغوې مړې يې هملته په ميدان کې خ
چې د سرويه دپادشا استيفن خپل لښکر ته پړاو ورکړې ، بيا يې دهغه پلان له مخې چې دده او سلطان بايزيد تر منځ پرې کار شوې و پ

ددې سنګر په وخت کې علي پاشا ته دهغه جاسوسانو خبرورکړې و چې سلطان بايزيد او دسرويه پادشاه استيفن لښکر ې يو بل ته مخام

٢٠*****

نريوس دخپلې مور بربيسا او دواړو کوچنيانو سره يو ځاې څو ورځې هلته د ريونا به کور کې د ډيره کيدو وروسته اوس خپل کور ته ت
يې په لاسو کې نيولې وې ، هغوې له خپله ځانه سره د هغه کلي اوسيدونکې يوتاش ، چې د ريونا کوژده ورسره شو ې وه ،هم را وړې
هغه يې راوست او دخپلو دوره نورو اسونو تر څنګ يې و دراوه. په دې وخت کې په انګړ کې بلکل چپه چپتيا وه ، هيچا د خبرو کولو

بيا ددوې دواړو بدمعاشانو ورونو څخه يې يوه رستاک ته وکتل او ورته يې وويل چې :

اې کاکا جانه! زه او ورور مې يوه اونۍ مخته دلته راغلي و او مونږ تا ته ويلي و چې مونږ به يوه اونۍ وروسته بيرته را ستنيږو اوته ب

کاکاجانه! ستا دهغې ورځې په خبرو باندې مونږ ډير خوشحاله شوي و او مونږ هيله من شوي و چې ته به ريونا زمونږ دواړو څخه يوه

خو ددې ځايه زمونږ د تللو وروسته تا برعکس بله لوبه پيل کړه ، رستاک کاکا! په ياد ساته چې په دې کلي کې زمونږ څه کسان شته ،ت
ځان دفاع وکړې . کاکا جانه ! دا ډير ذليل او مجرمانه عمل دې چې تا کړې دې .

ددې خبرو وروسته هغه اوباش تر يوې لمحې پورې چپ شو اوبيا يې وويل : اې کاکا جانه! مونږ ستا د لور کوژده شوې يوتاش هم له ځ

بيا يې د يوتاش په لور وکتل ، د رستاک د وريرونو څخه يوه يې ترې و پوښتل : ګوره يوتاشه ! زما کاکا رستاک وايې چې هغه خپله لو
له ځانه سره په زور بوتلل و غواړو ايا ته ددې همت لرې چې زمونږ په لاره کې خنډ شې ؟

دهغوې ددې پوښتنې په مقابل کې يوتاش په ډيره بيره د نفي ځواب ورکړ . ددې مطلب داو چې هغه نه غواړې ددې دواړو په مخ کې خن

مونږ دواړو ورونو چې ته د خپل کور څخه د کوم مقصد په خاطر را وستې وې هغه مقصد پوره شو ته اوس تللې شې.

ددې سره سم يوتاش په ډير ډاډمه توګه د دې دواړو ورونو لورې ته وکتل او د هغوې شکر يه يې وکړه اوبيا په يوه تيزه منډه د حويلۍ د

ديوتاش دتللو وروسته دهغو دواړو څخه يې يوه يو ځل بيا رستاک ته مخ کړ او ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاکاجانه ! اوس نو ته مونږ ته زمونږ د پوښتني ځواب را کړه ، مونږ تا ته پخوا ویلي و چي مونږ به یوه اونۍ وروسته را ځو ، خو زمو
خلاف داسي کومه غلطي وکړه او یادي داسي هڅه وکړه نو لکه څنګه مو چي مجدالدین او د هغې مشر ورور اوپلار له منځه یوړل په
او دهغې دمور اوزمونږ دکاني کیتهنا عکس العمل څه ډول دي ؟

ددې ټول خبرو په جریان کي څومره چي ریونا اندیښمنه وه نو د رستاک په مخ باندې هم د قهر و غضب سکروټي اوښتي را اوښتي ، ب

زه پوهیږم چي تاسي اوباش او غیر مسؤل ځوانان یاست . که چیرې داسي نه وایي نه هیڅکله به مو هم د عامو خلکو وژل نه کول . په
واورئ ! دفاع دهر انسان خپل حق دې او دا دفاعي ډله ما د یونا په مشورې سره جوړه کړې وه.

واورئ زما د وررو دواړو زامنو ! زه نه له تاسي ویریږم او نه په دې اړه کومه اندیښنه لرم . که چیرې تاسي په دې پوهیږئ چي زه به
ستاسي ددواړو څخه کوم یو دخپل ژوند ملګرې کړي . په خپله زما او زما د ښځې کیتهنا فکر هم د ریونا څخه مختلف نه دې . زمونږ ل
ډول دې . خو که چیرې په دې هکله تاسي دواړو څخه کوم یو هم د زور څخه کار واخست. نو دا به یاد ساتئ چي یوه نه یوه ورځ به تاس

د خپل کاکا رستاک ددې ګواښ نه وروسته دواړو ورونو په خپلو مینځوکي مشوره وکړه اوبیا یې یوه درې واړه آسونو د حویلۍ نه بیرو
حیرانونکي حالت کي وه . هغه ډیره زیاته هڅه کوله خپل ځان د هغوې له لاسو خلاص کړي ، لیکن توان یې نه درلود. هغه اوباش هغه

رستاک کاکا ! که په دې لړ کي دې زمونږ پر خلاف د کوم قدم داخستلو هڅه وکړه اویا دې د کلي ځوانان زمونږ پسي وروسته را ولیږل
علاوه به ستا جایداد او شتمني هم زمونږ خپله شی.

ددې خبرې سر ه سم دواړو ورونو یوه بل ته وکتل ، او آسونو ته یې لغته ورکړه او ریونا یې هم له ځانه سره لرې و ځغلوله .

٢١ *****

درستاک دواړو وریرونو به لا ریونا دکلي څخه لرې لرې وړې وه چي تر مخي یې په تور رنګي آس سپور یو کس راغې ، دوې ته نژدې

همدلته و دریږئ ... په همدې ځای ستاسي هڅې او کوشش پای ته ورسید. ریونا د آسه راښکته کړئ ، او دخپل انجام انتظار وکړئ.

دې دواړو ورنو وکتل چي هغه سپور چي ددوې په لاره کي ولاړ و هغه په تور رنګ آس باندې سپور و. هغه یوه ډیره نوې ذره په ځان

لمړئ خو دواړو ورونود دغه نوې لار نیوونکي په لور په ډیر غور سره و کتل ، بیا یې یوه وویل :

اې اجنبي ! مونږ نه پوهیږو چي ته څوک یې او ولي دې زمونږ لاره نیولي ده. شاید چي ته مونږ دواړه وررونه و نه پیژني ، په دې خا
لیدلي سفر باندې به روان شې . مونږ هغه خلک یو چي پر خپلو دښمنانو ، پر خپلو مخالفینو باندې د ور پریوتو په چل ښه پوهیږو . که

مخه نیونکي سړې تر ډیره په ډیر غور سره دوې دواړو ته و کتل او بیا د برق په څیر و ګرځید اوپه غور نده اواز سره یې وویل :

د انسانیت قاتلینو ! ما چي ستاسي لاره نیولي هغه مې د یوه مقصد له پاره نیولي ، ما هسې په کوڅو کي ګرځیدونکي انسان مه ګڼئ ، زه
رستاک لور ریونا په زوره یوسئ اودهغې د ابرو او عزت په تویولو باندې به بریالي شئ . هیڅکله هم نه ، واورئ ! ریونا یو امانت دې
رب په ذات مې سوګند چي زه به تاسي تیښتي ته پرې نه ږدم . په دې خاطر چي تاسي هغه شیطانان یاست چي په ټولنه کي مو فتنه را پ

په لار کي د ولاړ انسان دغو ګواښونو دا دواړه وررونه ډیر زیات ناارامه کړل ،بیا یې یوه په ډیره سخته لهجه و غړمبید او ویې ویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې لار کې ولاړې اجنبیه !شاید چې ته زمو نږ د حقیقت څخه خبر نه یې ، مونږ سره ټکر کونکي هیڅکله هم د بریا فکر نه شي کولی ، ک

پخوا له دې چې مونږ دواړه ورونه ستا پر خلاف څه وکړو نو د مخ نه دې دا نقاب پورته کړه تر څو مونږ و پوهیږو چې ته څوک یې .
رستاک یې او نه یوتاش .ووایه څوک یې ؟ تر څو ستا د مړینې دمخه مونږ ه پوه شو چې زمونږ سره ټکر کونکې ، زمونږ په لار کې د

دهغوی ددې خبرې سره سم په تور آس سپور خپل نقاب لرې کړ ، هغه علي پاشا و .ددې سره سم یې خپله توره په هوا کې خوزوله او و

وارورئ ابلیسانو ! په لایزال خدای مې سوګند ،چې زه به ستاسې دغه تږې شونډې وچې ژبې او وږي ستوني د تل له پاره و تړم .

علي پاشا د لږځنډ وروسته یو ځل بیا په تندې او تیزې لهجې وویل :

اې بې نومه او بې ننګه انسانانو ! واروئ ! په خپلو زړونو باندې ولیکئ او په همدې ځای چې تاسې ولاړ یاست نو علي پاشا به تاسې د

علي پاشا چپ شو ، هلته ریونا چې لږ مخته د یوه ژیړ کا عذ په څیر ګرځیدلي وه د علي پاشا په کتلو سره یې یو دم څیره و غړیده . په د
پاشا ته وویل :

علي پاشا ! مونږ ستا په اړه ډیر څه اوریدلي دي ، ته په دې پوهیږې چې ددې تر مخه مونږ ستاپلار ، اودوه ورونه وژلي دي ، ستا دواړ

علي پاشا ! له ځانه سره یې و لیکه چې : ته به هیڅکله هم زمونږ څخه د خپل پلار او ورونو د بدلې په اخستو کې بریالي نه شئ مونږ س
هدف دې . واوره علي پاشا ! اوس نو په دې زمکو باندې زمونږ د دواړو ورونو په لاسو د وژلو له پاره تیار اوسه .

ددې خبرې سره سم دواړو ورونو یو بل ته په ډیر معنې داره توګه و کتل او تورې یې په هوا کې وخوزولې او په علي پاشا باندې را من

تر لږه وخته پورې علي پاشا دهغوی کلکه مقابله وکړه ، هغوی دواړه به کله د مخ څخه اوکله کله به د چپ او ښې اړخ څخه یرغل راو
کولو وس یې پیدا نه کړ . هغوی په همدې فکر کې و چې د علي پاشا متقابل حمله به په دوی باندې تباه کونکې ثابته شی .

دلږ ساعت پورې علي پاشا د هغوی مقابله او دځانه دفاع وکړه او یو ناڅاپه یې خپل تور رنګی اس ته لغته ورکړه او د ښې لورې یې په

ددې سره سم یو انقلاب راغې ، علي پاشا هم په یوه ټوب د خپل آسه را ښکته شو ، ددې حال په کتلو سره هغه بل ورور هم له آسه را ښ
ددې بریا په پایلو کې نه یواځې علي پاشا بلکه لرې په آس سپره ولاړه ریونا هم خوشحاله شوه .

هغه پاته اوباش او بدمعاش ځانته اندیښمن او خفه ولاړ پاته شو . دهغه مخ تک زیړ ګرځیدلی و، په دې وخت کې علي پاشا په داسې حال

درستاک وراره واوره ! ستا د ورور کار مې پای ته ورساوه ،پخوا تاسې زما په مقابل کې دوه واست ،هغه وخت ما هم په پوره میرانه س
تیار اوسه ، لکه څنګه مې چې ستا د ورور مرۍ پرې کړه په همدې ځای به پرتا هم زما توره را خلاصه شي او پر زمکه به دې پریکړ

د علي پاشا دې خبرو د ریونا د کاکا زوی و لړزاوه ،د هغه پر مخ او وجود باندې د ویرې او وحشت خولې را ماتې وې ، د علي پاشا ح
شوې اوبیا مخته ورغې او ډیره سخته حمله یې پرې وکړه .

د علي پاشا په حملو کې تازه والې ، زور او قوت و چې د رستاک دې وراره په مشکله سره کنترولولای شو. خو هغه دعلي پاشا په مقاب
څټ باندې سپره شوه او دوه ټوټې یې کړ . او په دې تر تیب علي پاشا خپل دواړه دښمنان پر خپل مخکې مړه وکتل .

پرزمکه باندې د کیناستو سره سم علي پاشا خپله توره د یوه په کالیو باندې پاکه کړه او بیرته یې په تیکي کې کیښوده . په دې وخت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره توان سره یې علي پاشا په غیږ کې و نیوه .

دا حال یوڅو ثانیې همداسې و خو داسې معلومه شوه چې ریونا ته د خپلې غلطۍ احساس شوې وې ، سمدستې یې ځان جدا کړ ، تر یوه

علي پاشا ! ستا ډیره مننه . د مصیبت او غم په دې وخت کې ته په یقین سره زما د ازادۍ ، فکري سکون او بدبختي په نیک بختۍ باندې

ریونا لږ ځنډ وکړ او بیایې علي پاشا ته وویل : علي پاشا ! دلته زمونږ دریدل او په دې ډول خبرې کول ښه نه ښکاري ، له ماسره کورن
په دې وخت کې دلته را ورسیږی او زما سره کومک وکړې ؟ له ماسره ولاړ شه ، زما په ذهن کې ډیر زیاتې پوښتنې دې چې زه غواړ

د ریونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر وکړ ، تر لږ وخته پورې یې سر ښکته و اوبیا یې ریونا ته وویل :

ریونا ستا کلې هغه دې ددې ځایه اوچت ښکاریږي ، ډیر نژدې دې ستا دکلي خلک په خپلو زمکو کې ښکاري چې خپل خپل کارونه کو
ناځاپه دې رامنډه کړه او زه دې په غیږ کې و نیولم ، دا لحظه او دا ساعت همدلته هیر کړه . ځکه چې ستا کوژدن شوې ده . ته د یو چا
نو دهغوی په خوشحالیو او ډاډ کې به ډیر زیات زیاتوالې راشي . ولاړه شه او هغوې ته ووایه چې تاسې خلکو سره دښمنې کونکو ته له
خپل لښکر ته ورځم . ځکه چې له ماسره وخت نه شته ، ما ډیر لږ وخت ستا د خلاصون په خاطر پیدا کړې و او دلته راغلم .ته ولاړه ش

د علي پاشا په دې خبرو ریونا ډیره خفه ، اندیښمنه او ورانه ویجاړه شوه . تر لږ ساعته پر خپل ځاې ولاړه وه بیا سوکه سوکه په بندو قد
حال وکوت نو سوکه سوکه یې په څیرې باندې مسکا را پیدا شوه . خو ژر بیرته متوجه شوه .علي پاشا ته نژدې را غله خپل دواړه لاسو

علي پاشا ! د خداې له پاره هغه څه چې مې وویل همغسې وکړه . انکار مه کوه ، زما سره تر کوره پورې ولاړ شه. زه له تاسره وعده ک
له ماسره زما تر کوره پورې له ماسره ولاړ شه . هلته ستا له ماسره تګ زما د ژوند اومرګ سوال دې ، زه هیله لرم چې ته به ما نا هیل

د ریونا دې خبرو علي پاشا ویلې کړې و . د لږڅه وخت له پاره یې ریونا ته وکتل . ریونا دهغه سترګو ته و نه شوکتلاې نوسمدستې یې

ریونا ! که ته ضد کوې نو زه له تا سره تللو ته تیار یم . ورځه اوپه خپل آس سپره شه .

د علي پاشا دې خبرې د ریونا په څیرې باندې د دنیا ټولې نخاوې را یوځاې کړې ، اوبیا یې په یوه منډه به خپل آس ور خیز کړ او پرې

دلږځنډ ووسته علي پاشا د ریونا سره ی ځاې د هغې کورته ورننوت ، کله چې هغه دحویلۍ انګړ ته راغې او دخپله آسه ښکته شو نو هغ
حالات د تعجب اوحیرانتیا وړ و . خو بیا هم هغې د ټولو تر مخه منډه کړه او دخپلې مور سره غاړې وتله ، بیا د نریوس سره او د هغې

ریونا ! دا زما خوش قمستي ده چې ستاد ساتنې او ستا خوندیتوب له پاره علي پاشا دلته را ورسید . لورجانې ! دا د علي پاشا پر مونږ با
خپلوانو په لاسو ته د رسوایې او د بې ابرو کیدو څخه خوندی کړې. ټولو وکتل چې علي پاشا لا تر اوسه په انګړ کې د خپلو اسوونو وو

علي پاشا ! دا په تا څه وشول ؟ ته خو د پردیو په څیر د انګړ په منځ کې ولاړ یې ؟ دهغې په دې خبره علي پاشا په دروند اوازا وویل :

علي پاشا همدومره وویل ،خودهغې د وینا سره سم ټول دهغې لورې ته راغلل ، ترټولوو دمخه رستاک دعلي پاشا څخه غیږه چاپیره کړ

علي پاشا ززویه ! ته زمونږ د وینې سره د شپې دتیارو د عزت اووقارد نور په څیر مخته راغلی یې . زما زویه! زما د حویلۍ په دغه
ویرې او تریخوالي نه ډکې وې ، زه ستا ممنون یم چې تا دخپلې بهادرۍ په اسا س مونږ ته ددې اندیښنې نه نجات را کړ.

زویه ! ریونا سهي خبره کوي ، دا کور همستا دې او ته ددې کور له پاره پردې نه یې . ته ولې د پردیو په څیر په انګړ کې ولاړ یې ؟ ز

(c) ketabton.com: The Digital Library

درستاک ددې خبرو وروسته ریونا په ناست اواز باندې علي پاشا ته وویل :

علي پاشا ! ما تا ته ډیر عذر او زاری کړې وې چې ته د لږ وخت له پاره زمونږ کور ته له ماسره ولاړ شه .ځکه دلته زه له تا څخه ځو

علي پاشا یو ځل بیا ریونا ته وکتل او ورته یې وویل : ریونا واوره ! هغه څه چې ته له ماڅخه پوښتل غواړې نو ستا د هغې ټولو پوښتنو

دعلي پاشا په دې غوڅو خبرو باندې ریونا ډیره غمګینه شوه . خپل پلار ته یې شا کړه او یو ځل بیا یې خپل لاسونه سره جوړه کړه او پ
نریوس ، پربیسا ، کندام او خیسار ټول ورسره یو ځای ولاړل. خو ریونا ټول آسونه د واګو څخه و نیول او تر اخوره پورې یې یوړل .

زما محسنه ، علي پاشا ! تر ټولو لمړی دا را ته ووایه چې ته خو د خپل لښکر سره ددې ځایه ډیر لرې پړاو کې پروت یې ، نو ته څنګه
زامنو چې زه یې په زور له ځانه سره وړلم نوعلي پاشا دهغوې دواړو مری ورغوڅې کړې دي .

دریونا د خبرو په ځواب کې رستاک په خندا سره وویل :

ریونا لورې ! که تا مونږ ته داخبره نه وای کړې هم ، مونږ په دې پوه شوی و ، په دې خاطر چې د علي پاشا له تاسره دا ډول راتلل او

د رستاک د چپ کیدو سمدستي وروسته علي پاشا د ریونا په لور وکتل او ویې ویل :

ریونا ! تا چې کومه پوښتنه له مانه کړې دهغې ځواب به زما خور نریوس تا ته ووایي.

د علي پاشا ددې خبرې په ځواب کې ریونا په پوښتنه کونکې توګه نریوس ته وکتل ، خو نریوس دهغې په مطلب پوه شوې وه ، بیا نو نر

ریونا خورجانې ! ما علي پاشا ستا دکومک او ساتنې له پاره را غوښتې و . او هغه داسې چې کله چې یوه اونۍ مخته ستا دکاکا زامن دل
پاشا زمونږ د خوندي ساتنې د نده هم ورسپارلې ده او ورته یې حکم کړې دې چې کله هم کوم یو ددې سیمو څخه تیرېږي نو زمونو د خ
بیګاه شپه دلته راغي . هغه همدلته زمونږ په ځای کې پاته شو ما تاسو ته دهغه د راتلو په هکله خبر در نه کړ ، ما غوښتل تاسې په حیرا
څنګ ته شو.

پرلپسې لري ...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۱۲)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخي ناول دولسمه برخه لولئ:

(۱۲)
پرلپسې......
زه پوهیدم چې هغه دواړه بدمعاشان به تا په زور له دې ځایه بیایي . علي پاشا غوښتل چې هغه ستاسې حویلۍ ته را ننوځي او دهغې دو
خو ما نه غوښتل چې هغوې دواړه ستاسو په انګړ کې ووژل شي . ځکه چې بیا به دهغوې ملګري او دهغوې د تنظیم نور خلک تاسې پ
علي پاشا هم زما خبره و منله نو کله چې هغوې ته له ځانه سره په زوره وویستې نو علي پاشا دهغوې لاره و نیوله ، مخته چې څه راغل
دنریوس ددې خبرو اوڅرګندونو په اساس ریونا تر یوه ځایه ډیره حیرانه وه او په ډیره مینه ناکه توګه یې علي پاشا ته و کتل ، په دې و

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ما ناوخته کيږي ، په هغو حالاتو کې چې زه دلته راغلي وم او دکوم هدف له پاره راغلي وم هغه مې تر لاسه کړ ،اوکوم حالات چې
زما موجوديت ډير زيات اړين دې . که څه هم زه د سلطان د اجازې سره سم دلته راغلي يم . خودهغې سره سره بيا هم بايد سمدستي هلته
دعلي پاشا په دې خبرو باندې ريونا ډيره غمګينه وه . هغه سمدستي د خپل ځايه پورته شوه او دمنت کولو په څير يې علي پاشا په لور و
علي پاشا ! زه له تا څخه غواړم چې لږ څه دلته کينې ، زه همدا اوس بيرته راځم . ددې سره سم ريونا منډه کړه او بيرون ووتله .
د ريونا په بيرته را ستنيدو کې لږ څه ځنډ وشو . په دې وخت کې علي پاشا بيا بيا د ميلمستون ددروازې په لور کتل . اخر ريونا را ستنه
علي پاشا ! ستا د آس د خورجين لاندې ما ستا له پاره څه ميوه اچولې ، دا به ستا په کار راشي ،اوس نو نور زه تا ته نه وايم چې ته کوچ
علي پاشا سمدستي له خپل ځايه پورته شو . د ميلمستون څخه ووت ، دهغې وروسته وروسته ټول خلک د ميلمستون څخه ووتل بيا ريونا
خداې پاماني وکړه اوبيا يې ټولو څخه په يوه اواز خداې پاماني واخيسته او د حويلۍ څخه ووت،
رستاک ، کيتهنا ، ريونا ، نريوس هم د حويلۍ تر دروازې پورې ولاړل اوهلته و دريدل . دهغوې د سترګو تر مخه علي پاشا په يوه ټوپ
د علي پاشا د تلو سره سم ريونا زړه او فکر په يوې ويرانې باندې تبديل شو .او په داسې حال کې چې د علي پاشا آس د هغوې د سترګو
خو سمدستي يې دا احساس وکړ چې دهغې شاته د نريوس څخه علاوه د هغې پلار ، مور هم ولاړ و ، سمدستي يې مخ بل لورې ته واړا
نريوس د ريونا ددې حالاتو په کتلو سره د هغې مور اوپلار ته اشاره وکړه . دهغې په اشارې سره هغوې دواړه شاته ولاړل او بيرته دک
کوکو کوکو يې وژړل . خو نريوس هغه دلاسه کړه او بيرته يې ميلمستون ته راوسته او خپل مخته يې کينوله .
تر لږ وخت پورې هغوې دواړه چپ پاته شو ، په دې وخت کې ريونا خپل ځان کنترول کړ او بيا نريوس ورته وويل :
ريونا ! زه په تا نه پوهيږم ، له يوه اړخه ماته په اعلانيه او څرګنده توګه وايې چې ته د علي پاشا سره مينه نه لري او نه غواړې چې هغ
د نريوس د خبرو په ځواب کې ريونا په ډيره ژړيدونکي توګه هغې ته وکتل او ورته يې وويل :
نريوس خورې ! نن چې کله علي پاشا زه دخپل کاکا د زامنو د لاسو څخه خوندې کړم، هغوې يې ووژل ، دهغې وروسته يې کله چې دم
ترې بيل کړ . ګوره نريوس خورې ! ددغه غيرۍ خوند اولذت زه د محبت او مينې د اهميت ، د ځوانې او د ځوانۍ د عصمتونو د درنښت
دې .
زما خورجانې !زه ستا په وړاندې اقرار کوم چې ددې محبت اسرارو او عجائبو زما نرم او نازک بدن معطر کړې دې . اوس ما ته علي
نريوس ! زه اوس پوهيږم چې د محبت پرته کائنات هسې يوه تياره ده ، دغم ناکه سکوت په څير دې او ژوند دا لوبه د يو پرلپ
هغه وخت چې زما پلار زما کوژده زما د کاکا د تر ټولو کشر زوې سره وکړه، په هغه وخت کې هم زما دهغې سره کومه دلچسپي نه و
يوتاش سره منسوب کړم . زما په زړه کې دهغه له پاره هم نه مينه وه او نه نفرت . بس ما د پخوا په څير دا منسوبيت هم په پټه خوله و
نريوس ! هغه وخت چې ما تاته ويلي و چې زه د علي پاشا سره مينه نه لرم او يوازې دهغه سره همدردي لرم ، خو په دې پوه شه چې پ
په زړه کې خپريده ،خو ماته بيا هم احساس نه کيده ، خو اوس دعلي پاشا سره د غاړې غوټۍ کيدو وروسته ما ته دا احساس راپيدا شوې
که چيرې زه د علي پاشا څخه بيله کړل شم نو زه به پوه شم چې زما ژوندون هسې بيکاره او عبث دې .
تردې ځايه د خبرو وروسته ريونا چپ شوه نو نريوس ورته وويل :
ريونا ! کله چې تيره شپه علي پاشا ستا د خوندي ساتلو په خاطر زمونږ کور ته راغې نو ما ورته ستاسره دخپلو خبرو پيلامه وکړه . ما
ډيرخفه او غمګين شو . دهغې ددې خفګان څخه ما دا احساس وکړ چې هغه په زړه کې يواځې اويواځې همتا غواړې . له تاسره مينه کو
وکړ او ته يې د خپل زړه څخه ويستلې يې .
د نريوس ددې خبرو په اسا س ريونا ټکان وخوړ. دهغې پر مخ باندې دغم نښې راښکاره شوې خو ژر يې ځان سنبال کړ او ويې ويل :
نريوس خورې ! ما د خپل پلار او مور تر مخه نه غوښتل تاته ووايم، هغه دا چې کله چې علي پاشا تلونکې و نو ته خبره يې چې هغه م
مينې اظهار کړې دې . هغه خط ما د لارې د توښې په کڅوړه کې ايښې دې . زما په فکر به يا په لاره کې او يا خپل لښکر ته د رسيدو
د ريونا ددې خبرو څخه نريوس ډاډ منه شوه ، د لږ څه چپې چپتيا وروسته ، نريوس فکر وکړ او ويې ويل :
ريونا خورې ! که چيرې ته راضې يې نو کيداې شې زه په دې لړ کې ستا د پلار او مور سره هم خبره پښه کړم . اوس خو دا خبره د يق
دهغوې سره خبره وکړ م.، خورې ! زه نه غواړم چې په دې هکله کوم ابهام را پيدا شي. زه غواړم چې ته او علي پاشا په ښکاره توګه ي
ريونا د نريوس ددې وړانديز سره موافقه وکړه ، نريوس د ميلمستون څخه ووتله او د حويلۍددننې برخې په لور ولاړه ، د لږځنډ وروس
تاسې دواړه ماته د خپل مور اوپلار په څير درنښت لرئ ، زه غواړم د ريونا په سلسله کې له تاسې سره خبره وکړم. هغه وخت چې په د
پايلې دادې چې ريونا علي پاشا خوښوي او غواړي هغه د خپل ژوند ملګرې وګرځوي . دريونا دهمدې غوښتنې په اساس ماتاسې ته دلت
ژوند ملګرى و ګرځوى ؟
د نريوس ددې څرګندونو په اساس رستاک او کيتهنا يو بل ته وکتل اومسکې شول بيا په سترګو سترګو کې ميره او ښځې يو بل ته اشار
نريوس لورجانې ! په دې هکله د علي پاشا د رضا کولو اړتيا نه شته . زه پوهيږم چې دا دواړه هغه وخت خپل ژوندپه ښه توګه تر سره
ددې خبرو په پايلو کې ، زه او زما ميره يو کار کولي شو چې کله هم علي پاشا دلته راشي نو مونږ به هغه ته د ريونا سره د کتلو او ليدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېژني دهغې وروسته به يو بل د ژوند ملګري و ګڼي نو زما په فکر چې دوې دواړه به په دې ترتيب ډېر ښه ژ وند تر سره کړي .
دکيتهنا د دې خبرو څخه نريوس خوشحاله شوه ، بيا هغه د خپله ځايه پورته شوه ويې ويل : زه اوس ځم ، خو په هرصورت زه به علي
شي ، زه اوس ځم ،چې کوچنيان او مور به مې زما په ډېره بې قرارۍ سره انتظار کوي .
نه نريوس خورې ! داسې نه ده ، نن شپه به ته همدلته پاته کيږې زه له تاسره يو ځاې ځم . ستا مور ، دواړه کوچنيان به له ځانه سره هم
رستاک او کيتهنا هم ددې وړانديز سره توافق درلود .بيا نريوس او ريونا دواړه لاس په لاس په خندا اومسکا سره دحويلي څخه ووتلې .

٢٠ *****

علي پاشا په خپل آس سپور په ډېره ګړندۍ توګه د خپل لښکر په لور روان و خو هغه دخپل لښکر سره يوځاې د سلطان بايزيد دلښکر څ
مشرانو هغه ته ډېر تود ښه راغلاست ووايه. کله چې هغه د خيمې لورې ته راغې نو يو عسکر ور منډه کړه ، دعلي پاشا څخه يې د هغ
علي پاشا تر لږ وخته پورې د خپلو سالارانو سره د خيمې څخه بيرون په خبرو بوخت و او بيا خپلې خيمې ته را ننوت .
د آس د زين سره تړلې سامان ورته يو عسکر راوست او دخيمې په يوه کونج کې يې کيښود، علي پاشا دهغې سامان په لور ورغې ، هغ
کې يو کاغذ و ، دا ټوټه کاغذ دهغه په نوم د ريونا ليک و ، په ډېره بيړه يې د کاغذ ځندې پرانستې پورته شو او په خيمې کې لګيدلې شم
«زه نه پوهيږم چې تا ته دخط پيلامه څه ډول وکړم .ځکه ددې تر مخه مې کوم نارينه ته داسې ليک نه و ليکلې ، او نه مې پخوا تر دې
له تاسره په همغه لمړنی کتنه کې زما زړ ه او زما ذهن کې يوه جذبه وه ، خو دخپلې نا پوهۍ په اساس ما هغې جذبې ته د همدردۍ نوم
شوې وه ، او نه د يوتاش په نوم دهغه ځوان سره د چاسره چې زما اړيکې اوس له منځه تللې دي . ستا د ليدو څخه چې کومه جذبه زما
ستا سره مينه او ستا سره محبت ما ته دا احساس را پيدا کړې چې د محبت پرته ژوند بې ثمره ونه ده . هغه يوه ميوه ده ، محبت نه پرته
، علي پاشا ! زما محترمه ! زما حبيبه ، ته زما له پاره يوه ډېره مهربانه پرېښته يې ، ستا محبت ماته ډېر لطيف روحاني سکون را ښښلې
علي پاشا! زما مهربانه پرېښتې ! ته هغه لمړې ځوان يې چې ما دخپل ځان ، د خپل ذات ، او دخپل جسم له پاره محبوب ګڼلې يې ، ته له
پاشا ! ددې نه پخوا چې په کومو ځايو کې زما کوژدن شوې ، هغه يوه يې هم زما په خوښه نه وې ،او نه زما په رضا شوې وې ، په هغ
غواړم . او اوس خو ستا نه پرته زه بل څوک د ژوند ملګرې جوړولو په هکله فکر هم نه شم کولې . علي پاشا ! ر يونا يواځې ستا له پار
تر دې ځايه د ريونا ليک پاې ته ورسيد . علي پاشا بيرته خط دپخوا په څير قط کړ او په خپلو کاليو کې يې پټ کيښود .د ليک د لوستلو و
لمانځه د اداء کولو له پاره د خپلې خيمې څخه بيرون را ووت .

٢١ *****

د سرويه پادشاه استيفن او دهغې خور ډسپنا درې ورځې پرلپسې د سلطان د لښکر په مقابل کې پړاو اچولې و او دواړه خواوې بلکل خا
ته د بيرته ستنيدو خبر ور ورسيد،نو بيا سلطان بايزيدد سرويه د پادشاه استيفن او دهغې د خور ډسپنا پر خلاف د جنګ اراده وکړه .
بيا د سهار د لمانځه وروسته ، کله چې سلطان بايزيد لښکر د سهار د ناشتې نه فارغ شول ، سلطان د خپل لښکر صفونه منظم کړل او د
دسلطان بايزيد په حکم باندې دهغه لښکر کې د جنګ ډول وهل کيده ، او دهغې په ځواب کې د سرويه پادشاه استيفن او دهغې د خور ډس
بيا دسلطان بايزيد په لښکر کې څه بدلون را مخته شو اودجنګ د ډول پر ځاې د تکبيرونو اوازونه پورته شول ، د تکبير اوازونو په لښک
داسې منظم کړ لکه څنګه چې د مرګ په نا خلاصيدونکې واديوکې او اتلولۍ دميدانو په چپه چپتيا کې د بارودی هواو څخه يو توپان را
د بله اړخه استيفن او ډسپنا چې د سلطان د عسکرو خوزښت وکوت نو هغوې هم خپل فوځونه متحر ک کړل او را مخته يې کړل. خو د
لورې را پريوتې و، ددواړو خواو د عسکرو دا ډول ټکر څخه مرګ په هوا ک ګډيده ، تراو تازه څيرې په وينوکې لت پت شوې ، ساه ګ
تر لږه ځنډه دويدين ميدانونه د سخت جنګ او جګړې شاهدان و، د سرويه پادشاه استيفن او دهغې خور ډسپنا په خپل ځايو کې ډاډمن ناس
لخوا حمله وکړي ، دبله اړخه سلطان هم ډاډمن و او لا تراوسه يې د استيفن او د هغې دخور ډسپنا پرخلاف په پوره توانايې سره جنګ ن
کله چې د جنګ تنور په توديدو شو نو د سرويه د پادشاه هغه لښکر چې په سنګر کې پټ ناست و را څرګند شول ، نو دهغې لښکر مشر
دعلي پاشا لښکر ددې ساعت له پاره په ډېره بې قرارۍ سره انتظار کاوه ، نو په دې خاطر يې په خپلې لمړنۍ حمله کې د استيفن دا لښک
د استيفن دا لښکر د علي پاشا تر مخ و نه شو دريداې ، علي پاشا هم د هغوې صفونه له منځه يوړل . ددې حالت په کتلو سره دې لښکر
خودا دهغوې حماقت و ، ځکه چې علي پاشا مخته دهغوې پسې وروسته ولاړ ، دهغوې لښکر يې تارو مار کړ دهغوې شميره يې را کم
استيفن د عسکرو مخکنې صفوف يې بې نظمه کړل . علي پاشا هم د ستيفن په لښکر باندې د شا له لورې حمله وکړه او د تکبير د اواز پ
د تکبير اوازونه سلطان بايزيد ته هم ورسيدل ، شايد سلطان ته هم دهمدې اشارې اړتيا وه په دې خاطر سلطان د مخې له لورې په پوره
استيفن او دهغې خور ته هم خبر رسيدلې و چې پر هغوې باندې د شا له اړخه د سلطان يو تکړه او اتل جنرال علي پاشا حمله کړې ده ،
عام شروع شوې و .
څرنګه چې د سرويه دپادشاه لښکر د مخامخ لورې او دشا له لورې د حملو سره مخ شوې و نو په دې اساس دسرروېه پادشاه استيفن دخ
په دې خاطر د جنګ د ميدان نه بايد پښې سپکې کړي اوکه په دې کې بريالي نه شول نوبيا به دسلطان تر مخه خپله وسله کيږدي او ښښنا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې پریکړې وروسته استیفن او ډسپنا خپله ماتې و منوده او د جنګ دمیدان نه یې د تیښتې اراده وکړه. هغوی دمخې او شا له اړخه تښتی
وسلې د ایښولو حکم وکړ ، او سلطان ته یې خپل قاصد را ولیږه او دخپلې ماتې په منلو سره یې د سلطان څخه معافي او ښښنه و غوښته
د ستیفن دحکم سره سم هغه پاته عسکرو خپله وسله پر زمکه کیښوده ، د ستیفن هغه قاصد چې د هغه پیغام یې دلته سلطان ته راوړې و
ستیفن د رالیږل شوې قاصد په خوله دا پیغام ور واستاوه چې د استیفن لښکر دې په یوه ځای کې خپله ټوله وسله را ټوله کړي او بیا دې
علي پاشا هم د سلطان د حکم د اوریدو سره سم د شا له خوا خپل یرغل و دراوه . ددې تر څنګ استیفن او دهغې خور ډسپنا هم خپلو عس
کیښوده او د جنګي بندیانو په څیر د هغې څخه لرې فاصله کې قطار ودریدل .

تر دې وخته پورې علي پاشا هم د سلطان د لښکر سره را یوځای شوی و. سلطان د هر څه ترمخه په همدې ځای کې خپلو عسکرو ته د
ور ننوتل اوبیا یې د سرویه دپادشاه استیفن او دهغې دخور ډسپنا د راحاضریدو حکم وکړ .

د لږڅه ځنډ وروسته د سرویه پادشاه استیفن او دهغې ځوانه ، ښایسته او نوې پیغله شوې خور هم د سلطان بایزید خیمي ته را ننوتل . س
هغه وخت چې استیفن او دهغې خور ډسپنا خیمي ته ورننوتل نو دهغې څیرې پریوتې و ې ، په سترګو کې یې تر لرې لرې پورې ورانې
اندیښنه بې ځایه وه چې ګنې سلطان به ددواړو ورور اوخور د وژلو حکم وکړي .

د استیفن سره د روغبړ نه وروسته سلطان او علي پاشا دواړه بیرته په خپلو خپلو ځایو کې کیناستل ، خو استیفن او دهغې خور دمجرمان
تاسې دواړه ورور اوخور د مجرمانو په څیر مه دریږئ ، په هغه خالي ځایونو کې کینئ ،مونږ له تاسي دواړو سره د جنګی مجرمینو پ
کله چې هغه ورور اوخور دواړه کیناستل نوسلطان بایزید استیفن ته مخ را واړاوه او ورته یې وویل :

هغه خبره چې زه تاسې ته کول غواړم دهغې تر مخه زه تاسې ته دا په ډاګه کوم چې تاسې دواړو ورور اوخور ته به هیڅ ډول سزا نه د
دپلار پر خلاف د جنګ پیلامه کړې وه خو تاته به یاد و ې چې هغه ته مو نه هیریدونکې ماتې ورکړه . په هغه جنګونو کې ته هم شریک
استیفن ! ته پوهیږې چې کله چې ما او زما پلار ستا پلار اود هغې دوستانو ته ډیره بده ماته ورکړه ،نو بیا مونږ بیرته بروصې ته ولاړو
توانایي په دې جنګ ستاسې په درد وخوړه هغه ستاسې تر مخه ده .

تا هم ستا دپلار په څیر د ویدین په میدانو کې ډیره بده ماتې وخوړه ، ستا د لښکر ډیر عسکر ووژل شول ، اوپاته بې وسلې شول او د ج
د سلطان ددې خبرو سره د استیفن او دهغې خور څټونه ښکته و . د څه ویلو جرأت یې هم نه درلود، خویوځل استیفن زړه لوی کړ او س
درونده سلطانه ! مونږ دا منو چې مونږه ډیره ستره غلطي کړې ده . په مخکني جنګ کې چې زما پلار ووژل شوې نو زما احساسا ت ډ
د استیفن ددې خبرو په ځواب کې سلطا ن وویل :

استیفن ! تا ته به یاد وې چې په هغه جنګ کې زما پلار او دمسلمانانو سلطان ، سلطان مراد ، هم ووژل شو. ما خو ستاسې پرخلاف هیڅ
خلک به ډیر زیات له منځه تللې وئ بلکه ستاسې د سلطنت په دغه پراخه سیمه به هم زمونږ ولکه وې خو ما داسې و نه کړل .

دا ځل د سلطان د خبرو ځواب استیفن په ځای دهغې ځواني او ښایسته خور ورکړ . هغې د سلطان په لور وکتل او ورته یې وویل:

درونده سلطان !دا ستا مهرباني او د زړه پراخوالي دې چې په مخکنی جنګ کې د سوبې نه وروسته زمونږ سلطنت ته داخل نه شوئ ،
شو کولاې ، او په راتلونکې کې به هم ستا پر خلاف جنګ و نه کړو ، مونږ به ستا دوستان او ستا ملګرې واوسو ، اوکه چیرې څوک س
تر دې ځایه د خبرو وروسته ډسپنا لږڅه پښه نیولې شوه . د هغې په څیرې باندې د شرم اوحیا اثار را ښکاره شول ،هغې دخپل ورور اس
درونده سلطانه! مونږ داوړو ورور اوخور چې بله کومه پریکړه کړیده ، نو څرنګه چې هغه زما د ذات سره اړه لری نو په دې خاطر ز
دډسپنا دې خبرو نه یوائې سلطان بایزید یلدرم په اندیښنه کې کړبلکه علي پاشا ته هم اندیښنه پیدا شوه په دې خاطر دواړو په پوښتنه کو
، خپلې خور ډسپنا ته یې وکتل اوبیا یې وویل:

دووونده سلطانه ! که ته ماته او زما خور دواړو ته ښښنه وکړې نو د هغې ورسته که ستاسې له اړخه پر ما کوم شرط ایښول کیږي نو ز
کې برخه وانه خلو ، که چیرې د اروپا کوم قوت ستا بر خلاف سر را پورته کاوه اویا یې ستا پر خلاف د جنګ پیلامه وکړه نو زما له ت
بل کوم شرط چې مونږ دواړه ورور اوخور غواړو تاسو ت ووایو هغه یوائې زما نه بلکه د ډسپنا خپله غوښتنه هم ده. او هغه دا چې ه
تل ستاسې له پاره د احترام ، عزت او درنښت سبب وګرځي. که چیرې کوم شیطاني قوت پر ما باندې د غلبې پیدا کیدو هڅه کوي او یا
چې زه ستا د فرمان لاندې د اوسیدو ژمنه کوم نو تر څنګ به یې زه ددغې خپلوئ ، چې زماد خور په واسطه منځته راغلي هم ډیر احتر
دوورنده سلطانه !دغه دواړه شرایط چې مونږ ستا تر مخ کیښول، ددې نه علاوه یو بل شرط هم شته چې تاسې ته یې وړاندې کوم. دا دو
لکه څنګه چې تاته معلومه ده چې ستا د دروند والد سلطان مراد په لاسو زما پلار ډیره بده ماتې خوړلې وه. او په هغه جنګ کې زما پلا
ډسپنا تر دې پورې مخته ولاړه چې که په دې جنګ کې مونږ د سلطان بایزید په مقابل کې بریالیتوب تر لاسه نه کړ او د پخوا په څیر یو
اوس چې زمونږ د دعا په مطابق مونږ ته برې په برخه نه شو نو په دې خاطر ډسپنا اوس ستا د ښځې په څیر ستا سره د اوسیدو له پاره
وشوه و درونده سلطانه ! ته چې کله هم وغواړې زما او زما د خور ډسپنا څټونه پرې کولاې شې.

دغه دواړه شرایط چې زما او زما دخور تر منځ د جنګ دپیلامې نه تر مخه پرې خبرې شوې وې ، نو درونده سلطانه ! هغه مو ستا تر
طلاو څو کانونه دې درونده سلطانه ! دهغو کانونو څخه د لاسته راغلي زرو څخه مونږ ته پوره ګټه تر لاسه کیږي . نو که چیرې ته زم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبور واوسم.
د استيفن دخبرو وروسته سلطان بايزيد په ډيره معني لرونکې توګه علي پاشا ته وکتل او ورسره يې پټه مشوره وکړه . دمشورې په دور
استيفنه ! زه تيار يم ستا خور ډسپينا د خپلې ښځې په څير قبوله کړم . په دې کې شک نه شته چې ډسپينا د اروپا په ډيرو زياتو ښايسته و ښ
د سلطان بايزيد په دې خبره ډسپينا ټکان وخوړ او د سلطان په لور يې مخ را واړاوه ، تر څنګ يې وورور استيفن هم د سلطان په لور په پ
استيفنه ! ستا خور ډسپينا د ښځې د منلو په څير زما شرط دادې چې تر هر څه لمړۍ هغه عيسايت پريږدي او اسلام و مني . که چيرې ه
دسلطان دې خبرې د ډسپينا په مخ باندې د خوشحالی او مسکا نښې را و ځلولې .د هغې په سترګو کې ډيرې زياتې خوشحاليو نڅا کوله ،
دورنده سلطان ! لکه څنګه مې چې پخوا وويل د جنګ دپيلامې تر مخه مونږ په يسوع مسيح باندې سوګند کړې و او دهغې نه مو په دې
د استيفن په ځواب باندې سلطان ډير ډاډ من او خوشحاله شو ، او بيا يې وويل :
ستاسې لمړۍ شرط ماو منوده چې ته به پس له دې زما تابع ، مطيع او فرمانبرداره اوسې او دخپلې خور د خپلوۍ په اساس به ته زما تر
او زه به هغه د خپلې ښځې په څير و منم ، خو ګرانه ! ستا دريم شرط زما له پاره دمنلو وړ نه دې . اوس چې ته خپله خور زما په حرم
کړې و هغه ماته د منلو وړ نه دې .
دسلطان بايزيد ددې سخاوت په واسطه د ډسپينا د زړه غوټې و غوړيدې او دخوشحاليونه په کاليو کې نه ځايده ، استيفن هم تر يو وخته پو
درونده سلطان ! ، که چيرې ته ماته دورور په سترګو کورې ، نو زه به د وورور په څير د هغې کانونو يوه برخه ستا په قدمونو کې نظر
د استيفن په ډير اصرار او فشار سره سلطان دهغه هغه دريم شرط هم و منوده او تر څنګ يې ناست علي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل
علي پاشا زويه ! زه همدا اوس د لښکر قاضي را بولم تر څو هغه ډسپينا په اسلام کې داخله کړي ، دهغې وروسته به زه ډسپينا د خپلې ښ
به همدلته په روميليا کې د خپل لښکر سره يو ځای تم کيږې . او د همدې ځايه به د اروپايي ځواکونو ځارنه کوې . په دې وخت کې ته د
دهغو پاتو معامله هم ور خلاصه کړې او په خپلو کاروو کې به بريالي را ووزې ، ګوره زويه ! زما په دې خبرو خو کومه نيوکه ، اعتر
علي پاشا ورته وويل : محترم سلطان ! زه په دې لړ کې هيڅ ډول خبره نه لرم و، ته پو هيږې چې ستا هره خبره د علي پاشا له پاره دحک
د علي پاشا په دې ځواب باندې سلطان ډير زيات خوشحاله شو، بيا دسلطان دحکم په اساس د لښکر قاضي را وبلل شو ، او هغه د استيفن
د ډسپينا او خپل لښکر سره يو ځای د جنګ ددې ميدانونو څخه د بروصې د ښار په لور روان شو . علي پاشا هم د سلطان سره يو ځای د
خيمه کيدو حکم وکړ.
پرلپسې لري ......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۳)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاريخي ناول ديارلسمه برخه لولئ:

(۱۳)

پرلپسې***** ۲۲

لمر خپلې د تودخې او رڼا وړانګې نورې را ټولې کړې وې ،او ډوب شوې و .د شپې تيارې په خپل قوت سره د لمر د ډوبيدو

علي پاشا د ريونا د کاکا د زامنوپه کلې کې يوه دروازه ټک ټک کړه ، دهماغه لمړۍ ټک ټک سره د لږ ځنډ وروسته دروازه پر
، د خپل اس څټ يې دوه درې ځلې په مينه وواهه او بيا يې ددروازې پرانستونکې ته وکتل او په ډيره نرمه لهجه يې ورته وو

که زه غلط نه اوسم نو ستا نوم به يونيسيس وې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوازه پرانستونکي حیران شو او په ډیره عجیبه توګه یې علي پاشا ته وکتل او ورڅخه یې و پوښتل .

اول خو دا ووایه چې ته څوک یې ؟ او زما د حویلۍ دروازه دې ولې ټک ټک کړې ده ؟ ستا خبره سهي ده چې زما نوم یونیس

دیونیسیس په خبرو د علي پاشا په څیره کې نرۍ غوندې خوښي را ښکاره شو ه ، یو ځل بیا یې د خپل آس څټ و ټپاوه او
پیغام تاسي ته ورسوم.

دعلي پاشا په دې خبرو باندې د یونیسیس وجود لږ څه را وغوړید ، او په خندا یې وویل : که چیرې هغو دواړو ورورنو ته مات
نن شپه زما سره د یوه دروند میلمه په څیر همدلته تیره کړه .

علی پاشا په خپلو ښکاري سترګو یو ځل بیا یونیسیس ته وکتل او خپل آس یې همله د دروازې نه بیرون پریښود او همله یې و تا
وایم هغه به درته ووایم او دهغې وروسته بیرته ژر ستنیږم .

دعلي پاشا حویلۍ ته د ننوتلو سره سم یونیسیس د حویلۍ دروازه لکه د پخوا په څیر و تړله ، اوبیا یې له ځانه سره علي پاشا خپل
ماته سکون تر لاسه شي .

د یونیسیس ددې خبرو په اساس د علي پاشا په څیرې باندې درنه غوندې جذبه او په سترګو کې یې د تورې تیارې امواج راغل

یونیسیس! زه غواړم تاته ووایم چې د رستاک دواړه وریرونه ما له منځه وړي دي ، همغوې ماته ویلي چې ته هغه څوک یې
یې ؟

د علي پاشا په دې خبرو باندې یونیسیس حیران شو او ټکان یې وخوړ او بیا یې په ډیره بده توګه وویل :

زه به ستا د ټولو خبرو ځواب درکړم خو لمړۍ دا ووایه چې ته څوک یې ؟

علي پاشا په ډیره بې پروایي سره یونیسیس ته وکتل او ورته یې وویل :

یونیسیس! زما نوم علي پاشا دې . زه ستا په لاس د وژل شوې مجدالدین کشر ورور یم . او دخپلو قاتلینو څخه د بدلي اخستو له پار

دعلي پاشا په دې خبرو، یونیسیس د علي پاشا په لور وکتل او په یوه ډیره ویرونکې خندا سره او په ډیره سپکه توګه یې علي پاشا

که چیرې ستا نوم رښتیا هم علي پاشا وې او ته دمجدالدین کوچنې ورور یې نو ته خو بیا ډیر احمق او بې عقل یې ، ته دومره ناپوه ه
د یو څو لمحو میلمه دې ، ته څومره احمق ، څومره نا پوهه ،څومره بې وقوفه یې چې په دغه فضا کې دخپلې فنا تختې دې لی

واوره علي پاشا ! زما د لاسو په یو پړک ، زما په یوه اواز ،او زما پر یوه غږ سره به داسې ځوانان توره وهونکې دې میلمستون
اخستلو له پاره راغلي یې نو بیا له ځانه سره ولیکه چې ته به په دې میلمستون کې د څوځان سوزونکې لمحو او افسوسونو یو

کله چې یونیسیس ددې خبرو د کولو وروسته چپ شو نو علي پاشا هم د میلمستون چت ته په کتلو سره همغسې یوه زوروره خ

یونیسیس! هغه څه چې تا وویل هغه خو به ستا د نظر او آند په مطابق سهي وي ، خو هغه څه چې زه یې ویل غواړم هغه
دې هیر کړې .

تر دې ځایه تر خبرو وروسته علي پاشا لږ څه چپ غوندې شو او بیا یې په پوره توجه ، قهر او غضب سره یونیسیس ته وویل

یونیسیس! زما خبره لا تراوسه پورې نه ده ختمه شوې ، زه غواړم تا ته دا هم ووایم چې ، هغه سپکاوې چې د مشیت سبب ګر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو يونيسيس! دهغه د ژوند په بيکرانه مسافتو کي د درد او تکليف نه اخوا نور څه نه پريږدم .

د علي پاشا ددې خبرو په واسطه يونيسيس نور هم په غضب شو اود علي پاشا ددې خبرو ځواب يې په همغه لهجه ورکړ او ورت

علي پاشا ! هغه څه چې تا وويل ، هغه ستا فريب ، ستا غولنه ده ، شايد تا په داسې چاپيريال کې پالنه موندلي وې ، چيرې چې
داسې شپه وګرځې چې په قسمت کې يې سهار نه وې ليکلي .د هغې دغه تيرې شوې ځوګړۍ به اوس ستا د ژوند اخري

علي پاشا په خپل ځاې باندې ډاډمن ناست و او يونيسيس ته دکتلو پرته يې د مخکې نه په زيات قوت او غضب ناکه اوازه سره وو

يونيسيس! ځنډ ولې کوې ؟ کله چې ته زما ژوند ختمول غواړې او د مجدالدين په څير باندې ما هم دخپلې لارې څخه لرې کول غ

دعلي پاشا په دې خبروو باندې يونيسيس نور هم په غضب شوو نو په دې خاطر يې په لوړ اواز يو څو نومونه اخستل او هغو پ

ددې غږوروسته يونيسيس څو لمحې انتظار وکړ او دهغې وروسته د هغه په حالت کې بدلون را غې ، دهغه په سترګو کې غضب
:

يونيسيس! په خپل ځاې کينه ، زه به تا پرې نږدم چې دميلمستون څخه بيرون قدم کيږدې ،تا ماته پخوا ويلي و چې ستا يو اواز ،
وهونکو انتظار وکړه چې ستا په حکم به ما هغسې کوې لکه څنګه چې تاوويل :

دعلي پاشا د دې خبرو په ځواب کې يونيسيس ډير عصبي شو او په خپل ځاې ولاړ و او په ډير نفرت اوکرکې سره يې علي پاشا ت

علي پاشا ! که چيرې ما ستا دوه ستر ورونه اوپلار وژلي شول نو تا هم په خپله وينه کې لمبولې شم . ته څه فکر کوې چې

د يونيسيس په دغه خبرې باندې علي پاشا د توپان په څير دخپله ځايه پورته شو او يونيسيس ته يې په سخت اواز سره وويل :

که چيرې ته په کوم هوډ ، عزم ، غلطي انګيرنې ، دهوکې يا فريب کې ککړ شوې يې نو لږ د خپلې ميلمستون څخه بير ون

دهغه په دې خبره باندې يونيسيس نور هم په غصه شو ، هغه د ميلمستون ددروازې په لور ولاړ، په دې وخت کې علي پاشا ور م

د علي پاشا ددغې قوې ضربې وروسته يونيسيس يو ځل بيا را پورته شو او تريوه وخته پورې يې علي پاشا ته د يوه ليوني سپي

علي پاشا ! تا دلته په دې کمره کې پر ما لاس پورته کړ نو پوه شه چې ستا د مرګ په پروانې باندې زما مهر ولګيد . په دې پښ
سره تباه کړي ، کله چې همداسې خلک پر تا باندې را دننه شي نو بيا به په دې کمره کې ستا حالات په شګو د ليک په څير و ګر

علي پاشا سمدستې د يونيسيس ددغه ګواښ په ځواب کې څه و نه ويل : خو په يوه نا څاپه توګه يې خپله توره د تيکې څخه را وو
دخپلې تورې په اشارې سره يې يونيسيس ته وويلې :

يونيسيس ! زه د ډيره وخته را هيسې ستا بک بک اورم ، ستا اوتې بوتې اورم ، لږ څه د خپل ميلمستون څخه بيرون را ووځه ، چ

دعلي پاشا ددې خبرې سره که له يوې خوا د يونيسيس په مخ باندې مرګ نڅا پيل کړې وه خو دبله اړخه هغه لږ څه د ډاډ سا
يې وويل :

يونيسيس ! د خپل کور په انګړ کې و دريږه او بيا اواز وکړه، څوک چې را بولې را ويې بوله ،زه تا ته اجازه درکوم څوک

د علي پاشا د وينا سره سم يونيسيس هملته د خپلې حويلۍ په منځ کې ودريد او بيا يې په زوره زوره چغې ووهلې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې هغه خپل زور وواهه نو علي پاشا يې په ورو ورو په ځټ لاس را ښکود او ورته يې وويل:

يونيسيس ! اوس نو چپ شه ،ما تا ته د خپلو ملګرو او ملاتړو د رابللو فرصت درکړ ، او تا هغوی ته غږ وکړ، اوس زه هم انتظا

د شپې په تياره کې يونيسيس په خپل ځای ډاډمن و هغه هيله من و چې هغه خلک چې هغه د خپل ملاتړ له پاره را غوښتي دي نو
وه ، دواړه چپ چاپ ولاړ و و نو کله چې د يونيسيس د اواز کومه پايله تر مخه را نغله ، نو علي پاشا ورته وويل :

يونيسيس ! تا وکتل چې ستا د اواز کوم اغيز مخ ته را نغې ، هيڅ دښمن بل دښمن ته دومره مهلت نه شي ورکولې و، تر دومره
پوره ډاډ سره به خپل د اوسيدو ځای ته ستون شوې هم وای . ماتاته د اواز کولو مهلت هم درکړ .ما تاته د خپلو ملګرو د رابللو ل
په ډيره ذليله مړينه ووژنم .

په ځواب کې يونيسيس په ډيره بې وسۍ سره دعلي پاشا په لور وکتل او ورته يې وويل : ګوره زما بدترينه دښمنه ! داسهې نه د

علي پاشا د غاښ چيچنې په ځير ورته ځواب ورکړ او ورته يې وويل:

نه !...هغه څه چې زه درڅخه پوښتم لمړۍ دهغې ځوابونه راکړه . دهغې وروسته به بيا ستا د وژلو تر مخه ستا پوښتنې واورم ا
راکړې وه ، هغه ستا په هکله څه نورې خبرې هم ماته کړي دي ، د همغه اطلاعاتو په اساس به زه ستا ځواب تلم ، که چيرې درو

د علي پاشا په دې خبره د يونيسيس وجود نور هم لکه د باد په څير په رپيدو شو . تر لږه ځنډه چپ خوله و . په دې وخت کې علي
ډوب اواز وويل چې :

زما نا ځاپې دښمنه واوره ! که چيرې رښتيا هم مجدالدين ستا ورور وی نو هغه ، دهغه پلار او ورور درې واړه پنځه کسانو وژلي دي

ديونيسيس د ځواب په اوريد سره د علي پاشا په مخ کې د خوشحالۍ نښې را څرګندې شوې ، ددې وروسته يې ترې دويمه پوښت

تاسو دا خلک د چا په اشاره او امر وژلي دي ؟

يونيسيس په لړزيدلي اواز او نښتي ژبه باندې وويل چې :

په يونان کې دپادريانوو او راهبانو يوه ډله ده ، دا ډيره وينه خوړونکې ا و ځيرونکې ډله ده . هغوی د مسلمانانو پر خلاف يو محا
ته راشي نو د همدې پاديانو د ويناو په اساس د هغوی څومره ډلې چې خپرې دي دهغوی کار و رتماموي ، د همدې پادريانو په
په حکم باندې ستا پلار او دوه ورونه به قتل رسولي دې ، دا په دې خاطر چې ستا پلار دې سيمو ته د مبلغ په څير را غلي و او د

دپادريانو ددې ډلې او ددې انجمن د لارښووني له پاره دوه کسه ستر پادريان دی ، هغوی ته لاټ پادريان هم وايي. دهغوی دو
يوه ډيره پخوانی ګرجه ده چې په همغې کې دوی خپلې غونډې تر سره کوي . اوديخنی به موسم کې دوی د «پلوپ» په جزيره
پادريانو ددې انجمن او غونډو عملي ، مالي او اخلاقي مرسته کوي

تر دې ځايه د يونيسيس خبرې خلاصې شوې ، علي پاشا هم د فکرونو په امواجو کې ډوب و ، او دلږ څه ځنډ وروسته علي پاش

يونيسيس ! تا وويل چې د دې پادريانو اجنټان د يونان په هره ځنډه کې خواره واره پراته دي ، نو ددوی دا نمانيدګان په کومو ک
دې توثيق کې تا لږ څه غلطي هم وکړه نو بيا به ستا په مقدر کې د ذلت او رسوايي څخه نور څه نه وي .

د علي پاشا په دې خبره باندې يونيسيس تر لږ څه وخته پورې چپ پاته شو ځکه چې علي پاشا د خپلې تورې تيره سر د شا له اړ

علي پاشا ! په کوم کلي کې چې ته همدا اوس ولاړ يې ، نو داسې يې وګڼه چې دا دپادريانو تر ټولو ستر مرکز دی ، ددې کلي نژ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته د ستر پادرۍ کرسپاس او کوچني پادري اردیس څخه احکامات تر لاسه کوي . او بیا زه دهمدې احکاماتو په رڼاکې د ه

د یونیسیس د ځواب په میندولو سره علي پاشا نور هم ډیر زیات خوشحاله شو ، داسې بریښیده چې هغه ددې ځواب څخه پوره

ایا ستا دکور د غړو څخه بل کوم کس هم په دې ډله کې شامل دې ؟

دهغې دپوښتنې په ځواب کې یونیسیس وویل : هو .... زما کشر ان دوه ورونه دي چې دهغوې څخه یې یو دلته دې .

علي پاشا دخپلې تورې سر لږ نور هم دهغه په څټ کې ور زور کړ او په تحکمانه شکل یې ورته وویل :

په کومه خونه کې چې همدا اوس ستا ورور شتون لري د همغې لورې ته ولاړ شه .

د علي پاشا په دې حکم باندې یویسیس لږ څه وویرید، لمړی خوشحاله وه چې په دې ترتیب هغه ته دخپل ورور دژوند د خوندې
شاشا روان و .

د لږ څه وخت وروسته یونیسیس یوې خونې ته ور ننوت ، خو د خونې دروازې ته د رارسیدو سره سم هغه هک پک شو ، ځ
رنګ تک ژیړ شوې و، یو ځل یې مخ را واړاوه او دعلي پاشا په لور یې په حیرانونکې ډول وکتل، هغه غوښتل څه ووایي ، خو

یونیسیس ! اعتراض به نه کوي ، زه پوهیږم چې څومره کسان چې په دې کمره کې پراته دي ټول ستا د کورنۍ غړي دي ، او ک
اخستې ، اوس نو د شپې په دې تیاره کې نه څوک ددې کلي څخه بیرون تللې شی او نه د بهر څخه ورسره څوک څه کومک او مر
خو خپل ورور ته دې ووایه چې که هغه په لاره کې د څه کولو شرارت وکړ او یا یې کومه غلطه لوبه کول زړه وغوښتل نو ز
ترې د خوندې وتلو اجازه ور نکړم . دا هم باید تا ته څرګنده کړم چې زما عسکر نه یواځې کلي په محاصره کې اخستې دې بلک
یې ور واستوه ، زما وسله وال ځوانان به دهغوې سره یو ځای وې .

علي پاشا یونیسیس پریښود چې ورشي او خپل ورور وپوهوی ، یونیسیس هم تر ډیره ځنډه خپل ورور ته پټې خبرې وکړی ، ه
بیرون را ووتل .

د هغوې د تللو وروسته علي پاشا یو ځل بیا یونیسیس ته مخ کړ او ورته یې وویل : یونیسیس زه پوهیږم چې دوې ټول ستا دکورنۍ
دي ، دوې به نه یواځې تا بلکه ستا ټوله کورنۍ به په وینو کې لت پت کړي .

یونیسیس چپ چاپ مخته ولاړ او په هغه خالي ځای کې کیناست چې علي پاشا ورته په ګوته کړې و. علي پاشا د خپلو وسله ال ځو
لاسونه د شا له خوا تړل شوې و . هغوې یې را وستل او دعلي پاشا تر مخه یې ودرول . او ورته یې وویل چې :

علي پاشا ! دغه هغه دوه کسه ځوانان دي چې تا را بللي و.

علي پاشا لمړی د خپلو وسله والو ځوانانو شکریه وکړه او بیایې یونیسیس ته وکتل او ورته یې وویل :

یونیسیس ! ایا دا هماغه دواړه ځوانان دی چې تا ددوې سره یو ځای مجدالدین او دهغې ورور اوپلار درې واړه وژلي و .

یونیسیس خو په خوله څه و نه ویل خو بیا یې دغم او درد نه په ډکه توګه خپل سر و خوځاوه ، ددوې ددې خبرو څخه دهغو دوا

اوس نو د یونیسیس نه اخوا د علي پاشا سترګې په دغو دواړو ځوانانو و لږیدې ، تر لږه وخته پورې یې ددوې دواړو دسر نه تر

ایا تاسو دواړو د یونیسیس او د تولک نومې کلي رستاک ددواړو وریرونو سره یو ځای مجدالدین او دهغې مشر ورور او پلار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلي پاشا ددې پوښتنې سره سم دواړو ځوانانو خپل سرونه ښکته وغورځول ، هغوې خو په خوله څه نه ويلې خو دهغوې په دې

ماتاسو ته د چپ کيدو له پاره نه دې ويلي ،ما ستاسو څخه پوښتنه کړې ، دپوښتنې ځواب راکړئ ،که چيرې زما د پوښتنې ځواب ر
پرې کړي ، ستاسي ښه په دې کې دي چې هر هغه څه چې زه يې پوښتنه کوم دهغې سهي سهي ځواب راکړئ،

علي پاشا ددې خبرو وروسته لږ څه ځنډن شو ، څه فکر يې وکړ ، يو نظر يې په خپل مخکې ولاړو ځوانانو باندې وکړ اوبيا

واورئ اې قاتلانو ! زه تر ډيره وخته پورې ستاسې چپتيا نه شم زغملاې ، ما چې در څخه څه پوښتلي دهغې ځواب سمدستي

که چيرې يونيسيس ددې خبرې اقرار کړې وي چې هغه زمونږ سره يو ځاې مجدالدين ، دهغه مشر ورور اوپلار ټول وژلي دي

دهغوې دواړو په دې اقرار باندې د علي پاشا قهر او غضب نور هم زيات شو. او تر خپلې مخې ولاړ ځوانانو ته يې وويل :

اې دتيارو شيطانانو واورئ ! اې زما د پلار او دوو ورونو قاتلانو ! ما ستاسو پر خلاف د انتقامي عملياتو لار خپله کړې ده . ک
خلاف حرکت وکړم.

هغوې دعلي پاشا ددې خبرو ځواب ور نه شو کړاې ، تر لږ وخته پورې علي پاشا هغوې ته کتل بيا يې په خپل څنګ کې ولاړو

دسرونو د پريکولو په وخت کې هغوې ډيرې زياتې چغې او نارې ووهلې دهغوې ددغه حالت به کتلو سره ديونيسيس او دهغه دکو

د هغوې دواړو د وژلو وروسته علي پاشا د يونيسيس تر څنګ راغې دهغه سره خپله لوڅه توره په لاس کې وه. يونيسيس ډاډ

يونيسيس ! زه نه غواړم تا د شپې په تياره کې ووژنم ، زه په دې خونه کې له تاسره نژدې کينم او شپه به سبا کړم ، سهار به زه
وحشي او د ړندې جذبې خاوندان دي اود پادريانو او راهبانو د انجمن ايجنټان او سرتيرې دي. اوس ته هم همدلته کينه شپه تير

ددې خبرو څخه وروسته علي پاشا بيرته شا ته شو او تر را تلونکې سهاره پورې يې دخپلو ملګرو سره يو ځاې ددې شپې د

٢٣*****

په دغه ورځ کله چې د ماښام د تيارې د خپريدوسره سم ښايسته او ښکلې ريونا په منډو منډو د نريوس په کور ور ننووته. نو نر
ته ور ننوتې وه نور نريوس سمدستي خپل لاس د ډوډۍ څخه واخيست ، د نريوس دا حال د ريونا له پاره د زغم وړ نه و . هغ

نريوس خورې ! اول ته ژر ژر ډوډۍ وخوره ، د هغې وروسته به زه تاته يو ډير ښه خبر واوروم .

د ريونا ددې خبرې سره نريوس ډاډمنه شوه ، هغې ژر ژر خپله ډوډۍ وخوړه ، د دې تر څنګ دهغې کوچنيانو او مور هم خپ
هم را ننوتل ، دهغوې په دې بې وخته راتګ باندې نريوس لږ څه حيرانه غوندې شوه . هغه داسې و ګڼله چې کومه ستره غميز

ريونا ! کله چې ته زمونږ حويلۍ ته را ننوتې نو په هغه وخت کې ستا د څيرې حالات څه نور و خو کله چې تا وکتل چې زه
بريښې چې دا کومه معمولي پيښه نه ده .

تر دې وخته پورې رستاک او کيتهنا هم په خونه کې کيناستل ، نو بيا په کمرې کې ريونا نريوس ته وويل :

نريوس خورې ! څرنګه چې تاسو څلور واړو ډوډۍ خوړله ، نو په دې خاطر د ډوډۍ په وخت کې ما نه غوښتل تاسو په کوم فک

ريونا تردې ځايه خبره وکړه چې نريوس د غم ، اندېښنې او فکر تر منځ د هغې خبره غوڅه کړه او ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ريونا ! ته ما ته زما د ورور علي پاشا په هكله څه ويل غواړې؟ خداې دې نه كړي ايا هغه په كوم مصيبت كې نښتي دې؟ يا كو

دهغې په دې خبره باندې ريونا يو ځل بيا خبره بيل كړه .

نريوس ! ته مه انديښمنه كيږه ، كه څه هم زما مور او پلار د علي پاشا په هكله انديښمند دي خو زه هيله منده يم چې د كوم كار

نريوس خورې ! زه خبره شوې يم چې علي پاشا د روميل په ولايت كې د خپل لښكر سره يو ځاې زمونږ د كلي تر څنګ خيمه
ولاړې ، او علي پاشا تيره شپه يو ځل بيا زمونږ دكلي تر څنګ پړاو كړې دې . كله چې ما ته او زما مور اوپلار ته په دې هكله خبر
او انديښمن كړل.

نريوس خورې ! د علي پاشا په هكله زما انديښنه يوه قدرتي خبره ده . زه تر اوسه په دې نه پوهيږم چې د علي پاشا سره زما
ليک هم استولې و خو ما ته د علي پاشا لخوا دهغه خط په هكله كوم ځواب را نغي . زه په دې هكله كومه شكوده او ګله هم نه ك

بلې ! ماغوښتل تاته ووايم ، چې كله چې مونږ درې واړه دعلي پاشا خيمي ته ورغلو نو هلته د علي پاشا نيمايي لښكر و او دهمدې ن
مونږ درې واړه هملته تم كړي خومونږ موافقه و نه كړه نو بيا هغوې مونږ ته په تفصيل سره خبره وكړه.

نريوس ! ددې نه مخته ماته هم معلومه نه وه او تا ته به هم په دې اړه كوم معلومات نه و خو زما پلار د علي پاشا د دواړو و
رسيدلې و چې په يونان كې د راهبانو اوپادريانو يو انجمن كار كوي ، دا انجمن چې دې سيمو ته هر مسلمان مبلغ د راتلو څخه
شول او زه يې ترې را ازاده كړم ، هم د همدې راهبانو او پادريانو د انجمن سرتيرې و.

ما ته ددې ټولو خبرو په هكله هغه وخت معلومات پيدا شو چې علي پاشا زما د خلاصون له پاره زما دكاكا د زامنو لاره و نيو
قاتلانو په لټون پسې و . خو قدرت په خپله داسې فرصت برابر كړ چې زما دكاكا د زامنو په لاسو زما دتښتولو په وخت كې ،د ق
مشرې په غاړه لرې ، يعني ددې كلي ټول وګړي د يوې مجرمې مافيا په څير د همدې انجمن د راهبانو او پادريانو سره اړيكي

نريوس خورې ! مونږ ته د انديښنې خبره داده چې علي پاشا په خپله د خپل نيمايي لښكر سره دهمدې كلي په لور ورغلې دى ،
خورجانې ! دا هغه خبره وه چې ما غوښتل له تاسره يې شريكه كړم اوهمدې خبرې زه انديښمنه كړې يم .

د ريونا په دې خبرو باندې نريوس هم د غم په فكر كى ډوبه شوه. مور يې هم د انديښنو به بحر كې و غورځيده او كوچنيانو با

ريونا ! كه تاسې درې واړه هلته د علي پاشا خيمي پورې تللې وى،نو هلته خو مو داپوښتنه كولې شوه چې علي پاشا به كله بيرته د خپل

ريونا سمدستي ځواب وركړ .

مونږ د علي پاشا د سالارانو څخه دا وپوښتل ، خو هغوې ته دعلي پاشا د بيرته را ستنيدو په اړه هيڅ معلومات نه و. زما پلار ،مور او
په دې خاطر مونږ درې واړه ستا لورې ته راغلو .

نريوس د ځواب په اړه لږ څه فكر وكړ . او بيا يې وويل :

زه به ډوډۍ تيار كړم ، لمړۍ ډوډۍ وخورئ بيا به كومه پريكړه وكړو . خو زه فكر كوم چې هغه به د شپې دشپې خپله موخه ت
دهغه سره په تفصيل سره خبره وكړو. اوس تاسو درې واړه كينئ چې زه درته غذا تياره كړم .

دهغې ددې خبرې په ځواب كې كيتهنا سمدستي وويلې:

نريوس لورې ! تا ته دڅه كولو اړتيا نه شته لكه څنګه چې ريونا وويل ،كله چې مونږ دعلي پاشا خيمي ته ولاړو نو د علي پاشا سا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کیتهنا ددې خبرو په واسطه نریوس تر یوه ځایه ډاډه شوه او بیا یې وویل:

که چیرې تاسي رښتیا هم ډوډۍ خوړلې وې او بیا راغلي یاست نو زما غوښتنه داده چې نن شپه به تاسي درې واړه دلته زما سره

کیتهنا ،ریونا او رستاک د نریوس په دې وړاندیز باندې په خپلو کې مشوره وکړه اوبیا ریونا نریوس ته وویل:

نریوس ! مونږ درې واړه ستا دا وړاندیز منو ، نن شپه همدلته له تاسره پاته کیږو، بیا به سهار وختي د علي پاشا د خیمي په لور

نریوس سمدستي له خپله ځایه پورته شوه او دهغو بسترو تر څنګ چې دخپلې مور او کوچنیانو له پاره یې خپرې کړې وې په بل

پرلپسې لري.....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۱۴)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول څوارلسمه برخه لولئ:
پرلپسي*****۲۴

تېره برخه له دې ځایه ولولئ

هلته علي پاشا د یونیسیس سره یو ځای ټوله شپه سهار کړه ،دهغه وسله وال ځوانان د یونیسیس د حویلۍ تر څنګ ټول کلي ، دننه او بهر ،په خپله محاصره کې اخستي و کله چې لمر د شرق له لورې را وخوت ، نو دعلي پاشا په حکم یې دکلي ټول خلک د کلي په شرقي برخه کې را ټول کړل ، هغوې یې په ډلو ډلو وویشل ، ځوانان یې ترې را وویستل او هغوې یې په یوه ځای کې را ټول کړل او ښځې ، کوچنیان ، زاړه او معذور خلک یې ترې بیل کړل . بیا یې یونیسیس د کلي د ځوانانو تر مخ و دراوه ، د کلي ټول ځوانان یې بې وسه کړي و د هغوې تر شا هم دعلي پاشا وسله وال ځوانان ولاړ و، د کلي د ښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذورینو سره یې هیڅ غرض و نه کړ . هغه د خپلو عملیاتو د پیلامې تر مخه یونیسیس ته مخ کړ او ورته یې وویل :
یونیسیس! تا ددې خبرې اقرار کړې چې تا د رستاک ددواړو وریرونو سره یو ځای ، او دهغه دوه نورو ځوانانو سره یو ځای چې تیره شپه یې ما کار ورخلاص کړ ، زما پلار او دواړه ورونه وژلي دي . په دې ترتیب تاسي پنځه واړه زما دپلار او دواړو ورونو قاتلین یاست . او اوس ما دخپل پلار او ورونو د قاتلینو څخه د څلور و معامله فیصله کړې ده ، یواځې ته پنځم پاته یې ، ستا کار به هم ډیر ژر تمام شي .
تا ما ته داهم ډاګیزه کړې ده چې تاسي ټول د پادریانو او راهبانود هغه انجمن غړی یاست چې دمسلمانانو په عامه وژنه کې لاس لري ، او دهغوې موخې دادې چې په دې سیموکې به نه کوم مسلمان مبلغ را ننوځي او نه به ورته د اسلام د خپریدو فرصت ورکړل شي. تا ماته دا هم ډاګیزه کړې ده چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانو او پادریانو د انجمن غړي او سرتیرې دي .
تردې ځایه علی پاشا چپ شو اوبیا یې په لږ څه اوچت اواز سره وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونیسیس ! زه تا ته داخبرې په اوچت اواز ځکه کول غواړم چې د کلي ټولو ځوانانو ته ستا په موجودیت کې دا ډاګیزه شي چې دوې ټول مجرمین دي او یونیسیس ددوې په جرمونو باندې شاهد اوګواه دي. نو زه به هیڅکله هم دا مجرمین و نه بښم ،یونیسیس ! تر اوسه پورې خو ماته یواځې دا څرګند و چې تاسې یواځې زما پلار او دوه ورونه وژلي دي ، خو ددې نه علاوه معلوم نه ده چې تاسې خلکو به تر اوسه پورې څومره مسلمانان مبلیغین دتیغه تیر کړي وي ، نو په دې خاطر یونیسیس!ستا او ستا د دې ملګرو ژوندي پرېښول د انسانیت له پاره سپکاوې دې .
تردې ځایه د خبرو کولو وروسته علي پاشا چپ شو بیا یې په نا ځاپي توګه خپله درنه ځلیدونکې توره د نیام او تیکي څخه را وویسته ،څوقدمه مخته ورغی او یونیسیس ته یې وویل:
یونیسیس ! هغه څه چې زه یې کونکې یم هغه هیڅکله هم ستاسې سره تیرې نه دې ، هغه څه چې ستاسې د ځوانانو سر ه تر سره کیدونکې دي هغه هم دهغوې سره تیرې نه دې . تاسې د کینې نه ډک انسانان یاست او ستاسې په سترګو کې د کینې او تعصب پرته نور څه نشته . یونیسیس ! تا د څلورونور ځوانانو سره یو ځاې زما پلار او دوه ورونه وژلي دي ، نو په دې خاطر ستا وژل پر ما فرض شوې دي .
ددې خبرې سره سم علي پاشا خپله توره را پورته کړه او په یوه ګذار یې د یونیسیس سر له تنې پرې کړ، فضا د چغو اوسورو نه ډکه شوه او دیونیسیس بدن په وینو کې لت پت پریوت . علي پاشا د یونیسیس د وژلو وروسته لکه د پخوا په څیر خپله توره دهغه په کالیو پاکه کړه او بیا یې خپل یو سالار راوغوښت او هغه ته یې څه حکمونه وکړ ل ، دهغې سره سم هغه سالار په خندا شو ، شاته ولاړ اوهغه وسله وال چې ددې کلي د ځوانانو تر شا ولاړ و هغوې ته یې څه اشاره وکړه ، دعلي پاشا حکم یې ورته واوراوه ،دهغې سره سم هغوې ټول مخته راغلل ، او د یوې اشارې سره سم یې دهغه کلي ټول ځوانان له یوه سره د تیغه تیر کړل .
کله چې دا عملیات پاې ته ورسیدل نو بیا علي پاشا ټولو هغو ښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور ته چې هلته یې په ډیره بې وسۍ سره دغه ننداره کتله په وینا کې وویل :
دکلي زړو، کوچنیانو ، ښځو او معذورو ټول واورئ چې زما دین په ښځو ، زړو و کوچنیانو او معذور باندې د لاس د پورته کولو اجازه نه راکوي ، ستاسو سردار یونیسیس ما ته ویلي و چې ددې کلي ټول خلک د راهبانواو پادریانو د انجمن غړیتوب لري او د مسلمانانو په وژلو ویاړ ي، هم ستا سو د کلي خلکو زما پلار او دوه ورونه وژلي و نو اې د کلي خلکو واورئ چې زما نوم علي پاشا دي او زه د سلطان بایزید یلدرم د فوځ سالار یم ، ما د یونیسیس تر څنګ ددې کلي ټول ځوانان هم ووژل ،ځکه چې دوې ټول مجرمین و او د پادریانو او راهبانو د انجمن غړي او سرتیرې و ، زه پر تاسو باندې لاس نه پورته کوم .تاسې ټولو ښځو، کوچنیانو ، زړو او معذورو ته ښننه کوم، تاسې ټول خپلو خپلو کورنو ته ولاړ شئ ، خو یوه خبره یاد لرئ چې د نن نه وروسته که په دې کلي کې کوم مجرم انسان ته پنا ورکړل شو ه و او یا د نن نه وروسته زما جاسوسانو او مخبرانو ماته اطلاع راکړه چې ددې کلي د کوم وګړي اړیکې د راهبانو او پادریانو د انجمن سره دي نو ستاسې څخه به داسې انتقام واخلم چې ستاسو په فکر کې به هم نه را ګرځي .اوس تاسو ټول خپل کلي ته تللي شئ.
د علي پاشا په دې حکم باندې هغوې ټول خوشحاله شول ، بیا یې په منډو منډو باندې خپل ځانونه کلي ته ورسول ، علي پاشا هغه وژل شوې خلک ټول د هوایي مرغانو خورا ک ته پریښودل او بیا بیرته خپلې خیمې ته راستون شو .
۲۵ *****
لمر څو نیزې را پورته شوې و ، او وړانګویې دګرمۍ اغیز شینده ، ګرمي هرې خواته خپره و ، علي پاشا دخپل نیمایي لښکر سره بیرته د خپلې خیمې په لور را روان و. د رارسیدو تر مخه یوه عسکر ورمنډه کړه او دهغه د اس واګې یې په خپلو لاسو کې ونیولې او ورته یې وویل :
پاشا ستا په خیمه کې څو کسه میلمانه ناست دي . په هغوې کې ستا مور او ستا کشره خور هم شته ، زه به ستا آس تر اخور پورې یوسم او ته خپلې خیمي ته ورځه .
دخپلې مور او خور د خبر په اوریدو سره علي پاشا دومره خوشحاله شو چې د آسه یې را ټوپ کړ اود آس د زین سره تړلې دوه خورجینه یې را پرانستل ، په خپله اوږه یې واچول ، آس یې د خپل عسکر په لاسو کې ورکړ او په خپله یې په یو څو ګامونو سره ځان خیمې ته ورساوه.
کله چې خیمې ته ور ننوت نو ویې کتل چې هلته په خیمه کې د هغه دمور قیرات او دسریان خور نه علاوه نریوس ، ریونا ، رستاک او کیتهنا هم ناست دي . کله چې علي پاشا خیمی ته ورننوت نو ټول د خپلوځایو څخه پورته شول ، علي پاشا ورمنډه کړه او د یوه کوچني په څیر د خپلې مور په غاړه کې ور پریوت.
قیرات تر یوه وخته پورې هغه ښکلاوه او مینه یې ورسره کوله ، علي پاشا د خپلې مور څخه وروسته خپلې خور ته ورغی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه په سر یې لاس راښکود ،بیا چې کله دهغه مور اوخور کیناستل نو علي پاشا هم په یوه خالي ځاې کې کیناست ،ددې سره سم د علي پاشا مور غوښتل هغه ته څه ووایي چې ریونا خبرې پیل کړې،
علي پاشا ! تا مونږ ته دویلو پرته زما د کاکا په کلي حمله وکړه ، په هغې کلي کې ټول مجرمین اوسیږي .او هغوې ټول د راهبانو اوپادریانو د انجمن غړی او سرتیری او دمسلمانانو پر خلاف ورته دندې ورکول شوي دي . ته دداسې یوه ستر کار له پاره د شپې په تیاره کې یوازې تللې وې ، کیداې شو چې هلته هغوې تاته کوم زیان در رسولې واې.
د ریونا په دې معقولو خبرو باندې علي پاشا دهغه شکریه وکړه او بیا یې ورته وویل :
ګوره ریونا ! زه خو ځانته نه وم، زما سره زما د لښکر یوه برخه هم وه . زما ددواړو ورونو او پلار پنځه کسه قاتلان وو، دهغوې له ډلې څخه دوه هغوې و چې ته یې تښتولې ، هغوې دواړه ستا دکاکا زامن و. ما هغوې ستا په موجودیت کې له تیغه تیر کړل . دریم یې ستا د کاکا دکلي سردار یونیسیس و او دوه کسه نور ځوانان و چې د همدې کلي اوسیدونکي و ما دهغوې درې واړو کار هم ورخلاص کړ .
که جیرې ما یواځې همدا کار کولی نو زه به د شپې دشپې بیرته خپلې خیمې ته را ستون شوې وې، خو ما ته اطلاع راکړل شوې وه چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانواو پادریانو دانجمن غړي او سرتیرې دي او په دې سیموکې د مسلمانانو پر خلاف کار کوي ،نو ما د لمر د راختلو پورې انتظار وکړ دکلي ټول کوچنیان ، زاړه، ښځې او معذورین مې پریښوول او پاته مې ټول ځوانان له تیغه تیر کړل . په دې ترتیب مې هغه کلي د مسلمانانو له پاره د خطر نه وویست . زه نن ډیر زیات خوشحاله یم چې زه نن د خپل پلار او ورونو د قاتلینو څخه په بدل اخستلو باندې بریالي شوې یم.
دعلي پاشا په دې خبرو باندې د قیرات او سریان په مخونوکې د خوشحالی لیکې را پیدا شوې چې هغوې خپله خوشحالي په الفاظو کې نه شو بیانولې ، قیرات یو ځل بیا دخپله ځایه پورته شوه او علي پاشا یې په خپله غیږ کې و نیو اوډیره مینه یې ورسره وکړه. ددې سره سم سریان هم د خپله ځایه پورته شوه او علي پاشا یې په تندې باندې موچې کړ . بیا نو قیرات علي پاشا ته وویلې:
علي پاشا زویه ! تا هغه کار ترسره کړ چې د ډیرې مودې را هیسې یې ما انتظار کاوه ، زویه ! تا زما د کورنۍ عزت او وقار پورته کړ .
قیرات لا دا خبره کوله چې علي پاشا د خپلې اوږې څخه خورجین را ښکته کړه په هغې کې یې لاس ور ننویست او د پڼو یوه ډیره قیمتي جوړه یې ترې را وویستله ، اودخپلې مور په لور یې ور وړاندې کړه او ورته یې وویل :
اې مورجانې ! ما ستا له پاره دوه جوړه پڼي اخستې وې ، چې یوه یې همدا ده ،مادا بوټان تاته د نکوپولس په ښار کې را نیولي و . اې مورجانې ! دا بوټان ما په خپل خورجین کې له ځانه سره ګرځول ، او غوښتل مې چې کله دخپلو دښمنانو څخه بدل واخلم نو په خپلو لاسو به یې خپلې مور ته په پښو کوم. اوس ته خپلې پښې راوړندې کړه تر څو ستا زوې علي تا ته په خپلو لاسو دا پڼي په پښو کړي . اې زما مورې ! ما دخپل کوچنیتوب ا و ځوانۍ ډیره برخه ته پښې ابلې لیدلې یې، درنې مورې ! دا چې هغه وخت ما څنګه دا زغمل په الفاظو کې یې نه شم بیانولې. خو د هغه خداې ډیر زیات شکر دې چې هغه ماته ددې کار د ترسره کولو توفیق را وباښه .
ددې سره سم علي پاشا هغه پڼي ور مخکې کړې ، قیرات هم خپلې پښې خپل ځوې ته ور وړاندې کړې اوعلي پاشا خپلې مور ته پڼي ور په پښو کړې ، بیا هغه دخپله ځایه پورته شو او په لوڅه زمکه یې خپل خداې ته سجده وکړه. تر لږ څه وخته پورې هغه په سجده پروت و، ژړل یې ، قیرات هم دهغه سره په ژړا پیل وکړ سریان هم دژړیدو پرته پاته نه شوه . ټول د غم په موجونو کې را ګیر شوې و. بیا چې کله علي پاشا پورته شو اوپه خپل ځاې کیناست ټولو وکتل چې د علي پاشا په سترګو کې اوښکې وې اوهغه یو نا څاپه په خندا بدلې شوې ، نو قیرات علي پاشا ته وویل :
ګرانه زویه علي پاشا ، ستا په سترګوکې اوښکي دی! ته ژاړې! د قیرات په اوازکې یودرد ، یوه آه ،اویوډول اذیب او تکلیف و.
علي پاشا نرۍ شانته خندا و کړه او ویې ویل : اې مورجانې! دا خو دشکر او ممنونیت اوښکی دي، زه د خپل خداې ډیر زیات ممنون یم چې هغه زما مور ته زما له لاسه خوشحالۍ ور وبښلې.
دعلي پاشا ددې خبرو په واسطه تر لږ ه وخته پورې ټولو وخندل ، دهغې وروسته دعلي پاشا مور قیرات په یوې نوې او زړه پورې موضو ع باندې خبرې پیل کړې او ویې ویل :
علي پاشا زویه ! دلته د راتللو سره سم چې کومې خوشحالي ماته تر لاسه شوې ده نو زه هغه په الفاظو کې نه شم بیانولې .
قیرات تر دې ځایه خبره وکړه چې علي پاشا په کې ورټوپ کړ او ویې ویل :
اې مور جانې تاسې څنګه دلته راغلی یاست ؟ ایا کومه مهمه خبره وه چې دهغې له پاره تاسې د بروصې نه تر دې ځایه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتلو زحمت ګاللې دی .
د علي پاشا په دې پوښتنه د قيرات په مخ کې د خوشحالۍ ليکې را تازه شوې ،او بيا يې په خبرو پيل وکړ.
علي پاشا، زويه ! زه دلته د مقصد پرته نه يم راغلې ، زويه ! دا خو دلته زما د راتللو وروسته ما ته معلومه شوه چې تا د خپل پلار او ورورنو د قاتلانو څخه بدل اخيستې دی . خو زوې جانه ! زه هسې د يوې بلې خبرې له پاره راغلی يم . ما دخپله ځانه سره يوه نجلۍ هم راوړې ده او غواړم دهغې سره ستا کوژده تر سره کړم . زويه ! ما دا نجلۍ تاته ستا د ژوند د ملګرې په ځير غوره کړې ده. او زما په دې خوښه کې د سلطان بايزيد يلدرم خوښې هم ګډه ده. هغه وايې چې په هر صورت کې ته بايد ددې نجلۍ سره کوژده وکړې. او تر يوه وخته پورې تاسو دواړه يو ځاې يو د بل خوې بوې باندې و پوهيږئ ، او بيا سره واده وکړئ ، ددې نجلۍ مور اوپلار هم په دې رشته باندې خوښ اوتيار دي او هغوې په خپله خوښه دا نجلۍ له مونږه سره را ليږلې ده . زويه ! هغه نجلۍ ما هلته ستا د خيمې تر څنګ دبلې خيمې په يوه کونج کې کينولې ده . د لږ ځنډ وروسته به زه تا ته هغه نجلۍ در وښيم. او دهغې وروسته به په همدې خيمه کې د کوژدې مراسم تر سره شي .
علي پاشا د خپلې مور په دې خبره لږ څه انديښمن غوندې شو، بيا يې خپلې مور ته و کتل او ورته يې وويل :
اې مور جانې ! ددې تر مخه خو به مو له ماسره مشوره کړې واې ، او زما څخه به مو د خوښې او ناخوښې په اړه پوښتلې واې ،
علي پاشا غوښتل نور څه هم ووايې ، خو مور يې خبره ور غوڅه کړه .
علي پاشا زويه ! هغه نجلۍ به خامخا ستا دخوښې ثابته شي ، زويه زه ستا خيمې ته د شپې په اخرى برخه کې را ننوتې يم ، او ستا سالار زه او سريان دواړه همدلته ستا په خيمه کې پريښودو ، او زمونږ يې ډير زيات عزت او درنښت وکړ . ما هغه سالار ته دشپې وويل چې سهار وختې زما لور نريوس ماته را ورسوئ. نو کله چې هغه سړې د نريوس پسې ولاړ نو دهغې سره يو ځاې ريونا ، دهغې پلار رستاک او مور يې کيتهنا چې هملته د نريوس په کور کې يې شپه سبا کړې وه ، هم يو ځاې را غلل. دخيمې تر څنګ چې کومه نجلۍ ناسته ده نو هغه يواځې نريوس کتلې ده ، بل چاته مې دهغې دکتلو اجازه نه ده ورکړې هغه وخت چې نريوس ، ريونا ، رستاک او کيتهنا دې خيمې ته را ننوتل نو په هماغه وخت کې ما او سريان نريوس د خيمې هغه برخې ته يوړله ،هملته مو هغه نجلۍ نريوس ته وښووله ، زويه ! دا چې هغه نجلۍ څه ډول ده دهغې په هکله به نريوس تاته ووايې . تر هر څه لمړئ د نريوس خبره واوره اوبيا چې څه وايې هغه ووايه . ددې نجلۍ د تعريف له پاره نريوس لا د پخوا څخه ښه او غوره الفاظ لټوې ، زما په فکر چې تر اوسه به يې دهغې د تعريف له پاره ښه او درانه الفاظ پيدا کړې هم وې . نو اوس خو هغه څه چې نريوس وايې هغه په ښه غور سره واوره . او بيا دی خپل عکس العمل و ښايه .
کله چې د علي پاشا مور چپ شوه نو تر ډيره ځنډه په خيمه کې سکون او چپتيا حاکمه وه .د دې وروسته نريوس علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل:
زما ګران او درونډ وروره علي پاشا ! هغه نجلۍ چې ماته ښوول شوېده او اوس ستا کوژدن ورسره کيدونکې ده اوبيا ستا واده ورسره کيدونکې دې هغه ډيره حسينه ، ښايسته او د ښه شکل او صورت خاونده ده . دهغې جسم د بلورو په ځير تراشل شوې ،د هغې نازک ښايسته لاسونه ، دهغې نرئ او ښايسته ګوتې ، د مرمرو په ځير بازوګان ، نرئ ملا، د ورېښمو په ځير ويښتان ،د صراحې په ځير نرئ غاړه ، دهغې ښايست په يوه توپان بدل کړې ......
ريونا تر اوسه پورې چپه خوله ، حيرانه ، او په انديښنو او غمونو کې ډوبه ناسته وه. د نريوس په دې خبرو باندې يې ډير حيرانونکې غوندې عکس العمل ښوده ، د هيچا سره يې سترګې نه مخ کولې ،سر يې ټيټ کړې و، د غمونو په څپو کې ډوبه او چاپيريال پرې هره لمحه تريخيده ، ځکه نريوس خو دهغې ټول خوبونه له منځه وړې و . هغې خو په ډيرو هيلو ا و اميدونو سره د علي پاشا سره د خپلې مينې اظهار کړې و، ددې تر مخه دهغې مور او پلار ددوو ځوانانو سره د هغه کوژده کړې وه، په داسې حال کې چې دهغې ځوانانو سره نه دهغې مينه وه او نه رغبت ، يواځې دهغې مور اوپلار و چې هغه يې دهغوې سره تړلې وه او دې هم هغه رشته په پوره چپه چپتيا سره منلې وه . خو د علي پاشا سره معامله بل منګه وه . علي پاشا دهغې دخوبونو ځوان و، لکه څنګه چې هغه په خپل کور کې دهغې عزت کړې و ، دهغې عفت يې خوندې ساتلې و نو هلته هغه په دې باندې يو بل تر ټولو زيات احسان وکړ . هغه وخت چې د هغې دکاکا زامنو هغه تښتوله ،نو علي پاشا نه يواځې هغه د هغوې د پنجې نه خلاصه کړه بلکه د هغې ابرو او عزت يې هم خوندی وساته . دهمدې کرچار په وسيله د ريونا په زړه کې د علي پاشا له پاره د محبت او منيې انګار را تازه شو خو هغې ورته د شرم نه د همدردئ پوخ ور واغوست . او اوس خو ريونا د ژوند هغه موړ ته رسيدلې وه چې د هغې څخه د بيرته ستنيدو زغم ورسره نه و . ځکه چې علي پاشا اوس دهغې منزل او دهغې دغوښتنې اخرې ځاې و .
دلته په خيمه کې چې کله دهغې په شتون کې د علي پاشا سره د بلې کومې نجلۍ د کوژدې خبرې کيدې نو دې ټولو خبرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغې په زړه ،او ذهن باندې د نشتر په څیر زخمونه جوړول. خوبیا هم هغه چپه خوله ناسته وه ، زغم یې کاوه ، ځکه چې که هغه ویل نو هغې ډیر څه ویلاې شول ، خو دخپل مور اوپلار په موجودیت کې هغه مجبوره وه او دعلي پاشا مور ته یې هم هیڅ و نه شو ویلاې .
کله چې نریوس خپل تعریفونه اوصفتونه خلاص کړ ل اوچپ شوه نو دعلي پاشا مور په خبرو پیل وکړ.
نریوس لورې ! پورته شه او هغه نجلۍ د خیمي د هغې برخې څخه دلته راوړه ،
د قیرات د خبرې سره نریوس د خپله ځایه سمدستې پورته شوه ، په دې وخت کې قیرات ریونا ته وکتل او په ډیر محبت او مینه یې ورته یې وویل :
ریونا جانې لورې ! ته هم دنریوس سره ولاړه شه ، دواړه خویندې یو ځاې هغه نجلۍ د خیمي د هغې برخې څخه دلته راوړئ ،
ریونا همغسې ټیټ سر په خپل ځاې ناسته وه ، پورته نه شوه ، خو بیا یې هم په یوه ټیټ او مړژواندې اواز سره قیرات ته وویل :
اې زما مشرې مورې ! زما په فکر یواځې نریوس خور ددې کار له پاره پوره ده . هغه نجلۍ خو څه شله ګوډه نه ده چې مونږ یې په دوو کسانو باندې را پورته کړو او دلته یې را وړو. نریوس خور هغه نجلۍ په یواځې ځان دلته را وستلې شي .
د ریونا په دې سوزیدونکو خبرو باندې ، قیرات ، سریان ، نریوس ، رستاک اوکیتهنا ټول په یوه وار په زوره زوره وخندل .
خو دا خندا تر هغې چې علي پاشا باندې ډیره بده و لګیده دهغې نه زیاته په ریونا باندې بده ولګیده ، که څه هم د قیرات ، سریان او نریوس خندا د ریونا له پاره د زغم وړ نه وه ، خو دداسې خوشحالۍ نه ډکه خندا د ریونا د مور اوپلار څخه بلکل د توقع او امید پر خلاف وه. خو بیا هم قیرات یو ځل بیا وویل :
ریونا لورجانې ! زه هیله لرم چې ته به زما خبره و منې او د نریوس سره به هغه بلې خونې ته ولاړه شې ، زما لورې ! دا زما غوښتنه ده چې تاسې دواړه خویندې هغه نجلۍ تردې ځایه په پوره عزت او درنښت سره راوړئ.
د قیرا ت په دې اصرار سره ریونا د خپله ځایه پورته شو ه ، او بیا و دریده او په ډیره قهرجنه لهجه یې نریوس ته مخ کړ او ورته یې وویل : درځه ، مخته شه !
نریوس په خندا شوه او د خیمي هغې بلې برخې ته ور روانه شوه. ریونا هم ورپسې ورپسې پښه نیولې روانه وه . د خیمي بلې برخې نیمایې ته چې ور رسیدل نو نریوس و دریده ، ریونا په ډیره بې قرارۍ سره د خیمي دهغې بلې برخې جایزه اخیسته ، هغې وکتل چې د خیمي هغه بله برخه بلکل خالي پرته ده .نو په دې وخت کې یې په ډیرې اندیښنې ، او غم او فکر سره نریوس ته وکتل او ورڅخه یې وپوښتل :
نریوس ! هغه نجلۍ چیرې دې دکومې د راوړو په خاطر یې چې زه له تاسره د خیمي دې برخې ته را لیږلې یم. ایا هغه نجلۍ دومره درنه شوه چې تا په یواځې ځان هلته نه شوه را وستلاې؟ نریوس ! زما له تاڅخه داسې هیله اوامید نه و ځکه چې ته پوهیدې چې زه د علي پاشا سره د لیونتوب تر پولو مینه کوم. دهغه په محبت ، مینه او غوښتلو کې زه تر هغه ځایه رسیدلې یم چې دهغې څخه ما ته بیرته ستنیدل شوني نه دي . خو ددې سره سره بیا هم ته د علي پاشا د موره سره یو ځاې شوې او غواړې د علي پاشا سره بله نجلۍ کوژده کړئ، زه به اوس تا ته څه ووایم . ته پوهیږې چې تا ماته تل دخپلې کوچنۍ خور په څیر خیال کړې دې ، خو زه به اوس ستا ددې رویې اوسلوک په اړه همدومره ووایم چې تا دخپلې کوچنۍ خور سره ظلم او تیرې وکړ . ماتاته داهم ویلي و چې ما علي پاشا ته د محبت نه ډک پیغام هم استولي دې او کیدې شي هغه خط علي پاشا لوستې هم وي ځکه دهغې لیک وروسته ما دا احساس کړې و چې لکه څنګه چې زه علي پاشا غواړم په همغه اندازه هغه هم زما سره مینه کوي ، تا وکتل چې کله چې دهغې مور غوښتل د هغې کوژده زما څخه پرته د بل چا سره وکړي . نریوس! تا وکتل چې نه یوازې دا چې دهغې پر مخ باندې د ناخوښې لیکې را ښکاره شوې بلکه هغه په څرګنده اوډاګیزه توګه خپلې مور ته وویل چې اې مورجانې ! په دې هکله خو به د ې زما څخه مشوره اخستې وې .
نریوس ! دهغه وخته چې تا ماته خور ویلي دي نو دیوې خور په څیر خو به دې د علي پاشا مور اوخور ته دا ډاګیزه کړې وې چې ریونا د علي پاشا ده او دهمغې په سترګو به ژوند کوي . ځکه ریونا دهمغې له پاره پیدا شوې ده . ګوره نریوس ! که ماته علي پاشا تر لاسه نه شو نو ریونا به ژوندۍ پاته نه شي.
دریونا ددې خبرو وروسته نریوس لږ څه چپ شوه او فکر یې وکړ .او په ژوره توګه یې ریونا ته وکتل اوورته یې وویل:
ریونا ! دا سې وګڼه چې حالات زما د کنتروله وتلي دي ، تا ته به یاد وي چې یو ځل ما په خپل کور کې له تا څخه وپوښتل چې ایا ته علي پاشا سره مینه کوې اوهغه دې خوښ دې ؟ نو تا په پوره بې پروایي سره یو زوروره خندا وکړه او په ډیره ناخوښه توګه دې وویل چې ته دعلي پاشا سره محبت نه کوې ،نه ته هغه غواړې او نه یې خوښوې . تا دا هم وویل چې ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا سره يو ډول همدردي لري . نو په دې خاطر ته دهغه سره د خپلولۍ اظهار کوئ. اودا همدردي هم په دې خاطر ده چې علي پاشا ، دهغه مور اوخور ته هلته دهغوئ په کور کې د يوې درنې ميلمنې په څير ساتلې وې او ستايې ډير زيات درنښت کړې دی . کله چې تا زما تر مخه دا خبرې ډاګيزه کړې نو ما ستا همدا خبرې دعلي پاشا مور ته ورسولې ، زما په فکر چې ستا دهمغو خبرو په اساس دا پريکړه شوې ده .

د نريوس ددې خبرو په ځواب کې ريونا تر يوې لحظې پورې چپ پاته شوه . بيا يې نريوس ته په ډير قهر او غضب و کتل او ورته يې وويل چې :

نريوس ! په دې کې شک نه شته چې هغه وخت ما ستا تر مخه داسې خبرې کړې او خپل احساسات مې ډاګيزه کړې ، ما دا ويلي و چې زه دعلي پاشا سره نه محبت کوم او نه هغه غواړم . خو داسې وګڼه چې دهغې الفاظو په ويلو سره ما هم خپل ځان ته دوکه ورکړی وه او هم خپلې مينې ته . په هغه وخت کې زه د محبت د احساس او جذبو څخه بلکل بې خبره وم . نريوس! ما هغه وخت هم تاته ويلي و چې زه د علي پاشا سره يو ډول همدردي لرم خو په حقيقت کې همدا همدردي يو محبت او غوښتنه وه چې ما په هغه وخت کې نه شوه درک کولای ، ماتاته پخوا هم ويلي چې زه د محبت او مينې د جذبو څخه بلکل بې خبره وم. دا په دې خاطر چې ددې تر مخه زما دداسې کوم وګړې سره واسطه نه وه پيدا شوې چې ما ورسره مينه او محبت کړې وې . لمړی مې د کاکا زوې سره کوژدن وشوه او ما په پټه خوله و منله ، هغه نه زما خوښه وه او نه مې هغه کله هم دخپل ځان له پاره غوښتې و.

دهغه د مړيني وروسته زما مور او پلار زما کوژدن دکلي د يوه ځوان يوتاش سره وکړه، په داسې حال کې چې ما يوتاش يو ځل کتلې و، نه ورسره زما کومه مينه وه او نه زما کومه غوښتنه، په دې اساس زه د پخوا څخه ددې احساس او جذبې څخه خالي وم.

خورې ! کوم احساس چې دعلي پاشا له پاره زما په زړه کې د همغه لمړی ورځې څخه را پيدا شوې و نو دا زما دوکه او فريب و چې هغې ته ما دهمدردی نوم ورکړ. او زما خورې ! په حقيقت کې همغه د علي پاشا سره زما د محبت او مينې پيلامه وه . افسوس چې ما خپل احساس اومحبت و نه شو پيژندلاې ، او نن وخت يې زه په داسې دوه لاريو کې درولې يم چې مرګ يې را ته را نژدې او ژوند يې را څخه لرې کړې دی .

ريونا د لږ څه وخت له پاره و دريده اوبيا يې نريوس ته مخ کړ او ورته يې وويل :

نريوس ! اوس ته ووايه چې تا زما دغه جذبات اواحساسا ت څه ډول او څنګه د علي پاشا مور ته ور ورسول؟

نريوس د ځواب له پاره ريونا ته په کتلوشوه او بيا يې ورته وويل :

ريونا خورجانې ! ما تاته پخوا ويلي چې علي پاشا د خپل لښکر مخبران ټاکلي چې کله کله زما دکور په شاوخوا کې واوسيږي زما او زما د کوچنيانو پوښتنه وکړي ، تر څو په دې سيمو کې کوم دښمن پر مونږ باندې حمله ونه کړي . دا مخبران په پرلپسې توګه زما او زما د مورسره رابطه کوي ، او که کله هم دکوم شي اړتيا پيښيږي نو زه د همدوې له لارې علي پاشا ته پيغام ليږم .

ريونا خورې ! دهمدغو مخبرانو څخه يې يو د بروصې دښار په لورې ته ، هغه ماته راغې، او دعلي پاشا د وينا په اساس يې له ما وپوښتل چې د بروصې ښار ته د تللو له پاره خو څه نه لري ، که د علي پاشا د مور له پاره کوم پيغام وي نو وي وايه ، زه به يې ور رسوم . څرنګه چې په هغو ورځو کې تا ماته په ډاګه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مينه نه لري او نه هغه د خپل ځان له پاره خوښوې نو په دې خاطر ما ستا دزړه خبره د علي پاشا مور ته ور سوله ، او نن دهمغه خبرو پايلې دي چې د علي پاشا کوژدن د بلې نجلۍ سره کيږي .دا نجلۍ د علي پاشا مور د خپله ځانه سره د بروصې د ښاره را وړې ده . ما هم هغه نجلۍ کتلې ده ، هغه ډيره ښايسته ، ښه شکله ، او را ښکودونکې سترګې لري ، هغه دومره ښايسته ده چې که چيرې د شپې په تياره کې هغه و ساتې نو بيا به هم دهغه څيره د شمعې يا مشال په څير خپل چاپيريال روښانه کړي .

د نريوس ددې خبرو په اوريدو سره ريونا يو ځل بيا په احتجاجي توګه نريوس ته وکتل او ورته يې وويلې :

واوره نريوس ! پس له دې به زه تاته هيڅکله هم خور و نه وايم. يواځې په نامه به دې را بولم ،ځکه چې تا پر ما ډير زيات ظلم او ستم کړې دی ، نريوس که چيرې تا زما پخواني احساسات د علي پاشا مور ته رسولې شول نو زما وروستي جذبات به دې هم ورته رسولي واې ، که چيرې ما پخوا تاته ويلي و چې زه دعلي پاشا سره مينه نه لرم . خو وروسته مې درته وويلي چې زه د علي پاشا سره د زړه له کومې مينه لرم او د ځان له پاره يې غواړم .دهغه د ملګرتوب غوښتونکې يم او دهغه نه پرته ژوند نه شم کولې ، تا ته په کار و چې لکه څنګه چې دې زما مخته خبرې هغوې ته ور رسولې داسې زما وروستۍ خبرې هم هغوې ته ور ورسوې . زه ډاډ منه يم چې که چيرې تا همداسې کړې واې نو نن به زه ددې غميزې سره نه مخ کيدم. زه نن دعلي پاشا له پاره د يوې پردۍ نجلۍ حيثيت لرم ، او هغه ځاې چې زه په کې بايد نن ولاړه واې هلته نن يوه بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلۍ دريدلي ده . د علي پاشا دهغه ملګرتوب حق چې له ماسره و هغه نن بل چاته ورکول شوي دي . خو زه به دا حق هيڅکله هم و نه منم . زه خو هغه نجلۍ ته څه نه شم ويلي ، خو زه به دعلي پاشا سره په دې هکله ضرور خبرې وکړم. ځکه چې کله چې علي پاشا زمونږ له ځايه رخصت اخيست ،او د سلطان بايزيد سره د جنګ ډګر ته روان و او ماورته د لارې توښه تياره کړې وه نو په هغې کې ما د خپلې مينې اومحبت يو ليک هم ايښې و او په هغې کې مې علي پاشا ته دخپلو احساساتو اظهار هم کړې و. زه هيله منده يم چې علي پاشا به زما د هغې محبت او مينې خيال و ساتي او زما د غوښتنې درنښت به وکړي ، او کومه نجلۍ چې دعلي پاشا مور هغه ته غوره کړې ده هغه به پرېږدې او زما ملګرتوب اوزما محبت او مينې ته به ترجيح ورکړي .
تردې ځايه دخبرو کولو وروسته ريونا يو ځل بيا ودريده ، دهغې سترګو د اوښکو نه ډکې وې او بيا د اوښکو څو څاڅکي د هغې په لمن باندې لاندې ولويدل . دهغې ددې حالت په کتلو سره نريوس نښتې معلوميده ، غوښتل يې څه ووايي خو ريونا يو ځل بيا شروع وکړه.
ما خو ته ټول عمر خپله خور ګڼلې وې خو تا دخور په بڼه زما سره ډير ظلم او تيرې وکړ که چيرې تاد علي پاشا په اړه زما دغه جذبات اواحساسات دهغه مور ته نه شوې رسولې ، نو کوم وخت چې د علي پاشا مور دلته راغله او د بلې کومې نجلۍ سره يې د علي پاشا د کوژدنې خبره کړې وه نو په هغه وخت کې هم تا دا ويلې شول چې د علي پاشا له پاره د ريونا نه بله مناسبه نجلۍ نه شي پيدا کيدی. نو که اوس تا دعلي پاشا د مور تر مخ زما د جذباتو او احساساتو د ښکاره کولو هڅه کړې وې نو شونې وه چې د علي پاشا مور چې کومه نجلۍ د بروصې ښځه له ځانه سره راوړې ده هغه به يې له ياده ويستلې وې اودعلي پاشا سره به يې زما کوژده کړې وې ، ځکه چې زه پوهيږم چې دعلي پاشا مور زما په هکله ډيره مهربانه ، او همدرده ښځه ده . که چيرې تا د علي پاشا مور ته داټول هر څه ويلي واې نو زه په ډاډ سر ويلې شم چې دوی به زما په حق کې پريکړه کړې واې .
د ريونا په دې خبرو نريوس تر يوه حده پورې تروه شوې وه . تر لږ څه وخته پورې يې سر ټيټ کړې و او څه فکر يې کاوه ، بيايې د ريونا په لور وکتل او ورته يې وويل :
ريونا جانې ! که ته غواړې نو زما په ذهن کې يو وړانديز شته دې . په دې ترتيب سره به ته دخپل منزل په لاسته راوړوکې بريالۍ کيږې . ريونا خورې ! هغه نجلۍ چې دعلي پاشا مور د بروصې له ښاره له ځانه سره يو ځاې راوستې ، پريږده چې د هغې کوژده د علي پاشا سره تر سره شي. زه به په دې لړ کې دعلي پاشا د مورسره خبرې وکړم . او همدا نن به ستا کوژدن هم دعلي پاشا سره تر سره کړو ، ځکه چې علي پاشا تا او د بروصې ښځه راغلې نجلۍ دواړه په يوه وخت کې د ښځو په څير ساتلې شي . په دې ترتيب که د بروصې ښځه راغلې نجلۍ ته دا څرګنده شي چې هغه دعلي پاشا په ملګرتوب کې راتلونکې ده ،په دې خاطر چې هغه نجلۍ هغه خوښوې نو هغې ته به هم خپل منزل تر لاسه شي او ته چې د ليونتوب تر پولو پورې علي پاشا سره مينه لرې او دخپل ځان له پاره يې غواړې تا ته به هم خپل منزل او مقصد تر لاسه شي. ووايه چې په دې لړ کې ستا آند څه دې ؟
د نريوس په دې خبرو باندې د ريونا په مخ کې د قهر او غضب نښې را ښکاره شوې ، بيا يې په ډيره ناخوښۍ سره وويل :
نه نريوس !دا هيڅکله هم نه شي کيداې ،ما دعلي پاشا سره مينه کړې ده ، هغه مې د ځان له پاره غوښتې د ې ، زه به هيڅکله هم دا خوښ نه کړم چې زما دا غوښتنه ، زما دامينه سره وويشل شي ،هو ! که چيرې د علي پاشا ملګرتوب ما ته تر لاسه شي نو زه به دهغه د ټولې مينې ، محبت او غوښتنې حقداره اوسم .اوکه نه په ياد ولره که چيرې زما علي پاشا ماته تر لاسه نه شو نو ما لکه ځنګه مې چې مختنه تاته وويل چې ريونا به د علي پاشا پرته ژوندۍ پاته نه شي .
نريوس ! ما تاته پخوا هم ډاګيزه کړې ده چې ما د هماغه لمړۍ ورځې ښځه د علي پاشا سره مينه پيل کړې ده خو څرنګه چې زه د محبت او مينې د جذبې ښځه نا خبره وم نوما دغې محبت او مينې ته د همدردۍ نوم ورکړ. بس داسې يې و ګڼه چې دا زما بې عقلي او نا پوهي وه. او زما همدا بې عقلي ماته نن ستر مصيبت او غم و ګرزيد. او که نه په هماغه لمړي ځل چې تا له ما ښځه د علي پاشا د محبت په هکله پوښتنه وکړه نو که چيرې زه ريښتا احمقه او نا پوهه نه وايي نو په هماغه وخت به مې ځوا ب درکړې و چې علي پاشا زما منزل ، زما محبت او زما غوښتنه ده . په هرصورت نريوس ! لا تراوسه هم څه له لاسه نه دې تللي ، اوس هم که چيرې ته دعلي پاشا د مور سره په دې هکله خبرې وکړې نو زه ډاډه يم چې هغه به زما په حق کې پريکړه وکړي . زه به په خپله په دې اړه د علي پاشا سره خبره وکړم . زه پوهيږم چې دعلي پاشا جذبات به زما په حق کې وي . تا ونه کتل چې علي پاشا په څرګنده توګه خپلې مور ته وويل چې د واده په هکله به يې ورسره مشوره کړې وې . اوس هم وخت مه ضايع کوه . ووايه چې هغه نجلۍ چيرې ده ؟ راځه چې هغه له ځانه سره يو ځاې د علي پاشا مور ته يوسو . هلته به ټول په ډيره بې قرارۍ سره زمونږ انتظار کوی ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریونا د پوښتنې په هکله نریوس تر لږ څه وخته پورې په فکر کې ډوبه شوه. بیا یې په ټیټ او راز لرونکي اواز سره وویل :
ریونا خورې ! ته خوژاړې ، ستا په سترګو کې اوښکې دي ، ته خپل ځان سنبال کړه، زه به هغه نجلۍ په خپله دعلي پاشا او دنورو تر مخ له ځانه سره یوسم .
ریونا سمدستي خپلې اوښکې وچې کړې او ویې ویل : څه ، وایه هغه نجلۍ چیرې ده چې زه یې هم درسره یو ځای هلته دعلي پاشا مخې ته بوزم .
د ریونا ددې خبرې سره نریوس یو نا څاپه په زوره و خندل ، لمړۍ یې خپله خوله ور وړاندې کړه او دریونا مخ یې ښکل کړ اوبیا یې په دې بل مخ باندې لاس کېښود او ورته یې وویلې : ریونا جانې خورې ! هغه نجلۍ چې زه یې دعلي پاشا تر مخه دهغې د کوژدنې په خاطر ور حاضروم هغه په خپله همدا ته یې !
د نریوس په دې خبره ریونا یو ټکان وخوړ ، ډیره حیرانه او متعجبه شوه، نریوس ته یې مخ کړ او ورته یې وویلې :
دا ته څه وایې ، دعلي پاشا مور زه له تاسره ددې له پاره را ولیږلم تر څو دخیمې دهغې برخې څخه چې د بروصي څخه راغلې نجلۍ په کې ناسته ده د علي پاشا د کوژده شوې په څیر دعلي پاشا مخ ته بوزم . خواوس دلته د راتلو وروسته ته ماته دا خبره کوې چې ته ما د علي پاشا دکوژده شوې په څیر دخیمې ددې برخې څخه د علي پاشا د مور تر مخه وړې ، ووایه دا مو کومه معامله روانه کړې ؟تا خو زه په یوه اندیښنه کې او یو پلټنه کې ور غورځولې یم .
په ځواب کې نریوس یو ځل بیا یوه زور وره خندا وکړه او بیا یې ریونا ته وویل :
ریونا جانې خورې !ما له تاسره څنګه بې وفایي کولې شوه ؟ ما څنګه پر تا ظلم،تیرې او جبر کولې شول ؟ هغه وخت چې تا ماته وویل چې ته د علي پاشا سره مینه نه کوې اویا دهغه په هکله د ملګرتوب فکر نه لرې نو په هماغه وخت کې ماستا د څیرې څخه دا اندازه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مینه او محبت کوې او هغه د ځان له پاره غواړې او بیا چې کله تا د علي پاشا په هکله په ښکاره توګه د خپل محبت او مینې څرګندونه ماته وکړه و نو ما د همغه مخبرانو به واسطه چې علي پاشا زما له پاره دلته ټاکلي ود علي پاشا مور ته دا پیغام ولیږه چې ریونا د علي پاشا سره مینه کوی ،او همدا راز علي پاشا هم ریونا د خپل ځان له پاره غواړې ، ما په دې هکله دعلي پاشا سره هم خبرې کړې دي. هغه هم تا دځان له پاره غواړي ، له تاسره مینه کوي .
ریونا ! تا ته به یاد وې چې یو ځل چې مونږ دعلي پاشا په پړاو کې دهغه خیمې ته ورغلو نوهلته ستا پلار علي پاشا ته یوه خبره کړې وه چې مونږ به ډیر ژر د ریونا واده کوو . اوعلي پاشا ته یې ویلي و چې دریونا په واده کې به خامخا ګډون کوې . ته پوهیږې چې ستا د واده کولو په اوریدو سره علي پاشا ډیر زیات غمګین ، اندیښمن او افسرده شو . ما به ډیر غور سره دهغه څیره کتله او کیدای شي تا هم هغه کتلې وې .
ریونا ورته وویل:
نریوس خورې ! ستا اندازه درسته ده ، ما هم په هماغه ورځ د علي پاشا څیره په غور سره کتلې وه . او ما ته په هماغه ورځ دا احساس را پیدا شوې و چې د علي پاشا سره هغه احساس ته چې ما دهمدردۍ نوم ورکړې و هغه په خپل ذات کې همدردي نه وه بلکه مینه او ارزو وه.
ریونا دومره خبره وکړه چې نریوس یې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل :
د علي پاشا مور اوخور چې زما پیغام واورید نو سمدستي دلته راغلې ،مونږ غوښتل تا په یوتجسس کې واچوو . او تا ته ووایو چې هغوې له ځانه سره یوه نجلۍ هم راوړې ده . په حقیقت کې دعلي پاشا مور غوښتل چې دا ډاګیزه کړي چې ته د علي پاشا سره څومره مینه کوې ، دخیمې په هغې برخې کې چې کله دا څرګندیده چې علي پاشا د بلې کومې نجلۍ سره واده کول غواړ ي او تا خپل سر ټیټ اچولي نو دعلي پاشا مور تا ته کتل او ستا دغه کار ور ته ډیر خوند ورکاوه . کله چې دعلي پاشا مور مونږ ټول خیمې ته ور وبللو ، نو دخیمې په دې بله څنډه کې دعلي پاشا مور له ماسره په دغه ټوله مسئله باندې تفصیلي خبرې وکړې او ستا د محبت د معلومولو له پاره د ا ټوله لوبه ولوبول شوه. او تا ته به یاد وې چې د خیمې په هغه سر کې د علي پاشا خور سریان ته د خپله ځانه سره په خبرو بوخته کړې ، سریان ستا تر مخه نا سته وه او داسې ناسته وه چې ستا شا ستا د مور او پلار په لور وه. نو ددې فرصت نه په ګټې اخستوسره د علي پاشا مور ستا مور اوپلار ددې ټول پلان څخه خبر کړل . نو دغه لوبه چې له تاسره و لوبول شوه. په دې کې یواځې دعلي پاشا مور نه بلکه دهغه خور سریان هم شامله وه ، ستا مور اوپلار هم په کې ورګډو او زه په کې هم . خو یوازې هغه څوک چې ددې معاملې څخه بې خبره دي هغه ته او علي پاشا دواړه یاست . اوس ووایه ته څه ویل غواړې ؟
د نریوس په دې انکشاف سره د ریونا حال په سلګیو کې ډوب شو ، تر لږ څه وخته پورې یې د نریوس په دې انکشاف باندې عکس العمل و نه شو ښودای ،خو بیا هم هغه دسپوږمۍ په څیر رونه و ګرځیده او په مخ او څیره کې یې ډیر خوشحاله بدلون

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغي. هغه لږ څه په فکر کي شو ه او بيا يي په يوه منډه نريوس نه غېږ. چاپيره کړه دهغي مخ ، تندي او وجود يي ښکلاوه ، او د ډيري ميني وروسته يي ځان جدا کړ او نريوس ته يي وويل :
زما ډيري درني خوري نريوس جاني ! تا خو په دي خبرو زما ټول غم او هم ، ټولي انديښني او ټول ... په يوه وار له منځه يوړل . تا خو په ريښتوني توګه د يوي خور حق ادا کړي دي ، نريوس ! کله چي تا زه دخيمي دي لوري ته راوستلم نو ما په خپل زړه کي دا فکر کاوه چي کاشکي زه د اوبو پوکڼۍ وي او پر زمکه باندي د لويدلو سره سم چاودیدلي وي، ما دا ارزو کوله چي کاشکي دا زمکه و چوي او زه په کي ژوندۍ ور ننوځم . نريوس خورجاني ! ته پوهيږي چي دځان له پاره دعلي پاشا غوښتلو زما دمحبت او ميني ټولي پولي له منځه وړي دي،اوس خو علي پاشا زما منزل او نښه ده. د هغه پرته زه د ژوندۍ پاته کيدو هيله او اميدهم نه شم کوولي ، تا خو د خپل سلوک په واسطه زما ځولۍ د خوشحاليونه ډکه کړه او زما په لمن کي دي د ميني ګلاب وا چول .
تردي ځايه دخبرو وروسته ريونا د يوي لمحي له پاره چپ شوه ، لږ څه فکر يي وکړ اوبيا يي په خبرو پيل وکړ.
نريوس خورجاني ! اوس چي تا زه د ټول حقيقت څخه خبره کړم ، اوس را ته ووايه چي زه څه وکړم ؟ ايا ته ما له لاسه نيسي او د ټولو تر مخ مي دروي ،
دريونا په دي خبره نريوس يوه نرۍ غوندي خندا وکړه او بيايي وويل:
ريونا خورجاني ! ستا خبره سهي ده . اوس به زه تا د علي پاشا د کوژدي شوي په ځير له لاسه نيسم او د خيمي هغي بلي برخي ته به دي بوزم . په دي باندي به ټول خوشحاله شي خو يوازي علي پاشا به حيران دريان وي ، ريونا جاني ! کل چي علي پاشا په دي خبر شي چي دکومي نجلۍ سره چي دهغه کوژدن کيږي هغه د ريونا پرته بل څوک نه ده ، نو ياد ساته چي د علي پاشا د خوشحاليو به انتها نه وی .
د نريوس په دي خبرو باندي ريونا ډيره زياته خوشحاله شوه، کله چي نريوس خپلي خبري خلاصي کړي نو ريونا ورته وکتل او ويي ويل :
که چيري خبره همداسي وي نو درځه د هغه بلي برخي په لور ولاړ شو !
په دي وخت کي نريوس ريونا ته په ډير غور سره وکتل او ورته يي وويل: ته خو دي اول دا خپل ځان ووينه ، ستا د سترګو څخه را بيدونکي اوښکي ستا پر ګلابي مخ باندي لاري کړی دي . هغه مخامخ د لاس پريمنځلو ځاي دي ولاړه شه ، او خپل مخ لاس پريمنځه ، په آينه کي دی خپل ځان په غور سره ووينه ، خپله ځيره ، خپل کالي او لباس دي سهي کړه دهغي وروسته به زه تا د خيمي هغه بلي برخي ته له ځانه سره يوسم .
ريونا د نريوس په خبره سمدلاسه پا څيده او د ځان پريمنځلو ځاي ته ورغله ، لمړۍ يي مخ لاس پريمنځل بيا د آيني تر مخ و دريده خپل ويښتان يي سهي کړل ، خپل کالي يي و کتل او بيا نريوس ته را نژدي شو ه دهغه لاس يي و نيو او ورته يي وويل :
را ځه خوري ، چي نور ورځو .
نريوس دهغي په دي خبره تر ډيره پوري مسکۍ وه اودهغي لوري ته يي کتل ، بيا يي د ريونا تر ملا لاس چاپيره کړ او د ناوي په ځير يي د لاسه و نيوله او دخيمي هغي بلي لوري ته يي يوړه چيري چي رستاک ، کيتهنا ، قيرات ، سريان او علي پاشا ټولو په ډيره بي قرارۍ سره دوي ته منتظر ناست و.
کله چي نريوس به داسي حال کي چي لاس يي د ريونا د ملا څخه را تاو کړي و د خيمي هغه برخي ته ورننوتل چيري چي ټول ناست و نو په دي ډول ددوي د راننوتلو سره چي تر کومه ځايه قيرات ، سريان ، کيتهنا او رستاک دخوشحالۍ نه په کاليو کي نه ځايدل ، هلته علي پاشا سخت آنديښمن ، حيران او تجسس کي و . نريوس غوښتل ريونا په هغه ځاي باندي بيرته کينوی د کومه ځايه چي هغه را پاڅيدلي وه خو دعلي پاشا مور قيرات پري نه ښود ه او نريوس ته يي وويل :
نريوس لوري ! ريونا دلته نه هلته د علي پاشا تر څنګ چي کوم ځاي مونږ ورته خالي کړي او جوړکړي هلته کينوه ، د قيرات په دي خبره ريونا ټکان وخوړ او خپل مور او پلار ته يي په احتجاجي توګه ور وکتل. په دي وخت کي د ريونا مور کيتهنا وويل :
ريونا جاني لوري ! اوس خو به ته کوم اعتراض نه لرى ته هملته دعلي پاشا تر څنګ کينه ، ځکه چي اوس خو دعلي پاشا پر تا او ستا پر علي پاشا باندي ډير حقونه دي . تاسي دواړه يوه بل ته منسوبيږئ ، زما لوري ! د همدي شيبي وروسته ته دعلي پاشا امانت يي .او علي پاشا ستا ژوند ، ستا ځان ،ستا ابرو او ستا د عصمت خاوند او ساتندوي دی .
دخپلي موو د دي خبرو په اوريدو سره ريونا دخوشحالۍ په ټالنوکي زنګيده خو بيا يي هم نه غوښتل د خپلي خوشحالۍ نښي په خپل مخ باندي را څرګندي کړي . بس هغه چپ خوله ، ټيټ سر د علي پاشا تر څنګ اوږه په اوږه کيناسته ، په دي وخت کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلي پاشا سر هم ښکته و او په فکرونو کې ډوب ناست و. خو دهغه دا ډول کيناستل د ريونا له پاره د زغم وړ نه و. ځکه هغې غوښتل هغه خندان او خوشحاله وويني ،دهغه تر څنګ د کيناستو وروسته به ريونا کله کله هغه ته په غلنيو سترګو کتل ،او دهمغې په لور به يې سترګې ور ښکته کړې وې .
کله چې دا ټول مراسم سر ته ورسيدل ، نو قيرات او سريان دواړه د ريونا تر څنګ کيناستل ، په دې وخت کې قيرات ريونا ته وويل :
ريونا جانې ! هغه څه چې تر اوسه پورې وشول هغه داسې و ګنه چې ستا د محبت او ميني يو ازميښت شانته و. لورجانې ! ما دبروصې څخه دخپل ځانه سره کومه نجلۍ نه وه راوړې ، ماته مې نريوس لور دخپلو مخبرانو په خوله ځواب راليږلي و چې ته دعلي پاشا سره او علي پاشا له تاسره مينه کوي ، سوګند په خداې چې کله د بروصې په ښار کې ماته دا خبر راورسيد نو زما د خوشحاليو پاې نه و. هغه وخت چې ته د لمړي ځل له پاره د بروصې ښار ته راغلې و ې او يوه اونۍ دې له مونږ ه سره تيره کړه نو په همغه وخت کې ما ته د علي پاشا له پاره خوښه کړې وې ، خو ما نه غوښتل خپله خوښه پر تاسې باندې و منم . ما غوښتل چې هر وخت ستا له اړخه ددې غوښتنه وشي نو زه به تا دعلي پاشا سره منسوب کړم. نن زه ډيره زياته خوشحاله يم چې ته دعلي پاشا او علي پاشا ستا شو .
قيرات تر دې ځايه ريونا ته خبرې وکړې او بيا يې علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل :
علي پاشا زويه ! ما کله کولې شول ستا واده او کوژدن ستا د خوښې پرته تر سره کړم . او دا چې تاسې مې تر يوه وخته پورې په تجسس کې واچولی نو په دې پلان کې ستا خور نريوس له مونږ ه سره برابره شريکه ده . خو زما بچيانو! زما خبره په غور سره واورئ:
په دې کې شک نه شته چې زما خاوند او زما دوه زامن ددښمن په لاسو وژل شوې او دهغې څخه وروسته تر ننه پورې ماته خوشحالي نه وه تر لاسه شوې ، خو نن زه ددووخوشحاليو سره مخ شوې يم ، تر هر څه لمړۍ خوشحالي ما ته داده چې زما زوې علي پاشا د خپل پلار او ورونو قاتلان له منځه يوړل ، دا دا سې يو ستر ګار دې چې زه به يې په ټول ژوند کې له ياده و نه کاږم. زه په واورينو سيمو او د ګرمۍ نه په را خوټيدونکو لمرونو کې لوڅې پښې ګرزيدلم ، دا پر ما دعلي پاشا احسان دې چې هغه قاتلان له منځه يوړل او زما پښو ته يې پڼې واچولې .
بله ستره خوشحالي چې ماته تر لاسه شوه هغه دا ده چې ما ته د نريوس نه وروسته دريونا په څير لور په نصيب شوه . لمړۍ زه يواځې د يوې لور مور وم او اوس ددرې لونو مور يم . او دا زما له پاره دډيرې خوښۍ ځاې دې .
علي پاشا ! ستا ددې کوژدنې مراسم د سلطان بايزيد يلدرم په حکم او غوښتنه تر سره کيږي کله چې زه دبروصې څخه دې لورې ته راتللم نو د راتګ تر مخه مې محترم برهان الدين ورور دخپل پلان څخه خبر کړ ، هغه دا پلان ټول سلطان بايزيد ته وايه ، نو سلطان بايزيد يلدريم زما د کتلو له پاره په خپله زما حويلۍ ته را غې او ويې ويل چې د علي پاشا ددې کوژدنې د مراسمو په خاطر د سلطان بايزيد له اړخه تا ته مبارکي وايم ، هغه زما په لاس تاته د ددې کوژدنې په خاطر يوه ګوته هم را ليږلې ده، ډيره ارزښتناکه ګوته . دا ګوته د سلطان عثمان د شاهي زيوراتو څخه يوه ده. چې د کلونو کلونو راهيسې په عثماني کورنۍ کې ساتل کيږي . سلطان بايزيد همداسې يوه ګوته د ريونا له پاره هم را ليږلې ده . سلطان حکم کړې دې چې هغه ګوته چې علي پاشا ته په ګوته کيږی هغه د ريونا مور اوپلار ته ورکړئ او هغه چې ريونا ته په ګوته کيږی هغه علي پاشا ته ورکړئ . علي پاشا دې ريونا ته په خپله دا ګوته په ګوته کړي ، ددې څخه اخوا سلطان د ريونا له پاره څه نور قيمتي زيورات را ليږلي دي. تر څنګ يې ماته دخداې پامانۍ په وخت کې دا هم وويل چې څرنګه چې علي پاشا د سلطان د زوې په څير دې نو سلطان ريونا ته هم خپل لور وويله ، او دايې وويل چې د کوژدنې په دې مراسمو کې زه ريونا ته د خپلې لور په څير د زړه له کومې مبارکي وايم .
په دې وخت کې قيرات په يوه ځانګړې انداز سره خپلې لور سريان ته وکتل . سريان دهغې په اشاره سمدستي پورته شوه او دخپل سامان څخه يې يوه څرمنې خلطه را وويسته ، دخلطې خوله يې پرانسته اوخپلې مور ته يې ور حواله کړه . قيرات په هغه خلطه کې سترګې ور ښکته کړې ، بيا يې ترې دوه ډيرې قيمتي ګوتې را وويستې ، دا ګوتې د سرو زرو څخه جوړې شوې وې چې ډير زيات جواهرات په کې کارول شوي و. دهغې څخه يې يوه ګوته علي پاشا ته ورکړه او ورته يې وويل :
علي پاشا ! ته به دا ګوته زما لور ريونا ته په ګوته کړې ، هغې هغه بله ګوته د ريونا مور کيتهنا ته ورکړه او ورته يې وويل :
کيتهنا خورې !ته داګوته په خپل لاس ريونا ته ورکړه تر څو هغه يې د کوژدنې دمراسمو په وخت کې علي پاشا ته په ګوته کړي ،
کيتهناتر يوه وخته پورې هغه ګوته په لاس کې اړوله را اړوله او هغې ته يې په حيرانتيا سره کتل ، ډيره زياته خوشحاله وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا پورته شوه او هغه ګوته یې ریونا ته ورکړه ، په دې وخت کې قیرات وویل :
علي پاشا زویه ! او ریونا لورجاني ! اوس چې ددې ټولو تر مخه ستاسو ددواړو د کوژدنې مراسم تر سره کیږي نو تاسې هم زمونږ د ټولو په موجودیت کې دا ګوتې یو بل ته په ګوته کړ ئ ، علي پاشا ! ریونا نجلۍ ده ،هغه به شرمیږ ي نو ته دا کار لمړی پیل کړه . ته ریونا ته ګوته په لاس کړه نو بیا به ریونا تاته ګوته په لاس کړي ،
علی پاشا دخپلې مور خبره و منله او خپل لاس یې ور مخته کړ او د ریونا لاس یې په خپل لاس کې را ونیو خو هغه و کتل چې د ریونا لاس لړزیږي او رپیږي ،خو بیا هم علي پاشا ریونا ته ګوته په ګوته کړه .
د علي پاشا نه وروسته ریونا په داسې حال کې چې لړزیده د غلې په څیر یې خپل لاس ور اوږ.ود کړ د علي پاشا لاس یې په خپل لاس کې و نیو او دکوژدنې ګوته یې ور ته په ګوته کړه . کله چې دواړو یو بل ته ګوتې په لاسو کړې نو قیرات ددعا له پاره خپل لاسونه اسمان ته پورته کړل ، تر لږه څنده پورې هغې په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره دعاوې کولې او دهغې وروسته یې علي پاشا او ریونا دواړو ته مخ کړ او ورته یې وویل :
علي پاشا او ریونا ، زما بچیانو ! ما نه غوښتل ستاسې کوژدن وکړم ما غوښتل چې ستاسې واده وکړم ، خو دا زما د ورور برهان الدین او په خپله د سلطان بایزید یلدرم غوښتنه وه چې د علي پاشا واده به د بروصې په ښار کې کیږي نو په دې خاطر تاسې دواړه تر هر څه لمړۍ د کوژدنې د مراسمو سره مخ شوئ. ستاسې دواړو د واده له پاره به زما لور ریونا د بروصې ښار ته وړل کیږي ، د ریونا پلار رستاک او مور کیتهنا به هم له مونږ ه سره هملته ځي ، اوبیا به هلته د ټولو تر مخه په پوره شان او شوکت سره ستاسې واده تر سره کوو . ریونا لورې ! د علي پاشا واده زما د ژوند تر ټولو ستره خوشحالي او د ټولو ستره غوښتنه ده . د واده ټول انتظامات به زه د خپلې لور نریوس په غاړه کې واچوم . او زه غواړم چې ددې واده وروسته نریوس د خپلو دواړو کوچنیانو اومور سره یو ځای همطته په بروصه کې زمونږ سره تم شي .
قیرات د لږو خبرو وروسته یو ځل بیا ریونا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
ریونا جانې لورې ! اوس خو ته هم دعلي پاشا په څیر زما خزانه او زما دولت یې ،داسې لکه څنګه چې نریوس لور جانه ده .اوس نو ته او نریوس دواړه زما د هغه حویلی ، چې په بروصه کې ده ، څښتنان یاست . تاسې دواړه کله او څه وخت چې وغواړئ د بروصې ښار ته را تللای شئ ، ریونا لورجاني ! تر هغې چې د نریوس جاني پورې اړه لري نو دهغې او دهغې د دواړو کوچنیان په اړه خدای ته دعاده چې هغوې تل خوښ او خوشحال وساتي. څرنګه چې سلطان بایزید یلدرم زمونږ د ټولو حالاتو څخه پوره خبر دې نو کله چې زه دې لورې ته راتللم نو هغه د بروصې د ښار په چاپیریال کې دنریوس له پاره یوه ستره ټوټه زمکه ځانګړې کړه ، په دې اساس به دهغې ټوټې زمکې مالکه نریوس او دهغې کوچنیان وي ، په دې ټوټه کې څو باغونه دي او ډیره زیاته ښه زراعتي زمکه ده . دهغې لاسته راوړنه او حاصلات به تر یوه کاله پورې پیل شي . زما لورجاني ! هغه ټوټه زمکه او باغونه چې همدا اوس زما په ملکیت کې دي نو دهغې خاوندان ته او علي پاشا یاست . زه دعا کوم چې تاسې د تل له پاره خوشحاله او خوښ و اوسئ.
قیرات تر لږ څنده وروسته رستاک او کیتهنا ته و کتل او ورته یې وویل :
زما درنې خورې ، او زما دروند وروره ! هغه څه چې ما علي پاشا او ریونا ته ویل غوښتل هغه مې ورته وویل ، اوس نو ستاسې د دواړو څخه که دوې ته څه ویل غواړئ نو ورته یې ویلې شئ.
دقیرات ددې خبرې په ځواب کې د ریونا پلار رستاک په خبرو پیل وکړاو ریونا ته یې وویل:
ریونا ! اوس چې ته په رسمي توګه علي پاشا ته منسوب شوې ، نو زما لورې ، ته اوس دعلي پاشا امانت یې ، لورجاني ! هر هغه څه چې علي پاشا در څخه وغواړي هغه کوه ،او دکوم کار څخه دې چې منه کوي د هغې څخه ځان ساته ، زما لورې ! په همدې کې ستا خوشحالي او په همدې کې ستا خیر دې .
اوس چې ته دعلي پاشا شوې نو زه تاته اجازه درکوم چې ته په خپل کور کې ، د نریوس په کور کې ، په دې لښکر ځای کې ،هر چیرې چې ته وغواړې او هر وخت وغواړې د علي پاشا سره لیدل کتل کولی شې . دا په دې خاطر چې ته دعلي پاشا امانت یې، اوکله چې زمونږ خور قیرات بیرته ستیري نو مونږ به تا د بروصې ښار ته له ځان سره یوسو او هلته به دې د علی پاشا سره واده ترسره کړو .
ددې خبرو وروسته رستاک چپ شو ، په خیمه کې هم چپه چپتیا شوه، ددې وروسته قیرات دغه چپتیا ماته کړه او وی ویل :
سریان ! هغه دواړ ټوکرۍ چې کالي په کې پراته دي ، راواخله ،
دهغې په دې خبره سریان ولاړه او دواړه ټوکرۍ یې ر ا واخستې او دخپلې مور په غیږ کې یې کېښودې ، قیرات ددواړو خولې پرانستې او بیا یې په پلټونکو سترګو په کې و کتل، دهغې څخه یې یوه د ریونا په غیږ ې کېښوده او ورته یې وویل :
ریونا په دې ټوکرۍ کې ستا او ستا د مور و پلار کالي هم دې . دا ما تاسې ته د بروصې د ښار نه د همدې کوژدنې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحالۍ کې راوړې دې . خو دا خبره یاد ساتئ چې هر هغه څه چې ما دلته د ځانه سره راوړي ددې ټولو انتظام په خپله سلطان بایزید کړې دې ، ځکه چې سلطان بایزید ، علي پاشا خپل زوئ ګڼلي دې د بروصې د ښاره د راتللو په وخت کې هغه ماته په څرګندو ټکو دا وویل چې : کله چې د علي پاشا واده وي نو د واده ټول مصارف به د سلطان په غاړه وي . لورجاني ! تر هغې چې زه د علي پاشا دمور په حیث د ښه نصیب خاونده یم نو لورجانې زه غواړم چې د علي پاشا له لورې ستا قسمت هم دخوشحالۍ قدمونه ښکل کړي . زه دعا کوم چې ته به دعلي پاشا سره د ډیرښه او بریالي ژوند خاونده شې.
قیرات تر دې ځایه دخبرو وروسته و دریده ، دمه یې وکړه او بیا یې تر څنګ ایښې هغه بله ټوکرۍ را پرانسته او هغه یې د نریوس په غیږ کې کینوده ، او ورته یې وویل چې : په دې کې ستا ، ستا د مور او زما ددواړو بچیانو کالي دي. تاسې ته هم دا کالي سلطان بایزید تیارې کړې دې ، لورجاني تادې هم خداې د ریونا سره یو ځاې ښاده او اباده لرې ، لورې ! نن ورځ زما د خوشحالیو ډیره ستره ورځ ده . ځکه له یوه اړخه علي پاشا زما د خاوند او دواړو زامنو قاتلینو ته سزا ورکړې ، تر څنګ یې زما پښې ابلې پښې را پټې کړې او پښې یې را په پښو کړې او تر څنګ یې تر ټولو لویه خوشحالي داده چې ما ته یې د یونا په څیر یوه لور راکړه . خداې دې یې تل د علي پاشا سره دخوښۍ نه ډک ژوند په برخه کړي .
قیرات د لږ څه تم کیدو نه وروسته یو ځل بیا نریوس ته مخ کړ او ور ته یې وویل :
نریوس ! ته او ریونا ما ته یو ډول یاست . اوس زه ډاډمنه یم چې زه یواځې د سریان مور نه بلکه ستاسې ددواړو مور هم یم او زما یوه لور نه بلکه درې لوڼې دي . واورئ زما لوڼو! زما سره چې هر څه د علي پاشا له پاره دي هغه ستاسو د ټولو امانت دې . او بیا د سلطان بایزید نه ممنونه یو چې هغه مونږ ته نوره زمکه او باغونه هم را وبښل . خو هغه څه چې بایزید مونږ ته را کړې نو نریوس لورې ! هغه ستا او ستا د کوچنیانو دي .
کله چې د یونانیانو او اروپایانو د خطر اوګواښ مخه و نیول شي ،او دعلي پاشا د لښکر پړاو له دې ځایه پورته شي، نو لورې زه به تاسې ټول د بروصې ښار ته راوبولم، هلته به دسلطان بایزید په شتون کې د علي پاشا او ریونا واده تر سره شي ، د واده وروسته ک چیرې د ریونا پلار رستاک اومور کیتهنا بیرته خپل کلي ته راستنیدل غواړی نو کوم ممانعت به ورته نه وی ځکه د ریونا پلار د خپل کلي سردار دې ، او دلته هغه د پراخې زمکې او باغونو مالک دې ، خو نریوس لورې ! تر هغې چې تا پورې اړه لري نو زه غواړم چې کله ته د ریونا د واده په خاطر هلته راشې نو بیا بیرته دې کلي ته مه را ستنیږه ، هملته واوسه ، او هغه جایداد چې سلطان تاته درکړې د خپلو بچیانو او مور سره دې د هغو ساتنه وکړه . که چیرې ته همداسې وکړې نو زما لورې د ا به ماته د ډیر ډاډ او خوشحالۍ سبب وګرځي .
دقیرات د چپتیا نه وروسته نریوس په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
اې مورجانې ! زه ستا د هیڅ پریکړې خلاف ورزی نه کوم . که چیرې ته غواړ ی چې د ریونا او علي پاشا د واده نه وروسته زه دې کلي ته بیرته را ستنه نه شم ، نو مور جانې ! زه به همداسې وکړم . اوس چې تا ماته د بروصې په ښار کې د زمکې او باغونو د ورکړې ژمنه کړې ده ، نوکه چیرې زه ټول عمر ستا خدمت وکړ م بیا به هم ستا احسان ادا نه کړاې شم . دا زما خوش قسمتي وه چې ماته ستا د زوې په څیر خاونداو ستا په څیر درنه مور تر لاسه شوې .
نریوس همدومره خبره وکړه او چپ شوه ، نو د ریونا پلار رستاک په خبرو پیل وکړ .
قیرات خورې ! هغه پریکړه چې تا د نریوس په هکله کوې زه د هغې سره اختلاف لرم ، کله چې د ریونا د واده نه وروسته زه او زما ښځه کیتهنا بیرته را ستنیږو نو نریوس ، دهغې مور او دواړه زامن هم له ځانه سره بیرته راوړو .
درستاک په دې خبره باندې قیرات حیرانه شو او په عجیبه توګه یې هغه ته و کتل . ریونا هم ټکان وخوړ او په ډیره سوالیه توګه یې خپل پلار ته وکتل ،دهغوی په دې حیرانتیاو باندې رستاک و خندل او بیا یې وویل: زما خورې ! دا چې تا ما ته په حیرانتیا سره وکتل دا ستا حق دې ، او ریونا هم حق لری ما ته په سوالیه سترګو سره ووینې ، خو تر اوسه پورې ما خپله خبره نه ده خلاصه کړې ، زما خورې او زما لورې! هغه څه چې زه یې وایم په غور سره یې واورئ . کله چې ریونا دعلي پاشا سره واده وکړي اودهغې د ښځې په څیر هلته په بروصه کې واوسي ، نو ښکاره ده چې ستا همدا یو زوې دې او هغه څه چې د علي پاشا دي هغه ټول د ریونا هم دي . نریوس به په هغه جایداد او ملکیتونو کې هیڅ ډول برخه نه لري .
د رستاک په دې خبرو باندې ریونا نوره هم برګه شوه او په ډیرو تیزو سترګو یې پلار ته وکتل ، درستاک ښځه هم دخپل میره په خبرو باندې نا خوښه معلومیده ، خو رستاک خندل او ویې ویل :
کیتهنا او ریونا ما ته په داسې برګو سترګو مه وینئ ، ما تاسو ته مخته هم وویل چې ما د خپلې خبرې تر خلاصیدو پور ې پریږدئ ، هو ! ما وویل چې په بروصه کې چې څومره جایداد تاسې لرئ ، نو په هغې کې نریوس ته کومه برخه او کوم حق نه شته . دهغې مالکین به علي پاشا او د هغې ښځه ریونا وي . خو قیرات خورې ! ته پوهیږې چې ما ایکې یوه لور درلوده اوهغه ریونا وه، زما نور اولاد نه شته ، نه زوې نه لور! نو په دې خاطر به نریوس ددې کلي څخه نه وځي ، زه چې څومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

جایداد لرم زه به هغه د نریوس ددواړو زامنو په نامه کړم ، دوې به زما نه وروسته دهمدې کلي سرداران و ي، قیرات خورې ! داسې کول اوس ماته اړین دي ،ځکه چې که ریونا ددې ځایه ولاړه شي نوبیا خو به زه او کیتهنا په دې کلي کې ځانته پاته شو او دا به مونږ ته دزغم وړ نه وی .

دریونا د واده وروسته به نریوس ، دواړه کوچنیان او د نریوس مور پربیسا ټول دخپلې حویلې څخه زمونږ لورې ته راشي او زه به هم خپله ټوله دارایی اوملکیت ددې کوچنیانو په نوم منتقل کړم . ددې څخه به دوه ګټې تر لاسه شي ، لمړۍدا چې د ریونا د تګ وروسته به زما د حویلۍ ښایست په خپل ځاې پا ته شي او بله ستره ګټه به یې داوي چې ماته به تیار روزل شوې دوه لمسیان په لاس راشي چې دوې به زما د جایداد مالکین او زما د هر شي حقداره وي . ددوې په شتون کې به زما په حویلۍ کې داسې رڼا را پیدا شي لکه څنګه چې په تاکونو کې د پسرلي په راتلو سر خوشحالي راځي ، رستاک تر دې ځایه خبره وکړه او بیا یې قیرات ته وکتل او دوباره یې خپله خبره پیل کړه.

دغه واړاندیز چې ما وکړ نو فکر کوم چې ته به ورسره اختلاف و نه کړي ؟

پخوا له دې چې قیرات د رستاک دخبرو ځواب ورکړي نو ریونا په خبرو پیل وکړ، هغه دعلي پاشا د خوا څخه را پورته شو او منډه یې کړه د خپل پلار رستاک ته یې غاړه ورکړه،او بیا یې دخوشحالیواوخوښیو په اواز کې وویل چې :

اې زما پلار جانه ! ته ډیر زیات ستر انسان یې . کله چې تا خپلې خبرې پیل کړې ا و ودې ویل چې د بروصې دښار د ټول جایداد مالکین به ریونا اوعلي پاشا و ي ،او په هغې کې به نریوس ته هیڅ برخه اوحق نه ورکول کیږي نو اې پلارجانه ! ستا هغه خبرو ماته ډیرې زیاتې ګیلې ، شکوې او دردونه راپیدا کړی و، خو زه تاته سلام کوم ،او ستا دغه فیاضۍ ته په درنښت قایله یم ، چې تا د خپل کلي ټول جایداد زما د خور نریوس د زامنو په نوم کړ . اې پلار جانه ! زه چې ستا د دې پریکړې څومره شکریه اداکړم هغه به بیا هم لږه وي .

کله چې ریونا چپ شوه نو علي پاشا د لمړي ځل له پاره ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :

ریونا ! تا خو د خپل پلار شکریه ادا کړه نو په دې خاطر زه ستا ممنون یم ، دا کار باید ما کړې وایې .

بیا علي پاشا خپل خسر رستاک ته مخ کړ او ورته یې وویل:

تاچې زما دخور نریوس او دهغې د زامنو په نوم دخپل ټول جایداد د انتقالولو اعلان وکړ، نو د هغې له پاره ریونا ته په کار نه و چې ستا شکریه یې ادا کړې واې ، دا شکریه باید ما ، زما مور او زما خور نریوس ادا کړې وې ، ریونا ته خو ددې پریکړې زیان ور سیږي . ځکه چې هغه د خپلې برخې څخه بې برخې کیږي . په هر صورت زه د خپلې مور اوخپلې خور نریوس په نمایندګي باندې دا وایم چې دا وړاندیز چې تا کړې دا د هر چا د وسې کار نه دې ، هیڅوک به هم خپله ټوله شتمني دبل په نامه منتقل نه کړي. درونده رستاکه ! مونږ به ستا دا ښیګڼه تر خپله عمره پورې هیره نه کړو .تا د ریونا په څیر زما خور نریوس ، دهغې زامو او مور ته ډیرزیات درنښت ورکړې نو په دې خاطر به زه ، زما مور او زما خور نریوس ستا دا احسان د تل له پاره په یاد ساتو.

د علي پاشا په دې خبرو باندې درستاک په مخکې د خوشحالیو لیکې را پیدا شوې .او بیا یې وویل :

علی پاشا! اوس خو د ریونا کوژدن له تا سره تر سره شوه. خو په مسیح باندې سوګند چې ما ته له دې مخته هم خپل زوې ګڼلې وې ،که څه هم ما دخپل کلي یوه ځوان سره د ریونا خبره کړې وه خو ډیر وخت به مې په زړه کې دا راتلل چې کاشکې دریونا خبره مې د علي پاشا سره پښخه کړې وې . ما به زیات وخت دا خبره په خپل فکر کې را ګرځوله چې کاشکې ریونا ستا دښځې په څیر له تاسره تللې وې ، ما دا خبره د کیتهنا سره هم څو ځلې یاده کړې وه . خو ما نه غوښتل ددې کار پیلامه زه په خپله وکړم ما غوښتل چې ددې رشتې غوښتنه ستا یاستا د مور له اړخه تر سر ه شي . اوس چې ستا مور د بایزید یلدرم له اړخه ددې معاملې د کولو له پاره دلته راغلې ده نو علي پاشا جانه ! نن زما دخوشحالیو انتها نه شته ، ما ته پخوا هم خپل زوې ګڼلې او اوس خو دریونا په حواله زما د وجود یوه برخه او زما مټ وګرزیدې ، واوره علي پاشا! ما ریونا دخپل حق څخه نه ده بې برخې کړې ، زه په دې پوهیږم چې هغه څه چې له تا سره دې هغه د ریونا له پاره بسنه کوی او هغه څه چې زما سره دي هغه د نریوس او دهغې د زامنو له پاره بسیا دي .

ریونا بیرته پورته شوه او دعلي پاشا تر څنګ کیناستله ، او بیا یې په ډیر ټیټ اواز سره علي پاشا ته وویل:

تا څنګه زما پلار ته وویل چې تا ریونا دخپله حقه بې برخې کړې ده ؟ علي پاشازه هیڅ هم نه غواړم ، دا چې ته ماته تر لاسه شوې لکه دټولې نړۍ خزانې او خوشحالیګانې مې چې تر لاسه کړې وي .

د ریونا په دې خبرو باندې علي پاشا مسکې شو هغه غوښتل د ریونا ځواب ورکړي خو رستاک قیرات ته په خبرو پیل وکړ .

اوس چې د کوژدنې ټول مراسم پاې ته ورسیدل نو زه غواړم چې ټول د حویلۍ په لور ولاړ شو ، تاسې چې هر څومره ورځې اوسیدل غواړۍ نو هملته واوسئ زه به علي پاشا ته هم ووایم چې هغه هم حویلۍ ته راشي، هغه دې خپل سالار ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووايي چې دهغه مور د هغه کوژدن د سلطان په حکم د ريونا سره کړي ده نو په دې خاطر به هغه د خپلې مور سره يوځاې د ريونا په کور کې وي .
د رستاک په دې وړانديز علي پاشا لږ څه فکر وکړ خو تر څنګ ناستې ريونا هغه و سکونډه او ورته يې په پټه وويل چې ، انکار و نه کړې.
د ريونا په دې خبره علي پاشا و خندل اوو يې ويل :
درونده رستاکه ! زه انکار نه کوم ، خو هغه کلي چې ما بيګاه شپه محاصره کړې و هغه اوس هم زما د هلکانو په محاصره کې دې، تاسې لږ څه کينئ زه يو دوه کسه مخبران د پولو پ د جزيرې په لور استوم ،تر څو د هغه ځاې پادرې کرسپاس ته زما په لاسو دخپلي تباهۍ خبر ورکړي ،، او بيا زه غواړم چې دا معلومه کړم چې دپادريانو د انجمن عکس العمل به زما د تيرې شپې د عملياتو په هکله څه ډول وي، زما دا دواړه جاسوسان به دهغه کلي د وژلو شوو خلکو د خپلوانو په څير هلته پولوپ ته ورځې او د ستر پادرې تر مخه به حاضريږي او د کلي ټول حال به ورته ا ورو ي ، ددې وروسته چې دهغوې کوم عکس العمل وی نو دوې به د هغې په هکله ما ته راپور راکړی او بيا به زه دهغوې د راپور په رڼا کې تصميم نيسم ، او ددې پادريانو او راهبانو د انجمن ، دا د انسانيت د قاتلينو ، په خلاف پلان جوړو اوهغوې ته به د سزا ورکولو په خاطرهلته ورځم .
ددې خبرې سره سم علی پاشا د خپله ځايه پورته ش اوو ويې ويل :
تاسې لږ کينئ زه لږه شيبه وروسته بيرته راستنيږم.
بيا علي پاشا په ډيره بيړه بيرون را ووت ، دهغه د راوتلوو سره پاته ناسته خلکوو د کوژدې په رسم و رواج باندې خبر ې اترې وکړې .
علی پاشا ډی ژر بيرته خپلې خيمې ته راستون شو ، بيا ټول د خيمې څخه بيرون ووتل ، په آسونو سپاره شول او د ريونا د کلي په لور روان شول .
پرلپسې لري.......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانوسازشونه (۱۵)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دی ؟
تبره (۱۴) برخه له دې ځايه ولولئ
اوس تاسې ددې تاريخي ناول پنځلسمه برخه لولئ:

پرلپسې***** ۲۶

شپه خپلې اخرې پړاو ته رسيدلې وه او د سهار وږمې تازه تازه را ليږيدلې چې دوه کسه په خپلو آسونو سپاره دخپل منزل په لور روان و . دوې په ډيره چټکی سره د يونان د جزيرې د پولوپ د سميې په منځنی برخې کې داسې يوه ځاې ته ورسيدل ، چې تر مخه يې يوه ستره او شانداره ابادي راغله ، ددې ابادی په کتلو سره سپرو يو بل ته د دريدو اشاره وکړه. دواړو سپور و دخپلو آسونو واږې کش کړې او ودريدل .
دا دواړه سپاره هر يو مظفرالدين او قادرخان وو. دا د علي پاشا مخبران و او دوې هماغه دواړه و چې علي پاشا د يوناني راهبانو او پادريانو د انجمن په اړه د معلوماتو د راټولولو له پاره استولي و . کله چې دوې دواړه و دريدل نو قادرخان مظفرالدين خان ته مخ کړ او ورته يي وويلي :
مظفرالدين خانه ! مونږ اوس د دښمن په زمکه کې يو. ته اوس مظفرالدين نه يې او زه قادر خان نه يم . داسې و ګڼه چې دې زمکو ته په راتلو سره زمونږ نومونه هم تبديل شول ،پس له دې زما نوم مارس دې او ستا نوم اريوس ، نو کله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ دواړه يو دبله سره خبرې کوو او يا د نورو خلکو سره مخ کيږو نو يو بل ته به په همدې نصراني نومونو نوم اخلو. په دې سيمه کې خپل اصلي نوم بلکل له ياده و کاږه .
دقادرخان په دې خبره مظفرالدين مسکې شو . بيا يې د خپل آس غاړه و ټپوله او قادرخان ته يې وويل :
قادرخانه ! هيڅ فکر مه کوه ، زه او ته چې دکوم د کولو له پاره راغلي يو نو که خداې و غوښتل د همدې نوو نومونو سره به هغه تر سره کړو اوبيرته به دهمدې نومونو سر يو ځاې خپل امير علي پاشا ته ستانه شو. زه فکر کوم چې مونږ لږ څه نور ګړندی ولاړ شو او دپادريانو او راهبانو د انجمن دسترو مشرانو سره د ليدو کتو له پاره لاره پيدا کړو .
قادرخان هم د مظفرالدين ددې خبرو سره اتفاق وکړ . بيا دواړو يو ځاې خپل آسونه په ځغاسته کړل او مخته دکلي لورې ته يې ور تاو کړل.
کلي ته دننووتلوسره سم قادرخان دکلي په کوڅه کې د تيريدو په وخت کې د يوه سړې څخه په ډيره عاجزئ او انکسارئ سره و پوښتل :
اې دوسته ! مونږ د پولوپ په حزيره کې نا بلده يو ، مونږ غواړو ستر پادري کرسپاس او يا دهغې نائب ارديس سره ووينو ، مونږ دواړه د روميل د ولايت څخه راغلي يو او د کرسپاس يا ارديس له پاره مو ډير مهم پيغام راوړې دې .
د دې خبرو په جريان کې قادرخان په خپله غاړه کې را زوړند صليب برابر کړ . په دې وخت کې هغه کس چې قاردخان ور څخه پوښتلي و لمړئ دې دواړو ته په ډير ژوره توګه وکتل ، او بيا يې په ډيره نرمه ژبه دوې ته وويل : که چيرې تاسې دواړه په دې جزيره کې نابلده ياست نو زه به ستاسې لارښوونه وکړ م . او که تاسو د روميل څخه راغلي ياست نو داسې معلوميږي چې تاسې به دپادريانو له پاره ډير مهم پيغام راوستي وي . په دغه کوڅه کې چې تاسې همدا اوس له ماسره ولاړ ياست په همدې کې مخته ولاړ شئ ،او دکلي هغه بل اړخ ته ووځئ ، مخ ته به درته يو ستر ه مانئ راشي ، دا مانئ په پخوا زمانو کې ډير ستر عبادت ځاې و ، همدې عبادتځاې لورې ته ورشئ هملته به تاسې ته دواړه پادريان په لاس درشي . د پادريانو او راهبانو ټولي سترې غونډې په همدې ځاې کې جوړيږي . فکر کوم چې همدومره لار ښوونه به تاسو ته کافي وی . ددې وروسته هغه سړې مخته ولاړ او قادرخان او مظفرالدين خپل اسونه هغه لورې ته د ژر رسيدو په خاطر و ځغلول .
دکلي د منځ څخه دتيريدو وروسته دوې دواړه دکلي جنوبي برخې ته ووتل ، هلته يې يوه ستره مانئ تر سترګو شوه ، هغوې دې مانئ ته ورغلل او د مانئ په ستره دروازه کې يې آسونه و درول . هلته د دروازې سره نژدې دوه کسه ساتونکې ولاړ و ، دوې دواړه دخپلو آسونو څخه را ښکته شول نو بيا قادرخان دغه دواړو ساتونکو ته وويل :
زما دوستانو ! مونږ د روميل د ولايت څخه راغلي يو . په دغه جزيره کې نا بلده يو . مونږ غواړو سمدستي د ستر پادري کرسپاس او يا دهغه د نائب ارديس سره ووينو ، مونږ هغوې ته يو ډير مهم پيغام راوړې دې . داسې و ګڼئ چې مونږ هغوې ته يوډير خراب خبر او خپل فرياد راوړې دې ، زه فکر کوم چې تاسې دواړه به زمونږه لار ښوونه وکړئ .
دقادرخان د خبرو وروسته ددواړو ساتونکو څخه يې يوه وويل :
دغه ښې لاسته چې کوم عمارت په سترګو کې کيږی دا د آسونو د تړلو ځاې دې ، ولاړ شئ خپل آسونه هلته و تړئ، هلته ستاسې د آسونو له پاره د وښو او ګياه انتظام شته ، بيا بيرته دلته راشئ زه به تاسې ستر پادرې کرسپاس ته ورسوم ، نائب پادري ارديس هم هملته دې ، دواړه په کومه مهمه موضوع باندې په خپلو منځو کې خبرې کوې. دا ستاسې له پاره ډيره ښه وخت دې تاسې کولاې شې ددواړو سره په يوه وخت کې ووينئ .
دساتونکې په دې خبرو باندې دواړه مظفرالدين او قادر خان ډير خوشحاله شول. لمړې د هغه ورښوول شوي عمارت په لور ولاړل اوهلته يې خپل آسونه وتړل،او وابښه او ګيا يې ورته واچوله ،خو خپلې بسترې يې چې د زينونو سره تړلې وې هماغسې تړلې پريښودې . مګر هغه ضروري سامان او خورجينه يې ترې را واخستل اوپه خپلو اوږو يې بار کړل اوبيا بيرته د عمارت مرکزې دروازې ته را ستانه شول. يو ساتونکې هملته ولاړ پاته شو اويو له دوې سره د عمارت دننه ولاړ . عمارت ته د ورننوتلو وروسته هغه ساتونکې د يوې خونې مخته ودريد، هلته ددې تر مخه يو بل ساتونکې هم ولاړ و ، هغه ساتونکې چې دوې يې له ځانه سره وړې و دهغه دروازې تر مخ ولاړ ساتونکې سره د لږې شيبې له پاره په راز کې خبرې اترې وکړې ، بيا د قادرخان او مظفرالدين لورې ته راغې او هغوې دواړو ته يې وويل : دغه مخامخ ځوان چې دلته ولاړ دې هغه د ټولو د ستر پادرې د ساتونکو څخه يو دې . هغه به ستاسې له پاره د ستر پادري کرسپاس اويا د هغه د نائب ارديس سره د کتلو زمينه برابره کړې .
ددې خبرې سره سم هغه بيرته مرکزي دروازې ته ولاړ او هغه د خونې مخ ته ولاړ ساتونکې دوې ته مخ کړ او ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسي دواړه لږ ځنډ وکړئ ، زه دننه کوټې ته ورځم او ستر پادرۍ په ستاسي د راتللو څخه خبر کړم. و به ګورم چې هغه څه وايي ، ددې خبرې سره يې سم دروازه پرانسته او دننه ولاړ.
لږه شيبه وروسته هغه ساتونکې بيرته بيرون را ووت او دواړو مظفرالدين او قادر خان ته يې وويل :ما دواړو پادريانو ته ستاسي د راتلو په هکله خبر ورکړي دي هغوې سخت ټکان و خوړ ، تاسو سمدستي دننه ورشئ هغوې غواړي له تاسي سره سمدستي ووينې .
ددې خبرې سره سم هغه د خونې دروازه پرانسته او دوې دواړه مظفرالدين او قادرخان دننه ور ننوتل :
د خونې په منځنۍ برخه کې د منځنې عمر دوه کسان ناست و، مظفرالدين او قادرخان ور مخته شول او دهغوې يې ډير زيات تعظيم او احترام وکړ . بيا د هغوې څخه يوه يې دوې ته په لاس د کيناستو اشاره وکړه او ويې ويل :
دوستانو! تاسو ته ښه راغلاست وايم ، زما نوم کرسپاس او زما تر مخه ناست ارديس دې تاسي دواړه به زمونږ دحقيقت څخه خبر ياست ، ما ته وويل شول چې تاسو د روميل دولايت څخه راغلي ياست .او څه فرياد لرئ ، وواياست ،ستاسې فرياد څه دې ؟
د ستر پادرۍ د پوښتنې په اساس قادرخان لږ څه فکر وکړ ،خپل ستونې يې پاک کړ او بيا يې دواړو پادريانو ته وويل :
زه او زما ملګرې وياړو چې مونږ ته نن د نصرانيت د عالم ددوو ستر و شخصيتونو سره د ليدنې شرف حاصل شوې دې ، مقدسه پلاره ، کرسپاس ! مونږ دواړه د روميل دولايت څخه راغلي يو . پرتاسو دې نه بده ولږيږي او نه پرې خفه شئ چې زه ستاسي څخه وپوښتم چې تاسي د روميل په ولايت کې داسي څوک پيژنئ چې نوم يې يونيسيس دې ؟دقادرخان په دې خبره ستر پادرې ټکان وخوړ او تر ډيره يې قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او بيا يې وويل :
دروميل په ولايت کې هغه زمونږ تر ټولو ښه او ګرندې غړې دې ، کوم کلي کې چې هغه اوسی هغه ټول کلي زمونږ د انجمن غړي دي او هغوې د انجمن له پاره ډير ستر ستر او قيمتي کارونه تر سره کړې دې . دا خويونيسيس و چې هلته د روميل په ولايت کې يې هيڅ مسلما مبلغ پرى نه ښود چې د اسلام تبليغ وکړي . وواياست تاسو د يونيسيس په اړه څه ويل غوښتل ؟ دهغه پرخلاف د څه خبرې نه مخته او ياد هغه پرخلاف د کوم شکايت کولو تر څنګ دا فکر وکړئ چې يونيسيس مونږ ته ډير عزتمند انسان دې که چيرې دهغه څخه کومه کوچنی غلطي او يا تيروتنه هم وشي ، نو ياد ساتئ چې هغه به د ښښنې وړ وي . اوس وواياست تاسي څه ويل غواړئ؟
د ستر پادرې په خبرو باندې د قادرخان سر ټيټ شوې و ، مظفرالدين هم دهغه په لور په کتلوسره خپل سر ټيټ کړ ، ددواړو په مخونو باندې د ډيرې زياتې اندينښې اوخفګان اثار را ځرګند شوي و . دهغوې ددې حالت په کتلو سره ستر پادري کرسپاس او دهغه نائب ارديوس هم ډير اندينمن شول . بيا قادرخان مخته وکتل او ستر پادرې کرسپاس ته يې وويل :
مقدسه پلاره !مونږ د يونيسيس پر خلاف نه کوم شکايت راوړې او نه کومه ګيله ، مونږ تاسو ته يو ډير افسوسناک خبر راوړې او هغه دا چې يونيسيس اوس په دې نړۍ کې نه شته .
قادرخان تر دې ځايه خبره وکړه نو چپ کيدو ته اړ شو ځکه چې ستر پادري کرسپاس په خپل ځاې کې پورته شو اوبيرته را پريوت . بيا يې قادرخان ته وکتل او ورنه يې وپوښتل : زما درنو راغلو ميلمنو ! زه نه پوهيږم چې ستاسي نومونه څه دې خو دومره درته وايم چې وواياست هر څه چې وايي په زغرده يې ووايي؟
دهغه دخبرې په ځواب کې قادرخان يو ځل بيا پيل وکړ .
«د مسلمانانو يو سالار چې علي پاشا نوميږي ، دخپل لښکر سره يو ځاې يې د روميل په ولايت کې پړاو کړې دې ، ددې تر مخه دعلي پاشا پلار او دهغه دوه مشران ورونه د يونيسيس او دهغه د ملګرو په لاسو له منځه تللي و، ځکه چې دعلي پاشا پلار داسلام مبلغ و او د اسلام د تبليغ له پاره هلته د روميل ولايت ته را ننوتي و . علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر يو ستر سالار دې او هماغه ورسره په جنګونو کې برخه اخلي او اوس يې هملته د روميل په ولايت کې لښکر ديره کړې دې . دهمدې پړاو په دوران کې هغه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو په لټه کې و ،هغه ددې کار له پاره مخبران هم خواره کړې و ، اوس دا معلومه نه ده چې دې مخبرانو له کومه دا خبرونه تر لاسه کړې و چې علي پاشا ته يې ورسوي چې دهغه د پلار او ورونو په قتل کې يونيسيس او ددې کلي ټول خلک برخمن دې ، د هغه مخبرانو هغه ته دا اطلاع هم ورکړې وه چې د يونيسيس ټول کلي د يونان د پادريانو او راهبانو دانجمن غړيتوب لري ، او ددې پادريانو د ګرمي د اوسيدو تم ځاې د پولوپ سيمه ده .
مقدسه پلاره ! علي پاشا ددې خبرونو د تر لاسه کولو وروسته په دغه کلي باندې يرغل وکړ د شپې په تياره کې يې خپل لښکر ددې کلي چار چاپير خپور کړ او دکلي څخه يې د ځوانانو د تيښتې ټولې لارې بندې کړې ، بيا علي پاشا په خپله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونیسیس حویلی ته ور ننوت لمړی یې د یونیسیس سره خبرې و کړ ې او بیا یې دخپل پلار او ورونو قاتلان همله د یونیسیس په حویلۍ کې سره را ټول کړ ل ، اوهملته یې ووژل . سهار یې یونیسیس ته حکم وکړ چې د کلي ټول خلک د کلي مخې ته راټول کړي.
د علي پاشا په حکم یونیسیس د کلي ټول خلک د کلي مخ ته را ټول کړ ل د یلدرم دې جرنیل د کلي ځوانان دښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور و ښځه جدا کړ ل او بیا یې د یونیسیس په ګډون د کلي ټول ځوانان یو په بل پسې له تیغه تیر کړل. خو زاړه ، ښځې ، کوچنیان او معذور یې و بښل ، او هغوې ته یې بیرته په هماغه کلي کې د اوسیدو اجازه ورکړه .
مقدسه پلاره ! مونږ دواړه د تولک د کلي اوسیدونکی یو ، زمونږ د کلي مشر او سردار رستاک دې مونږ د رستاک په حکم دلته راغلی یو او دا خبر مو تاسو ته راوړې دې . رستاک د یونیسیس دکلي د ځوانانو په هلاکت باندې ډیر زیات خواشیني او غمګین دې ، خو د هغه هیڅ په وسه پوره نه دی . ځکه چې د رومیل په ولایت کې د مسلمانانو یو ډیر ستر لښکر د علي پاشا تر قوماندې لاندې پروت دې . په دې ولایت کې چې هر نصراني د سر د راپورته کولو هڅه کوي نو مسلمانان یې سمدستي وژني ، مقدسه پلاره ! دا هغه بد خبرو چې مونږ دواړه تر دې ځایه تاسو ته راوړ .
د قادرخان په دې څرګندونو باندې دواړو پادریانو ، ستر پادري کرسپاس او نائب یې اردیوس ، په خپلو منځو کې یو بل ته وکتل او سرونه یې ټیټ کړل .د هغوې په مخونو باندې د غم او درد نښې او لیکي راخپرې شوې وې ، تر ډیره هغوې دواړه په همداسې حال کې کیناستي و،بیا کرسپاس قادرخان ته مخ کړ او ورته یې وویل :
زه ستاسې د دواړو ډیر زیات ممنون او شکر کونکي یم چې تاسو دواړو دومره زحمت وګاله او دا خبر مو تر مونږ پورې را ورساوه . زه د تولک د کلي د سردار رستاک هم ډیر زیات ممنون یم چې هغه تاسې دواړه ددې خبر د رسولو له پاره دلته را استولي یاست . ګورئ ! تاسې به تر سهاره پورې دلته میلمانه یاست ، سبا دلته د ټولو پادریانو اوراهبانو غونډه کیدونکې ده ، چې په هغه کې به ډیرې مهمې پریکړې و شي ، دا غونډه مونږ ستاسو د راتلو تر مخه رابللې وه. ځکه چې ددې ښځه مخته هم په دې سیمو کې ډیرې مهمې پیښې تر سره شوې دي ، او یوه د هغوې ښځه د سرویه د پادشاه ماتې او دسلطان بایزید سره دهغه سوله ده.
تاسې دواړه پوهیږئ چې استیفن د بایزید اوعلي پاشا په مقابله کې ماته وخوړه و ددې ماتې به پایلو کې هغه نه یواځې هغه سیمه چې هلته د زړو کانونه دې دسلطان یزید په واک کې ورکړه ، بلکه تر ټولو ستر حماقت یې دا وکړ چې خپله ډیره ښایسته خور ،ډسپینا ، یې هم دسلطان په حرم کې ور ننویسته .
شاید تاسې دواړه په دې پوه نه شئ چې ډسپینا هغه نجلۍ ده چې به ښایست او حسن کې په ټوله اروپا کې مثال نه لري ، د اروپا هر حکمران دهغې سره د واده کولو ارزو او تمنا درلوده ، خو استیفن ډیر بد وکړل ، هغه ته په کار وو چې لمړئ خو یې د جنګ پیلامه نه وی کړې او که بیا یې خامخا جنګ ته زړه کیداې نو داروپایې حکمرانانو ښځه به یې مرسته او ملاتړ تر لاسه کړې واې ، بیا به د یوه ستر ا و قوي ځواک سره یو ځاې مقابلې ته ور وتلاې وې نو زه دا ویلاې شم چې په هغه صورت کې به یې سلطان ته ډیره بده ماتې ورکړې وه. او که چیرې دې ته ماتې ور په برخه کیده نو خراج یې باید منلي وې اوخپله ډیره ښکلې او ښایسته خور به یې سلطان بایزید ته نه ورکوله . بس د همدې موضوع له پاره مو سبا غونډه را بللې ده. تاسې دواړه هم تر سبا همدلته اوسئ ،کومې پریکړې چې وشي نو بیا رستاک هم د هغې ښځه خبر کړئ ، زما درونو راغلو میلمنو! زه هیله من یم چې مونږ به ډیر ژر په دې و توانیږو چې مسلمانان ددې سیمو ښځه چې اوس پرې مسلط شوې بیرته و کاږو .
کرسپاس ددې خبرو ښځه وروسته لږ ښه توقف وکړ او بیا یې خپل لاسونه و پړکول ، دهغه د لاس داواز سره سم هغه ساتونکې چې بهر په دروازه کې ولاړ و راننوت ، کرسپاس ورته وویل :
دا دواړه زمونږ ډیر د قدر وړ میلمانه دي په دې عمارت کې ددوې د خوراک ښښا ک او دشپې د پاته کیدو ډیر ښه انتظام وکړئ، سبا چې د راهبانو او پادریانو دانجمن کومه غونډه کیږي ، دوې به هم په هغې کې ګډون کوي ، دوې مونږ ته ډیر مهم خبرونه را وړي دي . څرنګه چې دوې د ډیر لرې سفر ښځه دلته را غلي دي نو دوې به ستومانه شوی وې، نو دوې له ځانه سره یوسه ،او د خوراک ښښاک ښه انتظام یې وکړه اوکله چې سبا د انجمن غونډه کیږي نومونږ به دوې خبر کړو اوله ځانه سره به یې راړې .
خپل ساتونکی ته د خبرو وروسته ستر پادري کرسپاس قادرخان ا و مظفرالدین ته مخ کړ او ورته یې وویل :
زما دوستانو! زما د ساتونکې سره ولاړشئ دوې به ستاسې دتم کیدو انتظا و کړي ، سبا به بیا یو دبل سره ووینو.
ددې خبرې سره سم قادرخان اومظفرلدین دواړه دخپلوځایو ښځه پورته شو ل او د هغه ساتونکې سره یوځاې دخوني ښځه وو تل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل سهار کله چې قادرخان او مظفرالدين په خپلو منځو کې خبرې کولې چې د پادري هغه ساتونکي راغي چې ددوی ميليمستيا يې کړې وه ، دوی ته را نژدې شو ، ددوی ډېر زيات احترام اودرنښت يې وکړ اوبيا يې دواړو ته وويل .
زما دوستانو ! له ماسره را ځئ ، ستر پادرې کرسپاس تاسې بللي ياست ، همدا اوس ستر پادرې کرسپاس او کوچني ارديس هملته په همغه کمره کې ستاسې انتظار کوي چې پرون مو وروسره کتلي و،
د ساتونکې په دې خبره قادرخان او مظفرالدين خان لږ څه ټکان غوندې وخوړ او د راغلي ساتونکي څخه يې و پوښتل :
دوسته ! تا وويل چې ستر پادر ې کرسپاس او نائب يې ارديس په هماغه خونه کې دې چې پرون مو ورسره ليدلي و په داسې حال کې چې ستر پادري مونږ ته وويلي و چې د راهبانواوپادريانو ستره غونډه کيدونکې ده اومونږ به په دغه غونډه کې را بولي ،او هلته به د تيرو شوو حالاتو په رڼا کې د راتلونکوحالاتو په هکله هم تصاميم نيول کيږي .
د قادرخان په دې خبره باندې هغه ساتونکي هغه ته د لږڅه وخت له پاره په غور سره وکتل او بيا يې ورته وويل : درونده ميلمه ! ستا خبره سهي ده . لمړی خو ستر پادري کرسپاس غوښتل تاسې د پادريانواوراهبانو دانجمن په غونډه کې ور و غواړي خو بيا پوه نه شوم چې څه وشول چې هغه دا کار و نه کړ اوس خودا غونډه خلاصه شوې ده او د غونډی پريکړې هم منځته راغلي دي زما په فکر چې ستر پادري غواړې تاسې د هغو پريکړ و څخه خبر کړي ، نو په دې خاطر تاسې دواړه له ماسره راځئ.
دساتونکې په دې څرګندونو باندې قادرخان اومظفرالدين يو بل ته په غور سره وکتل او بيا يې په سترګو سترګو کې کومه پريکړه وکړه ،دهغې وروسته دواړه دخپلو ځايو څخه پورته شول اوپه چپه خوله دهغه ساتونکي سره يوځای روان شول .
دې ساتونکي دوی دواړه همغه کمرې ته يوړل چې يوه ورځ دمخه يې دستر پادرې اودهغه د نائب سره په کې ليدنه شوې وه . کله چې دوی هغه کمرې ته ور ننوتل نودواړو پادريانو يې ښه درونډ ښه راغلاست وکړ. اوپه خپل مخ کې يې ورته د کيناستو وويل : کله چې قادرخان اومظفرالدين په خپلو خپلو ځايو باندې کيناستل ،نوستر پادرې کرسپاس ورته مخ کړ او ورته يې وويل:
زما دوستانو ! تاسې يې بده و نه ګڼئ ، پرون چې ما له تاسو سره خبرې کړې وې په هغه کې مو پريکړه کړې وه چې نن چې د پادريانواوراهبانو دانجمن کومه غونډه کيدونکې وه په هغې غونډی کې به تاسو ته هم دګډون ويل کيږي، اوکومې پريکړې چې کيږي نو هغه به ستاسو ترمخه اوستاسې په شتون کې وشي . خو وروسته ما دخپلو ملګرو سره د مشورې وروسته تاسو ته زحمت دنه درکولو پريکړه وکړه. زما ساتونکې به تاسو ته ويلي وي چې د انجمن غونډه پای ته رسيدلې ده . اوکومې پريکړې چې په هغې کې شويدې زه به تاسو د هغو څخه خبر کړم . تر څو تاسو په پوره راز سره دا پريکړې د روميل ولايت کې خلکو ته ورسوئ ، تر څو دهغوی په عزم کې سستي او کمزورتيا را پيدا نه شي او ورته وواياست چې د راتلونکي مناسب وخت انتظار وکاږي .
زما دوستانو ! کومې پريکړې چې زه يې تاسو ته داګيزه کوم هغه به په پټه توګه د روميل نصرانيانو ته ورسوئ، مسلمانان بايد ترې بلکل خبر نه شي ، که چيرې تاسې په ښکاره توګه د روميل دولايت نصرانيانو کې دا تبليغ کړئ نود بايزيد سالار علي پاشا به ستاسو پر خلاف متحر ک شي ،اوپه ياد ساتئ چې هغه به په هر صورت تاسې دواړه د مرګ له کومې تيرکړي نو په دې خاطر زه تاسې ته خبر درکوم چې دا پريکړې په ډيره پټه توګه د روميل نصرانيانو ته ورسوئ تر څو دهغوی هغه پستې حوصلې ددې پريکړو په اوريدو سره بيرته را تازه شي ، اوس چې څه درته وايم هغه په پوره غور سره واورئ ،دا ټولې خبرې نن د انجمن په غونډه کې فيصله شوې دي.
تر ټولو لمړی هغه معامله چې په دې غونډه کې تر بحث لاندې راغله ، هغه داده چې د مسلمانو پرخلاف د صليبي جنګ اعلان وکړل شي . ددې صليبي جنګ دپيلامې له پاره همدا نن څو هيئتونه د صليبي حکمرانانو په لور استول شوې دې ، تر څو هغوی هغه په ګوته کړل شوو ځايونو ته خپل خپل لښکر را وليږي.، په دې لړ کې چې کومو هيوادو ته هيئتونه تللي دي په هغو کې هنګرې ،بلغاريه ، دلاچيه بويريا، سسلي، فرانس ، انګلستان، او دقسطنطنيې پادشاه مينوئل شامل دي . مونږ ددې ټولو حکمرانانو په نومونو ليکونه استولي دي او ورته مو ليکلي دي چې ک چيرې د نصرانيت پاينښت غواړې اودا چې که غواړي چې د اروپا خلک دخوشحالی نه ډک ژوند تر سره کړي نو بيا دې د اروپا دزمکو څخه مسلمانان بيرون کړي ، او دا کار دصليبي جنګ د اعلان نه وروسته شوني دی . په دې ډله کې يو قاصد مو د روم پاپا ته هلته ايټاليې ته استولی،د روم دپاپا نه مو غوښتي چې هغه دې د خپل ذاتي پيغام په ذريعې د ټولو اروپايي هيوادونود حکمرانانو څخه وغواړي چې د مسلمانانو پر خلاف د صليبي جنګ اغاز وکړی ، زه هيله من يم چې د پاپای اعظم له اړخه دداسې ليکونو په ليږلو سره به ټوله اروپا په ډير قهر اوغضب سره د مسلمانانو پر خلاف را پورته شي .
مونږ دې اروپايي حکمرانانو ته دا پيغام هم استولي دي چې هغوی دې په خپله د خپل لښکر مشرې وکړي اويا دې هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډیرو تکړو سالارانو تر مشرۍ لاندې دلته د یونان لورې ته را ولیږي . تر څو د مسلمانانو پر خلاف یو نه پای ته رسیدونکې صلیبي جنګ پیل کړل شي ، اودا جنګ به تر هغه وخته پورې روان وي تر څو چې مسلمانان د فاسفورس د بحیرې نه اخواد اسیا اوانا طولیه د میدانو په لور نه وي تیل وهل شوي .
په دې غونډه کې بله مهمه پریکړه دا وشوه ، چې د مسلمانانو دوه ستر حکمرانان په خپلو منځوکې یو له بله سره و جنګوی ،یو بایزیدیلدرم اوبل تیمور لنګ ، په اوسنیو وختوکې تیمور لنګ د خپلو فتوحاتو لړۍ د هندوستان نه اخوا د شمال اوشرقي روسي سیمو ته ور غځولې ده . څرنګه چې روسان نصرانیان دي نو مونږ باید د هغوې ساتنه هم وکړو ، که چیرې دا دواړه مسلمان حکمرانان همدا ډول خپلو سوبو ته دوام ورکړي ، نو بیا خو به نصرانیت ته نه جبیره کیدونکې زیان ورسیږي . که تیمور لنګ همداسې برياو ته دوام ورکړي اودهندوستان د نیولو وروسته د مسکو په لور مخه کړي ، لکه څنګه چې اطلاعات دي ، نو هغه به د مسکو عیسایي هیواد هم له منځه یوسي،د بله اړخه بایزید یلدرم دې تاسو پوهیږئ چې هغه په اروپا کې یو توپان را پورته کړې دې. دهغه پلار هم اروپایي حکمرانانو ته په پر لپسې توګه ماتې ورکړې او دهغې د مرګ نه روسته د هغه زوې بایزید یلدرم دا کار پیل کړې دې . اوزمونږ د بدبختي دا حال دې چې د سرویه پادشاه استیفن خپله ډیره ښایسته خور ډسپنا د بایزید یلدرم په حرم کې ورکړه، دا یو داسې دروند جرم دې چې تل به زمونږ په سینو کې دا غ وي ، ځکه ډسپنا داسې یوه ښایسته اوښکلې نجلۍ وه چې داروپا هر حکمران غوښتل دهغې سره واده وکړي ، نو استیفن دې تباه شي چې هغه دغه ښکلې نجلۍ سلطان بایزید ته حوال کړه . اوزه هغه وخت ډیر زیات خفه شوم چې وامې وریدل چې دا کار په خپله د ډسپنا په خوښه تر سره شوی دې.
اوس نودعیسایي سلطنت او د اروپا د پاته سیمو دخوندي کولو له پاره چې کوم کار باید مونږ وکړ و هغه دادې چې په یوډول نه یوډول تیمور لنګ اوسلطان بایزید یو د بل په مقابل کې و دروو، که چیرې دا دواړه مسلمان ځواکونه یو دبل سره ټکر شي نودهغوې ځواک اوتوان به په خپله له منځه ولاړ شي اوپه دې ترتیب به نه یواځې روسی سلطنت په خپل ځای پاته شي بلکه اروپایي سیمي به هم د بایزید یلدرم د یرغلونو څخه خوندي پاته شي .
ستر پادرې ددې خبرو وروسته لږ څه دمه وکړه . لږ څه فکر یې وکړ اوبیا یې خپله خبرې ته دوام ورکړ.
زما دوستانو !دمسلمانانو دپادشاه تیمور لنګ اوسلطان بایزید تر منځ د جنګ کولو له پاره او یودبل مخې ته په راوړو سره مونږ څه تدابیر نیولې دي، دهغوې څخه یو دا چې زمونږ مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چې دتیمور لنګ څه داسې سرداران چې د هغې د رویې څخه نالانه دي هغوې د بایزید یلدرم سره پناه اخستی ده . تیمور لنګ دهغوې د بیرته ورکولو غوښتنه کوي اوبایزید دهغوې د بیرته ورسپارلو څخه ډډه کوي ، ځکه چې هغه هغوې ته په خپل ځای کې پناه ورکړې .
او همدا کار ددې دواړو حکمرانانوتر منځ د فساد د راپورته کولو له پاره ډیره ښه بهانه جوړوی ، که په دې لړ کې تیمورلنګ را وپارول شي اوهغه د خپلو هغو سردارانو چې دهغه څخه نالانه دي اود بایزید سره یې پنا ه اخستي د بیرته را ستینو غوښتنه په جدي توګ وکړی نو دبایزید له لورې د انکار په صورت کې به ددوې تر منځ د شخړې نوبت ډیر په اسانۍ سره راځي.
ددې خبرې د نور مخکې تګ له پاره دا تدبیر هم نیول شوې چې د بلغاریه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوایکسلا، چې پخوا یې د بایزید یلدرم اوعلي پاشا سره په جنګونو کې هم برخه اخستی وه اونن زمونږ په دې غونډه کې هم موجود وول نو په غونډه کې چې څومره پادریان اوراهبان وول د ټولو مشترکه خبره داوه چې سائرکن اوایکسلا دواړه دخپلو لښکرو سره یوځای د اروپا څخه ووځي اود تیمور لنګ په لښکر کې دې شامل شي ،تاسې پوهیږئ چې تیمور لنګ نن سبا د هندوستان نه علاوه د شمالي سیمو په نیولو بوخت دې ، په دې فتوحاتو کې به دغه دواړه شهزادګان دهغه پوره پوره ملاتړ وکړي ، اوتر څنګ به یې هغه د سلطان بایزید پر خلاف هم را پاروي ، بلکه د تیمورلنګ په ذهن کې به داخبره ور غورځوي چې د بایزید د لښکر ماتول د تیمور لنګ له پاره ډیر زیات د اهمیت وړ دي ، اوکه چیرې هغه داسې ونه کړل نو د اروپا د فتوحاتونه په فراغت سره به په خپله سلطان بایزید دهغه پرخلاف راولاړ شي . اوهغه به له هر څه سره له منځه یوسي .
زما په فکر چې دغه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوایکسلا، به په خپل کار کې بریمند شي ، دوې به په یوځو ورځو کې د خپل لښکر سره یو ځای د اروپا څخه ووځي ،او دتیمور لنګ په لښکر کې به ورګډ شي، اوپه دې ترتب به دتیمورلنګ اود بایزید یلدرم تر منځ د ټکر له پاره د کار اغاز وشي .
اوس زمونږ تر خه دوه حالات دي ، لمړ ی دا چې د اروپا ټول ځواکونه د صلیبي جګړې له پاره تیار شي ، نو که د اروپا ټول حکمرانان چې مونږ ورته هیئتونه استولی دي په پوره اخلاص سره خپلې لښکرې دلته یونان ته راولیږي نو زما په فکر چې د تیمور لنګ اوبایزید تر منځ به د ټکر کولو وخت هم پیدا نه شي مونږ به په خپله د خپل توان او قوت په زور بایزید یلدرم اوعلي پاشا د اروپا څخه بیرون کړو .ځکه چې په دې هکله په خپله پاپایي اعظم هر زمونږ سره دې . کله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاپا يې اعظم له اړخه احکامات جاري کړل شي چې دمسلمانانو پر خلاف دې دصليبي جګړې پيل و شي ، نو زما د فکر په اساس داروپا ټول حکمرانان به خپل لښکر په پوره شوق او جذبې سره راټول کړي چې بيا به دهغې لښکر مقابله نه خو بايزيد يلدرم وکولي شي اونه دهغې جرنيل علي پاشا .
خو که چيرې زمونږ د بدبختی اوبدنصيبۍ حدود خپل اخري حد ته رسيدلي وي اومونږدخپل دغه جمعي ځواک په واسطه بايزيد اودهغې جرنيل علي پاشا ته ماته ورنه کړاې شوه او يا ځنګه چې مونږ هيله لرو هغسې د اروپا حکمرانان خپل ځواکونه سره را ټول نه کړي نو بيا به هغه مخکني تدبير ته عملی شکل ورکول کيږی او هغه دا چې مونږ به ټوله توجه د تيمور لنګ او بايزيد تر منځ د جنګ جګړې له پاره ور اړوو . اوهغه به کوو چې په هر شوني حال کې هغوې دواړه په خپلو منځوکې په جګړه بوخت کړو. ددې لار ې به تيمور لنګ و نه توانيږي چې روسيه فتحه کړي ځکه همدا اوس په روسيه کې يو ډير ټينګ نصراني نظام دې اودبله اړخه به بايزيد ددې وړتيا و نه لرى چې په اروپا کې خپل مخته تګ ته دوام ورکړي . زه تاسې دواړو ته دا هم ډاګيزه کوم چې که په اروپاکې بايزيد يلدرم همداسې خپل وړاندی تګ ته دوام ورکړي نو بيا ياد ساتئ چې قسطنطنيه به د بايزيد تر مخه مقاومت و نه شي کړاې او دا پخوانې او مقدس ښار به دمسلمانانو په ولکه کې راشي .
د کرسپاس ددې خبرو وروسته سمدستي قادرخان هغه ته مخ کړ او ورته يې وويل :
مقدس پلاره ! دغه دواړه تدابير چې نيول شوي مونږ دواړو ته د ډير زيات قدر په سترګو ګورو ، زه هيله من يم چې دهغه صليبي جنګ پيل چې تاسې کول غواړئ نودهغه له پاره که د اروپا حکمرانان د زړه د اخلاصه کار واخلي نو هغوې به د يونان په دې زمکو کې دومره ستر لښکر را ټول کړي چې دهغې په کومک به مسلمانان د دې زمکو څخه بيرون کړل شي . خو که چيرې د بدقسمتی څخه داسې و نه شول ، نو دغه بل تدبير او وړانديز هم د مسلمانانو له پاره د ډير زيان سبب ګرځيداې شی . که چيرې تيمورلنګ اوبايزيد په خپلو منځو کې يو له بل سره ټکر کيږي نو د مسلمانانو ټولنيز ځواک به ټوټې ټوټې شي اواروپا به تل د بايزيد د ګواښ څخه خوندی پاته شي . همدا راز به د روس نصراني حکومت هم د تيمور لنګ د حملې نه خوندي وي .
تر دې ځايه قادر خان خبرې وکړې او بيايې څه فکر کاوه بيايې ستر پادري کرسپاس ته و کتل اوورته يې وويل : مونږ بايد د يوه بل صورت له پاره هم تيار واوسو .
د قادرخان په دې خبره باندې ستر پادري کرسپاس ، دهغه نائب ارديس دواړو ټکان وخوړ او قادر خان ته يې وکتل ،خو پخوا له دې نه چې دوې څه ووايې قادرخان يو ځل بيا په خبرو پيل وکړ. او ويې ويل :
مقدسه پلاره ! دريم صورت دادې چې که چيرې مونږ په صليبي جنګونو کې بريالي نه شو اوکه چيرې بايزيد يلدرم او دهغه جرنيل علي پاشا د صليبيانو متحده ځواک ته په يونان کې ماته ورکړي نو دهغې نه وروسته چې مونږ کوم دويم صورت اختياروو،او هغه د تيمورلنګ اوبايزيد تر منځه خپل منځې جګړې را پارول دي نو بيا خو مونږ ته دا فکر هم کول په کار دي چې زمونږ انجام به څه ډول وي .؟
د قادرخان د پوښتنې په ځواب کې ستر پادري په ژوره وخندل اوبيا يې په ډير عجيبه توګه قادرخان ته وکتل او ورته يې وويل :
درونده ميلمه ! زه ستا د انديښنو سره متفق نه يم . لمړئ خو زه هيله من يم چې مونږ به په صليبي جنګونو کې بريالي را ووزو . زه همدا راز هيله لرم چې يسوع مسيح اودهغې مقدسه مور به له مونږ ه تر دې حده خفه نه وي چې زمونږ په خپلو زمکو کې زمونږ کومک و نه کړي ، خو که چيرې زمونږ دعملونو په خاطر د يونان په زمکو کې مونږ دماتې سره مخ شو نو بيا هم زه تاسې دواړو ته ډاډ درکوم چې ساړکن او ايکسلا دواړه شهزادګان به د تيمورلنګ په لښکر کې د ورګډيدو وروسته داسې حالات را پيدا کړې وي چې دبايزيد او تيمورلنګ تر منځ ټکر منځته را وړي او بيا همدا ټکر د دواړو لورو ځواکونه تباه کړی ، ددواړو د ځواکونو د تباه کيدو سره سم به بيا دوې ددې جوګه نه وي چې زمونږ پر خلاف کوم عمل وکړي .
ستر پادري کرسپاس لږ څه تم شو اوبيا يې قادرخان او مظفرالدين ته وکتل اوورته يې وويل :
زما درونو ميلمنو ! که چيرې تاسو ددېنه زيات دلته په پولوپ جزيره کې تم کيدل غواړئ نو مونږ تاسې ته ښه راغلاست وايو . خو دهغه مقصد له پاره چې تاسې دلته راغلي واست هغه يو ډول تاسې تر لاسه کړ، بيرته خپلو زمکو ته ستانه شئ او په ډيره خفيه اوپټه توګه داپيغام کور کور ،اوکلي کلي ته ورسوئ او ورته ووايا‌ست چې په ډيرو نژدې ورځوکې به په اروپا کې د مسلمانانوپر خلاف يو ستر صليبي جنګ پيل شي ، همدار از په يوناني زمکو کې اوسيدونکي عيسايان هم ددې له پاره تيار کړئ چې د صليبي جنګ په تياريو کې د صليبيانو د لښکرو پوره پوره بسپنه اوملاتړ وکړي . د زړه د اخلاصه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې هغوې ته وسلې او د خوراک زیرمې تیارې کړې ، که چیرې د یونان خلک همداسې وکړي نو زه تاسې ته ډاډ درکوم چې د یونان په زمکو کې به د بایزید یلدرم ځواکونه دړې وړې شي .
ددې سره قادرخان او مظفر الدین دواړه دخپلو ځایو څخه پورته شول ، قادرخان یو ځل بیا ستر پادری کرسپاس ته وکتل اوورته یې وویل :
مقدس پلاره ! مونږ خو ډیره ناهیلې دخپلو زمکو څخه دلته راغلي و خو ستاسې خبرو اوارادو زمونږه حوصله او عزم نوې کړ، زه او زما ملګرې همدا اوس ددې ځایه بیرته ستنیږو اودخپل کلي نه علاوه نورو کلیو ته به هم داپیغام ور ورسوو او ورته به ووایو چې د ناهیلی ته اړتیا نه شته ځکه چې د مسلمانانو پر خلاف دصلیبي ستر جنګ پیلامه کیدونکې ده او په هغه کې د مسلمانانو په مقدر کې دناکامی ، ماتې ، ذلت او رسوایي پرته نور څه نه شته.
ددې وینا سمدستي وروسته قادرخان اومظفرالدین دواړو د ستر پادري کرسپاس او دهغه د نائب اردیس سره په ډیره درنه توګه خداې پاماني وکړه او بیا د کمرې څخه بیرون را ووتل .
دلږځنډ وروسته قادرخان او مظفرالدین دواړه په خپلو خپلو آسونو باندې سپاره شول اود یونان د جزیرې پولوپ څخه بیرته د علي پاشا د لښکر په لورې را روان شول .
پرلپسې لري ....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

ټک وکړ . علي پاشا غوښتل چې دخپله ځایه پورته شي خو دهغه څخه د مخه رستاک پورته شو او علي پاشا ته یې وکتل او

علي پاشا ته وویل :
دګلوې هم دې ،ځکه چې ستا د وینا په اساس دوې د نریوس ساتنه اوحفاظت هم کوي .
ل نو علي پاشا دواړو ته وکتل او ورته یې وویل :
ن د نقل وحرکت په هکله زما څخه معلومات غوښته ، نو اوس چې تاسې راغلي یاست د سلطان بایزید له لورې راغلي مخبران

دا ډاګیزه کړه چې څه ډول د سلطان بایزید جرنیل علي پاشا د یونیسیس کلي محاصره کړ اوپه هغه کلي کې چې څومره د انجمن

ډسپینا دومره ښایسته نجلۍ وه چې د اروپا هر حکمران غوښتل دهغه سره نژدې والي وکړي خو استیفن ډیره بې عقلي وکړه چې

ې پریکړې وکړی :
ژدې وخت کې به د اروپا ټول ځواکونه د مسلمانانو پر خلاف د صلیبي جنګ اغاز وکړي .
نیولو څخه علاوه دهندوستا ن په نیولو هم مصروف دې، اوهمدا راز غواړې د روسیې په نصرانی حکومت باندې هم ور
و په خپل منځې جنګ کې دمسلمانان عظمت اود هغوې قوت ټوټه ټوټه شي اوپه هغه صورت کې به د بایزید له اړخه اروپا ته
املیږي ،هغوې همدا اوس هغه لورې ته روان شوي دي، هغوې به هلته د تیمورشا ه په لښکر کې د شاملیدو وروسته دا کار
اوس پرې په پوره چټکتیا سره عمل کوی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

و ځليدې ، بيا علي پاشا قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او ورته يې وويل :
ودواړه کوچنيان پس له دې همدلته تم کيږي ، تاسې يې په خپله هم ياد ساتئ اونورو ملګرو ته يې هم وواياست . اوس زما دخور

ته بيرون تړلي دي . ځکه چې مونږ غوښتل تاته هغه پيغام چې مونږ له ځانه سره راوړې در ورسوو اوبيرته خپل لښکر ته ستانه
ددې سره سم علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او قادرخان او مظفرالدين ته يې وکتل او ورته يې وويل :

وخفګان ، هجر او بيلتون نښې و کتلې ، هغه وکتل چې دريونا په سترګو کې د سترتيا نښې، دهغې په څيره باندې خړوالې .....را
ې اواز سره ورته وويل :
ډول وي ؟ پاشا ! هغه حالات چې دې مخبرانو ووايه ، نو دهغې په مطابق تر څو چې دا خبر بروصې ته سلطان ته ور رسيږي
کې به نه پای ته رسيدونکې صليبي جنګ و نښلي ، نو علي پاشا! په هغه حالاتو کې به ماته ستا انتظار څومره سخت او د زغم
لامتی له پاره لاس په دعا يم خو ترڅنګ به يې په ډيره بې قرارۍ سره ستا د بيرته راستنيدو په تمه يم . علي پاشا ! زما هيله ده
ه چې د صليبي جنګونو لړۍ پيل شي نو بيا نه پوهيږ م چې ماته به څومره ورځې ، څومره اونۍ ،څومره مياشتې ستا جداي

چې د صليبي جنګونو لړۍ نه وی پيل شوې نوزه له تاسره وعده کوم چې زه به هره ورځ ستا کتلو ته را ځم اوماښامې به هم له
ه هم ستا څخه لرې اوسيدل دزغم وړ نه دي ، خو ګوره ريونا ! کله چې د قومي اهميت داسی پيښې مخته راځي نو هره ستونزه

غوې په لور په کتلو سره علي پاشا ورته وويل :

، اوس خو هغه ستا امانت دې ، ستا د ژوند ملګرې ده اوستا مانديته هم .
اته اوپه وير کې ولاړه و ه او ژړل يې.

يګماتوپه نسبت هغه خپل ځانته ډيره رانژدې او دسلطان ډيره ګرانه اومحبوبه ملکه و ګرزيده .
ی پادشاه بايزيد ته هم د شرابو د څښلو په لور رغبت ورکړ . د ترکيي د قوانينو له مخې شراب منه و او سلطان بايزيد په خ پله
غې سلطان په داسې عاداتو باندې را واړوه چې دسلطان پلرونو او نيکونو ترې ځان ساته .
بوبې په خاطر په شرابو څکلو پيل وکړ.
ه کتلي و چې کوم وخت چې برهان الدين دهغه کمری ته را ننوت نو د هغې سترګې د قهر اوغضب نه تکې سرې وې ، دخپل
جذبه نه وه ،

چې :
ه منل ستا کار دې، په هر صورت هغه فرض چې زما په غاړه دي زه به دهغې په پوره کولو کې کمې و نه کړم .

غو خلکو اولاد يو چې سرتيرې او صف ماتونکي و . چې د غرونو او رغونو فاتحين و ،د قوم او ملت ابرو او عزت و او دښمن

رې ،او د زرو نظام ، دکانو ښکار وګرزي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

و د مشيت په راز کې د ابن ادم نمايندګي کونکې اوسي .

ا حالت وي نو بيا د خداوند قدوس عناصر هم په حرکت راځي ،هغه د بدل شوو موسمونو د تيزو ځنډو په څير را نازليږی او هر
ع کيږي نو بيا ياد ساته چې د ظلم او تيرې ښکار شوې يو سوالګر،بينوا ګرځي ، زه هيله لرم چې ته به خپل قوم اوخپل ولس

ورځ به ته د خداې د قهر او غضب سره مخ کيږي . بايزيده ! هغه څه چې مې ويل ومي ويل ، په راتلونکې کې به هم زه د ويلو

ې دې .
د ورسيدو سره سم يې يو ځل بيرته شاته را وکتل اوبايزيد ته يې وويل :
ل ددې وروسته برهان الدين په پرلپسې توګه بايزيد ته د نصيحت کولو په خاطر را ته . د برهان الدين د تللو وروسته بايزيد خپل

ي چې د اروپا د زمکو څخه مسلمانان وويستل شی ، دا انجمن دا کار کوي چې هغه مسلمان مبلغين وژني چې د اروپا په مفتوحه
څو هغه هم د اروپا حکمرانانو ته حکم وکړی چې ټول دې د نائکوپولس د ښار په چاپير کې خپل فوځونه را ټول کړي او

ت په خپلمنځي ربړو کې له منځه ولاړ شي او له يوه اړخه اروپا خوندي پاته شي او دبله اړخه د تيمور لنګ د يرغل څخه د

ي متحرک شوې دې . هغه د دې پادريانو اوراهبانو دپيغام په ځواب کې يو ستر لښکر جوړ کړي دي ، هغه خپل لښکر په دوو
سلمانانو په ولکه کې دي. ددلاچيه دپادشاه او دهغه د زوې مائرچ مقصد دادې چې تر هر څه لمړی علي پاشا تر حملې لاندی و
د دلاچيه حکمران او دهغه زوې مائرچ غواړی د نورو اروپايي حکمرانانو څخه مخته شي . هغوې غواړي چې که د نورو څخه
ې ، بس دهمدې ارادو سره يوځاې د دلاچيه پادشاه د خپل مرکزی ښار څخه را بهر شوي او دعلي پاشا په لور وړاندی تګ کوي

يوس هم ميلمستون ته ورغله ، هغې په ميلمستوون کې شاوخوا ته وکتل او بيايي د ريونا پلار رستاک ته وويل:

ان او دهغه د زوې دمقابلې له پاره هغه لورې ته کوچ کړي .

ه ماته وويل چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم سره يوځاې ددې ځايه کوچ کړې دې.
يوس سمدلاسه د ميلمستون څخه را ووتله خو ريونا دنريوس په کتلو سره سمدستي خپل ځان سنبال کړ، دخپل آس واګې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چيدلې دې ، زه پوهيدم چې د علي پاشا سره د نه کتلو په خاطر به ډيره ناهيلي شوې يې، زه ستا حال وينم ، زه پوهيږم چې د

ريوس تر څنګ کيناسته. په دې وخت کې دهغې مور کيتهنا ورته وويل :

ې که دعلي پاشا سره وخت وايې نو ضرور به يې ماته دخپل کوچ څخه دمخه خبر راکړې و . زه فکر کوم چې سلطان با يزيد
وې په لور وي، ځکه چې څو ورځې دمخه علي پاشا ماته ويلي و
ونود لړۍ د پيل کيدو کومه غوښتنه کړې نو دهغې غوښتنې دپوره کولو له پاره تر ټولو د مخه د دلاچيه پادشاه اودهغه زوې را
هغه د اروپايې هيوادو په منځ کې را وځليږي او دپلار او زوې دواړو عزت اودرنښت کې به ډيرښت راشي . خو اوس به کتل

ې کې روښنايي را پيدا کيږي . لورې ! هغه زما له پاره دسکون او ارام سبب ګرځي . لورې ! زه پوهيږم چې دعلي پاشا د تللو
رځې همدلته اوسئ ، په دې ترتيب به د علي پاشا د تللو سره ستا په شتون کې د ريونا ناهيلي او غم لږ څه را کم شي .

او دهغه زوې ته د مسلمانانو زمکو ته د راننوتلو موقع هم ورنه کړه . په دې جنګ کې د سلطان سره دهغه کشر زوې شهزاده

دا فکر کاوه چې سلطان بايزيد د خپل لښکر سره يو ځاې د بروصې څخه دومره لرې واټن وهلي ، دهغه لښکر به پوره ستومانه
صفونه درست کړل . نو سلطان بايزيد هم همداسې وکړ ل.
ې دهمغه دقومندې لاندې پرېښوده . نوپه دې ترتيب هغه خپل لښکر په درې برخو وويشه .
ې قومندان و ټاکه . اوپه دې ترتيب يې ځان دسلطان بايزيد ، علي پاشا اومحمد په مقابل کې تيار کړ .
ى په يواځې ځان د چا سره مقابله وکړي .

پاشا ته په استفهاميه توګه وويل :
ې سره د علي پاشا په مخ باندې مسکا راغله اوويې ويل :
مقابلې له پاره اخلي او ما غواړى نودرونده سلطانه ! ته به ووينې چې زه څه ډول ددې ليونې سپې ورمېږ ورماتوم. ددې سره

ج ته خپل آس په ځغاسته کړ .

يدو سره سم په ډيره مسحورونکي توګه د تکبير اوازونه پورته کړل . داسې اوازونه چې زړونوته سکون اوارام وربښې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل مقابل لورې ديوه قهر په څير را خپور شې ، اې زما درويش صفته مجاهده ! زما دعا ده چې ته به د الله په فضل او ارادې

ې ارادى واک ....وخت مه ضايع کوه ، ژر کوه نوم دې را وښيه ، تر څو د مقابلې اغاز وشي ، او ستا دا سهارني نشاتات په

م موجود. خوعلي پاشا ، دمقابلې په وخت کې به زه ستا هر څه به اضمحلال او زوال باندې تبديل کړم.

م. او څنګه ستا ذهني اوعقلي ځواکونه مفلوجوم ، د يونيسيس وروره ! دمقابلې پيل وکړه .. لکه څنګه مې چې ستا ورور

، پاشا هم د يوه وينه تويونکي ، خونړی انسان په څير پرې خپل يرغل پيل کړ .

کې پريوتې و . هغه فکر کاوه چې ډير ژر به دعلي پاشا کار ور ختم کړي خو علي پاشا هغه داسې را ښنلولې و چې په خپله
ړکه دا را څرګنديده چې خپل ځان د علي پاشا په مقابل کې بې وسه احساسوي ، علي پاشا په ډير عجيبه انداز کې څو ځلې د تکبير

ويني چې زه ستا تر مخه د لرې اونژدې تر منځ واټن د تل له پاره له منځه يوسم . نياسيس ، ځان تيار کړه چې زه يو ځل بيا

پل ډال دهغه مخته کړ ، څنګه چې هغه خپل ډال را مخته کړ نو علي پاشا دخپلې تورې به واسطه دهغه څټ او اوږي ان ترپښتيو

د محمد دخپل فوځ سره يو ځاې کتله ، نو په دې اساس سلطان دخپله ځانه سره وويل :
رد تاريخ ليکوالان به ستا د غه جرأت او بهادري چې دخپل دښمن په مقابل کې دې وښوده په زرينو ټکو وليکي .

س ته لښته ورکړه ، اس هم شړيندونکي ،غريدونکي شو او يو ځل بيا يې د الف شکل خأنته ونيو . په دې وخت کې علي پاشا خپله

نه پرې کړ.
حکمران په خپله زما مقابلې ته راشي تر څو وينو چې څوک غالب او څوک مغلوبيږي. خو که چيرې ددلاچيه حکمران خپل
ر ! که چيرې په تاسې کې لږ څه غيرت هم وي نو خپل شهزاده مائيرچ زما مقابلې ته را وباسی.
يه دخلکو له خوا کوم غبرګون را معلوم نه شو . کله چې دهغوې له اړخه کوم څوک دمقابلې له پاره رامعلوم نه شو نو علي پاشا

ره سم علي پاشا خپل آس را وګرځاوه اودهغه مړ شوي کس اس يې هم له واګو ونيو اودخپل فوځ په لورراستون شو.

چا د وس کار نه دې ، تا څومره په ښه توګه او په حيرانونکي توګه د دلاچيه خنزير د ځان لاندې کړ او له منځه دې يوړ. تا
ا سره الفاظ نه شته چې زه هغه استعمال کړم او د هغې له لارې ستا د جرأت مندئ ، بهادرئ او ميرانې تعريف وکړم.

کي وي . زما وروره ! ستا سلامتي ، زمونږ له پاره ډيره مهمه ده . زه محمد بن بايزيد ستا دې جرأت ، ميراني او بهادرئ ته

ه خلکو څټ پرې کول زمونږ په فرائضو کې شامل دي . درونده سلطانه ! دا خويوه معمولې جګړه وه چې ما په کې دخپلو
انو او پادريانو د انجمن پر وينا زمونږ پرخلاف جنګ پيل کړې وې نو دوې به په خپلو دې ارادو کې ډير ژر پښيمانه شي .

ي علي پاشا له ځانه سره راوړې و هغه يې د لښکر اخرى برخې ته و ليږه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي ستاسي د عقيدو رڼا ، ستاسي ارزوګاني او روايات ، ستاسي اسلوب اوکړچار د نفرتونو په توپان اووينه تويونکي تعبيرونو

ي حملې سره دهغوی هغه دخوبونو انځورونه ، د بې خوبه سترګو د بې نومه غوښتنو په وينه لتاړو ناهيليو باندې بدلي کړې .
صرت او کومک هم له تاسې سره دې . زه ستاسو څخه دمخه روان يم ، او دخپل زوی وليعهد محمد او دخپل ستر جرنيل علي
ت دتاريخ پوهانو ، د قسمتونو د ليکونکو او دفطرت د کاتبانو او د تقدير د پاسبانانو په ځير را څرګند شئ ، زه تاسې ته ډاډ
کومک له تاسې سره وی . الله دې تاسې ته په دې ستر جهاد کې برې او کاميابي در په برخه کړي .
زيد هم دهغوی د دغه حال په کتلو سره خپلو فوځونو ته د را مخته کيدو حکم وکړ ، دمسلمانانو لښکر د حکم سره سم د توپاني باد

غانودسيلاب او د توپاني باد په ځير راپريوتل .

سلطان بايزيد خپل زوی وليعهد محمد دخپل پړاو دخوندي ساتلو سره سره ددښمن په پړاو باندې هم د ولکي کولو له پاره موظف

که څه هم د اروپا په دې زمکو کې سلطان بايزيد اوعلی پاشا د دلاچيه حکمران او دهغه زوی مائرچ ته سخته ماته ورکړه ، خو
ځي ، خو دهغوی هر تدبير ، هره هڅه د ناکامی سره مخ شوه ، ځکه سلطان بايزيد اوعلي پاشا دهغوی هره هڅه ، هر ځواک او
ي کوم څه د راهبانو او پادريانو په وينا ور اچول شوي و هغه په موږي باندې بدل شول .
ړې وه. هر څه يې چې ددښمن څخه تر لاسه ړ کړي و نو هغه يې د سلطان او علي پاشا له نظره تيرکړل ، بيا دوی درې ړواړه

اپورته کيدو هڅه ونه کړی .

دلته به ددښمن په ټولو کړو وړو باندې څارنه کوم .

ه هلته د ځای واکمنان و ټاکو. نو همدغه واکمنان به هلته د لښکر سره يو ځای ددښمن په ټولو حرکاتو باندې څارنه او نظارت

ه نريوس ، دهغې دواړه کوچنيان او دهغې مور پر بيسا ټول له ځانه سره يو ځای د بروصې په لور بوځو . هلته به زما ګرانه !
، دهغوی غوښتنه ده چې ستا او دريونا واده ژر تر ژره تر سره شي. برهان الدين هم په ډيره بې قراری سره منتظر دې ، او

يصلي پر خلاف کومه خبره وکړای شم ، دروند ه سلطان ! په دې هکله چې ته څنګه وايی همغسې به وکړم .
. اسونه يې ودرول ، را ښکته شول او سلطان ته يې تعظيم وکړ . سلطان هم هغوی وپيژندل . ځکه هغوی د سلطان جاسوسان و.

قيقت کې د کرميا حکمران دکومې غلطي انګيرنی ښکار شوی دې . هغه کتلي چې تاسې او علي پاشا دواړه په اروپا کې په
ډ ورکړل شوي اودا کار په ځانګړی توګه دهغو نصرانيانو له اړخه شوی چې د تيمورلنګ په لښکر کې ور ننوتي دي او د همغه

ټول زما سره يو ځای د بروصې په لور کوچ کوي ، علی پاشا زويه ! زه پوهيږم چې د کرميا حکمرا ن به زمونږ پر خلاف د
و اوس خو زما اراده ده چې د کرميا باغي حکمران ته دددې بغاوت داسې سزا ورکړم چې هغه دټولو سيمو څخه بې واکه او
يرته بروصې ته راستانه شو او درا ستنيدو سره سم به ستا او د ريونا واده په پوره جوش اوخروش سره تر سره کړو . راځئ

اکل او بيا سلطان بايزيد دخپل زوی وليعهد محمد او علی پاشا سره يو ځای د روميل د ولايت په لور کوچ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ، نو درې واړه وارخطا شول او د وارخطايي او انديښنو په ګډ آند کې له ميلمستون څخه راووتل ، کله چې نريوس را نزدې

ي کوم بد خبر راوړي او نه ماته زما د ځان په اړه کوم ګواښ متوجه دې ، بلکه ماتاسو ټولو ته يو ډير ښه خبر راوړې دې.

مد اوعلي پاشا هم ملګری وول.
تاسي درې واړه هم د سلطان او علي پاشا د راتلو سره سم تيار اوسئ ځکه چې مونږ ټول د سلطان اوعلي پاشا سره يو ځاې د

مراسم پر ځاې کړې .
رته يې وويل :
وهيږم چې علي پاشا د ريونا سره ډومره مينه او محبت لرى ، زه په دې هم پوهيږم چې ددې پرته به دهغه حالت څه ډول وی ؟

علي پاشا ته ډيره څه په لاس ورغلی دی . خو دددې جنګ نه وروسته سلطان ته يو ډير بد خبر راغلي اوهغه دا چې په اسيا کې
ټول هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې تم کيږو. په خپله سلطا ن او علی پاشا به د کرميان په لور، دهغه ځاې دحکمرا

دې . دا به دعلي پاشا د جاېيداد ، دهغه د باغونو ، زمکو او هر څه مالکه وی اودا ځکه چې علي پاشا بل کوم ورور نه لري چې

ی برخه درکړي ،خو زما لورې ته دهغوې دا وړانديز هيڅکله هم و نه منې ،
سوګند چې زما په ذهن کې هم دا خبره نه ده راغلي او نه به کله هم راشي . بلکه زه غواړم چې دريونا د دې ځايه د تللو وروسته

ی يو .د قبر په غاړه ولاړ يو . لورجانې ! د ريونا د واده وروسته زه به په ليکلي توګه عهدپاڼه و ليکم چې زما او زما د ښځې
د علي پاشا مور ، يا خور او يا په خپله علي پاشا له تا څخه هلته د تم کيدو غوښتنه وکړي نو ته د هغوې دا خبره و نه منی او
رم .
باغونو مالکين زما کوچنيان ګرځي . زه به ددې څخه زيات نور څه غواړم ، خو زه له تاڅخه يوه هيله لرم چې ددومره سترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاشريک خداي سوګند چې همدا د ريونا غوښتنه ،دهغې هيله ، اود هغې د خوښې عين مطابق ده ، نريو س خورې ! په دې هکله
او تل پاتې واوسي .
ه فيصله شوي توګه اعلان وکړ چې:
سلطان د لښکر په لور ولاړ شو .

ه راوړو اوبيا به دلته مونږ هم خپل ځان تيار کړ و . که چيرې تر ماښامه پورې سلطان اوعلي پاشا را ورسيدل ، نوبيا به مونږ

ټول کړل ، ويي ترل ، نريوس خپل کوچنيان اوخپله مور هم له ځانه سره را روان کړل ،دې حويلۍ ته يې راوستل اوبيا رستاک

رستا ک په اسونو د زينونو د ايښولو نه وروسته په توبرو کې دخوراک اوڅښاک شيان په ځاې کول . په همدوخت کې ريونا د

کيتهنا ريونا د خپله ځانه را چاپيره کړه دهغې تندې يې ښکل کړ او بيا يې ورته وويل :

ل ، زه هيله منده يم چې علي پاشا به اورمرو زمونږ پسې دلته کلي ته راشي ، مور ې ما کتل چې يو سپور د لښکر څخه را ووت

ي تاسو ته په د ې اړه کوم اعتراض نه وي .

ه نولورجانې ! څوک به ولی اعتراض کوي ؟ ځکه چې اوس خو ته او علي پاشا دواړه يو له بله سره منسلک شوي ياست ،
ې هغه به هم هيڅکله هم په دې خبره اعتراض و نه کړي . که چيرې ته د حويلۍ نه بيرون دخپل علی پاشا استقبال کوې ، اوهغه

ه يو ځاې دحويلۍ په انګړ کې ولاړه وه. کيتهنا د آسونو اخور ته راغله ،او رستاک ته يې وويل:

که چې سلطان بايزيد ا وعلي پاشا دلته راځي اومونږ ټول د هغوې سره يو ځاې د بروصې په لور درومو.
اظهار په خوله نه شم کولې .

کلي ته د رارسيدو سره سم دلته تم شوې دې ، اوعلي پاشا د لښکر څخه را بيرون شوې او زمونږ دحويلی په لور را روان دې .
ې اجازه ورکړه او اوس ريونا دحويلۍ څخه بيرون دعلي پاشا د استقبال له پاره ولاړه ده.

ي . په دې خاطر په دې ورځو کې مونږ بايد د ريونا د ډيرو وړو وړو غوښتنو خيال هم وساتو . فکر کوم چې مونږ هم بايد د

هم د هغوې سره يو ځاې هملته ودريږو . په دې خاطر چې علي پاشا زمونږ له پاره اوس هر څه دي. رستاک د کيتهنا خبره و

و ځليده علي پاشا هم وکتل چې هغه دحويلی په دروازه کې دده د استقبال له پاره ولاړه ده . په دې وخت کې ريونا دخپلو نازکو

څير ګرزيدلې وه ، دهغې په سترګو کې د محبت او الفت هيلي د ورايه ځليدې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه وویل :

لم او دننه حویلی ته یې یونه سم .

ړ را وسپړم ، تر اسمانه به څیرې کړم ، او ستا په لیندۍ کې به غشي شم او ستا د توري تیره ژۍ به شم او ستا ددښمنانو ټولې

منده کړه او علي پاشا ته ور غاړې وت ، هغه یې په تندې باندې ښکل کړ ، د هغه وروسته د هغې ښځې کیتهنا د علی پاشا سره
یا بیا یې دهغوی سره مینه وکړه او ښکل یې کړل . تردې وخته پورې ریونا دعلی پاشا آس په اخور باندې د ترلو له پاره روان

ی ؤ، زما دبیرته ستنیدو سره سم لښکر د بروصې په لور روانیږي ، په دې خاطر زه ستاسې څخه غواړم ، چې د وخت د ضایع

مونږ د ځانونو په تیارولو باندې پیل کړې ، زویه ! اوس خو مونږ ستا د راتګ انتظار کاوه ، ریونا هلته په چت ختلي وه او ستا
ازې څخه یې بیرون ستا انتظار پیل کړ . تر څو هملته ستا استقبال وکړي . زویه ! که ته اوس بیره کوې نو لږ ځندوکړه مونږ

ي پاشا سره یو ځاې حرکت وکړو .
خوندي ساتلو دنده و سپارله ، او پخپله د علي پاشا سره یو ځاې په سفر روان شول.
تاک ، کیتهنا ، نریوس ، د هغې دمور پربیسا او دواړو کوچنیانو پیژندګلوي وکړه ، سلطان بایزید او ولیعهد محمد هم د رستاک

نته را نزدې کړه او دهغې په سر یې هم د شفقت او مهربانی لاس را ښکود ،او ورته یې وویلې :
ن محسوس نه کړې ، مونږ ټول له تاسره یو .
یر خفه شو ، خو بیا سلطان نریوس ته مخ کړ او ورته یې وویل چې :

ځان زما په څیر غریبي کوندي ښځې ته دا ډول الفاظ نه و ویلي . ستا ددغه الفاظو په خاطر خپل ځان ډیر زیات سعادتمنده او

ل جائیداد د نریوس د کوچنیانو په نامه کړې او نریوس دې دخپلي لور په ځیر د ځانه سره دیو ځاې اوسیدولو ژمنه کړې ده .
ه په بروصه کې ددې نه زیاتې خوشحالی او اسانتیاو تیارې کړل شي ، که چیرې تا نریوس خپله لور ګرځولي ده نو بیا دا هم و

لو آسونو باندې سپاره شول او دلښکر سره یې یو ځاې د بروصې په لور حرکت وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوې ته د سلطان بايزيد د لښکر د راتللو په هکله خبرو رکړي و . صليبيانو د نايکوپولس د ښار محاصره پرې ښودې وه او

شا او وليعهد محمد دواړه ځانته نژدې را وبلل،د جنګ په پلان يې کار پيل کړ، د لږځند وروسته ددرې واړو په خوله خندا وه او

ې درې واړه بيرته دخپلو خپلو فوځونو مخې ته راغلل. په دې وخت کې سلطان بايزيد ددښمن لورې ته کتل ، هغه چې چيرې هم
کتل ، په سترګو کې يې اوښکې راغلې ، بيا دخپله آسه را ښکته شو ، په زمکه کيناست ، بيا يې سجده وکړه اوپه ډيرې عاجزۍ

او محمد ته وويل :

فوځ ترتيب د پخوا څخه جوړ کړې و . سلطان د خپل خداې تر مخه په سجده پريوتو او دهغه د ذات څخه په ډيره عاجزۍ دخپل
دهغې وروسته يې د علي پاشا او محمد لورې ته وکتل او ورته يې وويل :

ې نو دهغوې وړاندې راتګ ، دهغوې يلغار د خپل جوړ شوي پلان په مطابق دفعه کړئ .

ح چپ اړخ په لور ولاړ . خو د لښکر د منځنی برخې په لور په خپله سلطان ولاړ . کله چې دا کار دپلان مطابق پاې ته ورسيد نو
هد محمد دواړو هم خپل ځانونه د لښکر په دريمو صفونو کې ځاې په ځاې کړل . په دې وخت کې سلطان تر ډيره وخته په خپل

هغه به تاسې ته د ټولو اسر ارو او رازونو دښکاره کولو،د برې او فضيلت دسبب کيدو سوبه درو ښې.

د تيارو ، په هوا کې دچټک تلونکو وريځو په څير په حرکت راغې ، مخته راتګ يې پيل کړ، او بيا د سلطان بايزيد په لښکر

. مسلمانانو په لښکرو باندې دومره فشار راوست چې هغوې د فشار له امله ښې او چپ اړخه ته شول او دوې ته يې لاره ورکړه
تلو تر مخه سلطان بايزيد يلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد درې واړه و ولاړ و . بيا پخوا له دې چې صليبيان د مسلمانانو ددرې
مره سم دسلطان بايزيد يلدرم شاته نژدې څلويښت زره نيزه ويشتونکي د يوه ستر ځنګل په څير را پورته شول ، په دې وخت کې
كبير غږ پورته کاوه ، دعلي پاشا او وليعهد محمد تر شا هم همداسې حال و . صليبيانو وکتل چې دهغوې مخې او شاته همدا حال

لامه کوله ، سلطان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد د څو ثانيو له پاره دتکبير اوازونه پورته کړل خوکله چې هغوې چپ
ان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد ځوابي حمله پيل کړه .

ړې ددښمن پرخلاف په يوې وينه تويونکي لوبه باندې مصروف وي ، دسلطان دجنګ دا طريقه د صليبيانو له پاره نوې وه ،
وي اودهغوې کار به يې ور تمام کړې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیابي ډاډ منه وه ، اوبیا کله چې سلطان بایزیدیلدرم ، علي پاشا او ولیعهد محمددخپلو لښکرو سره د صلیبیانو ځپول پیل کړل ، وستي ځادر د تښتیدونکو خوبونو په څیر،بدلیدل شروع شول .

ستي ، چې هغې په خپلو لښکر و باندې چیغې وهلې او هغوې یې د مسلمانانو پرخلاف را پارول. سلطان بایزیدیلدرم د سجسمنډ په سره یې دعا وکړه .

ول ته ، بلکه ستا اخرى دین ته یې هم سپکاوې کړې دې ، اې الله ! ما اوس هغه خپل هدف ټاکلې دې ، نو یا الله ماته دهغه په

هغه سلطان بایزیدیلدرم دشکله پیژانده ، هغه بایزید پیژندلې و . په دې وخت کې یو ځل دهغه په زړه کې دا فکر را پیدا شو چې ړه او ډال را واخستل او د سلطان بایزیدیلدرم مقابلې ته په ډیره نازړه توګه تیار شو .

ر ستا تر مخه ولاړ یم او ستا ددې ګستاخۍ او بدژبۍ سزا درکوم.

زیدیلدرم پر هغه د توري ګذار وکړ نو دهغې ډال یې لرې و غورځاوه او دسلطان درنې تورې د هغه اوږى تر اخره پورې د

ر دهمغې ځایه یې په صلیبیانو باندې له یوه اړخه یرغل راوست ،دې حملې د صلیبیانو هغه پاته روحیه هم له منځه یوړه ، او په مانانو رحم وکرم ته پریښودې او په خپله ټولو دتیښتې لاره خپله کړه . سلطان بایزیدیلدرم د نایکوپولس ښاروال د خپل فوځ سره

ړل شوي و ې ، هم د هماغه صلیبیانو خیمو کې ځای په ځای کړې او پر هغې یې پهره و دروله .

رغبر وکړ ، ددښمن دلښکر کومه برخه چې سلطان له ځانه سره بندیان کړي و هغوې یې ټول په یوه ځاې کې سره را ټول کړل وي شیان یې ورته و ښوول . خو کله چې سلطان د خیمو لورې ته ولاړ نو په سوالیه توګه یې خپل ښاروال ته وکتل او غوښتل

پاره دعیش اوعشرت سامان و له بله اړخه یې دخپلو فوځونو په راپارولو کې هم ډیر ستر رول لوباوه ، دوې ټولې همله په خوا دیخوا و نه تښتي .

یوه وخته پورې سلطان د جنګ د میدان جایزه واخیسته ، اوبیا په یوه ځاې کې پر زمکه باندې کیناست ، اوبیا یې علي پاشا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلم د نائټو څخه اخوا د اروپا د هر قوم ستر ستر خلک زما مخې ته را حاضر کړئ.

ئټ ، بويري ، د هنګري سورمار هم شامل و .کله چې هغوې سلطان ته را نژدې شول نوټولو خپل سرونه ښکته کړ ل ، سلطان
اوف ډي نيورس او دهغه ملګرو ته يې هم دخپل ځان سره د کيناستو له پاره وويل : ددې سره سم دفرانسې جنرال دخپلو نورو

ي بنديانو په څير نيول شوي او د اروپا ډير ستر ستر سورماران او جنګي پوهان په کې شامل و ، دهغې وروسته يې ټولو ته په

ميرې خاوندان هم . کيداې شي ستاسې د لمړۍ ميراني په هڅو کې ستاسې خلک تاسې ته مجرمين ووايې ، او تاسې خپل

لو او نه به په راتلونکې کې ستا پر خلاف دجنګ له پاره ځان تياروو . خو زه ستاسې د ټولو اوستاسې هغه ملګري چې دلته نه

ې يم ،تر څو تاسې هر يو خپل خپل هيواد ته ولاړ شئ . هغه حماقت او بې عقلي چې تاسې زما سره د جنګ کولو په خاطر کړې

ل وکړ او ورته يې وويل :

حالې سره زما لورې ته راشئ، څومره فوځ مو چې زړه وى زماپر خلاف يې راوړئ ، تاسو به تل ما د جنګ په ډګر کې
نو په څير پراته دي . ټولو ته وواياست ! چې هر هيواد،هر حکومت ، هر جنرال ، چې غواړى ما سره د جنګ ازميښت وکړ ي

ندې راوړم . خو زه داسې هيڅکله هم نه کوم . زه تاسې ټولو ته د خپلو کورونو په لور د تللو اجازه درکوم او دهغه غضب په اړه

هغه بيرته کيناست او سلطان بيا په خبرو پيل وکړ.

له تاسې سره په بربنده زمکه ناست يم . نو په دې خاطر تاسې که غواړئ څه ووايى نو په کيناستو يې ووايې ، د دريدو اړتيا نه

دزړه پراخوالي ، ستا حوصلې ، ستا هوډ او عزم ته سلام کوم . چې تا مونږ وبښلو ،او مونږ ته دې د تللو اجازه راکړې ده .

،که څه هم زه دهغوې د زړونو ترجماني نه شم کولې او زه د خپل زړه خبره کوم چې که کاؤنټ ډى نيورس که د انسان زوي
ه والي ورکړي ، زه يو ځل بيا ستاسې عظمت ته سلام کوم . ايا ته اوس ما ته او زما د ې نورو ملګرو ته د تللو اجازه راکوئ ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځ .

فرازي له ځانه سره لري .

کدې شوی یاست . تر څو دخپلو لښکریانو زړونه خوشحاله او هغوې دجنګ په لور تشویق کړئ ، په هغه څه چې زه تر ټولو
د مفتوحو سره داسې سلوک کوي ، خوستاسې خپل صلیبي لښکر چې دخپله اړخه د یوه مقدس جنګ د پیلامې له پاره دلته راغلي
ړې ګندګۍ او چټلۍ کې تر پښو لاندې کړې ده . تاسو خلکو د نسوانیت جوهر د تمرد ، بې حیایي او فنا انجام ته رسولي دې .

یم. ما تاسې ټول دلته په دې خاطر را وغوښتلئ چې هغه وخت چې ما تښتیدونکي دښمن دخپلو سالارانو او جنرالانو سره یو
ې وي او یاکومې نجلۍ ته د داړول زحمت ورکولو هڅه شوې وي نو خپل لاس دې پورته کړي .

فرانسې جنرال کاؤنټ دي نیورس په حیرانونکې توګه کله دغه نجونو ته او کله هم سلطان ته کتل ، په دې وخت کې هغه غوښتل

څخه کوم تحقیق، زه تاسې په بندیخانه کې هم نه ور اچوم ، او نه به مو خپل اسیران کړم . بلکه لږه شیبه وروسته زه غواړم تاسې

م نه ښکته شو ،دهغه تر څنګ د اروپا نور جنګي مشران چې دخپلو لښکرو سره دلته راغلي و او اوس د سلطان تر مخ ناست و

ه او ورکړه ده . د ښځې عزت د ګل د رګ څخه هم ډیر اعلي او پورته وي ،د هغې عصمت او پت د ورځې په رڼا کې ، دشپې
ه باپته وي نو هغه د نصبي شرافت پیژندګلو،او دخوشحالیو غوړیدلې جال دې ، خو یوه بې ابرو او بې عصمته ښځه ، یوه بې
ه ، نو هغوې دغه ډول انځور نه شي وړاندې کولې ، ستاسې په ټولنه کې دښځې ابرو د غوښتنو دسوند پر موادو دبې ابرویي د

وخت چې تاسې دلته را بلل شوي وئ نو یقینا چې تاسې به ویریدلي یاست چې مسلمانان به له تاسې سره ډیر بد سلوک وکړي ،
مه دریږئ ، کینئ ، زه ستاسې په هکله یوه پریکړه کوم ، ماته لږ څه مهلت را کړئ ، زه به ستاسې په اړه د فرانسې د کاؤنټ

زه هغوې ټولو ته ښننه کوم . نیورس ! زما مخبرانو ماته خبر راکړې دې چې د صلیبیې جنګیالیو او دهغې د مشرانو له پاره یو
وو میزبانانو کومک او دهغوې د ژوند خوندیتوب پورې را نغښتي دې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر يم چې هغه هغه ته کتل خو هيڅ تعرض يې پرې و نه کړ . نه يې د لاش وړونکي منه کړل او نه يې دهغوې تعاقب وکړ . بلکه

ه زرګونو اروپايي نجوني چې دلته ولاړې دي دوې هم ته د خپلو فوځونو په خوندي ساتنه کې دډينوب درياب په غاړه ولاړې

سلطان سمدستي خپلې پښې شاته کړې . بيا کاؤنټ دي نيورس بيرته سيخ کيناست او سلطان بايزيديلدرم ته يې وويل :

ر که چيرې داسې نجوني د کوم اروپايي حکمران پر لاس ورغلي واې نوتر هر څه لمړی به هغه په هغوې کې ښه څريدلې واې
چې تا دې ټولو نجونو ته ازادی ورکړه او اوس چې ته دا نجوني زما سره يو ځاې اروپايي جنګي بنديانو ته ورسپارې او هغوې
ف ، عدل ، اخلاقو او کردرا ته سلام وړاندی کوم . يقينا چې ته دزړونو قايد يې او د اخلاقو او کړچار يو ډير ستر معلم يې .
طان ! زه يو ځل بيا خپله ژمنه تکرار وم ، چې که چيرې په راتلونکې کې کله هم صليبي ځواکونو ستا پر خلاف سر راپورته کړ
لاسه څه ډول وهل خوري .

ر ته ور سپارم ، ددې ځايه لړ مخته په لړ واټن کې دډينوس د درياب په غاړه يو بحری بيړه ولاړه ده ، نيورس به دخپلو ملګرو په

نه نجونو هم دا کارو کړ .او د سلطان بايزيديلدرم په صفت کې يې شعارونه ورکول پيل کړل. په ځواب کې يې سلطان د هغوې

ي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل :

رتيب دروم پاپاى اعظم ته هم پوره سپکاوی تر غاړه شوې دې .اود ا ځکه چې دا صليبي جنګ دهمغه به خطوطو او ليکنو
شم . او ددښمن د عکس العمل انتظار وکړ م.ددې نه علاوه ، علي پاشا او محمد زويه ! تاسي پوهيږئ د بروصې دښارڅخه د

ه دې جنګ کې د برخې اخستلو له پاره تر ټولو ستر لښکر را استولي و،دا په داسې حال کې چې ددې تر مخه مونږ د قسطنطنيې

يم او دروم په لور ، چيرې چې د سينټ پيټر دعبادتځاې قربان ځاې دې ، مخه کوم او هلته به د خپل سوګند سره سم خپل آس ترړم
ا صليبی جنګ د پيلولو فکر او جرأت و نه کړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږه شيبه وروسته به مونږ او تاسي ټول د دښمن ډيراو معاينه وکړو ، دهغه ځايه چي هر څه تر لاسه شول نو دهغي يوه برخه به
کټلو وروسته ، علي پاشا ! ته به سمدلاسه د ريونا پسي ولاړ شي، که زما مني نو تر هغو چي مونږ په نايکوپولس ښار کې تم
ي ؟

ر شاهي خزانې ته وليږله ، بله برخه يې په نايکو پولس ښار کې د تم کيدو نه علاوه ددښمن پر خلاف د خوزښتونو د مصارفو

ر شوي و نو لښکر ته يې همله د پړاو کولو حکم ورکړ . په دې تم ځاى کې د سالارانو د اوسيدو له پاره ډيرې ښې خوني جوړې
ي د حکم په اساس د ريونا د راوستلو له پاره دهغې د کلي په لور روان شوي . تر څوريونا له ځانه سره د نايکوپولس ښار ته

د ډينيوب د درياب څخه د يونان پورې او ان تر دجله او فرات پورې د اسيا ټولواک واکمن و. او د اروپا خلکو ورته د نړۍ فاتح

مصيبت خو بلکل په حساب کې نه را ته .

نو د افاقو شونډی سرې شوې وې اولمر دډوبيدو لورې ته ور ښکته شوي و، په همدې وخت کې ريونا په داسي حال کې چې د
ناګې يې نيولې وې دننه را ننوت ، ريونا په ډيره حيرانونکي او خاصو احساساتو سره علي پاشا ته کتل اوبيا يې د ډيرې زياتې
ه کيدونکې نه وه ، نو دهمدې فکر په اساس دهغې قدم دريدلې و. تر څو شيبو هغې په ډير شوق ، ډير محبت سره علي پاشا ته

ي په کتلو سره علي پاشا خپل دواړه لاسونه پرانستل ، دواړه ماشومان د علي پاشا سره ور غاړې وتل . علي پاشا پر زمکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ې وروسته علي پاشا نورو ټولو ته سلام وکړ،نریوس را مخته شوه او هغه یې په تندې باندې ښکل کړ او ورته یې وویل:

رانسې جنرال کاؤنټ دی نیورس هم و ، ددې تر څنګ د صلیبي لښکر و په زرګونو نجوني هم و نیول شوې ، بیا سلطان
ه دلته راغلي دي نودوې بیرته همغو خپلو خپلو سیمو ته ورسوي، څرنګه چې په جنګ کې د ګډون له پاره د ډینس بحري بیړه
ورکړه .

ځانه سره یوسم ،ځکه چې سلطان بایزیدیلدرم همله د نایکوپولس په ښار کې زما او د ریونا داوسیدلو له پاره ځای تیار کړې دي
ه وي ، خو په هر صورت بروصې ته د تللو تر مخه به زه اوریونا یو ځل دلته له تاسو سره ووینو.

ولس ښار کې تیارکړې دې . په دې ترتیب ته کولې شې ریونا له ځانه سره همله دیره کړې ،خو دا را ته ووایه زویه ! چې ته به

باره اوسم . اوس پرېږده چې اس دې په اخور وتړم او بیرته را ستنه شم نو نورې خبرې به کوو .

زما څخه اخلي نو زه هم دهمدې رشتي احترام کوم چې زما او ستا تر منځ شتون لري. ته همدلته و درېږه ، زه په خپله اس تر

ند مه کوه ، اس به زه وړم او هلته به یې همدا زه تړم .

و زویه ! دا غواړې پر تا باندې هم خپله خبره و مني .

ه واسطه ستومانه شوې او هم یې دومره اوږود سفر کړې دې .

ه زوره وخندل .

او قیضه ترې لرې کړه ، او د زین سره چې کومه څرمنیزه خلطه نښتې ده هغه ترې را واخله او له ځانه سره یې راوړه ، په

ره یې راوړه ، دعلي پاشا څنګ ته راغله او بیا یې ورته وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

وويل:

، ځکه چې په هغې سامانونو کې د قیمتي زیوراتو نه علاوه جواهرات او دښایست او تزئین ډیر زیات شیان موجود و ول. د

نګه غواړي هغسې يې وويشه .

ي پريکړه تاسې ميره او ښځه کوئ .

ځخه يې يوه برخه د نريوس له پاره ، بله يې د ريونا او دريمه برخه يې د سريان له پاره کيږدئ. اوس نو که چيرې تاسې په دې

ور سريان له پاره ورکړئ .

يونا دعلي پاشا په لور وکتل او ورځخه يې وپوښتل چې ايا ته زما ددې خبرو سره اختلاف لرې ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

، اوپاته دواړه برخي چي ستا او د سريان رسيدلي هغه دخپله ځان سره خوندی و ساته . بيا ريونا دخپلي مور په لور مخ کړ او

ي لښکر عکس العمل نه وي را ښکاره شوي ، اوکه اروپايي ځواکونه غواړي له تاسي څخه د انتقام له پاره ر ا ووځي نو ته ،
ده چي ريونا به له تاسره يو ځاي ځي ، نو زه غواړم تاته دا ووايم چي کله چي ستاسي لښکر د نايکوپولس څخه بروصي لوري

، او تااو بايزيدلدرم ته بل کوم لوري ته دهغوي دمقابلي له پاره کوچ کولو ته اړتيا پيدا شي نو زويه ! ته به بيا د ريونا سره څه

له پاره دلته راولم تر څو له تاسو ټولو سره ووينې ، ددې وروسته بيا دواړه د لښکر سره يو ځاي د بروصي په لور حرکت کوو .

خاطر دلته راوړم او زه به بيرته ستون شم.

ن مو ور رسولي دي خو بيا هم سلطان په خپلو ټولو سيمو کي جاسوسان خپاره کړي دي او سلطان هغوي ته تاکيد کړي دي ،
، هغوي پر مونږ د يرغل پلان لري خبر راکړي ترڅو مونږ د مخه دهغوي پلان شنډ او ځواکونه يي دړې وړې کړو .

روسته به ريونا له ځانه سره اخلم او بروصي ته به ځم . اوس ما دخپل پلان تفصيل تاسي ته ووايه، که چيري په دې لړ کي

ه زړه زړه کي يي ورته وويل :

ه ځايه پورته شو تر څنګ يې نريوس او موريي پر بيسا هم د خپلو ځايو څخه پورته شول او ددواړو کوچنيانو سره يو ځاي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم ، ما به هیڅکله هم نه وې کړې ، ځکه چې ته دمور یواځنې زوی یې ، نو په دې خاطر زما هلته په بروصه کې ستا د مور

ه خود هغې د نښې په توګه دهغې ور سره ناسته ده . نو په دې توګه به هغه ته یو ډول اطمینان ور په برخه واې ، دویمه خبره
سته دې لورې ته را وستم ، نو ایا دا خبره به زما مور قیرات نه وې محسوس کړې ؟ او یا په باطني توګه هغې ته دا احساس نه
اشا ! په دې کې هیڅ شک نه شته ، چې ریونا له پاره ته تر ټولو قیمتي پانګه یې . خو علي پاشا ! مونږ دواړو میره او ښځې ته د

ت کول په کار و چې ما ته د لښکر سره یو ځای د بروصې ښځه دې سیمو ته راوستلې!

ستنه همدا وه ، چې زه له تاسره په لښکر کې و اوسیږم. خو که چیرې په هغه وخت کې تا ویلي وې او سلطان دې هم په دې خبره

ږ وکړم . خو کله چې لږه شیبه مخکې تا زما د مور او پلار سره دلته په میلمستون کې خبرې کولې چې که چیرې نوې جنګ و
دې ځای کې د تم کیدو په ځای بروصې ته د مور ځنګ ته ولیږه ، ما ته به دهغې په خدمت کې ډاډ او سکون تر لاسه کیږي او

ه ګیله شکوه وکړي . څرنګه چې ته دلته راغلي یې ، نو اوس همدلته اوسه ، زه هیله لرم چې په ډیرو لنډو ورځو کې به مونږ د
ډیر ژر کار و ختم کړو . او بیا به د بروصې په لور کوچ وکړو . دهغې وروسته که بیا کوم داسې پروګرام را مخته کیږي نوبیا
ږ دواړه میره اوښځه د هغې سره تفصیلي خبرې وکړو اودهغې ښځه به ښښه هم و غواړو . زما په فکر که دهغې په زړه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي د هغوې خولې پرانستې . په هغو کې یې دننه سترګې ور ننویستې او بیا یې بیرته دواړه کڅوړې د ریونا په غیږ کې کېښودې

س چې ته ځنګه غواړې هغه وویشې نو وې ویشه .

ه مونږ دواړه د یوه بل له پاره یو او د یوه بل له پاره به اوسو . علي پاشا ! که ته اجازه راکړې نو زه به خپل پلار دلته را وبلم

ع باندې و غږیږه . بیا نوټول یو ځای یوه پریکړه کوو او دهمغې په مطابق به عمل کوو .

ه ورکړې و ې ، هغه هغې په خپله مخکې کېښودې او بیا یې خپل پلارته مخ کړ او ورته یې وویلې .

غشو د خلطې په منځ کې اینودې وې، بیا وروسته یې چې له ماسره په میلمستون کې خبرې کولې دا ورته را یادې شوې ، اوس
ې لړ کې ما د علي پاشا سره مشوره کړې ده خو دا بلکل په دې باندې خبره نه کوی ، هغه دا خبره تاسې ټولو ته پرې اینې ده.

ه ددې خبرې ځواب ورکړ م ؟

ل سامان هلته بروصې ته د علي پاشا مور ته له ځانه سره وروړې وې ، او همغې ددې سامان د ویش کار په خپله تر سره کړې
مغې حقداره یې ، هغه له ځانه سره بروصې ته یوسه ، خورې ! داستاسې په کاریږي . خورې ! ته خو وینې او پرې پوهیږې هم
خه زما برخه هم را وکاږې ، ریونا ! زه ستا د فکر نه ښه خبره یم . زه ستا ممنون او شکریه کونکې یم ، چې ته زما دومره غم

ېتهنا ته هغه د منلو وړ وې نو زه به پرې څه نیوکه وکړای شم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يونا علي پاشا له ځانه سره خپلې خونې ته يوړ.

او په دې ترتيب د ريونا سره يو ځاې مخته ولاړ .

لى پاشا يو دم دخپله آسه را ښکته شو ، د علي پاشا په لور په کتلو سره ريونا هم په تيزۍ سره دخپله آسه را ښکته شوه . او دخپلو

ې :

ښا ته وکتل او ورته يې وويل :

، په انګړ کې و درېد او علي پاشا ته يې وويل :

ستنه شوه چيرې چې علي پاشا او سلطان ولاړ وو. کله چې هغه را ورسيده نو سلطان ورته وويل :

وه ، په دې وخت کې وليعهد محمد دخپلې حويلۍ څخه يوه خورجين را وړې وه ، هغه دا خورجين د سلطان بايزيديلدرم تر مخه

ې و . ددې نه اخوا په کې نور ډير قسم جواهرات هم موجود و . علي پاشا او ريونا ددې شيانو په کتلو باندې هک پک حيران پاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

يه ! رارسيدلي ده . علي پاشا ! په تير جنګ کې چې د غنيمت کوم مالونه مونږ ته رارسيدلي و په هغې کې د سروزرو او طلاو
رخت چې هغه زما د توري د ګذار لاندې راغي نو دا تاج يې د سر څخه ولويد . او ما همغه وخت را و ا خست او دخپل آس په
ه ، کيدائ شي هغې خپل تاج همله په پړاو کې پرې ايښې وي او يا يې د ويرې او تيښتي په حال کې خپل تاج هم له ياده ويستلي

ي کړاې ، ځکه د کرميان د جنګ دميدانو څخه د فراغت نه وروسته مونږ غوښتل دبروصې په ښار کې ستاسي واده په شاهي
ه ښار کې ستاسو د دواړو نکاح وکړو . زما لورې ! علي پاشا ماته دخپل زوي په څير حيثيت لري ، ما دخپل زوې په واده کې
ي کړو .

نه تاته د بروصې په ښار کې تر لاسه شي . خو لورجاني ! په دې ځاې کې ته اوس همدا شيان قبول کړه . ګوره ريونا ! ته هم

يونا لورې ! هغه څه چې ستا تر مخه دې نو دا ټول له ځانه سره و ساته ، ددې وروسته به د بلې موضوع په هکله خبرې کوو.

ه ،

فکر کوم چې دا صليبيان مونږ د انتقام پرته نه پريږدي . ځکه مونږ چې هغوې ته کومه ماتې ورکړې ده هغه ډيره د ذلت نه ډکه
د وينه داده چې زمونږ په لاسو د ماتې څخه وروسته د اروپا متحده لښکر به د پولوپ د جزيرې په لور مخه کوی ، او هلته به نه
ي داسې هم وکړي نو مونږ به دخپل خداې په نصرت او کومک سره دهغوې په ځپلو باندې بريالي شو. اويو ځل بيا به دهغوې

ې دي . او هغوې ته مې حکم کړې دې چې هغوې دې په دښمن باندې څارنه وکړي او ددښمن د هر حرکت څخه دې مونږ ته خبر

ه پاته شو . تر هغو چې مونږ دلته د نايکوپولس په ښار کې اوسيږو نوريونا به هم له تاسره وي . خو کله چې مونږ د کوم جنګي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نر ځو زما د مور قيرات خدمت يې کولې ، ريونا وايي چې زما مشره ورندار د پخوا څخه په دې سيمو کې مقيم ده ، او د بله
.

کړې واې . ځکه چې ستاسې ددواړو د نکاح وروسته لښکر دغو سيمو ته کوچ کړي و او تا ته د ريونا سره د يوځاې کيناستو
ځي.

ي د ريونا فکر په حقيقت ولاړ دې ، دنکاح او واده وروسته ريونا بايد همدلته دقيرات سره يو ځاې پاته شوې وې ، هغې به هلته د
هغه وخت کې چې ما کومه پريکړه کړې وه هغه د حالاتو غوښتنه و ه او ماته همغسي کول په کارو . او اوس چې ريونا څه

يو ځل بيا دکوم جنګي پلان له پاره حرکت کوو ، نو مونږ به بيا هم همدلته تا ستا دمور او پلار کور ته ليږو . اوکله چې مونږ د

زينونو سره ترل شوې هغه را پرانيزم . او د حويلۍ دننه برخې ته يې راوړم .

سونو د ترلو يوه کوچنۍ اخور هم شته . د اخور مخامخ د اودسونو او ځان پاکولو له پاره او هم د پخلنځي ځاې شته ، ريونا ولاړه
يوه لرونکی ونې او بوټي او ګلونه و . ريونا هلته تر ډيره وخت پورې و ګرزيده ، بيا بيرته دعلي پاشا خواته همدلته انګړ ته

کونو د حالاتو په هکله پوره معلومات مونږ ته نه وي راوړې .

ي څه ډير تزئين نه دي کړې . همدا راز دحويلۍ د پخلنځي څخه هم ډير کار نه شی اخستل کيداې ، ځکه زمونږ د دواړو ميړه او

په دې حويلۍ کې کيداې شي مونږ يواځې يو څو ورځې و اوسيږو ، اويا څو مياشتې ، په هر حال اوس زما اوستا د اوسيدو ځاې
ځاې څخه زما او ستا دواړو ډوډۍ تياره را ځی .

ه ورکړلې ، اسونو په مړه ګيډه اوبه و څښلې او بيا يې د دانې او ګياه اخورې ته و درول .

، په ښار کې د ماښام اذانونه پيل شوي و. دواړو ميره او ښځې همدلته په حويلۍ کې خپل لمونځونه ادا کړل ، اوبيا وروسته د لږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړدې دوه میاشتې پوره شوې ، لږ څه دمخه هغه مخبران ، چې ما د لته د پولوپ د جزیرې په شاوخوا کې د دښمن د نقل و حرکت
پل پړاو کړې ، ددې ماتې خوړلې لښکر جنرالانو چې دله یوه اړخه زمونږ څخه د خپل انتقام د اخستلو له پاره ټولو اروپایې
انو ته تاکیدی لیکونه استولې تر څو ددې ماتې خوړلې لښکر سره چې دلته په اروپا کې یې پړاو کړیدې هر ډول مرستې وکړي .
.

پل چې دا ټولنه به نژدې همغومره ستره وه لکه څومره ټولنې ته چې مونږ د نایکوپولس په ښار کې ماتې ورکړې وه ، راغلیو
، چې تر ولکې لاندې یې راوستې ، تر هغې به د جنګ څخه لاس و نه کاږی . مخبر دا خبر هم راوړې چې په دې جنګ کې د
خپله د خپلې ژمنې څخه تیرشوې دې نو ما اوس یو پلان تر تیب کړې دې :

که په دې سیمو کې ددښمن نقل وحرکت تر سترګو شو نو ښاروال به په اسانۍ سره هغه و څپوي .

ویه ځپلو کې له مونږ سره کړې و ، نو زما زویه ! نو هلته به د صلیبیانو د ملا دماتولو وروسته ، زما اراده چې د خپل لښکر

څه لمړۍ مونږ ته یو ډیر ښکلې د اوسیدو ښار تر لاسه کیږي ، دویم دا چې د قسطنطنیې پادشاه اوس د صلیبیانو یو سترپنا ه ځای
ځې ځواک هملته را ټول کړو او بیا به له همغه ځایه هر اروپایی ځواک چې سر را پورته کوی مونږ به یې د ځپلو له پاره تیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره پوره اشنایي لري ، زویه ! څرنګه چې هغه دواړه سترى ستومانه دي نوپه د خاطر ما هغوې ولیږل تر څو لږ څه ارام

د پولوپ د جزیرې په لور خوزیږو ، زما په فکر چې سبا سهر به دخپلو فوځونو سره یو ځای ددې ځایه کوچ کوو . مونږ به د

غو سیمو کې د صلیبي جنګونو پیلونکي دغه راهبان اوپادریان دي چې ددې کارونو د ترسره کولو له پاره یې یو انجمن (ټولنه)
وه ، دهمدې انجمن پادریانو د روم پاپای اعظم ته لیکونه استولي و او د هغې څخه یې د جنګ دپیلامي له پاره د کومک غوښتنه
وپا حکمرانانو ته تاکیدي خطونه لیکلي و اوزمونږ پر خلاف یې د صلیبي جنګ دپیلامې له پاره تشویق او ترغیب ورکړی و .

ې نو دا خبره یاده ساتئ چې هغه راهبان اوپادریان چې دغه انجمن یې جوړ کړی دي او هغه صلیبیان چې د جنګ څخه تیښته
په غاړه دې . زه هیله لرم چې دپادریانو او راهبانو د انجمن ټول غړي و نیول شي ، دواړه ستر پادریان هم و نیول شی . هغوې

ن کړل . چې په دې ډله کې ستا پلار هم شامل دی . په دې اساس د مبلغینو ددې وژنو په خاطر هم دا انجمن د ښنې وړ نه دې .
چې څومره پادریان او راهبان دي او هغوې هلته دپولوپ د جزیرې په غاړه د ولاړو کشتیو په واسطه خپلو ځانو ته د تیښتې لاره

کړ او سلطان ته یې وویل :

ه دورمیل ولایت ته ولاړ شو ، ریونا به هلته دخپل پلار رستاک په کور کې پریږدو اومونږ به د پولوپ په لور مخه کړو ، مونږ
خلاف جنګ پیل هم کړی نو هغه به سهار وختي وي او سهار سهار به هغوې د جنګ نغاره و ډبوي ، تر دې وخته پورې به زه د
عهد محمد چې کله د شپې په تیاره کې د پولوپ جزیرې ته ورسیږو او هلته ددښمن تر مخه پړاو وکړو ، زه به دخپل لښکر سره
دریانو سره یو ځای لاس نیولي له ځانه سره تاسې ته راوړم . تاسې چې د خپل لښکر تر شاو پړاو کړی وی نو زه به دغه

ل ځواک له منځه وړې دي. په ساحل باندې ولاړو کشتیو ته یې اور لګولې ، او د راهبانو او پادریانو دانجمن چې څومره وګړي
کیږي . او دا ټول په دښمن باندې د غلبې له پاره ډیر اغیزمن ثابتیږي .

مي . زمازویه ! اوس ته ولاړ شه ، ریونا به په ډیره بې قرارۍ سره ستا انتظار کوي او بیا دهغې سره یو ځای د سهار وختي

و پوښتل : علي پاشا، زما حبیبه ! ته سلطان د څه له پاره ور غوښتې وې ؟ ایا کومه مهمه مسئله وه ؟

ړې و ، همغومره ځواکونه یو ځل بیا هلته په پولوپ کې را ټول شوي دي ، د سلطان بایزیدیلدرم سره دخبرو وروسته پریکړه
په لورې کوچ کوو . دعلی پاشا ددې خبرو په اړه ریونا غوښتل چې څه ووایي خو هلته د نایکوپولس په ښار کې د ماښام

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پولوپ د جزيرې په لور وخوزيدل .

ه منځه وړل ، بلکه د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر لار ښوونه يې هم کوله ، کله چې دسلطان لښکر ې د جزيرې څخه نژدې پنځه

.ې

جزيرې ته د ننوتلو يواځنۍ لاره هم همدا ده . د شپې په ژوره تياره کې دغې کوچنۍ او نرۍ پټۍ ته په رسيدو سره علي پاشا خپل
، خو د لښکرد بلې برخې سره يو ځای علي پاشا د سمندر په څنګ څنګ کې روان و ، د سمندر په ساحل باندې چې څومره

له کونکو په مقابل کې يې د عاجزۍ او انکسار نه کار واخست، هغوې يې ټول و ښل . په دې ترتيب دشپې په تياره کې علي

سره را يوځاې کړې او د سهار د لمر خاته تر مخه هغه هلته د صليبي لښکر تر مخه پړاو کونکي سلطان بايزيد يلدرم د لښکر

ه جوړول پيل کړل ،هغه وخت چې سلطان بايزيد يلدرم د خپل لښکر صفونه جوړول ، نو په هغه وخت کې علي پاشا او وليعهد

ه وخت کې چې و ه . اوس زمونږ د لښکرو شميره نژدې يولک او پنځه ويشت زره کسان دي ، خو زه چې وينم د صليبيانو د

نږ د جنګ دهغې طريقي سره بلدتيا لري .

مو چې د نايکو پولس دښار په جنګ کې جوړ کړی و ، په منځنۍ برخه کې به زه اوسم ، ښې لورې ته علي پاشا او چپ لورې ته
تړئ .

من د قوت اندازه اخستي ده ،او هغه مو په خپل مخکې درولې دې ، دتکبير د اواز داوريدو سره سم به ، زامنو! تاسې په کار پيل

پيدا کيږي . ستاسې ددواړو د لښکرو د غشو د ويشتلو په اساس به ددښمن دعسکرو صفونه يو په بل پسې له منځه ولاړ شي ،
عسکرى ځواکونو تر منځ يوه ګډوډي رامنځته شي ، او مخامخ به زه دخپلو حملو په واسطه دهغوې تر منځ همداسې کيفيت را

اړو خواو څخه دغشو حمله و دروئ او پرې په پوره قوت سره حمله وکړئ . نو که چيرې مونږ ددې پلان په پلي کولو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړ. هغه طریقه دومره اغیزمنه نه وی . که چیرې مونږ د جنګ په عروج کې د ښي او چپ اړخه نه ددښمن په صفونو باندې غشي

جذبو دریښتونوالي ،او ستاسي د روح د پایمالولو پسې دي .

ه دې میدانو کې به هم تاسو په دښمن باندې لکه د توپان په څیر را وغورزئ ، زه تاسو ته ډاډ درکوم که چیرې تاسې یواځې یو
ه مو ماته ورکړه همدا سي به پدې جنګ کې هم ستاسي تر مخه ددښمن پر خلاف جنګیږم او دښمن ته به دا ثابته کړم چې مرګ

همغه ذات به ستاسي ملاتړې ، ستاسي دوست او ناصر وي او په دې میدان کې به تاسي ته هم بې له شکه برې په برخه کړي .

او ولیعهد محمد هم همداسې وکړل او دخپلوخپلو لښکرو مخې ته ورغلل .

د خپل لښکر سره یو ځای د خپل مرکز څخه ډیر لرې دې ، او بیا هغه د صلیبیانو په زمکه کې ور ننوتي و . اوصلیبیان پر دې
ې څو وارې زیات و .

ې ډیر خفه و چې دخپل ټول توان په استعمالولو سره بیا هم نه و توانیدلي د سلطان بایزید یلدرم لښکر لږ څه هم شاته و تمبوي ،

او ولیعهد محمد لښکرې د سترګو په رپ کې دد ښمن په صفوفو کې ور ننوتي ، اوبیا یې داسې په تیزۍ سره لکه د تیز باران په
ر تر منځه ستر ه ګډوډې راپیدا شوي وه . کله چې ددښمن مخکنیو صفونو وکتل چې د هغوې په ښي او چپ اړخ باندې دمخالف
سره نیمایی کوي نو په دې خاطر به مخکې صفونه ددښمن په منځ کې پاته شي . نو په دې اساس به دهغوې مرګ یقیني شي .

ـکو باندې حمله وکړه ،د سلطان بایزید یلدرم دا حمله دومره سخته ، او تیزه و ه چې مخته صفونه یې یو په بل پسې و ځپول او

سترګو تر لیدو پورې وه . د صلیبیانو له پاره دا حال د زغم وړ نه و . نو په دې خاطر یې خپله ماتې و منله او څوک چې توانیدل

چې توانیدل و ځپول ، کله چې سلطان وکتل چې تښتیدونکي صلیبیان اوس دهغه د فوځ له پاره د خطر سبب نه ګرځې نودخپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

و ځخه هم ډیره وه . زه د هغه خداې ممنون یم چې ددې توپیر سره سره یې بیا هم مونږ ته په دښمن د همغوې په زمکو باندې

جنګونو ځخه دا خلک ډیر مجرمان او فساد ی دي . په داسې حال کې چې د الله حکم دې چې «فتنه » د قتل ځخه هم بدتره ده .

یل :

علي پاشا غوږ ته ور نزدې کړه او په ډیره مینه او شفقت سره یې ورته وویل :

نه په لړزه کې شول ، په سترګو کې یې ویره را پیدا شوه ، سلطان لږ ځه نور هم ور نزدې شو . ځومره پادریان او راهبان چې
ه په لړزه کې و . په ځهرو یې د مرګ ویره ، په سترګو کې نا امیدي . سلطان یو ځل د ټولو جایزه واخسته ،اوبیا د ستر پادري

ې راهبان او ستاسې پادریان سترې سترې ډلې د تبلیغې ډلو تر نامه لاندې زمونږ سیمو ته راوړي او دخپل دین او مذهب تبلیغ
نو تاسو زمونږ پر خلاف د صلیبي جنګ پیلامه وکړه ، داسې خلک مو مخته راوړل چې د لوښتیا انځور یې جوړاو ، د نوې

کې مونږ د اروپا په زرګونو ښایسته نجوني و نیولي ، هغوې ټولې ستاسې صلیبي عسکرو زمونږ د نیولو ځخه د مخه بې عفته
نیولي او نه زما په هوډ کې کوم تغیر چا رواستلي شو . خو ما داسې و نه کړ ل ، ما دهغو نجونو درنښت وکړ او په ډیر درنښت
و کوم ځواب شته ؟ زه پر تاسو باندې د عامې وژنې الزام لګوم ، ځکه چې تاسې مسلمان مبلغین وژنئ نو ایا تاسو سره ددې

ې د ټولو د وژلو حکم ورکوم .

او راهبا ن یوې لورې ته یوړل او ټول یې له منځه یوړل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه لمړی د قسطنطنيي لورې ته ځم ، هغه محاصره کوم ، هیله لرم چې تر څو ورځو پورې به قسطنطنیه ولکه کړم ، کله چې
و غوښتل نو خپل قسم به پوره کړم ، اوس راځئ چې دخپل فوځ له پاره د قیام او طعام انتظام وکړو .

خپل اس تړی نو د هغه ددغه اعلان په اوریدو سره د اروپا ټول راهبان او پادریان د حکمرانانو په ګډون په لړزه شوي وو .
چې سلطان بایزیدیلدرم د صلیبیانو متحده لښکر ته د نایکوپولس د ښار په څنډو کې ماتې ورکړه نو بیا هم اروپا په لړزه شوه ، نه
ې ووایی چې په سلطان بایزیدیلدرم باندې حمله وکړي او دا ډاډ دې هم ورکړي چې که چیرې هغه په سلطان بایزیدیلدرم باندې
پاپای عظم له اړخه د پیغام د ورسیدو سره سم روسې نصراني حکمرانانو د سلطان بایزیدیلدرم په خلاف دتیمور لنګ د ملاتړ له

هغوې هم تیمور لنګ د سلطان بایزیدیلدرم پر خلاف د جنګ له پاره تیاراوه ، په حقیقت کې تیمورلنګ تر اوسه پورې د سلطان
طان بایزیدیلدرم یو داسې سلطان دې چې په جنګ کې دخپل لښکر مخته ځي ،او په دښمن باندې د یرغل کولو پوره پوهه لري،

ر خلاف د حملې ترغیب ورکوو . روسانو هم هغه ته یو لوې لښکر تیار او ور استولې و. او اخرکې پاپای اعظم او د قسطنطنيي
رلنګ به هم مات او د شمال په لور به یې واوریني سیمي ته په شا کړي .

و په ملاتړ عملي پروګرام ته تیار شو او د سلطان بایزیدیلدرم پر خلاف یې د جنګ کولو هوډ وکړ . نو هغه اته لکه قوي فوځ را

نه جوړ کړل ، نهرونه یې و غځول ، او دیوه بند په واسطه یې د سمرقند پایتخت ته د ذرفشان ددریاب اوبه را واړولې .

ې د فتح د هنر په اړه یو یادګار عمارت هلته جوړ کړي.

ې باغونه پراته و . چې په هغوې کې ډیر سترې ستر ې مانۍ چې زیاتو کې یې زمرد او نور ښایسته کانی لګیدلې و تر سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ل . دهغه د هڅو پایلې داشوې چې د اسیا د هرکسب خلک اود هر قوم وګړي دلته موجود شول. د صنعت او حرفت له پاره يې

سمرقند په ما نیو کې د ټولو شاندار عمارت د تیمور لنګ څلور منزله مانی ده چې د ترک د سراې په نامه یې شهرت موندلې دې

ځانګړتیا داده چې دهغې پر مخه یو آیت په ډیر ښایسته بڼه لیکل شوې دې ، دا آیت «کوس » لري څخه هم لوستل کیداې شي .
تان د بابر د شهنشاه الفاظ دی)

نه کړ.ددې ځایه به تجارتي قافلي له یوه لورې هندوستان ته او دبلې لورې جرمني او ان تر جینوا پورې رسیدلې ، تیمور اوقافو
کړ .

وراءنهر په ښار باندې ولکه وکړه ، بیا يي ترکستان سوبه کړ ، اودهغې وروسته يې تر څنګ ګاونډي هیوادونه اوسیمي یوپه بل
ې او ان تر کوچنی اسیا پورې ورسید . دهغه ځایه د شام او مصر په لور ولاړ او په منځني ختیز باندې ور و غوزید ، او دا

، خو هغه دخپلو عزایمو او غوښتنو په خاطر تر خپله ځانه پورته ډیرو جابرو او ظالمو ،سفاکو غیرمسلمانو فاتحینو ته هم ماتې

د ذهنونو څخه وویستې .

وانه وه ، او بیا يي د پاته ابادی د له منځه وړلو په خاطر د مرغاب ددریاب بند ورمات کړ . دغه بند دهغه ځاې زراعت ته اوبه
د ښختو سره و جنګولې ، په هر صورت د تیمور په بل مخ کې ددنیا داسې ظلم او تیرې نه و چې هغه د انسانانو په خلاف نه و

سلطان بایزیدیلدرم تر مخه د راتلو له پاره ډیرې زیاتې بهانې جوړولې ، او کله چې هغه ته د روس څخه هم د هغه ملاتړي ستر

ښیده په کې را ولوشي یوې خواته کینسود او ددروازې لورې ته ورغله ،

ې وکتل ، نو هغې هم خپل لوښې په هماغه ځاې کې کینسود چیرې چې سریان خپل لوښې ایښې و .او دمرکزي دروازې په لور

ت هم دروازې ته ور رسیدلې وه . بیا د سریان څخه د جدا کیدو وروسته ریونا د قیرات په لور ورمنده کړه او هغې ته ورغاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو په دې حساب زه ستا مشر ورور هم يم . نو کله چې هم داسې موقع مخ ته راځي ،زما درنې خورې ! زما د اس واګې مه نيسه

ره چې کوم سامان تړلې و نو کله يې چې هغه را خسته نو سريان هم ورمنده کړه او څه سامان يې دريونا سره را واخست ،اوبيا

سريان دواړو به د وزو څخه شيده را واخلو او دهغې وروسته به بيا همدلته کينو او په خپلو منځو کې به خبرې اترې وکړو .

وول. دواړو خويندو په ډېره چټکۍ سره د وزو څخه شيده واخستل .

ږخميانو د مرهم پټۍ په خاطر هلته درې ورځې تم شو ، ددرې ورځو ددې پړاو نه تر مخ سلطان بايزيديلدرم علي پاشا زما پسې
رې ولاړ او هغه ښار يې محاصره کړ

چې د قسطنطنيي محاصره به اوږده شي ، تر څنګ يې سلطان هوډ درلود چې د دې ښارد سوبې وروسته به هغه د روم په لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي ښار ته را ولیږلم . نومور جاني زه دهمدې ساتونکو په ساتنه کې دادې دلته راورسیدم.

م شوني وه چې د قسطنطنیې محاصره اوږده شي ، او هلته تا ته ځانته په خیمه کې ژوند کول د اذیت او درد نه ډک و ګرځي.
خاطر زه ډیره خوشحاله یم چې ته زما لورې ترې دلته راغلې ، ددې تر څنګ لورې ! ما او سریان خپل ځانونه یواځې احساسول

طنطنیې د محاصرې په وخت کې هغه د سلطان تر خوا وي. ددې ښار د سوبې نه وروسته کله چې سلطان د روم په لور کوچ

ې یئ ، اوس به زه تاته حکماً وو ایم چې ته همدلته په میلمستون کې کینه زه او سریان به ولاړې شو او ډوډی به تیاره کړو .اوبیا

تیاره کړې نو بیا داسې و ګڼه چې د ریونا په ژوند باندې لعنت دې ،که چیرې زما په موجودیت کې زما مور ټول کارونه کوی

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخي ناول څلور ویشتمه برخه لولئ :

. ښار د ساتنې له پاره د سلطان بایزیدیلدرم زوي ار طغرال مامور و . دهغه سره همغه د سیواس د ساتنې له پاره
نه د تیمورلنګ د عسکرو مقابله وکړه چې داسې وختونه په تاریخ کې ډیر کم تر لاسه کیږي .

آس یا اوښ باندې د سفر کولو په وخت کې د اوسپنې د سیخانو څخه جوړ شوي یو کجاوه جوړه کړې وه ، نو هغه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل زوي عمر شيخ لا ترمخه د نرۍ څخه کوچ کړې و . دهغه دريم زوی ميران شاه ډېره ناوړه او بې عقله انسان و .
ه ورتیاو ميراني په اساس په لښکر کې هم محبوبيت درلود.

نه اخوا د خپل عقل او فکر له اړخه هم دوې دواړه د تيمور لنگ د سترګو دنور حيثييت درلود. خو ددې سره سره بيا

برخه يې د خپل سپه سالار نور الدين تر قوماندې لاندې پرې ښووله ، اوبله برخه يې د خپل لمسي شهزاده محمد تر

، و چې د تيمور لنگ تاتاريان په هيڅصورت و نه توانيږي چې د ښار دروازې ماتې کړې اودننه را ننوځي ، نو په دې
ې خپل نور پنځه زره فوځونه يې په هغې لورې و ټاکل چې د تيمورلنگ وليعهداو دهغه لمسي شهزاده محمد د هغې

راني کې ټولو ترکانو ته ماته ورکړي وه. هغه وخت چې تيمورلنگ دخپلو اته لکو فوځونو سره د سيواس د ښار په لور
ه کړې و.

ددې منجنيقونو تر مخه يې د خپلو غشو ويشتونکو ډلې و ټاکلې او د منجنيقونو تر شا يې هم د غشو ډېري کېښول ، ددې
خه جوړ شوي ډېر زيات لوښي ايښودي و ، چې په هغه وخت کې د ارطغرال د وينا په اساس خلکو د اوره څخه ډک کړل

وې باندې د غشو باران و اورید چې په پايلو کې يې زيات شمير تاتاريان دلدل شول ، په دې خاطر دهغوی لښکر هملته تم

ميره يې په ښار کې د لسو زرو څخه زياته نه ده ، په هيڅصورت زمونږ د حملې څخه خوندی پاته نه شي. نو کله چې
داسې اندازه او په داسې ګړندی توګه را خوشې کړې چې زيات شمير تاتاريان يې هملته وسوځول او له منځه يې

و کيږي . ځکه هر ځل د تاتاريانو دا يرغل په شا تمبول شوي ،پر هغوی د جوش اوبو او د اور د سکروټو را ورول هغوی

ثبوت وړاندې کړ نو دهغې مثالونه هم په تاريخ کې ډېر کم تر لاسه کيږي ، ارطغرال و توانيد چې پوره اته لکه فوځ د
چنۍ قلعه سوبه نه شوه کړای .

زياته اوږده شوه نو دهغه سره د خوراک ذخيري په ختميدو شوې ، او مجبور شو چې د تيمور لنگ سره سوله وکړي او

حشي انسان په دنياکې بل پيدا کيږي نه . کله چې ارطغرال د سيواس ښار تيمور لنگ ته حواله کړ نو تيمور لنگ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغوې د سالارد سلطان بايزيريلدرم د زوي ارطغرال په ګډون ووژل . د ارطغرال او دهغې دملګرو جرم داو چې

ه دمي په خاطر هملته دسيواس په ښار کې پړاو وکړ .

دتيمور زوې شا رخ ، لمسي او وليعهد محمد ، بل لمسي الغ خان او شاملګ شامل و . کله چې دوې ټول د تيمور خيمي

زرو په شاوخوا کې ده ، ددې نه اخوا د هغه په لښکر کې دوه کسه ډيره تکړه سالاران دي ، دهغوې څخه يو دهغه
د اروپا په ټولو جنګونو کې هغه په خپل سپه سالار علي پاشا باندې ډيره تکيه کړی وه ، په ورستيو جنګونو کې د بايزيد

دی . خوبيا هم که چيرې تاسې ته دهغه په هکله څه نور معلومات وي نو وي واياست ، دا به زما د خوښۍ سببب شي

برخي د لښکر لار ښوونه کوي ، په دښمن باندې د ګذار کولو له پاره پخپله مخکې کيږي نو په دې خاطر دهغه لښکرپر

اسي ځواکونو باندې يې شپيږ حملې وکړې چې خپل ځانونه يې نا قابل تسخير ګڼل ، اودهغوې پر خلاف يې ډير ښه
ي و د همدي يونانيانو ښکار و ګر ځيدل . بيا دا علي پاشا ډګر ته راووت . هغه ټول يونانيان له منځه يوړل چې د

څومره د خپلو اسلافو داخلاقو ممنون دی په همغه اندازه د محمد د طبيعت ،زکاوت ، او ميرانې احسان مند هم دی . دا
خه ډير فوځ دې او دوه سالاران لري ، چې يو يې علي پاشا او بل يې وليعهد محمد دې .

واړه جاسوسان لږ څه را نژدې شول خو بيا هملته تم شول اما هغه ورته د نور رانزدې کيدو حکم وکړ . کله چې هغوې

برخې اخستلو وړ نه دې ، او نه يې پخوا په دغسې وينه تويونکو جنګونوکې برخه اخستی ده ، هغه غواړي د جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه رپ کې به هغوې هملته ډېرې کړل شي . له تاسره یواځې ستا سالار نور الدین اوستا لمسي ولیعهد محمد دې چې

ـغو دواړو جاسوسانو په خبره چې همدا اوس دخیمي څخه ووتل ، د ترکانو پادشاه سلطان بایزیریلدرم د پولوپ په جزیره
خپل آس تړي ، دا ځکه چې هغه ددې کار له پاره سوګند کړې دې . خو مونږ به هغه ته دداسې کار کولو مهلت ورنه

دې نو یاد ساتئ چې سلطان بایزیریلدرم به زمونږد لښکر و د شمیرې د په نظر کې نیولو پرته دفاسفور س د
نو په څیر به مونږ ته د ماتې د راکولو هڅه کوي .

مات کړي دي .

چې هغه ته دا خبرونه ور ورسیږی نو زما په فکر چې هغه به په قسطنطنیه کې یوه ورځ زیات وکم تم شی او بیا به
دجنګ کومه طریقه چې ما خپله کړې هغه ته هم غوږ کیږدئ.

شوې فوځ دې ، کله چې د بایزید د لښکرو سره ټکر پیلیږي نو اول به دغه ټول لښکر د هغه د لښکر سره ټکر وکړي
بندیان کړې او ماته به یې راوړي ،او دبروصې په خزانې به ولکه وکړي .

ڼو نو مونږ ته به یې ډیره ستره ګټه تر لاسه شی .

لکه فوځونه له ځانه سره یوسئ ، نو بیا به هم زما سره څلور لکه فوځ پاته شي ، زما لمسي الخ خان ، او شا ملګ به د

پاته کیږی ، او ددغه دوو نوي پرانستل شوي محاذونو په لور به خپل سالار علی پاشا او ولیعهد محمد استوي ، که چیرې
فوځ دې نو دهغې په مقابله کې د بایزید سره یواځې ځلویښت زره فوځ پاته کیږی . او هغوې ته هم هلته زما د سالار نور
ر تیب به نور الدین او محمد هم دعلي پاشا او ولیعهمد محمد په فوځونو باندې غلبه تر لاسه کړي . کله چې داسې
طان دې چې تر نن ورځې پورې یې د سترو سترو جابرانو تر مخ یې د فتحې او سوبې علاوه د ماتې نوم هم نه دې
په تاریخ کې په طلاي ټکو ولیکل شي .

ل منتظر واوسو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرې يوه ورځ نه وه تيره شوې چې يو سپاهي سترې ستومانه او مات مات را ورسيد. په دې وخت کې بايزيد د خپلو

وپوښتل :

هغه مخبر وويل :

رحدي ښار سيواس ولکه کړې ، په سيواس کي ستا زوې ارطغرال دا اته لکه فوځ په مقابل کې يوه اونۍ و جنګيده
ره . درونده سلطانه! هغه د سيواس په ښار کي زمونږ ټول لښکر له منځه يوړ ، څلورزر ه مسلمان سپاهيان يې ژوندي

وخته هغه ګونګ ،صُم او په غم کي ډوب ناست و .د علي پاشا او وليعهد حالت هم د سلطان د حال څخه کم نه و . تر

رمونږ پر خلاف د جنګ کولو له پاره کوم کار پيل کړې نو هغه په يقين سره د اسلامي ملت له پاره دجنګ د ويرونکي

شال وګرزيده .

انځورونود پټولو له پاره خپل لوڅوالي نه را ځرګندولي ،او نه يې دخپلو د بيلتون په خاطر دتورې شپې دجدايي د توپان په

ندي بريالي شول ، که چيرې دې تيمورلنګ د اته لښکرو سره يو ځاې زمونږ پر سلطنت باندې يرغل نه وې کړې
ندې کار مخنيوي وکړي ، نو په دې خاطر يې ددې کار له پاره زمونږ دخپل يوه ورور سره معامله وکړه ، زه نه پوهيږم

ن په سازشونو باندې ځان نه خبروي ، د ختيځ په ديوالونو په خامو رنګونو سره د خپل عظمت او ستروالي دداستانونو
صف جوړوی خو کاش چې دا تيمور لنګ د ملت د خوږو شونډو خندا باندې د زهرو جام انه اړولی ، کاشکي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ی کتل. په دې وخت کې دسلطان په سترګو کې یو غم ، یو الم او یو افسوس و ، نو یو ځل بیا یې په خبرو پیل وکړ او

رلنګ زما زوې هم وژلې دې ، لکه چې تاسې هم واوریدل ، هغه څلور زره مسلمانان ژوندې تر خاورو لاندې کړل ،

ه وسله وال موجود دي ، تاسې ته معلومه ده چې د اروپا په دې سیمو کې مونږ د شمیر ډیربښت ته کوم اهمیت نه دې
ره . زامنو! پورته شئ او لښکر ته د تللو حکم وکړئ . اوس مونږ دلته د قسطنطنیې په محاصره کولو باندې باید خپل وخت
ح د مقابلې کولو جرأت هم لري .

ښخه یې غیږه چاپیره کړه په داسې حال کې چې ریونا د علي پاشا ښخه د اس واګې واخستې ،او په خوږو خوږو سترګو
غم او خفګان دې ، ریونا هم علی پاشا ته کتل او هغه هم دعلي پاشا په خفګان باندې غمګینه وه ، بیا مخکې له دې چې

ې تندې دماتولو په خاطر د تیغه نه وې تیر کړي ، دې ظالم د سلطان بایزید یلدرم زوې هم له تیغه تیر کړې دې .

و نو په همدې توګه به مونږ د تیمور لنګ مقابله هم وکړو. خو څه چې ما زوروي هغه دادی چې دا تیمور لنګ د
ه د غم او صدمې سبب ګرځیدلې ده .

ږخته پورې ریونا ، علي پاشا او قیرات درې واړه هلته په میلمستون کې ناست و ، سریان هم بیرته ور ستنه شوه او دخپل

همدلته پرې ښوول شي . او دلته دبروصې ښخه به تازه فوځونه واخستل شي . ددې تر څنګ به سلطان د بروصې ښخه د

ړتلې او پخلنځې ته د ډوډۍ د تیارولو له پاره ولاړې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه کوچ کړي دي . په بروصې کې د يوې شپې په تم کيدو سره سلطان د لښکر زخميان همدلته په بروصې کې پريښودل

وروسته هغه همدلته د دریاب په غاړه په غرنۍ سيمو کې خپل لښکر ور ننويست ، ددې سره سم سلطان د سيواس پورې

رم په همدې غرنيو سيمو کې د تيمور لنګ سره د مقابلې له پاره تيار او بيدا ر و .

لته تم شو خو تيمور لنګ دخپل فوځ سره د سلطان مقابلې ته حاضر نه شو .

ې خبر د اوريدو سره سم سلطان بايزيد يلدرم د غرنيو لمنو څخه را ووت او د هيلس ددرياب غاړې ته راغې .

ورود چکر و هلو ته اړتيا ده ، او سلطان د همدې چکر په دننه کې خپل لښکر راټول کړ اوپه دې انتظار کې و چې

ه حقيقت کې تيمور لنګ ته د فوځونو برتري هم تر لاسه وه ځکه دهغه د فوځونو شميره اته لکه وه په داسې حال کې

تکر هڅه وکړه نو سلطان بايزيد يلدرم به دهغه لښکر د شميرې د زياتوالي سره سره نابوده کړی او له منځه به يې

مور جرأ ت و نه کړ چې ددرياب څخه را تير شي او د سلطان مقابلې ته راشي . په اتمه ورځ سلطان ته خبر راغې

، په دې خاطر هغه د خپل اته لکو فوځونو سره په ډيره بيړه د انقرې په لور وخوځيد او انقره يې محاصره کړه او په پوره

. هغه وخت چې د تيمورلښکر د رسيو اوزينو په واسطه په ديوالونو د ورختلو هڅه وکړه نو انقرې کې ميشت د
خبرانو خبر ورکړ چې سلطان بايزيد يلدرم په ډيره چټکتيا سره دهغه په لور را روان دې ، ددې خبر د اوريدو سره
ته وويل :

کاره لويدلې وي سمدستي ټکر کول دي ، خو ياد ساتئ چې دا تدبيرونه هم زمونږ له پاره زيانمن ثابتيداې شی . که
وته کوي چې هغه نه شاته تلونکي دي او نه د جنګ څخه مخه ګرځونکی دې .

يواد هر کلي ، هر ښار چې مخ ته راځي هغه د تباهۍ سره مخ کړ و . اوپه دې ترتيب بايزيد مجبور کړو زمونږ تر شا
اوبو د ذخير نه د ګټې ديورته کولو په وخت کې د زهرو سره مخ کيږي اوپه دې ترتيب به هغوی له منځه ځّي او د
حساس کړي نو که چيرې په داسې وخت کې مونږ پر بايزيد باندې يرغل وکړ و نو دبايزيد ماتې به حتمی او زمونږ بريا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي ځخه خوندی پاته شي .

، په دې تر تيب هغه اته لکه فوځ مخکې مخکې په تيښته کې روان و او د سلطان بايزيد يلدرم يولک شل زره فوځ د

ايزيد يلدرم د لښکر د ويرې د خندق د ويستلو حکم وکړ .

سې سفر کړې و او دې ميدانو ته رارسيدلې و .

اچولې واو دا يو داسې حرکت دې چې د انسانيت پر خلاف ګڼل کيږي .

سلطان ځني خويونه او کړچار نه خوښولې نو هغه به يې د خپلو سفيرانو د ليږلو را ليږلو په واسطه حل کړې وې ، او دا

، دسلطان بايزيدیلدرم د مقابلې له پاره تيار کړل تر څو دخپلې ماتې امکانات را کم کړي .

ده کې يې پريکړه کړې وه چې کله سلطان بايزيدیلدرم ددې مقابلې له پاره راشي نو تيمورلنګ به د الخ خان او شا ملک
سې پورې او دخپل لمسي وليعهد محمد سره يې دوه لکه لښکر د انقرې په لور د استولو حکم کړې و.

ه ورسته تيمورلنګ په خپل لمسي وليعهد محمد باندې تر ټولو ډير باور درلود .نو په دې خاطر يې نه غوښتل هغوې
حشت سره سره چې دې په کې دسلطان بايزيدیلدرم له اړخه ککړ و بيا يې هم دخپل زوې شارخ سره په خپله خيمه

علاوه په لښکر کې ډير کلک نظم او نسق موجود و اودهغه هر وګړې د بايزيد همدومره وفادرا و لکه څومره چې يو
ځارنه کوله چې دغه ټول اذيتونه او ستونزې يې زغملې او هيڅ ډول شکايت يې نه کاوه .

و مخته خپله خيمه و دروله نو بيا دتيمور لنګ سره د جنګ پرته بله لاره نه وه . سلطان بايزيدیلدرم د راتلو سره سم د
ح ته يو ګوټ اوبه هم نه وې تر لاسه شوې ، نو دخپلو فوځونو د همدغو ستونزو او کړاو په کتلو سره هغه يوه لمحه

، يې له ځانه سره هملته پريښود ، دويمه برخه يې وليعهد محمد ته او دريمه برخه يې د علي پاشا په قومندې کې ورکړه

د لښکر په مقابلکې د جنګ له پاره صفونه جوړ کړی و . دسلطان بايزيدیلدرم په لور د کتلو سره سم هغوې هم خپل
شهزادګانو سايرکن اوايکسلا سره يو ځاې پاته شول..

په دې ترتيب د تيمور لنګ ټول لښکر د دسلطان بايزيدیلدرم په لښکر لکه د مچو او ميږيو په څير را پريوت .

رو باندې ور پريوتل .

د زوې وليعهد محمد لښکر شاته و تمباوه ، وليعهد محمد د خپل لښکر سره ځکه لږ څه شاته شو چې پر هغه ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسته تګ ته مجبور شو .

همداسې وينه تويونکې حمله وکړه او هغوی يې تر ډيره شاته و زغلول . په دې وخت کې سائرکن د ډير جرأت نه کار
ب يې داروپايي دوو شهزادګانو څخه د يوه کار و ر خلاص کړ. اوس ايکسلا پاته و ، کله چې هغه وکتل چې ورور يې

، کله چې د تيمورلنګ سالارانو وکتل چې د وخت په تيريدو سره کيداې شي علي پاشا دهغوی منځته ورسيږي نو هغوی

هم دا ښه درک کړې وه . بيا سلطان بايزيدېلدرم دتيمورلنګ د عسکرو سره په جنګ دوه تيز زغليدونکې آس سپاره
ئ او يوې لورې ته دوتلو هڅه وکړئ ، او ددښمن د پنجې څخه د وتلو سره سم لږ څه شاته ولاړ شئ اوبيا د نوې جنګ

عه لښکر چې ددوې د اړخونو څخه تيريده تر سختې ضربې لاندې راووست . د علي پاشا دا حمله دومره قوي وه چې
ه تښتې . په دې تر تيب علي پاشا دخپلو توپاني حملو په واسطه د هغه په اړخ کې تيريدونکې دښمن له منځه يوړ او پخپله

ب عسکرو يې زغم و نه شو کولاې اويوې لورې اوبلې ته يې د تيښتې مخه کړه ، بيا وليعهد تر ډيره پورې شاته ، ان
ب پيل شي.

ښار راوړي او په دې ترتيب په پا شاکيدو باندې بريالي شي .

اندې د ملخانو په څير را توې شول، سلطان بايزيدېلدرم دهمدې حالاتو په کتلو سره شاته شوې و .د سلطان شاته يوه

رځونه د څو فرلانګو پورې خپاره شوی و . په دې خاطر ددومره دښمن له منځه وړل او ځان ترې ويستل شونې نه
دسلطان ټول لښکر له منځه ولاړ اوسلطان يې ژوندې و نيوه ، او هغه يې و تاړه او په پړاو کې پروت تيمور لنګ ته يې

اړو پلار اوزوې وکتل چې د سلطان د سترګو څخه د قهر اوغضب لمبې را وځې ، دهغه سينه زخمي شوې وه او

او ستا زوې وليعهد محمد هم د خپل څلويښت زره عسکرو سره يو ځاې د تيښتې لار خپله کړې ده .

خه وم او ستا عسکر مې ځپل ، زه د نورو د بچيانو د حلالو او دهغوې په واسطه دخپلې سوبې د يقينې کولو له پاره دلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاف جنګ کړی دې . خو ګوره تیموره ! فتح اوما ته د قدوس خدای له لورې وې خو یاد ساته چې په اخلاقي توګه ته

یمه کي د خپل زوی شارخ سره د شطرنج لوبه کوي دا لوبه خو ښځې هم د حرم په یوه خونه کي کیني اوکوی یي .
ته لږ څه د انصاف په حد کي فکر وکړه ، هغه خبرې و تله ، او بیا وواېه چې ایا ربښتیا ته فاتح یې ؟ ایا تا په جنګ
شکو لې وې ، که اوس هم تاته شک وي نو پلار او زوې دواړه توري را واخلئ او ځانته زما سره مقابله وکړئ ، بیا

ږيد لاسونه ور پرانزي ، په دې خبره هغو سپاهیانو چې بایزید یې لاس تړلي دلته د تیمور خیمي ته راوستي و دهغه
، هم سلطان ته راوست .

جره کي بند کړئ په کومې کي چې تیمور لنګ په خپله سفر کاوه ، دتیمور لنګ د حکم سره سم یې سلطان د اوسپنې

ل شول چې د سلطان بایزیدیلدرم سپه سالار علي پاشا او زوې ولیعهد محمد دواړه تښتیدلي دي . دهغه په سالارانو کې
ښکرو سره یو ځای په وتلو بریالي شول . هغوې د هیلس دریاب څخه تیر شوي دي او په هغه بل لورې غرنۍ سیمو کي

طورئ په مرکزې خزانه باندې ولکه وکړئ او ټوله خزانه دلته خپل پړاو ته را منتقل کړئ .

ګ هغوې ته قاصد ور ولیږه اوخبر یې ورکړ چې سلطان ته مو ماتې ورکړې او پخپله سلطان مو نیولی دې او اوس

یه سالار و . هغه د اسلامي امت او مسلمانانو سره ډیره همدردي درلوده ،که څه هم هغه د تیمور لنګ په حکم د بروصې په

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخې ناول شپږ ویشتمه برخه لولئ :
۴۵ *****
رالدین سره په خیمه کي ناست و او په څه مسله یې خبرې کولې چې د هغه یو ساتونکي راغي او ورته یې وویل :
اقا! د بایزید د لښکر سره چې کوم بندیان مونږ نیولي دي په هغوې کي یو معمر شخص برهان الدین هم شامل دی.
سره ټکان وخوړ او ساتونکي ته یې وویل چې هر څه چې د برهان الدین په هکله وایي ویې وایه . اوژر یې راته وواېه .
ساتونکي وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندې ټاکل شويدي ،وايي چې د بنديانو ددې ځخه دغه برهان الدين له تاسره ليدل غواړي. اوس دوه ساتونکو دغه برهان
الدين دلته راوړې دې او د خيمې نه بيرون ولاړ دي او د اجازې غوښتنه کوي.
ځان ځارنې ، دهغه ددیانت په هکله ډيرې قصې اوريدلې دي . هغه په ډير درنښت سره دلته خيمې ته راوړئ، زه غواړم و
پوهيږم چې هغه څه غواړي .
ه . دهغه په راتللو سره ولي عهد محمد ، الخ خان ،نورالدين ، او شارخ ټول ودريدل . تيمورلنګ هغه ته په يوه ځای کې د
ه و کړه ، خو برهان الدين حرکت و نه کړ . اوپه خپل ځای ولاړ پاته شو او بيا يې په نفي سره سر و خوځاوه او ويې ويل :
د هم يوائې دا و چې زه ستا په خدمت کې حاضر شم او درته ووايم چې ماته د بايزيد سره د کتلو له پاره وخت راکړه . زه
تاسې ته دا ډاګيزه کوم چې زه د بروصې اوسيدونکې يم ، زما نوم برهان الدين دی او يو وخت د بايزيد يلدرم استاد وم.
تيمورلنګ په ډيره درنه توګه برهان الدين ته وکتل او ورته يې وويل:
ونده مشره ! ته کينه .زه بايزيد را غواړم . بيا چې ته دهغه سره څه ويل غواړې نو زما په موجوديت کې يې يزيد ته ووايه .
برهان الدين يوځل بيا خپل سر د نفي په توګه وخوځاوه ، او ورته يې وويل :
ي تا هغه په اوسپنيزه پنجره کې بند کړي دی ، زه غواړم په همغه پنجره کې بند بايزيد ووينم او بيا ورسره خبرې وکړ م.
د برهان الدين په خبرو باندې تيمورلنګ تر يوه وخته پورې فکر وکړ او بيا يې د څه فکر او سوچ وروسته وويل :
ته اوسئ زه بيرته ژر راستنيږم . ددې خبرې سره سم تيمور لنګ دخپلې خيمې څخه د برهان الدين سره يو ځای بيرون شو.
ې وې ، سر يې ښکته و ، د پنجرې تر مخه د برهان الدين د درولو سره سم تيمور لنګ هغه ته دا وښووله چې هغه د خيمې د
دي . خو هغه د همدې پنجرې شاته پټ ولاړ و .تر څو ځان خبر کړي چې برهان الدين د بايزيد سره څه خبرې کوی..
تر ډيره پورې بايزيد ته کتل اوبيا يې په ډير ناست او ژړه غوني اواز غږ وکړ چې : بايزيده...بايزيده ،بايزيده زما زويه !
ه خپل مخکې برهان الدين وکوت نو بايزيد په پنجره کې ددريدو هڅه وکړه ، برهان الدين په ډير غوره سره بايزيد ته کتل .
و يو بل ته کتل ، اوبيا داسې لکه چې په چپو خولو اوولاړو ژبو يو بل ته څه وايي . بيا برهان الدين بايزيد ته وويل :
. ما تاته څو وارې ياده کړې وه چې کله چې ستا نيکونو او غورنيکونو شرابو ته لاس هم نه و ور وړی نو تا ولې دا
په راتولونکي وختو کې به زه تا په کومو ځنګلونو کې ، دغرونو په لمنو کې ،او دجنګ په ميدانونو کې لټوم . نه يوائې زه
،بايزيده ! بلکه ستا ټول رعيت ، ستا سره مينه کونکې به ټول ستا په لټه کې و ي.
برهان الدين د لږڅه وقفې نه وروسته بيا بايزيديلدرم ته وويل :
ت يې پرې تمام کړي وي ، قدوس خدای هر قوم ، اودهر ملت دلارښوونې له پاره وسايل برابروي او په عذاب دککړيدو تر
کړيږي. بايزيده ! اوس چې تا ماتې خوړلې ، او دا چې ته اوس د اوسپنې په دې پنجره کې بند يې نو دا هم دخپل خدای له
ه خبر درکاوه ، ته مې پوهه ولې ، ته مې د شرابو دڅکلو څخه منه کولې ، او د راتلونکي عذاب او اذيت څخه مې ويرولې
وويستلې ، بايزيده ! تا د سمندر دهغې غاړې څخه راوړې د خپلې نوې ناوې په طلسم کې ورک شوې ، اودهغې د هرې
غوښتنې او د هغې د هر خواهش په پوره کولو کې اود هغې دهرې خبرې په منلو کې دې دريغ و نه کړ .
ا خپله دغه نوې ښځه دخپل ذهن د معبوديت نغمه ، د خپل زړه صومعه ګڼله ، خو نن هغه ستا هيڅ درد نه دوا کوي ، دا
ځکه چې کله چې دخدای له اړخه نيول کيږي نو بيا هر څه دهغه تر مخه بې وسې اومجبور شي .
دې ، اوس نه ستا کوم نوم شته ا و نه کوم عنوان . تا دخپل رعيت خوشبوې او خوشحالې د يتمانو په اوښکو تبديله کړه .
و سيلاب را روان و ، سلګی يې وهلې ، او دبرهان الدين په څير يې خپلې شونډې سره خوړلې ، د پنجرې شاته پټ ولاړ
ان الدين د خبرو څخه د سرنه تر پښو پورې په خولو کې ډوب شو ... برهان الدين يو ځل بيا خبرې پيل کړې او ويې ويل :
بايزيده ! زه دشپود تيارو په چاودنو کې دخندا سهار ، اود وطن د سهار له پاره د هنر نوې اسلو ب له کومه راوړم ؟
شهيدانو دخاورو شفق ، اودقوس قزح څخه روښانه ستورې را وکاږی؟ برهان الدين ترددې ځايه خبرې و کړې او چپ شو.
سلطان بايزيد يلدرم ورته وويل :
نه ورنژدې کاوه ، ما داکار دهمدې نوې ناوې په راوستلو سره پيل کړ، زه ړوند شوي وم ، او ما په هغه وخت کې ستا په
وب وي ، نود خدای عذاب پر ده ولې نه را نازليږي ؟ ولې يې خدای نه نيسي ؟ دا عذاب ولې يوائې پر مانازل شوي دی ؟
دسلطان ددې خبرو په اوريدو سره برهان الدين تر يوې شيبې پورې چپ پاته شو اوبيا يې ورته وويل :
بايزيده ! ما په خپل ژوند کې هيڅکله هم تا ته غلطه مشوره نه ده درکړې ، تا دا فکر هم ونه کړ چې برهان الدين يوه د
د خپلو رعاياو له پاره يو ډول د رحمت سيورې وې . ستا پلار او نيکونه په ريښتانې توګه دخپل رعيت له پاره د خدای
که چيرې ته زما د پوهاوی په واسطه توبه کړې وې نو تا ته به داډ درکوم چې تا ته به نن دا ورځ نه وې په برخه شوې .
ي تمام شوي ، خو ياد ساته چې که څه هم تيمور لنګ په ډيرو بدو فعلونو کې ککړ دې نو هغه ورځ به ډيره ژر راشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کو په خير په هوا کي محوه اوله منځه ولاړ شي ، تولي ارزوګاني د خاورو سره خاورې شي ، هغه ورځ به خامخا راځي .
برهان الدين لږڅه تم شو او بيايي دلږ څه فکر کولو وروسته وويل :
ه برابره کړه او له ما سره پخپله تر دي ځايه راغي . بايزيده ! هغه څه چي ما تا ته ويل غوښتل هغه مي درته وويل ،
ک هم ستا په خير په اعمالو باندي چلند وکړي نو د قدرت نيونه ډيره سخته ده او هيڅوک تري خوندي نه شي پاته کيدي .
دقسمتي وه چي د څلورو خواو څخه مي را پريوتونکي پاڼي و نه شواي کتلي . يواځي د تورو شپو له پاره مي د ښايست
د اخلاص وريځي لټوم ، هاي افسوس ! هاي افسوس ! زه به اوس چيري د خپلو تندو مداوا لټوم . ددي پنجرې نښي د
عمرانيتونه زما ملګرې او زما سره غملړلي دي .
ا اوس چي د شا له دروازې را ننوتي وي . دتيمورلنګ په کتلو سره بايزيد خپلي سترګي بلي لورې ته واړولي ، په همدې
وخت کي برهان الدين تيمورلنګ ته وويل :
ما هغه ته داسي کومه خبره نه ده کړې چي ستا پر خلاف کوم ساز وباز وګڼل شي ، او نه مي دهغه سره داسي کومه خبره
چي خداي پرې اوس نيولي دې ، ما چي څه ويل غوښتل هغه مي ورته وويلي ، اوس نو ماته د خپلو هغو ملګرو سره
ديو ځاي کيدو د بيرته ستنيدو اجازه راکړه چي له ماسره يو ځاي بنديان دي .
راځه ، زما سره يو ځاي راځه ، تيمورلنګ په مړژواندي اواز وويل :
هغه تر شا روان و کله چي دخپلي خيمي څنګ ته راغي نو هملته و دريد . او برهان الدين ته يي مخ کړا و ورته يې وويل:
ه ته دهغه آينه ور وښووله ،برهان الدينه ! په هغي ايني کي ماته خپل ځان هم را څرګند شو . برهان الدينه ! ته اوس زمونږ
زه تا او ستا ټول ملګري پريږدم . ته دخپلو ټولو ملګرو سره بروصې ته ولاړ شه ، پرتاسو باندي هيڅ ډول بنديز نه شته.
شيبه وروسته برهان الدين دخپلو نورو ملګرو سره يو ځاي د بروصې په لور ولاړ. ځکه چي تيمورلنګ هغوې ازاد کړي و .
۴۶ *****

او د ميلمستون ديوال ته يي ځان تکيه کړ. دهغي د حال څخه څرګنديده چي هغه بلکل ماته شوي ده . ريونا او سريان
رسيدو سره سم قيرات په خپله غيږ کي و نيوله ، او د شا له اړخه سريان هغي ته را غاړې وته ، او په ژړا يي پيل وکړ. خو
ي ځکه ريونا هم ژړل او د سترګو څخه يي اوښکي را رواني وې، او په خپل ژړغوني اواز سره يي قيرات ته وويل :
پيل شوي ته هره ورځ قصر ته ورځي ، او دعلي پاشا پوښتنه کوي ، خو نن چي ته په کوم حال بيرته راستنه شوې يي پخوا
نوځي ، ريونا ددې څخه نور زيات څه و نه ويل خو خپل سر يي د قيرات په اوږې ايښودې و او په کوکو کوکو يي ژړل .
ه يوه اړخ کي ريونا او په بل کي سريان را ونغاړلي ، ميلمستون ته يي ننويستلي اوپه ډير غمژن اواز سره يي وويلي .
ره څرګنده ده چي هغوې ددښمن په قيد کي نه دي ورغلي . لونو! د ماښام اذانونه و شول ، راځئ چي د هر څه تر مخه د
ماښام لمونځونه ادا کړو ،بيا به د لمانځه د اداء کولو وروسته له تاسي سره تفصيلي خبره وکړم.
ی واړه هلته ميلمستون ته راغلي اوکيناستي ،قيرات چي په کوم ځاي کي خبره پری ايښي و ه د هماغه ځايه يي بيا وويل :
محترم ، زمونږ محسن ، زمونږ مربي ،او زمونږ سلطان او دسر سيورې ، زمونږ د هيلو او اميدونو اسمان سلطان بايزيد
د عيش او عشرت نه ګټه پورته نه شي کړاي . نن چي کوم خلک راغلي هغوې هم دا ډاګيزه کړيده چي د سلطان بايزيد
يلدرم سره دهغه زوې موسي هم نيول شوي دې .
قيرات لږ شيبه چپ شوه او بيا يي خپلي خبرې پيل کړې .
مير وايي چي نورالدين د ډير نيک خوې انسان دې ، د لمانځه اوروژې پابندي کوي او ددين د سترو خدمت کونکو څخه ګڼل
ي له ځانو سره ورې واې او ټول ښار به يي لوټلي و . نو خداي دې نورالدين ته خير ورکړي . تا سو وکتل چي هغه د خپل
نه يي کوم اوسيدونکي ته زيان ور ساوه او نه يي په چا لاس پورته کړ . زه فکر کوم چي دا به هم د قدوس خداي له
اړخه پر مونږ باندي يو احسان وي چي د بروصې ښار د تباهۍ اوبربادۍ څخه خوندي پاته شو .
دقيرات د چپ کيدو سره سم ريونا خپلي سترګي د اوښکو څخه وچي کړې او بيا يي په ډيره غمژنه توګه وويل.
کر سره را وتلي وې او په کوم خوندي ځاي کي به ځاي په ځاي شوي وي ، هغه به په کوم موزون او مناسب وخت کي
اړی ، کيداي شي هغه دا کار هغه وخت وکړی چي تيمورلنګ ددي ځايه څخه د خپل لښکر سره يو ځاي کوچ وکړی .
دريونا ددې خبرو وروسته قيرات وويلې :
وپايي حکمرانانو ته چي همدا اوس د قسطنطنيي په ښار کي سره راټول شوی دي بلنه ورکړي تر څو د هغه د فتحي په
سي وکړي نو زما زوې علي پاشا اووليعهد محمد به هم خپل ځانونه را ښکاره کړي او دبروصې په لور به راستانه شي.
يزيد يلدرم تر قومندې لاندې وه دهغوې ډيره برخه له منځه تللي دی ، او لږه پاته برخه يي بنديان شوی دي ، په دې بنديانو
کي زما ورور برهان الدين هم شامل دې ، زه دعا کوم چي زما ورور برهان الدين د دښمن د ظلم څخه خلاصون ومومي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړو د ميلمستون ددروازې په لور ورغلل ، چې برهان الدين هم په همدې ګړۍ ميلمستون ته ور ننوت . د برهان الدين په
وشحاله شوې ، برهان الدين هغوې درې واړو ته د کيناستو وويل ، کله چې هغوې ټول کيناستل نو برهان الدين ورته وويل :
په هکله اودهغه د سلامتيا اوروغتيا په اړه کوم خبر نه دې درکول شوې ، قيرات خورې ! زه د تيمورلنګ د پړاو نه نيغ
ې نه يواځې علي پاشا بلکه وليعهد محمد هم ژوندې او سلامت دي ،او دهغوې دواړو لښکر هم دهغوې سره يو ځاې دي .
تردې ځايه دخبرو وروسته برهان الدين لږه شيبه تم شو او بيا يې د خپلو خبرو سلسله پيل کړه او ويې ويل :
تر مخ د وړاندې کيدو وروسته د اوسپنې په بنجره کې بند سلطان بايزيديلدرم سره د خبروڅخه هغوې درې واړه خبرې کړې .
کله چې برهان الدين خپله خبره خلاصه کړه ه د لږې شيبې د چپتيا وروسته قيرات په خبرو پيل وکړ او وې ويل :
جره کې بند کړې دې ، خو وروره تا را ته دا ونه ويل چې علي پاشا او وليعهد محمد د جنګ څخه څنګه خوندی را ووتل ؟
سلطان بايزيد يلدرم سره يواځې يولک شل زره عسکر وو ، خو د هغې په مقابل کې د تيمور لنګ سره اته لکه لښکر و .
، دجنګ په وخت کې تيمور لنګ په خپله په جنګ کې نه و موجود، بلکه دخپل زوې شارخ سره يې د شطرنج لوبه کوله ،
وه چې دخپل لښکر سره يو ځاې ددښمن د قوت په هغه برخه باندې په پوره قوت سره يرغل وکړي چې د اړخونو له
لورې مخته راځي ، د هغوې زور مات کړئ او خپل ځانونه خوندی ځايوته و کاږئ.
الدين ددمې په خاطر توقف وکړ. سرېې ښکته کړ او څه فکر يې وکړ . او دوپاره يې خپله خبره جاري وساتله ، اوويې ويل :
و سره د دښمن د اته لکه فوځونو سره جنګيدل که شوني نه دی نو ستونزمن خو ضرور دي . بيا خو حالاتو او شرايطو
نو کې دخپل همدې عسکرې ځواک په واسطه هغه د صليبيانو شپږ شپږ، اته اته ، لکو فوځونو ته ماتې ورکړې وه نو
يدلي و چې تر څو ورځو پورې يې مخکې منډې وهلې ، هغه ته د اته لکو عسکرو سره بيا هم د ا جرأ ت نه و په
، د انقرې ښاروال ډيره هڅه وکړه چې هغوې په ديوالو باندې د را ختلو څخه دفع کړي ، خو هغه بريالي نه شو . خو کله
و هلته لري په ازادو ميدانونو کې يې پړاو وکړ . دهغې د ويرې او ډار اندازه دددې څخه اخستلي شئ چې هغه خپلو اته
ر خندقونه و کاږی ، تر څو سلطان بايزيد د شپې له اړخه پرې يرغل را نه وړی او دوې دشپې دشپې له منځه يونه سي.
لي ، که څه د بايزيد جاسوسانو دهرې پيښې خبر ورکاوه چې په لاره کې ټولې اوبه په زهرو ککړې دې ، نوسلطان د ډير
ى شو نو هغه وخت د بايزيد لښکر ې وږې تږې وې او دهغوې دجنګ کومه طريقه چې وه نو هغوې دهغې په مطابق
خپل کار ونه کړاې شو.
کم سره سم علي پاشا او وليعهد محمد په خپلو اړخونوکې را خپريدونکې دښمن تر سختي ضربې لاندې ونيو ، هغوې يې
علي پاشا او وليعهد محمد خپل ځانونه او خپلې لښکرې خوندې ځايو ته يوسي ، نو دهغوې د وتلو سره سم دښمن د څلورو
حاصرې څخه خوندي کړې ، خو سلطان په خپله ددښمن په جال کې را ونغښت ، او ان د سترګو تر ديده پورې يې په
ى په پنجه کې ولويد اوهغه هم هغه په اوسپنيزه پنجره کې بند کړ . زه هم په همدې بنديانو کې وم . خو وروسته تيمور زه
ې کور ته راغلم ، زه پوهيدم چې تاسې به دعلي پاشا په اړه انديښمن ياست . نو ما غوښتل تاسې دعلي پاشا څخه خبر کړم .
ذيت سبب وي . دا ځکه چې تا د دې څخه د مخه خپل ميړه او دوه زامن له لاسه ورکړي دي ، خو زه تاته ډاډ درکوم چې
حمد دواړو خپلې لښکرې دهيلس ددرياب څخه را تيرې کړې او ددرياب دې غاړې ته په غرنيو سيموکې پټ شوي دي .
ن درې واړه تر يوه ځايه پورې تکيه شولې او لږ څه تسلي ورته پيدا شوه . په دې وخت کې ريونا برهان الدين ته ووېلې :
خپلو لښکرو سره پټ شويدې تيمور لنګ هم هلته ور ننوځي اوعلي پاشا ، وليعهد محمد او د هغوې لښکرو ته زيان ورسوي.
دريونا په دې پوښتنو باندې برهان الدين داسې مسکې شو چې په هغه کې تمسخر هم و او طنز هم . بيا هغه ريونا ته وويل :
رسوی، ځکه هغه وخت چې سلطان بايزيد د خپلو لښکرو سره دبروصې څخه حرکت کاوه نوسلطان دهيلس ددرياب څخه د
تيريدو وروسته ، همدې غرنيو سلسلو کې ور ننوتي واوهملته يې دخپل لښکر سره يو ځاې پړاو کړې و .
هغه ته څرګنده وه چې سلطان بايزيد په ميداني او غرنيو دواړو جنګونو کې په تيمور باندې لوړتيا لري . هغه په دې هم
جنګ نه ځان ويسته ،او د انقرې پراخو ميدانونو ته ورغې او بيا يې هلته پړاو وکړ. او اوس هم زه تاسې ته ډاډ درکوم چې
نيو سيمو څخه را ووزي او داسې کوم کار به وکړي چې د خپلې ماتې دغه داغ به پريمنځي او خپل تير تاريخ بيرته را
تازه کړي .
الدين په دې خبرو باندې قيرات ، ريونا او سريان درې واړه ډاډمنې شوې وې او بيا قيرات دخپله ځايه پورته شوه او وې ويل:
ي پاشا نه وې راستون شوې ته به همدلته اوسيږې ، اوس ته کينه چې زه ډوډۍ راوړم . بيا به يې ټول سره يو ځاې وخورو .
ې واړو سره يو ځاې د ډوډۍ خوړلو وروسته رخصتيږم . خو ژمنه کوم چې هره ورځ به ستاسې دکتلو له پاره دلته يوځل
راځم . اوکه چيرې جنګ بيا پيښ شو نو زه به دعلي پاشا او ليعهد محمد د کړچار په هکله تاسې ته خبر درکړم .
ه شوه ، قيرات يې د لاسه و نيوله ، او په خپل هغه ځاې يې بيرته کنيوله چې ترې را پورته شوې وه ،اوبيا يې ورته وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته هغوې دواړو میلمستون ته ډوډۍ راوړه ، څلورو واړو یو ځاې ډوډۍ وخوړله ، اوبیا برهان الدین بیرته ولاړ.
پرلپسې لري ....

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخي ناول و ویشتمه برخه لولئ :
۴۷ *****

او درلود دهغې پړاو موجود ټول سامان او وسایل یی هم له ځانه سره راټول کړي و او را وتلي و. هغوې ته دداسې کولو
تي اخستلو سره د خپل پړاو ټول شیان را ټول کړي و او د هیلس ددریاب څخه تیر او په غرنیو لمنو کې یې پناه اخستې و.
درلودې ، نو په دې خاطر دوې همدلته په دې غرنیو سیموکې پړاو وکړ او د حالاتو د معلومولو له پاره منتظر پاته شول.
۴۸ *****

ولیعهد محمد هغوې و پیژندل چې ددوې مخبران دي ، د رارسیدو سره سم دوې د خپلو اسونو څخه را ښکته شول ، علي پاشا
او ولیعهد محمد هم په خپلو ځایو کې و دریدل، دراتلونکو څخه یوه یې علي پاشا او ولیعهد محمد ته وویل چې :
ې وکړه خو تر دې وخته پورې دښمن دهغې څخه را چاپیر شوې و، نو په دې خاطر د سلطان بایزیدیلدرم د راوتلو هڅه د
کې بند کړې چې د خپل سفر په دوران کې یې په اوښ یا آس باندې د ځان له پاره استعمالوی ، داسې و ګڼئ چې سلطان
بایزید یلدرم د تیمور لنګ بندي دې .
اجازه ورکړی ، تیمورلنګ هغه ته د سلطان سره د کتلو اجازه ورکړې ده ، برهان الدین د سلطان سره وکتل او دهغه سره یې
زمونږ د لښکر نیول شوې ټول کسان ازاد شوي دي او اوس ټول د برهان الدین سره یو ځاې د بروصې په لور تللي دي .
ځونو سره بروصې ته رسیدلې ، خو ویل کیږی چې نورالدین ډیر نیک انسان دې ، ښه جنګي پوهه لري ،او دمذهب او
ماني سلطنت پر خزانې باندې ولکه وکړه ،او دسلطان بایزید د حرم ټول وګړي یې بندیان کړل او له ځانه سره یې یوړل .
ښار کې عامه وژنه وکړه او نه یې ښار لوټ او تالا کړ او نه یې خپل لښکر ته ددې لوټولو او تا لا کولو موقع برابره کړه .
ه پاره را ټولو شوي و ، بلنه ورکړي چې هغوې دې د تیمورلنګ سره یو ځاې د دې ستری سوبې په جشن کې ګډون
ب کې ګڼ شمیر نصراني حکمرانان د تیمورلنګ فوځ ته ورسیدلي دي او اوس به دوه ورځی وروسته جشن جوړیږي .
ددې ټولو خبرونو په اوریدو سره علي پاشا دواړو مخبرانو ته وکتل او دهغوې شکریه وکړه او بیا ورته وویل :
دخپل ورور محمد سره خبرې کوم بیا به تاسې ته ووایم چې تاسو ددې ځایه د تللو وروسته کوم کارونه باید تر سره کړئ.
ددې وروسته علي پاشا د ولیعهدمحمد په لورې وکتل او ورته یې وویل :
ک هغه په اوسپنیزه پنجره کې بند کړې دې ، نودا خبر زمونږ په مصیبتونو کې نور هم ډیرښت راوست . وروره ! زه
غواړم یو کار وکړم ، زه دهغې تفصیل تا ته وایم او بیا ستا راې پرې غواړم
تعقیب پسې روان و نو تیمور لنګ ته زمونږ ددې تعقیب په هکله معلومات نه و . هغه د انقرې په ښار باندې یرغل و
تید ، اولري یې په پراخه میدانونو کې پړاو وکړ او خندقونه یې وویستل ، خو بیا هم دهغه په زړه کې د انقری د نیولو هیله
همغسې پاته ده . اوس زه غواړم دهغه دا هیله را وپاروم .
تیریږم او دانقری په لور ورځم . محمده وروره ! ته دخپل لښکر سره همدلته اوسه ، زه د انقرې ښار ته ور ننوځم . تر لږه
لږ وخت پاته کیدل اوبیا د بلې دروازې څخه بیرته راوتل او بیرته دلته راتلل د کوم عاقل سړي کار دې او مونږ ته به
یې ګټه څه وي ؟
سالاران او لښکر دخپل ځان له پاره خطر احساس کړي ، اودا فکر به وکړي چې زه کوم وخت د انقری د ښار څخه را
هملته به خپل پړاو وکړي ، نوکه چیرې هغوې همدا سې وکړي نو زه او ته به دهغوې په پړاو باندې حمله وکړو او په پړاو
کې دهغوې د لښکرو د تباه کیدو وروسته به خپل سلطان دهغوې د لاسه ازاد کړو .
داسې وکړي نوزه به دشپې په تیاره کې د تیمور لنګ په دغه فوځ باندې حمله کوم اوزه هیله لرم چې زه به دهغه دا برخه
کې ما خپل دښمن ته ماتې ورکړه اودهغوې لښکر مې ټول له منځه یوړل ، نو پوه شه چې ما دخپلې ماتې بدله واخستله .
نو څخه راوتلي اودخپلو لښکرو سره یو ځاې د انقرې ښار ته و ر ننوتی دي. کیدائ شې انقرې ته زمونږد ورننوتلو خبر د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر ته ونه رسيږي ، خوكله چې زمونږ جاسوسان دا خبرونه خپار كړي نو بيا به ډير ژر تر تيمور لنګ پورې ورسيږي .
وي له منځه يوسي ، ترڅو دښمن ته په هيڅ صورت دا خبر و نه رسيږي چې زه د انقرې دښار په يوې دروازې ور
لكه څارنه كوي او زما ددې عمل څخه چې د دښمن په لښكر كې څه عكس العمل راپيدا كيږي دهغه څخه به ما خبروي.
چې علي پاشا خپله خبره بس كړه نو تر يوه وخته پورې هلته چپه چپتيا وه ، بيا وليعهد محمد په خبرو پيل وكړ او ويې ويل :
ستله ، بيا ګوره وروره ! ددښمن په پړاو او يا دانقرې په شاوخوا كې ددښمن په لښكرو باندې به د حملې پلان او طريقه څه
ډول وي ؟
حمله وكړو او يا د انقري دښار په اطر افو كې د هغوې په لښكر باندې شپينى وينه تويونكې بريد وكړو . هر څه چې مونږ
ى نو دواړه ورونه به دهمغه په مطابق د جنګ پلان جوړ كړو . علي پاشا په ډير ډاډ سره داخبرې وليعهد محمد ته كولې .
په دې وخت كې علي پاشا مخبرانو ته مخ كړاو ورته يى وويل چې :
ښار ته ننوځي ، بياد لږ وخت لپاره هلته تم كيږي او بيا به دشرقي دروازې څخه بيرته را وزي او د غرنيو لمنو خواته به
ستاسي په شتون كې دخپل ورور وليعهدمحمد سره جوړ كړ ددې پلان ټول تفصيل به د انقرې د ښاروال سره شريک كړئ.
ښار ته را رسيدلې دې ، تر څو د تيمورلنګ لښكرو ته زمونږ انقرې ته د ورتللو دا خبر و رسيږي . بيا به دهغوې دعكس
العمل انتظار كوو،اوس تاسې دددې ځايه د انقرې په لور كوچ وكړئ .
دخپل فوځ سره دغرنيو سيمو څخه كوچ وكړ، په ډيره پټه توګه د هيلس درياب څخه تير او د انقري په لور وخوځيدل.
۴۹ *****
دښار جنوبي دروازې ته را ورسيد نو هغه څراغونه چې په برج او ديوالونو باندې روښانه و دهمغوې په رڼا كې ښاروال
علي پاشا و پيژانده ، بيا نو د ښاروال لوړ غږ تر غوږو شو .
دروازه پرانيزئ !!
سپور په ښار كې و ر ننوت نو ښاروال په يوه منډه هغه ته ور ورسيد. علي پاشا د آسه را ښكته شواو ښاروال ته يې غاړه
ه پورې خپل فوځ هملته په پراخه ميدان كې د پړاو او ارام كولو له پاره پريښود اوتر څنګ ولاړ ښاروال ته يې وويل :
ونو لمنې كې به ورننوځم او دخپل ورور وليعهد محمد سره به يو ځاې شم . مونږ ته خبر را رسيدلې او تا ته به هم داخبر را
وبې د جشن د جوړولو په كار بوخت دي ، هغه په دې جشن كې د ګډون له پاره اروپايې حكمرانانو ته هم بلنه وركړې ده
رې دراپورونو په اساس يو شمير حكمرانان د هغوې په جشن كې د ګډون له پاره د تيمورلنګ د فوځ پړاو ته ورسيدلې دې .
هد محمد هم دخپل لښكر سره يو ځاې دانقرې ښار ته ور ننوتې دي . كله چې تيمورلنګ ته دا خبر ورسيږي نو هغه به د خپل
ې بيرون ددښمن سره څه وكړل شي ، دا كار ماته او وليعهد محمد ته پريږده . كه چيرې تيمورلنګ دخپل فوځ يوه برخه
ې كوم زيان د تيمورلنګ له اړخه رارسيدلې دې نو كه خداې غوښتل نو تيمورلنګ ته به دهغه څخه ډير زيان ور ورسوو .
ازادوم . كله چې دا خبر تيمور ته ورسيږي نو ياد ساته كله چې هغه انقره محاصره كړه نو بيا به هغه خپله محاصره بيرته
وي نو په هر صورت كې به ته د انقرې په ښار كې ځان محاصره كوې . او دا چې ستا سره دخوراک څښاک څه حال دې ؟
مياشتو پورې هم محاصره اوږده كړي نوبيا به هم زمونږ سره دخوراک زيرمې پاتې وې ، ما دخوراک څښاک يوه ډيره
ت كې ما تاته او د وليعهد محمد لښكريانو ته ددې انتظام كړې و . دا خوراک تاسې له ځانه سره دخپل لښكر له پاره يوسئ .
ښاروال ددې خبرو نه وروسته توقف وكړ او د لږ څه فكر نه وروسته يې وويل:
خپله خوشحالي تاسې ته نه شم بيانولې ، په هر حال هغه پلان چې تاسې ددښمن له پاره تيار كړې دې نو زه دعا كوم چې
لان كې بريمند كړي ، اوس ته له ماسره يو ځاې شه تر څو تاته هغه زيرمې و ښايم چې ته به يې دخپله ځانه سره وړې .
ډيرې لږيدلې و . تر ډيره پورې علي پاشا د زيرمو په كتلو باندې ډير زيات خوشحالي خووله ،اوبيا يې ښاروال ته وويلې :
س ځم ، زما جاسوسانو به خپل كار پيل كړى وي اوتر لرې لرې پورې به يې د دې خبرو دخپرولو له پاره كار كړي وي .
خبرې سره سم دعلي پاشا لښكر ې د ستركو په رپ كې تيارې شوې او په زياتو شوو اسونو يې د خوراک سامان بار كړ. او
په پاته نيمو يې دوه دوه عسكر سپاره شول او د انقرې د ښار د شرقي دروازې څخه بيرته بيرون ووتل .
. محمد هم په ډيره بې قرارى سره د علي پاشا او دهغه د لښكرو انتظار كاوه ، څنګه چې د علي پاشا لښكر را ښكاره شو
د محمد د ډيرې خوشحالى څخه ورمنډه كړه او علي پاشا ته يې غيږ وركړه كله چې سره جدا شول نو علي پاشا ورته وويل:
! دا سامان چې په آسونو باندې بار دې ، دا ټول د خوراک څښاک شيان دي ،د انقري ښاروال مونږ دواړو ته راكړې دې .
يې هملته په غارونو كې ور ننويستل ، او ددې وروسته علي پاشا او وليعهد محمد خپلو لښكرو ته د ارام كولو حكم وكړ .
خيمې ته د ننوتلو وروسته د تيمورلنګ په اشاره باندې كيناستل ، بيا وروسته دتيمورلنګ دې ټولو ته وكتل او ويې ويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايا تاسو په خپل لښکر کې کوم خبر اوريدلې دې ؟
د تيمور لنګ وليعهد او لمسي محمد ورته په ځواب کې وويل :
ور داخل شوي دي زه پوهيږم چې دا خبر دومره بد نه دې ، بلکه ډيره ښه خبر دې ، په تير جنګ همدې علي پاشا او وليعهد
نيو لمنو کې ور ننوتل ، هغوی ته په دې تيښته کې بايزيد هم بسپنه کړې ده ،خو هغه و نيول شو او دوی دواړه و تښتيدل.
سره دلته د کتلو تر مخه مونږ ټول ناست و او په دغه موضوع مو بحث وکړ او زه هيله لرم چې   هغه پلان چې مونږ ټولو
يوځای تيار کړی دی هغه به تا ته هم منظور وي .
ي ته مخ کړ او ورته يې وويل، ما ته وواياست چې تاسې څه ډول پلان جوړ کړې چې هغه ته اخري بڼه ورکول غواړئ ؟
اتونوکي دسهار اذانونه پيل شي نو بيا به زه د يرغل له پاره ځان چمتو کړم . اوپه همدې وخت کې به په ښار باندې حمله
وال فوځونه قتل عام کړم ، د عامې وژنې داسې منظره به جوړه کړم چې د انقرې خلکو تر اوسه پورې نه وې کتلې ،
د خپلې لمسي په دا ډول خبرو باندې تيمور لنګ ډير زيات خوشحاله شو او بيا يې په ډيره مينه خپل لمسی ته وويل :
دا چې ځانته هلته مه ورځه ، يا له ځانه سره خپل ورور الخ خان يوسه او يا سپه سالار نور الدين له ځانه سره ملګري کړه .
ول يوائې ستا د لمسي کار دې ، زه به هيڅکله هم بل څوک له ځانه سره په دې کار کې ملګری نه کړم . اوس خپله دويمه
خبره را ته وکړه.
بيا ددې جشن نه وروسته په انقره باندې يرغل وکړه ، نو په دې تر تيب به مونږ د انقرې د فتحې دويم جشن هم و لمانځو .
چيرې دکوم   علت په واسطه د انقرې د ښار په سوبې کې او يا دهغې په انتظام کې ماته ستونزه پيدا شوه نو ته به د فتح
سې هغې ته د اخري بڼې ورکولو حکم وکړئ . زه هيله لرم چې اوس به ته په هغې پلان باندې کومه نيوکه و نه کړې .
تيمور لنګ تر يوه وخته   پورې دخندانه شين و . بيا چپ شو او څه فکر يې وکړ بيا را پورته شو او ويې ويل:
مله کول غواړې نو تر هغه وخته پورې خپل لښکر په خوندی ځايو کې و ساته ، که چيرې ته د وخت نه مخته   هلته ور
هم ورسيږي نو داسې يلغار وکړه چې ستا پر هماغه لمړي يلغار سره انقره د ښنو و غورزيږي او تاته سلامې شي .
ې په جشن کې په ډيره بې صبرئ سره ستا انتظار   کوم ، اوس تاسې ولاړ شئ ، او دمحمد د فوځ د کوچ تيارې وکړئ .
ددې خبرې سره سم ټول د تيمورلنګ دخيمې   څخه ووتل .
پرلپسې لري ......

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۲۸)

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۲۸مه)
مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هيواد ګوډ تيمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاريخي ناول اته ويشتمه برخه لولئ :
۵۰ *****
هلته د سلطان بايزيديلدرم جاسوسانو په ډيره بيړه خپل کارونه تر سره کول ، هغوې د انقري ښاروال هم ددې خبرو اترو
څخه چې د تيمور لنګ اودهغې د سالارانو تر منځ شوې و ې ،خبر کړ. هغوې ښاروال ته دا خبر هم ورکړ چې د تيمورلنګ
لمسي به د انقرې په ښار باندې هغه وخت يرغل کوی چې د ښار په دننه کې د سهار اذانونه پيل شي .
دانقرې ښاروال ددې خبر د اوريدو سره سم خپل جنګې تيارې نور هم ځواکمن کړ . دانقرې دښار په ديوالونو باندې لا د
پخوا څخه کوچنې کوچنې منجنيقونه نصب شوی و او تر څنګ يې د تيرو ډيرې لا هماغسې موجود و . ښاروال د برجونو
دننه غشي ويشتونکی کينول او دهغوې سره يې دغشو انبارونه کيښودل . تر څنګ يې دديوال دپاسه د تيرو بارې جوړې
کړې ، اوښاريانو ته يې دا لارښوونه وکړه چې څنګه چې دښمن په ښار باندې حمله وکړي نو نر او ښځې دې ټول د
ديوالونو لورې ته مخه کړي او داسې تيرې دې وورو ي چې دښمن ته ددې موقع په لاس ور نشی چې ديوالونو ته را نږدی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.
دا خبر هلته په غرنيولمنو کې علي پاشا او وليعهد محمد ته هم وړورسيد . په ځواب کې علي پاشا او وليعهد محمد دواړو خپلې لښکرې د غرنيو سيمو څخه راوويستې او د هيلس ددرياب څخه تيرې او همله يې په پوره تيارئ سره سنګرونه و نيول .علي پاشا و اوليعهد محمد دواړه د هيلس ددرياب په غاړه د غره په يوه اوچته څوکه باندې کيناستل او انتظار يې کاوه ،کله چې د شرق نه دسهار سپينوالې راښکاره شو نوعلي پاشا وليعهد محمد ته وويلې :
وروره ! زمونږ د ازميښت او امتحان وخت را ورسيد. تر لږه څه وخته پورې به دانقرې په جوماتونو کې اذانونه پيل شي ، اودهغې سره سم به دتيمورلنګ لمسي د انقرې په ښار باندې يرغل پيلوې .
واوره زما وروره ! زه به لږه شيبه وروسته د هيلس ددرياب په غاړه غاړه د شمال په لورې ولاړ شم ته دخپل لښکر سره همدلته پړاو وکړه ، کله دې چې د انقري په جوماتونوکې دسهار د لمانځه اواز تر غوږو شو نوبيا د خپل لښکر سره يو ځاې د هيلس ددرياب څخه راتير شه ، اودجنوب له اړخه په دښمن باندې ځيونکې ګذارونه وکړه . ښکاره ده چې کله چې ته په دښمن باندې حمله وکړې نو دښمن به په پوره ځواک سره ستا په لور را ټول شي . اود ښار په ديوالونو باندې دختلو اراده به له ياده و کاږی ، تر هغې وخته پورې به زه هم خپل کار پيل کړم . زه به هم ستاسې په څير د هيلس ددرياب څخه تير شم . اوهغه وخت چې دښمن له تاسره دټکر له پاره هغې لورې ته درځي د شا له اړخه به پرې ځپونکې حمله وکړم. زه هيله لرم چې مونږ به ددې لښکر په لمنځه وړلو کې بريالي شو.
علي پاشا د خبرو په منځ کې دلږ څه فکر کولو له پاره تم شو اوبيايې وليعهد ته وويلې :
محمده ! زما وروره ! ددې تر مخه ما تاته دخپل زړه يوه خبره لانده کړې او هغه داچې ، هغه وخت چې ماښام کې زما مخبرانو ماته خبر راوړې و چې د تيمورلنګ لمسي ، ولي عهد محمد ، د سهار د اذانونو سره سم په انقره باندې حمله کوي نو ما همغه وخت يوه اراد ه وکړه ، چې هغه دا ډول ده :
وروره ! لکه څنګه چې سلطان بايزيديلدرم ، ته او زه دخپلو لښکرو تر مخه اوسيږو اوپه دښمن باندې ګذارونه کوو نو تيمورلنګ او دهغه سالار نورالدين داسې نه کوي ، يا خو دوې دخپلو لښکرو په منځ کې اوسی او يا دهغوې تر شا ولاړ وي او خپل لښکر جنګ ته ور ټيله کوی ، کله چې زه ددښمن پر خلاف دشا له اړخه حمله وکړم . نو زما تر ټولو لوې مقصد او تر ټولو لويه اراده به داوي چې زه خو يا د تيمور لنګ لمسي وليعهد محمد ژوندي و نيسم او يا لږ تر لږه هغه له منځه يوسم . نو تيمورلنګ ته چې دخپل لمسي د مړيني او يا ژوندي نيولو خبر د جشن په منځ کې ور سيږي نو بيا فکر کوه چې تيمورلنګ به په څه حال کې وي ؟
دعلي پاشا په دې خبرو باندې وليعهد محمد خندان و . غوښتل يې څه ووايي چې علي پاشا بيا ورته په ويلو پيل وکړ . که چيرې زه په شمال کې او ته په جنوب کې د هيلس ددريا ب غاړه د سهار د اذانونو پورې انتظار وکړو نو لمرئ خو د انقرې ښار له دې ځايه دومره لرې نه دې ، اودويم دا چې دشپې له اړخه اواز تر ډيره پورې بيرته انګاز ې کوي او منعکس کيږی نو وروره ! زما اوستا پلان همدا دې چې کله دې اواز واوريد نو دهيلس له دريابه تيريږه او ځان د جنوب اړخ ته ور رسوه ،اوپه دښمن باندې را لويږه . زه به تر لږه وخته پورې انتظا ر وکړم چې دښمن له تاسره پوره په جنګ کې و ښلې نود شا له خوا به پرې ځپونکې بريد کوم ،نو دښمن ته به د ځان د سنبالولو فرصت په لاس ورنشي . اودشا له اړخه به زه هيله لرم چې دښمن به يوپه بل پسې د پښو ورغورزوم ، همدا به زما او ستا تر منځه اخری پريکړه وي . نو اوس که ته په دې کې کوم بدلون راوستل غواړې نو وې وايه .
وليعهد محمد تر ډيره پورې چپ چاپ و اوبيا يې وويل : علي پاشا! بې شکه چې زه وليعهد يم ، خوزما وروره ! ستا د جنګونو تجربه زما څخه ډيره ده ، تا زما دپلار سره داروپا په ډيرو جنګونو کې ګډون کړې دې او ددښمن د ځپلو په اړه بريالي تجربې لرې ، نو وروره ! ستا پريکړه ماته اخري پريکړه ده .اودهمدې په مطابق به په دښمن باندې ګذار کوو.
علي پاشا ودريد.
که چيرې خبره همداسې وې نو ته دخپل لښکر سره همدلته تم ښه ، زه به دخپل لښکر سره يو ځاې دهيلس ددرياب په غاړه غاړه باندې ځم او د سهار د اذانونو تر وخته به انتظار کوم . ددې خبرې سره سم علي پاشا خپلې لښکرې د شمال په لور و خوزولې . په دې تر تيب د جنوب له اړخه وليعهد محمد او د شمال له اړخه علي پاشا په دښمن باندې د ور پريوتلو له پاره ځانونه چمتو کړل او په ډيره بې قرارئ سره يې دسهار د اذانونو انتظار کاوه .
شپې د مصلحت قلف مات کړ ، هر شې را بيدار شوې و ، ځکه چې د انقرې د جوماتونو څخه د اذانونو اواز هر شې په خپله غيږ کې را نيولې و.
دانقرې د جوماتونو د اذانونو سره سم درې مهم انقلابونه جوړ کړل شول . لمرئ دا چې د تيمورلنګ لمسي وليعهدمحمد چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلو دوو لکو فوځیانو سره په سنګر کې ناست و په ناڅاپي توګه د سنګر څخه راووت اود انقرې د ښار ددیوالونو په لور لکه د توپان په څېر ور خوځیدل .
بل انقلاب په ښار کې را پیدا شو . لاتر اوسه د انقرې دښار دیوالونه په تیارو کې ډوب و خو بیا هم په دیوالونو باندې ټول لښکر مستعد ولاړ و . کیداې شي ښاروال قصدا دیوال په تیاره کې پرې ایښي وي . خو کله چې دانقرې په جوماتونوکې د سهار اذان پیل شو نو یو نا څاپه ټول هغه مشالونه چې د دیوالونو دننه اینښول شوي و بیرون را وویستل شول اودديوال دپاسه کینښودل شو ل. په دې ترتیب د دیوال ټوله برخه روښانه کړل شوه ، د روښنایي دا انقلاب د ښار په لور ور تلونکی یرغل کونکو اودهغوې مشر دتیمورلنګ لمسي هم په سترګو کاته ، او دا خبره په یقین سره دهغه له پاره ټکان ورکونکي وه ، هغه پوه شوې و چې دهغه د حملي اویرغل خبر دانقرې ښاروال ته رسیدلي دې ، اوهغه د ښاره ددفاع کولو له پاره مستعد دې .
خو بیا هم د تیمور لنګ لمسي ډاډمن و چې دهغه سره دوه لکه عسکر دي او دښار دننه د علي پاشا ، ولیعهد محمد او ښاروال سره ټول فوځونه تر یوه لک نه نه زیاتیږې ، او هغه به ډېر ژر هغوې و ځپوي .
دتیمورلنګ لمسی دا فکر هم کاوه چې دلمړۍ فتحې په واسطه دهغوې د فوځونو حوصلي کلکې شي ،ځکه چې د بایزیدیلدرم د ماتې په اساس د ترکانو حوصلي ډیرې ماتې شوې وې نو په دې خاطر د انقرې تر څنګ دهغه د فوځ برې او د بایزید د فوځ ناکامي هغه ته یو ډاډمنه خبره وه .
ددې نه اخوا چې کوم دریم ستر انقلاب راغې ، هغه دا و چې علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو د سهار داذانونو سره سم خپلې لښکرې د هیلس دریابه تیرې کړې او علي پاشا د شمال له اړخه او ولیعهد محمد د جنوب له اړخه په دښمن دګذار کولو له پاره مخکې تګ کاوه .
دښار دیوالونو ته د رسیدو سره سم د تیمورلنګ لمسي خپله دوه لکه فوځونه د ښار په شمال غرب او شرقی سیموکې خپاره کړل ، څنګه چې هغوې دښار دیوالونو ته د ور نزدې کیدو هڅه پیل کړه او د رسیو پاتخۍ یې و غورزولې تر څو د ښار په دیوالونو باندې پورته وخیژې نو پر هغوې باندې د غشو ، او منجنیقیون په واسطه د تیږو ورول پیل شول، هغه کسان چې د مخکې نه په دیوالونو ناست و هغوې پر دښمن باندې داسې تیرې وورولې چې ددښمن په عسکرو کې یې یوه واویلا خپره کړه ، د تیږ او غشو باران هغوې د سختو ستونزوسره مخ کړل او دخپلو ځانونودخوندې ساتلو په خاطر یې وروسته تګ پیل کړ . اوپه دې تر تیب د تیمورلنګ د لمسي لمړۍ یر غل د ناکامۍ سره مخ شو .
کوم وخت چې د تیمور لنګ لمسي د انقرې دښار په دیوالونو باندې د دویمې حملې له پاره ځان جوړاوه نو په همدې وخت کې پرې د سلطان بایزیدیلدرم د زوې ولیعهد محمد لښکر را څرګند شو اوبیا یې د جنوب له اړخه د تیمورلنګ په لمسي هغه ناتار جوړ کړ چې تاریخ یې یاد لري .
د ولیعهد محمد دلښکر ددې ناتار په اساس د تیمورلنګ د لمسي عسکرو هم په جوابي عمل لاس پورې کړ او دجنګ ډګر د تنور په څېر ګرم شو .
دجنوب له اړخه د ولیعهد د حملې څخه د تیمورلنګ لمسي دا فکر کړې و چې د علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو څخه به یو خامخا په ښار کې دننه پاته وي اوبل یې دښاره راوتلې اوپر دې یې حملې پیل کړې دې نو په دې خاطر یې په دیوال د ورختلو پریکړه ودروله ،اودخپل ټول لښکر سره یو ځاې د جنوب په لور د بایزید د زوې ولیعهد محمد په لور د حملې کولو حکم ورکړ .
تاتاریان د حکم سره سم د خپل قاید د تیمورلنګ دلمسي سره یو ځاې د بایزید پر زوې را توې شول خو په همدې وخت کې فطرت حالات بل منګه کړل .
ځکه چې د هیلس ددریاب څخه د راتیریدو وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره یوځاې هملته په سنګر کې ناست و . کله چې دتیمورلنګ د لمسی دوو لکو فوځونو په ولیعهد باندې یرغل وکړ نو د هغوې تر شا علي پاشا د خپل لښکر سره را څرګند شو . اوبیایې د شا له اړخه دتاتاریانو لښکر تارو ما رکول پیل کړل
د شا له اړخه د علي پاشا د لښکرو حمله د سمرقند څخه د راغلي لښکر تر مخ د مرګ نښې راو ځلولې ،د هغوې ژوندونونه د زنځیر په څېر یو په بل پسې له منځه تلل ، هغوې زخمیان د اسونو د سومونو لاندې دلیدل ، دعلي پاشا د تیزو حملو په اساس د تیمورلنګ د لمسي لښکر یوې اوبلې لورې ته و تښتید .
جنګ تر ډیره وخت پورې روان و . ان تردې چې لمر د شرق څخه را ښکاره شواو په خندا خندا د انقرې د ښار شاوخوا ته راغې او ددواړو لښکرو د ټکر په وخت کې پورته کیده ،اوخپله ګرمي یې هرې خوا ته شنیدله .
د شا له اړخه د حملې په واسطه د ثمرقند لښکرې د ډیرې بدنظمۍ سره مخ شوې وې او تر لږه وخته پورې د تیمورلنګ د لمسي هغه لښکر چې شمیره یې دوه لکه وه دعلي پاشا او ولیعهد محمد دحملو په واسطه د ماتې اینې په څېر ګرځیدلی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه تر ډېره وخته پورې دهغوې بيرته منظم کيدل شوني نه ښکاريدل ، دهغوې ټولي ليکي ، دننه او دباندې ، مخکنۍ اوورستنۍ ټولې د بدنظمي ښکار شوې وې ، خو د تيمورلنګ لمسي چې دخپل لښکر په منځنۍ برخه کې و ډيره هڅه وکړه چې خپل لښکر سره راټول او ددښمن پر خلاف يې د حملې له پاره و هڅوي ، که څه هم هغوې يو ځل بيا خپل ځانونه را سنبال کړل خو د شا له اړخه د علي پاشا ضربه په کلکه او شدت سره روا نه وه او هغه ان تر نيمايي پورې ، هغه ځاې ته ځان ر ا رسولې و چيرې چې د تيمورلنګ لمسي وليعهد خپلې لښکرې ددښمن پر خلاف را ټولولې .

د جنګ د پيلامې دمخه علي پاشا وليعهد محمد ته ويلي و چې هغه به هڅه وکړي چې هغه د تيمورلنګ لمسی ژوندې ونيسی اويا يې له منځه يوسي . دخپلې همدې ارادې د تکميل په خاطر علي پاشا د خپلو ساتونکو سره يو ځاې د تاتاريانو لښکرې سره وشکو لې او د تيمورلنګ د لمسي پورې يې ځان را ورساوه . اوبيايې په ډير قهر جن او دغضب نه ډک اواز سره د تيمورلنګ لمسي ته وويل :

د تيمورلنګ ظالمه لمسيه ! زه د بايزيديلدرم سپه سالار علي پاشا ستا تر مخه ولاړ يم ، اوتا ته زيرې درکوم چې که زما خداې وغواړي نو راتلونکې سهار به ستا څيره د وينو ډکه ووينې .

د علي پاشا په داسي ناڅاپي راتلو سره د تيمورلنګ لمسي ټکان وخوړ خو علي پاشا ورته يوځل بيا وويل :

د تيمور لمسيه واوره ! په خدې سوګند چې تاسي زمونږ د سلطان سره دوکه کړې ده ، هغه دخپل ملت له پاره ابرو اوعزت دې ، دخپل قوم له پاره دروح په څير دې دهغه په نيولو تاسي اسلامي امت د فنا لورې ته د وړلو پرته نور څه نه دی کړي .

د تيمورلمسييه !اوس چې ته زما تر مخ يې نو وليکه چې : ته به اوس زما څخه خوندی پاته نه شي . زه علي پاشا به تا ته دمرګ راوړنکې اوسم. او کله چې ستا دمرګ خبر ستا دادا تيمور ته ورسيږي نو ياد ساته چې دهغه عمر به د سلګي وهونکې ژوند په څير په نوحه ويلو باندې تبديل شي .

د علي پاشا په دې خبرو باندې د تيمورلنګ لمسی ډير په غضب شو او په ډيره بې باکۍ سره يې علي پاشا ته وويل :

علي پاشا ته بکواس کوې ، زما تر مخ ستا حيثيت څه دې ، ايا ته پوهيږی چې د شا له اړخه دڅلويښت زرو عسکر وسره او وليعهد محمد به دڅلويښت زرو عسکرو څخه د حنوب له اړخه زما دوه لکه فوځونه لاندې کړې . که چيرې تاسو دا فکر کړې وي نو د ا ستاسي خوب اوخيال دې ، له ځانه سره وليکه چې زه به تا د جنګ په ميدان کې و نه وژنم بلکه د بايزيد په څير به دې بندي کړم ، لاسونه به دې تر شاو تړم اودخپل دادا تر مخ به دې حاضر کړم . تا ته به همغسي اوسپنيزه پنجره تياره کړم تر څو د طوطي په څير په کې پروت اوسې. اوبيا به همغه پنجره چې ته پکې پروت اوسې د خپل ځان مخې مخې ته وړم اوسمر قند ته به دې ور ننه باسم .

د تيمورلنګ لمسي چې کله خاموشه شو ، نوعلي پاشا ورته وويل :

د تيمورلنګ لمسيه ، زه به تر سمرقنده په پنجره کې ناست له تاسره نه ځم ، که چيرې زما خداې ، زما مالک او زما مرستندوې ته منظور وي نو دجنګ په دې ډګر کې به زه پر تا غالبيږم او زه تاته يقين درکوم چې زه به تر ثمرقنده پورې نه ، بلکه ستا لاش به تر هغه ځايه پورې ځي. اوس ځان جوړ کړه چې زه درباندې حمله کوم . که زما حمله درولې شی نو ويي دروه ، ددې خبرې سره سم علي پاشا دتيمورلنګ پر لمسی باندې ور هئ کړل .

تر ډيره پورې يې يو په بل باندې ځان وړونکی حملې کولې ، يو بل ته يې د تورې د فن ، د ډال د استعمالولو دفن او د زاويې د بدلون په اړه او .... خطرناکې حملې رواني وې ، په دې حملو کې علي پاشا ډير زر د تيمورلنګ په لمسي باندې غالب شوې و خو يو ځل بيا د زاويې په بدلون سره علي پاشا د تيمور لنګ لمسي ته يوه موقع ورکړه خو بيا يې خپل توره په داسي شان پرې را خوشې کړه چې د تيمورلنګ د لمسي اوږه يې ور پرې کړه .او ان د هغې د شا څخه ووته ، دتيمورلنګ لمسي د آسه پريوت او چيغو اوسورو يې ټول ميدان و نيو. کله چې تاتاريانو خپل سالار په وينو رنګ د آس نه راپريوتي او پر زمکه لوغړيدلې وکوت ، نودهغوې تر منځ يو هنګامه جوړه شوه ، او په ډيره بيړه دتيمور لنګ په لښکر کې دا خبر خپور شو چې دسلطان بايزيد يلدرم سپه سالار علي پاشا د تيمور لنګ لمسی وواژه .

دخبر په خبريدو سره سم دتيمورلنګ ددوو لکو لښکرو تر منځ د افراتفري يو ډير بد حال را پيدا شو ، علي پاشا او د بايزيد زوې ددې افراتفري څخه پوره ګټه پورته کړه ، د سترګو په رپ کې د ښار دروازې پرانستل شوې اوښاروال هم دخپل لښکر سره يو ځاې د انقرې د ښاره راووت ،اوپه تاتاريانو باندې يې حمله وکړه .

اوس نو د تيمور لښکر ددرې اړخونو څخه له منځه تّه. د تيمورلنګ ددې لښکر نه کوم وارث و اونه کوم لارښوداو دجنګ قومنده ورکونکې و، ددرې اړخونو څخه دهغوې عامه وژنه پيل شوي وه ، هغوې نه د شمال لورې ته تښتيدلې شول ځکه دهغه لورې علي پاشا ددښمن دځپلو له پاره تيار کار پيلکړې و . په دې اساس په ډيره چټکۍ سره د هغوې د فوځونو شميره مخ په کميدو شوه ، اودجنوب له اړخه پرې همداسي کيفيت د بايزيد زوې وليعهد محمد راوستي و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس نو دهغوې د ځانونو دخوندي کولو له پاره یوائې یوه لاره وه او هغه هم دهیلس ددریاب په لور .نو کله چې هغوې متیقین شول چې جنګ کول بې کاره دي ،او ماتې دهغوې مقدر ګرځیدلې ده نو بیا هغوې ټول د هیلس ددریاب غاړې ته را وتښتیدل. خو دې لورې ته تیښته هم څه اسانه کار نه و..

علي پاشا ، ولیعهد محمد او د انقرې ښاروال دهغوې داسې تعقیب کړل چې په تیزۍ سره یې دهغوې وروسته ټول دتیغه تیرول او دهغوې شمیره یې بیخي را ښکته کړه ، هغوې چې خوندي پاته شوی و دخپلو اسونو سره یو ځاې د هیلس په دریاب کې ځانونه ور واچول خو علي پاشا ، ولیعهدمحمد او دانقری ښاروال هغوې ته د تیښتې فرصت هم نه ورکاوه ، ځکه هغوې غوښتل د خپلې پخوانۍ ماتې بدله واخلي ، په دې خاطر ډیرو لږو ته د دریاب څخه د تیریدلو فرصت تر لاسه شو .

دهیلس ددریاب اوبه د تیمور لنګ د لښکر په وینو باندې سرې وې .

د تیمورلنګ لښکرو ته د ماتې د ورکولو وروسته دهغوې هغه کسان چې ژوندي نیول شوي و هغوې ټول یې په یوه ځاې کې سره راټول کړل ، اوبیا علي پاشا د جنګ په میدان کې هغه ځاې ته راغې چیرې چې دتیمورلنګ د لمسی لاش پروت و هغه د خپلې خورجین څخه یوه بنکه را وویسته ، هغه یې د تیمورلنګ د لمسي د وجود څخه په تلونکې وینه کې ککړه کړه ، پر هغې یې یو خط و لیکه ، لږه شیبه یې د خولې په پوکې هغه په وینه لیکل شوې خط وچ کړ. اوبیا یې هغه کاغذ سره قط کړ او په خپله خورجین کی یې وا چاوه .

هلته نژدې ولاړ ولیعهد محمد او د انقرې ښاروال د علي پاشا دا ټول کړچار د نژدې څخه کوت . په دې وخت ولیعهد محمد دعلي پاشا څخه وپوښتل .

وروره ! تا خود تیمور لنګ د لمسي په وینه باندې دا کاغذ ولیکه ، ایا زه ددې په مقصد او مطلب باندې پوهیدې شم ؟

علي پاشا دخپله ځایه راپورته شو او ولیعهد ته یې وویلې :

زما وروره ! له ماسره را ځه ، ته به په خپله وګورې چې زه ددې لیک څخه څه ډول کار اخلم.

ولیعهد محمد او د انقري ښاروال چپ چاپ د علي پاشا پسې روان شول ، علي پاشا دوې هغو عسکرو ته راوړل چې دتیمورلنګ د لمسي دلښکر خلک و . علي پاشا دهغو بندیانو څخه یو د خپل لاس په اشارې سره راوغوښت . بیا د تیمور دلمسي په وینو لیکلي کاغذ یې دهغه په لاس کې ورکړ او ورته یې وویل :

زه تاسې ټول ازادوم . تاسې بیرته خپل پړاو ته تللې شئ ، دغه کاغذ باندې ما دتیمورلنګ د لمسي په وینه یو لیک لیکلي دې ،کله چې تاسې خپل پړاو ته ورسیږئ نو دا کاغذبه شهنشاه تیمورلنګ ته ور کړئ ، اوس تاسې ټول ازاد یاست ، تاسې تللې شئ.

دعلي پاشا ددې پریکړې څخه بندیان تاتاریان ټول ډیر زیات خوشحاله شول. بیاد هغوې څخه یود علي پاشا خوا ته راغي او په ډیر عجز او انکسار سره یې وویل :

مونږ ستا ممنون یو چې مونږ ته دې ازادي راکړه ،او مونږ دې پریښودو چې بیرته خپل پړاو ته ستانه شو . خو ته به له مونږ ه سره یوه بله مهرباني هم وکړې ،ته پوهیږې چې مونږ دومره اوږود واټن په پښو نه شو وهلې ،نو مونږ ته اجازه راکړه چې په هغو اسونو چې مونږ سپاره راغلي و بیرته په همغو اسونو سپاره ولاړ شو .

علي پاشا ورته ددې اجازه هم ورکړه ، هغوې په ډیرې خوشحالی سره هغه لورې ته ولاړل چیرې چې ددوې آسونه تړل شوي و. هلته یې خپل آسونه و لټول اوبیا چې کوم آس کوم یو ته په ګوتو ورته ، په همغه یې پښه اړوله اودخپل پړاو په لور ور روانیده . علي پاشا او ولیعهد محمد هم دهیلس له دریابه را تیر شول .هغوې د همدې غرنیو لمنو څخه تیر شوې و او د تیمورلنګ په لښکرو باندې یې یرغل ور وستې و . د انقري ښاروال هم بیرته خپل لښکر د انقري ښار کې خپلو ځایو ته یوړ او په ښار کې یې ځان د پخوا په څیر یو ځل بیا په محاصره کې واچوه .

۵۱ *****

هلته په پړاو کې تیمورلنګ جشن جوړ کړې و . په دې جشن کې تیمورلنګ سلطان بایزید هم د اوسپنې د پنجرې څخه را ویستلي و او په جشن کې یې را ګډ او ور ته یې د خپل ځان تر څنګ د ناستې ځاې برابر کړې و . دتیمورلنګ سالار نورالدین چې د بروصې د ولکې کولو څخه وروسته کومې خزاني او دسلطان د حرم څه وګړي له ځانه سره راوړي و هغوې یې هم د جشن په وخت کې دنمایش له پاره خلکو ته وړاندې کړل . سلطان بایزید ته یې هم د هغه یوه جوړه کالي ورکړل چې وایې غوندی ،خو هغه د هغوکالیو د اغوستلو څخه ځان وژغوره ، مګر هغه چینه یې چې دهغه د کوره د بروصې څخه را وستې وه هغه یې ورته په زور واغوستله ، هغه ته یې په زور عمامه (لونګۍ) ور په سر کړه او دشاهنشاهي نښې په څیر یې هغه امصا هم په لاس کې ورکړه چې هغه به تل له ځانه سره په لاس کې ګرځوله .

ددې ټولو هر څه وروسته تیمورلنګ د جشن د پیلولو حکم وکړ . او ټولو هغو وینځو او د سلطان د حرم ښځو ته یې چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بروصې څخه نورالدین را وستې وې ، حکم وکړ چې د خپلو سالارانو نه علاوه د اروپا نه راغلیو میلمنو ته هم شراب ورکړي ،

دبایزید له پاره دا حال د زغم وړ نه و . په داسې حال کې چې خپل شاهي کالي يې په ځان کې و او ولاړ و نو ورته يې همغه شراب ور وړاندې کړل چې د خپلې نوې ناوې« ډسپنا» د را واده کولو وروسته یې د هغې په څښلو پیل کړی و. خو سلطان د شرابو د څښلو څخه منه والي وکړ . دهغه سترګې د سلطنتي کورنی په ټولو هغو ښایسته او ښکلو وینځو ، ښځو او نجونو باندې نښتي وې چې شر اب يې خلکو ته ورکول .

د بروصې ددې ښځواونجونو څخه یې د شرابو د ورکولو کار اخست . په دې ډله کې د سلطان بایزید نوې محبوبه ډسپنا هم شامله وه . دبروصې هغه ښکلې او ښایسته ښځې چې نورالدین نیولې وې او له ځانه سره یې راوړې وې د هغوې يو شمیر داسې وې چې ددې نه مخته يې دحرم څخه بیرون هم قدم نه و ایښودې . دهغوې حسن او ښکلتیا بې مثاله وه ، خو تیمورلنګ هغوې دومره ذلیلې اورسوا کړې چې هغوې بې چاره ګانو په لوڅو ځانو خلکو ته د شرابو ورکول پیل کړ ل .

په دې جشن کې د اروپا دحکمرانانو څخه علاوه داسیا څه پادشاهان هم ناست و چې تیمور لنګ ددې جشن له پاره په ځانګړی توګه را بللي و. په دې وخت کې ټولو پادشاهانو د سلطان بایزید یلدرم په لورې کتل . یوشمیر د سلطان په حال باندې حیران و او په تعجب يې ورته کتل ، يو شمیر نورو غوښتل چې ښه او نرم سلوک ورسره وشي ، خو بایزید په خپل ځاي باندې چپ چاپ ناست و او هغو شرابو ته چې تر مخ ورته ایښول شوي و لاس هم ور نه وړ .

هغه وخت چې د فتحې دا جشن په پوره جوش کې و نو دتیمورلنګ ساتونکې دننه راغې ، دهغه مخ باندې د اندیښنو سیورې را پریوتې و . هغه تیمورلنګ ته را نزدې شو او په ډیر رازدانه توګه يې ورته وویل :

اقا!د انقري څخه يو څو کسه سواره راغلي دي ، هغوې غواړی له تاسره ووینی.

تیمورلنګ هغه وخت د شرابو او فتحې په جشن کې مست و ، خپل ساتونکي ته يې وويل : ته دا خبرې ولې دومره پټې ماته کوې ؟ په لوړ اواز يې ووایه تر څو زما تر څنګ ناست بایزید يې هم واوري ، بایزید ته وګوره د هغه زوې موسي هم دلته ناست دې . هغه خبره چې ته کوې دهغوې غوږونو ته يې هم ورسوه ، ددې نه علاوه دلته چې په دې جشن کې څومره خلک ناست دی هغوې ټولو ته يې هم اعلان کړه . ځکه چې زه ډاډه یم چې د انقري څخه چې کوم سواره راغلي دي هغوې به خامخا زما د لمسي محمد د فتحې خبر راوړي وي .

په دې وخت کې د تیمورلنګ ساتونکې غوښتل څه نور هم ووایي ، خو تیمورلنګ پرلپسې خبرې کولې اوده ته يې د ویلو فرصت نه ورکاوه ، هغه يو ځل بیا خپل ساتونکی ته وکتل او ورته يې وویل : اوس نو ته ما په خبرو کې مه را نښلوه او دجشن دا خوشحالي را باندې مه کموه . ولاړ شه اود انقرې څخه د راغلي سورو څخه چې کوم يې ډير مهم دې ماته راوړه ، هغه چې څه وايي نو وابه يې ورم . ځکه زه ډاډمن یم چې هغوې به ماته زما د لمسي د سوبې خبر راوستې وي . اوس ورځه ، وخت مه ضایع کوه ،دهغوې د ډلې څخه يو کس ماته را واستوه ، تر څو دخپل لمسي د پیغام څخه خبر شم .

څرنګه چې ساتونکې غوښتل تیمورلنګ ته لږ څه نور هم ووایی خو د تیمورلنګ وینا هغه په شک اوتردد کې واچاوه ، هغه د ډیر يو تذبذب په حال کې د تیمور لنګ د خوا څخه لرې شو او ولاړ .

د تیمورلنګ او د هغه د ساتونکې تر منځ خبرو سلطان بایزید او دهغه زوې موسي هم متوجه کړی و . هغوې هم په ډیره توجه او غور سره د هغوې خبرې اوریدې . اوس نو سلطان بایزید اودهغه زوي موسي د تیمورلنګ د سترګو لاندې هغه لورې ته کتل چې ساتونکې ترې راغلې و.

لږه شیبه وروسته يو وسله وال کس تیمور لنګ ته راغې ، زمکې ته يې کتل او تیمورلنګ ته يې احترام وړاندې کړ. او ورته يې وویل:

اقا! ستا ساتونکي زه تاته را لیږلې یم . زه د انقرې څخه راغلي یم اوله ماسره تاته يو پیغام دې .

تیمورلنګ په ډیر غور سره وسلوال ځوان ته وکتل ، او ورته يې وویل : چې که له تاسره کوم پیغام وی نو ولې ځند کوې سمدستي يې ووایه .

په دې وخت کې هغه ځوان خپلو کالیوته لاس کړ او د يو قط شوې کاغذ يې د تیمور لنګ په لاس کې ورکړ ، اوبیا په ډیر افسوس سره وویل : اقا ! هغه څه چې زه ویل غواړم ، زما په ژبه باندې ښه نه شکار ی چې وي وایم ، ته پخپله خط ولوله ، دا لیک د بایزید یلدرم دسپه سالار علي پاشا له لورې دې .

د علي پاشا د نوم به اوریدو سره د سلطا بایزید او دهغه د زوې موسي په سترګو کې يو قسم نور او رڼا را پیدا شوه ، او په ډیره بې قرارئ سره يې کله تیمورلنګ ته اوکله هغه وسلوال ځواته کتل چې د خپل لښکر څخه دلته راغلی و.

دسلطان بایزید د سترګو تر مخ تیمورلنګ هغه کاغذ پرانست ، دا همغه کاغذ و چې علی پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکلي و . کله چې تيمور لنګ هغه کاغذ لوست نو سلطان بايزيد اودهغه زوې موسي هم په هغه ليک باندې سترګې نښلولې وې. او په ډېره چټکۍ سره يې په وينو ليکلی دا کاغذ ولوست . په دې کاغذ کې ليکل شوي و:
تيمورلنګه ! ته دخپلو وينه تويونکو ارزوګانو له پاره يو حيله ناک ، ظالم او د انساني اخلاقو نه عاري انسان يې . ته د خير وشر تر منځه د توپير نه خبر نه يې . ته کولې شي په لارو کې صليبونه و دروې اوپه لاسونوکې خلکو ته دميخونو دټک وهلو پوهه و لرې ، اې د سمرقند ليوه ! واوره ! هغه خبر چې زه ددې ليک په واسطه تا ته درکول غواړم ، دهغه په اوريدو به ستا حهره په خولو کې ډوبه شي او ستاپه سترګو کې به د فنا فکر را خپور شی . اوستا حال به په تيرو کې د بيدونکي ويني په څير وګرځي .
تيمور لنګه !ستا ژوند په وينه تويونکو تعبيرونو باندې ولاړ دی ،ته د نورو د وينو په واسطه د خپلوغوښتنواو هيلو رنګينونکي يې ، خو نن ما ستا د ځان آينه کې زنګ او ستا د روح په ساغر کې زهر وا چول .
دا ليک زه علي پاشا تاته ليکم . تا به اوريدلې وي چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم يو سالار دی. تيمورلنګه ،علی پاشا به ستا له پاره دزهرو يوه بګوله ،اودسلطان بايزيد له پاره د هغه يو خدمت ګار او دهغه په غم کې دهغه ملګری او دهغه ممنون او مشکودر زوې اوسي .
تيمورلنګه ! داليک چې دا اوس يې ته لولې ، ما ستا دلمسي ، ستا د وليعهد محمد په وينه ليکلي دی ، د انقرې به جنګ کې ما هغه ته ماتې ورکړه اوهغه مې له منځه يوړ . تيمورلنګه ! اوس نو خپله اوزمونږ سوبه سره موازنه کړه ، هغه جنګ چې تا زمونږ سره پخوا وکړ نو په هغه کې تا زمونږ نژدې څلويښت زره سپاهيان له منځه يوړل ،او زمونږ محترم سلطان بايزيد دې له ځانه سره قيدی کړ .
هغه جنګ چې مونږ د انقرې په چاپيريا ل کې ستا د لمسي اووليعهد محمد سره وکړ نو به هغه کې مو ستا نزدې دوه لکه فوځونه له منځه يوړل اوستا لمسي محمد مو قتل کړ . اوس ته په خپله فکر وکړه چې په دې جنګ کې څوک فاتح دی ، ته ، او که مونږه . زه پوهيږم چې ددې ليک په لوستلو سره به هغه جشن چې ته يې همدا اوس لمانځې ودروې ، اوستا جشن درول به ددې خبرې ګواه وي چې تاته فتح نه بلکه ماته درکړل شوې ده .
تيمورلنګه ! ته څه فکر کوې چې ته به زمونږدترکانو جرأت هسې په ټوکو مسخرو باندې واخلې ؟ او زمونږد تاريخ طلايی باب به له يوه سره له منځه يوسې ، هيڅکله هم نه ، مونږدخپلې زمکې امينان يو ، تيمورلنګه! اوس خو اصل جنګ پيل شو، يواځې دوه درې کاله نه ، بلکه مونږ تر پيړيو پيړيو پورې ستا سره دمقابلې توان لرو. زمونږد سلطان په پنجره کې د بندولو څخه تا څه فکر کړې چې ته به فاتح وګرځې ؟ مونږ به دلوح و قلم رڼا شو او تا به تعقيب کړو . تيمورلنګه ! مونږ په خپلو کوڅو کې د وينو خوب ، په سترګو کې لوړه او ناروغتيا نڅونکي نه شو کتلی .
تيمور لنګه ! ما علي پاشا اود سلطان بايزيد زوې وليعهد محمد د خپلو لښکرو سره ستا لمسي اوستا لښکر له منځه يوړ .او اوس بيرته د هيلس ددرياب څخه تيرشوي يو او په غرنيو لمنو کې ځاې په ځاې شوي يو . که چيرې ته دخپل لمسي د انتقام اخستلو جرأت لرې نوبيا را مخته شه ، ملا وتړه او دغه غرنيو لمنو ته را ننوځه چې مونږ په کې همدا اوس موجود يو . زه تاته د مقابلې بلنه درکوم . که چيرې تا له مونږ ه سره په دې غرنيو سيموکې جنګ وکړ نو په خداې سوګند چې مونږ به ستا د ګوتو سرونو د وينو په چينو باندې بدل کړو .
زه پوهيږم چې زماد ليک په لوستلو سره به ستا د دعا په لاس کې غم ، انديښني او مصيبت نه اخوا نور څه پاته نه شي . اې په مسلمان قوم باندې جبرکونکيه سوداګره ! واوره ! ، دا د ستر خداې له اړخه عذاب وګڼه . تيمور لنګه ! ته د اسلامي امت ډير ستر دښمن يې ، ته تل د خپلو له پاره دشپې صليب دروی ، ته د غمونو په دې وخت کې دمسلمانانو له پاره تل دترخې وژونکې دوا ګولې تياروي ، اوس نو دمرګ دغه نشتر ، اودا وينه تويونه لږ څه د ځان له پاره هم قبوله کړه ، تيمورلنګه ! ته فاتح نه يې بلکه مفتوح يې ، مونږ تاته ډير بده ماتې درکړې ،تا زمونږ څلويښت زره عسکر له منځه وړ ي خو مونږ ستا دوه لکه له منځه يوړل ، خوتيمورلنګه ! مونږ تښتيدلي نه يو . همدلته يو ، که چيرې همت لرې نو دغه غرنيو لمنو ته راشه او بيا مقابله و ګوره .
د علي پاشا دغه خط چې د تيمورلنګ د لمسي په وينه يې ليکلي و همدلته ختم شو . ددې ليک د لوستلو نه وروسته د تيمورلنګ حالات داسې بدل شول لکه داسمان څخه چې پرې تندر ر ا نازل شوي وی ،دا سې احساس کيده چې د هغه د ذات دداخلي دنيا ټولې سطحې دې خبر لړزولې او ټوټه ټوټه کړې وي .
دخط د لوستلو وروسته تيمورلنګ دلاش په قسم زيړ و ګرزيد ، او چپ شو .د هغه سر لاندې پريوتې و. په دې وخت کې په ډير ه ارامه توګه سلطان بايزيد هغه ته وويل :
تيمورلنګه ! تر اوسه پورې په ترکانو کې داسې ځوانان شته چې د خپلې خاورې څخه دګلبڼ د جوړولو په فن ښه پوهيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ د سلطا ن بایزید ددې خبرو ځوا ب ورنه کړ ، چپ چاپ او په غم کې ډوب پر خپل ځاې ناست و . نو سلطان بایزید یو ځل بیا تیمورلنګ ته مخ کړ او ورته یې وویل:

تیمورلنګه ! وخت ټول عمر یو شانته نه وي . زه تا دخپله ځانه سره بندی کړې یم . بې شکه چې دا به ستا کامیابي اوبرې وې ، خو هغه ضربه چې زما زوې علي پاشا تاسي ته درکړې ده هغه هم کمه نه ده . دې ته د قدرت احتساب وایې او دا د خداې له اړخه مکافات وګڼه . تیمورلنګه ! زه پوهیږم چې ددې خبر نه وروسته به ته جشن و دروي ، په دې خاطر ما ته اجازه راکړه چې خپلې پنجرې ته ولاړ شم ، له ماسره دې خپل ساتونکې ولیږه .

تیمورلنګ په خوله څه و نه ویل ، خپلو څو کسو ساتونکو ته یې اشاره وکړه ، اوهغوې سلطان او دهغه زوې موسې د پنجرې په لور یوړل اوهلته یې بند کړل. موسې دخپل پلار د پنجرې مخته کیناست .

سلطان په پنجرې کې ناست په څه فکرونوکې ډوب و ،ناڅاپه په سجده شو او په ډیره عاجزۍ سره یې خداې ته سوال وکړ .

اې قدوس خدایه ! اې مهربانه خالقه ! یا حي یا قیوم ! تا په څومره ښه توګه ظالمانو ته د هغوې د کړو سزا په همدې زمکه باندې ورکړه ، اې زما ربه ! تا چې زمونږ نصرت او کومک کړې زه ستا د ډیر عاجز بنده په حیث دهغې ډیر زیات شکر کونکې او ممنون یم .

ددې سره سم سلطان د سجدې څخه را پورته شو اوبیا پر خپل ځاې تر ډیره پورې په فکر کې ډوب ناست و چې یو ناڅاپه ورته فکر راغې ، اوداوسپنې د پنجرې څخه یې بیرون کتل او ویل یې :

علي پاشا زویه ! تا د وطن ګټو ته تازه روح او نوې جرأت ورکړ . تا څومره په حکمت سره دښمن په خپلو وینوکې لت پت کړ .اې زما دقوم اوناموس ساتونکیه ! زه ستا جرأت ، میړانې ، شجاعت او بهادرۍ ته سلام کوم . زویه ! تا په څومره ښه کمال سره د تیمورلنګ فکر ونه خپاره کړل ، او دهغه اطمینان او ډاډ دې په وینوکې و لمباوه ، دهغه د فوځ غرور دې ور مات کړ ، اود هغه امیدونه اوهیلې دې په ویره او بې غیرتۍ بدلې کړې ، زما زویه ! ته ربښتیا هم دخپلو زمکو د ازادۍ یو ستر عزت ،د خپل وطن د قوت او عظمت ستر ه نښه یې .زه یو ځل بیا ستا ځان ځارنې ، ستا سر تیرۍ ، ستا عظمت او ستا جرأت ته سلام وړاندې کوم .

سلطان تردې ځایه خپل فکر کې روان و خو ودرید، ځکه چې هغه ته د تیمورلنګ د لښکر څخه د کومې ښځې د تکلیف چیغې ، ژړا او په زوره زوره واویلا تر غوږو شوه ، په دې وخت کې سلطان د خپل ځان سره نزدې ناست خپل زوې موسې ته غوښتل څه ووایې چې ټکان یې و خوړ . ځکه چې د سلطان ښځه ډسپنا دهغه دپنجرې په لور را روانه وه.

څنګه چې دسلطان زوې خپل ناسکه مور ډسپنا د پنجرې په لور را روانه وکتله ، نو دهغې د عزت او دهغې عظمت په خاطر د خپله ځایه پورته شو. ډسپنا را نزدې شوه او په خندا یې موسې ته د بیرته کیناستو اشاره وکړه ،او په ډیره خوشحاله خوله یې موسې ته وویل :

زما زویه ! په خپل ځاې کینه !

تر څنګ یې ډسپنا په خپله هم په لوڅه زمکه کیناسته ،او د سلطان بایزید اوسپنیزې پنجرې ته یې تکیه وکړه ، خو پخوا له دې چې سلطان ورته څه ووایې ډسپنا ورته مخ کړ او ویې ویل :

ما ته تیمورلنګ د بندې خانې او غلامۍ څخه ازادی راکړه او ستا تر څنګ یې داوسیدو حکم راته وکړ . اوس به زه دخپل زوې موسې په څیر ستا د پنجرې تر څنګ ناسته یم او ستا خدمت به کوم .

د ډسپنا په دې خبرو باندې د سلطان په مخ د اطمنیان اوډاډ نښې را ښکار ه شوې .

ډسپنا ! ته یې اورې کومه ښځه ژاړي ، چیغې و هی، ..ایا تو پوهیږي چې دا به څوک وي ؟

دسلطان بایزید په دې خبره ډسپنا په ډیره ارامه توګه او په محبت سره سلطان ته وویل چې :

هغه ښځې چې ژړا او واویلا کوي هغه یوه د تیمورلنګ نګور ، دهغه د لمسی محمد ښځه اوبله د مړشوي ولیعهد مور ده .

هغوې ته دعلي پاشا په لاسو دتیمورلنګ د لمسي د وژلو خبر ورکړل شوي دې .

سلطان بایزید یلدرم تر یوه وخت پورې چپ ناست و . خو وروسته یې بیا ډسپنا ته وویلې :

ډسپنا ! زما زوې علي پاشا تیمورلنګ ته یولیک را استولې دې . کیدې شي د خط د مضمون په اړه به تاته چا څه ویلې وي ، کله یې چې دا خط تیمورلنګ ته راوست ، نو په هغه وخت کې هغه جشن لمانځه ، زه هم هلته د تیمورلنګ تر څنګ ناست وم ، ما هم هغه خط ولوست ، هغه لیک علي پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه باندې لیکلې و او رالیږلي یی و. په هغه کې یی ورته لیکلي و چې که تا زمونږ څلویښت زره عسکر وژلې نو ما ستا دوه لکه له منځه وړې دي ، هغه په دغه لیک کې تیمورلنګ ته چلنج هم ورکړې و چې که ربښتیا هم جنګجو وی نو د هیلس ددریاب څخه دې را تیر شي او دغرونو دغه لمنو ته دې دجنګ او انتقام له پاره راشي . زه او ولیعهد محمد به ورته منتظر اوسو . ډسپنا ! ګوره چې تیمورلنګ به دعلي پاشا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې لیک ځواب څه ډول ورکوي ، ایا دهغه پرخلاف به کوم عمل کوي او یا دهغه پرخلاف به دغه غرنۍ سیمې چې علي پاشا او زما زوي محمد په کې دي ، محاصره کوي .
په دې وخت کې د ډسپینا په مخ باندې خندا را خپره شوه . بیا یې سلطان ته وویلې :
درونده سلطانه ! دا تیمورلنګ هیڅ هم نه شي کولې ، هغه د علي پاشا چلنج نه دې منلې ، بلکه زه به تا ته دا ډاګیزه کړم چې تیمورلنګ خپل لښکرته د سمرقند په لور د کوچ کولو حکم کړې دې . کیداې شي هغوې د هیلس ددریاب په غاړه په غرنیو لمنو کې د علي پاشا او ولیعهد سره مخامخ کیدل نه غواړي ، زه فکر کوم چې په همدې خاطر هغه ددې ځایه دکوچ کول تابیا کړی ده ، هغه ددې نه ویریږي چې هسې نه چې علي پاشا اوولیعهد محمد پرهغوې دلته هم یرغل را نه وړي .او ددې لښکر ته نه تلافي کونکي زیان ور ورسوی.
د ډسپینا داخبره سهي ثابته شوه ، ځکه چې لږه شیبه وروسته تیمورلنګ خپل پړاو ختم کړ او هر څه یې په اوښانو او نور و باریدونکو حیواناتو باندې بار کړل او هغه اته لکه لښکر یې چې د سمرقند څخه له ځانه سره راوستی و او په هغه لښکر کې دخوشحالۍ نغاری وهل کیدی او د سوبې او فتحې جشنونو له پاره په کې تیارې نیول کیده ،اوس د هغې څخه د تیمورلنګ دلمسي په ګډون دوه لکه له منځه تللي و. کله چې تیمورلنګ د شپږو لکو لښکرو سره بیرته د سمر قند په لور ته ، نو بیا په هغه لښکر کې یې د خپل لمسي په غم کې تورې جنډې پورته کړې وې . او هرې لورې ته چپه چپتیا وه.
پرلپسې لرې .....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۲۹مه)

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاریخي ناول نهه ویشتمه برخه لولئ :

پرلپسې **** ۵۲

هسې خو تیمورلنګ فکر کاوه چې هغه د ترکي عثمانیانو سلطنت ورختم کړې او اوس د سمرقند په لور روان دې ، ځکه چې سلطان بایزید دهغه سره بندي و او دسلطان زوې هم دهغه سره روان و . د سلطان سپه سالار علي پاشا او دهغه زوي ولیعهد د سترګو نه ورک و . او ریښتیا هم په څرګنده تو ګه داسې بریښیده چې د عثمانیانو سلطنت د تل له پاره له منځه ولاړ . خو راتلونکې وختو ډیره ژر دا خبره غلطه ثابته کړه . خوبیا هم هغه وخت چې تیمورلنګ په عثماني سلطنت باندی ګذار وکړ او بیرته سمرقند ته روان و نو په اروپا کې ډیرو دښمنانو دهمدې حالاتو انتظار کاوه ، او غوښتل یې چې د ترکانو څخه خپلې د لاسه تللې زمکې بیرته واخلې .
که څه دا دهغوې له پاره ډیره خطرناکه مرحله او خطرناکه لوبه وه . خو بیا هم هنګری ، بلغاریه ،دالاچي ، او ډیرو نورو زمکو کې بغاوتونو او سرکشیو سرونه را پورته کړل . یعنې هغوې د تیمورلنګ د حملې په اساس عثماني ترکان د تل له پاره مړه تصور کړي و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د ترکانو دژوند قوت او نمو په حیرانونکي توګه څه ځانګړتیاوي لري . ډیر ځله به پوهانو ددی امپراطورئ د تباهی وړاند وینه کوله خو بیا به هم دا سلطنت قایم او دایم و. ولایت ولایت ددې سلطنت څخه جدا شوی هم دي خوبیا به هم ترک عثماني سلطنت په پراخه زمکه باندې په پوره عزم اودبدبه کې قایم او دایم و.

ډیر زیات داسې هم کتل شویدې چې عثماني حکمرانان ، که هر څومره هم ډیر کم د حکمرانی په ځانګړتیاو باندي متصف و خو د خپلي تورې په زور یې تل مفتوحه رعایا ارام کړي دي . د حیرانتیا خبره ده چې عزت او وقار که هر څومره پاته شوني څیز نه دي او که دهغوې ځواک څومره هم متزلزل و خو بیا یې هم خپل ځواک په ځای ساتلي او دد ښمن په مقابل کې خم شوي نه دي.

کله چې د تیمورلنګ لښکر د فاسفور س د بحیرې د جنوبي ساحل څخه تیریده اوعثماني سلطنت د خوب څخه رابیداریده او په خپلو دلاسه تللو مفتوحه اروپایي سیمو باندې یې بیا د ولکي کولو هڅي کولې ، نو هر چا دا فکر کاوه چې د تیمورلنګ ددې ضربې په واسطه عثماني سلطنت نور له منځه تللي د ی ، خو قدرت د ترکانو په وجودونو کې د ژوند نوې نښې نښاني راپیدا کړې اوپه ډیره لږه موده کې د سلطان بایزیدیلدرم زوي ولیعهد محمد دخپل ځواک او وړتیا په سببب ټولې هغه سیمې بیرته دعثماني سلطنت برخي و ګرځولي چې ترې جلا شوي وې. عثماني سلطنت دتیمورلنګ د دې تباه کونکي ګذار څخه هم و نه مړ . بلکه خپل ځواکونه یې بیرته سره راټول کړل اود پخوا څخه یی زیاد په پوره شجاعت او میړانې سره داسې کارونه تر سره کړل چې تاریخ یې مثال نه لري اودا ټول د علي پاشا او ولیعهد محمد د یوځای کار کولو ، د هغوې دپوهې ، شجاعت ، زړه ورتیا او میړانی په سبب وشول.

مشهور یوناني تاریخ پوه «فنلي » د عثماني سلطنت حیرانونکي ځواک او کمزورتیا څخه بیرته ځواک ته د راګرزیدو په هکله ډیر څه لیکلي دي لکه چې وایي :

د عثماني ترکانو د حکومت جوړښت ، په عیسایي ډیره کیو سیمو باندې د ډیرو لږو مسلمانانو حمله او دهغوې سیمي لاندې کول او پر هغوې باندې بریاوې تر لاسه کول او د متمدنو هیوادونو د اوسیدونکو په مقابل کې د غیرمتمدنو قومونو دوباره ابادول د هغوې اخرین مثال دې .

هغه مخته لیکي چې:

ددې تر مخه، ګات، جرمنیانو او رومیانو هم د همداسې ځواک او قوت څرګندونه کړې وه ، اوداسې حکومتونه یې جوړ کړی و لکه څنګه چې د عثماني سلطنت تر ولکې لاندې مختلف قومونه ،رنګونه او نژادونه سره را ټول او اباد شوی و . خو د ګات ، جرمنیانو ، رومیانو او ترکانو تر منځ ډیر زیات توپیر موجود دی .

هغه لیکي چې : ګاتیانو ، جرمنیانو او رومیانو خپل رعیت په زور دخپلې سلطې لاندې را ټول کړې و خود ترکانو کار څه بل منګه و . ځکه چې هغوې تر خپل بیرغ لاندې بې شمیره مسلمان او عیسایي قبایل را ټول او دهغوې تر منځ یې داسې ټولنه جوړه کړې وه چې په خوشحالی سره یې دهغوې محکمې او پریکړې منلې . په ډیر عزت او احترام سره یې عثمانیانو او دهغوې ځای ناستو ته کتل او همدا دهغوې د فوقیت او لوړتیا ثبوت و. که څه هم څه نورو وحشي قومونو هم همداسې په زور ځواک تر لاسه کړې و اوشتمن ولایتونه یې یو په بل پسې نیول. خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ټول دهغوی په عیش او عشرت او بداخلاقیو کې مصرفیدل. عثمانیانو د خپل عظمت ، ځواک او خپلې برترئ له پاره د انسانیت لوړتیا معیار وګرځاوله ، او په ډیرې نیکې طر یقې سره یې د خپل لاس لاندې مختلف قومونه خوشحاله او هوسا و ساتل .

فنلې مخته لیکي چې : د عثمانیانو لمړئ پادشا اورخان او دهغه ورور علاؤالدین و . دوی دحکومت په نظم او جوړښت کې ډیره زیاته پوهه درلوده ، هغوی د عدل ، تنظیم او فوځې امورو له پاره خپلو لښکرو ته ځانګړی روزینز نظا م جوړ کړی و .او دا دعثماني سلطنت د ځواک سر چینه شمیرل کیږي . دې خلکو د عثماني سلطنت تر واک لاندې دخپلو خپلوانو ، دوستانو او د خپل مورني وطن سره خپل ټول اړیکې پرې کړې و اویواځې او یوځې دسلطان په لمن کې سره راټول شوی و . دهغې فرمانبردار او پر هغه یې ویاړ محسوساوه .

بیا د دهغوی د نوري زیاتي حوصلې په خاطرد عثماني ترک سلاطینو له اړخه هغوی ته ځانګړې روزنه ،تربیه ، ترقي ، اعزاز، او مراتب ورکول کیدل ، چې دهغې په واسطه دهغوی په حوصلوکې ، دهغوی په ولولو کې د اډ او دهغوی په هیلو کې یوه نوې جذبه را ټوکیده ، او د هر وخت نه په زیات د عثماني ترکانو تابع او مطیع ګرزیدل.

دا د عثماني ترکانو داخلاقي ، تمدني او دهغوی د کرچار ، د هغوی د صاف اوپاک سلوک اغیزو چې مسلمانان اوعیسایانو دوه مختلف النوع قومونه په یوې لومې کې داسې را نښتي و لکه څنګه چې یو وخت دروم په شهنشاهیت کې ټول ولایتونه تر یوه مرکزه پورې تړل شوي او متحد و . دې خلکو سلطاني بیرغ په فاتحانه توګه رپاوه ، اودهمدې بیرغ په رپیدو سره د اسیا تر زړه او د اروپا او افریقا تر ساحلونو پورې ورسیدل.

په هرصورت دا یوه پریکړې خبره ده چې کله چې هم عثماني ترکان په کوم ازمیښت کې اچول شوي دي نو هغوی د یوه نوې ځواک سره بیرته ظهور کړی دې ، او همدا ډول حالات په دغه وخت کې هم تکرارشول .

تیمورلنګ د خپلو اتو لکو فوځونو په واسطه دعثمانیانو سلطنت تباه کړ ، دهغوی سلطان یې و نیوه ،او دخپله ځانه سره یې سمرقند ته روا ن کړ ې و . خو د عثماني سلطنت رعب ا و دبدبه په همغو سیمو کې لا هماغسې پاته وه . او ددې ځواک د بیرته را پورته کولو ټول کره وړه د علي پاشا او ولیعهد د پو هې ، اتحاد ، زړه ورتیا ، شجاعت ، او ځان ځارنی پورې را نغښتي و .

دبلې خوا نه کله چې اروپایانو ته خبر ورسید چې بایزید یلدرم د تیمورلنګ له خوا بندي شوي دې او هغه یې د اوسپنې په پنجره کې بندې له ځانه سره سمرقند ته روان کړي دې نو په اروپا کې دځواونیو له پاره د فتح اوسوبې جشن لمانځل کیده . کله چې هغوی ته دا خبر را ورسید چې د عثماني سلطنت د تیمورلنګ له خوا بلکل تر پښو لاندې شوی دې نو هغوی د عثماني ترکانو څخه دبدلې د اخستلو هوډ وکړ .

ددې مقصد له پاره اروپایي صلیبیانو یو ځل بیا خپل ځواک سره را ټول کړ . او دټولو ځواکونو تر منځ دخپلمنځې سلا مشورو وروسته دا پریکړه و شوه چې یو ستر لښکر ، لکه د پخوا په څیر، د نایکوپولس د ښار په څنډو کې سره راټول کړي . اول د ترکانو تر ولکې لاندې ټولې اروپایي سیمې بیرته ترخپلې ولکې لاندې راوړي ، هلته خپل ځانونه منظم او ځواکونه منسجم کړي ، اودهغې وروسته د فاسفورس د بحیرې څخه تیر شي او د ترکانو اسیاي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز د تباهی او بربادۍ وروسته ولکه کړی او په دې تر تیب د عثماني ترکانو ټوله سیمه تر خپلې ولکې لاندې راوړي .

هغوې دخپلو ارادو د پوره کولو له پاره په ډیره چټکه توګه صلیبي ځواکونه سره را ټول کړل او د نایکوپولس د ښار سره یې ځاې په ځاې کړل .

که څه هم تیمورلنګ په خپل فکر کې عثماني سلطنت له منځه وړې و ، خودا دهغه خام خیالي وه ، ځکه د تیمورلنګ د مړیني وروسته پخپله دهغه سلطنت او پادشاهي دوړی وړي شوه ، خو دسلطان بایزید د مړیني وروسته دهغه سلطنت نور هم ځواکمن اوقوي را څرګند شو.

د بایزید د نیولو اودهغې د مړیني وروسته ترکانو ته داسې یو شجاع ، با انصافه ، زړه ور ، زغم کونکې او ازاد فکره سلطان ته اړتیا وه چې د تیمورلنګ دمظالمو او تیریو تلافي وکړاې شی او عثماني سلطنت بیرته خپل هغه عروج او لوړتیا و ته ورسوی چې د تیمورلنګ د یرغل د مخه و .

د سلطان بایزید یلدرم په زوې ولیعهد محمد کې دا ټولې خوبیاني را ټولې شوي وې ، یونانیانو به دې ولیعهد ته د اوښ په څیر د ازاد مزاج خاوند وایه . عثماني سلطنت چې څومره د خپلو اخلافو او اسلافو د جنګي وړتیا و احسان مند دي نو همغومره د ولیعهد محمد د ذکاوت ، او محتاط طبیعت احسان مند هم دی ..

هیڅ شاهي کورنۍ دداسې ذکي حکمرانانو او ځای ناستو په پرلپسې والې باندې دومره ویاړ نه شي کولې لکه څومره چې عثماني سلطنت حکمرانانو په څوارلسمه ، پنځلسمه ، شپاړسمه او اولسمه پیړۍ کې شهرت پیدا کړ او خپل سلطنت یې عروج ته ورساوه .

د عثمانیانو عروج د سلطان اورخان څخه پیل شوي و، چې دخپل پلار عثمان وروسته یې دعثماني سلطنت دنسټ ډبره کیښوده ، دهغې کورنۍ دویم کس چې د جنګ په ډګرونو کې یې دښمن ډیرې ډیري را وپرځول هغه مراد اول دې ، دریم یې سلطان بایزید یلدرم دې چې د نایکوپولس په میدانو کې یې د صلیبیانو متحده ځواک ته ماتی ورکړه ا و هغوې یې دپوره تباهی سره مخ کړل . څلورم کس د بایزیدیلدرم زوې ولیعهد محمد و چې د ترکانو درالویدلې مانۍ معمار دې . پنځم یې مراد ثاني دي چې سکندر یې پرې نښود چې د ترکانو پر خلاف د سترګو د راپورته کولو جرأت هم و نه کړي . شپږم یې محمد ثاني دې چې قسطنطنیه یې ونیوله او د عثماني سلطنت برخه یې و ګرځوله ، اوم یې اول سلیم دې چې کردستان ، سوریه او مصر یې د عثماني سلطنت برخه وګرځول ، او اتم یې سلیمان عالیشان دې چې نه یواځې د موهاکو د میدانو فاتح و بلکه د ویانا دروازه یې هم ور وهله ،او دسمندرونو له لارې یې دخپل امیر البحر په تعاون سره د اروپایانو ټول بحري ځواکونه سره مات را مات کړل.

په هیڅ هیواد کې په پرلپسې توګه داسې ځاېناستي نه دې تیر شوي اونه دداسې حکمرانانو د ځای ناستو له اړخه دوه پیړۍ په پرلپسې توګه حکومت شوې او خپلې واکمنۍ ته یې پراختیا ورکړي ده .

علي پاشا او ولي عهد محمد دهیلس ددریاب دې غاړې ته په غرنیو لمنو کې قیام وکړ ، دهغوې سره د خوراک څښنا ک کافي ذخیره موجوده وه . وسله یې هم په کافي اندازه درلوده ،نو هغوې ډاډمن و خو بیا تر اوسه پورې هغوې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تیمورلنګ له اړخه کوم عکس العمل رانغي ، خو ددې سره سره دوې هیله من و او دهمدې له پاره یې خپل تکړه جاسوسان ټاکلي و.

علي پاشا د تیمورلنګ لمسی وژلې و او بیا یې د هغه په وینه تیمورلنګ ته د سپکاوي ډک لیک لیکلي و او وراستولي یې و . په دې خاطر علي پاشا او لیعهد محمد د تیمورلنګ له اړخه دکومې ناڅاپي یرغل اویا شپیني یرغل منتظر و .او هر وخت یې دا خطر هم احساساوه . نو په دې خاطر دهر ناڅاپي یرغل په مقابل کې تیار ولاړو .

۵۳ *****

یوه ورځ د ماښام د مخه علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه ولاړ و اود لښکرو له پاره یې د ډوډۍ دتیارولو څارنه کوله چې څو کسه سپاره دهغوې لورې ته په ګړندی توګه را ورسیدل . هغوې علي پاشا او ولیعهد محمد ته د رارسیدو سره سم خپل آسونه ودرول او دخپلو اسونو څخه راښکته شول . علي پاشا او ولیعهد محمد هغوې دواړه و پیژندل ، هغوې ډیر باوري مخبران وو. دهغوې په لور په کتلو سره علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه ډیر هیله من شوي و او په پلټونکي توګه یې خپلو مخبرانو ته کتل . دخپلو اسونو څخه د را ښکته کیدو سره سم دهغو مخبرانو څخه یوه وویل :

سلطان محمد بن بایزید: اودروند امیر علي پاشا ! تاسي دواړو ته دوه ډیر بد خبرونه او دوه ډیر ښه خبرونه مونږ له ځانه سره لرو.

څرنګه چې راغلي مخبر ولیعهد محمد ته د سلطان خطاب وکړ نو ولیعهد محمد هغه ته په ډیرو خیره سترګو و کتل ، مخبر هم په همغه ډول هغوې ته وکتل او ورته یې وویل :

سلطان محمد بن بایزید ! زه ستا د سترګو په کتلو باندې پوه شوم خو زه د حقیقت څخه کار اخلم ، هغه څلور خبرونه مې چې له ځانه سره راوړي دي نو دهمغې خبرونو په بنسټ مې تاته د سلطان په نامه خطاب کړې . لمړۍ دوه ښه خبرونه در ته اوایم او بیا به دوه خراب خبرونه چې زمونږ له پاره زیانمن ثابتیږی درته واورم .

ښه خبرونه دادې چې د بروصې په ښار کې د سلطنت ټول اراکین را ټول شوي دي ،دهغوې دا غونډه محترم برهان الدین را بللې وه ، په دې غونډه کې ټولو په یوه خوله ته د سلطان په څیر و ټاکلي ،ځکه کوم حالات اوواقعات چې مخته راغلي د هغې په مطابق تیمورلنګ زمونږ سلطان نه را خوشی کوي ، نو دهغه په نه موجودیت کې بل څوک ، پرته له تا نشته چې د سلطنت امور مخته بوځي ، او بیروني یرغلګرو څخه د هیواد دفاع وکړي ، په همدې خاطر په بروصې کې د سلطنت اراکینو د برهان الدین په مشرۍ غونډه وکړه اوتاسي یې د سلطان په حیث و ټاکلئ ، شوني ده چې برهان الدین پخپله ستاسي په خدمت کې حاضر شي اودا خبر تاسي ته واوروي .

دې خبر په ولیعهد محمد باندې ډیر بد اغیز وکړ ، تر ډیره پورې په خپل ځای ولاړ و او خپلې شونډې یې چیچلې ، ځکه په دې خبر کې دسلطان بایزید نیول او بندي کول هم شامل و . بیا وروسته ولیعهد په ژړا شو په زمکه کیناست ، بیا یې د زمکي په تیرلوړه ځاې باندې سجده وکړه ،اوپه ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما خدايه ! زه ستا ډير عاجز او مسکين بنده يم ، زما ارزو سلطاني او حکمراني نه ده . خو اې خدايه ! که چيرې خلکو زه ددې منصب له پاره ټاکلي يم نو اې پروردګاره ! ماته استطاعت ، استقامت ، او همت را په برخه کړه تر څو زه خپل قوم او ولس ددغه مصيبتونو ، غمونو ، تيارو او توپانو څخه به بري سره بيرون کړم . اې پروردګاره ! زما قوم همدا اوس په ډيرو مصيبتونو ، تکليفونو او غمونو کې اخته دي نو ما ته همت او قدرت را په برخه کړه ، زما سره نصرت وکړه تر څو دهغوخلکو پر خلاف توره وګرځم چې په ستره بيديا کې ځليدا سپوږمۍ او شګې اوبه ګڼي . اې پروردګاره ! زما سره کومک وکړه چې ستا د همدې نصرت په واسطه د خپل قوم له پاره په دې تيارې لارې کې منزل ته د رسيدو له پاره روښناي ولټوم .....

وليعهد ددې دعا وروست چپ شو . را پورته شو ، خپلې سترګې يې په خپلې لنګۍ باندې وچې کړې ، د وليعهد ددې حالت په کتلو باندې علي پاشا هم ژړغونی و خو وروسته بيا علي پاشا ورته وويل :

په دې غرنيو لمنو کې دهر چا دمخه زه تاته د سلطان کيدو مبارکي وايم ، سلطان محمده ! زه له تاسره ژمنه کوم چې هغه نا هيلي چې د تيمورلنګ په واسطه پيدا شوې ده نو ډير ژر به مونږ دا د ويرې اوخوف غلام لرې و غورزوو.، خپل پخواني عظمت اولوړتيا به بيرته ر ا وګرځوو. درونده سلطانه! د سلطان په حيث ستا د ټاکلو سره سم زه دا ژمنه کوم چې زه به دخپلې ويني تر اخري څاڅکي پورې دخپل قوم اوولس د ښيګڼې له پاره خپل ژوند وقف کړم .

دعلي پاشا په دې خبرو باندې محمد چپ شو خو کله چې علي پاشا چپ شو نو بيايي علي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل :علي پاشا وروره ! ماته به ته يواځې ورور او يا محمد واې .

ددخبرې وروسته وليعهد محمد چپ شو خو غوښتل يې نور څه هم ووايي خو على پاشا يې خبرې غوڅې کړې او ورته يې وويل :

درونده سلطانه ! تر هغې چې د خطاب کولو پوښتنه را ولاړيږي ،نو زه به تاته سلطان وايم ، کله چې ته د قوم له اړخه سلطان و ټاکل شوي نو بيا علي پاشا څوک دی چې هغه به تاته سلطان نه وايي . او لکه څنګه مي چې دپوره ريښتونولي سره د بايزيدبلدرم سره هر ډول ځان ځارنه کړي ده په همدې ترتيب به يې له تاسره هم وکړم. دعلي پاشا په دې خبرو باندې سلطان محمد خوشحاله شو او علي پاشا ته يې وويل :

زما درونده وروره ! څه چې ته وايي هغه وايه ، ځکه چې ماته څرګنده ده چې ته د ملت د ښيګڼې او پرمختګ له پاره زما څخه ډير مصروف يې . زما وروره ! په دغو نا مساعده حالاتو کې ، په ډيرو بدو وختو کې يواځې ته زما ښې لاس يې ، همدا ته زما ځواک يې ،او همدا ته زما مټ يې ، زما تر مخه همدا ته يواځنې شخصيت يې چې د خداى نه وروسته پرې باور او اعتماد سره په دښمن باندې دګذار کولو همت او قوت را کې پيدا کيږي . زما وروره ! راغليو مخبرانو لا تر اوسه پورې يوه خبره کړې ده ، او تر اوسه دهغوې سره درې نور مهم خبرونه هم شته . را ځه چې دهغوې څخه هغه خبرونه هم واورو . بيا به دواړه وورونه کينو او يوځاې به د راتلونکي له پاره پلان جوړ کړو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلطان محمد ، دعلي پاشا نه مخ مخبرانو لورې ته کړ او دهغو څخه هغه يوه چې خبره کوله هغه ته يې وويل :
ستا دوينا په اساس يو خبر خو ښه و چې تا مونږ ته وويلې ، خو تا په پيل کې ويلي و چې دوه ښه خبرونه دی ، بل ښه خبر څه دې ؟
په ځواب کې مخبر ورته وويلې : هغه بل ښه خبر چې غواړم تاسي ته يې واوروم چې هغه خط چې علي پاشا د تيمورلنگ له پاره دهغه د لمسي په وينه ليکلي او ور استولې و، تيمورلنگ دهغې په لوستلو باندې ولړزيد،د هغې ليک په لوست سره ، داسې و گڼې ، چې د تيمور لنگ ملا ور ماته شوه . تر ډيره پورې هغه دخبرو اترو څخه وتلي و . گونگ ناست و . هغه وخت چې ليک هغه ته ورکړ شو نو هغه د جشن په مستيو کې مست و او زمونږ سلطان بايزيد يلدرم هم دهغه به څنگ کې ناست و نو دعلي پاشا د ليک په لوستلو باندې زمونږ د سلطان په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې .
درونده سلطانه ! په دې ليک کې علي پاشا تيمورلنگ ته په غرنيو لمنوکې د خپل ځاې ځيگې په اړه هم پوره معلومات ورکړي و . خو د هغو غرنيو سيمو ته د راتگ پر ځاې تيمورلنگ د سمرقند په لور خپل فوځ ته دکوچ کولو حکم وکړ. او هغه لښکر چې د سمرقند څخه يې دعثماني سلطنت د نيولو د خوشحاليو نغارې وهلې اوس بيرته د سمرقند په لور به ژړا او فرياد سره د تورو جنډو تر سيورې لاندې روان دې . په دې لښکر کې د علي پاشا په لاسو دتيمورلنگ د وژل شوې وليعهد مور ، خانزاده ، هم ورگډه ده . ويل کيږي چې دتيمورلنگ په لښکر کې دهغې ژړا، واويلا ، چغو او سورو په خپله تيمور لنگ څخه ليوني جوړ کړی دې.
ددې مخبر د خبرو په منځ کې سلطان محمد وويل :
داسې وگڼه چې دا خبر دهغه لمړي خبر څخه هم ډير خوشحاله ونکي دې . نو که چيرې تيمورلنگ دخپل لښکر سره يو ځاې د سمرقند په لور خوزيدلې وي نو داسې وگڼئ چې هغه په خپل زړه کې دا گمان کړې دې چې هغه به د انقرې په ميدان کې يو ځل د په شاتگ وروسته ، زمونږ د قوت خاتمه کړې وي دا دهغه خيال دې ، په ترکانو باندې داسې ډير وختونه راغلی دي خو په هر وخت کې ترکان د پخوا څخه ډير ځواکمن شوي دي . اوس نو دهغه دوو خرابو خبرونو پيل وکړه ترڅو وپوهيږو چې دهغو دوو ښو خبرونو څخه وروسته دا بد خبرونه کوم کوم دي .
دسلطان محمد به دې خبره باندې د مخبر خوله خندانه شوه او په ډير احترام يې وويل :
درونده سلطانه ! ما لا تراوسه خپله خبره نه ده پوره کړې ، ما چې دومره ښه خبر اوراوه نو تا په منځ کې زما خبره غوڅه کړه . اوکه نه ما خو دهغې خبر يواځې هغه لمړنۍ برخه تاته واوروله ، اصل خبره خو زه اوس کوم . دتيمورلنگ د لښکر سره يو ځاې زمونږ څه ملگرې اوړې را اوړي ، کله چې هغه کوچ کاوه نو هغه وخت هم ښي او چپ لور ې ته اوهم شاته او مخې ته دهغوې څارنه کيدله ، او اوس چې دهغه ښه خبر اخري برخه ده هغه داده چې د شمال په لور دځوميلو تگ نه وروسته په يو ځاې کې تيمورلنگ خپل فوځ ته د پړاو کولو حکم وکړ . د بروصې د خزانو د لوټولو نه وروسته چې کوم څه دهغه لاس ته ورغلي و هغه يې هملته د خپل قيام په وخت کې په څو برخو وويشله . دهغوې څخه يې يوه برخه روسی او اروپايی لښکرو ته ورکړه ، دا روسي اواروپايي لښکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس سوکه سوکه مخکی تګ کوي او د توري بحيرې غاړې غاړې ته به ځي هلته ورته د بحر په غاړه يو دينسي سمندري بيړه منتظره ولاړه ده . دغه بيړه روسي او اروپايی لښکر دفاسفورس د درياب څخه تيروي او ډينيوب ډلټا ته يي روسی ، درونده سلطانه ! تا ته به ياد وي چې د اروپا دوه شهزادګان ، سايرکن او ايکسلا ، د تيمورپه لښکر کې يوځای شوی و،دهغوې څخه يو يي ، سائرکن ، په جنګ کې ووژل شو.او ايکسلا خوندی دې ، او اوس همدغه ايکسلا د اروپايي ټولو ځواکونو قومندانی په غاړه لري . خو دروسي فوځونو قومنداني پخپله يو روسي سپه سالار کوي.

درونده سلطانه ! ددې خبر نوعيت په دې کې دې چې که چيرې ته او علي پاشا ګړندې سفر وکړئ نو نو دغه روسی او اروپايي لښکر به د دينسي بحري بيړی ته د ور رسيدو تر مخه ونيسئ او کار به يې ورتمام کړئ . نو که چيری تاسې دغه متحده لښکر د توری بحيري په غاړه له منځه يوسئ نو بيا ياد ساتئ چې دا خبر دسمرقند په لور د تلونکي تيمورلنګ پورې هم ور رسيږي ، هغه ته لمړئ ضربه دهغه د لمسي دمړيني ، ددوه لکو فوځونو د له منځه تللو په وخت کې ورکړل شوې دې او که خداې وغواړې نو دهغه ملا ته به دويمه ضربه د روسی او اروپايی لښکرو د ماتې په اساس ورکړل شي . زه هيله لرم چې دا خبر به تيمورلنګ له يوه سره مات کړي ، ځکه چې تيمورلنګ د ماتې خوړلو دغږ سره عادت نه لري . کله چې هغه ته خبر ورکړل شو چې د انقري په شاوخوا کې د هغه لمسي ډيره خرابه ماتي خوړلې اوپخپله په کې هم له منځه تللې دې نو دهغه د مخ حال داسې و چې په خوله باندې نه شي بيانيدلاې .

مخبر تر دې ځايه خبرې وکړې او لږ څه توقف يی وکړ . څه فکر يی وکړ، سلطان او علي پاشا ته يې وکتل اوبيا يی خپله خبره شروع کړه.

درونده سلطانه ! لمړئ دوه ښه خبرونه مې تاسې ته وويل : خو زمونږ سره داسې خبرونه دې چې زمونږ له پاره خطرناک ګرځيداې شی . هغه درته وايم ، خو که چيرې ددې خبرونو څخه هم مونږ په خپل وخت لاس وګريوان شونو زه هيله لرم چې هغه خطر ات چې زمونږ په سرونو باندې ګرځي هغه به مونږ و ځنډولې شو.

لمړئ خبر د کرميان په اړه دې . پخوا سلطان بايزيديلدرم د کرميانو قوت اوځواک ځپلې و .اودکرميان حاکم د ماتې خوړولو وروسته تښتيدلې و . اودهغې ټولې سيمې سلطان بايزيديلدرم په خپل سلطنت کې را ګډی کړی وې ، خو دهغه وخته چې عيسايي نړئ تيمورلنګ زمونږ پر خلاف را ولمساوه ،نو تيمورلنګ زمونږ مخې ته دراتللو څخه هم ويريده ، اودخپل ځان په شاوخوا يې ځواکونه تقويه کول ، په همدې ځواکونو کې يو دکرميان د حاکم هم دې .

زمونږ په لاسو د ماتې خوړلو وروسته دکرميان حاکم په خپله دتيمورلنګ دربار ته ورغلې و . اوزمونږ پر خلاف يې ترې کومک غوښتې و . تيمورلنګ دهغه موجوديت دخپل ځان له پاره يو غنيمت ګانه ، هغه د کرميان والي ته کومک هم ورکړ او فوځ يې هم ورسره ملګري کړ . نو اوس دکرميان والي د تيمور لنګ د ورکړل شوي ځواک سره يو ځاې يو ستر قوت راټول کړې دې .

ددې نه اخوا دا چې تيمورلنګ دکوچ کولو تر مخه دکرميان د حاکم سره د يوه قاصد په واسطه اړيکي کلک کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ته يې نورزيات مالي کومکونه هم استولي دي او دخپل لښکر څه دلګي يي هم ور ليږلي دي . تر څو د تيمورلنګ نه وروسته د کرميان حاکم زمونږ دغه پاته ځواکونه له منځه يوسي .اوپه راتلونکي کې ترکان ددې ورتيا و نه لري چې هغوې د تيمور دتاتاريانو پر خلاف کوم عمل وکړي .اودخپلې ناکامۍ انتقام واخلي. د کرميان حاکم ددې ځواک د تر لاسه کولو وروسته په مستۍ کې راغلي او هغه سيمي چې په تيرووختو کې يي تر خپل واک لاندې درلودې پر هغوې يرغل کړې او بيرته يې ولکه کړي دي ، خواوس هغه هڅه کوي چې خپل حکومت او نظام مستحکم کړي ، زما په فکر چې د نظام دټينګښت وروسته به هغه زمونږ پر سلطنت نورې حملې هم وکړ ې او زمونږ د کمزورۍ کولو له پاره به کار وکړي . دا لمړی بد خبر و .

دويم بد خبر په اروپا کې د صليبي ځواکونو په اړه دي . داروپا هر هيواد او هرې برخې ته دا خبر ورسيدلی دې چې د انقرې سره نژدې مونږ د تيمورلنګ په مقابل کې ماته خوړلې ده . اودا چې تيمورلنګ زمونږ ځواک په مکمله توګه له منځه وړې او تر پښو لاندې کړې يې دې ، اوس د اروپا دا ځواکونه فکر کوي چې تيمورلنګ د ترکانو ټول شته او ځواک د تاتاريانو د لښکرو په واسطه پناه کړ او ترکان اوس د بيرته را پورته کيدو وړ نه دي .

دې خبرو داروپايي ځواکونو حوصلي غښتلي کړي دي ، که څه هم مونږ په پولوپ کې د راهبانو او پادريانو انجمن له منځه وړې دې ځکه همغوې و چې د صليبي جنګونو له پاره يې خلک تيارول او دهمدې صليبي جنګونو پيلامه يې کړې وه ، خو لا تر اوسه دهغوې د ټولو مشر پاپای اعظم يې ژوندي دې او هغه به په هر صورت د صليبي جنګونو پيلامه يو ځل بيا کوي او د تيرو صليبي جنګونو د ماتې بدل به اخلي ، اوس دهمغې په وينا صليبي ځواکونه يوځل بيا زمونږ پر خلاف را ټوليږې او دنايکوپولس د ښار په شاوخوا کې يي د را ټوليدو لړی روانه ده ، تر اوسه هغوې په ډير لمړني حالت کې دې ، او ل داچې تر اوسه يې د فوځونو شميره دومره نه ده لوړه شوي چې زمونږ له پاره خطر ناکه و ګرځي ، خو بيا هم دټولې اروپا څخه صليبي جنګجويان ډلې ډلې هلته نايکوپولس ته را رسيږي ، او سوګند يې يادکړې چې نن تيمورلنګ د عثماني ترکانو فوځ تر پښو لاندې کړې نو مونږ به هم خپله بدله اخلو او خپلې د لاسه تللي سيمي بيرته ولکه کوو. بلکه تر څنګ به يې عثماني ترکان داروپا څخه بيرته باسو.
هغوې دهمدې هوډ لاندې را ټوليږی .

مخبر مخته ولاړ او زياته يې کړه چې :

درونده سلطانه !دا هغه دوه بد خبرونه و چې تاسي ته مي په مخکې کيښودل ، اوس ،درونده سلطانه ! که ما او ملګري ته مي کوم حکم وی نو وي واياست .

زما دوستانو ! لږه شيبه ځنډ وکړئ . زه دخپل ورور علي پاشا سره مشوره کوم . د اخري پريکړې په هکله به تاسي خبر کړم . داخبرې سلطان په ډيرغور سره خپلو مخبرانو ته د کتلو وروسته وکړې او بيا سلطان د علي پاشا په لور ور وګرځيد او ورته يې وويل :

علي پاشا! زما وروره ! خبره خو ټوله هغه ده مخبرانو ستا تر مخ وکړه . وروره ! دخوشحالی خبره خو داده چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ ستا چلنچ نه دمنلي او د غرنیو سیمو په لور د راتګ په ځای یې د سمرقند په لور خپل فوځ کوچ کړې دې
.او زما له پاره د ناخوښۍ خبره دداده چې زما محبوب پلار د تیمور لنګ سره بندي دي . زما ورور موسي او زما
میرنۍ مور ډسپینا هم ورسره بندیان دي . زما له پاره همدا د ډیر درد او تکلیف نه ډکه خبره ده.
زماوروره ! اوس زمونږ تر مخ درې محاذه دي ، یو د روسانو او اروپایانو دمتحده لښکر چې همدا اوس د روم د
بحیرې په لور د ډینس د بیړۍ په لور روان دي . بل د کرمیان د حکمران چې همدا اوس یې زمونږ په ځینو سمیو
باندې ولکه کړي ده ، او دریم د صلیبي ځواکونو محاذ دې چې همدا اوس د نایکوپولس د ښار په شاوخوا کې سره
را غونډیږي . وروره ! زه دا ټول کارونه تا ته درسپارم ، ددې څخه مخته زما پلار بایزید یلدرم هم په ټولو کارونو
کې له تاسره مشوره کوله ،وروره ! ستا تجربه او پوهه له ماڅخه ډیره زیاته ده . زه ستا د پوهې او تجربې په مقابل
کې په نشت شمیرل کیږم . هر هغه پریکړه چې ته وکړې او هر هغه مشوره چې ته راکړې هغه به اخري وی اوس
ووایه چې ددې ټولو حالاتو د کنترولولو له پاره څه ډول پلان باید جوړ کړل شی .
د سلطان محمد دپوښتنې په هکله علي پاشا لږ څه توقف وکړ او په فکر کې ډوب شو .اوبیا یې وویل:
درونده سلطانه! ما ستا او د مخبرانو تر منځ دخبرو په وخت کې یوه ډیره ستره پریکړه کړې ده . هغه څه چې زه یې
وایم په غور سره یې واوره . دا چې اوس اروپایی او صلیبي ځواکونه یو ځل بیا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کې
سره را ټولیږی ،همداسي یې پریږده چې راټول شي . دا چې هغوې زمونږپه مقابل کې خپل ځانونه سنبالوي په هغې
کې ډیر وخت لږیږي . مونږ ددې اړتیا نه لرو چې سمدستي دهغوی په مقابل کې متحرک شو. که چیرې مونږ داسې
وکړو نو زیان به یې مونږ ته راشي . زمونږ له پاره بل محاذ دکرمیان محاذ دی ، خو دکرمیان حاکم هم هر څه یې
چې زړه غواړ ي و دې یي کړي ، هغه ته یو څو ورځې ازادي ورکړه . زه ګورم چې هغه به تر کومه ځایه زمونږ
به سیمو باندې ولکه وکړي ، خو کله چې وخت راشي نو د تیر وخت په څیر به کرمیان دحاکم ټول باد وویستل شي
.
اوس خو زمونږ تر مخه دروسانو او اروپایانو د متحدلښکر خبره پرته ده . پردوې باندې حمله کول زمونږ له پاره ډیره
ګټه ور ه ده .درونده سلطانه! لمړۍ خو ددوې سره د بروصې څخه د لوټ کړل شوي خزانې یوه برخه ده،خونږ باید
هغه بیرته ترې راستنه کړو . ددې نه علاوه د تیمورلنګ سره د ملاتړ په اساس به هغوې د تیمورلنګ له اړخه هم
نازول شوي وي او هغه شیان به هم ټول د هغوې سره وي ، نو په دې خاطر ددغو دوو علتونو په اساس په دغه
لښکر باندې تر هر څه لمړۍ ګذار کول په کاردي .
که چیرې مونږ د روسانو او اروپایانو دغه لښکر باندې سترګې پټې کړو او پریږدو چې ولاړ شي نویاد ساته چې
دا خلک به په ډینسي بیړۍ کې دسپریدو وروسته د ډینیوب دریاب کې د ډیلټا په اروپایی سیمو کې ښکته شي
او هغه اروپایی لښکر چې همدا اوس په نایکوپولس کې سره راټولیږي ، دهغوې سره یو ځای شي او په دې تر تیب
به د صلیبیانو په ځواک کې ډیرزیاتوالي راشي او بیا به داخلک زمونږ له پاره ډیر زیات خطرناک و ګرځي ،
په دې حالاتو کې زه ، زه دا وایم چې مونږ باید همدا اوس دخپل لښکر سره یوځای ددې ځایه کوچ وکړو او په ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیره د توري بحیرې په لور ولاړ شو او د روسانو او اروپایانو متحده لښکر هلته ډینسي بیړۍ ته دورسیدو تر مخه زمونږ د لښکر په واسطه را وګرځوو .

زه پوهیږم چې د توري بحیرې په غاړه به زمونږه او د روسانو او اروپایانو د ګډ لښکر تر منځ خونړۍ نښته کېږي ، خو زه هیله لرم چې مونږ به هغوې همله د سمندر په غاړه د فنا سره مخ کړو . نو په دې خاطر زه ستا تر مخه یو وړاندیز کوم ،هغه دا چې د خپل کوچ څخه تر مخه خپل مخبران هم هغې لورې ته واستوئ تر څو د دښمن د حرکاتو څارنه وکړي او دهغوې په اړه تاسو ته په وخت معلومات درکړي . توري بحیرې ته د رسیدو سره سم تاسې ددښمن او بحري بیړۍ تر منځ حایل شئ ، له تاسې سره به ستاسې خپل لښکر وی زه به په غرنیو سیمو کې اخو دیخوا اوړم را اوړم ، کله چې دښمن له تاسره ټکر وکړي نو ته یې تر لږه وخته پورې مصروف کړه ، خوکله چې ددښمن ټول صفونه له تاسره په جنګ کې و نښلي نو زه به پرې د شا له اړخه یرغل درووړم ، اوزه هیله لرم چې دهغوې هیڅ عسکر به ژوندی ولاړ نه شي . ځکه چې د مخې له لورې به تاسې یاست او د شا له

لورې به زه یم ، دهغوې شې اړخ ته به سمندر وي ، په دې ترتیب به دهغوې درې واړه اړخونه بند وي هغوې به ت کې د روسانو او اروپایانو ګډ لښکر د توري بحیرې په څنډو څنډو کې سفر کاوه ، هغوې خوشحاله و ، د خوشحالۍ

ي ،په ځانګړي ډول سره ... هغه زمونږ دهیواد پولې دي . اوکه چیرې هغه لورې ته و تښتیږي هم

ه پاره یو ستر خوزښت پیل کړي و نو دهغې مقصد د شنډولو له پاره هغوې د تیمورلنګ په څیر یو غیرمسؤل وګړی

،نو مونږ دهغوې تعقیب کولې شو او د کابودی سره یې مخ کولې شو. دروندة سلطانه ! هغه څه چې ما ویل ومې ویل

دتوري بحیرې په غاړه غاړه بانډې د ډینس د بیړۍ پورې ور رسیدل ددوې خپل حق و .

. ددې خبرې وروسته علي پاشا چپ شو .

مخې ته را ودانګې ، خوکله چې سلطان محمد دخپل فوځ سره یوځای دهغوې لاره و نیوله نو هغوې دیر حیران شول ،

د علي پاشا په دې ټولو خبرو سلطان مسکې و . مخته ورغې او علي پاشا یې په ملا و ټپاوه ، علي پاشا ورووره! سوګند

سلا اوروسي جرنیل دواړو د بحیري په غاړه دخپلو فوځونو د تم کیدو حکم وکړ . بیا ایکسلا خپل دوه سالاران مخته ور

ژدې په ... خپل لښکر څخه مخته دی او وروسته ورپسې فوځ په ډیره منظمه توګه صفونه

بیا سلطان مخبرانو ته مخ کړ اوورته یې وویل :

... یو روسانو ... علي پاشا د ... خپل لښکر ...

همدا اوس له دې ځایه حرکت وکړئ ،مونږ ته د دښمن د تم ځایو اودهغوې د کړچار څخه په وخت خبر راکړئ ، لږه

چې ... ،او د

جنګ کړی دی خو دا زمونږ بدقسمتي وه چې مونږ دهغې په مقابل کې په شا تګ ته مجبور شو. دهغه سره اته لکه فوځ

ددې سره یو ځای مخبرانو دهغه ځایه حرکت وکړ ، او ورپسې لږه شیبه وروسته سلطان او علي پاشا دواړو د خپلو

ه تر لاسه کړئ .

ر او ... شهزاده ایکسلا ته وواياست چې ستاسې

پرلپسې لري.......

توري ... له ډیرې بدې ماتې سره مخ شئ ، هیڅکله هم نه ، مونږ ددې څخه زیات له تاسره خبرې

ه لرو چې د همدې بحیرې په غاړه به هغوې ته ماتې ورکړو او له منځه به یې یوسو.

شخص زمونږ له پاره د مصیبتونو او ستونزو سبب وګرځي.

ي جنګ په پوره عروج کې و یو بل انقلاب منځته راغې اودغرونو دمنځه علي پاشا دخپل لښکر سره راووت اوپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ره ډاډ موجود و او فکر يې کاوه چې سلطان محمد به د خپلو ډيرو لږو عسکرو سره ډير ژر تر پښو لاندې کړي .
سلا چې کله دا حال وکوت چې په مخکې ورته سلطان محمد ولاړ دی او ددينس د بحري بيړۍ پورې يې رسيدل
ه غاړه لري نو دهغوی دا حال اوس درحم وړ وګرزيد، ځکه چې دعلي پاشا نوم هغوی ته په خپله دهيبت او ويرې

، په دې اساس روسي جنرال او اروپايي شهزاده فکر وکړ چې که چيرې جنګ اوږود شي نو دوی به دعلي پاشا په
نه يوه ډول يو لورې ته لاره پرانستل شی .او دوی د بحري بيړۍ پورې ور سيږي .
، بدقسمتي وه چې د خپل ټول ځواک په جنګولو سره يې بيا هم نه خو سلطان محمد او نه علي پاشا دخپله ځايه و خوځول

ې تياري نه د ژوند د رڼا په لور د تيښتې لاره لټوله، علي پاشا او سلطان محمد دواړو ددواړو اړخونو څخه دهغوی
ړې روسي سالار بلکه داروپا شهزاده هم ووژل شول.
سکته شو ،بيا سلطان محمد ورمنډه کړه اوعلي پاشا يې په خپله غيږ کې و نيو .دهغه تندي يې ښکل کړاو بيا يې په ډيره

ې د تورې بحيرې تر څنګ د غرنيو لمنو څخه د را وتلو په وخت کې به دښمن باندې کوم ناتار ګډ کړ نو زه ستا هغه

که ته زما د ميراني له پاره سلام کوې نو زه به هم ستا دميړاې او جرأت له پاره سلام وکړم. که چيرې دواړو يو ځاې

اتي چې مونږ د تيمورلنګ څخه وخوړه ،په هغې کې زما پلار و نيول شو ، او مونږ دواړه د هيلس ددرياب څخه ديخوا
و شوکت او دبدبه چې مونږ ته په تيرو وختو کې را په برخه شوې وه هغه به بيا هيڅکله هم مونږ ته بيرته را ونه

ر لنګ د لمسي سر دې پرې کړ او بيا دې دهغې په وينه باندې د هغه دادا تيمورلنګ ته ليک و ليکه او روته دې
ځاې يې د سمرقند په لور مخه کړه . دتيمورلنګ دلمسي په وژلو او دهغه لښکر ته دماتې ورکولو سره تا دخپلو برياو
، وخت عظمت بيرته تر لاسه کولو کې بريالي شو.
ما وروره ! زه په دې خاطر ستا نوم اخلم چې ما دا ټول کارونه په ځانته ځان نه شو تر سره کولې ، په دې خاطر چې د
سره کړم . علي پاشا ! دا ته وې چې ستا په واسطه دا عظمت مونږ ته بيرته تر لاسه کيږي . د تورې بحيرې په غاړه د
لار بايزيدېلدرم سره د اروپايي هيوادونو به پراخه ميدانونو کې د صليبيانو متحده ځواکونه مات کړل او هلته دې هم دخپل

ر بيا د تورې بحيرې په ساحلونو کې د روسانو او اروپايانو متحده لښکر ته ماته ورکولو نه وروسته اوس زه دا
کې په کوم عملي پلان باندې کار کوو .
. په دې خاطر چې دا زما فرض دې چې ستا د غوښتنو درنښت وکړم . اوس چې څه زما په فکر کې را ګرځي ، هغه
روسته همدلته انتظار وکړو ، دماښام د مخه يو مخبر چې په يوناني ژبه باندې ښه پوهيږي ، مخته وليږئ ، چې د تورې
، نو په دې خاطر تاسې دهغوی د ښه راغلاست له پاره لاندې و دريږئ .
يو سره يو ځاې د اسود په بحيره کې ولاړې خپلې بحرى بيړيو سره يو ځاې کړو ، دهغه نه وروسته بيا زمونږ تر مخه
خه خبر کړو . دويم دا چې مونږ د بروصې په لور څه مخبران وليږو او هغوی دخپلو برياو څخه خبر کړو خو دهغوی
کولو وروسته به مونږ د فاتحينو په څير د بروصې ښار ته ور ننوځو.د بروصې په ښار کې د څو ورځو تم کيدو او په خپل
ماته کړو چې په راتلونکې وختو کې هغوی بيا زمونږ پر خلاف د راپورته کيدو جرأ ت و نه کړي .

يرو چې په يوناني ژبه باندې پوهه ولرى ، اوهغوی ته د روسي او اروپايي لښکرو د راتګ خبرو رکړي .د دينس په
هر څه باندې ولکه وکړو اودهغې وروسته بيا دخپلو برياليتوبو نو په لور قدم واخلو .
، د خپلو لښکرو سره يو ځاې يو ځل بيا د تورې بحيرې په غاړه غاړه ساحلونو کې خپل پرمختګ ته دوام ورکړ.

څو دهغه ښه راغلاست وکړي . د حويلۍ انګړ ته د رارسيدو سره سم برهان الدين و دريد او درې واړو ته يې مخ کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وند دتيرولو په خير حالت اوس په پوره توګه تبديل شوي دي . زما خورې ! زما لونړو! د ځانونو هوډمن آند او د قوم
و ګڼئ چې دشپې په زړه کې د بې وسۍ لمر را وخوت .

په ارام زړه سره درته دهغوې په اړه خبرې وکړم.
ور واړه هملته په ميلمستون کې کيناستل ، تر لږه وخته پورې چپه چپتيا وه ، خو دا چوپتيا ريونا په خپلو خبرو باندې ماته

مو ځوانانو په اړه خبرې کوې ، چې د هغوې هوډمن تيور يو انقلاب راوړې دې . او د چا جرأتمندۍ د زړه په دښته

بندي کړل شو . او علي پاشا او وليعهد محمد دواړه د خپلو فوځونو سره يو ځاې دهيلس ددرياب څخه راتير او په غرنيو

. ځکه چې د بروصي دسلطنت تولو اراکينو هغه د رايو په اتفاق سره د وليعهدۍ څخه سلطان محمد ټاکلي دي) . ما

وينه باندی يو ليک تيمورلنګ ته وليکه او ور ويی استاوه ، په دې ليک کې يې تيمور لنګ ته بلنه ورکړې وه چې

يرۍ دينس کې سپاره شي او د اروپا په ساحل باندې ښکته شی او هلته په نايکوپولس کې د اروپايي صليبيانو دلښکرو سره

څخه راووتل اوپه ډيره چټکتيا سره يې د تورې بحيرې په لور مخه کړه .
يو عسکر او يو يو سپه سالار يی ورختم کړ ، بيا يې دخپلو لښکرو سره يو ځاې د دينس د بحري بيړۍ په لور مخه کړه تر

اوپه هغه کې زمونږ سلطان بايزيد و نيول شو نو په هغه وخت کې چې زمونږ د قوم د تذبذب کوم حال و هغه اوس د سلطان
خپلې سترګې سمي کړو.

اخله ، برهان الدينه وروره ! ستا ددې زيرې په واسطه مونږ درې واړه د ځانته والي د عذاب او تعذيب اوتکليف

کينه ، مونږ به ډوډۍ تياره کړو ، نن ماښام به ډوډۍ دخپلې خور او دوو لونړو سره يو ځاې خورې . دهغې وروسته بيا ولاړ

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۳۱مه)

مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هيواد ګوډ تيمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاريخي ناول يو ديرشتمه برخه لولئ :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسلطان محمد اوعلي پاشا یو جاسوس چي په یوناني ژبه باندې ښه پوهیده ، هغه ولاړ او د وینس د بحري بیړۍ کپتان ته يې دا پیغام ورساوه چي د روسانو او اروپایانو کوم متحده لښکر چي دهغې په بیړۍ کې سپریږي او د اروپا ساحلونو ته سفر کوي هغه په لړ واټن کې دي او ژر به را ورسیږی، په دې خاطر هغوی باید ټول راښکته شی او په وچه زمکه دهغوی ښه راغلاست وکړي .

د وینس د بحري بیړۍ وګړو اوسالارانو دا خبره دخپل ځان له پاره یوه نیک بختي وګڼله ، په دغه بیړۍ کې چې څومره ملاحان و هغوی د خپل امیر البحر په حکم باندې د جهازونو او لویو کشتیو څخه راښکته شول ، وچې ته راغلل تر څو روسي او اروپایی لښکرو ته د فاتحینو په څیر ښه راغلاست ووایي .

هلته سلطان محمد او علي پاشا ته دا ډاډ و چي دهغوی مخبر به خپل کار په ښه توګه تر سره کړې وی. په دې خاطر هغوی د توپا ن په څیر د بحري بیړۍ په لور دتورې بحیرې په غاړه غاړه را غلل . دواړه سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو متحده فوځونو سره یو ځای داسي وخت بحري بیړۍ ته را ورسیدل چي ورځ تیاره شوي وه ، بیا د شپي په تکه توره تیاره کي یو بل انقلاب راغي او سلطان محمد او علي پاشا دخپلو لښکروسره یوځای د بحري بیړۍ په ملاحانو او امیر البحر باندی یو ناڅابه راکیښودل .اودهغوی ټولو کار يي ورختم کړ. هغوی په دغه بحري بیړۍ کي خپل څو دلګي داسي عسکر سپاره کړل چي د بحري جنګ تجربه یی هم درلوده په دې خاطر د وینس دغه بحري بیړه یې دشپي په تیاره کې د ترکیي د بحري بیړۍ په لور یوړه .

خو څرنګه چي دا دومره زیات عسکری بریا نه معلومیده،نوپه دې اساس سلطان محمد او علي پاشا نه خو هلته تم شول او نه يي خپلو عسکروته ددمي کولو وخت ورکړ. بلکه په هماغه وخت کې یی خپل لوریې تبدیل کړ او دواړو لښکرو د کرمیان په لور کوچ وکړ. ځکه هغه دعثماني سلطنت ځیني سیمي بیرته تر خپلي ولکي لاندې راوستی وي او نورو باندې یی هم یرغلونه کول .

څرنګه چي دکرمیان حاکم ته د تیمورلنګ له اړخه پوره مالي او عسکری کومک ور رسیده ، او تیمورلنګ ورته یو لوی لښکر هم په واک کې ورکړي و او تر څنګ يي هغه په خپله هم پوره لښکر درلود. کله چي هغه ته خبر ورسید چي د مسلمانانو نوی سلطان محمد دخپل سپه سالار علي پاشا سره یو ځای دهغه په لوریې را روان دي نو هغه سلطان محمد او علي پاشا ته کوم اهمیت ور نه کړ . ځکه چي د کرمیان حاکم په دې ګمان او غلطۍ کې و چي تیمورلنګ د عثماني ترکانو ټولو ځواک تارومار کړې دې ، هغه په همدې دوکې کې ککړ و چي نوې سلطان محمد او علي پاشا به د لږو لښکرو سره د هغه مقابلي ته راشی او هغه به یې د وزو او میږو د رمي په څیر مات کړی . هغه دا اندازه هم لګولي وه چي که هغه د نوی سلطان محمد او علي پاشا لښکروته ماتی ورکړه نوبیا هغه په عثماني سلطنت کې تر لرې لرې ځایو پورې یلغار کولي شی او دهغوی ډیرې سیمي تر خپل واک لاندې راوستلي شي او خپله واکمني پراخولي شی . ددې نه اخوا هغه لښکر چي دهغه د قوماندې لاندې کار کوي نو دهغوی حوصلي هم ټینګي وي او د تیرو څو اونیو را په دې خوا یی د عثماني ترکانو په سلطنت باندی حملی کولی او دنورور زیاتو حملو هوډ او هیله یی هم درلوده . تر څو ډیر زیات لوټول وکړي او په خپلو ښتمنیو کې ډیرښت را وړي .

خو دکرمیان حاکم ته چي کله خبر ورکړل شو چي د عثماني ترکانو نوي سلطان ، سلطان محمد اودهغه جنرال علی پاشا په ډیرې چټکۍ سره ستا لوریې ته مخ کړې او را روان دي نوهغه په یوه داسي ځای کې خپل لښکر ته پړاو ورکړ چي شاته يي یوه ستره غرنۍ لړۍ پرته وه .

د کرمیان حاکم هلته په دې خاطر پړاو کړی و چي که چیرې د سلطان محمد اويا علي پاشا څخه ماتي وخوری نو هغه به سوکه سوکه خپل لښکر شاته و تمبوي اود دې غرونو اوغونډیو په سرونو به و خیژی اودښمن په لښکر باندې به داسي تیرې را وروی چي دښمن پخپله شاته تګ ته مجبور کړل شي . اوکله چي دښمن شاته و تمبیږي نو دي به پرې په پوره ځواک او قوت سره یوه درنه حمله وکړی او په دې تر تیب به ماتي په فتح او سوبې باندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبديله کړی . د کرميان حاکم د همدي فکر په اساس غرنيو لړيو کي دخپل ځان له پاره دناستي ځاې او د عسکرو له پاره پړاو جوړ کړی و.

د کرميان حاکم په زړه کي هم دا پټيبلي وه چي کله چي د سلطان محمد او علي پاشا لښکرې دهغه ترمخ راشی نو هغه به يې ارا م ته پري نږدی ، د هغوې د لته د رارسيدو سره سم به پري يرغل کوي او هغوې به له تيغه تيروي ، خو دا دکرميان د حاکم غلطه انګير نه وه ځکه د سلطان محمد او علي پاشا جاسوسانو ډير په ګړندۍ توګه خپل کارونه سر ته رسول او هغوې سلطان د ټولو حالاتو څخه پوره پوره خبر کړې و. کله چي دسلطان لښکر په همدې غرنيو لړيو کي د کرميان د حاکم سره مخامخ شي نو هغه دسلطان او علي پاشا د لښکر په کټلو سره سمدستي پر هغوې يرغل وکړي، نو سلطان او علي پاشا په خپلو منځو کي مشوره وکړه او دخپلو عسکرو صفونه يي لا د پخوا څخه منظم کړي و او د کرميان دحاکم د لښکر مخي ته په همدې نظم سره را غلل . خو د کرميان حاکم دخپلو جاسوسانو په وينا سمدستي يرغل تم کړ ، ځکه د هغه مخبرانو هغه ته خبر ورکړی و چي سلطان او علي پاشا ته د سمدستي حملي خبر دهغه مخبرانو ورکړی و نو په دې خاطر د هغه د سمدستي حملي د مخنيوي او شاته تمبونې په هکله سلطان او علي پاشا دواړو نوې پلان جوړ کړی .

دسمدستي حملی نه کولو يو علت دا هم و ، خو تر ټنګ يي دويم علت دا هم کيداې شی چي هغه غوښتل سلطان اوعلي پاشا پريږدي تر څو خپل پړاو جوړ کړی او بيا دهغه وروسته دجنګ پيلامه وشي . هغه ويريده چي که چيرې د پړاو د کولو پرته پر هغوې يرغل يوسی نو د ماتي په صورت کي به هغوې د پړاو ټول شيان له ځانه سره بيرته يوسي او دکرميان حاکم او لښکرو ته به يې څه غنيمت په لاس ور نه شي . په دې خاطر هغه سلطان او علي پاشا ته ښه پوره وخت ورکړ چي خپل پړاو جوړ کړی او خپل صفونه منظم کړي .

کله چي د کرميان حاکم ته معلومه شوه چي سلطان محمد اوعلي پاشا دخپل پړاو څخه فارغه شوی دې نوبيا يي په خپل لښکر کي دجنګ نغاره و ډبوله .

سلطان محمد اوعلي پاشا هم دخپلو فوځونو صفونو سمی کړل ، دپخوا په څير يي فوځ په دوو برخو وويشه، دکرميان حاکم هم دهغوې په لور دکټلو سره سم خپل فوځ په دوو برخو باندې وويشه . بيا ددښمن په لور د کټلو سره سم علي پاشا سلطان محمد ته وويل :

درونده سلطانه ! لکه ښکه چي زمونږه مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چي کرميان حاکم دلته ځکه پړاو کړې دې چي زمونږ پر لاسو د ماتي وروسته به شاته تمبيږي اوپه دې غرونو او غونديو به ور خيژي او د هغه ځايه به پر مونږ باندې د تيرو باران را وروي تر څو زمونږ په لښکرو کي افراتفری را پيدا شي نوبيا به يوناڅاپه پر مونږ باندې يرغل وکړي او زمونږ پښي به د ميدان څخه بيرون کړي . درونده سلطانه ! زه غواړم چي د کرميان حاکم ته داسي فرصت په لاس ورنکړم ، زما په فکر په داسي ځاې کي دکرميان حاکم پړاو د هغه په حماقت او بې عقلۍ باندې دلالت کوي . دا په دې نه پوهيږي چي که چيری هغه زمونږ په لاسو د ماتي سره مخ شی نو د هغه او دلښکر دتيښتی ټولي لاری به يی تړلی وي ، خو فکر کوم دهغه سره يواځی يوه لاره ده چي دلته يي پړاو کړې دې اوهغه هم دا چي غواړې شاته و تمبيږي او د غرونو سرونو ته و خيژ ي او پرمونږ دهغه ځايه د تيرو باران وکړی خو زه غواړم چي د کرميان د حاکم دا لوبه هم د ناکامۍ سره مخ کړم . په دې لړ کي له ماسره يو وړانديز شته او غواړم له تاسره يي شريک کړم او هيله لرم چي ته به يي راسره ومني.

سلطان ورته په ورين تندي وويل چي : علي پاشا ! وروره ! دا ته ښکه خبری کوی؟ ايا ته داسي فکر کوی چي د جنګ په ميدان کي به زه ستا تجويز ونه منم . وروره ! زما له پاره ستا هر تجويز اخري دې ، اوس ووايه چي زه ستا په دې تجويز څه ډول عمل کولي شم . خو وروره ! هغه څه چي ته ويل غواړې د ويلو تر مخه په دې خبره باندې هم غور وکړه چي مونږ دواړه ورونه به هڅه کوو خپل لښکر ته دا هم وايو چي مونږ به د قدوس خداې په کومک سره د کرميان حاکم اودهغه لښکر ته ماته ورکوو خو د کرميان حاکم به ژوندي نيسو. زه غواړم هغه ته يو سبق ورکړم. ځکه چي په تيرو وختونو کي هم چي کله دې ته موقع برابره شوي زمونږ پر خلاف يي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغاوت اوسرکشي کړي ده ، ارامو او بې ضرره خلکو ته يې ستونزې پيدا کړي دي او زيان يې ور رسولې دې . دخپلو سيمو څخه را وتلى او زمونږ په سلطنت کې يې تر لرې لرې ځايو پورې يلغار او لوټ مار کړې دې ،ښارونه اوکلي يې يوپه بل پسې له منځه وړی ا و کنډري يې ترې جوړې کړې دې ، زه غواړم دې ته دخپل دغه بد عمل سخته سزا ورکړم . زه نه غواړم چې نوموړي زمونږ څخه د ماتې خوړلو وروسته د تيښتې لار پيدا کړي او و تښتيږي ، اوس وايه ورورره ته څه واي ؟

لکه څنګه چې زمونږ مخبرانو ويلي چې د کرميان حاکم غواړی چې زمونږ پر شا تمبولو باندې بريالي شي . هغه فکر کوي چې د لښکرو شميره يې زمونږ څخه ډيره ده . او دتيمورلنګ روزل شوي لښکر هم ورسره يو ځاې دې . دا همغه لښکر دې چې دتيمورلنګ په جنګ يې زمونږ په شا تمبولو کې رول درلود ، ددې عسکرو حوصلې ستړې او ځوانې دې . او دهمدوې په وجه د کرميان حاکم دومره په غرور سره زمونږ مخې ته راغلي دې .دروندہ سلطانه ! مونږ دواړه په پوره ځواک او توان سره پر دښمن باندې ور غورزيږو ، او زه هيله لرم چې د کرميان حاکم ته به د ماتې او د هغوې د په شا تګ له پاره به ډير وخت و نه لګيږي او کله چې مونږ وينو چې ددښمن په صفونو کې په شاتګ پيل شوي دې نو ته په لوړ اواز باندې داسې تکبيرونه ووايه ، لکه څنګه چې به سلطان بايزيد يلدرم ويلي . ستا دا تکبيرونه به ماته ددې اشاره راکوي ، په ځواب کې به زه هم د تکبير اواز کوم ددې تکبيرنو په ځواب کې به ته د خپل لښکر سره د ښې اړخه او زه د چپ اړخه خپاره شو. په دې ترتيب د مخې او اړخونو دواړو له خوا به دښمن باندې ضرب و لګوو، مونږ به خپل لښکر د دښمن دلښکر شاته هم خپور کړو تر څو د ماتی او وروسته تګ په وخت کې دکرميان حاکم دغو غرنيو لړيو ته ونه رسيږي .

زه تا ته ډاډ درکوم ، چې مونږ به ددې کار دعملي کولو په صورت کې بريالي شونو بيا به د دې غرنيو سيمو لاندی د کرميان حاکم ژوندې و نيسو او لښکر به يې له منځه يوسو .

سلطان محمد ورته وويل : علي پاشا وروره ! زه ستا په پلان ، ستا په تجويز ، او ستا په کړنلاره باندی پوره پوه شوم ، اوس نو ماته مه وايه چې زما ستا ددې تجويز سره اتفاق شته او کنه ؟ زما وروره ! ياد ساته چې زه به د عثماني سلطنت سلطان خامخا يم خو په جنګ کې ستا تجربه له ما ډيره زياته او عملي ده اوتاته له ما څخه ډير زما دپلار سره دکار کولو وخت په لاس درغلي دي . اوبيا خو زه داخبره هم منم چې ته د توری او تيغ په جنګ کې له ماڅخه ډير مخته يې نو په دې اساس ستا خبره ماته اخري خبره ده .

ستا دهمدې خبرې په اساس به مونږ ددښمن په ښې او چپ اړخ کې د ځپلو کار پيلوو .او زه هيله لرم چې دښمن به تر ډيره پورې زمونږ فشار و نه شي زغملی . کله چې ووينو دښمن شاته ځې نو د تکبير په ويلو سره به ددښمن ځواکونه محاصره کوو او زه هيله لرم چې په همدې پلان باندې دعمل کولو په صورت کې به دکرميان حاکم ژوندې و نيسو اولښکر به يې هم دتباهی کندې ته ور وسپارو.

علي پاشا ! که مونږ دکرميان حاکم ته ماته ورکړه نو تر ټولو مهمه خبره داده چې د تيمورلنګ هغه لښکر چې دده سره ملګری شوې دې هم زمونږ پر لاسو له منځه ځي اوتيمورلنګ چې همدا اوس د سمرقند په لاره روان دې په لاره کی به دهغه جاسوسان هغه ته په دې هکله خبر ورکړي چې هغه لښکر چې تا دکرميان دحاکم دکومک له پاره ور استولې و هغه د سلطان بايزيد يلدرم زوې سلطان محمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړ نو ياد ساته چې دا به د تيمور لنګ له پاره پنځم بد خبر وي چې دهغه ملا به پرې نوره هم ورماته شي . علي پاشا غوښتل چې دسلطان محمد دخبرو ځوا ب ورکړي چې په همدې وخت کې د کرميان دحاکم په فوځ کې د جنګ نغاره ودريده . دنغارې دريدل ددې معنی ورکوله چې جنګ پيليدونکی دې ، سلطان محمد او علي پاشا يو بل ته سره وکتل ، به خپلو سترګو کې يې کومه پرکړه کړی وه ،اوبيا يې دخپل دښمن د مقابلې له پاره دخپل لښکر صفونه سره را ټول کړل او دتياری په حال کې و دريدل.

له بله اړخه د کرميان حاکم خپلو فوځونو ته د يرغل حکم وکړ. او هغوې هم په پوره ځواک سره د سلطان په لښکر باندې حمله راوړه ،سلطان او علي پاشا هم خپلې لښکرې دحملې له پاره ور مخته کړې او د تکبير اوازونه يې پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل . او په دښمن باندي يې يرغل يوړ.

دکرميان حاکم په خپلې همغه لمړنۍ حمله کې هڅه وکړه چې په يوه ډول نه يوه ډول سره علي پاشا او سلطان شاته تګ ته مجبور کړي ، هغه دا فکر هم کاوه چې که چيرې جنګ اوږود شي نو په هغه صورت کې به علي پاشا او سلطان محمد دکوم پلان څخه کارو اخلي او دهغه د لاندې کولو هڅه به وکړي ، هغه په ځانګړې توګه دعلي پاشا څخه ډير ويريده ، ځکه چې هغه د سلطان بايزيد سره کار کړې و او دجنګونو پوره تجربه يې درلوده . او ددښمن د زير کولو فن باندې هم ډير ښه پوهيده. ځکه دکرميان حاکم په دې هڅه کې و چې جنګ ډير ژر د هغه په حق کې پاې ته ورسيږي ، په دې خاطر هغه خپل ټول ځواک او قوت مصرف کړ او ځان ځارونکې يرغل يې وکړ تر څو خپله سوبه ډاډ منه کړي ،

که څه هم د کرميان حاکم خپل ټول زور لګولي و چې خپل ټول توان د جنګ په اور کې ور واچوي خو د سلطان محمد او علي پاشا د ځوابي حملې په واسطه دهغوې لمړي صفونو تارو مار شوي و او په ټول لښکر کې يې د بې قرارۍ او نه ډاډ احساس را پيدا شوي و.

دکرميان د حاکم له پاره دا حال د زغم وړ نه و ، کله چې هغه وکتل چې سلطان محمد او علي پاشا د هغه لمړي صفونه يوپه بل پسې له منځه يوړل نو هغه ډير په غضب شو او خپل لښکر ته يې د يوې قوي حملې حکم وکړ .د هغه لښکر کې هم نوې ولوله راپيدا شوه او يو ځل بيا يې د علي پاشا او سلطان محمد په لښکر باندې د تورور وريځو د باران په څير را وپرځيدل . بل خوا دسلطان محمد او علي پاشا د لښکرو تر منځ هم د تکبير ږغ پورته شو او د تکبير دغږ سره سم دواړو لښکرو تر منځ سخته جګړه و نښته ، دواړه لښکر ی يو به پل باندی ور پريوتې ،د سلطان محمد او علي پاشا دا نوې حمله د کرميان لښکر و نه شوه زغملې ، خوکله چې د کرميان حاکم دا اندازه ولګوله چې اوس يې ماتې به قسمت کې ليکلې خبره ده نو هغه خپل لښکرته دشاته تګ حکم وکړ .

خو د هغه ددې حکم د ورکولو څخه تر مخه سلطان محمد او علي پاشا دا ډاګيزه کړې وه چې اوس به دښمن دپه شا تګ په وخت کې غرنيو سيمو کې پورته غونډيوته د ور ختلو هڅه کوی تر څو دهغې ځايه پر دوې باندې د تيږو باران وکړ ي او ددوې په لښکر کې افراتفرى او ګډوډې راپيدا کړي .

دهمدې خبرې په اساس سلطان محمد اوعلي پاشا په ډيره ګړندۍ توګه خپل عسکر د ښي او چپ لورې اړخونو کې خپاره کړل او د کرميان د لښکر وروستى برخه يې هم را بنده کړه دا هغه نوې حال و چې سلطان محمد اوعلي پاشا د کرميان حاکم ته را پيدا کړې و. ځکه اوس نو د کرميان لښکر د ټولو اړخونو څخه په محاصره کې را ګير شوې و.

ددې وروسته يو ځل بيا د سلطان محمد له خوا دتکبير اوازونه پورته شول چې په ځواب کې يې علي پاشا او دهغه عسکرو هم دتکبير اوازاونه پورته کړل ، ددې تکبيرونو سره سم د سلطان محمد اوعلي پاشا لښکرې د څلورو اړخونو څخه ددښمن په فوځونو باندې د توپان په څير را وختلی . او په دې ترتيب يې د کرميان حاکم ته د غرونو سرونو ته د ورختلو وخت او فرصت ورنه کړ ، په دې توګه د کرميان د حاکم د لښکر عامه وژنه پيل شوه .

د کرميان د حاکم په دې لښکر کې د تيمورلنګ جنګيدلي او تجربه کار لښکر هم شامل و هغه هم په مکمله توګه له منځّه ولاړ . د کرميان حاکم ژوندې و نيول شو. ددغې شاندار برې په اساس سلطان محمد خپل فوځ ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ . د سترګو په رپ کې هلته د خيمو کلي او ښاروونه جوړ کړل شول. دهر څه دمخه يې ددښمن په پړاو باندې ولکه وکړه ، دهغه هر څه يې د خپلو ځانو سره خوندي کړل اوبيا سلطان محمد د خپلې خيمې مخې ته په يوه ساده لوړ ځاې د علي پاشا تر څنګ کيناست او خپل يو کوچنې سالار ته يې حکم وکړ تر څو د کرميان حاکم ورته حاضر کړي .

لږه شيبه وروسته د کرميان حاکم د سلطان محمد تر مخه ولاړ و . دواړه لاسونه يې تر شا تړلي و ، سلطان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

غضب ناکه سترګو هغه ته وکتل اوبیا تر خپل څنګ ولاړ سالار ته حکم وکړ تر څو لاسونه یی ور پرانځي ،

هغه سالار را مخته شو او دکرمیان دحاکم شاته تړلي لاسونه یې ورپرانستل ، بیا سلطان ورته په ډیر قهریدلي توګه وویل :

تا ددوهم ځل له پاره زمونږ پر خلاف بغاوت وکړ ، ددې تر مخه تا زما د محترم والد په خلاف بغاوت کړې و او دا ستا بدقسمتي وه چې زما والد او علي پاشا تاته ډیره بده ماتې درکړله اوستا ټولي سیمي یی له تا و نیولي او دخپل ستر سلطنت برخه یې و ګرځولي . ته و تښتیدلي او دوباره دې خپل ځان راټول او نوې فوځ دې جوړ کړ . کله چې تیمورلنګ هغو سیمو ته راغې نو تا هغه دخپل ځان لپاره ناجي وګڼه ، دهغه سره دې و کتل ، او دخپلو سیمو دبیرته نیولو غوښتنه دې ترې وکړه ،تیمورلنګ تاته لښکر درکړ او هغه لښکر تا د خپل لښکر سره یو ځاې کړ او یو ځل بیا دې زمونږ پر خلاف د بغاوت بیرغ پورته کړ .ددې بغاوتونو پایلي دادې ستا تر مخه دي .

څرنګه چې تا دوه ځلي زمونږ پر خلاف بغاوت او سرکشي کړې ده نو په دې خاطر په دریم ځل ته د ازمیښت وړ نه يي . اوس نو ته د خپلو دغو بغاوتونو او غدارۍ پر خلاف که څه ویل غواړې نو تاته موقع درکول کیږي چې ویی وایی.

دکرمیان حاکم په ځواب کې څه و نه ویل ، دهغه سر ښکته و. په دې وخت کې ورته سلطان وویل :

ستا چپتیا ددې خبرې ګواهي وایی چې ته خپل جرم مني ، نو په دې خاطر ستا ددې بغاوت ، غدارۍ او سرکشۍ په خاطر ستا دوژلو حکم کوم .

ددې سره سم سلطان خپل سالار ته اشاره وکړه ، هغه دکرمیان حاکم له ځانه سره یوړ او دهغه سر یې د وجود څخه پرې کړ . او په دې ترتیب د یوه ستر غدار ژوند یی ور ختم کړ.

٥٧ *****

تیمورلنګ د خپل لښکر سره یو ځاې سوکه سوکه سفر کاوه او د سمر قند ښار ته نژدې شوې و .د سمرقند څخه څو میله واټن کې ، هغه وخت چې هغه خپل لښکر ته اخرى پړاو ورکړ نو هغه وخت سلطان بایزیدیلدرم چې د اوسپني په پنجري کې بند ود لمړي ځل له پاره احساس کړه چې دهغه چارچاپیر د ساتونکو پهره زیاته شوې ده . په دې وخت کې د سلطان بایزید یلدرم ښځه ډسپنا چې دسلطان د پنجري سره یې اوږه لږولي وه ناسته وه ، د سلطان بایزیدیلدرم زوي چې هغه هم د تیمورلنګ په قید کې و دهغو ساتونکو په لور په منډه راغې چې د سلطان چار چاپیر ولاړ و . هغه هم د سلطان د پنجري سره اوږه ولږوله اوکیناست ، او بیا یې بایزید ته وویل :

پلار جانه ! ما تاته یو ډیر ښه خبر راوړې . دې خبر د سمر قند دپادشاه تیمور لنګ ملا نوره هم ورماته کړې ده.

دخپل زوی موسې په دې خبره د سلطان او دهغه د ښځې ډسپنا دواړو په مخونو باندې د خوشحالی نښې را ښکاره شوې بیا سلطان خپل زوي موسی ته وویل :

زویه ! په دې بندي خانه کې دخپل وطن نه لرې ته ماته کوم ښه خبر راوستلي شې . ته خو لږ مخته د ښي لورې د ساتونکو سره ناست وې او هغوې پر خپلو منځو کې خبرې کولې ، تا دهغوې څخه څه اوریدلي دي .

په ځواب کې موسي ورته وویلي : یو ښه خبر خو د انقرې د چار چاپیر جنګ و چې دهغې په اړه تاته خبر دررسیدلي و . چې علي پاشا د تیمورلنګ لمسي له تیغه تیر کړې دې . خو اوس دتیمورلنګ مخبرانو هغه ته درې نور بد خبرونه راوړی دي . اودا درې خبرونه مونږ ته ډیر زیات مهم او زیرې را کونکي د ي . پلارجانه ! د سمرقند په لور د حرکت په وخت کې تیمور لنګ د روسانو او اروپایانو لښکر د خپله ځانه جدا کړې و او هغوې ته یې د بروصې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خزاني يوه برخه هم ورکړي وه ، ددې نه علاوه يې هغوې ته نور مال او خزاني هم ورکړي و ې ،د روسانو او اروپايانو دغه لښکر د توري بحيرې په غاړه غاړه باندې سوکه سوکه سفر کاوه او دهغوې له پاره همله په توره بحيره کي د دينس په نامه يوې ستري بيړۍ لنگر اچولي و دهمدې بيړۍ په واسطه دې روسانو او اروپايانو غوښتل تر د ډينيوب تر دريابه اخوا د اروپا تر ساحله ځان ورسوي اوبيا هلته د صليبيانو د ځواکونو سره يو ځاې شي چې د نايکو پولس د ښار په شاوخوا کې را ټوليږی ،تر څو زمونږ پر خلاف يوه ستر ه حمله وکړی او خپلې د لاسه وتلي سيمي بيرته تر لاسه کړي . خو پلار جانه ! د روسانو او اروپايانو دا خوب سهي نه شو ځکه هغه وخت چې هغوې د دينس د بيړۍ په لور حرکت کي و نو زما ورور محمد په ناڅاپی توگه د هغوې لاره و نيوله او دواړو لښکر و ترمنځ د توري بحيرې په غاړه سخت جنگ و نښت . خو د ا ټوله معامله د محمد او علی پاشا تر منځ پلان شوي وه کله چې جنگ په عروج کې و نو علي پاشا پرې د غرنيو سيمو څخه را پريوت او دشاله اړخه يې پرې يرغل وکړ ، داروپايانو ټول لښکر يی تارو مار کړ او د هغوې د سالارانو په گډون يې ټول د تيغه تير کړل .

ددې وروسته بل خبر چې زمونږ له پاره د خوشحالی سبب دې هغه دا چې د روسي او اروپايی لښکرو د تباهی نه وروسته محمد اوعلي پاشا دهمدې توري بحيرې په ساحل باندې مخته ولاړل او ددينس په بحري بيړي باندي يي حمله وکړه اودهغي ټول ملاحان يې يو په بل پسې ووژل او ټوله بحري بيره يي د ترکيی د بحري بيړۍ سره يو ځاې کړه . په دې وخت کي د کرميان حاکم بغاوت وکړ او زمونږ د سلطنت په ځينو سيمو يی ولکه وکړه او ډيره زياته تباهي او بربادي يی وکړه . کلي او ښارونه يي يو په بل پسې وران کړل ، ځکه چې هغه ته تيمور لنگ دخپل روزل شوي لښکر يوه برخه ورکړي و ه .

د روسانو او اروپايانو دلښکرو د تباهی او د دينس د بحري بيړۍ دخپلي بيړۍ سره د شامليدو وروسته ، محمد او علی پاشا دکرميان د حاکم په لور ورغلل ، د سخت جنگ وروسته محمد او علي پاشادواړو دکرميان حاکم ته په غرنيو سيمو کې سخته ماته ورکړه ، هغه يي ژوندې ونيو او بيا يی دهغه څټ ور پرې کړ . او په دې ترتيب دکرميان د حاکم له خوا د بغاوت څپه دمحمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړه .

تردې ځايه دخبرو وروسته موسي لږ څه تم شو او بيا يی په خبرو پيل وکړ. پلار جان ! دا درې واړه خبرې د تيمورلنگ ملازم ر اته کړي دي . دهغه خپل زوې ، خپل لمسی او سترو سترو سالارانو دااحساس کړې ده چې په ترکانو باندې دحملي نه وروسته کوم آند چې مونږ درلود، او داسي مو انگيرلي وه چې د ترکانو ځواک نور ور ختم کړل شو نو دا هسی خبره وه ، دا هسي ځان غولونه ، دوکه او فريب و. د تيمورلنگ زامنو ، لمسيو اوسالارانو دا هم ويلي دي چې د انقرې په شاوخوا کې شوي جگړی نه وروسته د ترکانو ځواک او قوت نور هم ډير ښت موندلې دې.

دا اوس يې چې ستاسي او زمونږ په شاوخوا کې ساتونکي زيات کړي دي دا په دې خاطر دي چې د تيمورلنگ په لښکر کې د بغاوت نښې راپيدا شوي دي ، هغه عناصر چې غواړې په اسلامي ا مت کې گډوډي راپيدا شي نوهغوې د تيمورلنگ څخه دا غواړې چې لښکر بايد بيرته ولاړ شی ، او محمد او علی پاشا ته سزا ورکړي ، دهغوې ټول ځواک ورختم کړي ځکه چې هغوې د تيمور لنگ ټول دوستان له منځه يوړل .

يوه بله ډله چې نيک اومسلمان خلک دي هغوې په تيمورلنگ باندې فشار راوړې دې چې مونږ نه بايد دخپل لښکر سره بيرته و گرځو . هسي نه چې قدرت مونږ د خپل قهر اوغضب لاندې را نه وړي .او د علي پاشا او محمد په لاسو مونږ هم ماتي و نه خورو . همدا ډله په تيمورلنگ باندې فشار راوړی چې سلطان بايزيد يلدرم ، دهغه ښځه ډسپنا او دهغه زوی موسي ژر تر ژره ازاد کړي

دهمدي خبرو له پاره تيمورلنگ دخپلو زامنو ، لمسو او سالارانو گډه غونډه را غوښتي ده ، په همدې غونډه کې به پريکړه وشی چې کوم ډول قدم پورته کړله شی . دا ټولې خبرې ما ته د غه ښې لور ې ته ناستو پهره دارانو وکړې . هغوې وايی چې تر اوسه پورې ددوې غونډې روانه ده او گورو چې څه پريکړه به کيږی ، زه بيرته ورځم او دهمغو پهره دارانو سره بيرته کينم . او دهغوې نه به وغواړم چې دتيمورلنگ د غونډی د پريکړي نه ماخبر کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار جانه ! دا ساتونکي له تاسره ، زما دمور ډسپنا سره او له ماسره ډیره همدردي لري .

ددې خبرو سره سم موسي د خپله ځایه پورته شو او دهمغو ساتونکو په لور ورغي او ورسره کیناست .

دموسي د بیرته ستنیدو وروسته ، سلطان بایزید یلدرم ، تر څه وخته پورې د اوسپنیزې پنجري تر شا ناست و او په خلا کې یي کتل او په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یی د زړه په ډک اواز ویل :

علي پاشا! د تیمورلنګ د یلغار نه وروسته زه پوهیږم چي ولیعهد محمد ځانته هیڅ نه شو کولې ، دا ته وې چي ددښمن پر خلاف دي دجنګونو کړی یوپه بل پسي پرانستي او بریاوې دې تر لاسه کړې ، علي پاشا ! زه پوهیږم چي دا ټول هر څه ستا دشجاعت ، ستا د زړه ورتیا ، ستا د میړاني او ستا د ځان ځارني په خاطر دي . علي پاشا ! تا په خپله زړه ورتیا ، خپله میړانه او جرأت د عثماني سلطنت هره ځنده معطره کړه .تا د سلطنت په خوشحالیو کې نوې رنګ را پیدا کړ . علي پاشازویه ! تا نه یوازی عثماني سلطنت بلکه زما ځان کې نوې نفس را تازه کړ . زما د ویني په هره زره کې دې د خپلو بریاو او خپلو کامرانیو په واسطه نوې قوت پیدا کړ....

تر دې ځایه دخبرو وروسته سلطان بایزید یلدرم په څه فکرونو کې ډوب شو .دهغه ښځي ډسپنا هغه ته په پوره غور سره کتل ، لړه شیبه وروسته موسي یو ځل بیا په منډه راغي . سلطان او ښځي یې هغه ته په سوالیه سترګو وکتل . موسي دپنجري تر څنګ کیناست او بیا په ډیر سکون او ارام سره سلطان بایزید یلدرم ته وویل.

پلارجانه! دتیمورلنګ غونډه پاې ته ورسیده ، هغوې پریکړه کړې چي بیرته به نه راګرځي ، بلکه سیده به د سمرقند په لور ځي ، ځکه د تیمورلنګ زامنو او لمسیو دا ویره ښکاره کړی ده چي مونږ ته بیرته تلل نه دي په کار . خو تیمورلنګ د خپل اعلي سالار نورالدین څخه ناراضه دې ، ځکه چي نور الدین ستا د بندیتوب پر خلاف احتجاج کړی دي او دهغه په هغه کار یی هم احتجاج کړی دي چي هغه زمونږ دکورنۍ ښځینه غړی مجبورې کړې وې چي سالارانو ته شراب ورکړي . خوبیا هم تیمور لنګ په دغه غونډه کې نورالدین هم را غوښتي و ، په دې ډله کې نورالدین لمړنی شخص و چي هغه وړاندیز وکړ چي مونږ باید د سمرقند په لور مخه کړو . نورالدین د تیمورلنګ تر مخه هغه ستونزی هم رابرسیره کړي اوویلي دي چي هسي نه د جنګ ډګر ته په ستنیدو سره زمونږ لاس ته راغلي برې هم له لاسه ورکړو.

دتیمورلنګ زامنو او لمسو هم تیمورلنګ ته همدا مشوره ورکړه چي مونږ دجنګ ډګر ته په ورګرځیدو دعلي پاشا او محمد په لاسو د ماتی خوړلو له پاره نه ورستنیږو بلکه د سمرقند په لور باید مخه کړو . دهمدی ویرې په اساس تیمورلنګ پریکړه وکړه چي دخپل پایتخت سمرقند په لور وخوزیږي .

تردې ځایه د خبرو وروسته موسی چپ پاته شو.، ځکه چي څه ساتونکي راغلل ، هغوې د سلطان بایزید پنجره پورته کړه او پر اوبښ یي کینوده ، او په دوه نورو اوښانو یې ډسپنا او موسي سپاره کړل .او تیمورلنګ د خپل لښکر سره یو ځای د سمرقند په لور ولاړ .

پرلپسې لري ......

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي ... (۳۲ مه او اخري برخه)

دقریب الرحمن سعید ژباړه
عثماني امپراطوري او پر خلاف یي د صلیبیانو سازشونه (۳۲ مه او اخري برخه)
مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول اخري برخه لولئ :
پرلپسې ۵۸

سریان په منډه خپل کور ته راغله ، ډېره خوشحاله وه ، په ټوپونو ټوپونو هغه ځاې ته راغله چیرې یې چې مور او ورندار ریونا ناستي وې ، دهغې په دغې حال باندې ریونا او مور یې قیرات دواړه حیراني وې ، په رانژدې کیدو سره سریان بیا بیا د خپلې مور قیرات او ورندار ریونا سره تر غاړه شوه ، اویې ویل:

مورجاني ! او خورجاني ! ما تاسي دواړو ته یو زیرې را وړې دې ، او هغه دا چې نن ماښام به علي پاشا او سلطان محمد د بروصې ښار ته را ننوځي ، هغوې دکرمیان دحاکم بغاوت او سرکشي ځپلې ده د کرمیان لښکر یې له منځه وړې او پخپله دکرمیان حاکم یې وژلې دې ، ددې د مخه سلطان محمداو ورورمې علي پاشا د دینس بحري بیړۍ باندې حمله کړې وه او د هغې ملاحان یې له منځه یوړل او بیړۍ د ترکي د بیړیو سره یو ځاې کړه . اوس مې واوریدل چې د ماښام تر مخه سلطان محمد او ورور مې علي پاشا د لښکرو سره یو ځاې د بروصې ښار ته را ننوځي ، مورجاني !د بروصې خلک د سلطان محمد او زما د ورور علي پاشا د ښه راغلاست له پاره ځانونه چمتو کوي . په بازارونو او محلاتو باندې ښایسته محرابونه جوړیږي . مورجاني ! زه تا ته نه شم ویلاې چې زه څومره خوشحاله یم .

علي پاشا د راتلو په زیري باندې ریونا لکه د ګل د غوټۍ په څیر و غوړیده ، د خپله ځایه پورته شوه او خپلې مور قیرات ته یې وکتل او ورته یې وویل :

مورجاني ! مونږته هم دکور کار ژر ختمول په کار دي تر څو د ښه راغلاست کونکو په لیکو کې و دریږو.

قیرات د ریونا وړاندیز و مانه . درې واړو یو ځاې دکور کار ژر ژر خلاص کړ اوبیا هغه لورې ته ولاړې چیرې چې دښار نورې ښځې دخپل لښکر د ښه راغلاست او استقبال له پاره راټولې شوي وې .

ماسپښین نا وخته کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا د خپلو لښکرو سره ښارته را ننوتل نو دبروصې ښار د ناوې په شان جوړ شوي و او ښکلي نغمې او تراني په کې غږیدې .داسې بریښیده لکه د بروصې د ښار څخه چې د خوشحالیو یو ستر ابشار را خوټیدلې وي . نجونو ډولکې او دیلارونه و هل اودخپلو لښکریانو استقبال یې کاوه ، لښکر چې دهرې کوڅې او هرې لوې لارې څخه تیریده نو دګلونو پاڼې به پرې را وریدې .

کله چې علي پاشا او سلطان محمد دخپلو لښکرو تر مخه د بازار د سترې کوڅې تر منځه تیریدل نو یو ناڅاپه پرې د ګلونو تیز باران پیل شو ، داسې باران و لکه چا چې ډکې ټوکرۍ راوستي وي او راوروي یې . کله چې علي پاشا او سلطان محمد وکتل چې دګلونو په شیندلو کې د نورو بې شمیره نجونو تر منځ دسلطان محمد ښځه او د علي پاشا ښځّه هم شاملې دي .
هغوې ډیرې زیاتي خوشحاله وې ، دهغوې پر کتلو دعلي پاشا او سلطان محمد په سترګو کې هم دخوشحالۍ نښې راپه ځلیدو شوې . اوبیا هغوې د خپلو لښکرو سره مخته ولاړل . لږه شیبه مخته سلطان محمد خپل لښکر ته د لاس په اشارې سره د دریدو حکم وکړ او پخپله یې خپل آس هم ودراوه ، علي پاشا هم د سلطان محمد په لور د کتلو سره سم خپل آس تم کړ . بیا سلطان محمد علي پاشا ته وویل :

علي پاشا وروره ! د بروصې ښار ته په راننوتلو زه یو ځل بیا دا اقرار کوم چې نه یواځې لښکر بلکه مونږ دواړه وروړنه هم د ډیرې سترتیا احساس کوو . زه خو وایم چې لښکر ته به اجازه ورکړ و چې خپلو خپلو کورونو ته ولاړ شي . او مونږ دواړه به هم د خپلو کورونو په لور مخه کړو.

علي پاشا د سلطان محمد وړاندیز ومانه ، سلطان لښکر ته دخپلو خپلو کورنو په لور د ورتللو اجازه ورکړه ،او علي پاشا او سلطان محمد هم د خپلو کورونو په لور روان شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۹ *****

علي پاشا خپل آس په ځغاسته کړ او خپلې حويلۍ ته راغې ، که ګورې چې د حويلۍ په لويه دروازه کې ورته ريونا د استقبال له پاره ولاړه ده . علي پاشا د ريونا د ليدلو سره سم د خپل آس څخه را ښکته شو ، ريونا ورمنډه کړه او مخته ورغله، دهغې پر مخ خوشحالي او په سترګو کې يې خوښۍ نڅا کوله ، د علي پاشا د اس واګې يې و نيولې او په ډېره مينه يې د علي پاشا په لور کتل او بيا يې په ډېر محبت سره هغه ته وويل :

اې زما حبيبه ! زه تا ته ستا د برياو ، کامرانيو ، په اړه مبارکي وايم . را ځه دننه را شه ، هلته په انګړ کې مور او خور دواړه ستا په انتظار ولاړ دي . که څه هم هغوې ما ته ويلي و چې دلته به له ماسره يو ځاې ستا استقبال ته دريږي خو بيا هغوې زه ځانته پرېښووم . کيداې شي چې هغوې ما او تاته د لږ څه ويلو له پاره موقع برابره کړی وي ، را ځه چې هغوې هلته په انګړ کې په ډېره بې صبرۍ سره انتظار کوي .

علي پاشا خندان د ريونا سره را روان و . کله چې دوې دواړه انګړ ته را ننوتل هلته يې ورته مور قيرات او خور سريان دواړه منتظرې وې ، هغوې يو ناڅاپه ورمنډې کړې او د علي پاشا سره غاړې وتې ، قيرات د علي پاشا په ښکلولو نه مړيده . تر دې وخته پورې ريونا د علي پاشا اس په اخور تړلې و ، زين يې ترې را ښکته کړې و او واښه او دانه يې ورته اچولې وه .

ددې وروسته څلور واړه هلته ميلمستون ته ورغلل ، او د ريونا ، قيرات و سريان په اصرار باندې علي پاشا هغوې ته د تيرو جنګونو او پيښو تفصيل واوراوه .

۶۰****

سلطان محمداو علي پاشا تر څو اونيو پورې هملته په بروصه کې پاته شول ، او په خپل فوځ کې يې نوي ځوانان را شامل کړل . دهغوې له پاره يې ښه روزنه ورکړه . په دې وختوکې د نايکوپولس په چار چاپير کې دصليبيانو تازه لښکر ې مخ په راټوليدو وي . او اوس دمناسب وخت له پاره منتظر و چې د عثماني سلطنت په زمکو باندې بريد وکړي . په دې وخت کې سلطان محمد اوعلي پاشا هم خپل لښکر بيرته و غځاوه او شميره يې تر يولک او شل زرو پورې ورسوله ، همغومره چې سلطان بايزيد يلدرم به له ځانه سره لرل.

يوه ورځ سلطان محمد اوعلي پاشا خپل لښکر له ځانه سره واخست ا و د بروصې دښاره ووتل . دهغوې موخې د نايکوپولس ښار ته نزدې د صليبانو سره ټکر کول و . د نايکوپولس ښار وال به په پرلپسې توګه سلطان محمد دصليبيانو د خوزښتونو څخه خبراوه ، هغه اصرار کاوه چې همدا اوس د صليبيانو د ځواکونو سره بايد ټکر وشي او که نه ددوې څخه به بيا داسې ځواک جوړ شی چې بيا به ورسره ټکر کول ناشونې وي ، سلطان محمد اوعلي پاشا ددې پيغام د اوريدو سره سم دنايکوپولس دښار په لور مخه کړه .

کله چې لښکر د ښاره ووت . نو دسلطنت اراکين د سلطان محمد سره يو ځاې و، سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو اسونو د سپريدو په ځاې دهغوې سره همداسې پيدل ر وان و . په دې وخت کې يو ناڅاپه د دې هجوم څخه برهان الدين را ووت . او په اشارې سره يې سلطان محمداو علي پاشا ته د دريدو وويل . هغوې دواړو چې کله د برهان الدين اشاره وکتله سمدستي و دريدل. برهان الدين را مخته شو او په يو لاس يې د سلطان محمد او په بل يې د علي پاشا د اسونو واګې په خپلو لاسو کې واخستې .او بيا يې دواړو ته وويل :

داسلامي امت سترو زامنو! زما دقوم او ولس ځان ځارونکو! په خپلو آسونو کينئ ، دهغې وروسته بيا چې زه تاسې ته څه ويل غواړم و به يې وايم . خو ما ته به په ځواب کې دا نه وايې چې ته زمونږ سره ولې پيدل راون يې. زما زامنو! هغه څه چې زه يې درته وايم په هغې عمل وکړئ ، دخداې د لارې مجاهدينو ! مجاهد پر خپل آس سپور ښه ښکاريږي . زما زامنو! په ياد ساتئ چې الله ته دوه سترګې ډيرې ارزښتناکې دې ، يوهغه سترګی چې د الله د ويرې څخه اوښکې تويوي .او بل د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهد سترګي چې د اسلامي مملکت او اسلامي امت د پولو څارنه کوي . زما سترو زامنو! تاسې دواړه زمونږ څخه ډېر ستر او د عزت څښتنان یاست . په خپلو آسونو سپاره شئ، تر څو هغه څه چې زما په زړه دي تاسو ته وویلي شم.

علي پاشا او سلطان محمد ورته په ځواب کې څه و نه شو ویلای ، یوبل ته یي سره وکتل او بیا په خپلو آسونو سپاره شول . برهان الدین دهغوی دواړو د اسونو واګي په خپلو لاسو کې و نیولې ،او بیا یي دواړو ته وویل :

سلطان محمد او علي پاشا زامنو! تاسې دواړو د اسلامي امت زامن ، دهغوی ویاړ او افتخار یاست . ددې تر مخه تاسې دواړو یو ځای د ولس دشپې تیارې مو د سهار په رڼاو باندې بدلې کړې . زامنو ! لکه څنګه چې تیمور لنګ پر مونږ یرغل وکړ او مونږ ته یې زیان او رسوایي را ورسوله ،او عثماني سلطنت یي ټول سره ولړزاوه ، خو تاسو دواړو په ډیره ښه توګه د عثماني سلطنت عزت پر ځای کړ . زامنو ! اوس دادي یو ځل بیا د صلیبیانو لخوا د جنګ تنور ګرمیږي ، نو زامنو ! زه او دغه څومره خلک چې دلته ولاړ دی ټول د خدای څخه غواړې چې تاسې دواړه دخوشحالیونه ډکې پهخوانۍ قصې په څیر نوې بریاوې ، خوشحالۍ ، د عظمت او برې داستانونه ، حکایتونه ، مونږ ته را وړئ ، زامنو ! دخپل لښکر سره یو ځای کوچ وکړئ ، خو کله چې ددښمن سره ټکر کوئ نو زما یوه خبره به په یادلرئ چې دالله نوم به په یاد لرئ او دهمغه څخه کومک وغواړئ ،اوبیا پر دښمن باندې ورپریوځئ ، زه هیله لرم چې که چیرې تاسې همداسې وکړئ نو قدوس خدای به تاسې ته په هغه میدانو کې هم بریاوې در په برخه کړي .

ددې خبرې سره برهان الدین هغوی دواړو ته دهغوی داسونو واګې ورکړې . علي پاشا او سلطان محمد یو بل ته وکتل او بیا یي خپل آسونو و ځغلول اودخپلو لښکرو سره یو ځای د نایکوپولس په لور روان شول.

کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کې د صلیبیانو د لښکر مخې ته ورغلل او همله ته یی پړاو وکړ نو صلیبیانو علي پاشا او سلطان محمد ته څه نظر و نه کړ او نه یې ورته کوم خاص اهمیت ورکړ . ځکه هغوی فکر کاوه چې د عثمانیانو ځواک د تیمورلنګ سره د ټکر وروسته مفلوج شوي دي او اوس چې دغه لښکر دهغوی مخې ته راغلي دهغوی حوصلې اوولولې بلکل مړاوې شوې دي نو په ډیره اسانۍ سره به ورته ماتې ورکړي . کیدای شي د صلیبیانو لښکر ته به تر اوسه پورې دا څرګنده شوي نه وه چې همدي علي پاشا او سلطان محمد د دینس بحري بیړۍ باندې ولکه کړې ، روسی او اروپایی متحده لښکر یی له منځه وړې ، او بیا یي دکرمیان بغاوت ځپلي او دکرمیان حاکم یی هم وژلي دې . او که هغوی ته دا خبر رسیدلې هم وي نوبیا به یې هم د خپلې زیاتې شمیرې په غرور سره سلطان محمد او علي پاشا ته دومره اهمیت نه وی ورکړې . نو په دې اساس کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا هلته ورسیدل اوخپل پړاو یی درست کړنو صلیبیانود جنګ ډول ووهه.

څرنګه چې ددښمن په صفونو کې دجنګ ډول وهل پیل شونو سلطان محمداو علي پاشا هم دخپلو صفونو منظم کول پیل کړل . او بیا دخپلو خپلو فوځونو تر مخ و دریدل ، هغوی ددې جنګ له پاره پلان په لاره کې جوړ کړي و . کله چې د جنګ ډول وهل کیده نو علي پاشا دخپل فوځ تر مخه ولاړ د اسمان په لور یې سر پورته کړ ، په دې وخت کې دهغه په سترګو کې اوښکې راټولیدې اولاندې لکه د لعلو ددانو په څیر را غورزیږی. هغه په ډیره انکسارۍ او عاجزۍ سره خپل رب ته لاس پورته کړ او ویې ویل :

اې دکائیناتو د هر شي پیداکونکیه! یوازې ستا ذات ددې وړ دې چې کومک او بسپنه ترې وغوښتل شي . یوازې ستا ذات ددې وړ دي چې بندګي یی وشی او د اړتیاو به وخت کې ورڅخه مرسته و غوښتل شی . اې زمونږ پالونکیه ! زه اوزما ملګرې دواړه ستا ډیر عاجز بندګان یو ، او یوازې ستا د ذات په مرسته به ستا د مقدس نوم د تقدیس په خاطر ستا څخه د کومک او نصرت هیله کوم .

تر دې ځایه د ویلو وروسته علي پاشا لږ څه ځنډ شو او مخته یی وکتل . ځکه چې صلیبیانو خپل لښکر دلارو دتوروالي پورې او دتورو وریځو په څیر را خپور کړې و او مخکې را روان و . د سترګو په لید سره سم صلیبیان د سلطان محمد او علي پاشا په لښکر باندې لکه د مچ او میریو په څیر را توې شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په دې اړخ کې سلطا ن محمد او علي پاشا هم درنګ و نه کړ ، هغه وخت چې ددښمن لښکر ددوی لورې ته را روان و دوی هم د تکبير د غږ نغمی پيل کړې او پر دښمن باندې و ر غورځيدل . او ډير ژر يي ددښمن ټولي ولولي او جوش له منځه يوړه . د لړشيبه جنګ وروسته علي پاشا او سلطان محمد دصليبيانو لمړي صفونه مات کړي او او ددښمن په لاشونو باندې په تيريدو سره ددويمو صفونو او مرکزي برخي ته ورسيدل.

صليبيان چې د جنګ دپيلامي څخه دمخه ډير په جوش او ولولي کې و او په دې ډاډمن وول چې دسلطان بايزيديلدرم د نيولو وروسته او د تيمورلنګ په لاسو دعثماني ترکانو د ماتې وروسته به اوس عثماني لښکر ته ماتې ورکوي او دخپلو تيرو ماتو او تيښتو بدل به اخلي ، خو اوس ټوله معامله بل منګه شوه ، دهغوې د لمړيو صفونو د ماتولو وروسته ، سلطان محمد او علي پاشا دهغوې په وروستيو صفونو باندی ورغلي و او دا داسي زهري او له منځه وړونکي ځپونکي حمله وه چې د صليبيانو هيڅ يوې برخي ددې توان نه درلود چې د ځان نه يي دفع کړي ، په پايلو کې د نائکوپولس دښاره بيرون د سلطان محمد او علي پاشا په لاسو صليبيانو يو ځل بيا ډيره سخته او ذليله ماته وخوړه او دجنګ د ډګر څخه په تيښته شول. سلطان او علي پاشا دهغوې په تعقيب پسې روان شول . همدا راز د نايکوپولس ښاروال ته هم سلطان محمد ځواب ور وليږه چې د خپلې برخي د فوځ سره يو ځاې دې د ښاره را ووځي او ددښمن په پړاو دې ولکه وکړی .

سلطان محمد او علي پاشا تر ډيره پورې د هغوې پسې وروسته ولاړل خوکله چې هغوې دا احساس کړه چې دښمن دومره ځپل شوی دي چې د څو راتلونکو کلونو پورې بيا د راپاڅيدو توان نه لري ، نو بيرته راستانه شول او هغه ځاې ته راغلل چې جنګ په کې شوي و. تر دې وخته پورې د نايکوپولس ښاروال د دښمن دپړاو ټول شيان راټول کړي و او هر شي يي جدا جدا اينبي و ،کله چې سلطان بيرته را ورسيد نو د نايکوپولس ښاروال ورته تعظيم وکړ او دهغې په دغه ستر ه فتحه يي ورته مبارکي ورکړه او دخپله اړخه يي ورته د فرمانبرداری ډاډ ورکړ. تر اوسه پورې لا دا خبرې روانې وې چې د لرې څخه يو څو آسپ سواره په داسي حال کې را څرګند شول چې خپل آسونه يي ددوې لورې ته را ځغلول . سلطان ، علي پاشا او دنايکوپولس ښاروال ټول حيران شول ، سپاره را لنډ شول ، دخپلو آسونو څخه را ښکته شول ، سلطان او علي پاشا پوه شول چې دا دهغوې مخبران دي ، هغوې مخته را وړاندی شول ، سلطان محمد اوعلي پاشا ته يی تعظيم وکړ او ورته يي وويل:

درونده سلطانه ! يو ډير بد خبر مو درته راوړي دي . او هغه داچې ستا محترم پلار ددې دنيا څخه ولاړ . ستا ورور موسي اوستا ميرنۍ مور ډسپنا دهغه لاش را خستي او د سمرقند څخه يي بروصې ته ر اوړي

دا خبر د سلطان او علي پاشا دواړو له پاره لکه د برق د جټکي په څير را وغورزيد. ددرې واړو سرونه ښکته و ، د ټولو په سترګو کې اوښکې وې ، په دې وخت کې علي پاشا ښاروال ته وويل :

درونده ! هغه څه چې ددښمن د پړاو څخه تر لاسه شوي دي هغه درې برخې کړه يوه برخه يي ته د خپل لښکر له پاره چې هلته په ښار کې دي يوسه او پاته دوه برخې يې ما او سلطان محمد ته حواله کړه ، مونږ همدا اوس د بروصې په لور کوچ کوو .

د سلطان محمد حالت ډير خراب و ، علي پاشا د ښاروال سره يوځاي شو او د غنيمت د مالونوڅخه يي يوه برخه هغه ته اودهغه لښکر ته ور حواله کړه اوپاته يی دخپل او سلطان د لښکر سره يو ځاې راواخسته او دبروصې په لور يي حرکت وکړ.

دا اتفاقي خبره وه چې کله چې سلطان اوعلي پاشا د بروصې ښار ته را نژدې شوي و نو دهمغه ورځې په سهار دسلطان بايزيد يلدرم مړې دهغه زوي موسي او ښځې ډسپنا هم بروصې ته راورساوه . او کله چې د ماښام په وخت کې سلطان او علي پاشا د بروصې ښار ته څيرمه را غلل نو په هماغه وخت کې د سلطان بايزيديلدرم جنازه د ښخولو له پاره د بروصې د ښاره بيرون را وړل کيده . سلطان محمد او علي پاشا چې په کوم ځاې کې غوښتل سلطان بايزيد خاورو ته وسپارې نو خپل لښکر يی دهماغه ځايه لږ څه شاته پريښود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بایزید دجنازی پسې یو عالم خلک را روان وو، ژړا او انګولاوی وي ، ښځو په کوکو کوکو او چیغو ژړل ،داسې بریښیده لکه ټوله بروصه چې د سلطان دجنازي پسې وروسته راغلي وي ،

سلطان محمد او علي پاشا د خپل لښکر دتم کولو نه وروسته د جنازي په تدفین او تکفین کې شامل شول.. کله چې د جنازی لمونځ ادا کیده نو سلطا ن چې په لمړی صف کې ولاړ و تر شاوکتل چې تر هغه ځایه چې یې د سترګو دید کیده د خلکو سرونه ښکاریدل . کله چې د جنازی لمونځ ادا کړل شو او دتدفین کار پای ته ورسید، نو محترم برهان الدین دسلطان محمد خواته راغې ، اود سلطان سره غاړی وت. اودکوچنیانو په څیر دواړو وژړل . دبرهان الدین دسترګو څخه دومره اوبه ولاړې چې ږیره یې پرې لمده شوه . او بیا یې د سلطان محمد په شا لاس راښکود او ورته یې وویل:

محمد زویه ! دا څومره خلک چې دلته راټول شوي دوې ته او خپل لښکر ته دې خپلو کورنو ته د تګ اجازه ورکړه . دهغه په دې خبره باندې سلطان سمدستي عمل وکړ او خلکو ته یې خپلو خپلو کورنو ته دتللو اجازه ورکړه . دسلطان محمد اوعلي پاشا د لښکر یانو پرته نور ټول خلک خپلو کورنو ته ولاړل . خوبیا هم د قبر تر څنګ څوکسه ښځې ولاړې وې . په دې ښځو کې ډسپینا ، د ولیعهد محمد ښځه ، اودعلي پاشا ښځه ریونا شاملې وې .

ددې وروسته برهان الدین د سلطان بایزیدیلدرم د قبر خواته کیناست ، سلطان محمد او علي پاشا یې شاته ولاړ و ، برهان الدین تر یوه وخت پورې په ډیره عجیبه توګه په قبر باندې لاس راښکود ، شاته ولاړو هر یو علي پاشا او سلطان محمد دا درک کړه چې برهان الدین په سلګیو سلګیو ژاړي ، په خپله سلطان محمد اوعلي پاشا هم ژړل ،او خپلې اوښکې یې په خپلو لمنو پاکولې ، په دې وخت کې برهان الدین د قبر دپاسه لاس راښکود ، ژړل یی او ویل یې :

بایزیده ! زما زویه ! ته دخپل قوم ددښمنانو له پاره دشګو او صرصر سیلاب وې ، تر هغو چې ته ژوندې وې نو زه د افسانو دښار په څیر هوډمن وم ،... برهان الدین په سلګیو سلګیو ژړل او یو ناڅابه دقبر دپاسه ور و غوړید. علي پاشا ور مخته شو ، هغه یې د لاسو او مټانو څخه و نیو ، را پورته یې کړ او په ژړانده اواز یې ورته وویل :

زه پوهیږم چې بایزید ستا څومره عزت کاوه او څومره مینه یې درسره کوله . خو بیا هم زمونږ درونده مشره ! زه او سلطان محمد به تا دژوند په دې ډګر کې یوائې پرینږدو .

کله چې علي پاشا چپ شو نو سلطان محمد را مخته شو د برهان الدین تر مخه و درید ، او دهغه سره داسې ور غاړیوت لکه دپیړیو پیړیو راهیسی یې چې یوبل نه وي کتلي ، بیا سلطان محمد دبرهاالدین په اوږه باندې لکه د کوچنیانو په څیر خپل سر کیښود او په ژړا یی پیل وکړ.

برهان الدین صیب ! که چیرې زما پلار ستا زوي و نو زه خو ستا لمسي یم ، زه به دومره بدبخته انسان نه یم چې تا په تکلیف او ستونزوکې پریږدم .لکه څنګه چې د قدوس خداې وروسته زما پلار، ستا ملاتړي و نو په همدې توګه به که خداې کول زه هم ستا له پاره ثابت شم .

دسلطان محمد او علي پاشا په خبرو باندې برهان الدین تر یوه حده پورې را جوړ شو ،خپلې سترګې یې وچې کړې اوبیا یې سلطان محمد اوعلي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :

زما ځواني د بایزیدیلدرم کوچنیتوب ، اوزما زړښت د بایزید د ځوانۍ سره یو ځاې ولاړ ، په ښکاره توګه خوما باید دهغه دمخه د نړۍ څخه سترګې پټې کړې واې خو مقدر داسې راغې چې بایزید زما څخه د مخه ولاړ شي . خداې دې هغه په اخرت کې هم بریالي او سر لوړې کړې .

بیا درې واړو دد عا له پاره لاسونه پورته کړل ، تر ډیره پورې یې دعاوی وکړی اوبیا برهان الدین علي پاشا او سلطان محمد ته وویل :

زما زامنو! راځۍ چې اوس دښار په لور ولاړ شو. هلته به خلک زمونږ انتظار کوي . په دې خبره ټول د ښار په لور را

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان شول ، لږ څه مخته برهان الدين ودريد ځکه چې د بروصې دښار په لور په لاره د لارې په غاړه ملکه ډسپنا ، د سلطان محمد ښځه او دعلي پاشا ښځه ريونا ولاړې وې . درې واړو په سلګيو سلګيو ژړل . لپې لپې اوښکي يې د سترګو را رواني وې . برهان الدين راغې او بيا بيا يې ددرې واړو په سرونو لاس را ښکود، تسلي يې ورکړه ، اوبيا يې ټول له ځانه سره د بروصې دښار په لور را روان کړل. لمر هم خپله هغه اخري ساه اخسته او د غروب او ډوبيدو په لور راوان و . تياره هر ه شيبه فضا په خپله غيږ کې را نغښتله ، دماښام تور رنګي لاسو په فضا کې دتيارو سيورو دخپرولو کار پيل کړي و .د بروصې دښار دجوماتونو نه د ماښام اذانونه را پورته شول او د ستر خداې دنوم په اخستلو سره يې ټوله فضا او چاپيريال په خپله غيږه کې را نيولي و.

د سلطان بايزيد يلدرم د مړيني په اساس د بروصې ښار ته د راننوتونکو ټولو لويو لارو په سر ژړيدونکي سترګي ، غم وهلي او په درد ککړ حال هرې لورې ته خپور و او ټول ښار په غم او وير کي ډوب شوي و.

دژباړې پاې . د(١٣٨٨ شمسي کال دعقرب مياشت)

قريب الرحمن سعيد

د استاد قريب الرحمن سعيد نورې ليکنې او پښتو ژباړې:

اسلامي سيات .(مولانا ګوهر الرحمن«رح») (چاپ شوی)
اسلامي رياست .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(د چاپ لاندې)
خلافت او ملوکيت . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
پرده . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
د حديثو د انکار نه د قران تر انکاره پورې . (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(چاپ شوی)
دنبوت پائ. (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(د چاپ لاندې)
دصلاح الدين يوبي رينښتنې پيښې (دايمان پلورونکو داستان) (التمش) (د چاپ لاندې)
د رسول الله (ص) د انقلاب حکمت .(سيد اسعد ګيلاني «رح»)(چاپ شوی)
يو شمير نورې کوچنۍ رسالې (په اردو او پښتوژبو) چې نومونه يې زما په ليکنو کې کتلائ شئ.
د بايزيد يلدرم تاريخي په زړه پورې ناول .
دسلطان علاو الدين خلجي په زړه پورې ناول .
دسولې کاروان (همدا اوس دلاس لاندې دې)...
زيات شمير پښتو مضامين او دانګليسي او د اردو ژبو څخه ژباړل شوې او هم په انګليسي ژبه سياسي شننې ، مقالې او ليکنې چې په پښتو او نګليسي ژبو ورځپاڼو او يو شمير اونيزو او مياشتنيزو کې خپاره شوې دي.(په خواشينی سره چې ريکارډ يې له ژباړن سره نشته .)

قريب الرحمن سعيد

د ١٣٨٨ لمريز هجري کال د عقرب مياشت .

٢٠٠٩ زيږديز کال دنومبر مياشت .

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library